

פרשת שלח לך

[זהר ח"ג קנו ע"ב] [p. 1] וידבר יי' אל משה לאמר, שלח לך אנשים ויתורו את ארץ כנען וגו'. רבי חייא פתח (איוב לח: 12) המימיק צוית בקר ידעת השחר מקומו, שחר כתיב, ה"א אתרחקא משחר, מ"ט. אלא א"ר חייא בשעתא דנטי ערב ושמשא אתחלש תוקפיה כדין שלטא שמאלא ואשתכח דינא בעלמא ואתפשט לילא וכדין בעי ב"נ לכונא רעותא קמי מאריה, [p. 2] דאמר רבי ייסא כד נטי שמשא ואתחלש כדין אתפתח חד פתיחו בשמשא ואתכניש חיליה ושמאלא שליט ויצחק כרי בירא תחותיה. כיון דעאל ליליא פתקא דקוטפא באחמתיה שכיח וכמה חבילין אזדריקו בעלמא כלהו שטאן בערבוביא ואזלין וחייכאן בנפשן דרשיעייא ומודעין לון מלין כדיבן ומנהון קשוט, ומאן דאשתכח בינייהו אתייהיב לון רשו לחבלא וכלהו בני עלמא ניימין ואתכנשו וטעמין טעמא דמותא והא אוקימנא.

[p. 3] ת"ח כד אתער רוח צפון כדין אתקבלא כנסת ישראל בשמאלא ואתחברו כחדא ושריא בדוועא באתרא וקב"ה אתי לאשתעשעא עם צדיקייא דבגנתא דעדן, וכדין כל מאן דיתער למלעי באורייתא הא אשתתף בהדה בגין דהיא יתבא וכל אכלוסין דילה ומשבחאן למלכא עלאה וכל אינון דאשתכחו בתושבחתא דאורייתא כלהו כתיבי בבני היכלא ואקרון בשמהן ואלין רשימין ביממא.

[p. 4] ת"ח שמא חדא קדישא אית בגלופי אתוון דהוא שלטא מפלגו ליליא ואילך דאינון אתוון מנצפך כליל לון. ס אוקמוה (ישעיה ט: 6) לסרבה המשרה, ס הוה אסתים להאי ולהאי, כדין כתרי כלילן הוא. ו' דשמא קדישא אתקין ליה וסתים מבועהא, בתר דאולידת פתיחא הוה בחד רישא דפתחא. כד אתחריב בי מקדשא אסתומו מבועין בכל סטריין. ס דא כליל אתוון אחרן ואינון שבעה, תלת מהאי סטרא וארבע מהאי סטרא. כל"ך וסימניך (שיר ד: 7) כלך יפה רעיתי ומום אין בך.

[p. 5] ו' דכר ונוקבא כליל כחדא, דא כליל תלת מכאן ותלת מכאן ואינון שית. ואוקימנא באלין תרין אתוון ס' ו' אתכלילן תריסר אתוון. סליק מנייהו תרי חד לאת חד וחד לאת חד.

כל"ך סעפ"א אענצ"ה, הכי אתגליפו אתוון ורזא דא בכי תצא למלחמה קרא דכתיב (דברים כב: 23) כי יהיה נערה בתולה, נער כתיב.

[p. 6] בתר דאסתלק ליליא וצפרא נהיר כדין ה' סלקא ואתכלילת בנהורא וכדין ידעת השחר מקומו, דודאי שחר מקומו דה"א ואתכלילת בגויה.

ת"יח משה הוה שמשא ובעי לאעלא לארעא. א"ל קב"ה למשה כד אתי נהורא אתכליל סיהרא [קנז ע"א] בגויה והשתא דאנת שמשא איך יקומון כחדא שמשא וסיהרא. כד נהיר סיהרא בשעתא דאתכניש שמשא אבל השתא לית אנת יכיל. אי תבעי למנדע מניה שלח לך אנשים, לך, לגרמך בגין למנדע.

ת"יח משה אי תימא דהוא לא ידע דלא ייעול לארעא בזמנא דא, לאו הכי אלא ידע והוה בעי למנדע מניה עד לא יסתלק ושלח אלין מלאכי. כיון דלא אתיבו מלה כדקא יאות לא שלח זמנא אחרא עד דקב"ה אחזי ליה דכתיב (במדבר כז: 12) עלה אל הר העברים הזה וראה את הארץ, וכתוב (דברים לד: 1) ויראהו יי את כל הארץ וגו'. ולא דא בלחודוי אלא כל אינון דזמינין למיקס בכל דרא ודרא כלהו [p. 7] אחזי ליה למשה ואתמר ואוקמוה חברייא. כיון דשאר משה למשלח מה אמר לון, היש בה עץ. וכי מה הוא דקאמר ואי תימא דלא ידע אלא לקמן יימא מלה, אבל הכא אמר משה היש בה עץ, הא ידענא דאנא איעול לתמן. מאי עץ דא, אלא אילנא דחיי ותמן לא הוה אלא בגי'ע דארעא, אמר היש בה עץ דא הא אנא איעול לתמן, ואי לאו לא יכילנא.

אמר רבי חייא כתיב (במדבר טו: 32) וימצאו איש מקושש עצים ביום השבת. מאי עצים הכא ומאן הוא דא. אלא דא הוא צלפחד והוה דייק על אלן אילנין הא מנייהו רב על אחרא ולא חשש על יקרא דמאריה ואחלף שבת לשבת הה"ד (שם כז: 3) כי בחטאו מת, בחטא וא"ו מת, ורזא דכלא ודאי מקושש עצים, בגין כך הוה דיניה סתים ולא אתפרש דיניה כדינין אחרנין בגין דמלה דא בעי בחשאי וסתים ולא גלייא ועל דא לא אתמר באתגלייא וקב"ה עבד יקר ליקריה.

[p. 8] רבי יוסי אמר שאר עצים בהדי שבת הוה מקושש וקביל עונשא לפום שעתא ואתכפר ועל דא אתקשי משה בדינא דבנאתיה דלא ידע אי אתכפר למהוי לבנאתיה חולק אחסנא או לאו. כיון דאדכר שמיא אתידע דהא אתכפר.

[p. 9] ת"יח תרי אילנין אינון, חד לעילא וחד לתתא, בדא חייך בדא מותא. מאן דאחלף לון גרים ליה מותא בהאי עלמא ולית ליה חולקא בההוא עלמא, ועל דא אמר שלמה (משלי כה: 16) דבש מצאת אכול דייך פן תשבענו והקאתו.

ארוֹן ותורה כַּחַד קיימי, תורה עקרא ארוֹן ביתא, ועל דא אַרוֹן חסר בלא וא"ו בכל אתר, ארוֹן הברית ארוֹן העדות. אַהרוֹן בכל אתר דרועא ימינא בר בחד דכתיב (במדבר א: 44) אלה הפקודים אשר פקד משה ואהרן, נקוד לעיל. [p. 10] א"ר יצחק משה אילנא דחיי נקט ועל דא בעא למנדע אי הוה שכיח בארעא ואי לאו ובגין כך אמרוהתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ, דהא אילנא דחיי אתחמד לכלא ואינון לא אייתאו אלא ענבים ורמונים ותאנים באילנא אחרא תליין ואחידן. ת"יח שלח לך אנשים, בגינך.

רבי יהודה פתח (משלי כה: 13) כצנת שלג ביום קציר ציר נאמן לשולחיו ונפש אדוניו ישיב. כצנת שלג ביום קציר, דאהני לגופא ולנפשא. ציר נאמן לשולחיו, אַלְפִין כלב ופנחס דהוו שליחי מהימני לגבי יהושע. [p. 11] ונפש אדוניו ישיב, דאהדרו שכינתא לדיירא בהו בישראל ולא אסתלק מנייהו. ואלין דשדר משה גרימו בכייה לדרין בתראין וגרימו לאסתלקא מישראל כמה אלף ורבבן וגרימו לאסתלקא שכינתא מארעא מבינייהו דישראל. אינון דשדר יהושע ונפש אדוניו ישיב.

רבי חזקיה ור' ייסא הוו אזלי בארחא. אמר רבי ייסא לר' חזקיה חמינא באַנפִין דהרהורא אית בגוון. אמר ליה ודאי האי קרא אסתכלנא ביה, כיון דאמר שלמה (קהלת ג: 19) כי מקרה האדם ומקרה הבהמה מקרה אחד לכולם כמות זה כן מות זה ורוח אחד לכל ומותר האדם מן הבהמה אין כי הכל הבל, והא תנינן דכל מלין דשלמה מלכא כלהו סתימין בדרגין דחכמתא. אי הכי האי קרא אית ביה לאסתכלא דהא פתחא לאינון דלאו בני [קנז ע"ב] מהימנותא אשתכח ביה.

[p. 12] א"ל ודאי הכי הוא ואית ביה למנדע ולאסתכלא. אדהכי חמו חד ב"נ דהוה אתי. שאל לון מייא דהוה צחי והוה לאי בתוקפיה דשמשא. אמרו ליה מאן אַנְתּוּ. אמר לון יהודאי אנא ואנא לאי וצחינא. אמרו ליה לעית באורייתא. אמר לון עד דאנא עמכון במלין אסלק להאי טורא ותמן מייא ואשתי.

אפיק רבי ייסא חד זפירא מלי מיין ויהב ליה. אמר נסלק עמך למינא, שתי. בתר דשתה סליקו לטורא ואשכחו חד חוטא דמינא דקיק ומלי קטפורה חד, יתבו. [p. 13] אמר לון ההוא ב"נ השתא שאילו דהא אנא אשתדלנא באורייתא על ידוי דחד ברי דאנא עאלית ליה לבי רב ובגיניה רווחנא באורייתא.

אמר רבי חזקיה אי על ידא דברך טב הוא, אבל מלה דאנן ביה אנא חמינא דלאתר אחרא בעי לאסתלקא.

אמר ההוא ב"נ אימא מלך דלזמנין באפרקסיתן דענייא תשכח מרגליתא.
א"ל האי קרא דאמר שלמה, סח ליה. אמר לון במה אתון פרישן משאר בני נשא דלא ידעי.

אמרו ליה ובמה.

אמר לון ועל דא אמר שלמה האי קרא, ולא אמר האי מגרמיה כשאר מלין אלא אהדר אינון מלין דטפשיאי עלמא דאמרי כך. ומאי אמרי, כי מקרה בני האדם ומקרה הבהמה וגו'. טפשיאי דלא ידעין ולא מסתכלן בחכמתא אמרי דהאי עלמא אזיל במקרה וקב"ה לא אשגח עלייהו אלא מקרה האדם ומקרה הבהמה מקרה אחד לכולם וגו'.

וכד שלמה אסתכל באלין טפשיין דקאמרי דא קרא לון בהמה דאינון עבדין גרמייהו בהמה ממש בגין דאמרין מלין אלין. ומנלן, [p. 14] קרא דעליה אוכח דכתיב (קהלת ג: 18) אמרתי אני בלבי על דברת בני האדם לברם האלהים ולראות שהם בהמה המה להם. אמרתי אני בלבי וחשיבנא בהאי לאסתכלא. על מה, על דברת בני האדם, על ההוא מלה דטפשותא דאינון אמרי.

לברם האלהים, בלחודייהו ולא יתחברון בהדי בני נשא אחרי דאית להון מהימנותא. ולראות שהם בהמה המה להם, ולראות בהו אינון בני מהימנותא שהם בהמה ממש ודעתייהו כבעירא. המה להם, בלחודייהו ולא לאעלא לבני מהימנותא בדעתא דטפשותא דא, ועל דא המה להם ולא לאחרי. ומה דעתא דלהון, כי מקרה בני האדם ומקרה הבהמה מקרה אחד לכולם כמות זה מות זה ורוח אחד לכל ומותר האדם מן הבהמה אין. תיפח רוחיהון דאינון בעירי, אינון טפשיאי, אינון מחוסרי מהימנותא. ווי לון, ווי לנפשייהו. טב להו דלא ייתון לעלמא.

ומה אתיב לון שלמה על דא, קרא אבתריה, ומי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה ורוח הבהמה היורדת היא למטה לארץ. ומי יודע, באינון טפשיאי דלא ידעי ביקרא דמלכא עלאה ולא מסתכלי לאורייתא.

רוח בני האדם העולה היא למעלה, לאתר עלאה לאתר יקר לאתר קדישא לאתזנא מנהירו עלאה מנהירו דמלכא קדישא למהוי צריא בצרורא דחיי ואשתכחת קמי מלכא קדישא עולה תמימה ודאי, היא העולה, [p. 15] העולה היא למעלה.

ורוח הבהמה היורדת היא למטה לארץ, לההוא אתר דהוה, אבל ב"נ דכתיב ביה (בראשית ט: 6) בצלם אלהים עשה את האדם, וכתיב (משלי כ: 27) נר יי נשמת אדם, היך אמרין אינון טפשאי דלאו בני מהימנותא דרות אחד להם. תיפח רוחיהון ועלייהו כתיב (תהלים לה: 5) יהיו כמוץ לפני רוח ומלאך יי דוחה. אלין ישתארו ביהנאם לאינון דרגין תתאין ולא יסתלקון לדרי דרין, עלייהו כתיב (שם קד: 35) יתמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם ברכי נפשי את יי הללויה.

אתו רבי חזקיה ורבי ייסא ונשקו רישיה. אמרו ומה כל כך הוה עמך ולא ידענא, זכאה ההיא שעתא דאערענא בך. [קנח ע"א]

[p. 16] תו אמר וכי על דא בלחודוי תוה שלמה והא באתר אחרא אמר כגוונא דא. פתח ואמר (קהלת ט: 3) זה רע בכל אשר נעשה תחת השמש. זה רע ודאי, ומאן זה רע, בגין דהאי לאו מדוריה בקב"ה ולא יהא ליה חולקא בעלמא דאתי הה"ד (תהלים ה: 5) כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגורך רע. ועל דא אמר זה רע דלא יהא ליה מדורא לעילא.

כי מקרה אחד לכל וגם לב בני האדם מלא רע, בגין דא והוללות בלבבם בחייהם, שטותא תקיע בלביהו ואינון מחוסרי מהימנותא ולית לון חולקא בקב"ה ובאינון בני מהימנותא לא בעלמא דין ולא בעלמא אחרא הה"ד (קהלת ט: 3) ואחריו אל המתים.

ת"ח קב"ה אזוהר לבני עלמא ואמר (דברים ל: 19) ובחרת בחיים למען תחיה, בהאי עלמא ובעלמא דאתי וחיין דההוא עלמא נינהו. אינון דחייבין מחוסרי [p. 17] מהימנותא מאי קאמרין, (קהלת ט: 3) כי מי אשר יבחר, אע"ג דיבחר בר נש בההוא עלמא כמא דאמרן לאו הוא חיים דהא מסירא דא בידנא (שם) אל כל החיים יש בטחון. ומסירא דא בידיהו (שם) כי לכלב חי הוא טוב מן האריה המת. היך יהא לון חיים בההוא עלמא.

ועל דא זה רע ודאי דלא ידורון במלכא עלאה ולא יהא לון חולקא ביה. ואע"ג דכל הני קראי תשכח סמיכין לחברייה במלין אחרנין, אבל ודאי שלמה קא אתא לגלאה על אינון חייבין מחוסרי מהימנותא דלית לון חולקא בקב"ה בעלמא דין ובעלמא דאתי.

אמרו ליה תבעי דנתחבר כחד ותזיל בהדן.

אמר להו אי עבידנא הכי אורייתא קרי עלי כסיל, ולא עוד אלא דאתחייבנא בנפשאי.

אמרו ליה למה.

אמר להו דהא שליחא אנא ושדרו לי בשליחותא ושלמה מלכא אמר (משלי כו: 6) מקצה

רגלים חמס שותה שולח דברים ביד כסיל.

ת"ח מרגלים על דלא אשתכחו שלוחי מהימנני אתחייבו בנפשייהו בהאי עלמא ובעלמא דאתי. [p. 18] נשק לון ואזיל ליה.

אזלו רבי חזקיה ור' ייסא, עד דהוו אזלי פגעו באינון בני נשא. שאילו ר' חזקיה ור' ייסא עליה, אמרו מה שמיה דההוא ב"נ.

אמרו להו ר' חגי הוא וחברא דבין חברייה הוא ושדרו ליה חברייה דבבל למנדע מלין מר' שמעון בן יוחאי ושאר חברייה.

א"ר ייסא ודאי דא הוא ר' חגי דכל יומי לא בעא לאחזאה גרמיה כמאן דידע ועל דא אמר לן דהא בריה זכי ליה באורייתא בגין דאמר קרא (שם: 12) ראית איש חכם בעיניו תקוה לכסיל ממנו. ודאי שליחא מהימנא איהו, וזכאה הוא שליחא מהימנא וזכאה מאן דשדר מלוי בידא דשליחא מהימנא.

ת"ח אליעזר עבד אברהם מבני כנען הוה, כד"א (הושע יב: 8) כנען בידו מאזני מרמה. כתיב עליה (בראשית ט: 25) ארור כנען וגו', ובגין דהוה שליחא מהימנא מה כתיב, (שם כד: 31) בא ברוך יי', ברוך יי' ממש, ועל דא אכתיב הכי באורייתא בגין דנפק מההוא קללה ואתברך, ולא די ליה דנפק מניה אלא דאתברך בשמיה דקב"ה, ואוליפנא דאתא מלאך ואעיל מלה דא בפומיה דלבן.

[p. 19] וישלח אותם משה ממדבר פארן על פי יי' כלם אנשים. בכלא זכאין הוו ורישי דישראל הוו אבל אינון דברו לגרמייהו עיטא בישא. אמאי נטלו עיטא דא, אלא אמרו אי ייעלון ישראל לארעא נתעבר אנן מלמהוי רישין וימני משה רישין אחרנין דהא אנן זכינן במדברא למהוי רישין אבל בארעא לא נזכי, ועל דנטלי עיטא בישא לגרמייהו מיתו אינון וכל אינון דנטלי מלייהו. [קנח ע"ב]

ואלה שמות האנשים אשר שלח משה לתור את הארץ. אמר רבי יצחק משה אסתכל וידע דלא יצלחון בארחייהו, כדין צלי עליה דיהושע. כדין כלב הוה בדוחקא אמר מה אעביד, הא יהושע אזיל בסייעתא עלאה, משה שדר ביה נהירו דסיהרא והוא אנהיר עליה בצלותיה בגין דאיהו שמשא. מה עבד כלב, אשתמיט מנייהו ואתא לגבי קברי אבהו וצלי תמן צלותיה.

[p. 20] א"ר יהודה ארח אחרא נטל ועקים שבילין ומטא לקברי אבהו ואסתכן בגרמיה דהא כתיב ושם אחימן ששי ותלמי ילידי הענק. אבל מאן דאיהו בדוחקא לא אסתכל מדי, כך כלב בגין דהוה בדוחקא לא אסתכל מדי ואתא לצלאה על קברי אבהו לאשתזבא מעיטא דא.

ויקרא משה להושע בן נון יהושע. רבי יצחק אמר וכיהושע קראה קרא והא כתיב (שמות יז: 9) ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים, ויחלוש יהושע, (שם לג: 11) ויהושע בן נון נער. אלא אייל משה יה יושיעך מנייהו.

רבי אבא אמר כיון דשדריה למיעל תמן אצטריך למהוי שלים. ובמה, בשכינתא, דעד ההוא שעתא נער אקרי כמא דאוקימנא ובההוא שעתא קשיר ליה משה בהדה. ואעי'ג דאשכתן יהושע בקדמיתא קרא קרייה הכי על ההוא דזמין לאתקרי. אמר משה לא אצטריך דא ודאי למיעל תמן אלא בשכינתא והכי אתחזי.

[p. 21] היש בה עץ אם אין וגו'. רבי חייא אמר וכי לא הוה ידע משה דאית בה כמה אילנין משניין דא מן דא, והא הוא שבח לה לישראל בכמה זמנין והוא אסתפק בדא, והא קב"ה קאמר ליה למשה בקדמיתא דהיא ארץ זבת חלב ודבש.

אמר רבי יוסי הא אתערו חברייה דכתיב (איוב א: 1) איש היה בארץ עץ איוב שמו. אמר רבי שמעון רמוז להם רמזא דחכמתא על מה דשאלו בקדמיתא דכתיב (שמות יז: 7) היש יי בקרבנו אם אין, אמר תמן תחמון אי היא אתחזי להאי או להאי. אמר לון אי תחמון דאיבא דארעא כשאר ארעי דעלמא יש בה עץ ולא מאתר עלאה יתיר. ואי תחמון דאיבא דארעא יתיר [p. 22] ומשנייה מכל אתר דעלמא תנדעון דהא מעתיקא קדישא קא נגיד ואתמשך ההוא שנוייה עלאה מכל אתרי דעלמא, ובדא תנדעון היש בה עץ אם איין, ודא בעי יתיר מקדמיתא דבמעיוכו בעיתון למנדע דא דכתיב היש יי בקרבנו, בקרבנו דייקא או אם אין. ועל דא והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ, למנדע שנוייה דיליה.

[p. 23] והימים ימי בכורי ענבים. והימים, מאי קא מיירי דהא ואז בכורי ענבים סגי ליה. אלא והימים אינון דאשתמודעון, כלהו הוו מתחברן בההוא זמנא באיהו אילנא דחטא ביה אדם הראשון כמא דתנינן ענבים הון, ועל דא והימים אינון דאשתמודעון ימי בכורי ענבים דייקא.

ויעלו בנגב ויבא עד חברון. ויבא, ויבאו מבעי ליה. אלא אמר רבי יוסי כלב הוה דאתא לצלאה על קברי אבהתא. אמר כלב יהושע הא ברכיה משה בסיועא עלאה קדישא ויכיל לאשתזבא מנייהו, אנא מה אעביד. אימלך למבעי בעותא על קברי אבהתא בגין דישתזיב מרזהון דשאר מאללין.

[p. 24] רבי יצחק אמר מאן דהוה רשים מכלהו דא עאל בגוויה דביה תליא כלא. ות"ח מאן דאיהו רשים יהב ליה רשו לאעלא במערתא. ומאן הוא משאר אחרי דיכול לאעלא תמן דהא כתיב ושם אחימן ששי ותלמי ומדחילו דלהון מאן יכול לאעלא [קנט ע"א] במערתא. אלא שכינתא עאלת תמן בכלב לבשרא לאבהן דהא מטא זמנא לאעלא בנייהו לארעא דאומי לון קב"ה, ודא הוא ויבא עד חברון.

תאנא אחימן ששי ותלמי ממאן נפקו, אלא זרעא הוו דאינון נפילין דאפיל לון קב"ה בארעא ונחמן מבנת ארעא ומנייהו נפקו גיברי עלמא כמה דכתיב (בראשית ו: 4) המה הגבורים אשר מעולם אנשי השם, מעולם ממש דשמישי עלמא משתכחין. אנשי השם, אחימן ששי ותלמי.

[p. 25] ויבאו עד נחל אשכול ויכרתו משם זמורה וגו'. רבי יהודה פתח (ישעיה מב: 5) כה אמר האל יי בורא השמים ונוטיהם רוקע הארץ וצאצאיה נותן נשמה לעם עליה ורוח להולכים בה. כמה אית להו לבני נשא לאסתכלא בפולחנא דקב"ה, כמה אית להו לאסתכלא במלי דאורייתא דכל מאן דאשתדל באורייתא כאילו מקריב כל קורבנין דעלמא לקמי קב"ה, ולא עוד אלא דקב"ה מכפר ליה על כל חובוי ומתתקנין ליה כמה בורסון לעלמא דאתי. ר' יהודה הוה אזיל בארחא בהדי ר' אבא. שאל ליה, אמר מלה חדא בעינא לשאלא, כיון דידע קב"ה דזמין ב"נ למחטי קמיה ולמגזר עליה מיתה אמאי ברא ליה, דהא אורייתא הות תרי אלפי שנין עד לא איברי עלמא וכתיב באורייתא (במדבר יט: 14) אדם כי ימות באהל, (שם כז: 8) איש כי ימות, ויחי פלוני וימת. מאי קבעי קב"ה לב"נ בהאי עלמא דאפי' אי ישתדל באורייתא יממא ולילי ימות ואי לא ישתדל ימות, כלא בחד ארחא בר פרישותא דההוא עלמא כד"א (קהלת ט: 2) כטוב כחוטא.

[p. 26] א"ל אורחי דמארך וגזרי דמארך מה לך לאטרך בהו, מה דאית לך רשו למנדע ולאסתכלא שאיל ודלית לך רשו למנדע כתיב (שם ה: 5) אל תתן את פיך לחטיא את בשרך, דאורחוי דקב"ה וסתרין גניזין עלאין דהוא סתים וגניז לית לן לשאלא. א"ל אי הכי הא אורייתא כלא סתים וגניז דהא היא שמא קדישא עלאה הוי ומאן דאתעסק באורייתא כאלו אתעסק בשמיה קדישא, ואי הכי לית לן לשאלא ולאסתכלא. א"ל אורייתא כלא סתים וגלייא ושמא קדישא סתים וגלייא וכתיב (דברים כט: 28) הנסתרות ליי אלהינו והנגלות לנו ולבנינו. [p. 27] והנגלות לנו, דאית לן רשו לשאלא ולעינא ולאסתכלא בהו ולמנדע בהו. אבל הנסתרות ליי אלהינו, דיליה אינון וליה אתחזיין דמאן יכיל למנדע ולאסתכלא דעתוי סתימא וכ"ש למשאל.

ת"ח לית רשו לבני עלמא למימר מלין סתימין ולפרשא לון בר בוסינא קדישא ר' שמעון דהא קב"ה אסתכס על ידוי ובגין דדרא דיליה רשימא הוא לעילא ותתא, ועל דא מלין אתמרו באתגלייא על ידוי ולא יהא דרא כדרא דא דאיהו שריא בגויה עד דייתי מלכא משיחא. אבל ת"ח כתיב (בראשית א: 27) ויברא אלהים את האדם בצלמו בצלם אלהים ברא אותו, ובכלא הוא כעין דוגמא למעלה. [p. 28] ת"ח רזא דמלה, תלת עלמין אית ליה לקב"ה דאיהו גניז בגוון. עלמא קדמאה, ההוא עלאה טמירא דכלא דלא אתידע ולא אסתכל ליה בר איהו.

עלמא תניינא, עלמא דאיהו קשיר בההוא דלעילא ודא הוא דקב"ה אשתמודע מניה כמא דכתיב (תהלים קיח: 19-20) פתחו לי שערי צדק, זה השער ליי, ודא הוא עלמא תניינא. עלמא תליתאה, ההוא עלמא תתאה מנייהו דאשתכח ביה פרודא ודא הוא עלמא דמלאכי עלאי שריין בגווייה וקב"ה אשתכח ביה ולא אשתכח. אשתכח ביה השתא, כד בעאן לאסתכלא ולמנדע ליה אסתלק מנייהו ולא אתחזי עד דכלהו שאלי איה מקום כבודו, (יחזקאל ג: 12) ברוך כבוד יי ממקומו, והאי הוא עלמא דלא אשתכח ביה תדירא. [p. 29] כגוונא דא (בראשית ט: 6) בצלם אלהים עשה את האדם, הא כדין אית [קנט ע"ב] ליה תלת עלמין. עלמא קדמאה, האי עלמא דאקרי עלמא דפירודא ובי"נ אשתכח ביה ולא אשתכח, כד בעאן לאסתכלא ביה אסתלק מנייהו ולא אתחזי.

עלמא תניינא, עלמא דאיהו קשיר בההוא עלמא עלאה ודא הוא ג"ע די בארעא דדא הוא קשיר בעלמא אחרא עלאה, ומהאי אתידע ואשתמודע עלמא אחרא. עלמא תליתאה, עלמא עלאה טמירא גניז וסתים ולית מאן דידע ליה כמה דכתיב (ישעיה סד: 3) עין לא ראתה אלהים זולתך וגו'. וכלא כגוונא עלאה קדמאה דאמינא ובקשוט (בראשית ט: 6) בצלם אלהים עשה את האדם.

[p. 30] ות"ח ודאי על דא כתיב (דברים יד: 1) בנים אתם ליי אלהיכם, כמא דאוקמוה ואלין ירתין לאב עלאה ירותא כגוונא דיליה, ועל דא אזדהר באורייתא (שם) לא תתגודדו ולא תשימו קרחה, דהא לא אתאביד ושכית הוא בעלמין טבין עלאין ויקירין אזדמן ושכית. אי בני עלמא הוו ידעי דהא בר נש לא אתאביד והא שכית בעלמין עלאין ויקירין להוון חדן כד אסתלק מהאי עלמא.

ת"ח אלמלא לא חב אדם לא יטעם טעמא דמותא בהאי עלמא בזמנא דעייל לעלמין אחרנין, אבל בגין דחב טעים טעמא דמותא עד לא ייעול לאינן עלמין, ואתפשט רוחא מהאי גופא ואשאר ליה בהאי עלמא ורוחא אסתחיא לקבלא עונשא ולבתר עיילא לג"ע דארעא ואזדמנא ליה מאנא אחרא דנהורא כהאי פרצופא דגופא דהאי עלמא ממש ואתלבש ואתתקן

ביה. [p. 31] ותמן הוא מדורא דיליה תדיר ואתקשר בריש ירחי ושבתי בנשמתא וסליק ומתעטר לעילא לעילא הה"ד (ישעיה סו: 23) והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו.
מדי חדש בחדשו אמאי, אלא רזא דמלה בגין חדתותיה דסיהרא דמתעטרא בעטרוי לאנהרא מן שמשא בההוא זמנא. וכדין מדי שבת בשבתו. מדי שבת דא סיהרא, בשבתו דא שמשא דנהורא אתיא לה מן תמן, ועל דא כלא חד מלה. ודא הוא ברירא דמלה בר לחייביא דכתיב בהו מיתה דכלהו עלמין כרת מכלהו עלמין ואשתצין מכלא כד לא עיילי בתשובה.
[p. 32] אמר רבי יהודה בריך רחמנא דשאלנא ורווחנא מלין אלין וקאימנא עליהו.

אמר ר' שמעון מפרשתא דא אוליפנא רזא דחכמתא ואשתמעו מנה רזין עלאין ויקירין.
ת"ח קב"ה משבח באורייתא ואמר אזילו באורחי אשתדלו בפולחני והא אנא מעייל לכוון לעלמין טבין לעלמין עלאין. בני נשא דלא ידעי לא מהימני ולא מסתכלי קב"ה אמר אזילו אלילו ההוא עלמא טבא ההוא עלמא דכסופא עלאה.
אינון אמרין איך ניכול לאללא ליה ולמנדע כל האי. מה כתיב, עלו זה בנגב, אשתדלו באורייתא ותחמון דהא היא קיימא קמייכו ומנה תנדעון ליה.
וראיתם את הארץ מה היא ואת העם היושב עליה, תחמון מנה ההוא עלמא דהוא ירותא דאחסנא דאנא עייל לכו בה.
ואת העם היושב עליה, אינון צדיקייא דבגנתא דעדן דקיימין שורין שורין ביקרא עלאה בדרגין עלאין.
החזק הוא הרפה, בה תחמון אי זכון לכל האי כד אתתקפו על יצריהון ותברו ליה או לא, או כד יתתקפו [p. 33] באורייתא למלעי בה יממא ולילי או אי ארפו ידיהו מנה וזכו לכל האי.
המעט הוא אם רב, אי סגיאין אינון דאשתדלו בפולחני ואתקיפו באורייתא בגין דזכו לכל האי או לא.
ומה הארץ השמנה היא אם רזה, מדאורייתא תנדעון מה הארץ, מה ההוא עלמא, אי אסגי טיבו עלאה ליתבהא או אזעיר מנה כלום.
היש בה עץ אם אין, האית בה אילנא דחיי לעלם ולעלמי עלמין או אי צרורא דחיי אשתכח בגווה או לא. [קס ע"א]
ויעלו בנגב ויבא עד חברון. ויעלו בנגב, בני נשא סלקין בגווה בנגב, בלבא עצלא כמא דאשתדל במגנא בנגיבו דחשיב דלית בה אגר. חמי דהא עותרא דהאי עלמא אביד בגינה, חשב דכלא הוא בנגב כד"א (בראשית ח: 13) חרבו המים, נגובו מיא.
לבתר ויבא עד חברון, עד דאתי לאתחברא בה קארי ושאני בה.

[p. 34] ושם אחימן ששי ותלמי, תמן חמי פליגן סגיאין טמא וטהור איסור והתר עונשין ואגרין אליו, אינון ארחי דאורייתא דקדוקי אורייתא.

ילידי הענק, דאתילידו מסטרא דגבורה.

וחברון שבע שנים נבנתה, אליון אינון שבעין ענפין דאורייתא שבעין פנים אינהן לכל סטרא עשרה. וחברון דא אורייתא ומאן דאשתדל בה אקרי חבר.

לפני צוען מצרים, תנינן אורייתא אית לקבלי אורייתא והיינו תורה שבכתב ותורה שבע"פ, והאי חברון מתורה שבכתב נפקת כד"א (משלי ז: 4) אמור לחכמה אחותי את, והאי נבנתה שבע שנים דבגין כך אקרי בת שבע. [p. 35] לפני צוען מצרים, כד"א (מלכים א ה: 10) ותרב חכמת שלמה מחכמת כל בני קדם ומכל חכמת מצרים.

ויבאו עד נחל אשכול, אליון אינון מלי הגדה דרשא דתליין מסטרא דמהימנותא.

ויכרתו משם זמורה ואשכול ענבים אחד, אולפין מתמן רישי פרקין רישי מליון, אינון דבני מהימנותא חדאן במליון ומתברכן מליון בגוייהו ומסתכלן שרשא חד ועקרא חד ולא ישתכח בהו פרודא. [p. 36] אינון דלא משתכחי בני מהימנותא ולא אולפי אורייתא לשמה שוין ליה למהימנותא בפרודא הה"ד וישאוהו במוט בשנים, בפרודא. מהו במוט, כד"א (תהלים קכא: 3) אל יתן למוט רגלך.

ומן הרמונים ומן התאנים, כלא שויין לסטרא אחרא לסטרא דמינאי לסטרא דפרודא.

וישובו מתור הארץ. וישובו, תייבין לסטרא בישא ותייבין מארחא דקשוט אמרי מה איכפת לן, עד יומא לא חמינא טב בעלמא. אעמלנא בה, ביתא ריקס, יתיבנא בקלנא דעמא ולהוא עלמא מאן יזכי ומאן ייעול לגווייה, טב לן דלא אטרחנא כל האי.

ויספרו לו ויאמרו וגו', הא אעמלנא ולאינא בגין למנדע חולקא דההוא עלמא, וגם זבת חלב ודבש היא, טב הוא ההוא עלמא עלאה כמה דידענא באורייתא אבל מאן יכיל למזכי ביה.

[p. 37] אפס כי עז העם היושב בארץ, תקיף הוא דלא יחשיב כל עלמא כלל בגין דיהא ליה עותרא סגיא לאשתדלא באורייתא, מאן הוא דיזכי בה. ודאי אפס כי עז העם היושב בארץ, מאן דבעי למזכי בה בעי למהוי תקיף בעותרא כד"א (משלי יח: 23) ועשיר יענה עזות.

והערים גדולות בצורות, בתין מליין כל טובא דלא יחסרון מכלא. ועם כל דא וגם ילידי הענק ראינו שם, בעי גופא למהוי גבור כאריה דאשתכח תמן תדירא בגין דהיא מתשת חיליה דב"נ לאשתדלא בההוא איסור והתר טמא וטהור כשר וטרפה, מאן ייכול לזכאה בה.

ועוד עמלק יושב בארץ הנגב והחתי וגו'. אי יימא בר נש דאפילו בכל דא איזכך, עמלק יושב בארץ הנגב, הא יצרא בישא קטיגורא מקטרגא דבר נש דאשתכח תדיר בגופא. והחתי

והאמורי וגו', כמה מקטרגי משתכחי תמן בגנן דלא יכיל בר נש למיעל בההוא עלמא כלל, מאן יזכי ליה ומאן ייעול בגויה.

[p. 38] במלין אלין ויניאו את לב בני ישראל, בגין דאפיקו שום ביש עלה כד"א ויוציאו

דבת הארץ.

אינון בני מהימנותא מאי קא אמרי, אם חפץ בנו יי ונתנה לנו. כיון דישתדל בר נש ברעותא דלבא לגבי קב"ה הא לא בעי מן אלא לבא ויסתמרון ההוא רשימא קדישא דכתיב (ישעיה ס: 21) ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ.

[p. 39] אבל [קס ע"ב] אך ביי אל תמרודו, בעיא דלא ימרדון באורייתא דאורייתא

לא בעיא עותרא ולא מאני דכסף ודהב.

ואתם אל תיראו את עם הארץ, דהא גופא תבירא אי ישתדל באורייתא ישכח אסוותא

בכלא הה"ד (משלי ג: 8) רפאות תהי לשרך ושקוי לעצמותיך, וכתוב (שם ד: 22) ולכל בשרו מרפא. וכל אינון מקטרגי אינון מכרזאן ואמרי פנו מקום לפלנייא עבדא דמלכא, בגין כך אל תיראו.

כי לחמנו הם, אינון גרמייהו מזמנן מזוני בכל יומא לאינון דמשתדלי באורייתא כד"א (מלכים א יז: 4) ואת העורבים צויתי לכללך, וכתוב (שם: 6) והעורבים מביאים לו לחם ובשר. סר צלם מעליהם. מאן צלם, דא תוקפא דדינא קשיא. מאי טעמא אעדי, משום די אתנו אל תיראום, כלא אעדיו בגין אורייתא.

[p. 40] זכאה חולקהון דאינון דמשתדלי באורייתא לשמה דהא מתקטרי בקב"ה ממש

ואקרון אחים ורעים ליה הה"ד (תהלים קכב: 8) למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך.

ויבאו עד נחל אשכול ויכרתו משם זמורה. רבי אבא אמר כרתו ההוא אשכול, אתו

לסלקא ליה לא יכילו, אתו לנטלא ליה לא יכילו. אתו כלב ויהושע נטלו ליה וסליקו ליה

ואזדקף על ידיהו הה"ד וישאווהו במוט בשנים, באינון שנים יחידן.

זמורה מאי קא בעאן, אלא אשכול הוה תלי ביה, ובעוד דהוה מתחבר באתריה אקרי

זמורה, לבתר קרייה מוט דכתיב וישאווהו במוט, ההוא דאשתמודע ההוא זכרתו.

מכאן ידעו כלב ויהושע דאינון אתחזיין למיעל לארעא ולמהוי לון בה חולקת אחסנא.

עד דהוו אתיין אמלכו עליהו כלהו. קאים כלב באיבא, אמר איבא איבא אי בגינך אנן

מתקטלין מה אנן בחולקך. מיד קליל גרמיה ויהבו לון.

[p. 41] ר' אלעזר אמר לא יהבו לאחרי דהא כתיב וישאווהו וכתוב בשנים ובכלהו לא

הוושנים כוותייהו. ומכאן אוליף יהושע לבתר דכתיב (יהושע ב: 1) וישלח יהושע בן נון מן

השטים שנים אנשים מרגלים, והנישנים הא אוקמוה קדמאי. וכד מטו לגבייהו דישראל יהבו לון ואינון אשתארו ועבדו גרמייהו שיריים.

ר' יצחק אמר כד הוו מטאן לגבייהו דאינון ענקים הוו שוויין ההוא חוטרא דמשה קמייהו ואשתזיבו. ומנא לן דההוא חוטרא יהיב לון, הה"ד ויאמר אליהם עלו זה בנגב. כתיב הכא עלו זה, וכתיב התם (שמות ד: 17) ואת המטה הזה תקח בידך, ובגיניה אשתזיבו. ואי תימא הני ענקייה שבקי לון, אלא אתו לנסבא לון והוו שוויין לקמייהו ההוא חוטרא ומשתמטי מנייהו.

[p. 42] רבי יהודה אמר מסורת שמא קדישא מסר לון משה ובגיני כן אשתזיבו מנייהו. רבי חייא אמר תלת שמהן אקרון, נפילים, ענקים, רפאים, וכלהו אורכי יומי. נפילים אקרון בקדמיתא, לבתר כד אתחברו בבנת בני נשא ואולידו מנייהו אקרון ענקים. לבתר דהוו אזלין ושאטין בהאי עלמא ומתרפיין מההוא דלעילא אקרון רפאים. אמר ר' יהודה והא כתיב (דברים ב: 11) רפאים יחשבו אף הם כענקים. אי"ל הכי הוא בגין דענקים אתו מהאי סטרא ומהאי סטרא ואתיאשו יתיר בארעא. כגוונא דא רפאים ומנייהו נפקי והוו אורכי יומי, וכד מתחלשי אתחלש פלגות גופא ופלגות קאים, כיון דפלגות גופא הוה מית הוו נסבי עשבא מעשבי ברא ושדיין לפומייהו ומיתו, ובגין דאינון בעאן לקטלא גרמייהו אקרון רפאים. [p. 43] אמר ר' יצחק שדיין גרמייהו בימא רבא וטבען ומתין הה"ד (איוב כו: 5) הרפאים יחוללו מתחת מים ושוכניהם.

ר' שמעון אמר אלמלא הוו עאלין ישראל לארעא בסימנא [קסא ע"א] דלישנא בישא לא הוה קאים עלמא רגעא חדא. מאן אומנא דלישנא בישא, נחש ורזא דמלה מדאתא נחש על חוה אטיל בה זוהמא.

אמר ר' שמעון ועל כל מחל קב"ה בר מן לישנא בישא בגין דכתיב (תהלים יב: 5) אשר אמרו ללשונו נגביר שפתינו אתנו מי אדון לנו. [p. 44] ת"ח כמה עבד ההוא לישנא בישא, גזר על אבהתנא דלא ייעולון לארעא, מיתו אינון דאמרו, אתגזר בכיה לדרי דרין, כ"ש הכא דאפיקו לישנא בישא על כלא. כביכול כיון דאפיקו על ארעא קדישא כאילו אפיקו עליה, בגין כך קני קב"ה על דא כלומר קני לשמיה וקיימו ישראל כלהו לאשתצאה מעלמא בר בעותיה דמשה.

ויספרו לו ויאמרו באנו אל הארץ אשר שלחתנו. אמר רבי חייא מ"ש הכא ויספרו ולא כתיב ויגידו או ויאמרו. אלא כל חד אולף מלה בלחודוי. ויגידו בכל אתר רמז קא רמזו

בחכמתא והא אתמר. ויאמרו אמירה בעלמא, ויאמרו הרהורא דלבא, ויאמרו תפקידתא והא אוקמוה בכמה אתר. ויספרו פרישותא דמלה בכל אתר.
[p. 45] באנו אל הארץ, הלכנו מבעי ליה. אלא באנו, עאלנא לתמן לההוא ארעא דהוית משבח כל יומא ואמרת דלית דכוותה וגם זבת חלב ודבש היא.
רבי יצחק אמר מאן דבעי למימר כדיבא לימא מלה דקשוט בקדמיתא בגין דיהמנו ליה כדבוי.

רבי חייא אמר אלא אמרו את משבח לה כל יומא ואמרת דלית דכוותה וגם זבת חלב ודבש היא וארימת שבחא על כלא, ולאו הכי דהא זה פריה. אתכלא חד מאינון זעירין קטפו, אמרו אי לדא אחסין קב"ה לישראל וסבלו כל אינון עקתין וליאותין הא בארעא דמצרים אתכלין ואיבין דארעא יתיר על חד תרין.

[p. 46] אפס כי עז העם היושב בארץ, אורחיה דעלמא דאינון גברין מגיחי קרבא יתבין לבר לאסתמרא ארחין והכא אפילו אינון בני מתא תקיפין גבורין. והערים בצורות גדולות וגו', דאפילו כל מלכין דעלמא אתכנשו עלייהו לא יעבדון בהו פגימא.
א"ר יוסי כל מה דאמרו בלישנא בישא אמרו. קשיא מכלהו דכתיב עמלק יושב בארץ הנגב. לבר נש דנשכיה חויה, כד בעאן לאגזמא ליה אמרי הא חויה הכא.
ר' אבא אמר ודאי הא קשיא מכל מה דאמרו, כלומר ההוא דאגח קרבא בכלא הא הכא זמין. ובאן אתר, בארץ הנגב דהא הוא אתר לאעלא ביה. מיד ותשא כל העדה ויתנו את קולם וגו', קביעו בכיא עלמין בההוא ליליא.

[p. 47] א"ר יוסי עיטא נסיבו על כלא לאפקא שום ביש. מאי על כלא, על ארעא ועל קב"ה.
א"ר יצחק על ארעא תינח, על קב"ה מנין.
א"ל משמע דכתיב אפס כי עז העם, מאן יכול בהו, כי עז העם דייקא, וכתיב עמלק יושב בארץ הנגב. כדין גרמו כל האי כמא דאתמר ובעא קב"ה לשיצאה לון מן עלמא הה"ד (תהלים קו: 23) ויאמר להשמידם לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו.

[p. 48] ועתה יגדל נא כח יי' כאשר דברת לאמר. ר' אחא ור' יוסי אמרי זכאין אינון ישראל מכל עמין דעלמא דקב"ה אתרעי בהו ואתכני בהו ואתפאר בהו דהא עלמא לא אברי אלא בגינייהו דישתדלון באורייתא בגין דחד אתקשר וישתדל לתתא בהאי עלמא אינון קיומא דיליה וקיומא דכל שאר עמין. אימתי, בזמנא דעבדי רעותא דמאריהו.

ת"יח כד ברא קב"ה בר נש בעלמא אתקין ליה כגוונא עלאה יקירא ויהב חיליה ותוקפיה באמצעיתא דגופא דתמן שריא לבא דהוא תוקפא ומזונא דכל גופא ומתמן אתזן כל גופא וכל אינון שייפי דגופא מתמן אתזנו. והא לבא אחיד [קסא ע"ב] ואתתקף באתר עלאה דלעילא דאיהו מוחא דרישא דשארי לעילא ואחיד ביה ודא אתקשר בדא.

[p. 49] כגוונא דא אתקין קב"ה עלמא ועבד ליה חד גופא ואתקין שייפי דגופא סחרניה דלבה ולבה שארי באמצעיתא וכל גופא וכל אינון שייפין אתזנו מההוא לבא דהוא תוקפא דכלא וכלא ביה תליין וההוא לבא אתקשר ואתאחיד במוחא עלאה דשריא לעילא. כך הוא כד ברא קב"ה עלמא, אסדר לימא דאוקינוס דאסחר כל ישובא דארעא וישובא דכל שבעין אומין כלא אסחר לירושלם, וירושלם באמצעיתא דכל ישובא שריא והיא אסחר להר הבית והר הבית אסחר לעזרות דישראל ואינון עזרות סחרן ללשכת הגזית דתמן סנהדרי גדולה יתבין ותנינן לית ישיבה בעזרה אלא למלכיהון דבי דוד בלחודייהו. ולשכת הגזית אסחר לבית האולם והמזבח ובית האולם והמזבח אסחר להיכל וההיכל לבית קדש הקדשים דתמן שכינה וכפרת וכרובים וארון, [p. 50] והכא הוא לבא דכל עלמא ומהכא אתזנו כל אינון אתרי ישובא דאינון שייפי דגופא, ולבה דא אתזן ממוחא דרישא ואתאחיד דא בדא הה"ד (שמות טו: 17) מכון לשבתך פעלת יי.

כגוונא דא לעילא ברזא יקירא סתימאה, ימא עלאה לקביל דא ואית ימא לעילא מן ימא וימא מן ימא. ת"יח נהר דינור אסחר לכמה משריין מקבלי שבעין סטרין גליפין משבעה דליקין ואינון סחרן לאינון שמשי דלגו מנייהו ואינון סחרן לארבע רתיכין ואינון סחרן לההיא קרתא קדישא דרביעא עלייהו.

ותאנא תמן עזרות לגו מעזרות ולית ישיבה בעזרה דתמן אלא למלכיהון דבי דוד בלחודייהו דתמן מתישבי ויתבי וסנהדרי גדולה משתכחי תמן בלשכת הגזית וההוא בי דינא עלייהו דמשמש לאתר דמשמש ודינא [p. 51] אתיהיב מתמן לקדישי עליונין עד דמטא לאתר דאקרי קדש הקדשים דביה כלא ותמן הוא לבא שרייא ודא אתזן מן מוחא דעלה ואתאחיד דא בדא.

כגוונא דא לעילא לעילא ואיהו ברזא דמלכא עלה עד דאשתכח דכלא אתזן ממוחא עלאה סתימאה דכלא, וכד יסתכלון מלי כלא אתקשר דא בדא ודא בדא. ת"יח כד אנהיר עתיקא סתימא במוחא ומוחא אנהיר ללבה בדרך נעם יי והא אוקימנא ודא הוא כח יי ההוא חילא דאתי מעתיקא קדישא סתימא דכל סתימין. יגדל נא, דיתרבי ויסגי לעילא לעילא ויתנגיד ויתמשך לתתא. כאשר דברת, כמא דאוקימנא.

[p. 52] לאמר, למילף מהכא כל דרין בתראין לעלם ולעלמי עלמין. לאמר, למימר דא בשעתא דעקתא, למימר דא בשעתא דרווחא. ומאי הוא, יי' ארך אפים וגו' והא אוקימנא מלי. אמר רבי יצחק אמת אמאי סליק מכאן. אמר רבי חייא אינון גרמו ליה דאסתליק מכאן דהא בשקרא דברו גרמייהו, בההוא מדה דב"נ מודד בה מודדין ליה. וכן שאר אחרי אסתלקו דלא יכיל משה למימרינהו בגין דאינון גרמו.

[p. 53] סלחתי כדברך, כדברך ממש והא אתערו חברייה, והא אתמר.

רב מתיבתא

[p. 54] דא עם דא מה דלא הוו יכלין למללא מקדמת דנא.
נפקו מההוא פתחא ויתבו בגנתא תחות אילנין, אמרו דא לדא כיון דאנן הכא וחמינן כל
דא אי נמות הכא ודאי ניעול לעלמא דאתי.
יתבו ושינתא נפלת עלייהו ודמכו. אדהכי הא ההוא ממנא אתא [קסב ע"א] ואתער
לון, אמר לון קומו פוקו לגו פרדס דאבראי.
נפקו חמו לאינן מארי קרא דהוו אמרי בההוא קרא במדבר הזה יתמו, הא [p. 55]
באתר אחרא לא. ושם ימותו, הא באתר אחרא לא. ודא בגופין אבל בנשמתין לא כגוונא דבני
גנתא.
אמר לון ההוא ממנא פוקו. נפקו בהדיה. אמר לון שמעתון מדי לגו ההוא דרגא.
אמרו שמענא דהא חד קלא הוה אמר מאן דפסק יתפסק, מאן דקצר יתקצר, מאן דקצר
יתארך.
אמר לון ידעתון מאי האי.
אמרו לא.
אמר לון חמיתון ההוא נשרא רברבא וההוא ינוקא דקא מלקט עשבין. ר' אילעאי
דנציבין הוה הוא ובריה ומטא הכא וחמא הוא וינוקא בריה מערתא דא, כיון דעאלו לגו חשוך
לא יכילו למסבל ומיתו. [p. 56] וההוא ינוקא בריה קיימא בכל יומא קמי בצלאל בשעתא
דנחית ממתיתבתא עלאה ואמר קמיה תלת מלין עד לא יפתח הוא למפרח ברזין דחכמתא
סתימין דכל מלוי רזין סתימין אינון (ישעיה סד: 3) דעין לא ראתה אלהים זולתך.
האי מה דאמר מאן דפסק יתפסק, מאן דפסק מלין דאורייתא על מלין בטלין יתפסקון
חיינו מהאי עלמא ודיניה קיימא בההוא עלמא.
[p. 57] מאן דקצר יתקצר, מאן דקצר אמן ולא מאריך ביה גו ניחא יתקצר מחיין
דהאי עלמא.
מאן דקצר יתארך, מאן דאמר אחד צריך לחטפא אלף ולקצר קריאה דיליה ולא יתעכב
בהאי את כלל, ומאן דעביד דא יתארכון חיינו.
אמרו ליה תו אמר תרין אינון וחד אשתתיף בהו ואינון תלתא, וכד אינון תלתא אינון
חד.
אמר לון אלין תרין שמהן דשמע ישראל דאינון יי יי, אלהינו אשתתיף בהו ואיהו
חותמא דגושפנקא אמת, וכד מתחברן כחדא אינון חד ביחודא חדא.

[p. 58] תו אמר תרין אינון וחד אתהדר, כד שליט טאס על גדפי רוחא ושאט במאתן

אלף ואתטמר.

אמר לון אלין תרין כרובים דהוה רכיב בהו קב"ה, ומן יומא דאגניז יוסף מאחוי אגניז איהו ואשתאר חד לגבי בנימין הה"ד (תהלים יח: 11) וירכב על כרוב ויעף וידא על כנפי רוח, ואגניז במאתן אלף עלמין ההוא דרכיב עליה דאינון מאתן אלף גניזין אינון דיליה בריך הוא. פוקו מהכא זכאין אתון.

נפקו, יהב לון ההוא ממנא וורדא אחרא ונפקו. כד נפקו אסתים פום מערתא ולא אתחזי כלל. [p. 59] חמו ההוא נשרא דהוה נחית מההוא אילנא ועאל גו מערתא אחרא. ארחו אינון בההוא וורדא ועאלו תמן, אשכחו ההוא נשרא אפום מערתא, אמר לון עולו זכאי קשוט חבירין דהא לא חמינא חדא דחברותא מן יומא דאנא הכא אלא בכו. עאלו, מאטו לפרדס אחרא וההוא נשרא בהדיהו. כד מטו לגן אינון מאריהון דמשנה אתהדר ההוא נשרא דיוקנא דאדם בלבוש יקר מנהרא כוותייהו ויתיב עמהון כחדא. אמר לאינון דיתבי הבו יקר למארי מתניתא דאתו הכא דהא מאריהון אחמי לון פליאן רברבין הכא. אמר חד מנייהו אית בהו סימנא.

אמרו הין. אפיקו תרין ורדין וארחו בהו.

אמרו תיבו מארי מתיבתא, תיבו זכאי קשוט. אחידו בהו ויתבו. בההוא שעתא אולפו

תמן תלתין הלכות דלא הוו ידעי מקדמת דנא ורזין אחרנין דאורייתא.

אהדרו לגבי אינון מארי מקרא, אשכחו דהוו אמרי (שם פב: 6) אני אמרתי אלהים אתם

ובני עליון כלכם. אני אמרתי, בשעתא דאקדמתון עשיה לשמיעה דהא אלהים אתם. כיון

דאמשכתון עלייכו יצר הרע אכן [p. 60] כאדם תמותון, מה מיתתו של אדם אחית ליה לעפרא

בגין דיתמחי ההוא יצר הרע די בגויה וההוא יצר הרע הוא דמית ואתעכל בגויה. [קסב ע"ב]

אמר ההוא סבא דעלייהו אוף הכא כתיב ופגריכם אתם יפלו במדבר הזה. מאי פגריכם,

דא יצר הרע כלל דכר ונוקבא חסרונין דאית בכו דיצר הרע נחית תדיר לחסרונא ולא סליק.

בקדש מעלין ולא מורידין, במסאבו מורידין תדיר ולא עולין, ועל דא אקרון פגריכם, חסרונין

דלכון כד"א (שמואל א ל: 10) אשר פגרו מעבור את הנחל וגו'. [p. 61] סופא דקרא אוכח

דכתיב יפלו ולא כתיב תפלו, ועל דא במדבר הזה יתמו אינון פגרים ושם ימותו, בגין דרעותא

דקב"ה לשיצאה להני פגרים מעלמא לעלם.

אמר ההוא רבי אילאי זכאי קשוט עולו ותחמו דהא רשו אתמסר לכו למיעל עד ההוא

אתר דפרוכתא פריסא, זכאה חולקכון.

קמו ועאלו גו דוכתא חדא והוּו תמן מאריהון דאגדה ואנפיהון מנהרן כנהירו דשמשא.
אמרו מאן אלין.

אמר להון אלין מאריהון דאגדה וחמאן בכל יומא נהירו דאורייתא כדקא יאות. קיימו
ושמעו כמה מלין חדתין דאורייתא ולא אתיהיב לון רשו למיעל בגוייהו.
א"ל ר' אילאי עולו לדוכתא אחדא ותחמו. עאלו לגו גנתא אחרא וחמו אוף הכי כראן
קברין ומיד מתין ומתהדרין חייך בגופין מנהרין קדישין. אמרו ליה מאי האי.
א"ל דא עבדי בכל יומא ומיד דשכבי מתעכלא ההוא זוהמא בישא דקבילו בקדמיתא
וקמין מיד בגופין חדתין מנהרין באינן גופין קדישין דקיימן על טורא דסיני. כגוונא דאתון
חמאן קיימו כלהו על טורא דסיני בגופין בלא לכלוכא כלל, כיון [p. 62] דאמשיכו עלייהו
יצה"ר אתהדרו בלבושין אחרנין דגופין קדמאי גופין נוכראין הה"ד (שמות לג: 6) ויתנצלו בני
ישראל את עדים מהר חורב.

קלא אתער זילו אתכנשו הא אהליאב קאים על קיומיה וכל אינן קתדראין קמיה.
[p. 63] לשעתא פרחו כלהו ולא חמו ולא מדי, אשתארו בלחודייהו תחות אילנין דגנתא. חמו
פתחא אחרא עאלו תמן, חמו היכלא חדא עאלו ויתבו. תרין עולימין הוו תמן, זקפו עיינין וחמו
חד משכנא מרקמא בכל זיני ציורין וגוונין דעלמא ועליה פריס פריסא דנהורא מנצצא דלא
יכלין עיינין לאסתכלא, וכפום תרין מלין חמו גו ההוא משכנא עד אתר דפרוכתא פריסא דלא
חמו מתמן ולהלאה כלום.

ארכינו אודנין ושמעו חד קלא דהוה אמר בצלאל רביעאה איהו לנהורין עלאין, יוסף
רביעאה איהו גו נהורין דאדם קדמאה, סליקו דלעילא חביבו דכלא, עליה כתיב (במדבר כח: 7)
ונסכו רביעית ההין בקדש.

מאן דיסתכל וחמי יסמון עיניו, מאן דלא אסתכל חמי ואתפתח.
אילנא דתמני סרי כד כפיף יזקוף ויתקיים, אי לא כפיף חויא בישא אכיל ליה.
מאן דעאל תרין כרובין לגו רעותיה אתעביד, מאן דמעין רחיק מרעותיה.
קרבנא דרביא שלים לאתקבלא.

[p. 64] פסק האי קלא. אמרו אינן תרין עולמין סימנא אית בגוייכו.
אמרו הין. אפיקו אינן תרין ורדין וארתו בהו.
אמרו תיבו עד דתשמעו תרין מלין ברזין עתיקין מגו מארי מתבתא ויהון תדיר ברזא
בגוייכו.

אמרו הן.

אמר רבי שמעון כל הני מלין וכל מה דחמו כתבו וכד מטו הכא הוה כתיב (תהלים לט: 2) אמרתי אשמרה דרכי וגו'. ואנא שאילנא לאבי אבא כמה הוו אינון תרין מלין ואמר לי ברי חייך אינון תרין מלין בארן עלמין וחרוב עלמין מאן דאשתמש בהו.

כיון דשמעו אינון תרין מלין אמרו אינון ינוקי פוקו פוקו, לית לכו רשותא יתיר למשמע. אפיק חד מנייהו תפוח אחד ויהב לון, אמר ארחו בדא.

ארחו ביה ונפקו ומכל דחמו לא אנשו כלום.

נפקו, הא ממנא אחרא אתא אמר לון חברייה ר' אילאי שדרני לכו תורכנ ליה הכא אפום מערתא והוא ייתי ויודע לכו מלין דלא ידעתון דאיהו תבע מגו [קסג ע"א] מתיבתא דיהא רשן לגלאה לכו מלין. [p. 65] נפקו בהדיה ואורכנ אפום מערתא והוו מהדרן מלי דא לדא מכל מה דחמו ואולפו תמן.

אדהכא הא ר' אילאי אתא נהיר כשמשא. א"ל אורייתא חדתא שמעתא.

אמר לון ודאי ורשו יהבו לי למימר לכו מלי.

אתחברו כחדא אפום מערתא ויתבו. אמר לון זכאין אתון דאחמי לכון מאריכון כגוונא דעלמא דאתי והא לית בכו דחילו ואימתני.

אמרו ודאי הא אתנשי מן ארחא דבני נשא ותוהא איהו על כל מה דחמינן בהאי טורא.

אמר לון חמיתון אלן טוריא, כלהו רישי מתיבתי לעמא דא דמדברא וזכו השתא מה דלא זכו כד הוו בחיין. ואלין ראשי מתיבתי כלהו בריש ירחי ושבתי ומעדייא מתכנשי לגבי טורא דאהרן כהנא תמן ומתערי לגביה ועאלין גו מתיבתא דיליה ומתחדשן תמן בדכיו דטלא קדישא דנחית על רישיה ומשח רבו דנגיד עליה ועמיה מתחדשן כלהו בחדושין דרחימין דמלכא קדישא עד דאקרי הכא מתיבתא דרחימותא. ואיהו נטיל בכל מתיבתא בטמירו דקיק מתעפפן כנשרין גו מתיבתא דנהורא ואיהו מתיבתא דמשה וכלהו [p. 66] קיימי לבר ולא עאלין לגו בר אהרן בלחודוי וכפום שעתא אקרון בשמא.

ולית מאן דחמי ליה למשה דהא איהו מסוה דאנפוי פריש קמיה ושבע ענני יקר סחרניה.

אהרן קאים גו פרגודא דלתתא מן משה ופרגודא פסיק ולא פסיק בגוייהו וכל רישי מתיבתי לבר מפרוכתא דפרגודא דא וכל שאר לבר מאינון עננין. וכפום חדושי דנהירו דאורייתא דאתנהרא הכי מנהרן אינון עננין ואקלישן בדקיקו דנהורא עד דאתחזי ההוא מסוה ומגו ההוא מסוה חמאן נהורא דנהיר יתיר מכל נהורין דעלמא ואינון אנפי משה. אנפוי לא אתחזון כלל ולית מאן דחמי לון בר ההוא נהירו דנפיק מגו ההוא מסוה בתר כל אינון עננין.

משה אמר סתם מלה לאהרן ואהרן פריש לרברבי מתיבתי. במה פריש, בכל אינון מבועין דאסתיומו מניה כד מטא זמניה דיהושע והשתא איהו מהדר לון בכמה פליאן ומקורין ומבועין ונחלין דנבעין מכל מלה ומלה.

כל נשין זכין דהאי דרא אתאן למרים אוף הכי בהני זמנין וכדין סלקין כלהו כתמרות
עשן גו מדברא דא, וההוא יומא אקרי יומא דהלולא. נשין בלילי שבתות ובלילי יומין טבין
כלהו אתאן לגבי מרים וידעין אשתדלותא בידיעה דמארי עלמא. זכאה דרא דא מכל דרין
דעלמא.

[p. 67] נפקי ממתיתבא דמשה ופרחי לגבי מתיבתא דרקיעא ואינון דאתחזון פרחי לגבי
מתיבתא עלאה. על האי דרא כתיב (תהלים קמד: 15) אשרי העם שככה לו אשרי העם שיי
אלהיו.

פתח ר' אילאי ואמר (דברים יח: 13) תמים תהיה עם יי' אלהיך. מה בין תם לתמים.
אברהם כתיב (בראשית יז: 1) התהלך לפני והיה תמים, יעקב דאשתלים יתיר כתיב ביה
(שם כה: 27) ויעקב איש תם, בגין דלא אשתאר ביה פסולת כלל דהא פריעה הוה ביה.
[p. 68] במה אתפרע ואתדכי מכל פסולת. בגין דההוא אתר דאתקיף לפסולת דלגו אתר
דפריעה שארי איהו שור דיוקנא דשמאלא דכרסיא דיליה, וההוא שור אקרי שור תם דהא
רתיכא דכרסיא רשומא דברית אית ביה, ועל דא האי שור אקרי תם ויעקב אחיד ביה בגוויה
ובהאי שור עביד פריעה ואעבר זוהמא דפסולת כלל כלל.

[p. 69] במתניתא דבצלאל כתיב (שם ל: 22) ויזכור אלהים את רחל. בשרה כתיב פקידה
וברחל כתיב זכירה, אמאי. בגין דזכור אתרשים ביעקב דאיהו ברית שלים כד אתעביד יוסף.
ובמה, כד נטל שור בהדיה דלא יתתקיף לסטרא אחרא, ובגין כך אתקרי יוסף בכור מההוא שור
[קסג ע"ב] דנטל יעקב, (דברים לג: 17) בכור שורו ודאי. וההוא שור שור תם ויעקב איש תם
רבון ושליט מארז דביתא דההוא שור תם שארי בגוויה. בגין דאית שור מועד בסטר ערלת
פריעה וכמה גרדיני נימוסין נפקין מניה עד דרגא בתרייתא דאקרי שאי"ה ההוא דאפיל ביתין
דעלמא דלא דיירין בהו בני נשא, וכלהו נפקי מההוא שור מועד ודא בחבורא [p. 70] דחמור
ביש ובגין כך (דברים כב: 10) לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו, בגין דלא לאתערא להו.
ובההוא מתיבתא דבצלאל וכן בתרי מתיבתי ויעקב איש תם, בעלה דההוא תם. ומאן
איהו, א' רזא דוא"ו, וכד הוה כלל דכר ונוקבא כחדא כדין נטיל כל אתוון אלין את"ם ואיהו
אמ"ת (מיכה ז: 20) תתן אמת ליעקב, כלל דכר ונוקבא כחדא שלימו דכלא.

[p. 71] אברהם לא אתפקד על פריעה וכד עאל עאל להאי תם ולגו דרגין דיליה דאקרון
כחדא ים והיינו תמים. לבתר אסתלק אברהם ועאל לגו ואתקשר עם ימינא עלאה.
תמים תהיה עם יי' אלהיך ודאי, כמא דאיהו תמים כללא חדא אוף אנת תהא עמיה
תמים עמיה ודאי. במה אתעביד בר נש תמים, דיהא ת"ם י"ם. ת"ם כמא דאתמר, י"ם כל

אינון דרגין קדישין דיליה אקרון י"ם ולא אתפרשן מניה לעלמין. אוף אנת כגוונא דא לאעדאה מנך דרגין נוכראין ולא תקשרא בתמים למיהוי בך דרגין קדישין רזא די"ם ודרגא קדישא ת"ם לקבלא אי רזא דיעקב. ב"נ אצטריך למהוי בכל יומא ת"ם י"ם כגוונא דא ממש.

השתא פריש מאן דפריש במתיבתא דסיהרא דא קדישא שפירא איהו בחוורו וכל גוונין מנצצן בה ומרקמן ואיהי כההוא שפירו וחוורו דשמשא ממש. ובההוא ימא דילה גו שבעין שנין נפקא נונא חדא ואפיק מניה תכלת ואיהי נטלא גוון דא ותקינת ליה ואתחפייא לבר בהאי גוון. [p. 72] לאו דהאי גוון לבושא דילה דהא (משלי לא: 22) שש וארגמן לבושה, אבל חופאה דלבר האי גוון הוא. כגוונא דא הוה משכנא דכוליה בשפירו מרקמא לגו ולבתר ופרשו עליי בגד כליל תכלת. מ"ט, בגין דתחות ים דא אית מצולות י"ם כלל דכר ונוקבא ואית לון עינא בישא לאסתכלא, וכד מסתכלן זמין לעינייהו גוון תכלא ולא יכלא עינייהו לשלטאה. ואיהי אתקנת לגו בכל גוונין מרקמן כדקא יאות מתתחמן לד' סטרין דעלמא.

כגוונא דא ב"נ דלביש ציצית אתעביד בכל יומא תמים, ת"ם בד' כנפים מתקנן כדקא יאות, י"ם בההוא [p. 73] תכלת דנונא דימא. סטרא בישא כד אסתכל בהאי בר נש לא יכיל לאבאשא ליה בעינא בישא וכדין איהו ת"ם י"ם עם י"י אלהיו ממש בתקונא, איהי לעילא ואיהו לתתא.

לבתר אסתלקת איהי גו דרגין עלאין. אוף הכי בר נש אסתלק איהו לבתר בתפלין גו דרגין עלאין, ועל דא תמים תהיה עם י"י אלהיך ודאי בשעתא חדא ברגעא חדא, איהי אתקנת לעילא וב"נ אתקן לתתא.

א"ר אילאי כל אלין דהכא כגוונא דא מתקנן למהוי כל חד תמים עם י"י, ועל רזא דא במדבר הזה יתמו. ואי תימרון דכד אתמר לביש אתמר, הכי הוא ודאי דהוה לון למהוי כל חד תמים עם י"י בארעא קדישא אתר דיי שארי תמן למהוי אפין באפין כחדא עמיה, והשתא כל חד הוי תמים במדברא דא לבר אתר רחיק מתמן דלא אסתכל אפין באפין בהדיה למהוי עם י"י כדקא יאות. ושם ימותו, כמא דחמיתון דעבדין בכל יומא.

זכאה חולקכון חברייא קדישין דזכיתון לכל האי. הני תרי מערתי די לכו דלא תשכחו כל דא תמן דאינון מגו מתיבתא דמשה יתבי מרחיק, ועל דא כתיב [p. 74] במשה (במדבר יב: 3) ענן מכל [קסד ע"א] האדם, ונביאה עלאה קביל לון למתיבתא דיליה. מיומא דשארן למחמי כל דא עד ההוא שעתא שבעה יומין והא לא הוו מסתכלן בהאי עלמא כלל.

אמר לון רבי אילאי זכאין קדישין אימא לכון מלין דשמעתון, ומלה קדמאה כד תנדעון מדידו דמשחתא בשמא גליפא מפרש תנדעון דבצלאל רביעאה איהו לנהורין עלאין דכתיב (שמות לא: 3) ואמלא אותו רוח אלהים בחכמה ובתבונה ובדעת.

מאן דלא אסתכל חמי ואתפתח, מאן דלא אסתכל באינון תלת מלין טמירין מה לעילא
מה לתתא וכו' זמין איהו לאתפתחא באורייתא ולפקחא עיינין בה.
[p. 75] אילנא דתמני סרי, שדרתו דב"נ כד כפיף קמי מאריה יזקוף ויתקיים לתחיית
מתייא. אי לא כפיף במודים אתעביד חויה ולית ליה תקומה לההוא זמנא.
מאן דעאל תרין כרובים, מאן דעאל שיעור תרין פתחין לגו בי כנשתא אתדבק במאריה
ורעותיה אתעביד.
מאן דמעין בצלותיה ואסתכל בה רחיק מרעותיה דשאל.
[p. 76] קרבנא דרביא, כד קריב ב"נ בריה לבי ספרא או למילה דא קרבנא שלים
לאתקבלא.
מכאן ולהלאה רחמיין, זילו.

אלעזר ברי שפיר קאמרת כפוס מה דאוליפת, אבל ח"ו דאע"ג דרחל הות עיקרא בההוא
זימנא יעקב חכים הוה, ואלמלא יעקב לא ידע דלאה אנחתיה לא קביר לה במערתא לאתחברא
בהדיה בחבורא חדא ויהא קביר לה לבר מארעא. אבל ללאה אעיל גו ארעא ולרחל שוי לבר.
[p. 77] מית יעקב אתקבר בגווה בחבורא חדא כמא דעבדו כל שאר אבהן ואדם. מתה
חוה בקדמיתא אתקברת תמן, ותמן ידע אדם דהא דוכתא אתחזי ליה. מית אדם אתקבר בגווה
בחבורא חדא. מתה שרה אתקברת תמן וחיה חמאת וחדאת לקבלה וקמת וקבלה לה, מת
אברהם אתקבר בהדה בחבורא חדא. מתה רבקה אתקברת תמן ושרה חמאת וקמת וקבלה לה,
מת יצחק אתקבר בהדה בחבורא חדא. מתה לאה אתקברת תמן ורבקה חמאת וקמת וקבלה
לה, מת יעקב אתקבר בהדה בחבורא חדא. וכלהו דכר ונוקבא כחדא בחבורא חדא.
סדורא דלהון היך שכבי, נשין לגבי נשין ודכורין לגבי דכורין. אדם ברישא חוה סמיד
ליה, שרה לגבי חוה, אברהם סמיד לשרה, יצחק סמיד לאברהם, רבקה סמיד ליצחק, לאה
סמיד לרבקה, יעקב סמיד ללאה. אשתכח אדם בסטרא דא ויעקב בסטרא דא, דא רישא ודא
סיפא.

[p. 78] בספרא דשלמה מלכא איהו כדקא יאות והכי הוא, אדם וחיה בקדמיתא,
אברהם ושרה סמיד לון, יצחק ורבקה לזויה אחרא בארח מישר בשורה חדא, יעקב ולאה
באמצעיתא. ואינון נשין לגבי נשין ודכורין לגבי דכורין, אדם וחיה, שרה ואברהם, יעקב ולאה,
רבקה ויצחק. אדם בסטרא דא ויצחק בסטרא דא ויעקב באמצעיתא. יצחק לגבי אבוא לאו
ארח עלמא, ועכ"ד יעקב אצטריך באמצעיתא.

ובכל אינון זוגין כמא דאתקברו הכי יקומון והכי ישתכחון, לאה תחדי בהדי משיח בריה דדוד דנפיק מנה לגו, רחל תחדי בהדי משיח בן יוסף דנפיק מנה לבר מירושלם, וכלא לדוכתייהו.

[p. 79] דמרגלאן דאבן טבא כלהו. בין כלהו מגדלין אית חד מגדל באמצעינתא ודא סליק לרום רקיעא ולא אתחזי השתא עד ההוא זמנא דיתגלי. רב מתיבתא חמא ליה והוה רשים ביה לעילא האי קרא (משלי יח: 10) מגדל עז שם יי' בו ירוץ צדיק ונשגב, ופריש רב מתיבתא קרא דא מגדל עז, דא כנסת ישראל. [קסד ע"ב] בו ירוץ צדיק, ביה רעותיה דצדיק תדיר ועל דא ונשגב ההוא מגדל דלא ינפול לעלמין כמא דהוה.

ורבי כרוספדאי חמיד לבא פריש האי קרא עד לא אסתלק ופריש שפיר. מגדל עז, דא תיבה וס"ת דאיהו עז לשואה ביה ולאפקא ליה מגו היכל דיוקנא דהיכל פנימאה דמניה נפקא תורה, וההוא מגדל שם יי' איהו ודיוקנא דיליה ואצטריך בשית דרגין.

[p. 80] בו ירוץ צדיק. במאן, במגדל או בס"ת. אלא קרא דריש בהאי ובהאי. כד דריש מגדל אצטריך צדיק דא דליהוי חזן הכנסת זכאה דקשוט דיוקנא דצדיק עלאה. כד דריש לס"ת למקרי אצטריך צדיק וצדיק אקרי. [p. 81] מאן אקרי צדיק מכלהו, שתיתאה דסליק מאינון שבעה.

א"ר שמעון ודאי דאיהו לא סליק כל יומוי אלא שתיתאה לאינון דסלקין. בו ירוץ צדיק, בס"ת ירוץ דברי צדיק דא.

ונשגב, ממאן. מדחילו דמלאך המות דהא אוריך יומין. ונשגב, דלא יתנוזק לעלמין. בההוא מגדל דסלקא בין אינון מגדלין קיימא נהירו חד בדיוקנא דס"ת. כד אתי ציפרא נטלא ההוא מגדל מאתריה וקאים גו אמצעו דעזרה תחות גדפי דכרובים, ומדהוה רומיה לרום שמיא מאיך ועאל תחות אינון כרובים ושורוי בין רישי כרובים.

תלת מאה פתחין תמן, בפתחא דאמצעינתא קיימא נהירו דא דיוקנא דס"ת, ביה זמין מלך ישראל למקרי בפרשת הקהל ודא ליהוי מלכא משיחא ולא אחרא ובההוא ס"ת דההוא נהירו.

[p. 82] אי חסידא קדישא, זכאה איהו דמפומיה ישמעו קל נעימו דמלוי מאינון מלין סתימין דפריש באורייתא. בכל ריש ירחי ושבתני ומועדייא וזמני כד בעאן כל בני מתיבתא לסלקא לעילא לגו מתיבתא דרקיעא כלהו מתכנפי לגבי מלכא משיחא ואיהו פריש מלין ומגו מתיקו דמלוי בתיאובתא סלקין. כלהו עשר מלין גניזין לך מאינון מלין דאיהו פריש ליומא דשאלתין לך.

כד קיימא ההוא מגדל באמצעו דעזרה ופתחא דא פתח פתחין אינון כרובים פומייהו ופרשי גדפייהו ונהיר נהירו עלאה על האי פתחא ואיהו ס"ת פתיח ואינון כרובים פתחי ואמרי (תהלים לא: 20) מה רב טובך אשר צפנת ליראיך פעלת לחוסים בך נגד בני אדם, וסגירו פתחין וס"ת אתגליל.

מאן חמא נהירו דנהרא דההוא ס"ת, כוליה נהרא דנהיר, אתוון דיליה שלהובי דאשא מארבע גוויי דאינון דעלמא עלאה כלהו בלטי ומנצצי. לית מאן דיכיל למיקם בהו בר משיח. [p. 83] סגיר פתחא דא, כרובים משתככי וההוא מגדל פרח וקיימא באתריה בין שאר מגדלים.

בההוא פתחא דאמצעיתא אית עטרה דפז עלאה ויקירא גניזא דלא אתחזי השתא, גליפא מחקקא בכל זיני אבני יקר וזמינא למהוי על רישא דמלכא משיחא כד סליק בההוא מגדל, ותרין נשרין דא מסטרא דא ודא מסטרא דא נטלי לה בידייהו. כד יסליק מלכא משיחא יתתקנון נשרין ונטלי עטרה דא. בשעתא דשארין למקרי יפתח פתחא אחרא ומתמן יפוק ההוא יונה דשדר נח בימי טופנא דכתיב (בראשית ח: 8) וישלח את היונה, ההיא דאשתמודעא ולא מלילו בה קדמאי ולא ידעו מה היא אלא מהכא נפקת ועבדת שליחותא.

ובשעתא דכתיב ולא יספה שוב אליו עוד לא ידע בר נש לאן אזלת אלא תבת לאתרהא ואתגניזת בפתחא דא, ואיהי תטול עטרה בפומה ותשוי על רישיה דמלכא משיחא מטי ולא מטי, וכדין כתיב (תהלים כא: 4) תשית לראשו עטרת פז.

[p. 84] וכיון דיקרי מלכא משיחא בס"ת יקומון תרין נשרין דא מכאן ודא מכאן ויונה מאיך ומלכא משיחא נחית ועטרה על רישיה עד דרגא בתראה ותרין נשרין פרחין לעילא על רישיה ויונה תבת [קסה ע"א] ועטרה בפומה ויקבלון לה אינון תרין נשרין. דוד מלכא זית רענן אקרי קמיה דקב"ה דכתיב (תהלים נב: 10) ואני כזית רענן בבית אלהים וגו'. עלה זית, דא מלכא משיחא בריה דדוד ודא איהו דרמיז יונה דא ביומי דנח דכתיב (בראשית ח: 11) והנה עלה זית טרף בפיה. ההוא עלה זית טרף וחטף ליקרא דיליה. במה, בפיה, דקיימא על רישיה ומקבלא יקר מהאי יונה.

ומאי דכתיב טרף ולא טרפה, אלא כדכורא דא דעביד חילא ונצח. במתיבתא דרקיעא יונה דכר הוה ומגן דאקרי יונה כתיב כנוקבא וכתיב כדכורא בזמנא דמקבלא יקר דא.

[p. 85] מגד"ל דא כד תב לאתריה נהיר כנהירו דעינא דשמשא דכתיב (תהלים פט: 37)

כסאו כשמש נגדי, ואף דכרסייא אחרא ליהוי ליה בנסין ואתין רברבין. בריש מגדל דא אית עופין דנורא דקא מצפצפאן כד סליק צפרא, צפצופא דנעימו דלית נעימו ונגונא כההוא נעימו,

ועילא מכלהו זינין אחרנין ושפנינן דקא פרחין באוירא סלקי ונחתי נחתי וסלקי לא משתככי לעלמין. אתוון זעירן ואתוון רברבן פרחין בינייהו.

אי חסידא קדישא בשעתא דאתוון פרחין חמי ב"נ מאתוון רברבן כתיב באוירא לפום שעתא (בראשית א: 1) בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ. בטשי אתוון זעירן בהו ופרחי ואתחזי מנייהו כתיב והארץ היתה תהו ובהו וחשך על פני תהום וגו'. מהדרי אתוון זעירן ובטשי בהו ואתחזי מנייהו כתיב ויאמר אלהים יהי רקיע וגו', וכן כל עובדא דבראשית פליאן רברבן וחדו לעיינין עובדא דאתוון אלין. זכאה עמא דכל דא מחכאן.

אי חסידא קדישא מאן דנטיר ברית שוי ליה אבתרוי ואיהו לקמא. ואי תימא מאן דנטיר ליה לאחורא, הא נטירו רב ועלאה מכלא דנטיר ליה. ומאן איהו, צדיק עלאה ברחימו סגיא. עאל בין צדיק וצדק ואשתכח נטיר מכל סטרין. [p. 86] זכאה מאן דנטיר ברית דא, ועל דא ישראל אתחזון כל דכורין דנטירין את קיימא דא קמי מלכא קדישא. מאן איהו דיכיל לנזקא לברא דאיהו באמצעיתא, אבוה מכאן ואמיה מכאן ואיהו בינייהו ודא כד איהו אחרי יי'.

ת"ח ההוא רקיע כד סחרא בגלגולא מנגנא בנגונא ומקל נהימו דמיין דנבעין לא ידיע ההוא נגונא, כל אינון אגנין די בארבע סטרין מליין מנביעו דמיין דנבעין. מאן דאיהו לגו בתרין סטרין קיימא תמן, חד בחדוא דלית חדוא כההוא חדוא בעלמא לקיימא (שם ק: 2) עבדו את יי' בשמחה, וחד ביראה דלית דחילו כההוא דחילו בעלמא לקיימא (שם ב: 11) עבדו את יי' ביראה. חד מעיינא דמייא דנביע מסטר מזרח דא הוא דאמר יחזקאל נביאה. מהאי מעיינא לא יכלין לסיימא שבחא כל בני עלמא. באתר דאתייליד תמן לסטר מזרח לית עומקא ורומא דיליה אלא זרתא ולא יתיר. כד נבעין מיא וסלקין סלקין כל זיני מרגלאן בגוון חד לפום שעתא, נפלי אלין והא סלקין אחרנין בגוון אחרא בכל זיני גוונין דעלמא, נפלין אינון מרגלאן ולא נפלי לבר. [p. 87] סחרניה דההוא נביעו חיזור ושושן סחרן ולא יכלי למיקם על אינון גוונין, כלהו שלהובין מלהטאן ולא יכלין לאסתכלא בהו.

לא ידיע חשיבו דעובדא. טרפין דלהון מנצצן בכמה גוונין עובד ציור אומנו דמארי עלמא, חפיין על תלת מאה ושבעין וחמש כרובים דתחותייהו בתר שבכין אחרנין לגו ואינון שבכין סחור סחור דעזרה לגו. ולעילא מנהון אינון [קסה ע"ב] גופנין פרישאן, תחות גופנין אינון כרובים כלהו גדפין פרישן משלבן אלין באלין. הכא אמר רב מתיבתא דכל מאן דאסתכל באינון גופנין מנהרין אנפוי כנהירו דשמשא.

אינון שבכין דאתתחמן סחור סחור דעזרה כלהו מרקמן בחוטיין דנהרין בגוונין סגיאין מלהטן בארבע זיני נהורין דאשא, שלהובין סלקין וגוונין מנצצן ולזמנין שלהובין משתככי וגוונין ונהורין סלקין ובטשי אלין באלין.

שית אלף אגנין לגבי אינון שבכין, ארבע גוונין לארבע סטרין דעזרה. אלן אינון רברבין ונביעו דמיין חייך בכל סטר ואינון נפלי באינון אגנין ובלעי תמן באתריהו ואלין מיין לא ידיע לאן אזלין.

באמצעו דעזרה יקומון כלהו ישראל ואתחזון קמי מלכא קדישא. בסטר דרום בעזרה דא אתייליד חד מעיינא דמיא ויתדמי דקא ישטפון מיא כל עלמא. מאן דייעול בהו יהון מי ברכים, אי ייעול בהו גיבר רב ייעול בהו עד ברכים, אי תינוק בר יומא עד ברכים אינון. מאן דשתי מנייהו אתחכם ואתפקח בחכמתא.

[p. 88] מעיינא דא נפיק מגו מרגלא חדא זעירא בכותלא דדרום, אינון מיין בלעין גו אתרא ומתמן יפקון לבר ממקדשא עד דיעלו לנחל שטים וישטפון ההוא זמה דאולדין מיא דשטים. ועל דא מיין אלן בעזרה בגין אינון דאתחזון תמן דכורין, הוו שתאן מן מיא לא חיישי בנוקבי במיתיהון לאתחזאה קמי מלכא קדישא. תו דהא יתפקחון למנדע מלין סתימין דמלכא עלאה. גו מקדשא דא כל הרהורין ישתכחון בר הרהורי דחזוא דמלכא קדישא. ענפא חד נפקא גו אמצעו דההוא מעיינא. אמר רב מתיבתא כד קריבנא לההוא ענפא גו מעיינא אסתלק ענפא לעילא לעילא, כל מה דקריבנא הכי אסתלק.

יסודא ושרשא דההוא ענפא לאו איהו אלא במיא. ההוא ענפא חפי עלמין, כל גוונין דעלמא באינון טרפין דיליה. איבא דיליה לא ידע מהו ולא יכלין למנדע. ואמר דקא שאיל למשיח על ההוא איבא ואמר איבא דא גניז לאיש משענתו בידו מרוב ימים. מאן דזכי למנדע דא לינדע.

[p. 89] רקיע חד אית על ההוא ענפא פריש לעילא, ההוא רקיע אזיל טלא ע"ג מעיינא דא ולא יתיר. כד אסתכל ב"נ לההוא רקיע מרחיק דמי תכלא, קריב יתיר דמי סומק, קריב יתיר דמי ירוק, קריב יתיר דמי חוור דלא חוורו בעלמא כגיניה. טלא דקא אזיל מניה אשתאיב ההוא ענפא ועביד איבא דא ואתרבי. ההוא רקיע איהו אזיל בגלגולא יתיר ממה דעיינין יכלין לאסתכלא.

כל אינון נטרי קיימא קדישא דבעון לאתחזאה קמי מלכא דהא לא אתחזון אלא בגין לאחזאה דאינון בני גזירו קדישא ועל דא כתיב (שמות כג: 17) יראה כל זכורך, אינון בני קיימא קדישא. דייק רב מתיבתא זכורך ולא זכרך דהא זכר כתיב ולא זכור. מאי זכורך, אלא כל אינון דנטרי קיימא קדישא ולא חבאן ביה אינון הוו בני מלכא דבכל יומא משתבח בהו ודכיר לון תדיר, ועל דא זכורך ההוא דאית ביה קיימא קדישא דדכר לון מלכא בכל יומא דלית שבחא קמי מלכא עלאה אלא במאן דנטיר קיימא דא.

[p. 90] ועל דא בעי דיתחזון תלת זמנין בשתא קמיה. תלת זמנין אמאי, אלא בגין אבהן קדמאי דקבילו להאי ברית בקדמיתא, ובגין כך תלת זמנין אינון בשתא. אברהם קביל ברית, יצחק קביל ברית, יעקב הוה שלים מכלהו ועל דא כתיב ביה (בראשית כה: 27) ויעקב איש תם, שלים מכלא.

אברהם תמים אקרי ולא הוה כ"כ שלים אבלתם שלים מכלא. מה כתיב בנח, (שם ו: 9) איש צדיק תמים היה בדורותיו, דהוה רשים ברשימו קדישא בינייהו. ואמר רב מתיבתא בכל אתר דכתיב תמים דרשים ברשימו קדישא באת קיימא דברית, ובגין [קסו ע"א] דנטיר ברית דא אקרי תמים בדורותיו, מה דלא הוה כלהו הכי דאינון מחבלן ארחייהו.

[p. 91] ועל דא כתיב את האלהים התהלך נח. וכי מאן יכיל למיהך עמיה, אלא כל מאן דנטיר ברית קדישא אזדווגת ביה שכינתא ושארת עליה, ובגין כך (דברים יח: 13) תמים תהיה עם יי' אלהיך, תמים תהיה ולבתרעם יי' אלהיך בזווגא חדא דכיון דנטיר ברית דא עם יי' להוי ולא אתפרש מניה.

באברהם כתיב (בראשית יז: 1) התהלך לפני והיה תמים, גזירו דאת קיימא. התהלך לפני, מהכא דלא יהך גברא בתר אתתא אלא לקמהא ארח כשרא איהו. והא כתיב (שמות כג: 20) הנה אנכי שולח מלאך לפניך, (שם לג: 2) ושלחתי לפניך מלאך.

[p. 92] אברהם דלא הוה גזיר דחה ליה לקמא, ועל דא לא כתיב היה תמים והתהלך לפני אלא התהלך לפני דלא יאות אנת עד שתהא תמים, וכן בכלהו, כיון דב"נתמים ונטיר ליה מיד היא לקמא ואיהו אבתרא, כשר איהו לדא. לגרעונא מה כתיב, (שמואל א טו: 11) כי שב מאחרי.

נח גזיר הוה תמים, פריעה לא הוה ביה, ובגין דלא הוה ביה פריעה מה כתיב, את האלהים ולא אחר האלהים. לקמא לא הוה בגין דהוה גזיר, לאחורא לא הוה בגין דלא אתפרע. איך הוה, את האלהים, סמיך ליה ולא יכיל לאסתכלא ביה דלאו כשרא כ"כ. בישראל כתיב (שמות יג: 21) ויי' הולך לפניהם יומם בעמוד ענן ולילה בעמוד אש וגו'. כיון דאמרו ישראל (שם יד: 12-11) המבלי אין קברים כי טוב לנו עבוד את מצרים, כביכול אתחלש דעתא, כתיב ויסע מלאך האלהים ההולך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם. [p. 93] ויסע מלאך, למעבד בהו נוקמין.

ועל דא חדי משיח וחדי רב מתיבתא דקא אתבשר בדא, ואמר רב מתיבתא דדיק למשיח מנא הוה לדניאל דקא אמר (דניאל ה: 28) פריס פריסת מלכותך ויהבת למדי ופרס. מאינון אתוון דופרסין אשתמע ליה, והכא מאי הוה.

[p. 94] א"ל הכי הוא ודאי, פריס פריסת מלכותא ע"י דמשיח אחרא ולבתר ישלוט מלך פרס ויטול מלכוון סגיאין והוא ישלוט על ארעא קדישא תריסר ירחי והוא ישלוט וקטיל סגיאין וההוא משיחא ולבתר יפול ויקבלון מלכותא קדישי עליונין, ועל דא ופרסין מלכא דפרס אשתמע הכא.

אי חסידא קדישא כמה חדוא על חדוא בההוא מעיינא מגדלא כל זיני אילנין דנציב קב"ה בגנתא דעדן וכלהו קיימי לאסוותא טרפין ואיבין וענפין ולחדו לבא תדיר ולית מנייהו כפנא ודאגה ואנחה לעלמין. זכאה עמא דכל דא גניז לון.
אמר ר' שמעון בקרקע דההיא מקדשא אית מאלין פליאן.
א"ל אי רבי אי רבי זכאה חולקך דכל האי... בההוא... ע"ג ההוא מעיינא רקיע אבל לית מאן דיכיל לאסתכלא ביה. לזמנין נהירו דיליה נהורא לזמנין חשוכא לזמנין גוון ארגוונא מנצצן דלא יכלין עיינין לאסתכלא לעילא. ההוא דשאלת מההוא קרקע דמקדש רב מתיבתא לא פריש מניה דהא גניז איהו גו ירדנא והא אמינא לך מה דאמינא, אבל נשאל מלה דא ותנדע מה דתנדע.

[p. 95] ירדן דא עאל ואתמשך זמנא חדא בשתא גו ההוא נהר דנפיק מעדן, לאו מאינון נהרין ארבע דאתמשכן מניה אלא ביה ממש. כיון דמטי לגביה איהו אתמשך ואתפשט ועאל גו ירדנא וכיון דמטי לגבי קרקע דמקדשא אשתכך תמן תלתא יומין ולא אתפשט ולא אתמשך לאתר אחרא. ואמר רב מתיבתא דכד אהדר ההוא נהר לאתריה שביק תמן כל מיני ציורין דקא עביד קב"ה בגנתא דעדן באינון ציורין דתחות...
...לדוכתייהו אלין הכא ואלין הכא וסלקי ונחתי כדקדמיתא.

בההוא סטר דרום אית תלת מאה וחמשיין עמודין מכל זיני מרגלאן ואלין אינון דסחרן תדיר ונטפין בוסמין טמירין דלא אתגלו לעלמין. ארבע אגנין בכל [קסו ע"ב] עמודא ועמודא נעיצין וכד אינון בוסמין נטפין מאינון עמודין נפלין בהו ואתמליין כלהו אגנות ולא נפקי בוסמין לבר. מאינון בוסמין זמינין לזמנא דאתי לאקטרא קטורתא בכל יומא קמי מלכא קדישא דלא יהון מכתישו דבני נשא. אינון בוסמין לא ידיע עקרא דלהון וממה הוו אלא מאינון עמודין נפלי תמן.

תרין נשרין בכל עמודא ועמודא מתנצצן מתלהטן בכל גווינין, שבע מאה נשרין אינון, פרחין אלין הכא ואלין הכא בגלגולא דעמודין. כד אסתחרן לא יכלין עיינין לאסתכלא דוכתא בהו. תלת אתוון בלטיין ופרחין מפימא דא לפימא דא בגלגולא דעמודין ונשרין. כל אינון אתוון מרקמן באשא חוורא ודהבא ירוקא. תרין אלפין ומאה מנרתין דתליין בין אינון עמודין ותרין

אלפין ומאה שרגין בכל מנרתא ומנרתא, דלקין ביממא ובליליא מתדעכי על צערא דישראל. כד אתי צפרא נהרין כלהו מגרמייהו.

[p. 96] אדהו יתבי ואמרי דא רמש ליליא. אמרו ליה לר' שמעון אי חסידא קדישא

נהירו דעלמא טול פנקסא דאחמתא דא וטול שרגא וכתוב מלין אלין דהא מטא זמנא דילן לפקדא כל חד וחד לגו קבריה, עד פלגו ליליא דקב"ה עאל גו גנתא לאשתעשעא בהדי צדיקיא וכדין כל חד וחד פרח לתמן. ולמחר נהוי לגבך הואיל ויהבו לן רשו לאשלמא דורונא דקא משדרי לך. פרחו.

בכה ר' שמעון וגעה. פתח ואמר (משלי ה: 19) אילת אהבים ויעלת חן דדיה ירווך בכל עת

באהבתה תשגה תמיד. אורייתא אורייתא נהירו דכל עלמין כמה ימין ונחלין ומקורין ומבועין מתפשטי מנדך לכל סטרין, מנדך כלא, עלך קיימאן עלאין ותתאין, נהירו עלאה ודאי מנדך נפקא. אורייתא אורייתא מה אימא לגבך, אילת אהבים אנת ויעלת חן גבי עילא ותתא, רחימין דילך מאן יזכי לינקא מנדך כדקא יאות. אורייתא אורייתא שעשועין דמארך, מאן יכול לגלאה ולמימר סתרין וגניזין דילך.

בכה ואעיל רישי בין ברכוי ונשק לעפרא. [p. 97] אדהכי חמא כמה דיוקנין דחברייא

סחרניה. א"ל לא תדחל בריה דיוחאי, לא תדחל בוסינא קדישא, כתוב וחדי גו חדוא דמארך. כתב אינון מלין דשמע כל ההוא ליליא ולעא לון ולהג לון ולא אנשי מלה, וההוא שרגא נהיר קמיה כל ההוא ליליא עד דאתא צפרא. כד אתא צפרא זקף עינוי וחמא חד נהירו דהוה נהיר ברקיעא, מאיך עינוי לתתא, אהדר כמלקדמין וחמא נהירו בכל רקיעא דנהיר וסליק ובההוא נהירו דיוקנא דביתא בכמה ציורין. חדא ר' שמעון ולפום רגעא אגניז ההוא נהורא. אדהכי הא אינון תרין שליחן אתיין, אשכחוהו רישיה בין ברכוי. אמרו ליה שלמא עליה דמר, שלמא למאן דעלאין ותתאין בעאן לאקדמא ליה שלם. יקום.

קם ר' שמעון וחדא בהון. אמרו ליה ולא חמית נייחא דרוחא דעבד לך מארך, חמית

נהירו דביתא ברקיעא.

אמר לון חמינא.

אמרו ליה בה שעתא אפיק תהומא בי מקדשא ואעבריה קב"ה בימא רבא ומנהירו

דיליה הוה נהיר ברקיעא.

אמרו ליה רב מתיבתא בעא בשלמדך והא ידע דאנן שליחן לגבך, וכמה מלין חדתין

עתיקין אתחדש באורייתא בהא ליליא.

אמר לון במטו מנייכו אמרו חד מלה מנייהו.

אמרו לא אתייהיב לן רשו אלא למאן דאתינן לגבך, אבל מלה חד הוה לגבן השתא, דפתח רב ואמר (בראשית יב: 1) ויהושע היה לבוש בגדים צנאים וגו', דא בגין לאנהרא ביה נהירו. כגוונא דא מאן דלא זכי באתר דא יהך וינטיל גרמיה לאתר אחרא ויזכי ביה. אעא דדליק ונהורא לא סליק ונהיר ביה, ינענעון ליה ויסלק ביה נהורא ואנהיר. [p. 98] והוינן זמינין למשמע אבל בגין למיתי גבך [קסז ע"א] לא בעינן לאתעכבא.

חדי ר' שמעון. אמרו ליה אי חסידא קדישא כל מלין די בגוון באורייתא מלין זעירין אינון בכל מלה ומלה, ואינון מלין זעירין כמה אינון מלין רברבין ועלאין עד דלית לון שיעורא דהא לית בגוון ספקא אלא ברירו דאורייתא על בורייה. והשתא רב מתיבתא פריש מלין סתימין על דא בגין דעקרא דנשמתא אמאי לא נהיר באתר דא וזכי לאתנהרא באתר אחרא, ועד כען לא זכינן בהו בגין למיתי גבך.

ומלה אחרא זכינן למשמע מניה, רוחא דאזלא בערטורא בהווא עלמא בלא בנין אנתתיה אתעביד מאנא לאתבנאה איהו. מאי טעמא, אנתתיה איהי שרגא דאתדליקת מניה ותריוויהו שרגא חדא הו, נהורא דא נפק מנהורא דא. אתדעך דא אתדליק מגו נהוריה ממש בגין דחדא נהורא הו.

[p. 99] השתא רבי נהדר למלין קדמאין וכד נהדר לאתרין נטיל רשו מרב מתיבתא באינון מלין דנקבל מניה ונימא קמך. זכאה חולקך דאת זכי לנהורין סתימין מכל סטרין מעילא ומתתא, מהאי עלמא ומעלמא אוחרא.

אמר ר' שמעון מלה חדא בעינא למנדע אי תיכול לאודעא לי, נשין בהווא עלמא אי זכאן לסלקא לעילא או היך אינון תמן.

אמרן ליה אי רבי אי רבי בדא אית לן רזא יתירא בגין דלא לגלאה סתרין דתמן, אבל דא יהך ויטול רשו ונימא לך.

אדהכי פרח חד ואתכסי מנייהו ואזל ליה, ולפום שעתא תב לגבייהו. אמר לון זמינא הוינא למיעאל והווי כלהו בעטורא חדא דדייני דינא דחד בר נש דקאים על פתחא דגנתא דעדן ואינון כרובים אחידן ביה ולא שבקו ליה למיעאל תמן והוה בצערא בינייהו וצווח צווחין על גבי פתחא ושמעו כולהו צדיקייא דתמן, והשתא הווי מתכנפי כל בני מתיבתי למיעאל לגבי מלכא משיחא לעיינא בדיניה ואתינא לאודעא לכו ודא חבראי אצטריך למהך תמן דכרוזא הוה אעבר בכל אינון בני מתיבתי דיהוון כנישין השתא קמי משיח.

[p. 100] נטל פתקא חדא ויהב לר' שמעון. אמר טול דא ועיין במה דתמן עד דניתי גבך. פרחו תרווייהו ור' שמעון נטל פתקא וחמא מה דחמא ברזין דתמן כל ההוא יומא. בליליא חמא שרגא ונפיל ביה שינתא, דמך עד צפרא. כד נהר יממא קם ופרח פתקא מניה, והא אינון תרווייהו אתיין, אמרן ליה קום רבי זכאה חולקך קום, בגינך חמינן וזכינן לכמה סתרין עלאין,

כמה חדוא אחזיאן לן כד יהבו רשו לגלאה לך כל מה דאת בעי. ריש מתיבתא עלאה נפק לגבן ואמר שאילו בשלמיה דבר יוחאי, אתריה דבר יוחאי הא פנו ליה מכמה יומין, לית מאן דיקרב לגביה זכאה הוא.

רבי רבי כד פרחנא מגבך עיילנא וחמינא כל בני מתיבתא דהא מתכנפי לגו היכלא חדא דמשיח תמן ודיינו דינא דההוא בר נש דקאים אפתחא, שמיה לית לן רשו לגלאה. אצטער ר' שמעון על דא. אמרו ליה רבי לא תצטער על דא, אנת תנדע בדא ליליא בחלמך. אבל דינא דיינו עליה וגזר משיח דלהוי ההוא בר נש לבר בההוא צערא ארבעין יומין. לסוף ארבעין יומין יצערון ליה בצערא דגיהנס שעתא ופלגא. וכל דא בגין דיומא חדא חד מן חברייה הוה פריש מילי דאורייתא, כד מטא לחד מלה ידע האי ב"נ דיתכשל ביה ואמר לחברייה שתוקו לא תימרון מדי. [p. 101] ובגין דשתקו חברייה אתכשל בההוא מלה ואכסיף, וההוא כסופא דגרים האי בר נש דיינין ליה בהאי דינא [קסז ע"ב] קשיא בגין דלא בעי קב"ה לשבקא חובא דאורייתא אפילו כמלא נימא.

דיינו דיניה ונפקו כל בני מתיבתא ואנא שאילנא רשו דהא בריה דיוחאי שאיל שאלתא דא ועל דא אחזיו לי מה דלא ידענא מקדמת דנא. אי רבי שית היכלין אחזיו לי בכמה ענוגין ועדונין ואתר דפרוכתא פרישא בגנתא דהא מההוא פרוכתא ולהלאה לא עאלין דכורין כלל. בהיכלא חדא אית בתיה בת פרעה וכמה רבוא ואלפי נשין זכיין בהדה וכל חדא וחדא מנייהו דוכתיין דנהורין וענוגין בלא דחקא כלל אית לה. תלת זמנין ביומא כרוזי אכריזי הא דיוקנא דמשה מהימנא אתי ובתיה נפקת לאתר דפרגודא חדא דאית לה וחמאת דיוקנא דמשה וסגידת לגביה [p. 102] ואמרת זכאה חולקי דרביתי נהירו דא. ודא איהו ענוגין דילה יתיר מכלהו.

אהדרת לגבי נשין ואשתדלן בפקודי אורייתא כלהו באינן דיוקנין דהווי בהאי עלמא בלבוסא דנהורא כלבושא דדכורין בר דלא נהרי הכי. פקודין דאורייתא דלא זכו לקיימא לון בהאי עלמא משתדלי בהו ובטעמייהו בההוא עלמא. וכל הני נשין דיתבין בהדי בתיה בת פרעה אקרון נשים שאננות דלא אצטערו בצערא דגיהנס כלל.

[p. 103] בהיכלא אחרא אית סרח בת אשר וכמה נשין רבוא ואלפין בהדה. תלת זמנין ביומא מכריזין קמה הא דיוקנא דיוסף צדיקא אתא ואיהי חדאת ונפקת לגבי פרגודא חדא דאית לה וחמאת נהירו דדיוקנא דיוסף וחדאת וסגידת לגביה ואמרת זכאה יומא דאתערית בשורה דילך לגבי סבאי. לבתר אהדרת לגבי שאר נשין ומשתדלן בתושבחן דמארי עלמא ולאודאה שמיה, וכמה דוכתיין וחידו אית לכל חדא וחדא ולבתר אהדרן לאשתדלא בפקודי אורייתא ובטעמייהו.

בהיכלא אחרא אית יוכבד אמיה דמשה נביאה מהימנא וכמה אלפין ורבבן בהדה.
בהיכלא דא לא מכריזי כלל אלא תלת זמני בכל יומא ויומא אודת ומשבחת למארי עלמא איהי
וכל אינון נשין די בהדה ושירתא דימא מזמרן בכל יומא ואיהי בלחודהא אמרת מהכא
(שמות טו: 21-20) ותקח מרים הנביאה אחות אהרן את התוף בידה וגו', וכל אינון צדיקייא די
בגנתא דעדן צייתין לקל נעימו דילה וכמה מלאכין קדישין אודאן ומשבחן עמה לשמא קדישא.
[p. 104] בהיכלא שתיתאה דבורה אוף הכי וכל שאר נשין בהדה אודן ומזמרן בההוא
שירתא דהיא אמרת בהאי עלמא. אי רבי אי רבי מאן חמא חדוא דצדיקייא ונשין זכין דעבדין
לגבי קב"ה.

לגו לגו אינון היכלין אית ארבע היכלין דאמהן קדישין דלא אתמסרן לגלאה ולית מאן
דחמי לון. בכל יומא ויומא כדקא אמינא לך אינון בלחודיהון וגוברין אוף הכי, בכל ליליא
אתכלילן כלהו כחדא כמא דאתמר בגין דשעתא דזווגא איהו בפלגו ליליא בין בהאי עלמא בין
בההוא עלמא. זווגא דההוא עלמא אתדבקותא דנשמתא בנשמתא נהורא בנהורא, זווגא דהאי
עלמא גופא בגופא וכלא כמא דאתחזי.

היכלין דארבע אמהן אקרון היכלין דבנות בוטחות. זכאה חולקהון דצדיקייא גוברין
ונוקבי דאזלי בארח מישר בהאי עלמא וזכאן לכלהו ענוגין דההוא עלמא, ולא זכין בהו
למיחמי.

[p. 105] אי רבי אי רבי אלמלא בר יוחאי אנת לא אתמסר לגלאה. זווגא דההוא עלמא
עביד איבא [קסח ע"א] יתיר מאיבא דאתעביד בהאי עלמא בזווגא דלהון. בזווגא דההוא
עלמא בתיאובתא דלהון כחדא כד מתדבקן נשמתין דא עם דא עבדי איבין ונפקי נהורין מנייהו
דאתעבדי שרגין, ואינון נשמתין לגיורין דמתגיירן וכל הני עיילין להיכלא חדא. וכד מתגייר
גיורא פרחא מההוא היכלא נשמתא ועאלת תחות גדפהא דשכינתא ונשקת לה בגין דאיהי
איבא דצדיקייא ומשדרת לה לגו ההוא גיורא ושראת ביה, ומההוא זמנא אקרי גר צדק, והיינו
רזא דכתיב (משלי יא: 30) פרי צדיק עץ חיים, מה אילנא דחיי אפיק נשמתין, אוף הכי צדיק
איבא דיליה עביד נשמתין.

[p. 106] רב מתיבתא אמר כתיב (בראשית יא: 30) ותהי שרי עקרה אין לה ולד. ממאי
דאמר ותהי שרי עקרה לית אנא ידע דלית לה ולד, מאי אין לה ולד. אלא ולד לא הוה מולדא,
אבל נשמתין הוה מולדא, באתדבקותא דתיאובתא דאינון תרין זכאין הוו מולידין נשמתין
לגיורי כל ההוא זמנא דהוה בחרן כמא דעבדין צדיקייא בגנתא דעדן דכתיב (שם יב: 5) ואת
הנפש אשר עשו בחרן, נפש עשו ודאי.

חדי ר' שמעון. א"ל ההוא גברא אי רבי אי רבי מה אימא לך, בכל ריש ירחי ושבת
ומועדייא וזימני אינון דכורין סלקין לאתחזאה קמי מלכא קדישא, דכורין ולא נוקבין כד"א
(שמות כג: 17) יראה כל זכורך, וכד אהדרן אהדרן בכמה מלין חדתין ואהדרן קמי רב מתיבתא.
[p. 107] יומא דא אהדרו מלין חדתין קמי רב מתיבתא על רזין עתיקין צדיק וטוב לו,
צדיק ורע לו וגו', דכלהו סלקין גו מתקלא דאילנא עד לא ייתון לעלמא וכפום תיקלא דמתקלא
הכי אית לון בהאי עלמא. רב מתיבתא נחית וגלי ממה דשמע לעילא, מלה חדא גלי ולא יתיר.
אעא דלא סליק נהוריה יבטשון ביה וינהיר. גופא דלא סלקא ביה נהורא דנשמתא יבטשון ביה
ויסליק נהירו דנשמתא ויתאחדון דא בדא לאנהרא. בגין דאית גופא דנהירו דנשמתא לא נהיר
ביה עד דיבטשון ביה, כדין נהיר נהירו דנשמתא ואתאחד בגופא וגופא אתאחד בה. גופא כדין
סליק נהירו מגו נשמתא, מהדר מרומם ומשבח מצלי צלותין ובעותין מברך למאריה, הא כדין
כלא נהיר. בגין דאית גופא דלא יכילת נשמתא לאנהרא ביה עד דיבטשון ביה וכדין נהיר
ואתאחד דא בדא. אית אעא דלא אתאחד בנהורא ולא סליק נהורא ביה עד דיבטשון ביה וכדין
נהיר.

[p. 108] סטרא אחרא בעי למעבד הכי ובטש בחייביא וכל מה דבטש כדין (משלי יג: 9)
עב רשעים ידעך, מחרף ומגדף לכל סטרין, לא יכיל לאנהרא כלל וכדין כתיב (קהלת ב: 12) כי
מה האדם שיבא אחרי המלך, ובעי לאתדמה ליה ולא יכיל, ועל דא (תהלים יא: 5) י"י צדיק
יבחן, ובטש ביה וכדין נהיר ואתקני בנהירו. יבחן, כד"א (ישעיה כח: 16) אבן בחן.
גחין ר' שמעון ונשק לעפרא. אמר מלה מלה אבתרך רדיפנא מיומא דהוינא והשתא
אשתמודע לי מלתא מגו שרשא ועקרא דכלא.

א"ל אי רבי אי רבי כד סלקין לעילא כל אינון רוחין דכורין ונוקבין בההוא זמנא שמעין
מלין חדתין ועתיקין. נחתין ועאלין לגו מתיבתא ומהדרן מלין קמי רב מתיבתא ואיהו אולפי
לון מלה על קיומיה. כד סלקן מתפשטין מלבושיהון וסלקין, כד נחתי מתלבשאן בלבושיהון
דההוא גופא.

[p. 109] אי רבי אי רבי כמה חדתין מלין מגו רב מתיבתא. זכאה איהו מאן דאזער
גרמיה בהאי עלמא, כמה איהו רב ועלאה בההוא עלמא. והכי פתח רב מתיבתא מאן דאיהו
זעיר איהו רב, מאן דאיהו רב איהו זעיר דכתיב (בראשית כג: 1) ויהיו [קסח ע"ב] חיי שרה
מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים. מאה דאיהו חושבן רב כתיב ביה שנה, זעירו דשנין חד
אזעיר ליה. שבע דאיהו זעיר רבי ליה דכתיב שבע שנים. לא רבה קב"ה אלא לזעיר, לא אזעיר
אלא לרב. זכאה איהו מאן דאזעיר גרמיה בהאי עלמא, כמה איהו רב תמן ועלאה בעלויא.

אדהכי שמעו שירתא דימא בקל נעימו דלא שמעו מיומא דאתבריאו קל נעימו דשירתא כההוא נעימו דהווא אמרי. וכד סיימו ואמר (שמות טו: 18) י"י ימלוך לעולם ועד, חמו ד' דיוקנין ברקיעא וחד מנייהו רב ועלאה מכלהו וקל אתער ואמר (ירמיה ב: 2) כה אמר י"י זכרתי לך חסד נעוריד אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה. וההוא רב ועלאה מנייהו שאט ברקיעא ואגניז.

[p. 110] קס אחרא אבתריה ואמר (ישעיה מב: 16) והולכתי עורים בדרך לא ידעו בנתיבות לא ידעו אדריכם אשים מחשך לפניהם לאור ומעקשים למישור אלה הדברים עשיתים ולא עזבתים. סיים ושאת ברקיעא ואגניז.

פתח אידך ואמר (שם לה: 1) ישושום מדבר וציה ותגל ערבה ותפרח כחבצלת, ושאת ברקיעא ואגניז.

פתח אידך ואמר (שם מג: 1) כה אמר י"י בוראך יעקב ויוצרך ישראל לא תירא כי גאלתיך קראתי בשמך לי אתה, (שם 16, 20-19) כה אמר י"י הנותן בים דרך ובמים עזים נתיבה, הנני עושה חדשה עתה תצמח הלא תדעוה אף אשים במדבר דרך בישימון נהרות, תכבדני חית השדה תנים ובנות יענה כי נתתי במדבר מים נהרות בישימון להשקות עמי בחירי. סיים ושאת ברקיעא ואגניז.

כדין דחילו סגיא ואמתני נפל עליהו. כד הוה נהיר יממא קלא אתער כמלקדמין ואמר עמא תקיפא כאריא גברין כנמרין הבו יקר למאריכון (שם כה: 3) על כן יכבדוך עם עז. שמעו קל חילין ומשריין דהווא אמרי (דה"א כט: 12-11) לך י"י הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד בני כל בשמים ובארץ לך י"י הממלכה והמתנשא לכל לראש, והעושר והכבוד מלפניך ואתה מושל בכל וגו', עד ומרום על כל ברכה ותהלה.

תוואו ואזלו. אדהכי נהר יממא, אהדרו רישא וחמו כל מדברא חפי בענני יקר מנהרן מנצצן בגווינין סגיאין. אמרו דא לדא ודאי קב"ה בעי לאשתבחא בתושבחתא דדרא דמדברא דלא הוה [p. 111] בעלמא דרא עלאה כדרא דא ולא יהא עד דייתי מלכא משיחא. ודאי כל מה דאחמי לן קב"ה לא הוה אלא בגין לאודעא לן חביבו דמאריהון עליהו, לאודעא דאית לון חולקא ואינון בני עלמא דאתי, וזמינין לאחייא בקדמיתא כד"א (ישעיה כו: 19) יחיו מתיך, אלין אינון דרא דמדברא.

א"ל אי מלה חדתא ידעת דאנא ערטירא בה.

א"ל אימא.

אמר קלא דאהדרא בעינא למנדע, ב"נ יהיב קלא בחקלא או באתר אחרא והדרא קלא אחרא ולא ידיע.

א"ל אי חסידא קדישא על מלה דא כמה קלין אתערו וכמה דקדוקין הוו קמי רב מתיבתא, וכד נחת רב מתיבתא אמר הכי אוקמוה מלה במתיבתא דרקיעא ורזא יקירא איהי. תא חזי תלת קלין אינון דלא אתאבידו לעלמין בר קלין דאורייתא וצלוחתא דאלין סלקין לעילא ובקעין רקיעין, אבל קלין אחרנין אינון דלא סלקין ולא אתאבידו ואינון תלת. קול חיה בשעתא דאיהי על קלביטא, איהו קלא משטטא מסייפי דעלמא עד סייפי דעלמא. קול דבר נש בשעתא דסליק מעלמא וההוא קלא משטטא ואזלא מסייפי דעלמא עד סייפי דעלמא. קול נחש בשעתא דפשיט משכיה, ההוא קלא משטטא ואזלא מסייפי דעלמא עד סייפי דעלמא.

[p. 112] אי חסידא קדישא כמה מלה דא רב ויקירא. אלין קלין מה אתעביד מינייהו ולאן עאלין ושרראן. אלין קלין דצערא אינון ואזלין ומשטטין באוירא ואזלי מסייפי דעלמא עד סייפי דעלמא ועאלין גו נקיקין ומחילין דעפרא ואתטמרון תמן, וכד [קסט ע"א] יהיב ב"נ קלא אינון מתערין לגבי ההוא קלא.

קלא דנחש לא אתער לגבי קלא דב"נ. היאך אתער, במחאה כד מחי ב"נ מחאה אתער קלא דנחש דאתטמר לגבי ההוא קלא ולא קלא אחרא. קלא אתער קלא זינא לזיניה. ועל דא ביומא דר"ה קול שופר אתער קול שופר, זינא בתר זיניה אזלא. ארחיה דנחש לביש איהו לקטלא ולמחאה. לא אתער קלא דהאי נחש אלא בתר זיניה ודא איהו כד ב"נ מחי בחוטרא בארעא וקרי ליה לזיניה, כדן אתער ההוא קלא דנחש לאתבא לזיניה ורזא דא הוי טמירא. אמר ר' שמעון ודאי מלה דא מלה סתימא איהי ותוהנא היך שלמה מלכא לא ידע מלה דא.

[p. 113] א"ל שלמה מלכא מנדע ידע ולאן כ"כ, אבל מה דלא ידע ההוא קלא מה תועלתא אית בה והיך יתבא. ורב מתיבתא הכי אמר דקדוקא דא לא ידע שלמה מלכא דהא ההיא קלא כלילא איהי רוחא ונפשא מהבל גרמי מעצבונא דבשרא ומשטטא באוירא וכל חד אתפרש דא מן דא. וכד מטא לההוא אתר דעאל ביה יתבא כמיתא, וכל אינון חרשין וקוסמין ידעין מילין בחרשייהו וגחנין לארעא ושמעין קלא דא דמתחברן אינון רוחא ונפשא והבל דגרמי ואודעין מלה, ודא איהו (ישעיה כט: 4) אוב מארץ. ועל דא רדיף שלמה למנדע מה דאתעביד מההוא קלא ולא ידע. זכאה חולקך זכאה דקשוט.

כד ב"נ אתער קלא מיד אתחברן ואתער ההוא קלא ולית לה רשו לארכא יתיר, אלא כעין ההוא קלא דאתער ב"נ ולא יתיר, ואי אריך ב"נ קליה איהו לא אריך כל כך בהדיה אלא לסופא דקלא בגין דלא יכיל לארכא. מאי טעמא, בגין דכד נפק בקדמיתא אתאריך מסייפי עלמא עד סייפי עלמא והשתא דעאל תמן לא יכיל לארכא דהא לית ליה אתר למשטטא תמן כדבקדמיתא.

[p. 114] חדי ר' שמעון ואמר אלמלא לא זכינא למשמע אלא מלה דא די לי למהוי חדי דזכינא למשמע מלין דקשוט דההוא עלמא.

א"ל אי חסידא קדישא אלמלא ידעת חדוא דמלין בההוא עלמא קמי רב מתיבתא תהוי חדי יתיר.

א"ל מאי חדושא הוה השתא כד אתית לגבאי.

אמר קרא פתח רב מתיבתא ואמר (בראשית מו: 4) ויסוף ישית ידו על עיניך. חדוא אמאי סתימו דעינין למיתא. בגין דעינין גוונין דהאי עלמא איהו וחיזו ודיוקנא דהאי עלמא איהו, אסתים מניה האי עלמא וחיזו דהאי עלמא. סתימו דעינוי כל חיזו דהאי עלמא הא אתחשך מניה וחשכו מניה חיזו דעינין, לית ליה חיזו בהאי עלמא מתמן ולהלאה. אמר ר' שמעון יאות תקונא דקדמאי וחכמתא דלהון יתיר ממלאכין קדישין.

א"ל יוסף אמאי ישית ידו מכל בנוי. ואי תימא על בשורה דיליה, ויסוף חי תראה מבעי ליה. [p. 115] אבל ישית ידו בגין דרחימו דיליה הוה ובגין כך דא אסתים מניה נהירו דהאי עלמא ודא נטיל ליה. מאן דאסתים עינוי רחימא דיליה אחזי הכי, חיזו דילך דהאי עלמא אתאביד, הא אנא חיזו דילך באתרך, מכאן ולהלאה יתקנון לך חיזו אחרא דההוא עלמא. אמר ר' שמעון מה אתהני האי למיתא ומה תועלתא אית ליה בהאי. מאן דיבעי למשאל יימא דאצטרין לאפקחא עינוי בגין לאחזאה דעדיין אזדמן איהו לאתבא לחיזו דהאי עלמא כדקדמיתא.

א"ל אי חסידא קדישא ודאי אי לא אסתים מניה כל חיזו דהאי עלמא ולא יתאביד כלא מניה לא להוי ליה חיזו וחולקא דההוא עלמא. עלמא דא בהפוכא איהו מההוא עלמא דאנן ביה, דבזמנא דתחיית מתייא אפילו כחוטא דשערא לא ישתאר בבר נש מעובדא דהאי עלמא דכלא אתאביד בקדמיתא בההוא [קסט ע"ב] טלא ויתעבר מניה כל זוהמא ולבתר אתעביד כחמירא דא ומניה אתבני כל גופא בריה חדתא, כך הכא.

[p. 116] א"ל רבי שמעון ודאי ידענא דאתון מלובשין תמן בלבוש יקר דגופא דכיא קדישא, אי הוה כגוונא דא בהאי עלמא, ב"נ דאתחזי בההוא גופא כגוונא דאתון קיימין בההוא עלמא.

א"ל מלה דא שאילו קמי רב מתיבתא תרין עולמין דאתלבשו ביננא בתר דסבלו צערא על חובא חדא דלא אתחזי לגלאה, ושאיילו דא קמי רב מתיבתא ואיהו אמר דהא הוה בהאי עלמא הכי. מנא לן, דכתיב (אסתר ה: 1) ויהי ביום השלישי ותלבש אסתר מלכות, אתלבשת בההוא דיוקנא דההוא עלמא. מלכות, דא רוח קודשא דהא מלכות שמיא נשיב רוחא מההוא רוחא דאורא דההוא עלמא ואתלבשא ביה אסתר, וכד עאלת קמי מלכא אחשורוש וחמא ההוא לבושא דנהורא דיוקנאה דאמי לברן אלהין פרחא מניה נשמתא לפום שעה.

[p. 117] מרדכי אוף הכי דכתיב (שם ח: 15) ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות, לבוש מלכות ודאי, דיוקנא דההוא עלמא. ועל דא כתיב (שם ט: 3) כי נפל פחד מרדכי עליהם, פחד מרדכי ולא פחד אחשוורוש.

אמר רבי שמעון כמה מתיקין מלין אלין, זכאה חולקי, ודאי ידענא דצדיקייא בהאי עלמא אתלבשן בלבושא דאקרי לבוש מלכות והכי הוא ודאי.

א"ל אוירי דגנתא דעדן נשיבו דרוח קודשא אינון וביה מתלבשן צדיקייא כגוונא דהוּו בהאי עלמא, ולבתר רוח קודשא שראת על רישא דכל חד וחד ואתעביד ליה עטרה, וכך הוה למרדכי דכתיב בלבוש מלכות, דיוקנא דההוא עלמא, ולבתר ועטרת זהב גדולה, דא עטרת דשראת על רישיהון דצדיקייא בההוא עלמא.

כד קבילו ישראל אורייתא כגוונא דא הוה להון, עד דכתיב בהו (שמות לג: 6) ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב, אתפשטו מההוא לבושא. [p. 118] וכן כתיב ביהושע כהנא רבא (זכריה ג: 4-5) הסירו הבגדים הצואים מעליו, וכתיב וילבישוהו בגדים, אלין לבושין דההוא עלמא. מהכא מלין קדמאין, ומהכא כל זמנא דגופא דהאי עלמא קיימא בקברא בקיומא לא אתלבש רוחא בלבושא דההוא עלמא דכתיב ויסירו הבגדים הצואים מעליו בקדמיתא ולבתר וילבישוהו בגדים.

ומלאך יי עומד, מהועומד, אלא דא הוא עטרה דאקרי מלאך יי דקיימא על רישיהון דצדיקייא ודא איהו עומד, עומד על רישא לעילא לבתר דאתלבשן בלבוש יקר.

[p. 119] תרין גופין כחדא לא יכלין למיקם. כל זמנא דהאי קיים רוחא לא מקבלא אחרא, אתעבר דא הא אחרא זמינא מיד ודאי, דא נפיק ודא עאל. כגוונא דיצר הטוב ויצר הרע בהאי עלמא, לא בעי קב"ה דתרווייהו יקומון כחדא.

אמר ליה תוהנא על מה דכתיב (שם: 1) והשטן עומד על ימינו לשטנו. וכי יהושע בן יהוצדק כך, שאר בני עלמא על אחת כמה וכמה.

א"ל אי חסידא קדישא כמה טמירין וסתמימן מלין אלין.

א"ל אע"ג דחברייא ידעין במלין דההוא עלמא לא יכלין למנדע ברזין אלין, דכיון דבר נש בההוא עלמא מה תועלתא אית לההוא שטן לאסטאה ליה, ולא די ליה דאפיק נשמתיה מניה וקטיל ליה.

אמר ליה אי חסידא קדישא זכאה חולקך. ת"ח תיאובתא דההוא שטן לא הוי אלא בגין דלא אתלבש ההוא זכאה בלבושא דכיא קדישא. כיון דחזי דמלבושא דיליה אתדחא ולא אתחשיב על דא אסטי ליה. מאי טעמא, בגין דאי אתלבש בההוא לבוש יקר מיד לבושא דזוהמא ועבידתא דההוא שטן יתבטל ואתעבר מעלמא. ותו דבכל זמנא דלא אתלבש פקדא

רוחא ליהוה גופא דזוהמא דיליה וניחא ליה לשטן, וכיון דיתלבש [קע ע"א] בהוה לבוש יקר
הא אתבטיל גופא דא וליה ליה דוכרנא בהדיה לעלמין.

ואי תימא דאנן פקדין לבי קברי בריש כל ליליא, לאו על גופא היא אלא נפשא אזלא
ערטיראה כל [p. 120] זמנא דבשרא קיימא ורוחא פקדא עלה ונפשא לגופא, אבל השתא
פקדונא איהו לנפשא דאיהי משתככא ואשתאבת בשכוכי גו גרמי, ובגין כך בריש כל ליליא
פקדונא דרוחא לנפשא ולאו על בשרא.

אי חסידא קדישא תא ואגלי לך מלה סתימא. בניינא דגופא דבר נש הכי הוא, רוחא
מעם רוחא דקודשא, נשמתא מגו אילנא דחיי. כיון דרוחא קדישא יהב חילא מיד רתיכין דילה
יהבי חילייהו, חילא דלהון גרמי ושייפין כלהו מסטרא דלהון ותקונייהו דא על דא. [p. 121]
סטרא אחרא יהבת בשרא ומסטרא דילה אתיא בשרא ולא מלה אחרא, רתיכין דילה יהבין כל
אינון גידין וערקין לאמשכא דמא לבשרא. בתר דאלין יהבי שמיא יהבי חילייהו, ומאן אינון,
עור דאתמשך על כלא כגוונא דלהון. לבתר מתחברן שמיא וארעא כחדא ויהבי אשא ומיא
ואוירא ועפרא לאגנא על כל אלין ולחפיא על כלא.

לבתר כל חד נטיל חולקיה דיהב ואתבטל. רוחא קודשא ורתיכין דילה, רוחא דקודשא
רוחא דיליה קיימא ונשמתא סלקא. רתיכין דרוחא דקודשא גרמין דלהון קיימין, ועל דא
חשיבו דגופא גרמין הוו ובגין כך כתיב (ישעיה נח: 11) ועצמותיך יחליץ, ובשרא לא כתיב.
וכל זמנא דבשרא דסטרא אחרא קאים בקיומא ההוא שטן קיימא לאסטאה. אתעבר
בשרא לית ליה רשו לאסטאה דהא לית ליה על מה דאסתמיך, ועל דא כתיב (איוב לג: 21) יכל
בשרו מרואי ושפו עצמותיו לא ראו, מההוא חיזו דשטן דקיימא לאסטאה ולא יכיל כיון דיכל
בשרו.

[p. 122] ושפו עצמותיו לא ראו, לא אתחזון לגביה דלית ליה בהון חולקא. אע"ג דשף
כל אחד ואחד מדוכתיה לא תבע עלייהו ולא קאים לאסטנא בגינייהו דבתר דבשרא מתעכלא
הא לא תבע דינא ולא קאים לאסטנא ולא איזכר לביינ בשום מלה בעלמא.
א"ר שמעון השתא ידענא מלין על תקונייהו, ודאי יאות ליה לאסטנא.
א"ל ר' שמעון חגור זינד ותקין גרמך, אי תבעי למנדע מלין דשארית או אי תשאל בהני
מלין אימא.

א"ל ודאי הא ידענא דביתאי שכיבא דלא ידעת מני וחברייא ידעין. נשין מ"ט דעתייהו
קלה.

[p. 123] א"ל דעתא אתיא בשית דרגין וכל חד נטיל חולקיה, מה דאשתאר קל איהו
אבל יקירא. במלה דא לא תשאל דהא ידענא דלאו על ביתך שאלת אלא על מה דכתיב (ישעיה

יט: 1) הנה יי רוכב על עב קל, וההוא עב קל, אקרי דעת מההיא כלה יראת יי ואיהו קאים
 באמצעיתא כגוונא דדעת עלאה אבל אקרי קל. והא ידענא שאלתא דילך מאי היא, אבל שארי
 וחגור זינד וקטיר קטרך דהא עידנא הוא לגלאה במה דשארית.

עובדא דעל אנפי רוחב ביתא, אולם דעזרה לגו. בהאי עזרה אית תריסר פתחין לפום
 חושבן שבטיא דישראל. בפתחא חדא כתיב ראובן ובפתחא אחרא כתיב שמעון וכן כל שבטיא
 דישראל רשימין על אינון פתחין. בזמנא דיסלקון לאתחזאה קמי מאריה דעלמא מאן דעייל
 בפתחא דרשים ביה ראובן אי משבטא דראובן איהו מקבלין ליה פתחין ואי לאן פלטין ליה לבר
 וכן בכלהו דלא יקבלון פתחין אלא למאן דאיהו מההוא שבטא דרשים בהו ובדא יתחקקון
וישתמודעון כל חד וחד.

תלת מאה ושתינ וחמש עמודין דנהורא מלהטא אית בכל סטרא מאינון ארבע סטרין,
 כל אלין עמודין אקרון עמודים חיים בגין דלא קיימא נהורא דלהון [קע ע"ב] שכיך באתר חד,
 וכלהו אלין סלקין ואלין נחתין יהבי דוכתא דא לדא, אלין דסלקין בטשי דא בדא ומנגני נגונא
 ואלין דנחתין אוף הכי.

[p. 124] אלין דסלקי דנגני נגונא מאי נגונא מנגני, שיר יתמא (תהלים צח: 1) מזמור
שירו ליי שיר חדש כי נפלאות עשה וגו'. שיר חדש, וכי אית שיר עתיקא. אלא שיר דעד כען
 מלאכין קדישין לא שבחו ליה בגין דאיהו חדש וליהו חדש. מאי טעמא איהו חדש, בגין דההוא
 דמחדש עולימוי משבח ליה ואמר ליה.

והכי אמר רב מתיבתא דא אקרי חדש ואיהו חדש בגין דדביק בשמשא ולא אתפרש
 מניה, לאפקא סטרא אחרא דלית ביה חדושא דכתיב ביה (קהלת א: 9) אין כל חדש, זקן הוא
 ואתבלי ולא אתחדש.

[p. 125] תו פתח רב מתיבתא שרה אתחדש בעדונא, דרגא דילה גרים דכתיב (בראשית
 יח: 12) אחרי בלותי היתה לי עדנה. מאיעדנה, משיכו דעדן עלאה, ובגין דאתמשך עלה מסטרא
דנוקבא כתיבעדנה בה' ובגין כך כתיב היתה ולא היה.

ואדני זקן, וכי אע"ג דאיהו זקן לא אתחזי לאולדא. אלא בגין לאזער גרמה דאתדבקות
בההוא זקן וכסיל דלא אתחדש ולא עביד תולדין דאלמלא הוה עביד תולדין הוה מטשטשא
עלמא. ועל דא אחדר קב"ה למה זה צחקה שרה וגו'. [p. 126] ואי תימא והא כתיב (שם כד: 1)
ואברהם זקן בא בימים. אלא בא בימים, באינון יומין עלאין דמחדשי עולמין כנשרא.
וע"ד נגונא דא נגונא דההוא חדש איהו. הושיעה לו, למאן, לההוא חדש הושיעה ימינא
 דמלכא עלאה ודרועא דיליה.

אינון דנחתי אוף הכי מנגני ואמרי שירה אחרא יתמא. ומאן איהו, (תהלים ק: 1) מזמור לתודה דאיהו יתמא אוף הכי. [p. 127] נהורא דלהון חד אתחזי וכד מתגלגלי אתחזון חמש גוונין דנהורין בכל עמודא ועמודא. עמודין אלן כלהו חללין מלגאו וכד סלקי ונחתי נפקי מנייהו שלהובין דנורא כגוונני חיזור ושושן. לעילא מכל עמודא ועמודא אית תלת תפוחין דבטשי בהו תלת גוונין סומק ירוק וחור, בכל גוון וגוון מלהטן אתוון בלטי משלהובי ירוקא דאשא ולא משתככי לעלמין ולית מאן דיקום עליהו.

ארבע גלגלין מתחמן עובד ציור בכל עמודא ועמודא, באינון גלגלין אית פליאן רברבן. כד מסתחרן מפקין מנייהו זגין דדהבא ואבני יקר ומיד מתכנשי בגווייהו ולא נפלי לארעא. כד נפקי אינון זגין דדהבא ואינון אבני יקר גו אסתחרותא דגלגלין אשתמע קלא דאמרי (ישעיה נד: 17) זאת נחלת עבדי יי' וצדקתם מאתי נאם יי'.

תרין אריין בכל גלגלא וגלגלא, אריא חד מסטרא דא ואריא מסטרא דא וכלהו מאשא ירוקא, ובגלגולא דקא מסתחרן גלגלין מתחבקן אלן באלין ואזלי כלהו בגלגולא מתדבקן דא בדא. כד סלקין עמודין מנהמן אריין אלן באלין ותפוחין פרחין באוירא וסלקין לעילא ובטשי אלן באלין באוירא ותבו לאתרייהו ומתמן נפלי ואריין פשטי ידיהו לנטלא לון וסלקין אינון מגרמייהו. אי חסידא קדישא מאן חמא חכמתא דאומנו דצייר קב"ה בעמודין אלן.

בפלגו יומא נפקין תרין נשרין בכל גלגלא וגלגלא ולא ידיע אתר דנפקי מתמן ושריין על רישיהון דאלין אריין, וכדין משתככי עמודין וגלגלין וקיימי בקיומייהו ותפוחין נפלי על פומייהו דנשרין ומקבלי לון ומיד פרחין מפימא לפימא ואזלי ומשטטי בינייהו ותבו לאתרייהו ולא ידיע מאי היא. לבתר שעתא ופלגא נשרין ארימין קלא ומנגנין נגונא תאיבא ואתטמרן ולא ידיע בהי אתר.

[p. 128] סחרנייהו דאינון עמודין אית שבכין עובד ציור אשא סומקא ונהורא חוורא וחוטין דדהבא סחור סחור לכל סטר ומעיינא דמיא [קעא ע"א] כד"א (זכריה יד: 8) והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלם חצים אל הים הקדמוני וחצים אל הים האחרון. הכא פריש רב מתיבתא קרא דא לגו ולבר ואדהוה פריש קרא דא, אי קדישא אי קדישא, קל ינוקא אתער מלבר, ההוא ינוקא דהוה פריש תלמודיה וגמיר קמי חד עמודיה דעלמא בריה דרבי יהודה דרבית אנת, והווי אחדי ביה לדינא וקליה אתער מלבר בהאי קרא ואמר מיא דאינון מלרע היך סלקין לעילא מניה לאתר עלאה יתיר מניה בכמה דרגין, ומה אצטריך לון לאינון מיין, ומה אתר דכל מבועין ונחלין נפקי מניה ולית פסיקו למבועי ונחלוי אתשקי מאתר נגיב, מאן חמא חפירא דבירא יהיב מיין למבועא דנביע. וכי ירושלם יהיב מיין אל הים הקדמוני, אתר דכל מימין דעלמא נפקי מתמן ונבעין.

[p. 129] אי חסידא קדישא לקליה דא אשתככו וצייתו כל קלין דבני מתיבתי דתמן
ובגין כך לא יכילו מארי דדינא למקרב גביה.
בכה ר' שמעון. א"ל לא תבכי בוצינא קדישא, זכאה חולקך דאפילו ינוקי מנך אמרי רזין
סתימין דאורייתא.

תא ואימא לך מה עבדו כל בני מתיבתא על קליה דההוא ינוקא כד עאל קליה כגירא לגו
וכלהו צייתו ליה. בההוא שעתא אזדעזע רב מתיבתא וכל אינון דהוו קמיה, אמר מאן אינון
דלא שבקין לההוא ברא דאלהא חייא למיעל. קמו ואחידו ביה תלת עמודין דקיימי קמי רב
מתיבתא ועאל וכל בני מתיבתי אתכנשו לגביה. אמר רב מתיבתא אימא קראיך ברא קדישא.
אמר עד כען דחילנא דהא אנא ממתיבתא אחרינא הוינא והכי אמרו לי כד מארי דדינא
הוו אחידין בי.

א"ל לא תדחל ברא קדישא הכא תהא ביננא שבעה יומין ותתסחי בכל יומא מטלא
קדישא, ולבתר יסלקון לך לגו ההוא מתיבתא בשאר ינוקי דהכא.
[p. 130] פתח ההוא ינוקא ואמר והיה ביום ההוא. ההוא, לא ידיע מאן הוא, אלא בכל
אתר ביום ההוא יומא בתראה איהו. אמאי אקרי ההוא, אלא דא הוא יומא דאחיד סופא
בשירותא. שירותא אקרי הוא כד"א (במדבר יח: 23) ועבד הלוי הוא, פולחנא דלוי לדרגא
דאקרי הוא, סופא דכל דרגין אקרי ההוא ה' הוא לאחזאה סופא דכל דרגין דאיהו שירותא
וכלא חד, ובגין דאיהו סופא אתוסף ביה ה'.

זמינא ירושלם לאפקא מיין ולנבעא נביעו. הכא אית לומר סופא דכל דרגין לאו איהו
ירושלם, אלא ודאי ירושלם ויומא ההוא כלא חד. מה בין האי להאי, אלא ירושלם כל דרגין
קדישין דילה כד אסתחרן אקרון ירושלם והכי אתחמאן, ואית דרגין דסחרן ואקרון עזרות
אלין פנימאין ואלין לבר ואית דרגין דאקרון כד אסתחרן לשכות ואית דרגין דאקרון כד
אסתחרן היכל ודביר. לגו מכל אינון דרגין אית חד נקודה (תהלים מה: 14) כבודה בת מלך
פנימה. [p. 131] נקודה דא אקרי ההוא וסימניך (דברים ג: 13) ההוא יקרא ארץ.
וכד יקום יומא דא מגו שבכין דעזרה יקום נביעו דמיין והאי נביעו מן הים הקדמוני
להוי, כגוונא דאמא דברא בין דרועהא ומסגיאוו חלבא דיניק ואתמלי פימיה ואתרבי ביה אריק
חלבא לפימא דאמיה, כך תצים אל הים הקדמוני.

נטל ליה רב מתיבתא ונשקיה, אמר חיין דעלמא דא ברא קדישא הכי אוקמוה
במתיבתא דרקייעא והכי הוא ודאי. ים האחרון, דרגין בתראין דילה.
אי חסידא קדישא כמה חדוא על חדוא אתוסף בההוא ינוקא גו בני מתיבתי, שבעה
ועשרין טעמי דאורייתא אמר ההוא ינוקא ושבעין כתרין אעטרוה לאבוה בההוא יומא. זכאה
חולקיה מאן דזכי למילף לבריה.

[p. 132] אמר רבי שמעון לא זכה אבוב למילף ליה.

אמר אבוב שבק. ורזא סתימא [קעא ע"ב] הוה בהאי ינוקא על דאסתלק מעלמא ועל דבעו למידן ליה. דיניה באתגלייא הוה ואשתזיב מניה דהוה מכסיף לרביה קמי כלא בשאלתין וקושיין דיליה ולא חייש למהך לאחרא לאסתקנא תלמודוי וחליש דעתא דרביה, ועל דא בעו למידן ליה בדינא תקיפא, ובגין כך אע"ג דאשתזיב ממאריהון דדינא לא אשתזיב הכא. שבעה יומין הונו דלא אשתלים דיוקניה וכד הוה אסתחי בכאבא יתירא, הא כסיף קמי כלא כל אינון שבעה יומין עד דאשתלים דיוקניה. ועל דאסתלק מעלמא לא תבעי למנדע. אי רבי אי רבי זכאה חולקך.

ת"ח תחות עגולא דאינון שבכין דתמן באינון מיין דההוא נביעו דמעיינא אתרשים נביעו חד ואתפשט ונפיק לבר ועאל גו ימא רבא דתמן ורשים ביה ארחא בלבא דימא ומיניה שתי לויתן ורוי וחדוי ואתרבי ברבויה, וכד נפיק נביעו אחרא ההוא נביעו אתפשט ואזיל בטמירו תחות תהומי לגו ימא בתראה וכל אינון מיין זדונים ומיין תקיפין מאיד לון וכפיף לון דלא יפקון לחבלא בני עלמא, וסימניך (ישעיה מג: 16) הנותן בים דרך ובמים עזים נתיבה.

[p. 133] באמצעיתא דההוא עזרה אית תרין כרובין עובדא דאומנו דמלכא קדישא ולא יכלין לקיימא בהו עלאין ותתאין. תחותיהו זמינן כל ישראל לקיימא דלא יפקון מתחות גדפיהו לבר, זכאין ליהוון כל דעאלין תחות גדפיהו.

י"ב אלפי מגדלין דשמשא דנהיר בצעצועא דמרגלא דאבן טבא כדקא יאות. רב מתיבתא בגין כך זכה לההוא יקר. מאן יכיל למימר מלין דקא מתחדשן בכל יומא מקמי רב מתיבתא.

אי רבי בכל זמנא דרוחין דכורין סלקין לעילא נשין בההוא זמנא נפקין כלהו ומתכנשי לגו היכלא דבתיה תמן וחדאן תמן בכמה מלין עתיקין, ומתמן נפקין ועאלין והיא עמהון לגו היכלא דסרח וחדאן בכמה מלין חדתין ועתיקין, ומתמן נפקין והיא עמהון ועאלין לגו היכלא דיוכבד וכן לכל אינון היכלין.

השתא ר' אימא לך רזא חדא. ת"ח בכל שמטה ושמטה כרוזא נפיק אתכנישו גוברין ונשין וכל אינון בני מהימנותא וסליקו. כדין כלהו מתפשטי דכורין ונשין וסלקי וכל אינון ינוקי גמולי מחלב ועאלין לגו מתיבתא דרקיעא וחמאן חדוא ועלויא דלהון ותמן חדו על חדו. וההוא נער דמפתחן דמאריה בידיה קם ואמר לון כמה מלין חדתין ועתיקין וכלהו חמאן חדוא דלית חדוא כההוא חדוא.

[p. 134] לבתר עאלין כלהו לגו כמה פרוכתין וכמה היכלין גניזין תמן דאינון נהרין מעם יי' בגו היכלא דאהבה ודא הוא דכתיב (תהלים כז: 4) לחזות בנועם יי' ולבקר בהיכלו.

לבתר פרחין ינוקין לעילא ואינון פרחין לתתא ומתהדרין לדוכתייהו ומתלבשן כדקדמיתא.
זכאה עמא דכל טובא דההוא עלמא מחכאן.
אמר ר' שמעון כמה מתיקין מלין דשמענא, זכאה חולקי דזכינא לכולי האי למשמע,
זכאה יומא דנפיקנא הכא.
אמרי ליה רבי תלת יומין אית לן רשו למיתי גבך ולבתר יומא חד יומא... חדוא דילך....

...איהו משיך משיכו מסטך דיליה ואתטמר ואתחפא תחות ההוא אתר דאקרי
(מלכים א יד: 28) תא הרצים עד פלגו ליליא. [p. 135] מבתר פלגו ליליא שלהובא דעמודא
דיצחק נפיק ובטש בהאי תרנגולא דאקרי גבר כגוונא דגבר אחרא עלאה עליה, וכיון דבטש ביה
האי גבר קרי ויהיב שית קלין וכלהו בסכלתנו.
בשעתא דאיהו קרי כל תרנגולין דהאי עלמא קראן ונפיק מניה שלהובא אחרא ומטי לון
תחות גדפייהו וקראן. איהו מה קרי. בשעתא קדמאה קרי ואמר (תהלים כט: 4) קול יי בכח
קול יי בהדר, בשעתא תניינא קרי ואמר (מיכה ו: 9) קול יי לעיר יקרא וגו', בשעתא תליתאה
קרי ואמר קול יי חוצב להבות אש, [קעב ע"א] בשעתא רביעאה קרי ואמר (תהלים כט: 7)
קול יי יחיל מדבר וגו', בשעתא חמישאה קרי ואמר קול יי על המים וגו', בשעתא שתיתאה
קרי ואמר קול יי יחולל אילות ויחשוף יערות ובהיכלו וגו'. לבתר קרי ואמר (ישעיה מ: 6) קול
אומר קרא ואמר מה אקרא וגו'. ודא איהו תרנגולא דקרי ולא שכיך ולבתר קרי כמלקדמין.
ומה קרי, כל עובדין דבני עלמא בגין דאיהו מארי דאחמתא וקסת הסופר בחרצוי וכל
עובדין דבני עלמא כתיב בכל יומא, ובליילא בתר דקרי כל קריאן אלין קרי כל מה דכתב
ביומא. [p. 136] ואלמלא רגלוי אצבעאן דיליה דאינון תרין דרגין, חד ההוא דקיימא
באמצעיתא דאיהו רב וההוא דקיימא מאחורא דאיהו זעיר, דקא מעכבין ליה יהא מוקיד
עלמא בשלהובוי. ומה עבדי, כיון דסליק צפרא וחוטא דנהירו נפיק מסטר דרום כדין מתחברין
כלהו ואתעבדין תרין רגלין תרין טלפין כעגלא לקיימא דכתיב (יחזקאל א: 7) וכף רגליהם ככף
רגל עגל, והא ידעת רזא דא.
שאלת ענפא דגורן...

לגו בעזרה דא אית תלת מאה ושתין וחמש היכלין כחושבן ימי שתא ובכל פתחא ופתחא
כתיב שלוה לקיימא (תהלים קכב: 7) יהי שלום בחילך שלוה בארמנותיך. לא ידיע מאי הוא
בהני היכלין אלא כלהו מתתחמן עובד ציור. שבע סדרין דמרגלאן אתתחמן אלין באלין בכל חד
וחד.

[p. 137] אי חסידא קדישא כמה משבח רב מתיבתא היכלא חדא דאיהו בריש סטר מזרח דעזרה דא בגין דארבע אינון בדי סטרין דעלמא אבל היכלא דסטר מזרח אסגי נהורין דיליה יתיר מכלהו.

יומא חד בימא רבא לויתן נפיק וכל ימא אזדעזע וכל נוני ימא אזלין לכאן ולכאן. כד מטי לויתן בפתחא דתהומא שארי למחדי ואשתכך תמן.

...תהומי אלא ההוא... כחיזו דמעין ואתחפיין נהורין ולא אתחזון כל אינון נהורין בר נהורא דהיכלא דבסטר מזרח דא.

ההוא מרגלא דקא אפיק לויתן מגו ההוא תהומא דאקרי סיגדוין ממה אתעביד. אלא יומא דא דקא אפיק לויתן ואזדעזע ימא יומא דאתחרב בי מקדשא ט' באב איהו, וההוא מרגלא דכד אדכיר קב"ה לבנוי ואושיד תרין דמעין לגו ימא רבא חד נפיל לגו תהומא דא דאקרי סיגדוין וחד נפיל לגו תהומא אחרא דאקרי גילב"א בגין דחמש תהומי אחרנין אינון בימא רבא אבל לא חשיבין כהני אחרנין. וכיון דנפלי אינון דמעין קפאן גו תהומי. חד... וחד אטבע גו תהומא דאקרי גילב"א.

לתתא גו שמרים דחמרא דורדיין בישין נפיק חד ערעורא מקטרגא מזיקא קדמאה ואיהו ברוחא דיוקנא דאדם כד קריב לגו קודשא. כיון דמתעבר מתמן ובעי לנחתא לתתא בעי לאתלבשא בלבושא לנזקא עלמא ונחית הוא ורתיכוי ולבושא קדמאה דקא נקיט תבנית שור ודיוקנא דשור. קדמאה לנזיקין מאינון ארבע שור איהו, ואינון ארבע אבות לנזקא עלמא וכלהו תלתא דאבות נזיקין בר שור כלהו דיליה ועל דא כתיב (שם קו: 20) וימירו את כבודם בתבנית שור.

[p. 138] מהו אוכל עשב, הא דרשינן ביה אבל עקרא דמלה מתמצית דלחם ולא שבעת זיני דגן לית ליה בהו חולקא... ולא יאות לה למהוי תמן.

...ואלין יתבין בדוכתייהו. עד לא נפקי אלין זמינין אלין, נהירו ונציצו דלהון לא יכלין עיינין למסבל, אזלי בסחרנן לית לון שכיכו לעלמין.

[p. 139] כד אסתכל ב"נ בהאי היכלא מיד באסתכלותא קדמאה אתחזי זעיר ולא זעיר. אסתכל יתיר אתחזי רב, תו אסתכל אתחזי יתיר רב. כל מה דאסתכל הכי אתחזי באתפשטותא רב ועלאה עד דדמי [קעב ע"ב] באסתכלותא כמלא נימא דלית ליה שיעורא.

עובדין סגיאיין לגו דלא ידיע אומנו דלהון, מניה נהרא עזרה וכל מה דאית בה בר כרובים דנהורא דלהון סלקא עד רום רקיעא בגווינין סגיאיין ונהורין מנצצן. אלף וחמש מאה וחמשה ושבעין גופנין עבדין איבין בעזרה דא.

...יתיר. חובק את ידיו במרירו ואנינו דיליה ולבתר אוכל את בשרו בעל כרחיה דלית

ליה רשו לשלטאה על מלה אחרא.

מה אתהני ליה בכל מה דאסטי ועביד ועמל דלבתר לית ליה רשו אלא על דיליה. לבתר מרקיד וחדי ככסיל בלא דעתא כלל ואזיל בלא תועלתא ואכיל לבשריה ובשאר לית ליה רשו. מרירו דעילא ותתא כד ישראל בעאקו ואכלין לון שנאיהון ולא יהבי חילא בעובדין זכיאן דלהון לנפקא מניה.

ואפילו מבשריה דאיהו מההיא סטרא אבאיש קמיה דמלכא קדישא בגין דאיהו רחום וחנון, אבל על דיליה רוחא קדישא [p. 140] ונשמטא קדישא לית עלאין ותתאין יכלין לשלטאה עלוי כלל. ועל דא כל תסקופין וכל מה דאסטי ההוא רע חשיב למשלט על רוחא קדישא ולבתר לא יכיל וישוב ואוכל את בשרו, מה תועלתא הוה ליה. ועוד דאינון קפאן כלהו בערטיראה תקיף ולית שכיכו לעלאין ותתאין. תא ואימא לך מלה. אי תימא דחדו הוא למלאך המות כד קטיל לבני נשא, לאו, אלא בגין דחמי דרעותא דמאריה בכך אחזי גרמיה בחדו למעבד רעותיה דכתיב (תהלים קמח: 8) רוח סערה עושה דברו.

א"ל ר' שמעון והא איהו אזיל ומרקד בחדוא קמי נשין.

[p. 141] א"ל אי חסידא קדישא ודאי הכי הוא לאחזאה קמי מלכא דניחא ליה

ברעותיה דמלכא, אבל ניחא דיליה בהספדא דנשין, איהו רקיד ואודניה להספדא.

א"ל אי הכי אמאי אזיל ואסטי על ב"נ לעילא ואדכר לחובוי.

א"ל בגין דאיהו זקן וכסיל וחשיב למשלט על רוחא וכל תאובתיה בגיני כך איהו, לסוף

לא שליט אלא על דיליה בשרא דיליה ועל דא כתיב (שם ז: 17) ישוב עמלו בראשו.

אזיל ובעי ארגשא עלמא ומיא סלקין מגו שאר תהומין ובעאן לחפיה עלמא. אינון דמעין

רתיחין יתיר מכל אשא דעלמא ומגו תוקפא דרתיחו דילהו אתקפו מיין גו ימא דנקפא,

ואלמלא דרמיז קב"ה חד נשיבו מסטרא דאברהם מעמודא דיליה ואחזי על עלמא לא יכול

למיקם אפילו רגעא חדא.

אינון דמעין כד נפלין גו ימא אשתמע קלא בין ימא עד מערתא דכפלתא ומקל נהימו

דלהון דקא אשתמע תמן כד עאלין גו ימא מתערן אבהן קדמאי וקמו וחשבו דקב"ה בעי

להפכא עלמא, עד דקלא נפיק ואמר לון לא תדחלון רחימין קדישין, בגינכון דכיר קב"ה לבניכון

ואיהו בעי למפרק לון ואתון תחמון.

אלפא ביתין כלהו משלבן ומתצרפאן אלין באלין ואתחברן בצרופא דשמא קדישא. כיון דאתחזון אתוון בצרופא דא אלין גניזין ונפקי אחרנין וכן כלהו אלין גניזין אלין נפקין כלהו לגו בחלולא דאינון כפתורין.

[p. 142] תו פרחי תלת זמנין ביומא באוירא ונפקי לבר וקיימא שמא בארבע אתוון תליין באוירא שעתא ופלגא. לבתר גניז דא, מיד נפיק מגו אוירא מחלולא דיליה שמא דתריסר אתוון, פרח ותליא באוירא שעתא חדא ולא יתיר. לבתר גניז דא ונפקא מיד צרופא דאתוון אחרנין שמא דעשרין אתוון ותליין באוירא שעתא אחרא. דא איגניז ומיד נפקי אתוון מחלולא אחרא שמא דתמניא ועשרין אתוון מתעטראן כלהו בעטרייהו וקיימי שעתא ופלגא. איגניז דא ומיד נפקי תליא באוירא שמא דעשרין וחמש אתוון בצרופייהו וקיימא שעתא ותלת רגעי. נפקי אתוון דמ"ב אתוון לעלמא קיימא... שמהן אלא אתוון כולהו לא [קעג ע"א] משתככי לעלמין, בלטי ומנצצי לבר וסלקי ונחתי, לית מאן דיכיל לקיימא בהו בר משיח בטורח סגי. דא גניז לבתר דקיימא תרין שעתין ועשרין ותריין רגעיין, והא שמא גליפא דע"ב אתוון קא נפיק וקיימא תליא באוירא שעתא ופלגא.

[p. 143] כל הני שמהן לא נפקי ולא אתחזון אלא זמנא חדא ביומא אבל אינון אלפא ביתין אתחזון פרחין באוירא ומצרפן אלין באלין תלת זמנין ביומא. כד פרחין אתוון דאלפא ביתין אלין פרחין מכאן ואלין מכאן ומתצרפן כלהו. כד נחית תמן רב מתיבתא בהדי משיח חמא בצרופא דאלפא ביתין אתוון כמא דחמא דניאל דאינון ממתוס נפקי אאלרון.

דכל מעלי שבתא כד מקדשין יומא ישראל לתתא כרוזא כריז לארבע סטרי עלמא אתכנשו משריין עלמא אתקנו כרסיין קדישין. מאן חמי חדוא בתלת מאה ותשעין רקיעין, כמה ממנן כמה שולטנין מתכנשי לאתרייהו.

[p. 144] כיון דישראל לתתא מקדשין וקב"ה אתער כדין אילנא דחייא אקיש באינון טרפין דיליה רוח נשיבו חד מגו עלמא דאתי ואינון ענפין דאילנא מתנענען וסלקין ריחין דעלמא דאתי, וההוא אילנא דחיי אתער ואפיק נשמתין קדישין ופריש על עלמא. ועם כל דא נשמתין נפקין ונשמתין עאלין, אלין מתערי אלין, אלין נפקין ואלין עאלין ואילנא דחיי בחדוא. וכדין ישראל כלהו מתעטרן בעטריין דאינון נשמתין קדישין כלהו בחדוא בנייחא, וכל שבת אית לון ההוא חדוא וההוא נייחא, [p. 145] וכן לצדיקייא די בגנתא דכלהו סלקין ומתענגין בענוגא עלאה דעלמא דאתי. כיון דנפיק שבת כלהו נשמתין פרחין וסלקין. ת"ח כד עייל שבתא נשמתין נחתיין לשרייה על עמא קדישא ונשמתין דצדיקייא סלקין לעילא. כד נפיק שבתא נשמתין סלקין אינון דשארן עלייהו דישראל ונשמתין נחתיין אינון

נשמתין דצדיקייא. כיון דסלקין כלהו נשמתין דשארן עליהו דישראל סלקין וקיימין בדיוקנא קמי מלכא קדישא וקב"ה שאיל לכלהו מאי חדושא הוה להו בהווא עלמא באורייתא. זכאה איהו מאן דחדושא דאורייתא אמרת קמיה, כמה חדוא עביד. קב"ה כניש לפמליא דיליה ואמר שמעו חדושא דאורייתא דאמרת נשמתא דא דפלוני, וכלהו מוקמי הווא מלה בתרי מתיבתא, אינון לתתא וקב"ה לעילא חתים להווא מלה.

ת"ח כד מלה אתחדש באורייתא ונשמתא דנחתא בשבתא אתעסקת באינון מלין חדתי וסלקת לעילא כל פמליא דלעילא צייתין להווא מלה וחיות הקדש מתרבן בגדפין ומתלבשן בגדפין. [p. 146] וכד שאיל לון קב"ה ולא תבין ושתקין כדין חיות הקדש מה כתיב, (יחזקאל א: 24) בעמדם תרפינה כנפיהם, כד"א (איוב לב: 16) כי עמדו לא ענו עוד, (נחמיה ח: 5) וכפתחו עמדו כל העם.

ואי תימא שתיקה אמאי קרו ליה עמידה. אלא בדבורא אית שייפין מנענען בהדיה, לבא ריאה קנה לשון שניים שפוון בשר, ובשתיקה קיימי בקיומייהו בלא נענועא ועל דא איהו עמידה.

דרב המנונא אמר (תהלים כ: 3) ישלח עזרך מקדש וגו' . מקדש, דא קדוש ידים. ומציון יסעדך, דא המוציא דאיהו סעיד לבא דבר נש. יזכור כל מנחותיך, כל לאסגאה מלה אחרא, דא נטילת ידים בתרייתא. ועולתך ידשנה סלה, דא ברכת המזון. ואי את עביד כן יתן לך כלבבך וכל עצתך ימלא. ובשבת מקדש, דא קדושא רבא. ועל מלה דא אתעטרו צדיקייא בגנתא דעדן משבת לשבת אחרא.

[p. 147] תו פתח ואמר (ישעיה מ: 9) על הר [קעג ע"ב] גבוה עלי לך מבשרת ציון הרימי בכח קולך מבשרת ירושלים הרימי אל תיראי אמרי לערי יהודה וגו' . על הר גבוה, הא ודאי הר העברים אתר דמשה אתקבר, והא אוקמוה דשכינתא תסלק לתמן ותבשר עלמא, אבל כלא איהו. מבשרת ציון, דא איהי חפצי בה אתתא דנתן בר דוד, אימא איהי דמשיחא מנחם ב"ר עמי"אל ואיהי תיפוק ותבשר ואיהי בכללא דמבשרת ציון.

[p. 148] קלא אשתמע בעלמא ותרין מלכין אתערון בעלמא לאגחא קרבא ויפוק שמא קדישא על עלמא. מה תבשר ותימר, (שם: 10) הנה יי אלהים בחזק יבא וזרועו מושלה לו הנה שכרו אתו ופעולתו לפניו . הנה שכרו אתו, דקב"ה כריז בכל פמליא דלעילא ויימא לון אתכנשו ודאינו דינא. מאן דמסר נשמתיה על קדושת שמי אגריה מאי הוא, ואינון יימרון כך. מאן דסביל כמה חרופין וגדופין בכל יומא עלי מהו אגריה, אינון אמרי כך. מאן דאתענש בכל יומא עלי מהו אגריה, אינון אמרי כך, הה"ד הנה שכרו אתו ופעולתו לפניו. מהו פעולתו, אלא הה"ד (תהלים לא: 20) מה רב טובך אשר צפנת ליראיך פעלת לחוסים כך, דא הוא פעולתו. נגד בני אדם מהו, אלא נגד בני אומות העולם.

אשר צפנת, מהו צפנת, וכי מאן יגזול וינטול מן ידוי מה דהוא בעי למיהב דכתיב צפנת. אלא פוק וחמי עובדין דרחמנו דעביד קב"ה, במה דאיהו מחי ביה יהיב אסוותא. במה מחי, בשמאלא, בימינא קריב ובשמאלא מחי. בההוא דמחי ביה יהיב אסוותא לעולם. (ירמיה א: 14) מצפון תפתח הרעה, ומצפון מחי דמתמן נפקי כל דינין וכל גזיראן קשיין, וביה שרי כל אגר טב וכל טיבו דזמין קב"ה למיהב לישראל. לזמנא דאתי קרי קב"ה [p. 149] לצפון ויימא ליה בך יהבית כל טיבו וכל אגר טוב לבני דסבלו כמה בישיין בהאי עלמא על קדושת שמי, הב אגרא טבא דיהבית בך, הה"ד (ישעיה מג: 6) אומר לצפון תני ולתימן אל תכלאי וגו'. וכי ארחא הכי הוא והא כל ברכאן מסטרא דדרום וכל טבין דעלמא מדרום נפקי ואיהו אמר אל תכלאי. אלא בההוא שעתא יתער קב"ה לאברהם ויימא ליה קום דהא מטי זמנא דאנא פריק לבנך ולמיהב לון אגר טב על כל מה דסבלו בגלותא. ומגו דאברהם הוה בזבינו דלהון דכתיב (דברים לב: 30) אם לא כי צורם מכרם, דא אברהם, הוה ליה כמאן דלא טב בעינוי ואחמי גרמיה כמאן דבעי דילקון על חוביהון יתיר ויימא גבו מחוביהון גבו מחטאיהון.

[p. 150] א"ל קב"ה לאברהם ידענא כלא איהו מה דאמרת לאנפין, אנא אוף הכי לאנפין, אל תכלאי, אנא בעי לפייסא לך על בנך, לא תמנע טיבו מנהון לא תמנע אגר טב מנהון, כמה וכמה סבלו על חוביהון. ובגיני כך אומר לצפון תני, והיינו אשר צפנת, ודא הוא מלה דתהא מבשרת.

ותו תבשר זמנא תניינא בשעתא דשכינתא תסלק על ההוא טורא עלאה ותהך ותבשר לאבות, מיד תהך לירושלם ותחמי לה בחרבנא, תיעול לציון ותמן תקרקר קירא כמלקדמין על אתר בי מותבא ועל יקרא דילה בההוא אתר, ותמן אומיאית דלא תיטול מתמן ולא תפוק עד דקב"ה יפרק לבנהא. ודא חפצי בה תבשר כמלקדמין ואמרת (ישעיה יב: 6) צהלי ורני יושבת ציון כי גדול בקרבך קדוש ישראל. מאי גדול בקרבך, דא קב"ה דאיהו אתי לגבה לאקמא לה מעפרא דציון ויימא לה (שם נב: 2) התנערי מעפר קומי שבי ירושלם ודאי.

[p. 151] ובדא אוף הכי כמה חדו על חדו הוי לצדיקייא בגנתא דעדן ובגין כך זכאה איהו מאן דנשמתא דשבת אסהידת מקמי מלכא קדישא על חדושא דאורייתא דקב"ה וכל פמליא דיליה וכל אינון נשמתין דצדיקייא דהוו בגנתא דעדן כלהו מתעטרן בההוא מלה. תו שמענא בוסינא [קעד ע"א] קדישא דכמה יקר על יקר ועטרה על עטרה מעטרן לאבוה דההוא בר נש. בשעתא דאמר קב"ה אתכנשו למשמע חדושא ומלין חדתין דאורייתא משמיה דפלוני בר פלוני כמה אינון דנשקין על רישיה כמה צדיקיא מעטרין ליה כד נחתין. זכאה חולקהון דכל אינון דמשתדלי באורייתא יומא דשבת משאר יומין.

פרשת ציצית

[p. 152] ר' חזקיה פתח (זכריה ג: 1) ויראני את יהושע הכהן הגדול עומד לפני מלאך יי'

והשטן עומד על ימינו לשטנו. כמה זכאין אינון ישראל דקב"ה בעי ביקרהון על כל בני עלמא

ויהב להו אורייתא קדישא ויהב להו נביאי ונביאי דאוקים קב"ה לישראל כלהו אתגלי קב"ה עליהו בדרגין

תא חזי כל נביאי ונביאי דאוקים קב"ה לישראל כלהו אתגלי קב"ה עליהו בדרגין

עלאין קדישין וחמו זיו יקרא דמלכא קדישא מאתר עלאה אבל לא קריב כמשה דהוא קריב

למלכא יתיר מכלא דהא זכאה חולקיה מכל בני עלמא דעליה כתיב (במדבר יב: 8) פה אל פה

אדבר בו [p. 153] ומראה ולא בחידות, ושאר נביאי הוו חמאן מאתר רחיקא כד"א (ירמיה

לא: 3) מרחוק יי' נראה לי.

ואמר ר' חזקיה הכי אוליפנא כתיב (שמות ב: 2) וילך איש מבית לוי. וילך איש, דא

קב"ה כד"א (שם טו: 3) יי' איש מלחמה.

מבית לוי, דא קב"ה אתר דחכמה עלאה וההוא נהר מתחברן כחדא ולא מתפרשן

לעלמין. מבית לוי, דאשרי לויתן לחדו בעלמא הה"ד (תהלים קד: 26) לויתן זה יצרת לשחק בו.

[p. 154] ויקח את בת לוי, דא קב"ה אתר דנהירו דסיהרא נהיר.

ותהר האשה ותלד בן, האשה ודאי כד"א (בראשית ב: 23) לזאת יקרא אשה. בקדמיתא

בת לוי והכי הוא ודאי. וכי בת לוי בקדמיתא והשתא אשה, אלא הכי אוליפנא אתתא עד לא

אזדווגת אתקריא בת פלוני, בתר דאזדווגת אשה אתקריא, והכא בת ואשה כלא בחד דרגא

הוא.

ותצפנהו שלשה ירחים, אלין תלת ירחין דדינא קשיא שריא בעלמא. ומאי נינהו, תמו"ז

א"ב וטב"ת. מאי קא משמע, דעד לא נחת משה לעלמא שכיח הוה הוא לעילא ועל דא אזדווגת

ביה שכינתא מיומא דאתיליד. מכאן אמר רבי שמעון רוחיהון דצדיקייא שכיחין אינון לעילא

עד לא יחתון לעלמא.

ולא יכלה עוד הצפינו ותקח לו תיבת גומא. מאי ותקח לו תיבת גומא, דחפת ליה

[p. 155] בסימנהא למהוי נטיר מאינון נוני ימא דשאטין בין ימא רבא כמה דכתיב (תהלים

קד: 25) שם רמש ואין מספר וגו', והיא חפת ליה למהוי נטיר מנייהו בחפו דטיסטרובלא יקרא

דרתרין גווני חיוור ואוכס ואנח ליה למישט בינייהו [קעז ע"ב] דישתמודע עמהון בגין דזמין

הוא לסלקא בינייהו זמנא אחרא לקבלא אורייתא.

ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור, דא היא דאתיא מסטרא דשמאלא דדינא קשיא כמה

דאתמר לרחוץ על היאור, על היאור דייקא ולא על הים. ואי תימא הא כתיב (שמות יז: 5) ומטך

אשר הכית בו את היאור, ומשה לא מחא אלא על ימא וקרייה יאור, אלא יאור הוה דמחא אהרן על ידא דמשה ושווייה קרא דאיהו עבד. כהאי גוונא (שם ז: 25) וימלא שבעת ימים אחרי הכות יי את היאור, ואהרן מחא, אלא על דאתא מסטרא דקב"ה קרייה קרא הכות יי, לבתר קרייה בשמא דמשה.

[p. 156] ונערותיה הולכות על יד היאור, אינון שאר משריין דאתיין מסטרה. (שם ב: 6) ותפתח ותראהו את הילד. ותרא מבעי ליה, מאי ותראהו, והא אמר רבי שמעון לית לך מלה באורייתא או את חד באורייתא דלא אית בה רזין עלאין ויקירין. אלא הכי אוליפנא רשימא דמלכא ומטרוניתא אשתכחת ביה ואינון רשימא דוא"ו ה"א, מיד ותחמול עליו וגו'.

עד כאן לעילא, מכאן ולהלא לתתא בר האי קרא דכתיב ותתצב אחותו מרחוק. אחותו דמאן, אחותו דההוא דקרא לכנסת ישראל אחותי כד"א (שיר ה: 2) פתחי לי אחותי רעיתי. [p. 157] מרחוק, כד"א (ירמיה לא: 3) מרחוק יי נראה לי. מאי משמע, דאינון זכאין עד לא נחתו לעלמא אשתמודען אינון לעילא לגבי כלא וכ"ש משה ומשמע דנשמתהון דצדיקייא אתמשך מאתר עלאה כמא דאוקימנא. ורזא דמלה אוליפנא דמשמע דאב ואם אית לנשמתא כמא דאית אב ואם לגופא בארעא, ומשמע דבכל סטרין בין לעילא בין לתתא מדכר ונוקבא אתיא כלא ומשתכחי. והא אוקמוה רזא דכתיב (בראשית א: 24) תוצא הארץ נפש חיה. הארץ, דא כנסת ישראל. נפש חיה, נפשא דאדם קדמאה עלאה כמה דאתמר.

אתא רבי אבא ונשקיה, אמר ודאי שפיר קאמרת והכי הוא כלא. זכאה חולקיה דמשה נביאה מהימנא על כל שאר נביאי עלמא, בגין כך לא אשתדל ביה כד אסתליק מעלמא בר [p. 158] קב"ה דעייליה לפרגודיה, ועל דא סליק משה בנבואה עלאה ובדרגין יקירין מכל נביאי עלמא ושאר נביאין חמאן בתר כותלין סגיאיין.

(זכריה ג: 1) ויראני את יהושע הכהן הגדול עומד וגו'. מאי קא חמא, דהוה קאים קמי מלאכא ומתלבש בלבושין מלוכלכין עד דכרוזא נפיק ואמר הסירו הבגדים הצואים מעליו. אמר רבי יצחק כתיב ויהושע היה לבוש בגדים צואים ועומד לפני המלאך. מאי לפני המלאך, דהוה דאין דינוי ההוא דכתיב ביה (קהלת ה: 5) ואל תאמר לפני המלאך כי שגגה היא. מאי קא משמע, דכל בר נש דלא זכי בהאי עלמא לאתעטפא בעטופא דמצוה ולא תלבשא בלבושא דמצוה, בההוא עלמא קאים בלבושא טנופא דלא אצטריך וקאים בדינא עליה.

[p. 159] ת"ח כמה לבושין מזדמנין בההוא עלמא וההוא בר נש דלא זכי בהאי עלמא בלבושין דמצוה כד עייל לההוא עלמא מלבשין ליה בחד לבושא דאשתמודע לגבי מאריהון

דגיהנם וההוא לבושא ווי למאן דאתלבש ביה דהא כמה [קעה ע"א] גרדיני נמוסין זמינין לאחדא ביה ועיילין ליה לגיהנם, ושלמה מלכא צווח (קהלת ט: 8) בכל עת יהיו בגדיך לבנים.

תאנא ברזא דספרא דצניעותא ארבע מלכין נפקין לקדמות ארבע, בהו תליין כענבים באתכלא. צרירן בהו שבעה רהיטין סהדין סהדותא ולא קיימי בדוכתייהו. [קעה ע"ב] אמר רבי יהודה כמה סהדי עביד קב"ה לאסהדא בהו בבני נשא וכלהו בעיטא ובסהדותא קיימין לקבליה. קם בצפרא אושיט רגלוי למהך סהדייא קיימין לקבליה מכריזין ואמרי (שמואל א ב: 9) רגלי חסידיו ישמור וגו', (קהלת ד: 17) שמור רגלך כאשר תלך אל בית האלהים, (משלי ד: 26) פלס מעגל רגלך. פתח עינוי לאסתכלא בעלמא סהדייא אמרי (שם: 25) עיניך לנכח יביטו. קם למללא סהדייא אמרי (תהלים לד: 14) נצור לשונך מרע וגו'. אושיט ידוי במלי דעלמא סהדייא אמרי (שם: 15) סור מרע ועשה טוב.

אי אצית להו יאות, ואי לאו כתיב (זכריה ג: 1) והשטן עומד על ימינו לשטנו, כלהו סהדין עליה בחובוי לעילא. אי בעי ב"נ לאשתדלא בפולחנא דקב"ה כלהו סהדין סניגורין קמיה וקיימין לאסהדא עליה טבאן בשעתא דאצטריך ליה.

[p. 160] קם בצפרא מברך כמה ברכאן, אנח תפילין ברישיה בין עינוי. בעי לזקפא רישיה חמי שמא קדישא עלאה אחיד ורשים על רישיה ורצועין תליין מהאי גיסא ומהאי גיסא על לביה, הא אסתכל ביקרא דמאריה. אושיט ידוי חמי ידא אחרא מתקשרא בקשורא דשמא קדישא, אהדר ידיה ואסתכל ביקרא דמאריה.

אתעטף בעטופא דמצוה בארבע זיויין דכסותיה. ארבע מלכין נפקין לקדמות ארבע, סהדי קשוט דמלכא תליין מארבע זיויין ותליין בהו כענבין באתכלא. מה אתכלא דאיהו חד ותליין ביה כמה ענבין מהאי סטר ומהאי סטר כך האי מצוה חדא ותליין ביה כמה ענבין וזגין וזמורין.

[p. 161] צרירן בהו שבעה רהיטין, אלן אינון שבעה כריכן דתכלתא דבעי לכרכא ביה בכל חד וחד, או לאסגאה עד תליסר. מאן דיוסיף לא יוסיף עלייהו, מאן דיזער לא יזער משבעה.

[p. 162] ותאנא האי תכלת הוא רזא דדוד מלכא ודא חוטא דאברהם דזכה ביה לבנוהי בתרוי. מאי תכלת, תכלית דכלא.

רבי יהודה אמר כסא הכבוד אקרי.

אמר רבי יצחק שבעה כריכן דאיהי שביעתא דכלא ודאי דהא היא מתברכא משיתא אחרנין על ידא דצדיק, ואי תלת עשר אינון כמא דאוקמוה בתלת עשר מכילן דרחמי, והאי היא

פתחא דכלהו. [p. 163] והיא חוטא חד ורשימא בגוונהא וגוונא דיליה נפיק מחד נונא דאזיל בים כנרת וכנרת על שמה אתקרי, ועל דא כנור הוה תלא לעילא מערסא דדוד דהא דוד היא ודאי. כנור דוד מנגן מאליו למלכא עלאה, ובגין כך גוונוי עייל עד רקיעא ומרקיעא עד כורסייא. והכא כתיב מצוה כד"א (מלכים ב יח: 36) מצות המלך, (אסתר ג: 3) מדוע אתה עובר את מצות המלך, (נחמיה יא: 23) כי מצות המלך. ותאנא יסודא ושרשא במלכו מתעטרין כחדא, ודא הוא דוכרנא ופתחא לכל שאר כתרין דכתיב (תהלים קיח: 19) פתחו לי שערי צדק, וכתיב (שם: 20) זה השער ליי, ועל דא כתיב וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות יי, לאכללא בהאי כל שאר כתרין. ועל דא אינון סהדין סהדותא ולא קיימי בדוכתייהו בגין דאיהי מצוה. [p. 164] ותנינא תשמישי מצוה נזרקין. ואי תימא הא לולב וערבה וכו', אלא תשמישי קדושה בגין דרשימין בכתיבא דשמא קדישא.

א"ר יצחק אינון חוטיין לאחזאה היך תליין מכאן ומכאן לארבע סטרי עלמא מהאי אתר והיא שלטא על כלא ברזא דלב דאיהי לבא דכל האי עלמא ולבא דעלאי ותליא בלב עלאה וכלא הוא בלב דנפיק מחכמה עלאה.

[p. 165] א"ר יצחק שעורא דהאי ואורכא דהאי אתמר באתוון גליפן דר' אלעזר. א"ר יהודה אמר קב"ה מאן דבעי למהך בתר דחלתי יהך בתר לבא דא ובתר עיינין דקיימין עלה. מאן אינון עיינין, כד"א (שם לד: 16) עיני יי אל צדיקים, אבל אתם לא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם. מ"ט, [קעו ע"א] בגין דאתם זוניים אחריהם. אמר רבי חייא מאי טעמא הכא יציאת מצרים דכתיב אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים. אלא בגין דכד נפקו ממצרים בהאי חולקא עאלו ובהאי קטיל קב"ה קטולא דמצרים ועל דא באתריה איזכר ובאתריה אזהר להו בדא. מאי באתריה, בגין דהאי מצוה היא אתר דיליה.

[p. 166] תאני ר' ייסא כתיב (מיכה ז: 15) כימי צאתך מארץ מצרים וגו'. כימי, כיום מבעי ליה דהא בחד זמנא נפקו ולא אתעכבו. אלא כאינון יומין עלאין דאתברכא בהו כנסת ישראל, כך זמין קב"ה לאפקא לישראל מן גלותא וכדין כתיב (ישעי' יב: 4-5) ואמרתם ביום ההוא הודו ליי קראו בשמו וגו', זמרו יי כי גאות עשה מודעת זאת בכל הארץ. מאי מודעת זאת, בגין דאשתמודע זאת השתא בעטופא דמצוה, אשתמודעא זאת בכמה נמוסין דילה, ואשתמודעא זאת בההוא זמנא דיעביד קב"ה אתין ונסין בעלמא, כדין כתיב (זכריה יד: 9) ביום ההוא יהיה יי אחד ושמו אחד.

פרשת ויקח קרח

[p. 167] רבי אבא פתח (תהלים יט: 11) הנחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים מדבש ונפת צופים. כמה עלאין פתגמי אורייתא כמה יקירין פתגמי אורייתא, תאיבין אינון לעילא תאיבין אינון לכלא בגין דאינון שמא קדישא וכל מאן דאשתדל באורייתא אשתדל בשמא קדישא ואשתזיב מכלא, אשתזיב בעלמא דין אשתזיב בעלמא דאתי. ת"ח כל מאן דאשתדל באורייתא אחיד באילנא דחיי, כיון דאחיד ביה בכלא אחיד דכתיב (משלי ג: 18) עץ חיים היא למחזיקים בה.

רבי יצחק אמר כל מאן דאשתדל באורייתא חירו אית ליה מכלא, חירו ממיתה כמה דאמרן בגין דחירו עליה שריא ואחיד ביה. אילו ישראל מנטרין אורייתא אשתזיבו מכלא ולא אשתכחו בגלותא. מה כתיב, (שמות לב: 16) חרות על הלחות, אל תקרי חרות אלא חירות וחירות דא הא אוקמוה.

[p. 168] באורייתא אשתכח חילא דימינא כד"א (דברים לג: 2) מימינו אש דת לנו, ושמאלא אתכליל בימינא. מאן דעביד ימינא שמאלא ושמאלא ימינא הא איהו כאילו חריב עלמא.

ת"ח אהרן ימינא, ליואי שמאלא. קרח בעא למעבד חלופא דימינא לשמאלא, בגין כך אתענש. ולא עוד אלא דאשתכח ביה לישנא בישא ואתענש בכלא.

רבי יהודה אמר שמאלא אתכליל תדיר בימינא, קרח בעא לאחלפא תקונא דלעילא ותתא, בגין כך אתאביד מעילא ותתא.

ויקח קרח. מאי ויקח, נסיב עיטא בישא לגרמיה. כל מאן דרדיף בתר דלאו דיליה איהו עריק מקמיה [p. 169] ולא עוד אלא דמה דאית ביה אתאביד מניה. קרח רדף בתר דלאו דיליה, דידיה אביד ואחרא לא רווח.

קרח אזל במחלוקת. מאי מחלוקת, פלוגתא, פלוגתא דלעילא ותתא, ומאן דבעי לאפלגא תקונא דלעילא יתאביד מכלהו עלמין. מחלוקת פלוגתא דשלוש ומאן דפליג על שלום פליג על שמא [קעו ע"א] קדישא בגין דשמא קדישא שלום אקרי.

ת"ח לית עלמא קאים אלא על שלום. כד ברא קב"ה עלמא לא יכיל לאתקיימא עד דאתא ושרא עלייהו שלום, ומהו, שבת דאיהו שלמא דעלאי ותתאי וכדין אתקיים עלמא. ומאן דפליג עליה יתאביד מעלמא.

[p. 170] צלפחד פליג על שבת דהוה מקושש עצים. ומאן אינון עצים, אינון אילנין
אחרנין כדקא אמרן ואינון מלי דחול וחול בקדש לא שרייא. מכאן ולהלא מלי דחול בשבת
אסיר, ודאי פליג על שלמא דעלמא.
רבי יוסי אמר כתיב (תהלים קיט: 165) שלוש רב לאוהבי תורתך. אורייתא הוא שלום
דכתיב (משלי ג: 17) וכל נתיבותיה שלום, וקרח אתא לאפגמא שלום דלעילא ותתא ובגין כך
אתאביד מכלא מעילא ותתא.

ויקומו לפני משה ואנשים מבני ישראל חמשים ומאתים נשיאי עדה קריאי מועד אנשי
שם. האי קרא אוקמוה חברייא. ר' שמעון אמר קריאי מועד, קראי כתיב חסר יו"ד, אמאי.
אלא הכי הוא מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא ורזא דא כל אינון כתרין עלאין דשמא
קדישא אתאחיד בהו כלהו זמינין מאתר דאקרי קדש הה"ד (ויקרא כג: 4) מקראי קדש.
ואימתי, בשעתא דזמין מועד בעלמא. כגוונא דאינון כתרין עלאין דזמינין מקדש עלאה הי"נ
קדש תתאה זמין לחילוי לאעטרא להו.

[p. 171] קדש עלאה ידיעא, קדש תתאה חכמת שלמה, הי"נ אייה זמינא לכל חילהא
ואינון חיילין כולהו זמינין לאתעטרא בהאי קדש בזמנא דמועד שריא בעלמא. כגוונא דחילהא
קיימין לעילא הי"נ קיימי ממען כדוגמא דילהון לתתא ועל דא אקרון קראי מועד. בגין דאנון
לתתא קראי מועד חסר כגוונא דלעילא אבל בשלימו יתיר אינון.
אנשי שם, אנשי שם ודאי ולא אנשי י"י ודא הוא רזא בנקבו שם יומת ואוקימנא ועל דא
אקרון הכא אנשי שם, כיון דבסטור דגבורה קא אתיין אנשי שם אינון, הא שבחא דלהון יתיר,
אבל אינון נטלו לגרמייהו ואתאחדו במחלוקת.

[p. 172] בקר ויודע יי את אשר לו ואת הקדוש והקריב אליו. אמאי בקר ואמאי קדוש
ולא טהור. אלא אינון מסטרא דטהור קא אתיין וקדוש כהנא. אמר משה בקר דכדין כתר
דכהנא אתער בעלמא, אי אתון כהני הא בקר פלחו עבודה דבקר, כדין ויודע יי את אשר לו ואת
הקדוש. את אשר לו סתם, דא ליואה. ואת הקדוש, דא כהנא. כדין והקריב אליו, ולית מאן
דאבחין מלה אלא בקר. אי תתחזון לאשתארא בסטר דינא בקר לא סביל לכו דהא לאו זמניה
הוא, ואי תתחזון לאשתארא בחסד הא זמניה הוא ותשתארון גביה ויקביל לכו. ובמה, בקטרת
דהא קטרת בעיא לשושבינא לאתקטרא על ידיה בכלא ולאתקשרא. מאן שושבינא, דא כהנא.
ובגין כך והיה האיש אשר יבחר יי הוא הקדוש ולא הטהור. תרין דרגין אינון, קדוש וטהור,
כהן קדוש, לוי טהור, ועל דא הוא הקדוש כתיב.

[p. 173] ויפלו על פניהם ויאמרו אל אלהי הרוחות לכל בשר . תי"ח משה ואהרן מסרו גרמייהו למיתה. במה, בגין דכתיב ויפלו על פניהם ויאמרו אל אלהי הרוחות, רנחת חסר וא"ו דאילנא דמותא הוא ובכל אתר נפילת אנפין להווא אתר הוי, ועל דא אל אלהי . אל, הה"ד (תהלים ז: 12) אל זועם בכל יום .

אלהי הרוחות, דאיהו אתר דנשמתין דעלמא וכל נשמתין תמן סלקין ומתמן אתיאן. רבי יהודה פתח (איוב לד: 2) שמעו חכמים מלי ויודעים האזינו לי . האי קרא אליהו אמרו. תי"ח מה כתיב, (שם לב: 3) ובשלת רעיו חרה אפו על אשר לא מצאו מענה וגו', דהא אינון הוו אמרי מלין ואיוב לא אתנחיים עלייהו. מהכא אוליפנא מאן דעאל לנחמא אבל בעי לסדרא מלין בקדמיתא [קעז ע"א] דהא חברייה דאיוב הוו אמרי מלי קשוט אבל לנחמא ליה לא בגין דבעי מלין דאיהו יודי עלייהו בארח קשוט וכדין יקבל עליה דינא דלעילא ויודי למלכא קדישא עליה. מה כתיב, (איוב לב: 4) ואליהו חכה את איוב בדברים, דאודי לבתר לקב"ה וקביל עליה דינא דשמיא.

[p. 174] תי"ח כתיב (שם לד: 10) לכן אנשי לבב שמעו לי חלילה לאל מרשע ושדי מעול. לכן אנשי לבב, שלימין בכלא דידיעין לאבחנא מלין. חלילה לאל מרשע, הה"ד (תהלים ז: 12) ואל זועם בכל יום. ושדי מעול, דא סמיך לקביל דא והא אוקמוה אל שדי.

(איוב לד: 11) כי פועל אדם ישלם לו, הא ב"נ אזיל בהאי עלמא ועביד עבידתוי וחטי קמי מאריה, ההוא עובדא תליא עליה לשלמא ליה דינא הה"ד כי פועל אדם ישלם לו, ההוא עובדא ישלם לו. ועם כל דא אם ישים אליו לבו, כיון דבר נש שוי לביה ורעותיה לאתבא קמי מאריה רוחו ונשמתו אליו יאסוף, לאתצררא בצרורא דחיי ולא שביק לנפשיה לבר לאתדנא בדינא אחרא.

רבי יוסי אמר האי מלה רזא אחרא הוא בדינין טמירין דקב"ה. כי פועל אדם ישלם לו, לאתדנא בדיניה ובאינון עובדין דבר נש עביד בהאי עלמא וסליק ליה לאתדנא כעובדוי ויתאביד מעלמא. [p. 175] מה כתיב בתריה, מי פקד עליו ארצה ומי שם תבל כלה. מי פקד עליו ארצה, דא הוא אחוה דקריב ליה. ומי שם תבל כלה, דבאני ביתיה ובני בניין עלמא ותקונא וישובא. מה כתיב בתריה, אם ישים אליו לבו. האי בר נש דפקיד עליה למבני בניינא בעי לכוונא לבא ורעותא לגביה דההוא מיתא. מכאן דבר נש דאתי על ההיא אתתא בגין שפירו ותיאובתא דילה הא בניינא דעלמא לא אתבני דהא רעותא ולבא לא אתכוון לגבי מיתא. ובגין כך כתיב אם ישים אליו לבו, ברעותא דלבא דיכוין לגביה, כדין רוחו ונשמתו אליו יאסוף, ואתמשך גביה לאתבני בהאי עלמא.

מה כתיב בתריה, יגוע כל בשר יחד ואדם על עפר ישוב. יגוע כל בשר יחד, ההוא גופא יתבלי בעפרא וכל ההוא בשרא, והשתא אדם על עפר ישוב, הא חדתותי דבנינא כמלקדמין ויתוב על עפרא דבנינא דגופא אחרא כמה דהוה בקדמיתא. [p. 176] ועל דא רוחא ונשמתא בידוי דקב"ה וחייס עליהו דבני נשא דלא אתאבידו מהאי עלמא ומעלמא אחרא, בגיני כך אל אלהי הרוחות לכל בשר.

ויאמר משה אל אהרן קח את המחתה ותן עליה אש. רבי חייא פתח (משלי טז: 14) חמת מלך מלאכי מות ואיש חכם יכפרנה. כמה אית להו לבני נשא לאסתמרא מחובוי ולנטרא עובדוי דהא בכל יומא ויומא עובדין במתקלא סלקין ומשגיחין עלייהו לעילא ואיכתיבו קמיה, ועל דא בעי בר נש לאזדהרא מחובוי דהא כמה זמנין עלמא אתדון ובגין כך סליק רוגזא קמי מלכא ודינא אתער הה"ד חמת מלך מלאכי מות.

ואיש חכם יכפרנה. בשעתא דמאריהון דדינין קיימין על עלמא ורוגזא תלי אי אשתכח בדרא זכאה דרשים לעילא קב"ה אשגח ביה ואשתכך רוגזא. למלכא דאתרגין על עבדוי והוה תבע על סנטירא למעבד בהו דינא. אדהכי עאל רחימא דמלכא וקם קמיה, כיון דחמא ליה מלכא אתנהירו אנפוי, שארי ההוא רחימא דמלכא לאשתעי בהדיה ומלכא חדי. לבתר כד אתא סנטירא חזא אנפוי דמלכא חדאן, וכדין ההוא רחימא בעי למלכא על עבדוי ומכפר להו. ובגין כך ואיש חכם יכפרנה.

אוף הכא כד חמא משה דרוגזא הוה [קעז ע"ב] תלי מיד ויאמר משה אל אהרן, בגין דאיהו שושבינא דמטרוניתא וקטרת לא סלקא אלא בידוי דאיהו אסגי שלמא בעלמא וקשיר קשרא דמהימנותא. [p. 177] קטרת הא אוקמוה חדוותא דעילא ותתא קשורא דמהימנותא סליקו דרוגזא הה"ד (משלי כז: 9) שמן וקטרת ישמח לב, וכדין ואיש חכם יכפרנה, ינקי וידכי לההוא רוגזא ורחמי מתערין.

רבי אלעזר אמר (במדבר ד: 18) אל תכריתו את שבט משפחות הקהתי מתוך הלויים, בגין דאינון גזעא ושרשא דליואי. וזאת עשו להם וחיו ולא ימותו, דבעי כהנא לאתקנא להו דאע"ג דקריבין אינון לקודשא לא ייעלון אלא בתקונא דכהנא דהוא ידע סימנא דימטון לגביה ולא יתיר. וכד מכסיא למאני קודשא כדין כסויא אחרא שרי ואסיר לון לקרבא למחמי דהא מלה בחשאי לא אית לגבייהו אלא לכהני, ועל דא מלה דלהון ועובדא דלהון ברזא וליואי לארמא קלא.

[p. 178] בגין כך כהני בחשאי וברזא ואסיר לון חמרא דחמרא לארמא קלא. בגין כך ליואי אתמסרו בדינא דהא דינא באתגלייא איהו ולפרסמא מלה אבל כהנא כל מלוי ברזא ובחשאי ולא באתגלייא. סימנא דכלא שמאל תהא דוחה וימין תהא מקרבת, ובגין דימין מקרב כד דינין שריין בעלמא מסטרא דשמאלא ימינא תהא מקרבת, ובמה, בקטורת דאיהו בחשאי ברזא דקיק ופנימאה מכלא.

[p. 179] ת"ח כד האי מדבחה אחרא שארי לאתערא אתערותא כד לא אשתכחו זכאין מדבחה פנימאה אתער לגביה וקאים לקבליה ודינין משתככי ועל דא קיימא לקביל דא וכדין דינא אסתלק.

ר' אלעזר אמר בשעתא דבני קהת נטלין קדש קודשין כדין אתי כהנא וחפי כלא עד לא יקרבו לנטלא ליה ולא הווי חמאן לעלמין מה דאינון נטלין אלא כלא בכסוייא מנייהו, ורוב כסוייא דמאני מקדשא תכלת איהו בגין דתכלת הא אוקמוה ואתמר. בתר דאתכסייא כלא מקרבין בני קהת דנטלין ולא מקרבין אלא באינון בדין דנפקין לבר הה"ד (במדבר ד: 15) וכלה אהרן ובניו לכסות את הקדש ואחרי כן יבאו בני קהת לשאת.

בגין כך קטרת דאיהו פנימאה וכל מה די ברזא לכהנא אתמסר, ועל דא ויקח אהרן כאשר דבר משה וירץ אל תוך הקהל ויתן את הקטרת, דאיהו פנימאה רזא דכהנא, כדין ויכפר על העם. ויעמוד בין המתים ובין החיים, בין אילנא דחיי ובין אילנא דמותא, וכדין ימינא קריב דא בדא ותעצר המגפה.

[p. 180] זכאה חולקא דכהנא דאית ליה חילא לעילא ואית ליה חילא לתתא והוא גרים שלמא לעילא ותתא ובכל זמנא שמאלא פלח לימינא הה"ד וילוו עליך וישרתוך, וימינא ושמאלא משתכחי במקדש.

רבי אלעזר הוה קאים קמיה דרבי שמעון אבוי, אי"ל כתיב (קהלת ט: 9) ראה חיים עם אשה אשר אהבת כל ימי הבלך.

אי"ל ת"ח ראה חיים עם אשה אשר אהבת, דא הוא רזא דבעי בר נש לאכללא חיים באתר דא. דא בלא דא לא אזלא, ובעי ב"נ לאכללא מדת יום בלילה ומדת לילה ביום ודא הוא ראה חיים עם אשה אשר אהבת. מ"ט, בגין כי הוא חלקך בחיים, דחיים לא שראן אלא על דא. ובעמלך אשר אתה עמל תחת השמש, כד"א (משלי ג: 6) בכל דרכיך דעהו והוא יישר ארחותיך. ות"ח כל מלוי דשלמה מלכא כלהו סתימין לגו בחכמתא והני קראי אתחזון דהותרה רצועה. מה כתיב בתריה, כל [p. 181] אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה כי אין מעשה וחשבון וגו'. האי קרא אית לאסתכלא ביה, כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה, וכי שלמה

[קעח ע"א] דחכמתא עלאה ביה יתיר על כל בני עלמא אמר הכי. אלא כל מלוי דשלמה מלכא על רזא דחכמתא אתמרו.

ת"ח (קהלת ט: 10) כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה, דא הוא דבעי בר נש לאכללא שמאלא בימינא ובכל מה דאיהו עביד מבעי ליה דלא יהון אלא כלילן בימינא. כל אשר תמצא ידך, דא שמאלא. לעשות בכחך, דא הוא ימינא כד"א (שמות טו: 6) ימינך יי נאדרי בכח. וכיון דבר נש יזדהר דכל עובדוי יהון לסטר ימינא ויכליל שמאלא בימינא כדין קב"ה שארי בגוויה בהאי עלמא ויכניש ליה לגביה לההוא עלמא דאתי.

ולא יימא בר נש בשעתא דאתי בההוא עלמא כדין אתבע מן מלכא רחמי ואתוב קמיה, אלא כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול בטר דאסתלק בר נש מהאי עלמא. אלא אי בעי בר נש דמלכא קדישא ינהיר ליה לההוא עלמא ויתן ליה חולקא לעלמא דאתי ישתדל בהאי עלמא לאכללא עובדוי בימינא וכל עובדוי יהון לשמא דקב"ה דהא לבתר כד אתכניש מהאי עלמא לאתדנא בדינא תקיפא בדינא דגיהנם לית תמן עיטא וחכמה וסכלתנו לאשתזבא מן דינא.

[p. 182] ד"א כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול. בגיהנם אית מדורין על מדורין, מדורא תתאה שאול, מדורא תתאה מניה אבדון ודא סמיך לדא. מאן דנחית לשאול ידינון ליה ומתמן יצפצף ועולה הה"ד (שמואל א ב: 6) מוריד שאול ויעל. אי נחית לאבדון תו לא סליק לעלמין.

מאן דאית ביה עובדא טבא או דאיהו מאריה דחושבנא הא אוקימנא דבכל ליליא וליליא עד לא ישכב ועד לא נאים בעי בר נש למעבד חושבנא מעובדוי דעבד כל ההוא יומא ויתוב מנייהו ויבעי עלייהו רחמי. מ"ט בההוא שעתא, בגין דההוא שעתא אילנא דמותא שארי בעלמא וכל בני עלמא טעמין טעמא דמותא ובעי בההוא שעתא למעבד חושבנא מעובדוי ויודי עלייהו בגין דאיהו שעתא דמותא ואלין אקרין מארי דחושבנא.

[p. 183] וכל מאן דאשתדל בדעת וחכמה למנדע למאריה כד יעברון ליה לאסתלקא ולאסתכלא באינון חייבין דאיטרידו בגיהנם ובדרגא דשאול וכלהו צווחין מאינון דרגין הוא לא אשתאר תמן ולא ישתכח בינייהו.

ועל דא אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול ולא ישתכח אלא לעילא לעילא באתר די כמה נהורין ובוצינין וכמה כסופין שארי ביה וקב"ה אתי ביה לאשתעשעא עם צדיקיא די בגנתא דעדן. זכאה חולקהון דצדיקיא בהאי עלמא ובעלמא דאתי, עלייהו כתיב (תהלים קמ: 14) אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך.

ועבד הלוי הוא את עבודת אהל מועד. רבי אבא פתח (ישעיה מ: 22) היושב על חוג הארץ ויושביה כחגבים. ת"י כד בעא קב"ה למברי עלמא סליק ברעותא קמיה וברא ליה באורייתא ובה אשתכלל הה"ד (משלי ח: 27) בהכינו שמים שם אני וגו', וכתוב (שם: 30) ואהיה אצלו אמן, והא אוקמוה אל תקריאמן אלא אומן.

[p. 184] כד אַתָּא למברי אדם והא אתמר אמרה אורייתא וכי למגנא אתקריאת ארז אפים ורב חסד. בההוא שעתא דנפיק אדם לעלמא הוה זיו פרצופא דיליה מעילא ומתתא והוה דחלין מניה כל בריין ואוקמוה. ת"י לא אתקיים עלמא ולא אשתלים עד ההוא שעתא דנפיק אדם בשלימו דכלא ואתקדש יומא ואתתקן כרסייא קדישא למלכא, כדין אשתלימו עלאי ותתאי ואשתכחו חדוון בכלהו עלמין.

בההוא שעתא דבעא יומא לאתקדשא הוה נפקין רוחיהון דשידי לאתברי גופא דלהון ואתקדש יומא ולא אתבריא ואתאר עלמא כמא דאיפגים מעבידתא [קעח ע"ב] ואיתחסר. כיון דאתקדשו עלמין וישראל אשתלימו בדרגיהון ואשתכחו ליואי בסטר שמאלא כדין אשתלים ההוא פגמו דעלמא דמסטר שמאלא.

[p. 185] ועל דא בעאן לאתדכאה ליואי וכדין כלא אתכליל בימינא ועלמא לא אתפגים, ובגין כך כתיב ועבד הלוי הוא, הוא אשלים לסטר שמאלא, הוא אשלים לפגמו דעלמא ואפי' ההוא סטרא דצפון דאשתאר חסר בעלמא כד ברא קב"ה עלמא ליואה בארונא אשלים לכלא. מאי בארונא, בההוא מטולא דהוה נטלי במשכנא אשתלים כל ההוא פגמו על ידיה. ההוא לעילא לשמאלא הוא אתכליל בימינא.

תו הוא דא עתיקא. אלמלא דינא לא אשתכח בעלמא לא הוה ידעי בני נשא מהימנותא עלאה ולא ישתדלון בני נשא באורייתא ולא יתקיימון פקודי אורייתא. פולחנא שלימותא דישתכח בעלמא לגבי מלכא קדישא מאן עביד ליה, הוי אימא דא ליואה.

ותו ועבד הלוי הוא, כד"א (דברים ד: 35) כי יי' הוא האלהים, הוא אשלים שלימותא למיהוי כלא חד, הוא פשיטא [p. 186] לקבלא לכנסת ישראל כד"א (שיר ב: 6) שמאלו תחת לראשי, בגין לחברא זווגא כחדא. מאן אתער רחמיותא, הוי אימא הוא.

תו הוא, כד"א (תהלים ק: 3) הוא עשנו ולא אנטנו. בגין כך הוא לתתא הוא לעילא, הוא אתגלייא הוא סתים, הוא האלהים ודאי.

ר' יצחק אמר זמין קב"ה לאנהרא לסיהרא כנהורא דשמשא ונהורא דשמשא יהא על חד שבע זמנין הה"ד (ישעיה ל: 26) והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתיים כאור שבעה הימים וגו', וכתוב (שם ס: 20) לא יבא עוד שמשך וירחך לא יאסף וגו', וכתוב (שם: 19) לא יהיה לך עוד השמש לאור יומם וגו'.

פרשת חקת

[קעט ע"ב] [p. 187] ר' יוסי פתח (דברים ד: 44) וזאת התורה אשר שם משה לפני בני

ישראל. ת"ח מלין דאורייתא קדישין אינון עלאין אינון מתיקין אינון כמה דאתמר דכתיב (תהלים יט: 11) הנחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים מדבש וגו'. מאן דאשתדל באורייתא כאלו קאים כל יומא על טורא דסיני וקביל אורייתא הה"ד (דברים כז: 9) היום הזה נהיית לעם, והא אוקמוה חברייא.

כתיב הכא וזאת התורה, וכתיב זאת חקת התורה, מה בין האי להאי. אלא רזא עלאה

הוא והכי אוליפנא, וזאת התורה לאחזאה כלא ביחודא חד ולאכללא כנסת ישראל בקב"ה לאשכחא כלא חד. בגיני כך וזאת התורה. אמאי תוספת וא"ו, אלא אתמר לאחזאה דכלא חד דכלא בלא פרודא. [p. 188] וזאת, כלל ופרט כחדא דכר ונוקבא, בגין כך וזאת התורה ודאי, אבל זאת בלא תוספת וא"ו חקת התורה ודאי ולא התורה, דינא דאורייתא גזרה דאורייתא. ת"ח (במדבר ח: 24) זאת אשר ללוים, ולא וזאת דהא מסטרא דדינא קשיא קא אתיין ולא מסטרא דרחמי.

א"ר יהודה והא כתיב (במדבר ד: 19) וזאת עשו להם וחינו, ודא על ליואי קא אתמר ואת אמרת זאת ולא וזאת.

א"ל ודאי הכי הוא וקראיה מוכח, מאן דאחיד סמא דמותא אי לא יערב ביה סמא דחיי הא ודאי ימות [p. 189] ועל דא וזאת עשו להם וחינו ולא ימותו, בגין דסמא דחיי מערב בהדי זאת וחינו ולא ימותו, ודאי וזאת אצטריך ליה ולא זאת. בגיני כך וזאת התורה ממש ביחודא חד ביחודא שלים כללא דדכר ונוקבא ו"ה. זאת ה' בלחודוי ועל דא זאת חוקת התורה.

רבי שמעון ור' אלעזר ור' אבא ור' יצחק הוו שכיחי בבי דר' פנחס בן יאיר. אמר ר' פנחס לר' שמעון במטו מנד אנת דאוקמי מילך לעילא ומילך באתגלייא מה דלא אתיהיב ליה רשותא לב"נ אחרא, בפרשתא דא אימא מלה חדתא.

א"ל ומאי היא.

א"ל זאת חקת התורה.

א"ל הא שאר חברייא יאמרו. [קפ ע"א] אמר לר' אלעזר ברי אלעזר קום בקיומך

וסלסל בטעמיה דיבום וחליצה ואימא מלה חד בפרשתא דא וחברייא יימרון אבתרך.

[p. 190] קס ר' אלעזר פתח ואמר (רות ד: 7) וזאת לפנים בישראל על הגאולה ועל התמורה לקיים כל דבר שלף איש נעלו ונתן לרעהו וזאת התעודה בישראל. האי קרא אית לאסתכלא ביה, אי אינון עבדי הסכמה בעלמא ואתו בתראי ובטלוח אמאי. ואי לאו איהו הסכמה בעלמא אלא בדינא דאורייתא אמאי בטלוח והא מאן דבטיל מלה דאורייתא כאילו חריב עלמא שלים.

אלא ודאי בדינא דאורייתא הוה וברזא עלאה אתעבידא מלה ובגין דהוו קדמאי זכאי חסידי מלה אתגלייא בינייהו ומדאסגיאו חייבי בעלמא אעברו האי מלה בגיסא אחרא בגין לאתכסיה מלין דאינון ברזא עלאה והא אוקמוה.

(שמות ג: 5) ויאמר יי' אל משה של נעליך מעל רגליך וגו'. וכי אמאי נעל הכא, אלא אתמר דפקיד ליה על אתתיה לאתפרשא מנה ולאזדווגא [p. 191] באתתא אחרא דנהירו קדישא עלה, וההוא נעל אוקים ליה באתר אחרא, אעבר ליה מהאי עלמא ואוקים ליה בעלמא אחרא.

ועל דא כל מה דיהיב מיתא לבר נש טב, נטל מאני מן ביתא ביש כגון סנדליה. מ"ט, בגין דאעבר רגליה מהאי עלמא וכניש לון וסליקי לעלמא אחרא אתר דמותא שארי ביה דכתיב (שיר ז: 2) מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב, ורזא דמלה הוא בין חברייה. [p. 192] ודא כד מיתא נטיל לון אבל בזמנא דחייא שליף מסאניה ויהיב לבר נש אחרא בגין לקיימא קיים קא עביד בגזירה דלעילא.

נעל דחליצה בגוונא אחרא וכלא אתר חד. ת"ח ההוא מיתא דאסתלק מעלמא בלא בנין האי בת נדיב לא כניש ליה לההוא בר נש לגבה ואזיל לאתטרדא בעלמא דלא אשכח אתר, וקב"ה חייס עליה לאתבא לאתתקנא בעפרא אחרא כמה דכתיב (איוב לד: 15) ואדם על עפר ישוב ואוקמוה.

ואי ההוא פרוקא לא בעי לקיימא לאחוהי קיים בהאי עלמא בעי למקטר חד נעל ברגליה וההיא אתתא דתשרי ליה ומקבלא לההוא נעל לגבה. אמאי, אלא בגין דההוא נעל בגין דמיתא הוא ואתיהיב ברגליה דחייא אחוהי ואתתא מקבלא לההוא נעל לגבה לאחזאה דהא ההוא מיתא בין חייא אהדר בעובדא דא. [p. 193] והוא בהפוכא מההוא נעל דנטיל מיתא מחייא דהשתא האי נעל נטיל חייא ממיתא, ובעי נעל דההוא מיתא לא אזל ביה בחייו, ואתתא נטלא ליה לגבה לאחזאה דההיא אתתא עטרת בעלה נטלא ליה ומקבלא ליה לגבה. ובעי לבטשא ליה לההוא נעל לארעא לאחזאה דישכיך גופיה דההוא מיתא וקב"ה לזמנא דא או לבתר זמנא דחייס עליה ויקביל ליה לעלמא אחרא. תו בטשותא דההוא נעל

מידא דאתתא לאחזאה דהא לא אתבני ההוא מיתא בעפרא אחרא דהאי עלמא והשתא יתוב לעפריה דהוה מתמן בקדמיתא, אכדין ההיא אתתא תשתרי למעבד זרעא באחרא ואוקמוה. תי"ח ע"ד מאן דבעי לקיימא קיים נטיל נעליה וניהב לחבריה לקיימא עליה קיימא דבת נדיב. וזאת לפנים בישראל. מאי וזאת, קיימא שלים בכלא.

[p. 194] לפנים בישראל, כד הוו צנועין קדישין. לקיים כל דבר ממש דהא הוא קיומא. וכדין וזאת התעודה בישראל ודאי דלא תימא דהסכמה אחרא היא אלא קיומא עלאה למהוי עובדיהו בקיומא דלעילא.

כיון דאסגיא חייבין בעלמא כסיואו מלה בגוונא אחרא בכנפא דמלבושא והאי הוא מלבושא לתקונא ורזא דמלה (דברים כג: 1) ולא יגלה כנף אביו כתיב. [קפ ע"ב] זאת חקת התורה. זאת, דא את קיימא דלא אתפרע, וכד אתפרע דא כלא אקרי זה ומנוקבא עייל לדכר ועל דא שמו"ר וכו"ר כחדא מתחברן.

[p. 195] חקת התורה, חק התורה מבעי ליה, מאי חקת. אלא חקת ודאי ואוקימנא. ה' ד' הות והא אתמר, אבל תי הוא ד' וני מחבר כחדא ונו"ן הא אתמר. נו"ן אמאי אקרי הכי, אלא כד"א (ויקרא כה: 17) ולא תונג איש את עמיתו, דהשתא היא באנפין נהירין ועבדא אונאה לבני נשא, לבתר מחיא כחויא ושצי [p. 196] וקטיל (משלי ל: 20) ואמרה לא פעלתי און, ועל דא הכי אקרי בנו"ן דאתמר מילייהו. תי כלא כחדא דליית נו"ן. דל"ת רי"ש, ה"א ודל"ת חד מלה הוא, ובאתוון גליפן אינון. תא חזי חקת וכלא חד מלה.

דבר אל בני ישראל ויקחו אליך פרה אדומה תמימה. האי פרה לדכיותא קא אתייה לדכאה למסאבי. פרה, דקבילת מן שמאלא. ומאן הוא לשמאלא, שור כד"א (יחזקאל א: 10) ופני שור מהשמאל.

אדומה, סומקא כוורדא דכתיב (שיר ב: 2) כשושנה בין החוחים. אדומה, גזרת דינא. [p. 197] תמימה. מאי תמימה, כמא דתנינן שור תם ושור מועד. שור תם דינא רפיא, שור מועד דינא קשיא. אף הכא תמימה, דינא רפיא גבורה תתאה, דא היא תמימה. גבורה עלאה, דא היא דינא קשיא והיא יד החזקה תקיפא. אשר אין בה מוס, כד"א (שיר ד: 7) כלך יפה רעיתי ומוס אין בך. אשר לא עלה עליה עול, על כתיב כד"א (שמואל ב כג: 1) נאום הגבר הוקם על. מ"ט, בגין דהיא (שם כ: 19) שלומי אמוני ישראל, ועליה לאו אלא עמה. אשר לא עלה עליה עול, על היינו דכתיב (עמוס ה: 2) בתולת ישראל, בתולה ואיש לא ידעה.

[p. 198] ונתתם אותה אל אלעזר הכהן והוציא אותה. מצותה בסגן ואוקמוה. מ"ט ליה ולא לאהרן, אלא אהרן הוא שושבינא דמטרוניתא. ועוד אהרן לא אתי מסטרא דטהור אלא מסטרא דקדוש ובגין דדא אתי לטהרה לא אתייהיב ליה. כל מלה דהאי פרה היא בשבע, שבע כבוסיס וגו' והא אתמר. מ"ט, בגין דהיא שבע שני שמטה, בת שבע אתקרי וכל עובדוי בשביעיתא.

[p. 199] ת"ח כל מה דאתעביד מהאי פרה בגין לדכאה ולא לקדשא, ואע"ג דאתייהיב לסגן הוא לא שחיט ולא שריף בגין דלא ישתכח דינא בסטרוי כ"ש וכ"ש אהרן דאיהו בדרגא שלים יתיר דלא בעי לאשתכחא תמן ולאזדמנא תמן.

האי פרה כיון דאתעביד אפר בעי למשדי בה עץ ארז ואזוב ושני תולעת והא אלן אתמרו.

ואסף איש טהור, ולא קדוש, והניח מחוץ למחנה במקום טהור, דהא טהור לא אקרי אלא מסטרא דמסאב בקדמיתא.

רזא דכלא האי דכתיב למי נדה חטאת היא, בגין דכל דינין תתאין וכל אינון דאתו מסטרא מסאבא כד איהי ינקא מסטרא אחרא ויתיבת בדינא כד"א (ישעיה לד: 6) מלאה דם הודשנה מחלב וגו', כדן כלהו מתערי ומסתלקי ושראן בעלמא. כיון דעבדי האי עובדא דלתתא וכל האי דינא באתר דא דהאי פרה ורמאן עלה עץ [קפא ע"א] ארז ואזוב וגו', כדן אתחלש חילא דלהון ובכל אתר דשראן אתברו ואתחלשו וערקין מניה דהאי חילא דלהון אתחזי כגוונא דא גבייהו, כדן לא שראן ביה בבר נש ואתדכי. [p. 200] ועל דא אתקרי מי נדה, מייא לדכאה כד עלמא שארי בדינא וסטרא מסאבא אתפשט בעלמא. הכא אתכלילן כל זיני מסאבא וכל זיני דכיו ובגיני כד טומאה וטהרה כללא עלאה דאורייתא ואוקמוה חברייא.

אמר ר' שמעון אלעזר עבדת לחברייתא דלא יימרון הכא מלה אבתרד.

פתח ר' שמעון ואמר (תהלים קד: 10-11) המשלח מעינים בנחלים בין הרים יהלכון, ישקו כל חיתו שדי ישברו פראים צמאם. הני קראי דוד מלכא אמר לון ברוח קודשא ואית לאסתכלא בהו.

ת"ח בשעתא דחכמתא עלאה בטש בגלופוי אע"ג דהיא טמירא בכל סטרין פתח ואנגיד מניה חד נהרא מליא בתרעין עלאין. כמבועא מקורא דמיא דמלי קוזפא רבא מניה ומתמן אתמשכן נהרין ונחלין לכל סטר, כך האי בחד שביל דקיק דלא אתיידע משיך ואנגיד ההוא נהר דנגיד ונפיק ומתמן אתמשכאן מבויעין ונחלין ואתמליין מניה הה"ד המשלח מעינים בנחלים בין

הרים יהלכון, אלין נהרי עלאי קדישי דאפרסמונא דכייא וכלהו אתשקיין כחד מההוא נביעא דנחלא עלאה קדישא דנגיד ונפיק.

[p. 201] לבתר ישקו כל חיתו שדי וגו'. ישקו כל חיתו שדי, היינו דכתיב (בראשית ב: 10)

ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים. הני ארבעה ראשים אלין אינון חיתו שדי, כללא כל אינון משריין וכל אינון חיילין דאחידן בהו. שדי, אל תקרי שדי אלא שדי דהא נטיל ואשלים שמא מיסודא דעלמא.

ישברו פראים צמאם, אלין אינון דכתיב בהו (יחזקאל א: 20) והאופנים ינשאו לעומתם

כי רוח החיה באופנים. מאן חיה, אלא אלין חיתו שדי ארבע אינון וכל חד וחד לחד סטרא דעלמא וההוא אקרי חיה, [p. 202] ואופנים לקביל כל חד וחד ולא אזלין אלא מרוח דההוא חיה דאזיל עליהו. וכד אלין אתשקיין מההוא שקיו עלאה כל שאר חיילין אחרנין אתשקיין ואתרוון ואתשרשאן בשרשיהו ואתאחדן אלין באלין בדרגין ידיען הה"ד עליהם עוף השמים ישכון מבין עפאים וגו', אלין שאר דרגין עלאין. לבתר כל דא מפרי מעשיך תשבע הארץ, לתתא וכל עלמין כלהו חדאן ומתברכאן. דא בשעתא דברכאן משתכחי משקיו דנחלא עמיקא דכלא.

ובשעתא דעלמא יתיב בדינא ברכאן לא משתכחי לנחתא בעלמא וכדין אסתאב מקדשא

וכמה חבילי טריקין משתכחי בעלמא ושראן בכמה אתר על בני נשא ומסאב ההוא רוחא להו כבר נש דגוע ורוח מסאבא שריא עליה, הכי נמי שריא למאן דיקרב בהדיה הה"ד תסתיר פניך יבהלון תוסף רוחם יגועון וגו'. האי קרא מאי קא מיירי, אלא תסתיר פניך יבהלון דהא לא אתשקיין לאשתכחא ברכאן לעלמין. תוסף רוחם, לאתערא רוחא אחרא דלאו קדישא מסטר שמאלא ורוח מסאבא שריא על בני נשא על אינון דמיתין ומאן דקריב בהדיהו ועל שאר בני נשא.

[p. 203] מאן אסוותא דלהון, האי דכתיב ואל עפרם ישובון, האי עפר שריפת החטאת

בגין לאתדכאה ביה והיינו רזא (קהלת ג: 20) הכל היה מן העפר ואפיי גלגל חמה. לבתר דמתהדרן להאי עפר בגין לאתדכאה ביה מתעבר רוח מסאבא ואתער רוחא אחרא קדישא ושארי בעלמא הה"ד תשלח רוחך יבראון ותחדש פני אדמה. יבראון, יסתאן באסוותא עלאה דרוחא אחרא. [p. 204] ותחדש פני אדמה, דהא אתדכיא אתתא לבעלה וחדתותי דסיהרא אשתכח ועלמין כלהו מתברכאן.

זכאה חולקהון דישראל דקב"ה יתב לון עיטא דכלא אסוותא דכלא בגין דיזכון לחיי

עלמא דאתי וישתכחון דכייין בהאי עלמא, קדישין בהאי עלמא קדישין לעלמא דאתי, עלייהו כתיב (יחזקאל לו: 25) וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם.

[קפא ע"ב] ויבאו בני ישראל כל העדה מדבר צין וגו'. ר' יהודה אמר אמאי פרשתא דפרה סמיכא במיתת מרים, הא אוקמוה אלא כיון דאתעביד דינא בהאי פרה לדכאה למסאבי אתעביד דינא במרים ואסתלקת מעלמא. כיון דאסתלקת מרים אסתלק ההוא באר דהוה אזיל עמהון דישראל במדברא ואסתלק בירא בכלא.

[p. 205] א"ר אבא כתיב ואתה בן אדם שא קינה על בתולת ישראל. וכי עלה בלחודהא, לא אלא בגין דכלא אתבר בגינה. אתבר ימינא אבתרה בגין דהיא מקרבא לה לגבי גופא וגופא אתחשיך בגינה ודא הוא רזא דכתיב (תהלים ס: 7) הושיעה ימינך. גופא דכתיב (ישעיהו נ: 3) לבשו שמים קדרות, דהא שמשא אתחשיך בגינה. כגוונא דא ותמת שם מרים ותקבר שם ולא היה מים לעדה, דהא אסתלק בירא דעילא ותתא. לבתר אתבר ימינא דכתיב יאסף אהרן אל עמיו וגו', ולבתר אתחשיך שמשא דכתיב ומות בהר וכתיב והאסף אל עמך גם אתה כאשר נאסף וגו', הא דרועא ימינא אתבר וגופא דאיהו שמשא אתחשיך.

[p. 206] ות"ח לא אשתכח דרא בעלמא כדרא דמשה קיימא בעלמא ואהרן ומרים. ואי תימא ביומוי דשלמה הכי נמי, לאו דהא ביומוי דשלמה שליט סיהרא ושמשא אתכניש וביומוי דמשה אתכניש סיהרא ושמשא שלטא.

תלת אחין הוו משה אהרן ומרים כד"א (מיכה ו: 4) ואשלח לפניך את משה אהרן ומרים. מרים סיהרא, משה שמשא, אהרן דרועא ימינא, חור דרועא שמאלא ואמרי לה נחשון בן עמינדב.

בקדמיתא אסתלקת סיהרא, מיתת מרים, אסתלק באר. לבתר אתבר דרועא ימינא דמקרב תדיר בסיהרא באחווה בחידו ועל דא כתיב (שמות טו: 20) ותקח מרים הנביאה אחות אהרן, אחות אהרן ודאי דאיהו דרועא דמקרב לה באחדותא באחווה עם גופא. לבתר אתכניש שמשא ואתחשיך [p. 207] כמא דאוקימנא דכתיב והאסף אל עמך גם אתה. זכאה חולקא דמשה ואהרן ומרים דאשתכחו בעלמא.

ביומוי דשלמה שלטא סיהרא בתקונהא ואתחזי בעלמא ואתקיים שלמה בחכמתא דנהירו דילה ושליט בעלמא. כיון דסיהרא נחתא לתתא בחובוי אתפגים יומא בתר יומא עד דאשתכחת בקרן מערבית ולא יתיר ואתיהיב שבטא חד לבריה. זכאה חולקיה דמשה נביאה.

כתיב (קהלת א: 5) וזרח השמש ובא השמש וגו'. האי קרא אוקמוה, אבלוזרח השמש כד נפקו ישראל ממצרים דשמשא נהיר ולא סיהרא.

[p. 208] ואל מקומו שואף זורח הוא שם. הא כתיב ובא השמש, במדברא עם שאר מתי מדברא. כיון דעאל שמשא לאן אתר אתכניש, אל מקומו בגין לאנהרא לסיהרא הה"ד שואף

זורח הוא שם דאע"ג דאתכניש זורח הוא שם ודאי דהא לא אנהיר סיהרא אלא מנהורא דשמשא, ודא הוא רזא דכתיב (דברים לא: 16) הנך שוכב עם אבותיך, אע"ג דאת תתכניש הנך קיים לאנהרא לסיהרא.

כך הוא משה ועליה כתיב האי קרא (קהלת א: 3) מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמל תתת השמש. מה יתרון לאדם בכל עמלו, דא יהושע דאשתדל לאחסנא ארעא לישראל ולא זכה לאשלמא לסיהרא כדקא יאות דהא הוא אעמל בהו בישראל תחת השמש תחותיה דמשה. ת"ח ווי לההוא כסופא ווי לההוא כלימא בגין דפלח ולא נטל אתריה ממש אלא תחות שמשא ולא הוה ליה נהירו מדידיה אלא נהורא דנהיר ליה. אי הכי מה תושבחתא הוה ליה הואיל ולא אשלים להכא ולהכא.

[p. 209] ובכל אתר דאמר שלמה תחת השמש על דרגא דיליה קאמר, (קהלת ה: 12) וראיתי תחת השמש, (שם ג: 16) ענד ראיתי תחת השמש, (שם ט: 11) שבתני וראה [קפב ע"א] תחת השמש וכן כלהו, ובגין דרגא דיליה קאמר רזא דמלה ודאי. ר' שמעון אמר ודאי מאן דנטיל סמא דמותא בלחודוי עליה כתיב בכל עמלו שיעמול תחת השמש, תחת השמש ודאי. ומאן הוא תחת השמש, הוי אימא דא סיהרא, ומאן דאחיד סיהרא בלא שמשא עמלו תחת השמש ודאי ודא הוא חובא קדמאה דעלמא. ועל דא מה יתרון לאדם, לאדם קדמאה וכן לכלהו דאתיין בתריה דחבו באתר דא. [p. 210] הולך אל דרום וסובב אל צפון, היינו דכתיב (דברים לג: 2) מימינו אש דת למו, מינו זן דרום, אש דת דא צפון ודא כליל בדא.

סובב סובב הולך הרוח. האי קרא קשיא, סובב סובב הולך השמש מבעי ליה, מאן רוח דא, דא הוא תחת השמש דאקרי רוח הקדש ודא רוח הולך, הולך וסובב לאלין תרי סטרין לאתחברא בגופא ועל דא כתיב הרוח ההוא דאשתמודעא, השמש סתם דאשתמודעא חולקא דישראל.

[p. 211] ועל סביבותיו שב הרוח. מאן סביבותיו, אלין אבהן דאינון רתיכא קדישא ואינון תלת ודא רוח דאתחברא בהו, הא אינון רתיכא שלימא ועל דא רוח כתיב (תהלים קיח: 22) אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה.

בגין כך כל מלוי דשלמה מלכא סתימין כלהו בחכמתא וכלהו לגו בגו דהיכלא קדישא ובני נשא לא מסתכלי בהו וחמאן מלוי כמלין דב"נ אחרא. אי הכי מה שבחא הוא לשלמה מלכא בחכמתיה משאר בני נשא, אלא ודאי כל מלה ומלה דשלמה מלכא סתים בחכמתא.

פתח ואמר (קהלת ז: 11) טובה חכמה עם נחלה וגו'. אי לאו דהא אתגלייא מלה דא לא ידענא מאי קאמר. טובה חכמה, דא היא חכמה דהיא תחת השמש לכורסייא מתתקנא ליה.

[p. 212] טובה חכמה עם נחלה, ויאה ושפירא עמהון דישראל דאינון נחלה ועדבא דילה לאתקשרא בה. אבל תושבחה יתיר לרואי השמש, לאינון דזכו לאתאחדא בשמשא ולא תקשרא ביה דהא אחיד באילנא דחיי, ומאן דאחיד ביה אחיד בחיין דהאי עלמא ובחיין דעלמא דאתי. ודא הוא דכתיב (שם: 12) ויתרון דעת החכמה תחיה בעליה. מאי ויתרון דעת, אלא דעת דא אילנא דחיי. יתרון דיליה מהו, החכמה ודאי דהא תורה מחכמה עלאה נפקא. תו טובה חכמה עם נחלה, טובה חכמה ודאיעם נחלה, דא צדיקא דעלמא דאיהו נהורא דשמשא דהא דרגין אלן כחדא יתבי ודא הוא שפירו דלהון, אבל ויותר לרואי השמש, לאינון דמאחדין ליה בשמשא תוקפא דכלא שבחא דכלא.

[p. 213] ודא הוא דעת, אילנא דחיי והא אוקימנא (משלי יט: 2) גם בלא דעת נפש לא טוב. מאן נפש, דא נפש דוד מלכא ודא חכמה דקאמרן. ובגין כך ויתרון דעת החכמה דמתמן אתשרשא אילנא ואתנטע לכל סטרין וכן כל אינון דאחידו ביה בהאי אילנא.

ועל דא שלמה מלכא לא אשתכח אלא בההוא דרגא דיליה דמתמן ידע כלא והוה אמר עוד ראיתי תחת השמש, שבתי וראה תחת השמש וכן כלהו. זכאין אינון צדיקייא דמשתדלי באורייתא וידעין אורחוי דמלכא קדישא וסתימין עלאין דגניזי באורייתא דכתיב (הושע יד: 10) כי ישרים דרכי יי וגו'.

יאסף אהרן אל עמיו כי לא יבא וגו'. רבי חייא פתח (קהלת ד: 2) ושבח אני את המתים שכבר מתו וגו'. האי קרא אתמר ואוקמוה. ת"ח כל עובדוי דקב"ה בדינא וקשוט ולית מאן דאקשי לקבליה וימחי בידיה ויימר ליה מה עבדת וכרעותיה עביד בכלא.

[p. 214] ושבח אני [קפב ע"ב] את המתים. וכי שלמה מלכא משבח למתייא יתיר מן חייא והא חי לא אקרי אלא מאן דאיהו בארח קשוט בהאי עלמא כד"א (שמואל ב כג: 20) ובניהו בן יהוידע בן איש חי וגו' והא אוקמוה חברייא ורשע דלא אזיל בארח קשוט אקרי מת ואיהו משבח למתים מן החיים. אלא ודאי שלמה מלכא כל מלוי בחכמה איתמרו והא אתמר. ושבח אני את המתים, אילו לא כתיב יתיר הוינא אמינא הכי אבל כיון דכתיב שכבר מתו אשתכח מלה אחרא בחכמתא. שכבר מתו, זמנא אחרא אסתלקו מעלמא ואתתקן בעפרא דאזדמנא עליה ומיתב בחיי עלמא בגין דאתתקן. בתר דאשתלים זמניה מית, הא ודאי דא הוא שבחא משאר מתי עלמא. אי תימא אתדן זמנא אחרא בההוא עלמא, הא כתיב (נחום א: 9) לא

תקום פעמים צרה, כ"ש דהא קביל עונשא זמנא ותרין, ודאי דהא אתריה אתתקן בשבחא יתיר מאינון חיי דעד לא קבילו עונשא.

[p. 215] ועל דא כתיב ושבח אני את המתים שכבר מתו, שכבר מתו דייקא. אלן אינון חיים ואקרון מתים. מ"ט אקרון מתים, בגין דהא טעמו טעמא דמותא ואע"ג דקיימי בהאי עלמא מתים אינון ומבין מתייא אהדרו. ועוד על עובדין קדמאין קיימין לאתקנא ואקרון מתים.

מן החיים אשר הם חיים, דעד לא טעמו טעמא דמותא ולא קבילו עונשייהו ולא ידעי אי זכאן בההוא עלמא ואי לאו.

ת"ח זכאין דזכאן לאתקשרא בצרורא דחיי אינון זכאן למחמי ביקרא עלאה דמלכא קדישא כד"א (תהלים כז: 4) לחזות בנעם יי ולבקר בהיכלו, ואינון מדוריהון יתיר ועלאה מכל אינון מלאכין קדישין וכל דרגין דלהון דהא ההוא מדורא עלאה לא זכאן עלאין ותתאין למחמי ליה הה"ד (ישעיה סד: 3) עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו. ואינון דלא זכאן כ"כ כאינון מדורא אית לון לתתא כפוס אורחיהו ואלין לא זכאן לסלקא לההוא אתר ולמחמי כמא דחמאן אינון דלעילא ואלין קיימי בקיומא דעדן תתאה ולא יתיר.

[p. 216] ואי תימא מאן עדן תתאה, אלא דא עדן דאקרי חכמה תתאה ודא קיימא על גן דבארעא ואשגחותא דהאי עדן עליה ולא יתיר, ואלין קיימי בהאי גן ואתהנון מעדן דא. מאי בין עדן תתאה לעלאה, כיתרון האור מן החשך. דא עדן תתאה אקרי עדנה נוקבא, עדן עלאה אקרי עדן דכר, עליה כתיב עין לא ראתה אלהים זולתך. האי עדן תתאה אקרי גן לעדן דלעילא והאי גן אקרי עדן לגן דלתתא, ואלין דאשתכחו בגן תתאה אתהנון מהאי עדן דעלייהו בכל שבת ושבת ובכל ירחא וירחא הה"ד (שם סו: 23) והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו וגו'.

ועל אלן אמר שלמה מן החיים אשר הם חיים עדנה, דהא אלן בדרגא עלאה יתיר מנייהו. מאן אינון, אינון שכבר מתו וקבילו עונשא תרי זמני ואלין אקרון כסף מזוקק דעאל לנורא זמנא ותרין ונפיק מניה זוהמא ואתבריר ואינקי.

[p. 217] (קהלת ד: 3) וטוב משניהם את אשר עדן לא היה, דהא קאים ההוא רוחא לעילא ואתעכב לנחתא לארעא דהא קאים בקיומיה ולית ליה לקבלא עונשא ואית ליה מזונא מההוא מזונא [קפג ע"א] עלאה דלעילא לעילא.

וטב מכלהו מאן דלא אתפרש ולא אתגלייא וכל מלוי בסתימא אינון, דא הוא זכאה חסידא דנטר פקודי אורייתא וקיים לון ואשתדל באורייתא יממא ולילי, דא אתאחיד ואתהני בדרגא עלאה על כל שאר בני נשא וכלהו אתוקדן מחופה דהאי.

[p. 218] ת"ח בשעתא דאמר קב"ה למשה יאסף אהרן אל עמיו אתחלש חילא דיליה וידע דהא אתבר דרועא ימינא דיליה ואזדעזע כל גופיה. כיון דאמר קח את אהרן ואת אלעזר בנו אי"ל קב"ה משה הא דרועא אחרא אוזיפנא לך והפשט את אהרן את בגדיו והלבשתם את אלעזר בנו ואהרן יאסף, הא אלעזר יהא לגבך זמנא דא תחות אבוי. ועם כל דא לא אשלים אתר בההוא זמנא כאבוי דהא ענני יקר אסתלקו ולא אהדרו אלא בזכותיה דמשה ולא בזכותיה דאלעזר.

ויעש משה כאשר צוה יי' ויעלו אל הר ההר וגו'. אמאי לעיני כל העדה, אלא בגין דאהרן הוה רחימא דעמא יתיר מכלא ולא יימרון דהא אתגניז על ידא דמשה, ומשה משיך לאהרן [p. 219] במלין עד דסלקן לטורא וכל ישראל הוו חמאן בשעתא דאפשיט משה לבשוני דאהרן ואלביש לון לאלעזר.

מאי טעמא משה ולא אהרן, אלא משה אלבישונין לאהרן כד סליק לכהנא הה"ד וילבש משה את אהרן את בגדיו, השתא משה אעדי מניה מה דהב ליה וקב"ה אעדי מניה מה דהב ליה ותרווייהו אפשיטו ליה לאהרן מכלא ומשה אעדי לבר וקב"ה לגו, ועד דאעדי משה קב"ה לא אעדי, זכאה חולקיה דמשה.

זכאה חולקהון דצדיקיא דקב"ה בעי ביקריהון. אתקין קב"ה לאהרן ערסא ומנרתא דנהרא. [p. 220] ומדידיה נטל, מההוא מנרתא דהוה דליק בכל יומא תרי זמני. ואסתים פום מערתא ונחתו.

רבי יהודה אמר פום מערתא הוה פתיחא דכל ישראל חמאן לאהרן שכיב ובוסינא דמנרתא דליק קמיה וערסיה נפיק ועייל ועננא חד קאים עליה, וכדין ידעו ישראל דהא אהרן מית וחמו דהא אסתלקו ענני כבוד הה"ד ויראו כל העדה כי גוע אהרן וגו' והא אוקמוה. ועל דא בכו לאהרן כל בית ישראל גוברין ונשין וטף דהא רחימא מכלהו הוה.

רבי שמעון אמר הני תלתא אחין עלאין קדישין אמאי לא אתקברו באתר חד ושייפין אתבדרו חד הכא וחד הכא וחד באתר אחרא. אלא אית דאמרי באתר דבעאן ישראל לאסתכן ביה מית כל חד וחד בגין לאגנא עליהו ואשתזבון. אבל כל חד וחד מית כדקא חזי עליהו, מרים בקדש בין צפון לדרום, אהרן לסטר ימינא, משה כדקא חזי ליה. אחיד ההוא טורא להאי טורא דאהרן וכניש לקבורתא דמרים לגביה, ההוא טורא אחיד לתרי סטרי, ועל דא אתקרי הר העברים, [p. 221] דתרי סטרי, טורא דמעבר ואחיד לסטרא דא ולסטרא דא.

זכאה חולקהון דצדיקיא בעלמא דין ובעלמא דאתי, ואע"ג דאינון בעלמא אחרא עלאה זכותהון קיימא בעלמא דא לדרי דרין, ובשעתא דישראל תייבין בתיאובתא קמי קב"ה וגזרא אתגזר עליהו כדין קארי קב"ה לצדיקיא דקיימי קמיה לעילא ואודע לון ואינון מבטלי ההוא

גזרה וחייס קב"ה עליהו דישראל. זכאין אינון צדיקייא דעלייהו כתיב (ישעיה נח: 11) ונחך יי תמיד והשביע בצחצחות נפשך ועצמותיך יחליץ והיית כגן רוה ומוצא מים אשר לא יכזבו מימיו.

וידבר העם באלהים ובמשה למה העליתונו ממצרים וגו'. פרשתא דא באתר אחרא אסתליק עם אינון מי מריבה דמשה ואהרן.

[p. 222] רבי יצחק פתח (אסתר ה: 1) ויהי ביום השלישי [קפג ע"ב] ותלבש אסתר מלכות ותעמוד בחצר בית המלך הפנימית וגו'. תנינן מגלת אסתר ברוה"ק נאמרה ובגיני כך כתובה בין הכתובים. ויהי ביום השלישי, דאתחלש חילא דגופא והא קיימא ברוחא בלא גופא, כדין ותלבש אסתר מלכות. מאי מלכות, אי תימא בלבושי יקר וארגוונא האי לאו אקרי הכי, אלא ותלבש אסתר מלכות דאתלבשת במלכות עלאה קדישא, ודאי לבשה רוח הקדש. מאי טעמא זכתה להאי אתר, בגין דנטרא פימא דלא לחוואה מדי הה"ד (אסתר ב: 20) אין אסתר מגדת מולדתה ואת עמה, ואוליפנא כל מאן דנטיר פומיה ולישניה זכי לאתלבשא ברוח קודשא וכל מאן דסטי פומיה למלה בישא הא ודאי ההוא מלה בישא עליה, ואי לאו הא נגעים או צרעת דמוקדין כחויא והא אוקמוה.

[p. 223] וידבר העם באלהים ובמשה, דאמרו מלה בישא, ובתרגום ועם משה נצו. למה העליתונו, שו כל אנפייא שווין, בגין כך אזדמן לגבייהו חוויין דמוקדין לון כאשא ועייל אשא לפומייהו ונפלין מתין.

ר' חייא אמר חוויין הוו אתיין ומלחשן בפומייהו ונשכין ומתין. מאי מלחשן, כד"א (קהלת י: 11) אם ישוך הנחש בלא לחש, אשא הוה מלהטא בפומייהו ונשכין ושדיין אשא בהו ואתוקדאן מעייהו ומתין. והא מלין אלין אסתליקו לאתר אחרא.

ומשם בארה היא הבאר. מ"ש הכא בארה ובתר באר, אלא בארה לבתר דמתכנשו מייא לגו ימא ונחתו לתתאי, באר בשעתא דיצחק מלייא ליה. [p. 224] היא הבאר, הוא כתיב ורזא דא כמא דכתיב (במדבר יח: 23) ועבד הלוי הוא.

ר' אבא אמר בכל אתר הוא וקרינן היא דכר ונוקבא כחדא, וכללא עלאה ה' נוקבא, ו' דכר, אי כללא דכלא דהא א' בשלימו שריא. זכאין אינון ישראל אע"ג דאינון לתתא אינון אחידאן בכללא עלאה דכלא ובגין כך כתיב (תהלים ק: 3) הוא עשנו ולא אנחנו, באלף כתיב כללא דו"ה דכליל כלא.

[p. 225] ר' שמעון אמר רוח דמיא דא היא רוח הקדש דנשבא בקדמיתא כד"א (שיר ד: 16) הפיחי נגי, לבתר נזלין מייא למליא כלא הה"ד (תהלים קמז: 18) ישב רוחו יזלו מים, ישב רוחו בקדמיתא, לבתר יזלו מים, ועד לא נשיב האי רוחא לא נזלין הני מייא. מאי קא משמע, משמע דבעי בכלא לאתערא מלה בעובדא או במלה או לאתחזאה כחיוז דעובדא, והכא עד דרוחא לא נשיב לא נזלין מייא לגביה דההוא רוח.

הוא הבאר, היא קרינן. מ"ש בקדמיתא בארה והשתא באר, אלא בקדמיתא נוקבא בלחודהא והשתא דקאמר הוא כללא דדכר ונוקבא אקרי באר ובאתר דאשתכח דכר אפי' מאה נוקבי דכר קרינן כלא.

[p. 226] אשר אמר יי' למשה אסוף את העם ואתנה להם מים, בגין דהאי באר לא אעדי מנייהו. ואי תימא היך יכלין לשאבא מניה כללא, אלא איהו נפיק לתליסר נחלין ונביע ואתמלי ונפיק לכל סטרין, וכדין הוו ישראל בשעתא דשארן ובעיין מייא קיימין עליה ואמרין שירתא. ומה אמרי, עלי באר, סקי מימך לאפקא מייך לכלא ולאשתקאה מנך, וכן אמרי תושבחתא דהאי באר, באר חפרוה שרים וגו'. מלה קשוט הוו אמרי וכך הוא.

מהכא אוליפנא כל מאן דבעי לאתערא מלה דלעילא בין בעובדא בין במלה, אי ההוא עובדא לא אתעביד כדקא יאות או ההוא מלה לא אתמר כדקא יאות לא יתער מדי. כל בני עלמא אזלין לבי כנישתא לאתערא מלה דלעילא אבל זעירין אינון דידיעין לאתערא, וקב"ה קריב לכלא אבל אי לא ידעי למקרי ליה לאו איהו קרוב הה"ד (תהלים קמה: 18) קרוב יי' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת. מאי באמת, דידיעין מלה דקשוט כדקא יאות וכן בכלא.

[p. 227] אף הכא הוו אמרי ישראל הני מלי מלין דקשוט בגין לאתערא [קפד ע"א] להאי בירא ולאשקאה לון לישראל ועד דאמרי הני מלי לא אתער. וכן אפילו באינון חרשי עלמא דמשתמשי בזינין בישין עד דעבדי עובדי קשוט לגבייהו אי אמרי מלי קשוט בגין לאמשכא לון בההוא גוונא דבעיין לא מתערי לגבייהו, ואפי' דסתי כל יומא במלין אחרנין או בעובדא אחרא לא משכין לון לגבייהו לעלמין ולא מתערי לקבלייהו.

ת"יח כתיב (מלכים א יח: 26) ויקראו בשם הבעל מהבקר ועד הצהרים לאמר הבעל עננו ואין קול ואין קשב. מאי טעמא, חד דלאו רשו לההוא בעל בהאי, ועוד דמלין לא מתכשרן בינייהו ואנשי לון קב"ה מנהון הה"ד (שם: 37) ואתה הסבות את לבם אחורנית. זכאן אינון צדיקייא דידיעין למקרי למאריהון כדקא יאות.

אמר רבי שמעון הכא בעינא לגלאה מלה. ת"יח כל מאן דידיעין לסדרא עובדא כדקא יאות ולסדרא מלין כדקא יאות הא ודאי מתערי לקב"ה לאמשכא מלין עלאין לגבייהו. אי הכי כל עלמא ידעי לסדרא עובדא ולסדרא מלין, מאי חשיבו דלהון דצדיקייא דידיעין עקרא דמלה

עקרא דעובדא וידעי לכוונא לבא ורעותא יתיר מאלין אחרנין דלא ידעי כל כך. [p. 228] אלא אלין דלא ידעי עקרא דכל האי אלא סדורא בעלמא ולא יתיר משכין עליהו משיכו דבתר כתפו דקב"ה דלא טסטורא דשגיוחו אקרי, ואלין דידיעי ומכווני לבא ורעותא מפקי ברכאן מאתר דמחשבה ונפקי בכל גזעין ושרשין בארח מישר כדקא יאות עד דמתברכן עלאין ותתאין ושמא קדישא עלאה מתברך על ידיהו. זכאה חולקהו דהא קב"ה קריב לגבייהו וזמין לקבליהו, בשעתא דקראין ליה הוא זמין לון, בשעתא דאינון בעאקו הוא לגבייהו, הוא אוקיר לון בעלמא דין ובעלמא דאתי הה"ד (תהלים צא: 14-16) כי בי חשק ואפלטהו אשגבהו כי ידע שמי, יקראני ואענהו עמו אנכי בצרה אחלצהו ואכבדהו, אורך ימים אשביעהו ואראהו בישועתי.

ויאמר יי אל משה אל תירא אותו כי בידך נתתי אותו ואת כל עמו וגו'. רבי יהודה פתח (משלי לא: 21) לא תירא לביתה משלג כי כל ביתה לבוש שנים. ת"ח כנסת ישראל ינקא מתרי סטרי, השתא ברחמי השתא בדינא. כד בעיא לינקא ברחמי רחמי אשכח אתר לאתישבא ביה, כד בעיא לינקא בדינא אתר אשתכח [p. 229] לאתישבא ביה ולמשרי עלוהי, דהכי הוא בכל אתר לא שארי מלה דלעילא עד דאשתכח אתר למשרי עלוי. ועל דא כנסת ישראל לא תירא לביתה משלג. מ"ט, בגין דכל ביתה לבוש שנים, לא שריא האי אלא בהאי חוור בסומק וסומק בחוור והא אוקמוה.

ת"ח ויאמר יי אל משה אל תירא אותו, תרין אותו אינון שלימין באורייתא בתרי ווי"י, חד דא וחד (דברים כב: 2) עד דרוש אחיך אותו. מ"ט, בגין דאינון אות ממשעד דרוש אחיך אותו דבעי לפרשא ההוא אות דההוא אבידה. אף הכא דא עוג אַתְדַבְק באברהם ומאנשי ביתיה הוה וכד אתגזר אברהם מה כתיב, וכל אנשי ביתו וגו', [p. 230] דא עוג דהוא אתגזר עמיה וקביל האי אות קדישא. כיון דחמא עוג דישראל מקרבין גביה אמר הא ודאי אנא אקדימנא זכותא דקאים לון ודא שוי לקבליה.

ביה שעתא דחיל משה היך יכיל לאעקרא רשימא דרשים אברהם. אמר ודאי הא ימינא דילי מית דהא ימינא בעיא להאי. אי נימא הא אלעזר, ימינא דסיהרא הוא ולא דילי והאי את לימינא היא דאברהם לימינא הוא.

מיד אמר קב"ה אל תירא אותו, לא תדחל לההוא את דיליה ואפילו ימינא לא אצטריך, כי בידך נתתי, שמאלא דילך יעקר ליה מעלמא דהא הוא פגים רשימא דיליה ומאן דפגים להאי את אתחזי לאתעקרא מעלמא, כ"ש שמאלא דידך דאיהו ידך יעקר ליה מעלמא. בגיני כך [קפד ע"ב] אתעקר מעלמא ואפילו דאיהו תקיפא מבני גובריא ובעא לשיצאה להו לישראל נפל בידיה דמשה. בגיני כך כלא שציאו ישראל בנוי וכל עמיה וכל דיליה והא אוקמוה חבריא.

[p. 231] זכאין אינון ישראל דמשה נביאה הוה בינייהו דבגיניה עבד לון קב"ה כל הנני אתוון ואוקמוה, וקב"ה לא גזר קיימיה עם שאר עמא לאתקשרא ביה אלא עם ישראל דאינון בנוי דאברהם דכתיב (בראשית יז: 7) ובין זרעך אחריך לדרתם לברית עולם, וכתוב (ישעיה נט: 21) ואני זאת בריתי אותם אמר יי' רוחי אשר עליך ודברי אשר שמתני בפיק לא ימושו מפיק ומפי זרעך ומפי זרע זרעך וגו'.

פרשת בלק

[p. 232] ר' שמעון פתח ואמר וירא בלק בן צפור וגו'. מה ראייה חמא, ראייה ודאי חמא במשקופא דחכמתא וחמא בעינוי. חמא במשקופא דחכמתא דכתיב (בראשית כו: 8) וישקף אבימלך מלך פלשתים בעד החלון. מאי בעד החלון, כד"א (שופטים ה: 28) בעד החלון נשקפה ותיבב אם סיסרא, אלא ודאי חלון דחכמתא דזנבי שוליהון דככביא ואינון חלוני דחכמתא. וחד חלון אית דכל חכמתא ביה שריא ובה חמי מאן דחמי בעקרא. אוף הכי הכא וירא בלק בחכמתא דיליה.

[p. 233] בן צפור, כמא דאתמר אבל בן צפור ממש דהא חרשוי הוּו בכמה זינין. נטיל צפור מכשכש בעשבא מפרח באוירא עביד עובדין ולחיש לחישי וההוא צפור הוּו אתי ועשבא בפימיה מצפצפא קמיה ואעיל ליה בכלוב חד, מקטר קטרתינ קמיה ואיהו אודע ליה כמה מלין. עביד חרשוי ומצפצפא עופא ופרח וטס לגבי גלוי עיניס ואודע ליה ואיהו אתי, וכל מלוי בההוא צפור הוּו.

יומא חד עביד עובדוי ונטיל ההוא צפור ופרח ואזל, אתעכב ולא אתא, הוּו מצטער בנפשיה, עד דאתא חמא חד שלהובא דאשא דטס אבתריה ואוקיד גדפוי. כדין חמא מה דחמא ודחיל מקמייהו דישראל.

מה שמיה דההוא צפור, ידו"ע איהו וכל אינון דמשמשי וידעי לשמשא בההוא צפור לא ידעין חרשוי כמא דהוּו ידע בלק. [p. 234] וכל חכמתא דהוּו ידע בההוא צפור הוּו ידע, והכי הוּו עביד, גחין קמיה וקטיר קטרתינ חפי רישיה וגחין ואמר. איהו אמר ישראל מאד, צפרא אתיב רב, על שום רב עלאה דאזיל בהו. שבעין זמנין צפצפו דא ודא, איהו דל וצפרא רב, כדין דחיל דכתיב ויגר מואב מפני העם מאד כי רב הוא, רב הוא ודאי.

בזיני חרשין דקסדיא"ל קדמאה אשכחן דצפרא דא הוּו עבדין לה לזמנין מכסף מערב בדהבא, רישא דדהבא, פימא דכסף, גדפוי מנחשת קלל מערב בכספא, גופא דדהבא, נקודין דנוצא בכסף, רגלין דדהבא, ושוין בפומא לישן דההוא צפור ידו"ע ושוין לההוא צפרא בחלון חד ופתחין כוין לקבל שמשא ובליליא פתחין כוין לסיהרא, מקטרין קטרתינ ועבדין חרשין ואומאן לשמשא ובליליא אומאן לסיהרא [קפה ע"א] ודא עבדין שבעה יומין. מכאן ולהלאה ההוא לישנא מכשכש לפימא דההוא צפרא, נקדין לההוא לישנא במחטא דדהבא והיא ממללא רברבן מגרמה. ובכלא הוּו ידע בלק בצפור דא ודאי, ע"ד בן צפור ובגין כך חמא מה דב"נ אחרא לא יכיל למנדע ולא יכיל למיחמי.

(תהלים סח: 23) אמר יי' מבשן אשיב אשיב ממצולות ים. אית לן לשוואה לבא למהימנותא דקב"ה דכל מלוי מלי קשוט ומהימנותא סגיא דכיון דמלה אמר כלא אתעביד ודא בר נש הוא דחיק לבא ואמר לכמה שנין ולכמה [p. 235] זמנין ישתלים דא דאיהו כך. כפום רברבנו דיליה דכל עלמין מליא יקריה הכי הוא מלוי, בר נש זעיר וכל מלוי אינון לפום שעתא הכי הוא לפום שעתא, אבל בתיובתא ובעותא ובעובדין טבין ובדמעין סגיאין איהו קדישא רב ועלאה על כל עלמין אזעיר נהורין וקמיט קדושתיה לגבי ב"נ למעבד רעותיה.

אמר יי' לזמנא דאתי דא לאתערא ולא תבא מבשן כל אינון דקטלו לון חיות ברא ואכלו לון בגין דאית בעלמא אתר מותבא דכל חיון רברבן וטורין רמאין אלן באלין, וערוז מדברא תקיפא תמן, איהו עוג בין ערודי דמדברא הוה ושבחא דיליה תקיפא בגין דהוה מלך הבשן דכל מלכי עלמא לא יכלין לאגחא ביה קרבא בגין דתוקפא דבשן ואתא משה ואגח ביה קרבא. סיחון, סיחא דמדברא הוה סיחון ורחצנו דמואב עליה הוה כי ארנון גבול מואב בין מואב ובין האמורי.

[p. 236] ת"ח בשעתא דחריבו ישראל ארעא דסיחון כרוזא אתעבר במלכו שמיא, אתכנשו גברין שלטנין על שאר עמין ותחמון מלכו דאמוראה היך אתחרב. בההוא שעתא כל אינון שלטנין דהו ממן על שבע עממין אתכנשו ובעו לאהדרא מלכו ליושנה. כיון דחמו תוקפא דמשה אהדרו לאחורא הה"ד (במדבר כא: 27) על כן יאמרו המושלים באו חשבון, אינון שלטונין ממן עליהו דאתכנשו והו אמרי באו חשבון, מאן הוא דין דחריב ליה, תבנה ותכונן כדקדמיתא ותהדר מלכו ליושנה.

כד חמו גבורתא דמשה ושלהובא דמלכו אמרו כי אש יצאה מחשבון להבה מקרית סיחון. כיון דכתיב מחשבון אמאי מקרית סיחון דהא קרית סיחון חשבון הוה דכתיב כי חשבון עיר סיחון מלך האמורי. אלא שלהובא דמלכו שמיא נפק ועאלת וחריב כלא. בשעתא דאינון אמרין תבנה ותכונן עיר סיחון סתם ולא אמרו חשבון דחשיבו דבגין כך יתבני למותבא דאמוראה. כדין אתיבו ואמרו לא יכלנא. מ"ט, בגין דכל ארחין ושבילין אסתמו בתוקפא דרב עלאה דלהון. אי נהדר ונימא תהדר חשבון ותבנה הא אש יצאה מחשבון. אי נהדר ונימא סתם קרית סיחון הא להבה יצאה מקרית סיחון ודאי. כיון דההוא שלהובא דאשא שריא תמן עלה לית מאן דיכיל לה לאהדרה ליושנה דהא מכל סטרין לית לן רשו.

[p. 237] מכאן ולהלאה אוי לך מואב דהא ההוא דהוה מגן עלך אתבר, ובגין כך מואב כיון דחמא דמגן דלהון אתבר כדין ויגר מואב מפני העם מאד. מאי מאד, יתיר מן מותא. כי רב הוא, דהא כדין איהו הוה רב ורב הוה זעיר דכתיב (עובדיה א: 2) הנה קטן נתתיך בגוים, וישראל הוה רב באתר עשו דכתיב ביה ורב יעבוד צעיר. מ"ט, בגין דחמו דשלטו ישראל עילא ותתא דכתיב את כל אשר עשה ישראל לאמורי. אשר עשה ישראל מבעי ליה, מאי את כל,

לאסגאה עילא ותתא, עילא דאפילו משלטנייהו רברבנין ושלטנין דלעילא, ואפילו משלטנייהו רברבנין ושלטנין דלתתא, ועל דא את כל אשר עשה ישראל. ועל דא כי רב הוא, באתר דרב בוכרא קדישא דכתיב (שמות ד: 22) בני בכורי ישראל.

[p. 238] ואי תימא דקב"ה בעא הכי ולא מן דינא, ת"ח עשו קליפה הוה וסטרא אחרא הוה, כיון [קפה ע"ב] דנפק קליפה ואתעבר הא מוחא שכיחא, ערלה קדמאה קאי לבר, ברית איהו רב ועלאה מכלא ואיהו אתגלי לבתר.

ויאמר מואב אל זקני מדין עתה ילחכו הקהל את כל סביבותיננו וגו'. ר' חייא פתח (זכריה ג: 1) ויראני את יהושע הכהן הגדול עומד לפני מלאך יי' וגו'. כמה אית ליה לבי"נ לאסתמרא בהאי עלמא ולמהך בארח קשוט בגין דכל אורחוי דבי"נ במניינא ונטורי קיימין וסהדי מתוקנין ותבעי דינא תריצין ודיינא קיימא לקבלא סהדותא ואינון דטענו טענתא מרחשן ולא ידיע אי יהכון מימינא ואי משמאילין משמאלא, דהא כד רוחין דבני נשא נפקין מהאי עלמא כמה אינון מקטרגין דקיימין קמיייהו וכרוזין נפקין הן לטב הן לביש כפוס מה דנפקין מן דינא, דתנינן בכמה דינין אתדן ב"נ בהאי עלמא בין בחייו בין לבתר דהא [p. 239] כל מלוי בדינא אינון וקב"ה תדיר ברחמנו ורחמוי על כלא ולא בעי לדיינא לבני נשא כפוס עובדין דהכי אמר דוד (תהלים קל: 3) אם עונות תשמר יה יי' מי יעמוד.

הכא אית לאסתכלא כיון דאמר אם עונות תשמר י"ה, יי' אמאי. אלא תרין דרגין דרחמי אדכר דוד הכא. אם עונות, אם חובין סגיאוו עד דסלקין לעילא לגבי אבא ואמא הא יי' דאיהו רחמי. ואי שמא דא אע"ג דאיהו רחמי יתער בדינא וכל דרגין אסתימו בדינא דרגא חדא אית דנהדר לגביה דכל אסוותין מניה נפקין, איהו יחוס עלן. ומאן איהו, מי, מ"י יעמוד ודאי, מ"י ירפא לך כד"א (איכה ב: 13) כי גדול כים שברך מ"י ירפא לך. ועל דא יה יי', אי אלן יסתמו מן מ"י יעמוד דכל ארחין פתיחין מניה.

[p. 240] ת"ח יהושע בן יהוצדק צדיק גמור גברא דהוה עאל לפני לפנים דעיילוהו למתיבתא דרקיעא, אתכנשו כל בני מתיבתא תמן לעיינא בדיניה. וכך ארחוי דההוא מתיבתא דרקיעא כד עיילי לדינא, כרוזא נפיק ואכריז כל בני מלכא עולו לאדרא טמירא, ובי דינא מתכנשי וההוא רוחא דההוא בר נש סלקא ע"י תרין ממנן. כיון דעאל קריב לגבי חד עמודא דשלהובא מלהטא דקיימא תמן... איגלים ברוחא דאורא דנשיב בההוא עמודא. וכמה אינון דסלקין לון תמן... בגין דכל אינון דמשתדלי באורייתא ומחדשי בה חדושין מיד אכתוב לדוכתא... מתיבתא אינון מלין, כדין כל אינון בני מתיבתא אתאן למחמי ליה. אינון תרין ממנן נפקין וסלקין ליה לההוא מתיבתא דרקיעא, מיד קריב לגבי ההוא עמודא

דאיגלים תמן. עאל למתיבתא וחמאן ליה, אי מלה כדקא יאות זכאה איהו, כמה עטרין מנצצן מעטרין ליה כל בני מתיבתא. ואי מלה אחרא הוה ווי ליה להווא כסופא, דחיין ליה לבר [p. 241] וקאים גו עמודא עד דעיילי ליה לדינא רחמנא לשיזבן.

ואית אחרנין דסלקין לון תמן כד קב"ה בפלוגתא בבני מתיבתא ואמרי מאן מוכח, הא פלוני דאוכח מלה, כדין סלקין ליה תמן ואוכח הווא מלה בין קב"ה ובין בני מתיבתא. ואית אחרנין דסיקין לון תמן לדינא לבררא לון וללבנא לון. א"ל ר' יוסי אי הכי בלא דינא אתפטר בר נש ואסתלק מהאי עלמא, ואי בדינא אסתלק אמאי אתדן זמנא אחרא.

א"ל הכי אוליפנא והכי שמענא דהא ודאי בדינא אסתלק ב"נ מהאי עלמא, אבל עד לא ייעול למחיצתהון דצדיקיא סלקין ליה לדינא ותמן אתדן בהווא מתיבתא דרקיעא. ותמן קיימא הווא ממנא דגיהנם לאסטאה, זכאה איהו מאן דזכי מן דינא, ואי לאו הווא ממנא דגיהנם נטיל ליה בשעתא דמסרין ליה בידוי ומקלע ליה מתמן לתתא כמאן דאקלע אבנא [קפו ע"א] בקרטיפא דכתיב (שמואל א כה: 29) ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע, ושדי ליה לגיהנם וקביל עונשיה כפום מה דאתדן.

[p. 242] ת"ח (זכריה ג: 1) ויראני את יהושע הכהן הגדול עומד לפני מלאך יי, סלקן ליה לדינא גו הווא מתיבתא דרקיעא בשעתא דאתפטר מהאי עלמא. עומד לפני מלאך יי, דא הווא הווא נער ריש מתיבתא דאיהו חתיך דינא על כלא.

והשטן, מאי שטן הווא דממנא על נפשתא בגיהנם דתיאובתיה למיהב ותדיר קיימא ואמר הב הב הבו חייבין לגיהנם. לשטנ, לאדכרא חובוי.

כדין ויאמר יי אל השטן יגער יי בכ השטן ויגער יי בכ. תרין גערות אמאי, אלא חד לדומה וחד להווא דנפקא מניה גיהנם דקיימא תדיר לאסטאה.

[p. 243] ת"ח הווא שטן עלאה נחית כמא דאוקמוה דאגלים בדיוקנא דשור וכל אינון רוחין בישין דאתדנו לאעלא בגיהנם לחיך לון ברגעא חדא וחטף לון ונחית ויהב לון לדומה לבתר דבלע לון, ודא הווא דכתיב ויאמר מואב אל זקני מדין עתה ילחכו הקהל את כל סביבותינו כלחוד השור, השור דאשתמודע, השור דקיימא לביש על כל בני עלמא. את ירק השדה, אינון רוחין דבני נשא דאינון ירק השדה, הווא שדה דאשתמודע. א"ר יוסי אי הכי חכים הוה בלק.

א"ל ודאי והכי אצטריך ליה למנדע כל ארחוי דהווא שור, ואי לא ינדע לא יכיל למעבד חרשוי וקסמוי.

[p. 244] א"ר יוסי ודאי הכי הוא ויאות אמרת, ותוקפיה דההוא שור מכי כריזו על התבואה כל אינון יומין דמכריזין וכל אינון יומין דמכריזי על רוחיהון דבני נשא, ואינון יומי ניסן ויומי תשרי והא אתמר.

ינוקא

[p. 245] רבי יצחק ורבי יהודה הוו אזלי באורחא, מטו להווא אתר דכפר סכנין, אתארתו באתתא חדא דהוה לה ברא זעירא וכל יומא הוה בבי ספרא, ההוא יומא סליק מבי ספרא ואתא לביתא. חמא לון לאלין חכימין. א"ל אמיה קריב לגבי אלין גוברין עלאין ותרווח מנייהו ברכאן. קריב לגבייהו, עד לא קריב אהדר לאחורא. א"ל לאמיה לא בעינא לקרבא לגבייהו דהא יומא דא לא קרו קרית שמע והכי אולפו לי כל מאן דלא קרי ק"ש בעונתה בנדוי הוא כל ההוא יומא.

[p. 246] שמעו אינון, ארימו ידייהו ובריכו ליה. אמרו ודאי הכי הוא ויומא דא אשתדלנא בהדי חתן וכלה דלא הוה לון צרכייהו והוו מתאחרן לאזדווגא ולא הוה ב"נ דאשתדל עלייהו ואנן אשתדלנא בהו ולא קרינן ק"ש ומאן דאתעסק במצוה פטור מן המצוה. אמרו ליה ברי במאי ידעת. א"ל בריחא דלבושייכו ידענא כד קריבנא לגבייכו.

תוהו, נטלו ידייהו וכריכו רפתא, ור' יהודה הוו ידוי מלכלכן ונטיל ידוי ובריך עד לא נטיל. [p. 247] א"ל אי תלמידי דרב שמעיה חסידא אתון לא הוה לכו לברכא בידים מזוהמות, ומאן דבריך בידים מזוהמות חייב מיתה.

פתח ההוא ינוקא ואמר (שמות ל: 20) בבאם אל אהל מועד ירחצו מים ולא ימותו וגו'. ילפינן מהאי קרא דמאן דלא חייש להאי ואתחזי קמי מלכא בידין מזוהמן חייב מיתה. מ"ט, בגין דאצבען דב"נ יתבין ברומו של עולם. אצבעא חדא אית בידא דב"נ ואיהו אצבעא דארמא משה. כתיב (שם כו: 26-28) ועשית את הבריחים למשכן חמשה לקרשי צלע המשכן האחד וחמשה בריחים לקרשי צלע המשכן השנית, וכתיב והבריח התיכון בתוך הקרשים מבריח מן הקצה אל הקצה. ואי תימא דההוא בריח התיכון אחרא הוא דלא הוה בכללא דאינון חמשה, לאו הכי אלא ההוא בריח התיכון מאינון חמשה בריחים, תרין מכאן ותרין מכאן וחד באמצעיתא, וחד באמצעיתא הוא הוה בריח התיכון עמודא דיעקב רזא דמשה. [קפו ע"ב]

[p. 248] לקבל דא חמש אצבעאן בידא דבר נש והבריח התיכון באמצעיתא רב ועלאה מכלא, ביה קיימין שאר אחרנין, ואינון חמש בריחים דאקרון חמש מאה שנין דאילנא דחיי אזיל בהון, וברית קדישא אתער בחמש אצבען דידא, ומלה סתימא הוא על מה דאמ'. [p. 249] ועל דא כל ברכאן דכהנא באצבען תליין, פרישו דידא דמשה ע"ד הוה. אי כל דא אית בהו לית דינא למהוי בנקיו כד מברכאן בהו לקב"ה בגין דבהו ודוגמא דלהון מתברך שמא קדישא. ועל דא אתון

דחכמיתו טובא היך לא אשגחתון להא ולא שמעתון לרי שמעיה חסידא ואיהו אמר כל טנופא וכל לכלוכא סליקו ליה לסטרא אחרא דהא סטרא אחרא מהא טנופא ולכלוכא אתון, על דא מים אחרונים חובא וחובה אינון.

תווהו ולא יכילו למללא. אייר יהודה ברי שמא דאבוך מאן הוה.

שתיק ינוקא רגעא חדא, קם לגבי אמיה ונשק לה. אייל אמי על אבא שאלן לי אלן

חכימין, אימא לון.

אייל אימיה ברי בדקת להו.

אמר הא בדקית ולא אשכתן כדקא יאות.

[p. 250] לחישת ליה אמיה ואהדר לגבייהו. אייל אתון שאלן על אבא והא אסתלק

מעלמא ובכל יומא דחסידי קדישין אזלין בארחא איהו טייעא אבתרייהו, ואי אתון קדישי

עליונין היך לא אשכחתון ליה אזיל טייעא אבתריכו. אבל בקדמיתא חמינא בכו והשתא

חמינא בכו דאבא לא חמא חמרא דלא הוי טעין אבתריה חמארא למסבל עולא דאורייתא. כיון

דלא זכיתון דאבא יטעין גביכו לא אימא מאן הוה אבא.

אמר רבי יהודה לרי יצחק כדדמי לן לא האי ינוקא בר נש.

אכלו והוה ינוקא הוה אמר מלי דאורייתא וחדושי דאורייתא. אמרו הב ונברוך.

אמר לון יאות אמרתון בגין דשמא קדישא לא מתברך בברכה דא אלא בהזמנה.

[p. 251] פתח (תהלים לד: 2) אברכה את יי בכל עת תמיד תהלתו בפי. אברכה את יי, וכי מאי

חמא דוד לומר אברכה את יי, אלא חמא דוד דבעי הזמנה ואמר אברכה. כל היכא דבר נש

יתיב על פתורא שכינתא קיימא תמן וסטרא אחרא קיימא תמן. כד אזמין בר נש לברכא

לקבי"ה סטרא אחרא אתכפייא ואיהי אתתקנת בברכהא לגבי עילא וסטרא אחרא לאו איהי

בכללא, ואי לא אזמין ביי לברכא לקבי"ה סטרא אחרא חדא ומכשכשא למהוי לה חולקא

בהווא ברכה.

ואי תימא בשאר ברכאן אמאי לא אית הזמנה. אלא ההוא מלה דקא מברכין עליה איהי

הזמנה. ות"ח דהכי הוא דהאי דמברך על פרי ההוא פרי איהו הזמנה ומברכין עליה ולית ביה

חולקא לסטרא אחרא, וקודם דא דהוה ההוא פרי ברשו דסטרא אחרא לא מברכין עליה וכתוב

(ויקרא יט: 23) לא יאכל, בגין דלא יברכון על ההוא פרי ולא יתברך סטרא אחרא. כיון דנפק

מרשותיה יאכל ומברכין עליה ואיהו הזמנה לברכתא. וכן כל מילין דעלמא דקא מברכין עלייהו

כלהו הזמנא לברכתא ולית בהו חולקא לסטרא אחרא.

[p. 252] ואי תימא אוף הכי לברכת זמון כסא דברכתא הוה הזמנא, אמאי הב ונברוך.

אלא הואיל ובקדמיתא כד הוה שתי אמר בורא פרי הגפן, הא הזמנא הוי, והשתא לברכת

מזונא בעינן שנוי להזמנא אחרא דהא כסא דא לקב"ה הוי ולאז למזונא ובגין כך בעי הזמנא
דפימא.

ואי תימא נברך שאכלנו משלו דא הנה הזמנה, ברוך שאכלנו דא הוא ברכה, הכי הוא
ודאי, אבל נברך הזמנה אחרא איהו. הזמנא דקדמיתא איהי הזמנא לכוס דברכה סתם, ובהאי
כוס כיון דאנטיל איהו הזמנה אחרא במלה דנברך לגבי עלמא עלאה דכל מזונין מתמן נפקין
ובגין כך איהו בארח סתים דעלמא עלאה סתים איהו ולית לגביה הזמנה אלא בדרגא דא כוס
דברכה.

א"ר יהודה זכאה חולקנא דמן [קפז ע"א] יומא דעלמא עד השתא לא שמענא מלין
אלין, ודאי הא אמינא דדא לאו ב"נ איהו.

[p. 253] א"ל ברא מלאכא דיי רחימא דיליה האי דאמרת ועשית את הבריחים למשכן

חמשה לקרשי צלע המשכן וגו' וחמשה בריחים לירכתים ימה, הא בריחים טובא איכא הכא
וידיס תרין אינון.

אמר לון דא הוא דאמרית מפימוי דבר נש אשתמע מאן איהו, אבל הואיל ולא אשגחתון
אנא אימא.

פתח ואמר (קהלת ב: 14) החכם עיניו בראשו והכסיל בחשך הולך. וכי באן אתר עינוי
דב"נ אלא בראשו, דילמא בגופיה או בדוועיה דאפיק לחכם יתיר מכל בני עלמא. אלא קרא
הכי הוא ודאי דתנן לא יהך בר נש בגלויא דרישא ארבע אמות. מ"ט, דשכינתא שריא על רישיה
וכל חכים עינוי ומלוי בראשו אינון בההוא דשריא וקיימא על רישיה וכד עינוי תמן לינדע
דההוא נהורא דאדליק על רישיה אצטריך למשחא בגין דגופא דב"נ איהו פתילה ונהורא אדליק
לעילא ושלמה מלכא צווח ואמר (שם ט: 8) ושמן על ראשך אל יחסר, דהא נהורא דראשו
אצטריך למשחא ואינון עובדין טבאן, ועל דא החכם עיניו בראשו ולא באתר אחרא.

[p. 254] ודאי אתון חכימין ושכינתא שרייא על רישייכו, היך לא אשגחתון להאי, כתב

חמשה בריחים לקרשי צלע המשכן האחת וחמשה בריחים לקרשי צלע המשכן השנית. האחת
השנית אמר קרא, שלישית ורביעית לא אמר דהא אחת ושנית דא חשיבו דתרין סטרין ובגין
כך לא עביד חושבנא אלא על תרין אלין.

אתו אינון ונשקוהו כמלקדמין. בכה רבי יהודה אמר ר' שמעון זכאה חולקך זכאה דרב
דהא בזכותך אפילו ינוקי דבי רב אינון טנרין תקיפין רמאין.

אתאת אמיה אמרה לון רבותי במטו מנייכו לא תשגחון על ברי אלא בעינא טבא.
אמרו לה זכאה חולקך אתתא כשרה אתתא ברירא מכל שאר נשין דהא קב"ה בריר
חולקך וארים דגלך על כל נשין דעלמא.

[p. 255] אמר ינוקא אנא לא מסתפינא מהאי דבר נונא רבא ויקירא אנא ונונא לא דחיל מעינא בישא דכתיב (בראשית מח: 16) וידגו לרוב בקרב הארץ. מאילרוב, לאסגאה על עינא, ותנינן מה דגיס דימא מיא חפא עליהון ולית עינא בישא וכו'. לרוב ודאי. בקרב הארץ, בגו בני אנשא על ארעא.

אמרו ברא מלאכא דיי' לית בנא עינא בישא ולא מסטרא דעינא בישא אתינן וקב"ה חפי עלך בגדפוי.

פתח ואמר (שם) המלאך הגואל אותי מכל רע וגו'. האי קרא אמר יעקב ברוח קודשא. אי ברוח קודשא א"ל רזא דחכמתא אית ביה. המלאך, קרי ליה מלאך וקרי ליה שמהן אחרנין, הכא אמאי אקרי מלאך. אלא [p. 256] שליחא איהו מלעילא כד קביל זהרא מגו אספקלריא דלעילא, דכד מתברכין אבא ואמא להאי אמרי ברתי זילי נטורי ביתך פקידי לביתך, הכי עבידא לביתך, זילי וזוני לון, זילי דההוא עלמא דלתתא מחכא לך, בני ביתך מחכאן מזונא מנך, הא לך כל מה דתצרכי למיהב לון. כדין איהי מלאך.

ואי תימא והא בכמה דוכתינן אקרי מלאך ולא אתי למיזן עלמין, ועוד דבשמא דא לא זן עלמין אלא בשמא דיי'. הכי הוא ודאי, כד שליח מגו אבא ואמא אקרי מלאך, כיון דשארי על דוכתינא על תרין כרובים יי' שמיה.

למשה כד אתחזי ליה בקדמיתא אקרי מלאך, ליעקב לא אתחזי הכי אלא בדוגמא דכתיב (בראשית כט: 9) ורחל באה, דא דיוקנא דרחל אחרא דכתיב (ירמיה לא: 15) כה אמר יי' קול ברמה נשמע וגו' רחל מבכה על בניה. ורחל באה סתם. עם הצאן, דרגין דילה. אשר לאבניה ודאי וכלהו אתמנון ואתפקדון בידהא. כי רועה היא, מנהגא לון ואתפקדא עליהו. והכא [קפז ע"ב] במשה כתיב (שמות ג: 2) וירא מלאך יי' אליו.

[p. 257] ואי תימא יתיר הוא שבחא דאברהם דלא כתיב ביה מלאך אלא (בראשית יח: 1) וירא אליו יי' באלוני ממרא. התם באברהם אתחזי ליה אדון בא"ד בגין דבההוא זמנא קביל ברית ומה דהוה אתכסי מניה עד כען אתחזי ליה רבון ושליט והכי אתחזי דהא כדין בההוא דרגא אתקשר לא יתיר, ובגין כך בשמא דאדון רבון עליה. אבל משה דלא הוה ביה פרודא דכתיב (שמות ג: 4) משה משה, דלא פסקא טעמא כמא דכתיב (בראשית כב: 11) אברהם ואברהם דפסקא טעמא בגין דהשתא הוא שלים, מה דלא הוה מקדמת דנא, פרישו אית בין אברהם דהשתא לאברהם דקדמיתא. אבל משה מיד דאתייליד אספקלריא דנהרא דכתיב (שם ב: 2) ותרא אותו כי טוב הוא, וכתוב (בראשית א: 4) וירא אלהים את האור כי טוב. מיד אתקשר בדרגא דילה ובגין כך משה משה ולא אפסיק טעמא. ועל דא לגבי משה אזעיר גרמיה דכתיב מלאך יי'.

[p. 258] יעקב קרא ליה בשעתא דהוה סליק מעלמא מלאך . מ״ט, בגין דבהווא שעתא הוה ירתא ליה לשלטאה. משה בחייו, יעקב לבתר דסליק מעלמא. משה בגופא, יעקב ברוחא, זכאה חולקיה דמשה.

[p. 259] הגואל אותי מכל רע, דלא אתקריב לעלמין לגבי סטרא דרע ולא יכיל רע לשלטאה ביה.

יברך את הנערים, כדין יעקב הוה מתתקן לביתיה כב״נ דאזיל לביתא חדתא ומתקן לה בתקונוי ומקשט לה בקשוטוי. יברך את הנערים, אינון דאשתמודען אינון דאתפקדן על עלמא לאתמשכא מנייהו ברכאן, תרין כרובין אינון. ויקרא בהם שמי, השתא אתקין ביתיה ואיהו אסתלק בדרגיה בגין דחבורא ביעקב הוי. גופא אתדבק באתר דאצטריך ותרין דרועין בהדיה.

לבתר דאינון נערים מתברכן כדין כדקא יאות וידגו לרוב בקרב הארץ. ארחא דנונין לאסגאה גו מייין ואי נפקי מגו מיא ליבשתא מיד מתין, ואלין לאו הכי אלא אינון מן ימא רבא וסגיאוו דלהון לאפשא ולאסגי בקרב הארץ איהו, מה דלית הכי לכל נונין דעלמא. מה כתיב לעילא, ויברך את יוסף ויאמר, ולא אשכחן ליה הכא ברכאן דהא לבתר בריך ליה דכתיב (בראשית מט: 22) בן פורת יוסף. אלא כיון דבריד לאלין נערים ליוסף בריך דהא לא יכלין לאתברכא אלא מגו יוסף, ומגו דאיהו בטמירו ולא אתחזי לגלאה כתיב ויקרא בהם שמי ושם אבותי, לכסאה עליה. מן האבות מתברכן ולא מאתר אחרא, דא הוא כסויא לחפאה על מה דאצטריך.

[p. 260] אתו ונשקוה כמלקדמין, אמרו הבו ונבריד. אמר איהו אנא אברך דכל מה דשמעתון עד הכא מנאי הוה ואקיים בי (משלי כב: 9) טוב עין הוא יברך. מ״ט, בגין כי נתן מלחמו לדל, מלחמא ומיכלא דילי דאורייתא אכלתון. א״ר יהודה ברא רחימא דקב״ה הא תנינן בעל הבית בוצע ואורח מברך. א״ל לאו אנא בעל הבית ולאן אורחין, אבל קרא אשכחנא ואקימנא ליה דהא אנא טוב עין ודאי, בלא שאילו דלכון אמינא עד השתא ולחמא ומיכלא דילי אכלתון.

[p. 261] נטל כסא דברכתא ובריד וידוי לא יכלין למסבל כסא והווי מרתתי. כד מטא על הארץ ועל המזון אמר (תהלים קטז: 13) כוס ישועות אשא ובשם יי אקרא, קיימא כסא על תקוניה ואתישב בימיניה.

בריד לון, לסוף אמר יהא רעוא דחד מאלין אתמשכון ליה חייין מגו מלכא דחיי דכל חייין ביה תליין וקב״ה יערב ליה וישכח ערבא לתתא דיסתכס בערבותיה בהדי מלכא קדישא.

כיון דבריך אסתים עינוי רגעא חדא, לבתר פתח לון אמר חברייה שלם לכון מרבון טב דכל שלמא דיליה הוא.

תוהו ובכו ובריכו ליה. בתו ההוא ליליא, [קפח ע"א] אקדימו ואזלו. כד מטו לגבי דר' שמעון סחו ליה עובדא. תוה ר' שמעון, אמר בר טנרא תקיפא איהו ויאות הוא לכך ויתיר מדלא חשיב ב"נ, בריה דרב המנונא סבא.

[p. 262] אזדעזע ר' אלעזר, אמר עלי למיהך למחמי לההוא בוסינא דדליק.

אמר ר' שמעון דא לא סליק בשמא בעלמא דהא מלה עלאה אית ביה, ורזא איהו דהא משיכו דאבוי מנהרא עליה ורזא דא לא מתפשטא בין חברייה.

יומא חד הוו חברייה יתבין ומתנגחין אלין באלין והוו תמן ר' אלעזר ור' אבא ור' חייא ור' יוסי ושאר חברייה. אמרו הא כתיב (דברים ב: 9) אל תצר את מואב ואל תתגר במ מלחמה, בגין רות ונעמה דהוו זמינין לנפקא מנייהו, צפורה אתת משה דהות ממדין ויתרו ובנוי דנפקו ממדין דהוו כלהו זכאי קשוט עאכ"ו. ותו משה דרביאו ליה במדין, ואמר ליה קב"ה (במדבר לא: 2) נקום נקמת בני ישראל מאת המדינים, א"ה משוא פנים אית במלה דיתיר אתחזו בני מדין לשזבא מן מואב.

[p. 263] ר' שמעון אמר לא דמי מאן דזמין למלקט תאני למאן דכבר לקיט לון.

א"ל אע"ג דכבר לקיט לון שבחא איהו.

אמר להו מאן דלא לקיט תאני נטיר תאנה תדיר דלא יהא בה פגם בגין תאני דזמינת לאייתאה, כיון דלקיט תאני שביק לה לתאנה ותו לא נטיר לה. כך מואב דזמינת לאייתאה אינון תאני נטר ליה קב"ה דכתיב אל תצר את מואב, מדין דקא יהיבת תאני ואלקייטו כתיב (שם כה: 17) צרור את המדינים, דהא מכאן ולהלאה תאנה דא לא זמינת לאייתאה פירין ובגין כך אתחזיאת ליקידת אשא.

פתח ואמר ויאמר מואב אל זקני מדין עתה ילחכו וגו'. מואב אינון שרו ובגין אינון תאני דזמין מואב לאפקא אשתזיבו מן עונשא.

רבי אלעזר בעא למיחמי לר' יוסי ברי' שמעון בן לקוניא חמוי והוו אזלי ר' אבא ור' יוסי ור' חייא בהדיה, אזלו בארחא והוו אמרי מלי דאורייתא כל ההוא ארחא.

[p. 264] א"ר אבא מאי דכתיב ויאמר יי אלי אל תצר את מואב ואל תתגר במ מלחמה,

וכתיב (דברים ב: 9) וקרבת מול בני עמון אל תצורם ואל תתגר במ, מלה דא כמלה דא, מה הפרש בין דא לדא, אלא אתחזי דשקילי הוו. ותניין כד הוו מקרבי לגבי בני מואב הוו ישראל

אתחזיין לגבייהו בכל מאני קרבא ולא מתגראן בהו, ולגבי בני עמון הוו ישראל מתעטפי בעטופייהו בלא מאני קרבא כלל, וקראי מוכחן בשקולא דא בדא.

אמר ר' אלעזר ודאי הכי הוא ותנינן דדא דהות חציפא ואמרת מואב דכתיב

(בראשית יט: 37) ותקרא את שמו מואב אתחזון ישראל חציפין לגבייהו כמא דאיהי הות חציפא ואמרת מואב, מאב הוה ברא דא, אבל זערתא דאמרת בן עמי וכסיאת ארחא ישראל הוו מכסיין ארחייהו לגבייהו מעטפי עטופא דטלית ואתחזון קמייהו כאחין ממש והא אוקמוה.

[p. 265] עד דהוו אזלי אדכר ר' אלעזר מההוא ינוקא, סטו מארחא תלת פרסי ומטו

להתם. אתארחו בההוא ביתא, עאלו ואשכחו לההוא ינוקא דהוה יתיב ומתקנין פתורא קמיה, כיון דחמא לון קריב גבייהו, א"ל עולו חסידי קדישין, עולו שתילין דעלמא, אינון דעילא ותתא משבחין לון, אינון דאפילו נוני ימא רבה נפקין ביבשתא לגבייהו.

אתא ר' אלעזר ונשקיה ברישיה, אתא כמלקדמין ונשקיה בפומיה. א"ר אלעזר נשיקא קדמאה על נונין דשבקין מיא ואזלין ביבשתא ונשיקא תניינא על ביעין דנונא דעבדו איבא טבא בעלמא.

אמר ההוא ינוקא בריחא דלבושייכו חמינא דעמון ומואב אתגרי בכו, היך אשתזבתון

מנייהו. מאני קרבא לא אית בידייכו ואי לאו לרחצנו תהכון בלא דחילו. [קפח ע"ב]

[p. 266] תווהו ר' אלעזר ור' אבא ור' חייא. אמר רבי אבא זכאה ארחא דא וזכאה

חולקנא דזכינא למיחמי דא.

אתקיננו פתורא כמלקדמין. אמר חכימין קדישין תבעון נהמא דקרבא ופתורא דמאני

קרבא או תבעון לברכא למלכא בכל מאני קרבא דהא פתורא לא אסתליק בלא קרבא.

אמר ר' אלעזר ברא רחימא חביבא קדישא הכי בעינן דהא כל זייני קרבא אשתדלנא

בהו וידענא לאגחא בחרבא ובקשתא וברומחא ובאבנין דקירטא ואנת רביא עד לא חמית היך מגיחין קרבא גוברין תקיפין דעלמא.

חדי ההוא ינוקא, אמר ודאי לא חמינא אבל כתיב (מלכים א כ: 11) אל יתהלל חוגר

כמפתח.

אתקיננו פתורא בנהמא ובכל מה דאצטריך. א"ר אלעזר כמה חדו אית בלבאי ברביא דא

וכמה חדושין יתחדשון על פתורא דא, ועל דא אמרית דידענא דזגי פעמוני רוח קודשא הוו אזלין ביה.

[p. 267] אמר ההוא ינוקא מאן דבעי לנהמא על פוס חרבא ייכול.

חדי ר' אלעזר. אהדר וקריב ינוקא לגביה, א"ל בגין דשבחת גרמך אית לך למיגח קרבא

בקדמיתא, ואנא אמרית בקדמיתא דקרבא ליהוי בתר אכילה אבל השתא מאן דבעי סולתא יתלה מאני קרבא בידוי.

אמר ר' אלעזר לך יאות לאחזאה מאינון מאני קרבא דילך.
פתח (במדבר טו: 19) והיה באכלכם מלחם הארץ תרימו תרומה ליי. קרא דא עלעומר
התנופה אתמר. מאי תנופה, אי בגין דאניף לה כהנא לעילא איהו תנופה, מאי אכפת לן אי אניף
אי מאיך. אלא ודאי אצטריך לעילא והיינו תרומה, ואע"ג דדרשינן תרי ממאה והכי הוא אבל
תנופה מאי הוא, ארמותא.

[p. 268] רוזא דחכמתא הכא. אי חסידי קדישין מארי דרומחין לא שמשותון לר' שמעיה
חסידא, דאי לאו תנדעון תנופה מאי הוא, חטה מאי הוא, שעורה מאי הוא. תנופה דקא אמרינן
היינו תניו פ"ה ורזא דיליה (ירמיה יג: 16) תנו כבוד ליי אלהיכם, דהא פה עלאה היינו כבוד
דבעינן למיהב ליה לקב"ה, ועל דא אבעי לן לארמא לעילא לאחזאה דליה אנן יהבין להאי פה,
דלית שבחא למלכא עלאה אלא כד ישראל מתקני ליה ויהבי ליה למלכא ודא הוא תנופה
וארמא הוא ודאי.

קרא דשרינא ביה, והיה באכלכם מלחם הארץ. וכי לחם הארץ שעורה איהו, לאו הכי
ואנן שעורה מקרבינן בגין דשעורה קדמאה לשאר נהמא דעלמא. שעורה איהו שעור ה' דהא
אתר אתר ידיעא הוא בשיעורא דה"א. חטה, ט' בנקודה באמצעיתא דלית חולקא לסטרא
אחרא דחובא [p. 269] תמן, אלא חטה, ברתיא דמתחטא לקמיה אבוה ועבדא לה רעותה.
ומאי חטה, כללא דעשרין ותריין אתוון.

א"ר אלעזר אע"ג דהוה לן למשמע הכא אית לן למימר ולדרכא קשתא.
אמר ההוא ינוקא הא מגנא לקבל גירא.
אמר רבי אלעזר ודאי חטה הכי קרינן לה, אבל חמינן בשבטים כלהו דלית בהו ח"ט ובה
אית ח"ט וקרינן חט"ה.

[p. 270] אמר ההוא ינוקא ודאי הכי הוא דהא ח"ט שריא סמיך ליה, בהו בשבטים לא
הוו אתוון אליו דקא אתו מסטר קדושה אבל לגבה שריא. ואי תימא לא, תפיק חרבא ותימא
אמאי נקטת אתוון אליו ההיא ברתיא. אלא אי תנדע חובה דאדם הראשון דאמרו חט"ה הוה
תנדע כלא, ואילנא דא כד נצח סטרא דטוב נקיט לכל סטרא אחרא וכפייא ליה.
חברייא קדמאי פרישו מלה דא ושרו לה מרחיק, חטה סתם. אתו בתראי ואמרו חטה
ממש, אתא ישעיה ופריש מלה דכתיב (ישעיה נד: 14) וממחתה כי לא תקרב אליך. וע"כ נקודה
באמצעיתא דלא יהא חטאה דאלו נקודה לא הוי חטאה להוי, וחלופא בין ט' לת' תבירו לסטרא
אחרא, ברירו דמלה.

[p. 271] אתוון חברייא דלא שמשותון לר' [קפט ע"א] שמעיה חסידא אמרינן דבשבעת
זיני דגן לא אית חולקא לסטרא אחרא ולאו הכי דהא כל מה דאתבלי בארעא לסטרא אחרא

אית ביה חולקא. ומאי חולקא אית ליה, מוץ חתדפנו רוח דכתיב (תהלים א: 4) לא כן הרשעים
כי אם כמוץ אשר תדפנו רוח, וכתיב (שם קג: 16) כי רוח עברה בו ואיננו ולא יכירנו עוד מקומו,
בגין דרוח קודשא מפזר ליה בכל סטרין דעלמא דלא ישתכח.

דא בנוקבא, דכורא מאי הוא, תבן. ומוץ ותבן כחדא אזלין ועל דא פטור ממעשר דלית
בהו חולקא בקודשא.

ה', דגן בנקיו בלא תבן ומוץ. ח"ט, דכר ונוקבא מוץ ותבן, ה' בנקיו דדגן, ועל דא שלימו
דאילנא חטה איהו ואילנא דחטא ביה אדם הראשון חטה הוה דכלא איהו ברזא דחטה.
תווה ר"א ותווהו חברייא, א"ר אלעזר ודאי הכי הוא.

אמר ההוא ינוקא הכי הוא ודאי קרא דשרינן ביה דהא שעורה אקדים למיתי לעלמא
ואיהו מתקן למיכלא דבעירא [p. 272] סתם ואיהו רזא דאלף הרים דמגדלין בכל יומא והיא
אכלה לון. ואקרי לחם תרומה, מיכלא דההוא תרומה ואתקריב בליליא דהא כתיב (ויקרא
כב: 7) ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשים כי לחמו הוא. מן הקדשים, דא תרומה, מן
הקדשים ולא קדשים דהא קדש סתם לא אקרי תרומה דחומר בקדש מבתרומה תנן.

ארעא קדישא ברשו קב"ה הות ורשו אחרא לא עאל תמן. היך אבדיקת ארעא אי קיימא
במהימנותא ולא אתחברת ברשו אחרא, בקריבו דתרומה דא דשעורים כגוונא דרזא דסוטה.
[p. 273] א"ר אבא ודאי שננא דחרבא לגבך.

אמר ההוא ינוקא ודאי אתקפנא במגן וצינה לאגנא מניה.
א"ר אבא ארעא קדישא לית בה רשו אחרא ולא עאל תמן, מוץ ותבן ממאן הוו.
פתח ההוא ינוקא ואמר (בראשית א: 27) ויברא אלהים את האדם בצלמו וגו', וכתיב
ויאמר להם אלהים פרו ורבו. ואי לא ייתי נחש על חוה לא יעביד תולדות לעלמין, או אי לא
תאבו ישראל בעובדא דעגלא לא יעבדון תולדין. [p. 274] אלא ודאי אי לא ייתי נחש על חוה
תולדין יעביד אדם מיד ודאי דהא גזרה אתגזר מיד דאתברי דכתיב פרו ורבו ומלאו את הארץ
וכבשנה, ואינון תולדין כלהון יהון בנקיו בלא זוהמא כלל. אוף הכי ארעא קדישא דהא לא עאל
בה רשו אחרא עבדית מוץ ותבן ולאן מההוא סטרא ולבר מארעא ההוא מוץ ותבן דסטרא
אחרא הוי דאזלא בתר קדושה כקוף בתר בני נשא.

אתו ר' אלעזר וחברייא ונשקוה. אמר לון דאמי לי דרווחנא במאני קרבא נהמא
דפתורא.

[p. 275] א"ר אלעזר ודאי הכי הוא דהא כל זיני קרבא בידך אינון ומצלחן בידך. אתו
ונשקוה כמלקדמין.

פתח איהו ואמר (שם מ: 10) ובגפן שלשה שריגים והיא כפורחת עלתה נצה הבשילו
אשכלותיה ענבים. עד הכא חזיונא דמלה דהא מכאן ולהל חזיונא דיליה הוה דכתיב וכוס
פרעה בידי, אבל חזיונא דמלה בגיניה דיוסף הוה ולבשרא ליה דישמע יוסף וינדע.
תנינן שבעה רקיעין אינון ואינון שבעה היכלין, ושית אינון וחמש אינון, וכלהו נפקי מגו
יין עתיקא קדישא עלאה, ההוא יין דמשין ליה יעקב מרחיק וסחיט ליה מענבים דההוא גפן.
כדין יעקב אמשיך ליה ההוא יין דקא אתחזי ליה וחדי ושתה הה"ד (שם כז: 25) ויבא לו יין
וישת, הכא אכליל עילא ותתא ועל דא ארחיק מלה ומשיך לה במשיכו דתרי תנועי והיינו לו,
ליה לתתא ליה לעילא, בתרין סטרין אחיד.
[p. 276] חנוך מטטרון אמר ויבא לו יין דארמי מיא בההוא יין, ואי לאו דארמי ביה
מיס לא יכיל למסבל. ושפיר אמר חנוך מטטרון ובגין כך אמשיך ליה טעמא, וההוא יין אזיל
מדרגא לדרגא וכלהו טעמין ביה עד דיוסף חסידא טעים ליה דהיינו דוד נאמן הה"ד (שיר ז: 10)
כיין הטוב הולך לדודי למישרים. [קפט ע"ב]
מהו כיין הטוב, דאתא יעקב וארמי ביה מיא, דא הוא יין הטוב והכי הוא כמא דאמר
חנוך מטטרון.
תווה ר' אלעזר ותווה ר' אבא, אמרו הא חמרא דילך הוא, נצחת מלאכא שליחא, פומא
דרוח קודשא.
א"ל עד כען ההוא גפן מחכא למעבד פירין. ובגפן, דא איהו גפן דאשתמודעא בקודשא,
בגין דאית גפן אחרא דאיהי אקרי גפן נכריה וענבין דילה לאו אינהו ענבין אלא קשין אחידין
לבא נשכין ככלבא. אינון ענבין אקרון (ירמיה ב: 21) סורי הגפן נכריה, אבל גפן דא כתיב
ובגפן, [p. 277] האי דאשתמודעא, ההיא דכל קודשין טעמו חמרא עתיקא חמרא טבא חמרא
דיעקב יהב ביה מיא עד דכל אינון דידיעין לטעמא חמרא טעמו ליה והוה טב לחכא.
וההוא גפן כד מטת לגבה אושיטת שלשה שריגים ואינון תלת דיוקנא דאבהן דאתקדשת
בהו, ולית קדושה אלא ביין ולית ברכתא אלא ביין באתר דחדוא שארי.
והיא כפורחת, ככלה דאתקשטת ועאלת ברחימו דחדוא דההוא יין דאתערב במיא. כדין
עלתה נצה, סליקת רחימו דילה לגבי דודה ושריאת לנגנא ולאעלא ברחימו, וכדין אתמליין
ואתבשילן אינון ענבין רכיכין ומליין מההוא חמרא טבא עתיקא. ועל דא מאן דמברך על היין
ומטי על הארץ אצטריך למרמי ביה מיא בגין דאית ליה לברכא רחם על ישראל עמד במיא גו
חמרא, ואי לאו מאן יכיל למסבל. דא הוה לבשרא ליוסף בגין דביה הוה תליא מלתא.
[p. 278] חנוך מטטרון אמר שלשה שריגים ודאי לקבל תלת אבהן, והא ארבע אינון
דילה. אלא דא הוא דכתיב והיא כפורחת, בזמנא דאיהי סליקת ופרחת לסלקא בכנפיהא כדין
עלתה נצה, דא הוא ההוא רביעאה דאשתאר דסליק בהדה ולא אתפרש מנה הה"ד (שמואל ב

כב 11) וירכב על כרוב ויעף, כד יעוף. כפורחת, בזמנא דפורחת, ושפיר אמר חנוך מטטרון והכי הוא.

אתו חברייה כלהו ונשקוה. א"ר אלעזר בריך רחמנא דשדרני הכא. אמר ההוא ינוקא חברייה נהמא וחמרא עיקרא דפתורא אינהו, כל שאר מיכלא אבתרייהו אתמשך, והא אורייתא רווחת לון ודילה אינון. אורייתא בעאת מנייכו בבעו ברחימו ואמרת (משלי ט: 5) לכו לחמו בלחמי ושתו ביין מסכתי, והואיל ואורייתא זמינת לכו והיא בעאת מנייכו מלה דא אית לכו למעבד רעותא דילה. במטו מנייכו הואיל ואיהי זמינת לכו דתעבידון רעותה.

אמרו הכי הוא ודאי. יתבו ואכלו וחדו בהדיה. כיון דאכלו אתעכבו על פתורא. [p. 279] פתח איהו ואמר ויאמר מואב אל זקני מדין עתה ילחכו הקהל את כל סביבותינו כלחוך השור את ירק השדה וגו'. ויאמר מואב אל זקני מדין, ויאמרו זקני מואב אל זקני מדין לא כתיב אלא ויאמר מואב, עולימין נטלו עיטא מסביא וסביא אתמשכו אבתרייהו ואינון יהבו לון עיטא. מאי עיטא יהבו לון, עיטא בישא נטלו לגרמייהו. אמרו לון למואב גדולא בישא גדלנא ביננא, ומנו, משה רבהון, על חד כומרא דהוה ביננא דגדיל ליה ורבי ליה בביתיה ויהב ליה ברתייה לאנתו. ולא עוד אלא יהב ליה ממונא ושדר ליה למצרים לשיצאה כל ארעא ואיהו וכל ביתיה אתמשכו אבתריה. אי ליה לההוא רביהון ניכול לאעקרא מן עלמא כל עמא דיליה יתעקרון מיד מן עלמא. וכל עיטא בישא מההוא מלה דפעור ממדין הוה. ות"ח דכלא הוה ממדין וכל עיטא דלהון על משה הוה ובעיטא דלהון שדרן לבלעם. כיון דחמו דבלעם לא יכיל נטלו עיטא אחרא בישא לגרמייהו ואפקירו נשייהו וברתייהו יתיר ממואב דהא על נשי מדין כתיב (במדבר לא: 16) הן הנה היו לבני ישראל בדבר בלעם למסור מעל ביי' וגו', וכלא ממדין הוה.

[p. 280] נטלו [קצ ע"א] עיטא בהדי נשיאה דלהון דיפקיר ברתייהו וחשיבו לנטלא למשה ברשתייהו, בכמה זיני חרשין אעטרו לה דיתפס רישא דלהון וקב"ה משיב חכמים אחר. אינון חמן דרישא יתפס ברשתא דלהון ולא ידעו, חמו ולא חמו. חמו רישא דעמא דנפיל בהדה וכמה אלפין אחרנין וחשיבו דמשה הוה, אפקירו לה ופקידו לה על משה דלא תזדווגי אלא ביה.

אמרה לון במה אנדע.

אמרו ההוא דתחמי דכלא קיימי קמיה ביה תזדווגי ולא באחרא. כיון דאתא זמרי בן סלוא קמו קמיה ארבעה ועשרים אלף משבטא דשמעון בגין דהוה נשיאה דלהון והיא חשיבת דהוא משה ואזדווגת ביה. כיון דחמו כל אינון שאר לדא עבדו מה דעבדו והוה מה דהוה.

וכלא הוה ממדין בכמה זינין ובגין כך אתענשו מדין, וקב"ה אמר למשה (במדבר לא: 16) נקום נקמת בני ישראל מאת המדינים, לך אתחזי ולך יאות. למואב אנא סליק לון לבתר דתפקון תרין מרגלאן מנייהו, הא דוד בריה דישי דאיהו ינקום נוקמין מן מואב ויסחי קדירה מליא טנופא הה"ד (תהלים ס: 10) מואב סיר רחצי ודאי. ועד דאינון תרין מרגלאן לא נפקו לא אתענשו, כיון [p. 281] דנפקו אתא דוד ואסחי קדירה מטנופא דלהון, וכלהו אתענשו, מדין בימי משה, מואב בימי דוד.

ת"ח חייביא דמדין דעכ"ד לא שכיכו מכל בישין דלהון. לבתר דרין דחמו דמית יהושע וכל אינון זקנים דאיתחזון למעבד נס על ידיהו אמרו השתא שעתא קיימא לו. מה עבדו, אתו לגבי עמלק, אמרו אית לכו לאדכרא מה דעבדו לכו בני ישראל ומשה רביהון ויהושע תלמידא דיליה דשיצו לכו מעלמא, השתא הוא עדנא דלית בהו מאן דאגין עליהו ואן בהדייכו. מיד (שופטים ו: 3) מדין ועמלק ובני קדם וגו', (שם 2) מפני מדין עשו להם בני ישראל את המנהרות וגו'. לא הוה בעלמא מאן דיעביד בישא בכלא כמדין ואי תימא עמלק, עמלק בגין קנאת ברית דקריבו לגבי ברית עלאה, על דא קני קב"ה קנאת עלמין דלא יתנשי. אמרו ודאי הכי הוא ולית הכא ספקא בעלמא.

פתח ואמר (דברים ב: 9) ויאמר יי אלי אל תצר את מואב ואל תתגר במ מלחמה וגו', וכתיב וקרבת מול בני עמון אל תצורם ואל תתגר במ. ויאמר יי [p. 282] אלי, וכי עד השתא לא ידענא דעם משה הוה ממלל קב"ה ולא עם אחרא דכתיב ויאמר יי אלי, אלי למה. אלא למשה פקיד קב"ה דלא לאבאשא למואב אבל לאחרא לאן, לדוד לא פקיד דא ובגין כך אלי. אל תצר את מואב, אפילו לתחום זעירא דלהון דהא מנייהו יפוק מאן דיתן נוקמין לישראל וינקום נוקמייהו ואיהו דוד דאתא מרות המואביה.

ואל תתגר במ מלחמה, כל דא אתפקד למשה, הא לאחרא שרי. ואי תימא ליהושע ולאינון זקנים דהו דאריכו יומין בתריה שרי, לאו הכי בגין דכלהו מבי דינא דמשה הו ומה דאתסר למשה אתסר להו. ועוד דלא נפקו אינון מרגלאן טבאן דהא ביומי שופטים נפקא רות וברתיה דעגלון מלך מואב הות. מית עגלון דקטל ליה אהוד ומנו מלך אחרא, ודא ברתיא אשתארת והות בבי אומנא ובשדי מואב, כיון דאזל תמן אלימלך נסבה לבריה.

ואי תימא דגיירה אלימלך תמן, לאן, אלא כל אורחי ביתא ומיכלא ומשתיא אוליפת קודם דאתגיירת, לבתר כד אזלת בנעמי כדין אמרת (רות א: 16) עמך עמי ואלהיך אלהי. [p. 283] נעמה בבני עמון ביומי דדוד נפקת. כדין שראת רוח קודשא על דוד, אמי לו דוד כד כל עלמא מדידנא ישראל חבל נחלתו הו, דכירנא מה דעבדו בחבל נחלתו מואב. מה כתיב ביה, (שמואל ב ח: 2) וימדדם בחבל, בההוא חבל נחלת יי. כל אינון דהו מההוא זרעא ההוא חבל אחיד בהו.

כתיב (שם) מלא החבל, מהו מלא החבל, ההוא דכתיב (ישעיה ו: 3) מלא כל הארץ כבודו.
הוא אמר דא הוא לאחייא ודא הוא לקטלא וההוא חבל אחיד באינון דאתחזון לקטלא, ובגין
כך אחיד בחבל ופשיט חבל על ההוא חבל נחלת יי.
מדין גדעון שצי כל ההוא זרעא דלא אשאיר מנייהו מכל אינון דאבאישו לישראל בעיטא
או במלה אחרא. ולכלהו דאבאישו לישראל קב"ה נטיר לון דבבו ונטיל מנייהו נוקמין, אבל אי
זמינין מנייהו טב לעלמא [קצ ע"ב] אריך אפיה [p. 284] ורוגזיה עמהון עד דיפוק ההוא טב
לעלמא ובתר כן נטיל נוקמא ודינא מנייהו.
א"ר אלעזר הכי הוא ודאי ודא הוא ברירו דמלה.
אמר ההוא ינוקא מכאן ולהלאה חברייא אתקיננו מאני קרבא בידייכו ואגחו קרבא.

פתח ר' אלעזר ואמר (תהלים קג: 20) ברכו יי מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו.
דוד מלכא זמין לברכא לקב"ה, זמין לחילי שמיא דאינון ככביא ומזלי ושאר חיילין
ושתף לנשמתייה בהדייהו לברכא לקב"ה הה"ד ברכו יי כל צבאינו וגו', ברכי נפשי את יי, חתים
בנפשיה כל ברכאן.

זמין למלאכי מרומא לברכא ליה דכתיב ברכו יי מלאכיו גבורי כח עושי דברו. עד לא
אתו ישראל מלאכי מרומא הוו עבדי ושלמי עשייה, כיון דאתו ישראל וקיימו על טורא דסיני
ואמרו נעשה ונשמע נטלי עשייה ממלאכי השרת אתכלילו בדברו, ומכדין הוה עשייה בארעא
בישראל בלחודייהו ומלאכי קדישין בלחודייהו וישראל גמרי ושלמי עשייה, ועל דא גבורי כח
עושי דברו בקדמיתא ולבתר לשמוע. זכאין אינון ישראל דנטלו עשייה מנייהו ואתקיים בהו.
[p. 285] אמר ההוא ינוקא נטיך גרמך ואצלח במאנדך. וכי שבחא דא בלחודוי נטלו
ישראל ולא אחרא.

אמר שבחא דא אשכחנא ולא אחרא.

אמר ההוא ינוקא שננא דחרבא דילך לא אצלח או אנת לא מנענעא ליה כדקא חזי למאן
דאגח קרבא. שבחא עלאה דלא אתמסר למלאכי מרומא בלחודייהו אלא לישראל מאן איהו,
קדושה. ברכה אתמסר לון בלחודייהו כמה דאתמסר לישראל אבל קדוש לא אתמסר לון
בלחודייהו אלא בהדי ישראל דלא מקדשי קדושה אלא בהדי ישראל.

ואי תימא והא כתיב (ישעיה ו: 3) וקרא זה אל זה ואמר. אימתי, בזמנא דישראל מקדשי
לתתא, ועד דישראל לא מקדשי לתתא אינון לא אמרי קדושה בגין דקדושה מתלת עלמין
סלקא ולא מתרין והיינו וקרא זה הא חד, אל זה הא תרין, ואמר הא תלתא. תלת עלמין אינון,
לקבלייהו תלת קדושות, ובגין כך שבחא דישראל דנטלין קדושה לתתא.

[p. 286] א"ר אלעזר הכי הוא ומלין אלין אוקימנא לון. ותו אוקימנא דהא תלת קדושות אתמסרו לישראל לתתא מן הדא קרא דכתבי והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני יי'. והתקדשתם חד, והייתם קדושים תרין, כי קדוש אני יי' הא תלתא. הכא אתמסר לון קדושה.

א"ל יאות עבדית דלא אדכרת מרומחא עד דנטלית לה מבתר כתפך ושויית לה בידך. מכאן ולהלאה תדכר מרומחא דאיהי בידך. תוב לאתר דשבקת. א"ר אלעזר במלין דאנן בהו בברכה אינון. ברכו, מאי ברכו, משיכו ברכאן מאתר דכל ברכאן נפקי עד דיתעבדון ברכה בסגיאן משיכו דאתמשך, ומגו סגיאן מיין בההוא בריכה מיד יפשוין מיין נונין סגיאן לכמה זינין. וההוא משיכו מאי הוא, יי' משיכו נהורא דנהיר מגו ההוא אספקלריא דנהרא דאתמשך מעילא לתתא. האי למלאכי עלאי דאינון בבי מרומא דאדרא אתמר ברכו יי'. אנן דיתבי לתתא אמרין ברכו את יי' בגין דאנן צריכין לאמשכא עלן להאי את ובה ניעול לגבי מלכא לאחזאה אנפוי, ועל דא אמר דוד (תהלים יז: 15) אני בצדק אחזה פניך, בצדק ודאי. ובגין כך שירותא דצלותא ברכו את יי' לאמשכא על רישן האי את, וכיון דאנן משכן להאי את עלנא אית לן לומר צלותא ולשבחא. [p. 287] ובגין כך אסור לברכא לב"נ עד לא יצלי ב"נ צלותיה וימשיך על רישיה להאי את, ואי יקדים ויברך לב"נ בקדמיתא הא אמשיך לההוא ב"נ במה על רישיה באתר דהאי את. ובגין כך למלאכי עלאי כתיב ברכו יי', ואנן את לתוספת.

אמר ההוא ינוקא ודאי ידענא דמאני קרבא דילך טבין אינון אי תדכר מנהון ולא תנשי לון. ודאי גבורה דבר נש דאגח קרבא [קצא ע"א] ברומחא וחרבא איהו. מהו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו. א"ר אלעזר הא אמרית.

אמר ההוא ינוקא הא ידענא דחילא דדרועא דילך אתחלש, השתא איהו עדנא דלא לאמתנא אלא לאלקאה בקירטא אבנא בתר אבנא כד"א (שמואל א יז: 50) בקלע ובאבן, בבהילו דא בתר דא.

[p. 288] חדי ר' אלעזר וחדו ר' אבא וחבריא. פתח ההוא ינוקא ואמר (שיר א: 6-5) שחורה אני ונאווה בנות ירושלם כאהלי קדר כיריעות שלמה, אל תראוני שאני שחרחרת וגו'. מלין אלין הא אוקמוה, אבל בשעתא דאיהי גו רחימו סגי לגבי רחימא מגו דחיקו דרחימו דלא יכלא למסבל אזעירת גרמה בזעירו סגי עד לא אתחזיאת מנה אלא זעירו דנקודה חדא, ומאי איהי, יי'. כדין אתכסיאת מכל חילין ומשריין דילה ואיהי אמרת שחורה אני דלית באת דא חוורו בגווה כשאר אתוון, ודא שחורה אני ולית לי אתר לאעלא לכון תחות גדפאי.

כאהלי קדר, תנינן דא זי דלית בה חוורו לגו. כיריעות שלמה, דא וי. [p. 289] ובגין כך אל תראוני, לא תחמון בי כלל דאנא נקודה זעירא.

מה עבדין גברין תקיפין חיילין דילה, שאגין כאריין תקיפין כד"א (תהלים קד: 21) הכפירים שואגים לטרף, ומגו קלין ושאגין תקיפין דקא משאגין כאריין גוברין תקיפין דחילא שמע רחימא לעילא וידע דרחימתיא היא ברחימו כוותיה מגו רחימין עד דלא אתחזיאת מדיוקנא ושפירו דילה כלל.

כדין מגו קלין ושאגין דאינון גברי חילא דילה נפיק דודה רחימא מגו היכליה בכמה מתנן בכמה נבזבזן בריחין ובוסמין ואתי לגבה ואשכח לה כמאתא בלא דיוקנא ושפירו כלל, קריב לגבה מחבק לה ומנשק לה עד דאתערת זעיר זעיר מגו ריחין ובוסמין, ובחדא דרחימא דעמה אתבניאת ואתעבידת בתקונהא בדיוקנהא בשפירו דילה הי כמלקדמין. ודא גבורי כח עשו לה ואהדרו לה לדיוקנהא ושפירו דילה דתוקפא וגבורתא דלהון גרימו דא, ועל דא כתיב גבורי כח עושי דברו, עושי דברו ודאי ומתקנין ליה ומהדרין ליה לדיוקנא קדמאה. מכאן ולהלאה כיון דאתקנת ואתעבידת בדיוקנהא שפיר כמלקדמין כדין אינון וכל שאר חילין קיימין לשמוע מה דאיהי אמרת והיא קיימא כמלכא גו חיילהא, ודא הוא עושי דברו ודאי.

כגוונא דא לתתא בזמנא דחייבין בדרא איהי אתכפיא ואזעירת גרמה עד דלא אתחזיאת מכל דיוקנהא בר נקודה חדא. [p. 290] כד אתאן גבורי כח וזכאי קשוט כביכול עושים להאי דבר ואנהירת זעיר זעיר ואתעבידת בדיוקנהא בשפירו דילה כמלקדמין. אתו חברייא ונשקוה. אייר אלעזר אלמלא יחזקאל נביאה אמר דא תוואה הוי בעלמא. נטליה רי אלעזר ונשקיה כמלקדמין. אמר ההוא ינוקא אנא אברך. אמרו את בריך ולך יאות לברכא. אמר כמה אתון קדישין, כמה ברכות זמינין לכו מאימא קדישא בגין דלא מנעתון לי לברכא.

פתח ואמר (משלי יא: 26) מונע בר יקבוהו לאום וברכה לראש משביר. האי קרא באורייתא כמשמעו, אבל תנינן כל בר נש חייב בברכת המזון ואי לאן ידע אתתיה או בנוי מברכין ליה ותבא מארה לההוא גברא דלא ידע לברכא עד דאצטריך לאתתיה ובנוי דיברכון ליה. ואי הנה ידע אצטריך לחנכא לבריה ולמהב ליה כסא לברכא, ומאן דמנע ליה דלא יתחנך יקבוהו לאום. מונע בר דלא לברכא לקב"ה ולא יתחנך במצות יקבוהו לאום. יקבהו מבעי ליה או יקבוהו לאומים דהא לאום חד הוא כד"א (בראשית כה: 23) ולאום מלאום יאמץ, מאי

יקבוהו לאום. אלא לאם כתיב, לאימא קדישא יקבוהו [p. 291] להאי בר נש דמנע לההוא בר מלברכא לקב"ה.

אנא ברא יחידאי הוינא לאמי, הבו לי כסא ואברך למלכא קדישא דיהב בביתא דאמי גוברין דחילא דמלילנא קמייהו מלין תקיפין וזכינא לון ובגין כך אנא אברך. וקודם דא אתישר קרא על תקוניה, הא [קצא ע"ב] דשרינן ביה.

מונע בר יקבוהו לאם, מאן דמנע בר כמא דאתמר יקבוהו לאם. מאי יקבוהו, (ויקרא כד: 11) ויקוב בן האשה הישראלית את השם. אוף הכא יקבוהו, יפרשון ליה לאם, יפרשון חטאוי לאמא קדישא.

[p. 292] וברכה לראש משביר, לההוא ב"נ דיחנך בריה לברכא לקב"ה ולחנכא ליה בפקודי אורייתא.

ורזא דמלה כתיב ברזא דלעילא (משלי ל: 4) מה שמו ומה שם בנו כי תדע, ההוא שם ידיעא י"י צבאות שמו. שם בנו, ישראל שמו דכתיב (שמות ד: 22) בני בכרי ישראל. והאי ישראל כל מפתחן דמהימנותא ביה תליין ואיהו משתבח ואמר (תהלים ב: 7) י"י אמר אלי בני אתה. והכי הוא ודאי דהא אבא ואמא אעטרו ליה ובריכו ליה בכמה ברכאן ואמרו ופקידו לכלא (שם: 12) נשקו בר, נשיקו ידא להאי בר. כביכול שלטנו יהב ליה על כלא דכלא יפלחון ליה. פן יאנף, בגין דאעטרו ליה בדינא ורחמי. מאן דזכי לדינא לדינא, מאן דזכי לרחמי לרחמי.

כל ברכאן דעילא ותתא להאי בר סלקין ומתעטרון, ומאן דמנע ברכאן מהאי בר יפרשון חטאוי קמי מלכא קדישא, לאם ממש.

וברכה לראש משביר, מאן דמברך ואזמין [p. 293] בכסא דברכה למאן דאצטריך ליה בהא אתבר סטרא אחרא ואתכפיא בתבירו ואסתלק סטר קדושה ודא הוא דכתיב וברכה לראש משביר. כמא דאיהו מסלק ומברך לקב"ה ועביד לסטר אחרא דאתבר, הכי קב"ה משיך עליה ברכאן מלעילא וההוא דאקרי ברכה שריא על רישיה. מכאן ולהלאה חברייא הבו ונבריך. יהבו ליה כסא ובריך, וחברייא כלהו הוו בחדוא דהא מיומא דהלולא דר' אלעזר לא חדו חברייא כההוא יומא דיתבו תמן.

אקדימו ובריכו ליה בחדוא ברעו דלכא.

אמר ההוא ינוקא לית לכו לאתפרשא אלא מגו מלי דאורייתא והכי תנינן.

פתח ואמר (שמות יג: 21) וי"י הולך לפניהם יומם בעמוד ענן לנחותם הדרך ולילה בעמוד

אש להאיר להם ללכת יומם ולילה. וי"י, זקיף טעמא לעילא, אמאי. אלא בההוא שעתא כמה יאות ושפירו הות להאי כלה דהות אתכפיות עד השתא בגלותא והשתא אזלת בזקיפו דרישא באכלוסהא בחדוא. בודאי זקיף טעמא לעילא.

[p. 294] הולך לפניהם יומם, עד הכא לא ידע אי האי כלה אזלת קמייהו ואי לא דהא טעמא אפסיק מי. אלא איהי הות תמן אבל מאן דאזיל קמייהו סבא עלאה מארי דביתא ההוא דאומי ליה קב"ה, ומנו, אברהם דכתיב (תהלים מב: 9) יומם יצוה יי חסדו, וכתיב (ירמיה לג: 25) אם לא בריתי יומם ולילה, יומא דכל יומין כלילן ביה, יומא דשאר יומין איהו, שאר כל יומין ודאי, ועל דא אקרי יומם ולא יום. ובגין כך הולך לפניהם יומם, הוא הוה אזיל ביממא וכלה אזלת בליליא דכתיב ולילה בעמוד אש להאיר להם, דא כלה כל חד בדקא חזי ליה. [p. 295] ואתון חברייא יומם ולילה יהא קמיכו בכל שעתא.

נשקוה וברכוה כמלקדמין ואזלו.

אתו לגבי רבי שמעון וסחו ליה עובדא. תוה, אמר כמה יאות הוא אבל לא סליק בשמא. אעא דקיק כד סליק נהוריה סליק לפום שעתא, ומיד כבה ואשתקע. ותו הא אמינא נהורא דא ממה הוי.

פתח ואמר (תהלים קיב: 2) גבור בארץ יהיה זרעו דור ישרים יבורך. כד בר נש איהו גבור בארץ, גבור באורייתא גבור ביצריה גבור בארץ ודאי, סליק נהוריה ואתמשך ביה משיכו סגי, כדין דור ישרים יבורך, יבורך כתיב.

אמר רבי אבא והא חמינן ינוקי דאמרין מלין עלאין וקיימין לבתר רישין דעלמא. א"ל ינוקא דאמר מלה חדא או תרין לפום שעתא בלא כוונה דלהון מובטח בר נש בדא דיזכי למילף אורייתא בישראל, אבל דא דנהורא דיליה קיימא על קיומיה בדעתא שלים לאו הכי. ותו דהא קב"ה תיאובתא דיליה לארחא בתפוחא דא, [קצב ע"א] זכאה חולקיה.

[p. 296] זכאין אתון צדיקייא דאתון כתיב בכו (מלכים ב יט: 30) ויספה פליטת בית יהודה הנשארת שרש למטה ועשה פרי למעלה. שרש למטה, כגון אבוי דאסתלק מעלמא ואיהו שרש למטה במתיבתא דרקיעא. ועשה פרי למעלה, במתיבתא עלאה. כמה טבא שרשא ואיבא. ואי לאו דלא אהא מקטרגא לקב"ה דהואיל ותיאובתיה לארחא ביה לא הוה מאן דיכיל לשלטאה ביה, אבל יהא רעוא דאמיה לא תחמי צערא עליה. וכך הוה.

פרשת בלק (המשך)

[p. 297] וישלח מלאכים אל בלעם בן בעור פתורה אשר על הנהר וגו' ממולי. הכא

אית עשרין ותמניא תיבין לקבל עשרין ותמניא דרגין דחרשי קוסמין דצפור. ואית לאסתכלא מאן דבעי למללא ביה בבלעם ולאתחברא בהדיה אמאי שדר ליה מיד עד ייתי לגביה מלין בפירושא דקאמר הנה עם יצא ממצרים ועתה לכה קבה לי אנתו. הוה ליה לאתחברא בהדיה בקדמיתא ולפייסא ולשוחדא ליה ולבתר לאודעא ליה מלוי.

אלא אמר רבי יוסי מהכא אשתמודע דהא ידע בלק רעותיה דהווא רשע דבעא לאתיקרא תדיר במלין רברבין ולית ליה תיאובתא אלא כד עביד בישין. בלק קסם קסמין ועבד חרשין ואתקן צפרא וידע דדרגין דמשה עלאין ויקירין וחרש בחרשוי וקסם בקסמוי וידע דדרגין דבלעם הוו לקבליהו, מיד וישלח מלאכים אל בלעם בן בעור.

[p. 298] פתורה, שמא דאתרא הוא כד"א (דברים כג: 5) מפתור ארם נהרים לקללך.

אמאי אקרי הכי, בגין דכתיב (ישעיה סה: 11) העורכים לגד שלחן, ופתורא הוה מתסדר תמן כל יומוי דהכי הוא ודאני דסטרין בישין מסדרין קמייהו פתורא במיכלא ומשתייא ועבדין חרשין ומקטרין קטרתא בישא לקמי פתורא ומתכנשין תמן כל רוחין מסאבין ואודעין לון מה דאינון בעאן וכל חרשין וקסמין על ההוא פתורא הו, ובגין כך אקרי שמא דאתרא ההוא פתורא דהכי קורין בארם נהרים לשלחן פתורא.

פתח ואמר (שמות כה: 23) ועשית שלחן עצי שטים, וכתיב (שם: 30) ונתת על השלחן לחם פנים לפני תמיד. כל אינון מאני קודשא דקמיה לאמשכא רוח קדישא מעילא לתתא. ההוא רשע דבלעם הוה מסדר הכי לסטרא אחרא והוה מסדר שלחן ונהמא דאקרי לחם מגואל כמה דאתמר דהכי אזיל סטרא אחרא בתר קדושה כקוף בתר בני נשא. ושלמה מלכא צווח ואמר (קהלת ב: 12) כי מה האדם שיבא אחרי המלך את אשר כבר עשוהו, והא אתמר קרא דא.

[p. 299] ת"ח כתיב (שופטים ה: 4) י' בצאתך משעיר בצעדך משדה אדום ארץ

רעשה גם שמים נטפו גם עבים נטפו מים. בשעתא דבעא קב"ה למיהב אורייתא לישראל אזל וזמין להו לבני עשו ולא קבלוה כד"א (דברים לג: 2) י' מסיני בא וזרח משעיר למו, ולא בעו לקבלה. אזל לבני ישמעאל ולא בעו לקבלה דכתיב הופיע מהר פארן. כיון דלא בעו אהדר לון לישראל, הכי תנינן.

השתא אית לשאלא והא תנינן דלית חטאה כד בר נש מדקדק דיוקין דאורייתא וישאל שאלתוי לאנהרא מלוי. האי קרא לא אתיישבא ואית לשאלא, קב"ה כד אתא לשעיר למאן נביאה דלהון אתגלי, וכד אזל לפארן למאן נביאה דלהון אתגלי. אי תימא דאתגלי לכלהו לא אשכחן דא לעלמין בר לישראל בלחודייהו וע"י דמשה.

והא אתמר דהכי מבעי קרא למימר, יי' לסיני בא וזרח לשעיר למו הופיע לחר פארן, מהו משעיר למו ומהו מהר פארן. כלא אית למנדע ולאסתכלא, והא שאילנא ולא שמענא ולא ידענא.

[p. 300] כד אתא רבי שמעון אתא ושאל מלה כמלקדמין. אי"ל הא שאלתא דא אתאמרא, יי' מסיני בא כד"א (שמות יט: 9) הנה אנכי בא אליך בעב הענן, ומסיני בא ואתגלי עליהו.

וזרח [קצב ע"ב] משעיר למו, ממה דאמרו בני שעיר דלא בעו לקבלה מהאי אנהר להו לישראל ואוסיף עליהו נהורא וחביבו סגי. אוף הכי הופיע ואנהיר לישראל מהר פארן, ממה דאמרו בני פארן דלא בעו לקבלה, מהאי אוסיפו ישראל חביבו ונהירו יתיר כדקא יאות.

ומה דשאלת על ידא דמאן אתגלי עליהו ת"ח רזא עלאה איהו ואתגלי מלה על ידך. אורייתא נפקת מרזא עלאה דרישא דמלכא סתימא. כד מטת לגבי דרועא שמאלא חמא קב"ה בהוא דרועא דמא בישא דהוה מתרבי מתמן. אמר אצטריך לי לבערא וללבנא דרועא דא, ואי לא ימאיך ההוא דמא בישא יפגים כלא, אבל אצטריך לבררא מהכא כל פגימו.

מה עבד, קרא לסמאל ואתא קמיה ואמר ליה תבעי אורייתא דילי. אמר מה כתיב בה.

אמר ליה לא תרצח. דליג קב"ה לאתר דאצטריך.

אמר ח"ו אורייתא דא דילך היא ודילך ליהו, לא בעינא אורייתא דא.

[p. 301] אתיב ואתחנן קמיה, אמר מאריה דעלמא אי את יחבת לי כל שלטנו דילי אתעבר דהא שלטנו דילי על קטולא איהו וקרבין לא יהון ושלטנו דילי על ככבא דמאדים. אי"ה כלא אתבטל מעלמא. מאריה דעלמא טול אורייתך ולא יהא לי חולקא ואחסנא בה. אבל אי ניחא קמך הא עמא בנוי דיעקב לון אתחזי. ואיהו חשיב דהא דלטורא אמר עליהו. ודא הוא וזרח משעיר למו, משעיר ממש נפק נהורא לון לישראל. אמר סמא"ל ודאי אי בנוי דיעקב יקבלון דא יתעברון מעלמא ולא ישלטון לעלמין.

אתיב ליה כמה זמנין ואמר דא. אמר ליה את בוכרא ולך אתחזי.

אמר ליה הא ליה בכירותא דילי והא אזדבן ליה ואנא אודית.

אמר ליה הואיל ולא בעית למהוי לך חולקא בה אתעבר מנה בכלא.

אמר יאות.

אמר ליה הואיל וכך הב לי עיטא היך אעביד דיקבלון לה בנוי דיעקב דאת אמר.

אמר ליה מאריה דעלמא אצטריך לשחדא לון, טול נהורא מנהירו דחילי שמיא והב

עליהו ובדא יקבלון לה והא דילי יהא בקדמיתא.

אפשיט מניה נהירו דחפיא עליה ויהב ליה למיהב לון לישראל הה"ד וזרח משעיר
למו, משעיר [p. 302] ממש, דא סמא"ל דכתיב (ויקרא טז: 22) ונשא השעיר עליו. למו,
לישראל.

כיון דביער דא ואעבר דמא בישא מדרועא שמאלא אהדר לדרועא ימינא, חמא ביה
אוף הכי, אמר הכי נמי אצטריך לנקייה מדמא בישא דרועא דא. קרא לרה"ב ואמר ליה
תבעי את אורייתא דילי.

אמר ליה מה כתיב בה.

דליג ליה ואמר לא תנאף.

אמר ווי אי ירותא דא יחסין לי קב"ה, ירותא בישא דאעבר כל שלטוני דהא ברכתא
דמא נטילנא ברכתא דנוני ימא דכתיב (בראשית א: 22) פרו ורבו וגו', וכתיב (שם טז: 12)
והוא יהיה פרא אדם.

[p. 303] שארי לאתחננא קמיה, אמר ליה מאריה דעלמא תרין בנין נפקנא

מאברהם, הא בנוי דיצחק הב לון ולון אתחזי.

אמר ליה לא יכילנא דאנת בוכרא ולך אתחזי.

שארי לאתחננא ואמר מאריה דעלמא בכירותא דילי יהא ליה והא נהורא דאנא

יריתנא על דא טול והב לון. וכך עבד דכתיב (דברים לג: 29) הופיע מהר פארן.

מאי שנא בסמא"ל כתיב וזרח וברה"ב כתיב הופיע. אלא נטל בההוא נהירו דאפשיט

מניה סמא"ל חרב וקטלא לקטלא בדינא ולקטלא כדקא יאות הה"ד (שם) ואשר חרב

גאותך, אע"ג דלא הוה דילך. ונטל בההוא ברכתא דאפשיט מניה רה"ב זעיר כמאן דאופע

זעיר מברכתא דלהון למעבד פריה ורביה, ובגין כך הופיע מהר פארן ולא כתיב וזרח.

[p. 304] כיון דנטל מתנן אלין לישראל מאינון רברבין שלטנין אתא וקרא להו לכל

[קצג ע"א] רבבות קדש דממנן על שאר עמין ואתיבו ליה אוף הכי ומכלהו קביל ונטל מתנן
למיהב לון לישראל.

לאסיא דהוה ליה חד מאנא מליא מסמא דחיי ונטיר ליה לבריה. בעא למיהב ליה

לבריה ההוא פלייטון דסמא דחיי. אסיא הוה חכים, אמר עבדין בישינ אית בבית, אי ינדעון

דאנא יהיב לברי נבזבזא דא יבאיש בעינייהו ויבעון לקטלא ליה.

מה עבד, נטל זעיר מסמא דמותא ושוי אפתחא דמאנא, קרא לעבדוי אמר לון אתון

מהימנן קמאי, תבעון לההוא סמא.

אמרו נחמי מאי היא. נטלו למטעם, עד לא ארחו בעו למימת, אמרו בלביהו אי האי

סמא יהיב לבריה בהאי ימות ואנן נירת לרבוננא. אמרו קמיה מרנא סמא דא לא אתחזי

אלא לברך והא אגרא דפולחנא קמך שבקנא קמך והב ליה לשוחדא דיקת סמא דא.

כך קב"ה אסיא חכים, ידע דאי יהיב אורייתא לישראל עד לא אודע לון בכל יומא

הו רדפין לון לישראל עלה וקטלין לון, אבל עבד דא ואינון יהבון ליה מתנן ונבזבזון בגין

דיקבלון לה, וכלהו קביל לון משה למיהב לון לישראל הה"ד (תהלים סח: 19) עלית למרום
שבית שבי לקחת מתנות באדם. ובגין כך ירתו ישראל אורייתא בלא ערעורא ובלא קטרוגא
כלל. בריך הוא וברוך שמיה לעלם ולעלמי עלמא.

[p. 305] ת"ח עדים דבני ישראל דין נבזבזון הוּו דנטלו ובגין כך לא הוה שליט עלייהו
מיתנה ולא סטרא אחרא, ולא די לון דנטלו אורייתא בלא ערעורא כלל אלא דקבילו מתנן
ונבזבזון מכלהו. כיון דחטו מה כתיב, (שמות לג: 6) ויתנצלו בני ישראל את עדים, אינון
(תהלים שם) מתנות באדם. מה אשתאר מנהון, ההוא שבי דכתיב עלית למרום שבית שבי.
אוספו לחטו מה כתיב, (במדבר כא: 1) וישמע הכנעני מלך ערד, וכתיב וילחם
בישראל וישב ממנו שבי. ועכ"ד כל זמנא דישראל תבין לאבוהון דבשמיא אינון נבזבזון וכלא
יהדר לגבייהו ואתחפיין ביה, ולזמנא דאתי כלא אתהדר דכתיב (דברים ל: 3) ושב יי אלהיך
את שבותך ורחמך וגו'. [p. 306] מכאן והלאה אימא מילך.

א"ר יוסי (שופטים ה: 4) יי בצאתך משעיר בצעדך משדה אדום ארץ רעשה. בשעתא
דקב"ה תב משעיר דלא קבילו אורייתא ארץ רעשה. מ"ט רעשה, בגין דבעאת לאהדרא
לתהו ובהו דהכי אתני קב"ה בעלמא, אי יקבלון בני ישראל אורייתא מוטב ואם לאו אהדר
עלמא לתהו ובהו. כיון דחמאת ארעא דהא אזמין קב"ה לכל עממיא דיקבלון אורייתא ולא
קבילו ומכל עממיא לא אשתארו אלא ישראל בלחודייהו חשיבת ארעא דישראל לא יקבלון
כוותייהו ובגין כך ארץ רעשה. כיון דאמרו נעשה ונשמע יראה ושקטה, יראה בקדמיתא
ולבסוף שקטה.

ות"ח בגין דישראל אמרו נעשה לא דחלין לכל עשייה דיכלין כל חרשי עלמא למעבד
ולא מכל קסמין וחרשין דעלמא. מ"ט, חד בג"ד, וחד דכד אפיק לון קב"ה [p. 307]
ממצרים תבר קמייהו כל זיני חרשי וקסמין דלא יכלין לשלטאה עלייהו. וההוא שעתא
דאתא בלק הוה ידע דא ומיד וישלח מלאכים אל בלעם בן בעור פתורה. מאי הכא פתורה,
אלא דאתקין פתורא ויבעי מתמן עיטא מה יעביד.
אשר על הנהר, אשר על נהרים מבעי ליה, מאיעל הנהר. ודאי הכי הוא דעל חד נהרא
קיימא תדיר.

רבי אלעזר ורבי אבא הוּו אזלי בארחה למיחמי לרבי יוסי בר' שמעון בן לקוניא
חמוי דרבי אלעזר. קמו בפלגות ליליא למלעי באורייתא, יתבו. [p. 308] א"ר אלעזר השתא
הוא עדנא דקב"ה עאל בגנתא דעדן לאשתעשעא בצדיקייא דתמן. שעשועא דא מאי הוא
והיך אשתעשע בהו.

א"ר אבא מלה דא רזא סתימאה היא [קצג ע"ב] טמירא לגבי דלא ידיע.
א"ל וכי בריקניא הוּו סמכין רברבין דמקדמת דנא בהאי עלמא דלא ידעו ולא רדפו
אבתרה למנדע על מה קיימי בהאי עלמא ומה הוּו מחכאן לההוא עלמא.

פתח ואמר (ישעיה כה: 1) י'י אלהי אתה ארוממך אודה שמך כי עשית פלא עצות

מרחוק אמונה אומן. האי קרא רזא דמהימנותא איהו. י'י, רזא עלאה שירותא דנקודה עלאה סתימא דלא ידיע. אלא אלהי רזא (מלכים א יט: 12) קול דממה דקה ואיהי שירותא דקיימא לשאלא ואסתים ולא ידיע ולית מאן דאתיב עליה בגין דאיהו סתים טמיר וגניז. [p. 309] אתה, דא שירותא דקיימא לשאלא ולאתבא ביה והוא כהן לעלמין כד"א (תהלים קי: 4) אתה כהן לעולם על דברתי מלכי צדק. מאן על דברתי מלכי צדק, אלא כהן עלאה דא איהו דקיימא על דבר בגין דההוא דבר לא קיימא אלא בימינא. וההוא דבר מאן איהו, מלכי צדק כך שמיה. ומה דאמר דברתי, בגין דאתקשר ביה בדוד וכל מלן שבחא דיליה בההוא דבר אתיין, ועל דא דברתי. ובגין כך אתה, דא כהן, והא אוקימנא דתלת דוכתי אינון דאקרי כל חד אתה.

ארוממך, כלא כחדא. אודה שמך, כדקא יאות והא ידיע.

כי עשית פלא, כסויא ולבושא לאתלבשא נהורא סתימא עתיקא טמירא בכסויא

דנהורא אחרא.

[p. 310] ד"א כי עשית פלא, כי עשית אל"ף. ומהו אל"ף, הא תנינן א' ב', אלף בינה.

אבל דיוקנא דאל"ף איהו תלת סטרין, ראשית דרזא עלאה דאדם קדמאה, בגין דבדיוקנא דאל"ף אית תרין דרועין, חד מכאן וחד מכאן וגופא באמצעיתא, וכלא רזא חדא ואיהו רזא דיחודא ובגין כך אל"ף לחושבנא אחד והיינו כי עשית פלא.

ורב המנונא סבא אמר הכי כי עשית פלא, פלא הוא חד דרגא מאינון פלאות חכמה,

ומאן איהו, דא (איוב כח: 7) נתיב לא ידעו עיט, ואיהו פלא.

עצות מרחוק, קרא להאי בקדמיתא (ישעיה ט: 5) פלא יועץ אל גבור אבי עד שר

שלום, והכא לא אתא לממני חושבנא. אבל [p. 311] עצות מרחוק מאי נינהו, תרי בדי

ערבות דכל עיטא דנביאי מתמן אתיא, אינון אקרון עצות מרחוק.

אמונה אומן, תרין דאינון חד, נהר וגן, נהר דנפיק מעדן וגן דאתשקי מיניה. הא הכא

כל רזא סתימא דמהימנותא. [שג ע"א]

ואוליפנא האי מאן דאתער בליליא בההוא שעתא דקב"ה עאל בגינתא דעדן בהדי

צדיקיא אצטריך למימר קרא דא ברעותא דלבא ולכוונא דעתיה ביה, ובתר

(תהלים קלט: 14) אודך על כי נראות נפלאותי נפלאים מעשיך ונפשי יודעת מאד, והיינו

שבחא דחסידי קדמאי כד מתערי בפלגו ליליא ולבתר מסדרי שבחייהו ולעאן באורייתא.

שעשועא דקב"ה מאי הוא, אלא כל צדיקיא דקיימין בדיוקנייהו מתלבשן בגנתא

דעדן בכל יומא ויומא, כיון דאתסחאן בטלא דזמין קב"ה לאחייא ביה מתייא, עאלין כלהו

לגבי משיח ושאלין מה דשאלין והא אתערו חברייא.

[p. 312] לבתר מתכנשין ומשתדלין כולהו בדעתא עלאה דכלהו מתיבתי דתמן

ועלייהו כמה ממנן ומתחדשי תמן כמה חדושין באורייתא, לבתר נפקי כלהו וחמאן כד אתי

אליהו לגבי אבהו, איהו נפיק ואינהו עאלין וקיימינן קמי אבהו וחדו בהון בכמה בנין קדישין די בסחרנייהו וחדאן כלהו.

כד עייל קב"ה בפלגו ליליא כלהו קיימי מתקנן כדקא יאות וכל אשתדלותא דאשתדלי כל ההוא יומא בחדושי אורייתא קב"ה תיאובתיה בההוא צדיק דחדש בה מלין ואשתעשע ביה ואשתעשע באינון מלין וכן בכל צדיקא וצדיקא. לבתר כלהון מתקנן דכר ונוקבא וקב"ה בתר דארח ואשתעשע בהו בכל אינון רזין דחכמתא דלהון אתגלי עליהו ואינון חמאן בההוא נועם יי, כדין כלהו חדאן בחדוה סגי עד דמתפשטי זיוא ונהורא דלהון ומההוא משיכו דנהורא דזיוא ונהורא דחדוה דלהון עבדין פירין ואיבין [p. 313] לעלמא דא, וההוא איבא עאל תחות גדפוי דשכינה עד זמנא דאצטריך. וכן משתעשעא בכל צדיק וצדיק ואמר זכאה איהו מלכא דבנין אלין אתברירו לחולקיה ועדביה.

קלא אתער מאמצעיתא דרקיעא דגנתא וקרא בקל תקיף ואמר (תהלים קלו: 7) זכור יי לבני אדום את יום ירושלים האומרים ערו ערו עד היסוד בה. כדין ערטירו דיליה וקרקורא דיליה וכל צדיקא דתמן אשתמע בתלת מאה ותשעין רקיעין, בגין דלית חדוה ושעשועא קמי קב"ה אלא בשעתא דקיימי קמיה צדיקא דתמן ובגין דאומי ואמר (שם: 5) אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני וגו' [תדבק לשוני לחכי אם לא אזכרכי אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי]. בכל אתר דאית חדוה לקב"ה קלא דא נפיק וקארי.

כדין נפיק מתמן וסליק ובטש ברקיעין ושאג שאגין עד דכל חילי שמיא כלהו בערטורא, כדין נשבה רוחא [p. 314] ובטש בטרפין דההוא אילנא רברבא וכל ענפין דיליה בטש דא בדא וקלא אתער מגו נופא דאילנא וקרי ואמר (שם קה: 8-9) זכר לעולם בריתו דבר צוה לאלף דור, אשר כרת את אברהם ושבועתו ליצחק. כיון דקלא דא אתער שמע אברהם סבא ואיתער, כדין איהו רעוא למלכא ואתנחם בהדיה.

בההוא שעתא אתער רוחא חדא מסטרא דדרום וכל רעו וחדוה ואסותא אתער על עלמא וכדין סליק צפרא ורעוא אשתכח ונייחא איהו לכל אסירי מלכא דאינון ככי מרעייהו. זכאה עמא דיכלין למנדע מרזין טמירין סתימין דמלכא קדישא.

אמר רבי אבא יומא [שג ע"ב] חדא הוינא אזיל במדברא ור' יהודה דמן עכו בהדי, ואעלנא במערתא חדא ואשכחן תמן ספרא עתיקא דמן יומין קדמאין. אפתחנא ביה ואשכחנא דהוה כתיב ביה בריש מלוי (ישעיה מב: 9) הראשונות הנה באו וחדשות אני מגיד, ואוקים קרא בנשמתהון דצדיקיא. מן יומא דסליק ברעותא דמחשבה למברי עלמא ועד לא אתברי עלמא כל רוחין דצדיקיא הו גניזין במחשבה קמיה כל חד וחד בדיוקניה. כיון דצייר עלמא אתגלון כלהו וקיימו בדיוקנייהו קמיה במרומי מרומים. לבתר יתב לון באוצר חד בגנתא דעדן לעילא וההוא אוצר לא מליא לעלמין ותדיר קרי הראשונות הנה באו וחדשות אני מגיד. מאן אינון אני מגיד, אני מגיד כלהו בשמהן. ולית תיאובתא וכסופא

לההוא אוצר [p. 315] אלא לארקא ביה נשמתין תדיר, כמא דגיהנם לית ליה תיאובתא וכסופא אלא לקבלא נשמתין לאתדכאה תמן וכל יומא קארי הב הב. מאי הב הב, אוקיד אוקיד.

[p. 316] וההוא אוצר נטיר כל אינון נשמתין עד זמנא דאלביש לון ונחתי להאי עלמא, ומגו חובא דאדם הראשון דאמשיך סטרא בישא לעלמא אצטריכו לאלבשא אינון נשמתין בלבושא דא דהא לבושא אחרא בעי קב"ה לאלבשא לאינון נשמתין. והוה אמר ההוא ספרא עד הכא, שתיקו.

ותמינא מכאן ולהלא אתוון מחיקקאן דלא אשתמודען, ובתר חמינא לון בחלמא ואמרו לי שתוק ולא תגלי אלא לטינרא תקיפא, וכך עבידנא. ואשכחנא ביה ואתמר דלבושא אחרא זמין קב"ה לאלבשא לאינון נשמתין לזמנא דאתי. מתים דאחיא יחזקאל מ"ט לא עבד לון ההוא לבושא, אלא בגין דלא מטא זמנא לאעברא בעלמא ההוא אוירא דכיא דעביד לבושין ובגין כך לא אלביש לון אלא כמא דהו, וכך יהא לתחיית המתים בר דההוא זוהמא דקדמיתא לא אשתכח תמן.

[p. 317] כד בר נש נפק מהאי עלמא כלהו בין צדיקי וחסידים ותמימי וחייבין ורשעים כלהו עברי באורחא למחמי לאדם הראשון לבני עלמא, ומתמן נטיל אורחא הן לגנתא דעדן הן לגיהנם.

כל אינון דאורחיהו לגנתא דעדן מתקרבין לגבי חומה דלבר מאינון תלת חומות דתמן, כדין נפיק חד ממנא ואתער קמייהו וקארי ואמר זכאין אתון צדיקיא זכאין אתון בעלמין כלהו, וההוא ממנא יעזריאל שמיה אולף לון אורחא ואזלין קמיה עד תרעא חדא דגיהנם, ההוא ממנא קארי בחילא ואמר צנון תננא, צנון יקידתא. בההוא שעתא בבהילו מצננין ליה ועאלין כלהו וטבלין ועברין. כל אינון חייבין אתמסרן בידא דדומ"ה ועאלין בגהינם וכל אינון זכאין לא אתמסרן אלא בידוי דהאי ממנא. כיון דטבלין ועברין ההוא ממנא אזל קמייהו עד דמטון לשור חומה דגנתא דעדן. ההוא ממנא קארי לפיתחא ואמר (שם כו: 2) פתחו שערים ויבא גוי צדיק שומר אמונים. כדין פתחין פיתחא ואעיל לון וכן בכל פתחא ופתחא.

כיון דעאלו לגו לאתר דצדיקיא אחרנין קיימין כמה חדוה על חדוה וכמה חדו על חדן על צדיקיא וכל בני מתיבתא חדאן. לסוף תלתא יומין דאתמרון בהיכלין ידיען נפקין ואוירן נשבין ומתציירין כולהו בדיוקנייהו. מכאן והלא ירתין אחסנת ירותא כדקא חזי לכל חד וחד.

[p. 318] חזווא דאתחזי בגנתא דעדן מחיזו יקרא דיוקנא דכל דיוקנין וגוון דכל גוונין דמלכא קדישא לא אתגלי בהיכלא ולא באתר חד אלא אתפתח רקיעא מרקמא על גבי גנתא דעדן לארבע סטרין ואתמליא מזיוא יקרא קדישא ואתחזי תמן ואתהנן כולהו צדיקיא. מאן חמא חדוה דא וכסופא כההוא נועם יי'.

עד כאן הוה לי רשו למחמי בההוא ספרא. אדמקיפנא למחמי יתיר בספרא דא פרח מן ידי ולא חמינא ליה. אשתארנא עציב ובכינא, דמיכנא תמן בההוא מערתא וחמינא ליה לההוא דלביש מדא, אמר לי ר' למה לך למבכי ולא תתעצב, ממאן דהוה ההוא ספרא פרח לגביה ונטליה, ועד לא יפוק מהאי עלמא גניז ליה בההוא מערתא דמדברא דא והשתא דהוה מתגלי לחייה הכא פרח באוריא ונטליה. מכאן ולהלא אזיל לך לאורחד. [p. 319] ומההוא יומא עד הכא לא אתגלי לי ולא זכינא למשמע ממאן הוה, ובכל זמנא דאנא דכירנא הוינא עציב.

אמר רבי אלעזר דלמא קבי"ה בעי ביקריה דלא בעי דאתגלי בעלמא. עד דהוה יתבין ולעאן באורייתא במלין עלאין יקירין אלין נהר יממא, קמו ואזלו. א"ר אלעזר השתא עידן רעוא הוא מקמי מלכא קדישא, נימא מילי דאורייתא ונתעסק בה ונשתתף בשכינתא. [רד ע"א]

פתח ואמר (תהלים ה: 4) י"י בוקר תשמע קולי בקר אערוד לך ואצפה. י"י בקר. מאי בקר, דא בקר דאברהם דכתיב (בראשית כב: 3) וישכם אברהם בבקר, דהא כד אתי צפרא ההוא בקר דאברהם אתער בעלמא ואיהו עידן רעוא לכלא ולמעבד טיבו לכל עלמא לזכאין ולחייבין וכדין עידן צלותא הוה לקמי מלכא קדישא. ועל דא בשעתא דאתא צפרא בעידנא דא כל אינון אסירי מלכא אשכחו נייחא דאיהו עידן צלותא איהו עלייהו וכ"ש אינון דתייבין בתיובתא ובעאן בעותהון לקמי מלכא קדישא בגין דההוא שעתא חד ממנא נפיק לסטר דרום וכל זיני אסוותא בידוי ומסטר דרום נפק חד רוחא ומטי לגבי ההוא ממנא ורפאל שמיה [p. 320] ההוא די ממנא על אסוותא, וכד מטי צלותא לקמי קבי"ה פקיד לבי דינא דיליה דלא יפתחון בדינא בגין דחיים בידוי דקבי"ה ולא בידייהו. ומיגו דאיהו עידן רעוא בעי קבי"ה זכותא דההוא ב"נ. אי אשתכח מוטב, ואי לאו חשיב ליה דאיהו מארי דתיאובתא וחס עליה.

בההוא שעתא קל צפרין דמתקנן אשתמעו כד"א (תהלים קד: 17) אשר שם צפרים יקננו חסידה ברושים ביתה, ואודן ומשבחן לקבי"ה וההוא אילת השחר אתער על עלמא ואמר (שם לא: 20) מה רב טובך אשר צפנת ליראיך פעלת לחוסים בך נגד בני אדם. כדין ההוא ממנא נפיק ועביד כל מה דאתפקד.

אי תימא דזיני אסוותא בידוי כמה דאמרן, לאו הכי דהא אסוותא לא הוי אלא בידא דמלכא קדישא, אבל בשעתא דפקיד קבי"ה אסוותא לההוא בר נש איהו נפיק וכל אינון מקטרגין דממנן על מרעין דחלין מניה. כדין ההוא רוחא דקא נקט מסטרא דדרום אושיט ליה לההוא ב"נ והא אסוותא אשתכח וכלא בידא דקבי"ה. [p. 321] ועל דא י"י בקר תשמע קולי, ולא כתיבי י"י בקר תשמע קולי אלא לגבי בקר דאברהם קאמר.

בקר אערך לך, תרי בקר אמאי. אלא חַד דאברהם וחד בקר דיוסף דכתיב
 (בראשית מד: 3) הבקר אור, ומתרגמינן צפרא [רד ע"ב] נהר, נהר ודאי.
 אערך לך ואצפה. אערך לך מהו, אלא אַסדר בוצינא דילך מיך לאדלקא, כד"א
 (תהלים קלב: 17) ערכתי נר למשיחי, ולגבי בקר דיוסף קאמר דהא סדורא דבוצינא דיליה
 הוא.
 ואצפה. מהו ואצפה, הא כל בני עלמא מצפאן ומחכאן לטיבו דקב"ה אפילו חייבין
 דעלמא, מאי שבחא דדוד יתיר מכל בני עלמא. אלא מלה דא שאילנא והכי אמרו לי ואיהו
 מלה קשוט דאתי מרחיק.
 נהורא סתימאה קדמאה דברא קב"ה הוה נהיר עד דלא הוו יכלין עלמין למסבל ליה.
 מה עבד קב"ה, עבד נהורא לנהוריה לאתלבשא דא בדא וכן לשאר נהורין עד דעלמין כלהו
 אתקיימו בקיומיהו ויכלין למסבל. [p. 322] אַתפשטו דרגין ואתלבשו נהורין ואינן אקרין
 כנפים עלאין עד דמטי להאי בקר דיוסף ואיהו נטיל כל נהורין עלאין ומגו דכל נהורין עלאין
 ביה תליין זיויה סליק מסייפי עלמא עד סייפי עלמא עד דעלמין דלתתא לא יכלין למסבל.
 אתא דוד ואתקין חופאה להאי בקר דיוסף לאתחפיא ביה ולקיימא עלמין דלתתא
 בסדורא דבוצינא דא, ודא דכתיב בקר אערך לך ואצפה, כד"א (שמות לו: 2) ויצפהו זהב
טהור, ובגין דההוא בוצינא מחשבתא ושבחא דדוד ביה תלייא אמר דאיהו ליהוי חופאה
 להאי בקר.
 אתא רבי אבא ונשקיה, אמר אלמלא לא נפקנא בארחא אלא למשמע מלה דא די.
 עד דהוו אזלי הא יונה חדא מטא לגבי רבי אלעזר, שריאת וקא מצפצפת קמיה.
 [p. 323] אמר לה יונה כשרה הוית ומהימנא תדיר בשליחותיך, זילי ואימא ליה הא חברייא
 אתאן לגבך ואנא עמהון ונסא יתרחיש ליה לתלתא יומין ולא ינפל עליה דחילו דהא בחדוא
 אנן אזלין לגביה.
 אתיב זמנא אחרא ואמר לא חדינא סגי ובאיש בעינוי סגי על חד רמונא מליא
 דאתיהיב תחותיה ויוסי שמיה. אזלת ההיא יונה מקמיה ואינן אזלו.
 אמר רבי אבא מאי האי, תוהנא סגי ממה דחמינא.
 אי"ל יונה דא אתאת לגבי בשליחותא דרבי יוסי חמי דאיהו בבי מרעיה וידענא
 דאשתזיב וחלופא אתיהב עליה ואתסי.
 עד דהוו מהלכי הא עורבא חדא קאים לקמייהו קרי בחילא ומצפצפא צפצפא סגי.
 אמר רבי אלעזר להכי את קיימא ולהכי את מתתקן, זיל לארחך דהא ידענא.
 אמר ר' אלעזר חברייא ניזיל ונגמול חסד לרמונא דהוה מליא מכלא ורבי יוסי
 דפקיעין איהו דהא אסתלק מעלמא דין ולית מאן דאתחזי לאשתדלא ביה ואיהו קריב לגבן.

סטו מארחא ואזלו תמן. כיון דחמו לון כל בני מאתא נפקו לגבייהו ועאלו תמן
חברייא אלין. [p. 324] ברא זעירא הוה ליה לרבי יוסי ולא שביק בר נש דימטי לערסיה
ואיהו בלחודוי הוה סמיך ליה ובכי עלוי פומיה בפומיה מתדבקה.
 פתח ההוא ינוקא ואמר (דברים כב: 6-7) כי יקרא קן צפור לפניך בדרך בכל עץ או על
הארץ אפרוחים או ביצים והאם רובצת על האפרוחים או על הביצים לא תקח האם על
הביצים, שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך למען ייטב לך וגו'. הוה געי ההוא ינוקא
 ובכי, אמר מארי דעלמא תרי הוינא אנא ואחתא זעירתא מנאי, הוה לך לנטלא לן ולקיימא
דינא דאורייתא. ואי תימא אם כתיב ולא אב, כולא הוה אבא ואמא. אימא מיתת ונסבת לה
 מעל בנין, הא אבא דהוי חפיא עלן אנסיב מעל בנין, אן דינא.
 בכו ר' אלעזר וחברייא לקל בכיה וגעו דההוא ינוקא. פתח ר' אלעזר ואמר
 (משלי כה: 3) שמים לרום וארץ לעומק ולב מלכים אין חקר.
 עד דהוה אמר ר' אלעזר דא הא עמודא דאשא פסיק בינייהו וההוא ינוקא דביק
 בפומיה דאבוי ולא הוה מתפרשי. א"ר אלעזר קב"ה או בעי למרחש ניסא או בעי דלא ישתדל
 בר נש אחרא עליה, אבל על ההוא ינוקא לא יכילנא למסבלא דמעין.
 עד דהוה יתבי שמעו חד קלא דהוה [ר' ע"א] אמר זכאה אנת רבי יוסי דמלין דהאי
 גדיא זעירא ודמעוי סליקו לקמי [p. 325] כרסייא דמלכא ודנו דינא ותליסר בני נשא
דעלמא אזמין קב"ה למלאך המות בגינד, והא עשרין ותריין שנין אוסיפו לך עד דתולין בר
 להאי גדיא שלימא חביבא לקמי מלכא.
 קמו ר' אלעזר וחברייא ולא שבקו חד בר נש בביתא. אדהכי חמו ההוא עמודא
 דאשא דסליק ור' יוסי פתח עינוי וההוא ינוקא דביק פומיה בפומיה. א"ר אלעזר חברייא
 זכאה חולקנא דחמינא תחיית המתים עינא בעינא.
 קריבו לגביה וההוא ינוקא נאים כמאן דגוע מהאי עלמא. אמרו זכאה חולקך רבי
 ובריך רחמנא דארחיש לך ניסא על געיא ובכיה דברך ובמלוי דהכי דחיק במלין שפירין
 לתרע שמיא, דמעוי ומלוי אוסיפו לך חיון.
נטלוה לההוא ינוקא ונשקוה ובכו עמיה מחדוא סגיא ואפקוהו לביתא אחרא
 ואתערו עליה ולא אודעו ליה מיד אלא לבתר הכי. חדו תמן תלתא יומין וחדשו בהדי ההוא
 רבי יוסי כמה חדושין באורייתא.
 [p. 326] אמר לון ר' יוסי חברייא מההוא עלמא לא י**הב** לי רשו לגלאה אלא לבתר
 תריסר שנין מכל מה דחמינא, אבל תלת מאה ושבעין וחמש דמעין דאושד ברי אעילו
 בחושבנא לקמי מלכא קדישא ואומינא לכו חברייא בשעתא דפתח בההוא פסוקא וגעא
 באינון מלין אזדעזעו תלת מאה אלף ספסלי דהוי במתיבתא דרקיעא וכלהו קיימי קמי
מלכא קדישא ובעי רחמי עלי וערבו לי. וקב"ה אתמלי רחמים עלי ושפר קמיה אינון מלין
היך מסר נפשיה עלי, וחד אפטרפוסא טבא הוה קמיה ואמר מאריה דעלמא הא כתיב

(תהלים ח: 3) מפי עוללים ויונקים יסדת עוז למען צורריך להשבית אויב ומתנקם, די לך זכותא דאורייתא וזכו דההוא רביא דקא מסר נפשיה על אבוה בדינא תקיף. כדן קרא קב"ה למלאך המות וערב ליה איהו. מאי ערבונא יהב ליה, תליסר בני נשא. ויתיב ליה לבתר עשרין ותרין שנין דהא לאו ערבונא קמיה אלא דיתוב לידי משכנין דהוו בידוי. השתא חברייא בגין דחמא קב"ה דאתון זכאי קשוט אתרחיש ניסא לעינייכו, זכאין אתון.

[p. 327] פתח ר' יוסי ואמר (שמואל א ב: 6) י' ממית ומחיה מוריד שאול ויעל. האי קרא אית לאסתכלא ביה, וכי' ממית והא שמה סמא דחיין איהו לכלא ומותא לא שריא ביה ובכל אתר שמה יהב חיין לכל עלמא. מהו' ממית, חשבין בני עלמא דהא איהו קטיל לכל בני נשא, אלא י' ממית ודאי, היך איהו ממית. אי תימא בגין דאסתלק מעל בר נש דהא בעוד דאיהו שארי עליה לא יכלין כל מקטרגין דעלמא לנוקא ליה ובשעתא דיסתלק מניה מיד כל מקטרגין יכלין ליה ומית ב"נ. לאו הכי, אלא י' ממית, למאן ממית, לההוא משיכו דסטרא אחרא בישא, דכיון דמשיכו דסטרא בישא חמי ליה לזיו יקריה מיד מית ולית ליה קיומא אפי' רגעא חדא. כיון דההוא משיכו דסטרא אחרא מית ואתעבר מיד מחיה. למאן, לההוא רוח משיכו דסטרא קדושה, מחיה ליה ואוקים ליה בקיומא שלים, כלא בזמנא חדא. ומה דאמר מוריד שאול ויעל, מוריד לההוא רוח קדישא לשאול ועביד ליה תמן טבילה לאתדכאה ומיד סליק ועאל לאתר דאצטריך בגנתא דעדן.

ואנא חברייא בההוא שעתא דאסתלקנא מעלמא רוחא דילי דמיך מיד עד שעתא זעירא דאחיה ליה קב"ה וגופא הוה מית. בשעתא דפתח ברי באינון מלין כדן פרחא נשמתיה [p. 328] וערעת בנשמתא דילי דהות סליקת מגו דכיו ועאלנא לאתר דעאלנא ותמן אתדן דינא. [רה ע"ב] השתא מכאן ולהלא אית לי לאשתדלא במה דחמינא דהא לית לאשתדלא במלין דהאי עלמא כיון דחמינא מה דחמינא ובעא קב"ה דלא יתנשי מנאי כלום. פתח ואמר (תהלים קיח: 18) יסור יסרני יה ולמות לא נתנני דוד מלכא אמר דא על כל מה דאעבר בהאי עלמא ואמר על אבטחותא דהוה ליה בההוא עלמא. על כל מאי דאעבר בהאי עלמא, דרדיפו ליה והוה ערק באתרין נוכראין בארעא דמואב בארעא דפלשתאי ומכלהו שזיב ליה קב"ה ולא שבקיה למותא. על אבטחותא דההוא עלמא אמר דוד אי הכא חבנא לגבי קב"ה, הכא אלקינא וקבילנא עונשא ואדכי לי מכל מה דחבנא ולא שביק עונשא דילי לההוא עלמא לבתר מותא. ודאי יסור יסרני יה בהאי עלמא בגין לנקאה לי, ולמות לא נתנני דיטול נוקמתא מנאי. ואנא הא קב"ה אנקי לי זמנא חדא, מכאן והלא אצטריכנא דלא אהא בכסופא לעלמא דאתי.

פתח ההוא ינוקא בריה ואמר (במדבר כו: 3) אבינו מת במדבר והוא לא היה בתוך העדה הנועדים על י' בעדת קרח כי בחטאו מת. אבינו, הא טעמא לעילא אריך מלה ומשיך

ליה. אי חסידין קדישין כמה משיכו דצערא במקרי אבינו, לית צערא ולית כאבא דרוחא ונפשא אלא כד קראן הכי, אבינו בכאבא דלבא.

[p. 329] מת במדבר, וכי אחרנין לא מיתו במדבר דהכי רשים ליה ואמר דאיהו מת במדבר. אלא כמה בני נשא ערטראין על דא, מנהון אמרי דההוא מקושש עצים הוה דכתיב כי בחטאו מת, ומנהון אמרי הכי ומנהון אמרי הכי. אלא הכי אוליפנא, יומא דאבא נפל בבי מרעיה אולפו לי דא, ואנא חמינא מה דחמינא דפקיד לי אבא דלא לגלאה. אלא כמה וכמה אלף ורבוון דמיתו במדבר ולא על חובא דקרח ולא על חובא דמרגלים כד אתגזר גזירתא, אלא קודם מתן תורה ובתר עגלא דעבדו אינון מטייעי עלמא ואינון דאתמשכו אבתרייהו. אבל טענה דאטעינון אינון בנתין דמית במדבר איהו הוה צלפחד רב לבית יוסף ומגו דלא הוה ידע ארחי אורייתא כדקא יאות לא הוה נשיאה ואיהו הוה דלא נטר פומיה ומלוי לקבליה דמשה, ועליה כתיב (שם כא: 6) וימת עם רב מישראל, גבר דלא [p. 330] ידע אורייתא ואיהו רב במשפחה, רב לזרעיה דיוסף, מבנוי דמנשה. ובגין דחב במדבר במלולא ממש חשיבו דמשה ינטר דבבו, ועל דא קריבו עם משה לאלעזר ולכל הנשיאים ולכל רישי אבהו וכל העדה ולא מלילו עם משה אלא לקמייהו בגין דקניאו קנאה מניה.

מכאן מאן דחייש מן דיינא יקריב אחרנין ויסגי בגוברין בהדי ההוא דיינא בגין דישמעון דינא דיליה וידחל מנייהו ולא יהא דן אלא כדקא יאות, ואי לא ידחי ליה מן דינא. ואינהו לא ידעי דהא (שם יב: 3) משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה, ולא ידעי דמשה לאו הכי.

כיון דחמא משה כך אמר חמינא דכל כנופיא דגוברין רברבני דישראל וכל רישי אבהו ונשיאי כנשתא עלי איהו. מיד אסתלק משה מן דינא דכתיב (שם כז: 5) ויקרב משה את משפטן לפני יי, אמר משה לא אתחזי לי דינא דא. ענותנותא דמשה אקריב משפטן לפני יי. [p. 331] דיינין אחרנין אי לא נטלי ארחא דא אע"ג דכנופיא סגי עמהון אינון אקרון עזי פנים, לית בהו ענותנותא דמשה, זכאה חולקיה דמשה. חדו ר' אלעזר וחברייא.

אמר ההוא ינוקא אהדרנא למלין קדמאין, אבינו מת במדבר. אבינו, גלו לי דהא נחש תאלי על קדליה ומשיך זנביה בטעמא ההוא דאתמשך עליה לעילא. מת במדבר, מית במלולא דפומיה.

אתבהיל ההוא ינוקא בבהילו ואתקיף בקדלא דאבוי ובכה ואמר צלפחד מית במלולא ואנת אבא במלולא אהדרת לעלמא. [רו ע"א] גפיף ליה ונשיק ליה. בכו חברייא כלהו ואבוה בהדייהו. נטלוה כלהו ונשקוה בפומיה וברישיה ועל עינוי ואבוה הוה בכי בהדיה. א"ל רבי אלעזר ברי הואיל ואמרת מהו כי בחטאו מת.

אמר ליה אבא אבא בחד מלה סגי לון. כיון דההוא נחש כרוך בזנביה לעילא משיך טעמא בחטאו. מאי בחטאו, בחטאו דההוא נחש ולא בחטא [p. 332] אחרא. ומאי איהו, מלולא דפומיה, כי בחטאו מת. טעמא דאיהו משיכו דההוא נחש דכריך על רישיה, בחטאו ודאי.

נטליה ר' אלעזר בתוקפיה בין דרועוי ובכו כלהו חבריא בהדיה. אמר לון רבנן שבוקו לי בהדי אבא דעד כען רוחי לא אתיישבא. אייר אלעזר לר' יוסי אימא כמה יומין ושנין להאי רביא. אמר לון חברייה במטו מנייכו לא תבעון דא דהא עד לא מטון עלוי חמש שנין. אמר ר' אלעזר חס ושלום בעינא טבא אשגחנא ביה. (בראשית מה: 6) חמש שנים אשר אין חריש וקציר, ולא תקצור ליה לעלמין.

אייר אלעזר לר' אבא ניתיב הכא עד שבעה יומין בגין דאתיישבא ביתא דהא כל שבעה יומין דנשמתא נפקת מן גופא אזלת ערטיראה, והשתא דאהדרת עד כען לא אתיישבת בדוכתה עד שבעה יומין.

[p. 333] אמר ר' אבא כתב (דברים טו: 11) פתוח תפתח את ידך לאחיך לעניך ולאביונך בארצך. קרא דא הא תנינן ליה דלא ישבוק ב"נ עניא דיליה ויטול אחרא, הא ר' יוסי חמוך בבי מרעיה ניזיל ונגמול חסדא. אמר ודאי הכי הוא ובתר דנהדר ניעול בהאי, והא כל זמנא דאיכלע בארחא דא ניעול למחמי תחיית המתים.

נשקוה לינוקא וברכוה, נפקו ואזלו. אמר ר' אלעזר תוהנא על דרדקי דדרא דא כמה תקיפא חילא דילהו ואינון טנרין רברבין רמאין.

אמר ר' אבא זכאה חולקיה דסבא מארי דדרא דהא ביומוי בעי קב"ה לאתקנא תרי מתניבתי דיליה ולמעבד לון ישובא רברבא ועלאה כדקא יאות דהא לא יהא כדרא דא עד זמנא דייתי מלכא משיחא.

[p. 334] אזלו. עד דהוו אזלי אמר רבי אבא תנינן על חד סרי מלין נגעין אתיין על בני נשא, ואלין אינון, על ע"ז ועל קללת השם ועל גלוי עריות ועל גניבה ועל לשון הרע, ועל מעידי עדות שקר, ועל דיינא דמקלקל ית דינא, ועל שבעת שוא, ועל דעאל בתחומא דחבריה, ועל דחשיב מחשבות בישין, ועל משלח מדנים בין אחים, ואית אמרי על עינא בישא.

וכלהו תנינן במתניתין. ע"ז מנין, דכתיב (שמות לב: 25) וירא משה את העם כי פרוע הוא כי פרעה אהרן. מאי כי פרוע הוא, דאילקו בצרעת. כתיב הכא כי פרוע הוא, וכתיב במצורע (ויקרא יג: 45) בגדין יהיו פרומים וראשו יהיה פרוע.

ועל קללת השם דכתיב בגלית הפלשתי (שמואל א יז: 46) היום הזה יסגרך יי בידי, וכתוב התם (ויקרא יג: 45) והסגירו הכהן.

[p. 335] אמר ר' אבא מלה דא לא אתיישבא ואצטריך לעיינא בה.

א"ר אלעזר ודאי הכי הוא, פלשתי דא קריב ליוחסא דרות הוה ובנה דערפה הוה והיינו (שמואל א יז: 46) ממערות פלשתים, דשווה לאמיה כמערה דא. וכיון דכתיב (שם: 43) ויקלל הפלשתי את דוד באלהיו אסתכל ביה דוד בעינא בישא ובכל אתר דהוה מסתכל בעינא בישא כל זיני צרעת אתמשכן מעיניה. והכי הוה ביואב, כיון דאסתכל ביה בעינא בישא מה כתיב, (שם ב ג: 29) ולא יכרת מבית יואב זב ומצורע וגו'.

[p. 336] והכא בפלשתי כיון דקלל את השם אסתכל דוד ביה בעינא בישא וחמא במצחיה דאצטרע, מיד ותטבע האבן במצחו, ואתדבקת צרעת במצחו. וכלא הוה, אשתקעת עינא בישא דצרעת במצחו ואשתקעת אבנא ממש במצחו, ודאי מצורע הוה.

רשע חייבא בישא [רו ע"ב] דבלעם עינא דיליה הוה בהפוכא דדוד. דוד עיניה הוה מרקמא מכל זייני גוונין. לא הוה עינא דעלמא שפירא למחזי כעינא דדוד, כל גוונין דעלמא מנצצן ביה, וכלא ברחמנו למאן דדחיל חטאה דכתיב (תהלים קיט: 74) יראיך יראוני וישמחו, חדאן כד חמאן לי. וכל אינון חייבין דחלין מקמיה.

עינוי דבלעם חייבא עינא בישא בכלא, בכל אתר דהוה מסתכל שלהובא שיצי ליה דהא לית עינא בישא בעלמא כההוא רשע בהפוכא דעינוי דדוד.

על גלוי עריות דכתיב (ישעיה ג: 17) ושפת יי קדקוד בנות ציון, וכתוב (ויקרא יד: 56) ולשאת ולספחת.

על הגניבה דכתיב (זכריה ה: 4) וכלתו את עציו ואת אבניו. מאן הוא מלה דמכלה עצים [p. 337] ואבנים, הוי אימא דא צרעת דכתיב (ויקרא יד: 45) ונתץ את הבית את אבניו ואת עציו.

על לשון הרע דכתיב (במדבר יב: 1) ותדבר מרים ואהרן במשה, וכתוב (שם: 10) ויפן אהרן אל מרים והנה מצורעת.

על עדות שקר בגין דהעידו שקר ואמרו (שמות לב: 4) אלה אלהיך ישראל בקל תקיף דכתיב (שם: 17) קול מלחמה במחנה, בגייד (במדבר ה: 2) וישלחו מן המחנה כל צרוע.

ועל דיין דמקלקל ית דינא דכתיב (ישעיה ה: 24) לכן כאכול קש לשון אש וגו' ופרחם כאבק יעלה וגו'. [p. 338] מאי טעמא, כי מאסו את תורת יי צבאות. ואין פרחם אלא צרעת דכתיב (ויקרא יג: 12) ואם פרוח תפרח הצרעת.

על דעאל בתחומא דחבריה מנין, מעוזיהו דעאל בתחום כהונה, וכתוב (ד"ה ב כו: 19) והצרעת זרחה במצחו.

ועל המשלח מדנים בין אחים דכתיב (בראשית יב: 17) וינגע יי את פרעה נגעים גדולים, דשלח מדנים בין אברהם ושרה.

ועל עינא בישא מנין, כמא דאתמר. וכלהו הוּו ביה בההוא חייבא דבלעם.

[p. 339] ת"ח כתיב פתורה אשר על הנהר. מאיעל הנהר, דנטל עינא בישא על ההוא נהר דקיימא בהו בישראל דכתיב (ישעיה סו: 12) הנני נוטה אליה כנהר שלום, והוא אתא בההוא פתורה ואיגרי בהו.

א"ר אבא כל הני מלין ודאי הוּו ביה, אבל גלוי עריות מנין.

א"ל דכתיב (במדבר לא: 16) הן הנה היו לבני ישראל בדבר בלעם למסר מעל ביי על דבר פער, הא הכא ע"ז וגלוי עריות.

[p. 340] סהדותא דשקרא דכתיב ויודע דעת עליון, דעת בהמתו לא הוה ידע, דעת עליון הוה ידע. שומע אמרי אל.

קלקל ית דינא דכתיב לך איעצך, דהא בדינא קיימא ויהב עיטא בישא לאבאשא וסטא מן דינא ואמליך בישין עליהו.

עאל בתחומא דלאו דיליה דכתיב ואעל פר ואיל, את שבעת המזבחות ערכתי. משלח מדנים בין אחים, בין ישראל לאבוהון דשמיא.

לשון הרע, לא הוה בעלמא כגווניה.

קללת השם דכתיב ואנכי אקרה כה.

[p. 341] וכלהו הוּו ביה. עינא בישא כמא דאתמר וכלא על ההוא נהר דישראל נטל עיטין לאיגרי בהו.

(במדבר כב: 5) ארץ בני עמו. וכי לא ידענא דארץ בני עמו הוה, אלא ארץ דא רזא דכל בני עמו מתדבקן ביה. [שד ע"א]

לאמר הנה עם יצא ממצרים. אי תימא דהא את צריך לנטלא פיפוסין ויוחסין דלהון לא אצטריך אלא אורח כללעם. מ"ט, משום דהכי קרא לון פטרונא דלהון כמה זמנין ועל דא לא תטעי דכתיב (שמות ה: 1) שלח את עמי, בכל זמן.

ועוד כד נטילת עיטא עליהו עם פרעה בלישן דא יכילת להו דכתיב (שם א: 9) הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו, ובלישן דא השתא דכתיב הנה עם יצא ממצרים. ולא אפיק לון אחרא אלא איהו מגרמיה נפק ובגין כך תיכול לאבאשא לון.

[p. 342] הנה כסה את עין הארץ, אית דאמרי סיחון ועוג דהוּו עינא דארעא. אלא כד אייתי קב"ה ארבה על מצראי מה כתיב, (שם י: 15) ויכס את עין כל הארץ ותחשך הארץ. אמאי, בגין דכל חרשין וקוסמין דעלמא לא יכלין למעבד חרשין אלא מלה חדא בדרגא חדא ובזמנא חדא, ועמא דא אייתי ערוב מבולבל מכמה זינין מבולבלין אלין באלין דלא יכלין חרשין וקוסמין לקיימא קמיהו. ודא הוא ויכס את עין כל הארץ ותחשך הארץ, והכא כתיב והנה כסה את עין הארץ והכי הוא ודאי.

א"ר אבא ודאי בלעם ובלק לא הוּו חרשין וקוסמין כוותיהו. בלעם חיליה ותוקפיה הוה בפומיה ובעיניה, בלק חיליה ותוקפיה הוה בעובדא דידין, ודא אצטריך לדא ודא

אצטריך לדא דהא כל זיני חרשין דעלמא בפומא ועובדא הוה ובהו תליין. דא הוה ליה לישן ולא ידין ודא הוה ליה ידין ולא לישן.

אזלו, מטו חד בי חקל ושמשא הוה תקיף לחדא. חמו ההוא בי חקל בשפירו דעשבין ומיין נפקין בכל סטר ואילני חקלא סגיאין, יתבו תמן. א"ר אלעזר כמה יאות אתר דא לנייחא ביה.

[p. 343] אדהוו יתבי הא חויא רברבא אתי בתוקפא דשמשא ואעבר קמייהו. א"ל ר' אלעזר חויא חויא סטי לך מאורחך דהא תב ואתנחם על מה דעבד ולא יוסיף למעבד ההוא מלה.

תוהו חברייה. א"ר אבא מאי האי.

אמר לון שתוקו. אמר חויא חויא לבתר דלחישו לך אתנחם ההוא גברא ושוי

בדעתיה דלא יתוב ביה לעלם, סטי לך מאורחך.

קם חויא בקיומיה ולא נטיל הכא והכא. תב כמלקדמין, א"ל חויא חויא ידענא מאי

את בעי, תוב וסטי לארחך דהא גוי חייבא אתי דעביד בישין לחד יודאי ויהא נאים שכיב במערתא דילך, זיל וקטליה. מיד אהדר חויא ודליג דלוגין קמייהו.

א"ר אלעזר חברייה אי לא הוינא הכא כמה בישין הוה האי חויא עביד דהא ב"נ חד

עבד עובדא דחובא ועד לא תב לחישו ליה לקטלא ליה. אימלך ההוא ב"נ בין כך ובין כך ואתנחם ולא יתוב לעלמין בהאי חטאה ועל דא אשתזיב מן דינא.

אמרו חברייה במה ידעת.

אמר לון סימנא יהב לי אבא ואנא אשתמודענא ביה.

אמרו ליה תינח חויא דתשתמודע ביה, ההוא בר נש דאתנחם ותב מחוביה במה

ידעת.

אמר לון כד הוה אזיל האי חויא קשקשוי הו סלקין וזנביה זקיף ואיהו אזיל

בבהילו. רוחא חדא הוה אזיל לקבליה והוה קארי קמיה תוב מארחך דהא תב ואתנחם ההוא ב"נ מהאי חטאה. וחויא חייבא לא הוה ציית ליה עד דיתנון ליה כופר בהדיה דההוא

ב"נ, דכך אורחוי דההוא חויא עילא ותתא, כיון דאתיהב ליה רשו לא תב האי חויא עד

[p. 344] דאשלים ביש או דיתנון ליה כופרא דהא בריקנייה לא יפוק חויא כיון דנטל רשו.

אמרו ליה תינח כל דא, ההוא גוי דאמרת דיהבת ליה כופרא מנא ידעת.

אמר לון ההוא רוחא דהוה אזיל לקבליה ולחיש ליה דליג על אודני ואמר לי.

תוהו. אמר ר' אלעזר חברייה ניהך ונקרב ונחמי דהא חויא כבר עביד מה דעבד.

קמו וקריבו גבי חד טינרא בההוא חקל, אשכחיה לההוא גוי מית וההוא נחש כרוך

ליה על עקביה ולא הוה בדיל מניה, ולבתר אתפרש מעקביה וסליק על גרוניה ואכריך תמן

ומתמן נחית על עקביה ולא הוה מתפרש מניה.

אשכחנה ליה ארנקי מליא דדינרי דהבא דגזל לחד יודאי בארחא ומחא ליה. נטל ר' אלעזר הארנקי אמר בריך רחמנא דבכלא עביד שליחותא. תבו להווא אתר דיתבו תמן.

פתח ר' אלעזר ואמר (ישעיה מג: 4) מאשר יקרת בעיני נכבדת ואני אהבתיך ואתן אדם תחתיו ולאומים תחת נפשך. מאשר יקרת, [p. 345] יקר מבעי ליה והכי אצטריך ליה למימר מאשר אתה יקר בעיני, מהו יקרת מכלל דאיהו מגרמיה ואתהדר ואתייקר. הכי הוא ודאי דכל ב"נ דהוה בחיובא [שד ע"ב] בקדמיתא הוה מזלזלא תועבה איהו קמי קב"ה ואי לבתר אימלך ותב מחוביה השתא אתיקר איהו מגרמיה וקב"ה קארי עליה ואמר מאשר יקרת בעיני, את מגרמך יקרת בעיני נכבדת. ואני אהבתיך, דהא לית רחימו לקב"ה בהדי ב"נ בעלמא אלא בבר נש דתב מחוביה, ועל דא ואני אהבתיך דהא לית רחימו לקב"ה אלא ביה.

אבל מה אעביד, דהא אתיהיב רשו לחויא תקיפא לנזקא. דא היא עיטא קדמא ואתן אדם תחתיו. מאי איהו אדם דיהיב קב"ה כופר תחותיה, חייבא אוחרא דלא אתנחם על חוביה. והווא מאן יהא, מעמא דהווא חויא מדיליה ייכול דכתיב ואתן אדם תחתיו, אל תקרי אדם אלא אדום. [p. 346] ולאומים תחת נפשך, דא הוא ולאום מלאום יאמץ ודא זרעא דעשו דיהא תחת נפשך.

אדהו יתבי הא יודאי דגזל ליה גוי דקטיל חויא אתא באורחא לאי ועיף מאורחא, ומגו תקיפו דשמשא עאל בהווא חקלא ויתבי תחות אילנא חד והוה מצדיק עלוי דינא ואמר מארי דעלמא גלוי וידוע לקמך דלא חיישנא עלי כלום ולא על גופי ולא על ממונאי דהא בדינא את עביד כל מה דאת עביד. אבל אבא ואמא סבין אית לי דלית לי במה אפרנס לון ועל דא חיישנא.

ותו על כל דא צרורא חדא דדינרין דהוה בהווא ארנקי דחד מסכינא למעבד חופה לברתיה ענייה. מה אעביד מארי דעלמא, ע"ד כאיבנא בלבאי יתיר. בכה ואמר (תהלים יט: 10) משפטי יי אמת צדקו יחדיו. דינין דמארי עלמא קשוט אינון. אמאי אינון קשוט, בגין דצדקו יחדיו, דהא בשעתא דדינא בעי קב"ה למעבד דינן, כמה מארי תריסין קיימי מהאי סטרא ומהאי סטרא ומצדיקין אלן באלין ונגחי אלן באלין. כיון דצדקו יחדיו אלן באלין ואסתכמו כחדא כדן משפטי יי אמת. אימתי צדקו יחדיו, כד מצדיקי כל [p. 347] בני דינא דלעילא. ואנא מארי דעלמא על כל דא בכינא ולא על דידי.

שמע ר' אלעזר וחברייא וקמו לגביה, חמו ליה יתיב תחות ההווא אילנא ואתקיפו ביה ונטלוהו לגבייהו. אמר ליה ר' אלעזר לא תדחל זכאה קשוט דאי לאן זכאה אנת לא ירחיש

לך קב"ה ניסא רברבא כמא דעבד בקדמיתא. טול ארנקי דדינרין דילך ותא ותחזי מה דעבד קב"ה בגינך.

אזל בהדיהו וחמא ההוא גוי מית וחויא הוה עבד ביה נוקמין והוה כריך על קדליה כדבקדמיתא. אשתטח ההוא יודאי בעפרא ואודי ושבח למארי עלמא וקם ונשיק ידוי דרבי אלעזר וחברייא. אמר לון השתא ידענא דקב"ה ארחיש ניסא דא בגיניכו, אבל רבן על אבא ואמא סבין דאית לי בכינא ועל חד מסכינא דיהב לי צרורא דא כאיבנא. פתח ארנקי ואחמי לון ואחמי לון ההוא מחתא דעבד ליה ההוא גוי. צלי עליה ר' אלעזר ואיתסי.

קריבו לגבי ההוא גוי כמלקדמין וחמו חויא דהוה עביד כדבקדמיתא. אמר ליה ר' אלעזר חויא חויא כל מה דעבדת יאות עבדת. ותו דאחמית חילך וגבורתך ביה ועבדת נוקמין סגיאין, והא חמינן תלת זמנין ואחמית כל מה דעבדת. מכאן והלא זיל ואתטמר במערתך וגזרנא עלך דלא תנזיק לברייתא לעלמין. אתפרש ההוא חויא וכפיף רישיה ואזיל ליה.

אמר ר' אלעזר לההוא יודאי טול עדאה דשנאך דהא כיסא דדינרי דדהבא אית לגביה דשבק ליה בריה דההוא גוי לאבוי ושבוך ליה מנוי ולא תטול מדיליה כלום וזיל לגבי גברא דדוד [p. 348] פלן ותשכח דההוא שעתא מיתת אינתתיה, זיל לגביה והב ליה כיסא דדינרין דא בגין דההוא גברא אית ליה ברא חדא ושמעון שמיה והוה אזיל בסחורתא על ימא ואינון בארבא, בריה דהאי גוי גנב ליה האי כיסא ויהב ליה להאי רשע. ואימא לההוא יודאי דיסליק כיסא דא לבריה דלעגל ייתי לגביה ויברך לקב"ה דאחזר אבידה למארה. וכך עבד, נטל כיסא ואסגיד לקמיה דר' אלעזר ונשיק ידווי.

תוהו חברייא. אמר ר' אבא בכל אורחא דא אית תוהא בכל מה דחמינן בך והשתא איהו תוהא על תוהא, מהו דין.

אמר להו מלה דא לאו בסימנא איהו ולאו בחכמתא, אלא רוחא דיילי אסתכל ואנא חמינא כאלו עינא בעינא חמינא.

תוהו. אזלו כלהו וההוא יודאי בהדיהו עד דמטו לבי חמוי. כיון דמטו תמן אשכחיה לחמוה דהוה יתיב על גבי ערסוי ולעי באורייתא. בריך ברכתא ר' אלעזר ובריכו חברייא ואיהו חדא בהו.

פתח ואמר (ירמיה יז: 4) רפאני יי וארפא הושיעני ואושעה כי תהלתי אתה. כיון דאמר רפאני יי מהו וארפא, כיון דאמר הושיעני מהו ואושעה, כיון דאסיא מסי מאן הוא דימחי. אלא כל אסוותא דעלמא בידוי דקב"ה אינון אלא אית מנהון על ידא דשליחא ואית מנהון דלא אתמסרו בידא דשליחא ואינון דאתמסרו על ידא [שה ע"א] דשליחא אסוותא אינון אבל לזמנא מתהדרן ואינון דאיהו מסי ההוא מרעה דילנא [p. 349] לא אהדר

לעלמין. ועל דא אסוותא דיליה אסוותא דלית בה מרעה כלל, ובגין כך רפאני יי וארפא, וארפא ודאי בלא קטרוגא כלל. והשתא חברייא קב"ה יהב לי אסוותא ועשק לי וערב לי. סחו ליה כל עובדא, תווה בכי וחדי. אמר חברייא נדרנא דאיהך לגביה ואתחבר בהדיה ונודה ונשבח למארי עלמא. חדי בהדיהו.

אמרו ליה במה הוית מתעסק.

אמר לון הוינא משתדל בפרשתא דבלק וחמינא דחכמתא דיליה הוה תקיף יתיר מחכמתא דבלעם. חכמתא דבלעם רגעא חדא, חכמתא דבלק בכל זמן. אבל מפתחן כלהו בידא דבלעם בגין דאיהו הו אשלים בפומא. בלק הוה ידע למעבד חרשוי ולא הוה ידע לאשלמא בפומא.

[p. 350] פתח ואמר (ירמיה ל: 14) אתה אל תירא עבדי יעקב ואל תחת ישראל כי

אתך אני כי אעשה כלה בכל הגוים אשר הדחתך שמה ואותך לא אעשה כלה ויסרתך למשפט ונקח לא אנקך. האי קרא אוקמוה אבל אתה אל תירא עבדי יעקב מחרשוי דבלעם, ואל תחת ישראל מקסמוי דבלק.

תייח היך הו תרווייהו דא בדא בעיטא בישא. אמר בלעם יעקב בביתא דלבן אבי

אבא הוה וניחש נחשין לקבליה ויכיל ליה, אסדר אנא נחשין לקבליהו. אמר בלק ואנא אסדר קסמין לשמא דאקרי ישראל.

בההיא שעתא נפק רוחא חדא מסטרא דיוסף מגו ענפי אילנא ונשיב לאינן נחשים ובטיל לון והיינו דאמר יוסף (בראשית מד: 15) כי נחש ינחש איש אשר כמוני. מאי איש אשר כמוני, בגיני אית איש דנחשים יבטל [p. 351] לבנייכו, בגיני איהו לעילא, והיינו איש אשר כמוני, כמוני אית איש לעילא.

נפק רוחא אחרא מגו אילנא דלתתא ונשיב בההוא קסם ובטיל ליה, והיינו קסם על

שפתי מלך. מאן מלך, דא אילנא דלתתא. כדין אתיב בלעם ואמר כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל, ותרווייהו הו בתרין סטרין אלן.

כי אתך אני. לא הו יומין מן יומא דאיברי עלמא דאצטריך הכי למהוי קב"ה

בהדיהו דישראל כההוא זמנא דבעא בלעם לשיצאה לשנאיהון דישראל מעלמא, ועל דא אמר קב"ה בלעם בעא לשיצאה לכו מעלמא ואנא לא אעביד הכי אלא (ירמיה ל: 11) כי אעשה כלה בכל הגוים אשר הדחתך שמה ואותך לא אעשה כלה, דאלו ייתון כל עמין לא ייכלון לשיצאה לכו מעלמא.

אתא לבן בקדמיתא ובעא לאעקרא ליה ליעקב בלחודוי מעלמא, אתא קב"ה ואגין

עליה דכתיב (בראשית לא: 24) השמר לך פן תדבר עם יעקב מטוב עד רע. אתא פרעה ובעא

לשיצאה לון מעלמא, אתא קב"ה ואגין עלייהו דכתיב (שמות א: 12) וכאשר יענו אותו כן

ירבה וכן יפרוץ. [p. 352] אתא המן ובעא לשיצאה כלא, אתא קב"ה ואגין עלייהו ואתיב

כלא על רישיה. וכן בכל דרא ודרא וישראל אמרי (איכה ג: 22) חסדי יי כי לא תמנו כי לא

כלו רחמיו. כי לא תמו מבעי ליה, אלא חסדי יי' בכל דרא ודרא דהוּו בסעדן דלא תמנו ולא אשתצינא. מ"ט, בגין דלא אתמנעו רחמוי מיין דכתיב כי לא כלו רחמיו.

ת"ח מה כתיב בקדמיתא, וישלח מלאכים אל בלעם בן בעור, ולבתר כתיב וילכו זקני מואב וזקני מדין וקסמים וגו'. הוה ליה למכתב וילכו המלאכים, מאי שנא דקא שני מלה ממה דאמר בקדמיתא. אלא ההוא רשע דבלק חכים הוה בכל דרגין דלעילא, אינון דקשרין קשרין למעבד בהו חרשין וקסמין וכל אינון דרגין עלאין מנייהו דבהו כפיין לדרגין תתאין. א"ל בכל זמנא דאנן חרשין קסמין וחרשין נחשין אית לן דרגין ומלאכין ידיעאן דאשתמודעאן לגבי חרשין וקסמין, אבל מכאן ולהלא אית לך לעינא באתר אחרא עלאה. [p. 353] כתב ליה שמהן אחרנן באינון דרגין קדישין, והכי אורחנן דקסמין וחרשין, ידעי אינון דרגין דההוא קסם שריא בהו ועבדין חרשייהו ואומאן לון בדרגין אחרנין עלאין מנייהו ועבדי מה דעבדי.

שלח ליה הכי, עמא דא לאו קשרא דלהון כשאר עמין דעלמא, קשרא דלהון באתר אחרא עלאה מתקשרן. כתב ושלח ליה פופוסא ופטרונא דתריסר נציבין דסחרן גלגלי רתיכא דכרסייא קדישא. א"ל אי תסתכל בהני אסתכל בגין דהני תריסר מתקשרן בתריסר שבטין, ואי בהני תעביד חרשין בדיוקנא דלהון דאינון תריסר שבטין דגלין פרישין ניכול ונגח בהו קרבא ונעקר לון מעלמא. והיינו וישלח מלאכים, מלאכים ודאי, ודא הוא וקסמים בידם, פופוסין דמלאכין קדישין הוו אתייאן בידייהו. ואיהו לא הוה ידע דכל דרגין עלאין בידוי דקב"ה אינון. מה חשיב בלק, חשיב דעמא דישראל אתמסרו למלאכין כשאר כל עמין דעלמא ועל דא כתיב שמהן דאלין מלאכין תריסר ושלח ליה והיינו דכתיב וישלח מלאכים. א"ל ת"ח כל דרגין דאינון מתקשראן [שה ע"ב] קשרין לאתברא עמא דא מסטרא דצפון אינון ומסטרא דצפון זמינין למנפל. שולטנן דחרשין דילן בסטרא דצפון אינון, השתא ניכול לאגחא בהו קרבא דהא תריסר אלין דאינון מתקשראן בהו [p. 354] מסטרא דצפון שראן לממני, הואיל ומשמאלא שריין תוקפא דילהון אתחלש ואתבר בגין דכל תוקפא דילן לההוא סטר איהו. מהו דקאמר, (מלכים א ז: 25) עומד על שנים עשר בקר שלשה פונים צפונה, מצפון שארי לממני.

אמר הא תוקפא דילן בסטרא דצפון איהו ואינון ארבעים חסר חד דרגין תקיפין מפרזלא ונחשא ותחותייהו לית לון חושבנא, ועל דא אגן ניכול לאגחא קרבא בהו ולאגרי בהו.

וקב"ה לא עבד הכי לעמא קדישא ולא בעא למשבק לון למלאכים ולא לכל חילי שמיא אלא איהו בלחודוי. בדר מלאכין ורברבין דשלטנין על כל שאר עמין, ענפין פרידן על כלהו. כיון דאתא לישראל נטיל לון איהו בלחודוי ואחסין ליה בנופא תוקפא דאילנא ולא שביק לון בידא דמלאכין ולא בידא דממנאן ורברבין דעלמא דכתיב (דברים לב: 8) בהנחל עליון גוים בהפרידו בני אדם יציב גבולות עמים למספר בני ישראל. ואינון תריסר תחומין

מתחמן בארבע סטרין דעלמא. לבתר דבדר ענפין וטרפין נטל לישראל ואחסין לון בתוקפא
נופא דאילנא דכתיב (שם: 9) כי חלק יי עמו יעקב חבל נחלתו.

[p. 355] א"ר אלעזר כמה יאות ושפיר קאמרת, זכאה אורחא דילן דכמה מלין
עלאין קדישין חמינא ורוחנא לון.

ההוא יודאי הוה תמן לקמייהו. אמר לון רבנן כל מילין אלין כמה טבאן ומילין
עלאין קדישין נינהו. מהו דכתיב (שם: 8) ימצאהו בארץ מדבר ובתוהו ילל ישימון וגו'.
אמרו ליה אי ידעת ביה מלה אימא דהא מלה דא אוקמוה באברהם דאשכח ליה
קב"ה בארעא דפלחי ע"ז דלא הוון ידעין מהימנותא דקב"ה אלא כולהו הוו טעאן בתר ע"ז,
וקם אברהם ופרח בינייהו ענפא חדא שלים במארי עלמא ואשכח ליה תמן. מה עבד ליה
קב"ה, נטיל לההוא ענפא ונטיר ליה ואשקי ליה ואשתדל עליה ועקר ליה מתמן ושתיל ליה
באתר אחרא דכתיב (בראשית יב: 1) לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר
אראיך, ועבד מניה עמא קדישא. מציאה אשכח ביה קב"ה בעלמא בארעא דלא מהימני ליה
ולא הוו ידעי מאי איהו.

אמר ההוא יודאי ודאי שפיר הוא ויאות מלה, אבל אית לשאלא אי אברהם הוה
דיוקנא עלאה כלא איהו דיוקנא ואצטריך [p. 356] למהוי דיוקנא דהא אברהם סבא
מאתר עלאה הוה ונפק ואברהם לתתא הכי אצטריך.

ותו דהא קרא לא אוכח על אברהם כלל ולא אדכר לאברהם ולא ליצחק אלא ליעקב
בלחודוי דכתיב כי חלק יי עמו יעקב חבל נחלתו, ובתריה כתיב ימצאהו בארץ מדבר וגו'.
א"ר אלעזר עם כל דא לית קושיא הכא דהא אשכחן לאברהם דנפק מגו פלחי ע"ז,
והכא אע"ג דיעקב כתיב איהו אברהם ולית פירוכא במלה. אבל אי ידעת מלה או חדושה
אימא.

פתח ההוא יודאי ואמר (בראשית א: 2) והארץ היתה תוהו ובוהו וחושך על פני תהום
ורוח אלהים מרחפת על פני המים. והארץ. מאן ארץ, ההיא ארץ דאשתמודעא עילא ותתא.
היתה תוהו ובוהו. מאי תוהו, דא קו ירוק דאקיף כל עלמא ואקרי קו תוהו דכתיב
(ישעיה לד: 11) ונטה עליה קו תהו ואבני בהו. בהו, כמא דתנינן אבנין מפולמות דמשתקען גו
תהומי ומנהון נפק מייא.

[p. 357] השתא אית למנדעתהו דא דאיהו קו ירוק, מאן הוא קו ירוק ומהו קו
ירוק. אלא אשכחן בספרא דאסיין דקירטנא אסיא, ויודאן דקסרי שמיה וקרונ ליה קירטנא
אסיא בגין דאיהו רב על אסיין ויקירא בחכמתא, והכי אמרי ליה בלשון פרסי לבר נש
יקירא קירטנא רב ויקירא בחכמתא. והוא אמר והארץ היתה תהו ובוהו. מאי תהו, איהו קו
ירוק דאסחר כל עלמא. ומאן איהו, קליפא דאגוזא ודא איהו ההוא קליפה דלבר דאיהו
ירוק. לגו מניה בהו, אינון אבנין מפולמין דמנהון נפקין מייין. מן תהו אתמשך עור ובשר, מן
בהו אתמשכן גרמי.

[p. 358] לגו מנהון וחשך, דא משיכו דאתמשך מניה עמא דעשו.
ואי תימא מן תהו הכי הוא ודאי דהא חשך מניה תליא תהו, אלא אינון אבנין
מפולמין עאלו באמצעיתא דמנייהו אתמשכאן גרמי כמא דאתמר. וחשך, משיכו דקיק
דמניה אתמשך עשו.

ורוח אלהים, דא מוחא דאגוזא דמתמן אתמשך יעקב שלימא.
כגוונא דא רזא דכתיב (יחזקאל א: 4) והנה רוח סערה באה מן הצפון, לקבליה דתהו.
לגו מניה ענן גדול, לקבליה זבהו. ואש מתקלחת, לגו מניה ואיהו לקבליה דחשך. ונגה לו
סביב, לגו מניה לקבליה דרוח אלהים. ומתוכה כעין החשמל, לגו מכלא, לקבליה מרחפת על
פני המים, דא רוחא דאמא עלאה דקא מרחפא על כלא. ויעקב שלימא ודאי איהו מוחא
דאגוזא וקב"ה ימצאהו בארץ מדבר ובתהו ודאי. לבתר עבד דכל אינון קליפין יהון כולהון
משתעבדן ליה.

[p. 359] עד הכא הוה כתיב בהווא ספרא דקירטנא אסיא. לבתר הוה רשים בהאי
קרא כל נטורא דאצטריך אסיא חכים למעבד למרע דשכיב בבי אסירי דמלכא למפלח
למארי עלמא. דכד אזיל אסיא חכים לגביה ימצאהו בארץ מדבר ובתהו, מרעין דשריין
עליה. אשכח ליה [שו ע"א] באסירו דמלכא.

אי תימא הואיל וקב"ה פקיד לתפשא ליה דלא ישתדל בר נש אבתריה, לאו הכי דהא
דוד אמר (תהלים מא: 2) אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטו יי, דל ההוא דשכיב בבי
מרעיה, ואי אסיא חכים הוא קב"ה יהיב ליה ברכאן להווא דאשתדל ביה.

וההוא אסיא אי ימצאהו בארץ מדבר, בבי מרעיה שכיב, ובתהו ילל ישימון, דאינון
מרעין דחקן ליה מה אצטריך ליה למעבד. יסובבנהו, יסובב ליה סיבות [p. 360] וייתי
עילות בגין דימנע מניה אינון מלין דנזקין ליה. יקיז ויפיק מניה דמא בישא.

יבוננהו, יסתכל ויבין ההוא מרעה ממה הוי ויסתכל בגין דלא יתרבי עלוי וימאך ליה.

לבתר יצרנהו כאישון עינו, בגין דיהא נטיר כדקא יאות באינון משקין באינון אסוותא
דאצטריכו ליה, ולא יטעי מנייהו דאלמלא יטעי אפילו במלה חדא קב"ה חשיב על ההוא
אסיא כאלו שפך דמיה וקטליה. בגין דקב"ה בעי דאע"ג דההוא ב"נ איהו בבית אסירי
דמלכא ואיהו אסיר בבית אסירי דישתדל ב"נ עליה ויסייע ליה לאפקא ליה מבי אסירי.

והוה אמר הכי קב"ה דן דינן דבני עלמא לעילא הן למות הן לשרושי הן לענש נכסין
ולאסורין. מאן דאיתחזי לענש נכסין נפיל בבי מרעיה ולא יתסי עד דיתן כל מה דיתגזר
עליה. כיון דאתענש בממוניה ויהב מה דאתגזר עליה איתסי ונפיק מבי אסירי. ועל דא
אצטריך לאשתדלא עליה דיתן עונשיה ויפוק.

[p. 361] מאן דאיתחזי לשרושי יתפסון ליה ויהבי ליה בבי אסירי עד דישתרש מכלא
ולזמנין דישתרש משייפוי או מחד מנייהו ולביתר יפקון ליה מבי אסירי. מאן דאיתחזי למות
הכי הוא דאלו יתן כל כופרא וכל ממונא דעלמא לא ישתזיב.

ועל כל דא אצטריך לאסיה חכים לאשתדלא עליה. אי יכיל למיהב ליה אסוותא מן גופא יאות, ואי לא יתן ליה אסוותא לנשמתייה וישתדל על אסוותא דנשמתייה, ודא איהו אסיה דקב"ה ישתדל עליה בהאי עלמא ובעלמא דאתי.

אמר ר' אלעזר עד השתא לא שמענא מאסיה דא ומספרא דא בר זמנא חדא דאמר לי טייעא חדא דשמע לאבוי דאסיה חדא הוה ביומוי דכד הוה מסתכל בב"נ דאיהו בבי מרעיה הוה אמר דא חי ודא מית. והווי אמרין עלוי דהוה זכאה קשוט דחיל חטאה וכל מאן דלא יכיל למדבק מה דאצטריך ליה איהו הוה קנני ויהיב מדיליה, והווי אמרין דלית חכים בעלמא כגיניה וצלותיה הוה עביד יתיר ממה דהוה עביד בידוי, וכדדמי לן דא הוה ההוא אסיה. אמר ההוא יודאי ודאי ספרא דיליה בידי איהו דקא יריתנא ליה מאבי אבא וכל מילוי דההוא ספרא כולהו אתיסדן על רזין דאורייתא ורזין סתימין אשכחנא ביה ומלין דאסוותא סגיאיין דאיהו אמר דלא יאות למפעל לון בר דאיהו דחיל חטאה. ואינון ממה דהוה עביד בלעם דהוה לחיש לחישין על מרע והוה אמר בפיימוי ואיתסי מיד, [p. 362] וכולהו בריר לון בההוא ספרא ואמר דא אסור ודא מותר למאן דחיל חטאה, בגין דמרעין סגיאיין אמר דתליין אסוותא דילהון בלחישו דפומא ואינון מסטרא דנחש ומנהון מסטרא דקסם, וכל אינון דאסור למימר בפומא ואסור למעבד בעובדא הוה אמר עד דאשכחנא תמן על מרעין ידיעאן דאצטריך לומר כך ולנדויי בנדוי ושמטא על ההוא מרע ואיהו תוהא סגיא לגבן.

חדו רבי אלעזר וחדו חברייה. א"ר אלעזר אי ההוא ספרא יהא לגבן נחמי מאי הוא. אמר אנא אמסר יתיה לכון במסירה על מנת לאחזאה לבוסינא קדישא. ותנין אמר ר' אלעזר ההוא ספרא הוה בידי תריסר ירחי ואשכחנא ביה כמה נהורין עלאין ויקירין, כד מטינן לאינון רזין סתימין דהווי מבלעם תוהנא. יומא חדא לחישנא באתר חד והווי אתוון סלקן ונחתן עד דחמינא בחלמא ואמרי לי מה לך למיעל ולמשאל בתחומא דלא דילך ולא אצטריך לך. איתערנא ואבאיש קמאי על רזין סתימין דהווי תמן. שדרנא לההוא יודאי ור' יוסי בר' יהודה שמייה ויהיבנא ליה ספרא. וברזין דבלעם אשכחנא מאינון שמהן דמלאכים דשדר ליה בלק ולא הווי מתסדרן על תיקונייהו כדקא יאות, אבל כמה זייני אסוותא אשכחנא ביה דקא מתקנן על תיקוני אורייתא ורזין סתימין דילה וחמינא דאיהו בחסידותא וצלותין ובעותין לקב"ה. [p. 363] ואי תימא דהוה עביד אסוותא בפסוקי אורייתא או ברזין דאורייתא ח"ו אלא דהוה אמר רזין דאורייתא ועל ההוא רזא הוה אפיק רזין דאסוותא דלא חמינא כההוא גוונא לעלמין. אמיינא בריך רחמנא דאחכים לבני נשא מחכמתא דלעילא. ומאינון מלין דבלעם נסיבנא וחמינא בהו דלא הוה בעלמא חכים בחרשין כוותיה. אמיינא בריך רחמנא דבטיל מעלמא חרשין אלן דלא יטעון בני נשא מבתר דחלתא דקב"ה. [קצג ע"ב]

א"ר אלעזר בלעם חייבא מאן קטיל ליה והיך אקטיל.

א"ר יצחק קרא הוא דכתיב (יהושע יג: 22) ואת בלעם בן בעור הקוסם הרגו בחרב.
א"ל ר' אלעזר כל דא ידענא.

אמר ר' שמעון אלעזר מלוי דבלעם חייבא תקיפין אינון והא אוקמוה חברייה דכתיב
(דברים לד: 10) ולא קם נביא עוד בישראל כמשה, ואמרו בישראל לא קם אבל באו"ה קם,
ומנו בלעם, והא אוקימנא מלה. ואי כל דא הוה בידיה והוה כל כד תקיף בחכמתא, גבר
דשבח גרמיה בחיליה תקיף דכתיב ואנכי אקרה כה, אעקר לכה מהאי, היך יכילו לקטלא
ליה. [p. 364] אלא בספרא דחכמתא דשלמה מלכא הכי אמר תלת סימנין אינון, סימן
לעבירה ירקון, סימן לשטות מלין, סימן דלא ידע כלום שבוחי, ודא אכרע לשאר, שוטה בעל
עבירות כלא אית ביה.

ואי תימא הא כתיב (משלי כז: 2) יהללך זר ולא פיק, ואי לאו זר, פיק. לאו הכי אלא
אי לא הוי מאן דאשתמודע לך אפתח פומך למללא באורייתא ולאודעא מלי קשוט
באורייתא וכדין פתיחו דפומך ישבחון מילך וינדעון מאן אנת דלית מלה בעלמא
דאשתמודעון ליה לב"י אלא בזמנא דאפתח פימיה, פימיה יהודע לבני נשא מאן הוא.
ההוא רשע דבלעם שבוחי קא משבח גרמיה בכלא, ועכ"ד גניבו דדעתא קא גניב
ואסתלק במלוי. במלין זעירין הוה עביד רברבין, מה דאמר על אינון מלין מסאבין הוה אמר
וקשוט אמר אבל ההוא רשע הוה אמר ומשבח גרמיה בארח סתים ואסתלק במלוי דכל מאן
דהוה שמע חשיב דהוה אסתלק על כל נביאי [p. 365] דעלמא דכתיב נאום שומע אמרי אל
ויודע [קצד ע"א] דעת עלינון. מאן גבר בעלמא דהוה שמע מפימיה מלין אלין דלא חשיב
דלית בעלמא נביאה עילאה כגיניה.

וקשוט הוה והכי הוה. נאום שומע אמרי אל, הכי הוה. ויודע דעת עלינון, הכי הוה.
וההוא רשע אמר על דרגין דאתדבק בהו. שומע אמרי אל, מלה דאיהו בסליקו עלאה, והכי
אמר שומע אמרי אל, האל לא כתיב דהא (תהלים יח: 31) האל תמים דרכו, אבל אל סתם
אל אחר איהו, (שמות לד: 14) כי לא תשתחוה לאל אחר. שומע אמרי אל, מלה זעירא איהו
ודמי למאן דלא ידע דאיהו רב ועלאה.

ויודע דעת עלינון, על כל דרגין דמסאבו אינון דמנהגי ארבא דימא וסערא, ארבעין
חסר חד אינון וההוא רב החובל דכלהו מתנהגי על ידוי איהו עלינון על כל. בדא הוה מתדבק
ההוא רשע ואמר דהוה ידע דעת עלינון, דרגא דאיהו עלינון על כולהו מנהגי ארבא. מאן שמע
הכי דלא בהיל בדעתו ויימא דלא הוה כגיניה בעלמא, אלא ההוא רשע משבח גרמיה בארח
סתים ואמר מלי דקשוט וגניב דעתא דבני עלמא.

אשר מחזה שדי יחזה, מאן דשמע דא חשיב דהוה חמי מה דלא חמא אחרא בעלמא. מחזה שדי, דא ענפא חדא מאינון ענפין דהוּו נפקי [p. 366] משדי ואתענשו לעילא ואקרוּן מחזה כד"א (מלכים א ז: 5) ומול מחזה אל מחזה, ענפא דנפיק מתמן. ומאן הוּא, עזא ועזאל דאינון נפל וגלוי עינים, ואיהו אמר מחזה שדי דהוה חמא נפל וגלוי עינים.

אן הוה בלעם בהוּא שעתא. אי תימא במדין הא כתיב ועתה הנני הולך אל עמי, אי אזל ליה מאן יהביה במדין. אלא ההוּא רשע כיון דחמא דנפלו מישראל עשרין ושנים אלף על עיטוי אתעכב תמן והוה בעי מנייהו אגרוי, ובעוד דאתעכב תמן אתא פנחס ורברבני חילא לתמן. [p. 367] כיון דחמא לפנחס פרח באוירא ותריך בנוהי עמיה יונוס ויומברוס. ואי תימא היך לא מיתו בעובדא דעגל דהא אינון עבדו, הכי הוה ודאי ודא הוה דכתיב (שמות לב: 28) ויפול מן העם ביום ההוא כשלת אלפי איש. וכי לא הוּו ידעי חושבנא זעירא דא והרי כמה חושבנין אחראין רמאין ועלאין ורברבנין ידע קרא לממני והכא כשלת אלפי איש. אלא אינון בנוי דבלעם יונו"ס ויומברו"ס דהוּו שקילי כשלת אלפי איש. אלא ההוּא רשע כל חרשין דעלמא הוה ידע ונטל חרשין דבנוי דהוּו רגילין בהוּו ובהו טאס ואסתלק. פנחס חמא ליה דהוה ב"נ חד טס באוירא והוה מסתלק מעינא, רמא קלא לבני חילא, אמר אית מאן דידע למפרח אבתריה דהוּא רשע דהא בלעם איהו. חמו ליה דהוה טאס. צליה בריה דשבטא דדן קם ונטל שלטנו דשליט על חרשין ופרח ואסתלק. כיון דחמא ליה ההוּא רשע עבד ארחא אוחרא באוירא ובקע חמש אוירין בהוּא ארח, [קצד ע"ב] כדן אתכסי מעינא. בהוּא שעתא אסתכן צליה והוה בצערא דלא הוה ידע מה יעביד. רמא ליה קלא פנחס ואמר טולא דתנייניא דרבעין על כל חויין הפוך במזיך. מיד ידע וגלי ההוּא ארחא [p. 368] ועאל לגביה, מיד אתגלי ונחתו תרווייהו קמיה דפנחס. תא חזי ההוּא רשע כתיב ביה וילך שפי, דא הוה עליון דדרגין דיליה חויה דכורא. צליה נטל תרין דכר ונוקבא ובהו שליט עליה בגין דשלטנו דשליט עליהו נטל ואתכפין קמיה. ודא הוה שפיפון עלי ארח, על ההוּא ארח דעבד ההוּא רשע דכתיב (בראשית מט: 17) יהי דן נחש עלי דרך, דא שמשון. שפיפון עלי ארח, דא צליה. הנושך עקבי סוס, דא עירא דהוה בהדיה דדוד דהוה אתי מדן ובגיניה תליא גבורתיה בדוד דכתיב (שמואל ב ח: 4) ויעקר דוד את כל הרכב. [p. 369] ויפול רוכבו אחור, דא שריה דזמין למיתי בהדי משיחא דאפרים ואיהו הוּו משבטא דדן וזמין איהו למעבד נוקמין וקרבין בשאר עמין. וכד דא יקום כדן הוּו מחכא לפורקנא דישראל דכתיב (בראשית מט: 17) לישועתך קויתי יי, ואע"ג דאוקמוה להאי קרא אבל ברירו דמלה כמא דאתמר וכמא דאוקמוה, ועל דא אתא קרא ואוכח. כיון דנחת ההוּא רשע לקמי פנחס אמר ליה רשע כמה גלגולין בישין עבדת על עמא קדישא. אמר ליה לצליה תא וקטליה ולא בשמא דלא אתחזי הא לאדכרא עליה קדושה

עלאה בגין דלא תפוק נשמתיה ותתכליל באלין דרגין קדישין ותתקיים ביה מה דאמר תמות נפשי מות ישרים.

בההוא שעתא עבד ביה כמה זיני מותא ולא מית עד דנטל חרבא דהוה חקיק עלוי חויה מהאי סטרא וחויא מהאי סטרא. אי"ל פנחס בדיליה קטול ליה ובדיליה ימות. כדין קטל ליה ויכיל ליה. [p. 370] דכך ארחוי דההוא סטרא, מאן דאזל אבתרה בה ימות ובה תפוק נשמתיה ובה תתכליל, והכי מית בלעם ודיינין ליה בדינין בההוא עלמא ולא אתקבר לעלמין וגרמוי כלהו אתרקבו ואתעבידו כמה חויין מזוהמן מנזקי שאר בריין ואפילו תולעתין דהוו אכלי בשריה אתהדרו חויין.

אשכחנא בספרא דאשמדאי דיהב ליה לשלמה מלכא דכל מאן דהוה בעי למעבד חרשין תקיפין סתימין דעינא, אי ידע טנרא דנפל תמן בלעם ישכח מאינון חויין דהוו מגרמוי דההוא רשע. אי יקטיל חד מנייהו רישא דיליה ביה יעביד חרשין עלאין, בגופא דיליה חרשין אחרנין בזנבא חרשין אחרנין, תלת זיני חרשין אית בכל חד וחד.

מלכת שבא כד אתת לגבי שלמה מאינון מלין דשאילת לשלמה אמרת גרמא דחויא דתלת חרשין במה נתפס. מיד (מלכים א י: 3) לא היה דבר נעלם מן המלך אשר לא הגיד לה. איהי שאילת על דא והות אצטריכת לאינון חויין ולא יכילת לנטלא חד מנייהו. מה אתיב לה, מלין דהוו בלבה כד אודע לה דכתיב ויגד לה המלך את כל לבבה. אינון [p. 371] חויין לא יכלי לון כל בני עלמא בר ממלה דרזא חדא, ומאי איהו, שכבת זרע רותחת.

ואי תימא מאן יכיל, אלא בשעתא דההוא שכבת זרע אפיק ב"נ כד איהו בתיאובתא אפיק לה לשמא דההוא חויא ברעותא דתיאובתא. כד נפיק ברתיוח נטלי ליה מיד בלבוסא חדא וההוא לבוסא זרקין לגבי חויא, מיד כפיף רישיה ותפסן ליה כמא דתפיס תרנגולא דביתא. ואי בכל מאני קרבין דעלמא יגיון בחד מנייהו לא יכלין ליה, ובהאי לא אצטריך ב"נ בעלמא מאני קרבא ולא מלה אחרא ולא אצטריך לאסתמרא מנייהו דהא כלהו אתכפיין לגביה. כדין אתדבקו אינון מלין בלבבה ותאיבת להאי.

מכאן ולהלאה אלעזר קב"ה עבד מה דעבד בההוא חייבא ורזין סתימין אלן לא אצטריכו לגלאה אבל בגין דחבריא ינדעון ארחין סתימין דעלמא גלינא לכו דהא כמה נמוסין סתימין אינון בעלמא ובני נשא לא ידעין ואינון פליאן סתימין רבבין ועלאין. עליה ועל דדמי ליה קראן (משלי י: 7) ושם [קצה ע"א] רשעים ירקב. זכאין אינון זכאי קשוט, עלייהו כתיב (תהלים קמ: 14) אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך.

[p. 372] ועתה לכה נא ארה לי את העם הזה כי עצום הוא ממני וגו'. ר' אבא פתח (שם קב: 1) תפלה לעני כי יעטוף ולפני יי' ישפוך שיחו. תלת אינון דכתיב בהו תפלה ואוקמוה מלה דא אבל חד הוה משה וחד הוה דוד וחד עני דאתכליל בהו ואתחבר בהו. ואי תימא הא כתיב (חבקוק ג: 1) תפלה לחבקוק הנביא, הא ארבע אינון. אלא חבקוק לאו בגין

תפלה הוה ואע"ג דכתיב ביה תפלה תושבחתא והודאה איהו לקב"ה על דאחיא ליה ועבד עמיה נסין וגבורן דהא בריה דשונמית הוה. אבל תלת אינון דאקרון תפלה. (תהלים צ: 1) תפלה למשה איש האלהים, תפלה דא דלית כגינה בבר נש אחרא. (שם פו: 1) תפלה לדוד, תפלה דלית כגינה במלכא אחרא. תפלה לעני, תפלה איהי.

מאינון תלת מאן חשיבא מכלהו, הוי אימא תפלה לעני. תפלה דא קדים לתפלה דמשה וקדים לתפלה לדוד וקדים לכל שאר צלותין דעלמא. מ"ט, בגין דעני [p. 373] איהו תביר לבא וכתוב (שם לד: 19) קרוב יי לנשברי לב וגו', ומסכנא עביד תדיר קטטה בקב"ה וקב"ה אצית ושמע מלוי. כיון דצלי צלותיה פתח כל כוי רקיעין וכל שאר צלותין דקא סלקין לעילא דחי לון ההוא מסכנא תביר לבא דכתיב תפלה לעני כי יעטוף. כי יעטוף, כי יתעטף מבעי ליה, מאי כי יעטוף. אלא איהו עביד עטיפא לכל צלותין דעלמא ולא עאלין עד דצלותא דיליה עאלת. וקב"ה אמר יתעטפון כל צלותין וצלותא דא תיעול לגבאי. לא בעינא הכא בי דינא דידונון ביננא, קמאי ליהו תרעומין דיליה ואנא והוא בלחודנא. וקב"ה אתיחדא בלחודוי באינון תורעמין בההוא צלותא דכתיב ולפני יי ישפוך שיחו, לפני יי ודאי כל חילי שמיא שאלין אלין קב"ה במאי אתעסק במאי אשתדל. אמרין אתיחדא בתיאובתא במאנין דיליה. כלהו לא ידעי מה אתעביד מההוא צלותא דמסכנא ומכל אינון תרעומין דיליה דלית תיאובתא למסכנא אלא כד שפיך דמעוי בתורעמוי קמי מלכא קדישא, ולית תיאובתא לקב"ה אלא כד מקבל לון ואשדו קמיה ודא היא צלותא דעביד עטיפא לכל צלותין דעלמא.

[p. 374] משה צלי צלותיה ואתעכב כמה יומין בההוא צלותא. דוד חמא דכל תרעין וכו' שמיא כלהו זמינין לאפתחא למסכנא ולית בכל צלותין דעלמא דקב"ה אצית מיד כצלותא דמסכנא, כיון דחמא האי עבד גרמיה עניא ומסכנא, פשט לבושא דמלכותא ויתב בארעא כמסכנא, אמר תפלה דכתיב תפלה לדוד הטה יי אזנך ענני. ואי תימא אמאי, בגין כי עני ואביון אני.

א"ל קב"ה דוד ולא מלכא אנת ושליטא על מלכין תקיפין ואת עביד גרמך עני ואביון. מיד אהדר צלותיה בגוונא אחרא ושבק מלה דאביון ואמר שמרה נפשי כי חסיד אני. ועכ"ד כלא הוה ביה בדוד.

אמר ליה רבי אלעזר שפיר קאמרת, ועכ"ד אצטריך ליה לבר נש דצלי צלותיה למהו תמן עני ואביון ולמעבד גרמיה עני בגין דתיעול צלותיה בכללא דכלהו עניי דהא כל נטורי תרעין לא שבקין הכי למיעאל כמא דשבקין למסכנין דהא בלא רשות עאלין, ואי עביד בר נש גרמיה ושוי רעותיה תדיר כמסכנא צלותיה סלקת ואערעת באינון צלותין דמסכנין ואתחברת בהו וסלקת בהדיהו ובכללא דלהו עאלת ואתקבלת ברעוא קמי מלכא קדישא בהו.

דוד מלכא שוי גרמיה בארבעה ארחין, שוי גרמיה בהדי מסכני, שוי גרמיה בהדי חסידים, שוי גרמיה בהדי עבדים, שוי גרמיה בהדי אינון דמסרי גרמייהו ונפשייהו על קדושת השם. שוי גרמיה בהדי מסכנא דכתיב כי עני ואביון אני. שוי גרמיה בהדי חסידים דכתיב שמרה נפשי כי חסיד אני, בגין דאצטריך ליה לבר נש דלא לשואה גרמיה רשע. [p. 375] ואי תימא א"ה לא יפרט חטאוי לעלמין, לאו הכי, אלא כד יפרט חטאוי כדין איהו חסיד דאתי לקבלא תשובה, אפיק גרמיה מסטרא בישא דהוה בטנופא דילה עד השתא, והשתא אתדבק בימינא עלאה דאיהי פשוטה לקבלא ליה. ולא תימא דלא מקבל ליה קב"ה עד דיפרט חטאוי מיומא דהוה בעלמא או אינון [קצה ע"ב] דאתכסו מניה דלא יכיל לאדבקה, אלא לא אצטריך לפרשא בר אינון דאדכר מנייהו ואי שוי רעותיה בהו כל אחרנין אתמשכן אבתרייהו דהא תנינן אין בודקין חורי ביתא עלאין לעילא ולא אינון תתאין לתתא בביעור חמץ אלא כיון דבדיק כפום חיזו דעינוי מה דיכיל לאדבקה כלא אתמשך אבתר דא ואתבטל בהדיה. והכי גרסינן בנגעים עשרים וארבע ראשי אברים אינון דלא מטמאין משום מחיה, וכהנא לא אטרח אבתרייהו והיינו דכתיב (ויקרא יג: 12) לכל מראה עיני הכהן, אתר דיכול כהנא לאחזאה מכתשא באסתכלותא חדא ולא אצטריך למאכא גרמיה ולאומא עינוי הכא והכא.

[p. 376] אוף הכי לא אצטריך לפרטא חטאוי למבעי מן יומא דהוה דאינון חורי ביתא תתאין ולאן אינון דאתכסו דלא יכיל לאדבקה דאינון חורי ביתא עלאין לעילא. ת"ח לכל מראה עיני הכהן, וכלהו אתמשכן אבתרייהו. ועל דא שוי דוד גרמיה גו חסידים. שוי גרמיה בהדי עבדים דכתיב (תהלים קכג: 2) הנה כעיני עבדים אל יד אדוניהם, וכתוב (שם פו: 2) הושע עבדך אתה אלהי. שוי גרמיה בהדי אינון דמסרי נפשייהו על קדושת שמיה, דכתיב (שם: 4) שמח נפש עבדך כי אליך יי נפשי אשא. בכל הני ארבע עבד גרמיה דוד מלכא קמי מאריה.

אמר רבי אלעזר ארימית ידי בצלו לקמי מלכא קדישא דהא תנינן דאסיר ליה לבר נש לארמא ידוי לעילא בר בצלו או בברכאן למאריה ותחנננים דכתיב (בראשית יד: 22) הרימותי ידי אל יי אל עליון, ומתרגמינן ארימית ידי בצלו, דהא אצבעאן דידין מלין עלאין אית בהו. והשתא אנא הכי עבידנא ואמינא דכל מאן דאלין ארבע יסדר קמי מאריה ועביד גרמיה ברעותא כדקא יאות בתקונא דא לא תהדר צלותיה בריקניא.

[p. 377] בקדמיתא עבד לסדרא שבחא קמי מאריה ולזמרא קמיה ודא בתושבחן דקמי צלותא, ולבתר עבד לבתר דצלי צלותא דעמידה איהו עבדא דסדר צלותא דמאריה ואזיל ליה, ולבתר עבד לבתר דצלי כל צלותיה. ועל דא תלת זמנין עבד גרמיה בצלותא דא עבד דכתיב הושע עבדך אתה אלהי, שמח נפש עבדך, וכתוב (תהלים פו: 16) תנה עוזך לעבדך, הא תלת זמנין אצטריך לשואה גרמיה עבד.

לבתר לשואה גרמיה גו אינון דמסרי נפשייהו על קדושת שמיה והיינו ביחודא דשמע ישראל דכל מאן דשוי הכי רעותיה בהאי קרא אתחשיב ליה כאלו מסר נפשיה על קדושת שמיה.

לבתר לשואה גרמיה עני בזמנא דעאל ודפיק דשין דרומי מרומים כד אמר אמת ויציב וסמיך גאולה לתפלה למהוי בצלותא דעמידה תביר לבא עניא מסכנא ולשואה רעותיה לאתכללא גו מסכני בתבירו דלבא במאיכו דנפשא.

[p. 378] לבתר לשואה גרמיה גו חסידים בשומע תפלה לפרשא חטאוי דהכי אצטריך יחיד בשומע תפלה בגין לאתדבקה בימינא דפשוטה לקבלא לאינון דתבין וכדין אקרי חסיד, הא ארבע אלין כדקא יאות.

מאן כליל לכל הני, ההוא דקא אצטריך לאכללא לון. ומאי איהו, עבד דאכליל לכל שאר. תלת עבדין אינון בתלת דוכתי וכלהו חד ועלייהו כתיב הנה כעני עבדים אל יד אדוניהם וגו'. בין עבד לעבד אינון אחרנין, בין עבד קדמאה לעבד תניינא אית לממסר נפשיה על יחודא דקדושת שמיה ולשואה גרמיה עני ומסכנא בצלותא דעמידה ולשואה גרמיה גו חסידים בשומע תפלה. עבד תליתאה בתר דסיים וסדר כלא.

תנן בההוא שעתא דסדר בר נש כל הני סדורין ארבע ברעו דלבא קב"ה ניחא קמיה ופריש ימיניה עליה בההוא עבד תליתאה וקרא עליה וא"ל עבדי אתה דכתיב (ישעיה מט: 3) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר. ודאי צלותא [קצו ע"א] דהאי בר נש לא יהדר בריקניא לעלמין.

[p. 379] אתא ר' אבא ונשקיה.

אמר ר' אלעזר ת"ח תרי עבד מאינון תלתא אינון דכללי כל הני דהא תליתאה קיימא לחתמא ביה חותמא לעילא לשואה ביה ידא ימינא דמלכא ולאשתבחא ביה, אבל הני תרין קדמאה ותניינא אינון כללא דכלא. ודוד שבח גרמיה לבתר בהו דכתיב (תהלים קטז: 16) אנה יי' כי אני עבדך אני עבדך, דאלין כללי כל שאר. תליתאה בך קיימא למפרק לי דכתיב הושע עבדך אתה אלהי. מאן דמסדר דא ידיע ליהוי ליה דקב"ה משתבח ביה וקרא עליה עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר.

א"ר אבא ע"ד קרינן (שם יט: 11) הנחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים מדבש ונופת צופים. כמה מתיקין מלין עתיקין דסדרו קדמאי ואנן כד טעמין לון לא יכלין למיכל. ודאי הכי הוא והא קרא אוכח על תלתא עבדין ואינון חד ובאתר חד. תרין כדקאמרת וחד דאיהו לאתעטרא ביה קב"ה דכתיב (ויקרא כה: 55) כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים, לא ימכרו ממכרת עבד, בגין דקב"ה אצטריך לאתעטרא בהאי תליתאה ועל דא לא ימכרו לשמא דעבד דהא דקב"ה הוי.

[p. 380] פתח ר' אלעזר ואמר (ישעיה נ: 10) מי בכס ירא יי' שומע בקול עבדו. מאי שומע בקול עבדו אשר הלך חשכים ואין נגה לו יבטח בשם יי' וישען באלהיו. האי קרא

אוקמוה חברייא והכי הוא, מאן דרגיל למיתי לבי כנשתא לצלאה ויומא חדא לא אתי קב"ה שאיל עליה ואמר מי בכס ירא יי' וגו'. מאי שומע בקול עבדו, במאן. אי תימא בנביאה או גבר אחרא מאן יהב נביאה או גבר אחרא לצלותא דבגין דצלי צלותיה שומע בקול נביאה או דגבר בעלמא. אלא ההוא דצלי צלותיה בכל יומא איהו שומע בההוא קול דקרא ליה קב"ה ומשתבח ביה ואמר דאיהו עבדו ודאי. שומע בקול, במאי קול, בההוא דאקרי עבדו. שבחא עלאה איהו דנפיק עליה קול דאיהו עבדו. ותו דקלא אשתמע בכל אינון רקיעין דאיהו עבדו דמלכא קדישא ודא איהו שומע בקול עבדו.

אשר הלך חשכים, וכי בגין דלא אתי לצלויי הלך חשכים. אלא אוקמוה, אבל עד לא יתכנשוון ישראל לבתי כנסיות לצלאה סטרא אחרא קיימא וסגיר כל נהורין עלאין דלא יתפשטון ויפקון על עלמין, ותלת זמנין ביומא אזלין סטרא אחרא דכר ונוקבא ומשטטי בעלמא וההוא עידן אתתקן לצלותא בגין דלא הוי תמן קטרוגא כלל. וכדין איהו עידן לצלותא בגין דאינון אזלין לשדרא בטורי חשוך והר נשפה, כדין פתיחין כוי [p. 381] נהורין עלאין ונפקי ושריין על בתי כנסיות ברישיהון דאינון דצלן צלותין ומתפלגי נהורין על רישייהו. וקב"ה שאיל על ההוא דלא אשתכח תמן ואמר חבל לפלניא דהוה רגיל הכא והשתא זולך חשכים ואתעבר מקמי נהורין והלך לשטטא בטוריא בעלמא ונפק מההוא נגה נהורא דנהיר, ולית ליה ביה חולקא, אין נגה לו כמא דאתפליג ושריא על אחרנין דתמן. כמה טבין אתאבידו מניה, אין נגה לו השתא זולך חשכים. ואלו הוה תמן יבטח בשם יי', בכללא דעבד קדמאה, וישען באלהיו, ברזא דעבד תניינא.

אמר ר' שמעון אלעזר ודאי רוח נבואה שריא עלך.

א"ר אבא אריא בר אריא מאן יקום קמייהו כד שאגי למטרף טרפא. כל אריין

דעלמא תקיפין ואלין יתיר [p. 382] מכלהו. כל אריין דעלמא קשיין לאפקא טרפא מפימיהו ואלין נוחי לאפקא מפימיהו טרפא, אינון טרפי טרפא ויהבי לכלא.

אשר הלך חשכים, אשר הלכו מבעי ליה.

אמר רבי אלעזר בגין דאינון שראן בחבורא ומיד אתפרשן, הלך חבורא, חשכים

אתפרשן, שראן בחבורא ואתפרשן מיד. כגוונא דא (יחזקאל א: 4) רוח סערה באה, כלל דכר ונוקבא, באה [קצו ע"ב] והיא שבקת ליה, מיד מתפרשן.

[p. 383] וירא בלק וגו'. רבי אלעזר אמר ודאי מה דאמר רבי חייא מלה סתימא הוה,

אבל כתיב (תהלים פד: 4) גם צפור מצאה בית ודרור קן לה אשר שתה אפרותיה את

מזבחותיך יי' צבאות מלכי ואלהי. וכי דוד מלכא על צפרא בעלמא הוה אמר מלה דא. אלא

כמה דתנינן כמה חביבין נשמתין קמי קב"ה. אי תימא כל נשמתין דעלמא לא, אלא אינון נשמתהון דצדיקייא דתמן מדוריהון בהדיה, מדוריהון לעילא ומדוריהון לתתא. והכי אתמר גם צפור מצאה בית, אלין רוחיהון דצדיקייא.

תנינן תלת שורין אינון לגנתא דעדן ובין כל חד כמה נשמתינן ורוחין מטיילין תמן דאתהנן מריחא דענוגין דצדיקייא דלגו אע"ג דלא זכו למיעאל, אבל ענוגא דצדיקייא לגו (ישעיה סד: 3) עין לא ראתה אלהים וגו'.

ויומין רשימין אית בשתא ואינון יומי ניסן ויומי תשרי דאינון רוחין משטטן ופקדן לאתר דאצטריך. ואע"ג דזמנין סגיאין משטטן אבל יומין אלין רשימין אינון ואתחזון על [p. 384] גבי שורין דגנתא כל חד וחד כחיוזו דצפרין מצפצפן בכל צפרא וצפרא. וההוא צפצופא שבחא דקב"ה וצלותא על חיי בני נשא דהאי עלמא בגין דיומין אלין ישראל כלהו מתעסקין במצות ובפקודין דמארי עלמא, וכדין בחדו אתחזון צפרין מצפצפן וע"ג שורין דגנתא מצפצפן משבחן ואודן ומצלן על חייא דהאי עלמא. אמר ר' שמעון שפיך קאמרת דודאי אינון רוחין דתמן, אבל מה תימא ודרור קן לה. אמר הכי אוליפנא דא היא נשמתא קדישא דסלקא לעילא וסלקא לאתר טמיר וגניז דעין לא ראתה וגו'.

א"ר שמעון אלעזר ודאי שפיר קאמרת ושפיר הוא, אבל כל דא בגנתא דעדן דלתתא הוא וכמא דאמרת הכי הוא והכי ודאי. גם צפור מצאה בית, אלין רוחין קדישין דזכו למיעאל ולמיפק לבתר בגין דמשטטן ואתחזון הכי ואלין רוחין מצאה בית ודאי, וכל חדא וחדא אית לון מדורין ידיעאן לגו. ועד כען כלהו נכוין מחופה דחבריה. כיון דאית לון דרור וחירו מכלא קב"ה אחזי לון היכלא טמירא חדא גניז דעין לא ראתה אלהים וההוא היכלא אקרי קן צפור, תמן מעטרי עטרין למשיח בזמנא דאתי. וביומין רשימין תלת זמנין בשתא קב"ה בעי לאשתעשעא באינון צדיקייא ואחזי לון ההוא היכלא טמירא גניז דלא ידעין ולא אשתמודעין ביה כל צדיקייא דתמן.

[p. 385] אשר שתה אפרוחיה, אלין אינון צדיקייא דאשתכללו בבנין קדישין דזכו לתורה דבכתב ולתורה דבעל פה בהאי עלמא ואלין אקרון תרין מדבחן מתעטרן לקמי מלכא קדישא דהא זכותא דבנייהו בהאי עלמא מעטרן להו תמן. מאן רוחא זכאת להאן, האי דשתה אפרוחיה לאולפא למזבחותיך וגו'. מכאן ולהלאה אימא מילך דהא בלא כסופא אתחזינא תמן.

פתח כמלקדמין רבי אלעזר ואמר גם צפור מצאה בית, דא יתרו. ודרור קן לה, דא בנוי דהוו בלשכת הגזית אולפי אורייתא וחתכין מלין דאורייתא בפומייהו. [p. 386] מצאה בית מהו, אלא בקדמיתא נטלו ושארן במדברא, נטלו מענוגא דיריחו וממתיקו דתמן ושרו במדברא. כיון דחמא קב"ה דעל אורייתא הוה כסופא דלהון משיך לון מתמן ואעיל לון ללשכת הגזית. ודרור קן לה, כלא חד, צפור דרור כלא איהו חד, (שופטים ד: 17) חבר הקני, (שמואל א טו: 6) ויאמר שאול אל הקני.

ת"ח מה כתיב, וירא בלק בן צפור. וכי מאי שנא דאדכר שמא דאבוי משאר מלכין. אלא יתרו אתמשך ואתעבר מע"ז ואתא לאתדבקא בישראל הוא ובנוי וכוליה עלמא נדוהו [קצז ע"א] ורדפו אבתריה.

[p. 387] בלק מבני בנוי הוה ואתעבר מארחא דאבוי. כיון דחמו סבי מדין וסבי מואב דהוו בהדי הדדי באחוא דהא יתרו ובנוי אתדבקו בשכינתא ודא אתמשך מנהון אתו ואמלכוהו עלייהו בההוא שעתא הה"ד ובלק בן צפור מלך למואב בעת ההיא, בעת ההיא הוה מלך מה דלא הוה מקדמת דנא. ועל דא כתיב בן צפור, מה דלא אתחזי למעבד הכי. וירא בלק, וישמע בלק מבעי ליה, מהו וירא. ראייה חמא וידע דזמין הוא למנפל בידא דישראל, למנפל ישראל בקדמיתא בידוי ולבתר איהו בידא דישראל.

וירא בלק בן צפור. רבי אבא פתח (שיר א: 8) אם לא תדעי לך היפה בנשים צאי לך בעקבי הצאן ורעי את גדיותיך על משכנות הרועים. כנישתא דישראל אמרת לגבי מלכא עלאה. כנישתא דישראל, מהו כנישתא, דא איהו עצרת, כנישו כד"א (במדבר י: 25) מאסף לכל המחנות, מאן [p. 388] דכניש לכל משריין עלאין לגביה. ומגו דלזמנין נוקבא אקרי כנישתא.

ואי תימא עצרת כד"א (בראשית כ: 18) כי עצור עצר יי, דנקיט ולא יהיב. הכי הוה ודאי דהא מגו מהימנו סגיא דילה דלא אשכחן בה מומא יהבי לה בלא עכובא כלל, ואיהי כד מטי לגבה כל מה דכניסת עצר מעצר ומעכבת דלא נחית אלא כפוס טלא טפין טפין זעיר זעיר. מ"ט, בגין דלא אשכחת לתתא מהימנותא אלא כד"א (ישעיה כח: 13) זעיר שם זעיר שם, זעיר הכא זעיר הכא. דאלמלא תשכח מהימנותא כמא דאשכח בה אריקת בכל סטרא וסטרא בלא עכובא כלל ואיהי חדאת, וכדין יהבין לה מתנן ונבזבזן סגיאין דא על דא ולא יהון מעכבין לה כלל. אבל תתאין אינון מעכבין לון ומעכבין לה וכדין איהי עצרת, עצור עצר יי ודאי, כביכול יהיב תמצית ולא יתיר. ועכ"ד כאימא יהיבת לבנין בטמירו דלא ידעין בה, הכי עבידת לון לבנהא ישראל.

[p. 389] ואוליפנא מגו בוצינא קדישא דבשעתא דאיהי סליקת למלקט ענוגין וכסופין ומומא אשתכחת בהו בישראל לתתא כדין מטי לגבה טפה כחרדל ומיד אתעדית ויתיבת עלה יומין במנין. וכדין ידעין לעילא דמומא בהו בישראל ואתער שמאלא מיד ומשיך חוטא לתתא. (בראשית כז: 1) ותכהין עיניו מראות, מה דהוה מסתכל בעין שפירו בכללא דאברהם בלא דינא כלל כדין ותכהין עיניו מראות, מראות ודאי מלאסתכלא בכללא דרחמנו. כדין אתערו דסמא"ל בקל תקיף לאתערא על עלמא כד"א ויקרא את עשו בנו הגדול, גדול איהו לגבי משריין דסטרא אחרא, איהו גדול עלייהו ונהיג לכל ארבין דימא דערטיראן ברוחא בישא לאטבעא לון בעומקא דימא באינון מצולות ים דיליה.

[p. 390] וכד קב"ה ברחמנו כדין כל חטאין וכל חובין דישראל יהיב ליה ואיהו אטיל לון למצולות ים. כל משריין דיליה מצולות ים אקרון ואינון נטלי לון ומשטטן בהו לכל שאר עמין.

וכי חטאין דישראל וחובייהו זרקין ומתפלגין לעמא דלהון. אלא אינון מחכאן ומצפאן למתנן דלעילא ככלבא לקמי פתורא, וכד קב"ה נטיל כל חובייהו וזריק עלייהו כלהו חשבי דמתנן ונבזבזן דאיהו בעא למיהב לישראל דעבר מנייהו ויהב לון ומיד כלהו כחדא זרקין לון על שאר עמין.

ת"ח כנישתא דישראל איהי אמרת בקדמיתא שחורה אני ונאווה, אזעירת גרמה לקמי מלכא עלאה, וכדין שאילת מניה ואמרת (שיר א: 5) הגידה לי שאהבה נפשי איכה תרעה איכה תרביץ בצהרים. תרין זמנין איכה איכה אמאי, אלא איהי רמיזת על תרין חרבנין דתרין מקדשין דקראן כלא איכה. איכה תרעה בחרבן בית ראשון, איכה תרביץ בחרבן בית שני, ועל דא תרין זמנין איכה איכה.

[p. 391] תרעה, תרביץ, לאו דא כדא. ירעה, ירביץ מבעי ליה דהא על ישראל אמרת.

אלא איהי אמרת על נפשה איכה תרעה כלתך לבנהא בגלותא דיהון בין שאר עמין. איכה תרביץ בצהרים, איך תטיף עלייהו טלין ומיין גו חמימו דצהרים.

שלמה אהיה כעוטיה, בשעתא דישראל קראן מגו דחיקן דלהון ושאר עמין [קצא ע"ב] מחרפין ומגדפין לון אימתי תפקון מגלותא, אלהכון היך לא עביד לכון נסין. ואינון משבחן גרמייהו ואמרין כה תרעה לו כיומין קדמאין, כה תרביץ במיין קדישין לצננא חמימו דרשפין ושלחובין דלכון. ואינון משבחן כל דא ואנא יתיב כעוטיה ולא יכילת למעבד לון נסין ולמיהב לון נוקמין.

[p. 392] איהו אתיב לגבה אם לא תדעי לך היפה בנשים. האי קרא הכי מבעי ליה

אם לא תדעי היפה בנשים, לך אמאי. אלא אם לא תדעי לאתקפא גרמך ולא תקפא חילך לאגנא על בנד, צאי לך לאתקפא בעקבי הצאן, אלן תינוקות דבי רבן דאולפי תורה. ורעי את גדיותיך, אלן עתיקי משדים דקא מסתלקי מעלמא ואתמשכן לבי מתיבתא עלאה דאיהיעל משכנות הרועים, על דייקא, למשכנות הרועים לא כתיב אלא על משכנות הרועים, דא מתיבתא דמטטרו"ן דתמן כל תקיפין דעלמא ומנהיגי אורייתא בהאי עלמא באיסור והיתר בכל מה דאצטריכו בני עלמא דהא עקבי הצאן אינון תינוקות של בי רבן כדקאמרן.

אמר ר' אלעזר עקבי הצאן אינון תלמידי דבי רב דקא אתיין לבתר בעלמא ואשכחן

אורייתא בארמא מישר ואורחא [p. 393] פתיחא ועל דא אינון מחדשין מלין עתיקין בכל יומא ושכינתא שרייא עלייהו וציינתא למליהון כד"א (מלאכי ג: 16) ויקשב יי וישמע.

אמר ר' אבא הכי הוא ודאי וכלא חד מלה.

ד"א אס לא תדעי לך. לך למה, אלא דבכל אתר דישראל בגלותא איהי עמהון בגלותא, ועל דא כתיב לך וכתוב (ישעיה סג: 9) בכל צרתם לו צר, ודא הוא לך. [p. 394] היפה בנשים. היפה, איהי אמרת דאיהי אוכמתא כד"א (שיר א: 5) שחורה אני, ואיהו אמר לגבה היפה בנשים, שפירת. היפה בנשים, (שם ו: 4) יפה את רעיתי. ד"א היפה בנשים, טבתא בטיבו דעבידת טיבו לבנהא בטמירו בגניזו וקב"ה סגי טב עליה כל מה דעבידת לבנהא אע"ג דלא אתחזון לכך. מהכא דאתחזי לאבא לרחמא ולמהוי טב בעינוי כל מה דאימא עבידת לבנהא בטמירו בגניזו אע"ג דלא מכשרן עובדוי.

אמר ר' אבא תוהנא על ההוא דכתיב (דברים כא: 18-19) כי יהיה לאיש בן סורר ומורה וגו' ותפשו בו אביו ואמו וגו'. ותנינן דבההוא שעתא אמר קב"ה למשה כתוב. אמר ליה משה מאריה דעלמא אית אבא דעביד כדין לבריה. ומשה מרחיק הוה חמי בחכמתא כל מה דעביד קב"ה לבני ישראל, אמר מאריה דעלמא שבוק מלה דא. א"ל קב"ה משה חמינא מה דאת אמר, כתוב וקבל אגרא. את ידעת ואנא ידע יתיר, מה דאת חמי עלי ההוא עובדא, דרוש קרא ותשכח.

[p. 395] בההוא שעתא רמוז ליה ליופיא"ל רבנא דאורייתא, אמר למשה אנא דרישנא להאי קרא. כתיב כי יהיה לאיש, דא קב"ה דכתיב (שמות טו: 3) י"י איש מלחמה.

בן, דא ישראל דכתיב בני בכורי ישראל. סורר ומורה, דכתיב (הושע ד: 16) כי כפרה סוררה סרר ישראל. איננו שומע בקול אביו ובקול אמו, דא קב"ה וכנסת ישראל. ויסרו אותנו, דכתיב (מלכים ב' יז: 13) וישלח י"י ביד כל נביא וכל חוזה וגו'. ולא ישמע אליהם, דכתיב ולא ישמעו אל י"י וגו'. [p. 396] ותפשו בו אביו ואמו, בדעתא חדא בהסכמה חדא.

והוציאו אותנו אל זקני עירו ואל שער מקומו. אל זקני עירו, אל זקני עירם מבעי ליה, מאי אל זקני עירו ואל שער מקומו. אלא אל זקני עירו דא קב"ה, ואל שער מקומו דא כנסת ישראל. זקני עירו אלין יומין קדמאין יומין עתיקין סבין דכלא, שער מקומו דא מוסף שבת. ועכ"ד אע"ג דכלא ידעין דינא לעילא איהו בגין דבי דינא דאמא קריבין אינון לישראל ואחדין בהו וכל קריב לא דאין דינא לקריביה ופסול איהו לדינא. בקדמיתא מה כתיב, אל זקני עירו ואל שער מקומו, כיון דחמא קב"ה דאינון קריבין מיד סליק דינא משער מקומו. מה כתיב, ואמרו אל זקני עירו [קצח ע"א] לחוד, ואל שער מקומו לא כתיב אלא אל זקני עירו.

[p. 397] בנינו זה, ודאי ולא שאר עמין. סורר ומורה איננו שומע בקולנו, מאי שנא דהא בקדמיתא לא כתיב זולל וסובא ו**בתר** כתיב זולל וסובא. אלא מאן גרים להו לישראל למהוי סורר ומורה לגבי אבוהון

דבשמיא, בגין דאיהו זולל וסובא כשאב עמין דכתיב (תהלים קו: 35) ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם, וכתיב ויאכל העם וישתחוו, דעקרא ויסודא אכילה ושתייה כד עבדין כשאב עמין, דא גרים לון למהוי בן סורר ומורה לגבי אבוהון דבשמיא.

ורגמוהו כל אנשי עירו באבנים, אלין כל שאר עמין דהוו מקלעין להו באבנין וסתרין שורין ומנתצין מגדלין ולא מהני לון כלום. כיון דשמע משה כדין כתב פרשתא דא. ועם כל דא היפה בנשים, טבא ויקירא בנשים דעלמא. צאי לך בעקבי הצאן, הא אוקמוה אלין בתי כנסיות ובתי מדרשות.

ורעי את גדיותיך, אלין ינוקי דבי רב דלא טעמו טעם חובא מעלמא.

על משכנות הרועים אלין מלמדי תינוקות ורישי מתיבות.

ד"א על משכנות הרעים חסר ו', אינון בישין אלין מלכי האמורי דנטלו ישראל ארעא דלהון לרעיא מקניהון ולבי מרעה יהב ישראל ארעא דא. כדין שמע בלק דארעא דההו חשיבא כ"כ עבדו ישראל קרבא בה [p. 398] וסתרו לה עד דשוו לה בי מרעה. כדין אשתדל בכל מה דאשתדל ושתף בהדיה לבלעם.

וירא בלק. רבי חזקיה פתח (ישעיה נו: 1) כה אמר יי' שמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי לבא וצדקתי להגלות. כמה חביבין ישראל קמי קב"ה דאע"ג דאינון חאבו קמיה וחבין קמיה בכל זמנא וזמנא איהו עביד לון זדונות כשגגות, דהכי הוה אמר רב המנונא סבא תלת בבי דינן תקינו רבנן בסדרי מתניתא, חדא קדמיתא בארבע אבות נזיקין שור וכו', תניינא טלית דאשתכח, תליתאה שותפין ורזא דאבידה. מ"ט, אלא קב"ה בכל זמנא עביד לון לישראל זדונות כשגגות. ואינון דסדרו מתניתין דתלתא בבי הכי סדרו ארח דקרא דכתיב (שמות כב: 8) על כל דבר פשע, והאי פשע איהו דלא בזדון, ומאן איהו, על שור על חמור על שה, בבא קמא דהכי הוא באינון מלין. [p. 399] על שלמה, דא בבא מציעא. על כל אבדה, דא בבא תליתאה. וארח קרא נקטו, דכד מטא לבבא מציעא הוה אמר שירותא דקא נקטו בטלית דא אמאי. כיון דאשכח קרא אמר ודאי דא הלכה למשה מסיני וכיאות כל מלי דרבנן.

כה אמר יי', מ"ש בכל דוכתא דנביאי דכתיב כה אמר יי' ובמשה לא כתיב הכי. אלא משה דהות נביאותיה מגו אספקלריא דנהרא לעילא לא כתיב ביה כה, אבל שאר נביאי דהו מנבאין מגו אספקלריא דלא נהרא נבאו מגו כה.

[p. 400] ועתה לכה נא ארה לי את העם הזה כי עצום הוא ממני אולי אוכל נכה בו

וגו'. ועתה, רבי אלעזר אמר, ודאי שעתא קיימא לי למעבד מה דאנא בעי. חמא ולא חמא יאות. חמא כמה אלפין נפלין מישראל על ידוי לזמן זעיר, אמר ודאי שעתא קיימא, ועתה ולא בזמנא אחרא.

לכה. לך מבעי ליה, מאילכה. אמר נזדרז גרמן לההוא דרחיף בגדפוי עלייהו דשמייה
כ"ה. ועתה לכה, נגח קרבא לההוא כ"ה. ועתה לכה, כד"א (מלכים ב ג: 23) ועתה לשלל
מואב.

אמר עד השתא לא הוה בעלמא מאן דייכול להו בגין ההוא פטרונא דאית להו,
השתא דשעתא קיימא לכה נעביד קרבא. ובגין כך כל עיטא דההוא רשע לכ"ה הוה דכתיב
ואנכי אקרה כה, אעקר לההוא כה מאתריה. ותרווייהו בעיטא בישא הוה כד"א (תהלים
ב: 2) על י"י ועל משיחו, ולא ידעו דהא לבתר האי כ"ה אעקר לון מעלמא.
[p. 401] כי עצום הוא ממני. וכי עד ההוא שעתא אן אגחו ביה קרבא ונצחו ליה, באן
אתר אערעו בחרבא דלהון והוה גברין [קצח ע"ב] כגיברין לאחזאה גבורתא דלהון, מאי כי
עצום הוא ממני. אלא ההוא רשע חכים הוה וחמי למרחיק, חמא לדוד מלכא דאתי מרות
המואביה גיבר תקיף כאריא ונצח קרבין תקיפין למואב ושוי לון תחות רגלוי. אמר עצום
הוא וירתא ההוא גבורתא חד מלכא דלהון מינן ויפיק לשיצאה למואב.
אולי אוכל נכה בו. האי קרא הכי הוה ליה למימר אולי אוכל אכה בו או אולי נוכל
נכה בו. אלא ההוא רשע הוה חכים, אמר חמינא ידא חדא דחד אריא תקיפא פריש ידא, אי
איכול עמד דנתחבר תרוונא ונגרע מההוא אריא ידא דא לא ייתי ההוא מלכא לעלמא ולא
יתרד למואב מאתריה.

[p. 402] ארה לי, מאי ארה לי. א"ר אבא ההוא רשע בתרי לישני קאמר לבלעם, חד
אמר ארה לי וחד קבה לי, מה בין האי להאי. א"ל ארה לי עשבין וחרשין דרישי דחויין ושוי
לון בקדרה דחרשיא. כיון דחמא דחיליה יתיר בפימא תב ואמר ולכה נא קבה לי.
ואוף ההוא רשע דבלק לא שבק חרשוי אלא לקיט כל זיני עשבין חרשי דרישי דחויין
ונטל קדרה דחרשין ונעיץ לה תחות ארעא אלף וחמש מאה אמין וגניז ליה לסוף יומין. כיון
דאתא דוד כרה בתהומא אלף וחמש מאה אמין ואפיק מיא מן תהומא ונסך על מדבחא.
בההוא שעתא אמר אנא אסחי ההוא קדרה (תהלים קח: 10) מואב סיר רחצי, סיר רחצי
ודאי.

על אדום אשליך נעלי. מאי אשליך נעלי, אלא דא אוף הכי למרחיק הוה דכתיב
(בראשית כה: 30) ויאמר עשו אל יעקב הלעיטני נא מן האדום האדום הזה כי עיף אנכי.
הלעיטני, [p. 403] הלעטה ממש, פתיחו דפימא וגרונא למבלע. אמר דוד לההוא בלען
מלעט הלעטין אנא ארמי עליה נעלי למסתם גרוניה.
עלי פלשת אתרועע, אוף הכי דא למרחיק אסתכי דוד. סטרא בישא דסטרא אחרא
איהו ופלשתים מתמן אינון. לסטרא אחרא מה אצטריך, תרועה לתברא חיליה ותוקפיה
ובגין כך עלי פלשת אתרועע והכי אתחזי לון.

ועתה לכה נא ארה לי את העם הזה כי עצום הוא ממני. ר' חזקיה פתח (ישעיה יא: 5)

והיה צדק אזור מתניו והאמונה אזור חלציו. האי קרא כלא הוא חד, מאי חדושא אתא לאשמועינן דהא צדק היינו אמונה ואמונה היינו צדק, אזור מתניו היינו אזור חלציו, אזור חלציו היינו אזור מתניו, לא אשכחן קרא כהאי גוונא. אלא לאו צדק כאמונה ואע"ג דכלא חד וחד דרגא איהו, אבל בזמנא דקיימא בדינא קשיא ומקבלא מסטר שמאלא כדין אקרי צדק דינא ממש. והיינו (שם כו: 9) כי כאשר משפטיך לארץ צדק למדו כל יושבי תבל, דהא דרגא דמשפט רחמי איהו וכד אתקריב משפט בצדק כדין אתבסם כלא ויכלין בני עלמא למסבל דינא דצדק, ועל דא צדק איהו כאמונה.

[p. 404] אמונה, בשעתא דאתחבר בה אמת וחדוא וכל אנפין נהירין כדין אקרי אמונה ואית וותרנותא לכלא, וכל נשמתין סלקין מתחייבין בכמה חיובין דחייבין בישין וכיון דבפקדון סלקן אקדים לון ברחמי וחס עלייהו, וכדין אקרי אמונה ולית אמונה בלא אמת.

השתא אית לאסתכלא אזור מתניו ואזור חלציו, מהו תרין אזורין הכא. ומתניו וחלציו אע"ג דחד אינון תרין דרגין אינון חד לעילא וחד לתתא, לעילא בשירותא אקרי מתניו, לתתא בסופא אקרי חלציו כד"א (ישעיה לב: 11) וחגורה על חלציו, בסופא על ריש ירכים. כד אתתא בצערא מנתקן אינון חלציו מריש ירכין ושויאת ידהא בכאבא עלייהו. ובגין כך לגבורה ולקרבא צדק אזור מתניו והכי אצטריך, לרחמנו ולטב אמונה אזור חלציו. בחד דרגא ידין עלמא, לתרין סטרין חד דרגא [קצט ע"א] דישראל וחד דרגא לשאר עמין. [p. 405] ואי תימא צדק דינא תקיף איהו והא כתיב (ויקרא יט: 15) בצדק תשפוט עמיתך, (דברים טז: 20) צדק צדק תרדוף, וכמה אינון. ודאי הכי הוא דהא צדק לית ביה וותרנותא כלל. מאן דדאין לחבריה לא אצטריך למעבד ליה וותרנו מן דינא כלל אלא בצדק דלא ישגח לרחימו. מאזני צדק, בלא וותרנו להאי סטרא ולהאי סטרא למאן דמיהיב ולמאן דמקבל. ובגין כך חד דרגא אתפלג לתרין סטרין ונהורין קיימאן, חד לשאר עמין וחד לישראל. בשעתא דנפקו ישראל ממצרים אתאזרו בנהורין אליון, חד דקרבא וחד דשלמא וכלא הוה בצדק.

כד אתיעטו בלק אמר ואגרשנו מן הארץ. אמר ההוא דרגא דקא אתאזרו ביה מן הארץ ודאי. ודא הוא כי עצום הוא ממני ודאי, מאן ייכול לקיימא בישראל, דרגא דלהון תקיף הוא מדילי. ובגין כך ואגרשנו מן הארץ, ואי מהאי ארץ אגרשנו ואתריך יתיה איכול למעבד כל רעותי. חילא דלהון במאי איהו, בפימא ובעובדא, הא פימא דילך ועובדא דילי. [p. 406] כי ידעתי את אשר תברך מבורך וגו'. וכי מאן הוה ידע. הא אוקמוה דהא בקדמיתא כתיב (במדבר כא: 26) והוא נלחם במלך מואב הראשון ויקח את כל ארצו מידו, דאגר ליה לבלעם וכו'. אבל כי ידעתי, ידיעה ודאי ידע בחכמתא דיליה.

את אשר תברך מבורך, מאי אצטריך הכא ברכה דהא בגין קללה הוה אזיל, ואי
ההוא מלה דהוה ידע מבלעם דעבד בקדמיתא קללה הוה מאי את אשר תברך מבורך. אלא
מלה הכא ולא ידענא בה ולא זכינא בה עד דאתא רבי אלעזר ודרש (תהלים לד: 2) אברכה
את יי' בכל עת תמיד תהלתו בפי, וכתוב (שם טז: 7) אברך את יי' אשר יעצני. מאן אצטריך
ברכתא מן תתאי, את דהא אתאחד בהו כשלהובא בפתילה. ודוד דהוה ידע דא אמר אברכה
את. אמר ההוא רשע ההוא דרגא דלהון אחיד בהו בגין ברכאן דלהון דקא מברכין ליה בכל
יומא, חילא אית בך לברכא לההוא דרגא ותעקר ליה מנייהו, כי ידעתי את אשר תברך
[p. 407] מבורך, ובדא ניכול בהו, תברך לההוא דרגא ותילוט לפתילה. ועל דא אמר ואנכי
אקרה כה, אעקר ליה מנייהו דלא יתאחד בהו.
מיד וילכו זקני מואב וזקני מדין וקסמים, לא יימא ההוא רשע דלאו עמיה אינון
חרשין דאצטריך ויתעכב עלייהו.

פתח ואמר (ירמיהו מו: 27-28) אתה אל תירא עבדי יעקב ואל תחת ישראל כי אתך
אני כי אעשה כלה וגו'. האי קרא אתמר ואתערנא ביה אבל עד כען אית לאתערא יתיר.
אתה, האי איהו רזא דארון הברית דדא איהו דרגא דאזלא בגלותא בהדי בנהא עמא
קדישא. [p. 408] משה בשעתא דתבע רחמין עלייהו דישראל מה כתיב, (במדבר יא: 15)
ואם ככה את עושה לי ואוקמוה, אבל הכי אמר משה, דרגא חד דיהבת לי אקרי אתה בגין
דלית ליה פרישו ממך, ה' דילה אתאחד בהו בישראל. אי את שצי לון מעלמא האי ה' דשמא
דא דאתאחד בהו אתעבר מניה, אי הכי את, דה' עקרא דשמא דא אתעקר. ועל דא אמר
יהושע לבתר (יהושע ז: 9) ומה תעשה לשמך הגדול, דהא ודאי שמא דא עקרא ויסודא דכלא,
אתה הוא יי'. ומשה אעייג דקב"ה לא אי"ל הכי ידע דהא בהא תלייא וחובא גרים.
[p. 409] אתה אל תירא עבדי יעקב ואל תחת ישראל, כלא חד.
כי אתך אני, הא אוקימנא כי אתי אתה לא כתיב אלא כי אתך אני.
כי אעשה כלה בכל הגוים, בכל הגוים אעשה כלה.

רב המנונא קדמאה אמר דחיקו ועאקו דישראל כמה טב וכמה תועלתא גרים לון,
רפיון דשאר עמין כמה בישינ גרים לון. דחיקו ועאקו דישראל גרים לון דטב ליהוי ותועלתא
ומאי ניהו, [קצט ע"ב] כלה כלא דחיק. רפיון דשאר עמין גרים לון רפיון וביש ומאי ניהו,
כלה והכי אתחזי לון דהא כל רפיון בלא דחיקו דהוה לון בהאי עלמא גרים לון רפיון לבתר
בלא דחיקו, כלה, (ישעיהו כח: 22) כי כלה ונחרצה שמעתי, כי אעשה כלה, בלא ברפיון.
לישראל דהוה לון דחיקו ועאקו, (שם סא: 10) כלה תעדה כליה. מאן כליה, אלן ישראל
דאינון כלים דהאי כלה. [p. 410] ישראל דהוה לון דחיקו ועאקו, (עמוס ט: 11) אקים את
סכת דוד הנופלת, סכת שלום. לשאר עמין דהוה לון רפיון, צוקה, צרה וצוקה, כלה ברפיון

כמה דהוה לון. ועל דא כי אעשה כלה בכל הגוים וגו' ואותך לא אעשה כלה, דהא דחיק הוית ודחיק תהוית כלה.

ויסרתיק למשפט, האי קרא הכי מבעי ליה ויסרתיק במשפט דהא אימתי ייסורי, בשעתא דדינא והכא לאו הכי אלא ויסרתיק למשפט. אבל כתיב (ישעיה ג: 14) 'יי במשפט יבא עם זקני עמו, וההוא יומא אקדים קב"ה אסוותא לישראל עד לא ייעלון לדינא בגין [p. 411] דייכלון לקיימא, ומהו, בכל שעתא ובכל זמנא יהיב לון יסורין זעיר זעיר בגין דכד ייעלון לדינא לא ישלוט עלייהו דינא.

ונקה לא אנקך מהו. אלא כד ישראל בלחודייהו ולא עאלין בדינא עם שאר עמין קב"ה עביד לון לפנים משורת הדין והוא מכפר עלייהו, ובזמנא דעאלין לדינא בשאר עמין מה עביד, ידע קב"ה דהא סמא"ל אפוטרופוס דלהון ייתי לאדכרא חוביהון דישראל וכניס כלהו לגביה ליומא דדינא, איהו אקדים לון אסוותא ועל כל חובה וחובה לקי בהו ביסורין זעיר זעיר. כד אתאן לדינא אתי סמא"ל בכמה פתקין עלייהו. קב"ה אפיק פתקין דיסורין דסבלו ישראל על כל חובא וחובא ונמוחו כל חובין ולא עבד לון וותרנותא כלל, כדן תשש כחיה וחיליה ולא יכיל לון.

ודוד מלכא אמר (תהלים יא: 2) כי הנה הרשעים ידרכון קשת כוננו חצם על יתר לירות במו אופל לישרי לב. ואע"ג דהאי קרא אוקמוה על שבנא וסיעתו ויואח ממנו דחזקיהו ואתמר, אבל האי קרא על סמא"ל וסיעתיה אתמר דכל עובדוי ועיטוי על ישראל נינהו.

[p. 412] בלק ובלעם ההוא ארח ממש נקטו והא אתמר דחבורא בישא עבדו. אמרו עמלי"ק ע"ם ל"ק, עמא דלקא לון כחויא דמחי בזנבא דיליה. הא אנן יתיר, בל"ק ב"א ל"ק, אתא מאן דלקי לון כרעותיה, בלע"ם ב"ל ע"ם, לית עמא ולית רעיא, שמא דילן גרים לשיצאה לון מעלמא. וקב"ה חשיב בגוונא אחרא שמיהון, בבלק ב"ל, בבלעם ב"ל, הא בלב"ל. מה אתוון אשתארו, עמ"ק, בלבל עמקא דמחשבה דלהון דלא ישלטון בעלמא. אמר ר' שמעון יאות אמרת אבל בלק תפח רוחיה בגיהנם ובלעם ישתחקון תמו גרמוי ורוחיה, והכי הוא עיטא בישא נטלו על פטרונא, על האי כה דחשיבו לאעקרא וחשיבו לסטרא בישא לסלקא בפימא ובעובדא. אמר ההוא רשע קדמאי אשתדלו ולא יכילו, דור הפלגה אשתדלו ולא יכילו, עבדו עובדא ופימא חסר מנייהו דלישנהון אתבלבל ולא יכילו, אבל אנת הא פימך שן ולישנך מתתקן בתרין סטרין אלין, את אשר תברך מבורך ואשר תאור יואר, ההוא סטרא דאת בעי לסלקא [p. 413] בפימך ולישנך אסתליק וסטרא קמך וכלא בך תלייא [ר ע"א] דהא עובדא אתתקן, אבל במלה תלייא כלא, ההוא סטרא דתברך מבורך וההוא סטרא דתאור יואר.

והוא לא ידע דקב"ה (איוב יב: 20) מסיר שפה לנאמנים וטעם זקנים יקח, וכלא ברשותא קיימא. מסיר שפה לנאמנים, אלו דור הפלגה דבלבל לישניהון דלא ישלטון במלה

כלל דכתיב (בראשית יא: 7) אשר לא ישמעו איש שפת רעהו. וטעם זקנים יקח, אלץ בלעם ובלק דתרווייהו הוּו בעיטא חדא דכתיב ויעל בלק ובלעם פר ואיל במזבח. חמי ההוא רשע דכל עובדוי לביש ברום לבא. תרווייהו הוּו סלקי קרבנא דכתיב ויעל בלק ובלעם, וכל מדבחין בלק הוּו מסדר, ואיהו רשע הוּו משבח גרמיה את שבעת המזבחות ערכתי ואעל פר ואיל במזבח, ואלו לבלק לא שתף בהדיה. אמר קב"ה רשע כלא ידענא אלא שוב אל בלק ואת לית צריך למללא וכה תדבר, ואת לית צריך למללא הה"ד וטעם זקנים יקח.

ד"א וטעם זקנים יקח, דכתיב וילכו זקני מואב וזקני מדין וקסמים [p. 414] בידם. טעמא דאינון זקנים נטל מנייהו ולא יכילו למשלט בחרשייהו כלל. וידברו אליו דברי בלק, מלין באתגליא ולא בלחישו. פגים אודנא הוּו ופגים עינא ופגים רגלא, מתלת דוכתין הוּו פגים, אַתקן הוּו לסטרא אחרא והכי אצטריך לההוא סטרא.

ויאמר אליהם לינו פה הלילה, אינון כתיב וידברו אליו, ואיהו כתיב ויאמר אליהם. לינו פה הלילה, בגין דבההוא זמנא דסטרא אחרא הוּו לחרשיא בשעתא דמשתכחי סטרין בישין ומתפשטן בעלמא.

כאשר ידבר יי אלי, שבוחי קא משבח גרמיה בשמא דיי. וישבו שרי מואב, ושרי מדין אתפרשו מנייהו ולא בעו למיתב תמן וסבי מואב אשתארו דכתיב וישבו שרי מואב בלחודייהו. יאות עבדן מדין דאתפרשו מכל וכל ואלמלא לא הוּו מחאן בסופא, וקרא אוכח חובא דלהון דכתיב (במדבר כה: 18) כי צוררים הם לכם בנכליהם אשר נכלו לכם על דבר פעור ועל דבר כזבי בת נשיא מדין אחותם וגו'. [p. 415] בתרין אליו חאבו והוּו חובא דלהון דמחן בזנבא לבתר. ובגין כך אליו אשתארו בהדיה ואליו אזלו בלחודייהו.

ד"א וישבו שרי מואב עם בלעם, כמה יאות הוּו לון לבני מדין אי רעותא דלהון הכי אבל ישיבה דיתיבו אינון דמואב גרמא לון טב בגין דאשתארו תמן ומאן דאזלו אינון דמדין גרמא לון ביש. מ"ט, אליו חששו ליקרא דמלה דקב"ה ואליו לא חששו לה כלום ואזלו לארחייהו. בשעתא דאמר ההוא רשע והשיבותי אתכם דבר כאשר ידבר יי אלי, מיד אזדעזעו אינון דמואב למלה דא ויתיבו תמן ואינון דמדין לא חששו לדא כלום ואזלו לון, ועל דא וישבו שרי מואב עם בלעם.

בההוא ליליא ההוא רשע לחש לחשין ועבד בלטין ואמשיך עליה רוחא מלעילא, מיד ויבא אלהים אל בלעם, אלהים סתם.

[p. 416] ויאמר מי האנשים האלה עמך, דרגא הוּו דקא אצטריך למשאל ואע"ג דחברייא אתערו בדא בגוונא אחרא דקב"ה נסיונא עבד ליה במלוי. ג' הוּו, חד חזקיה וחד יחזקאל וחד בלעם. תרין לא קיימו כדקא יאות וחד קאים, ומנו, יחזקאל דכתיב (יחזקאל

לז: 3) התחיינה העצמות האלה, ואיהו תב ואמר יזי אלהים בלק בן צפור . חזקיהו אמר (ישעיה לט: 3) מארץ רחוקה באו אלי מבבל. בלעם, בלק בן צפור מלך מואב שלח אלי, ואוקמוה.

חד כותי שאיל לרי אלעזר, אייל חילא תקיף חמינא ביה בבלעם יתיר ממשא דאילו במשה כתיב (ויקרא א: 1) ויקרא אל משה, ובבלעם [ר ע"ב] כתיבויבא אלהים אל בלעם. אמר ליה למלכא דהוה יתיב בהיכליה על כורסייה, חד סגיר קרא לתרעא. אמר מאן הוא דבטש לתרעא. [p. 417] אמרו סגיר פלו. אמר לא ליעול הכא ולא ליטנף היכלא. ידענא דאי בשליחא אימא ליה לא חייש ויזיל ויסאב ברי ויקרב ביה, אבל אנא איזיל ואגזים ביה דירחיק ארחיה ממותבא דברי ולא יסאב ליה. אקדים מלכא ואגזים ליה ואתא לגביה ואמר ליה סגיר סגיר מנע רגלך מארחא דברי שארי תמן, ואי לאו אומינא דחתיכין יעבדון גופך בני שפחתי.

רחימא דמלכא קרי לדשא. אמר מלכא מאן. אמרו רחימך פלניא. אמר רחימא חביבא דנפשי לא יקרי ליה קלא אחרא אלא אנא. צווח מלכא ואמר פלניא פלניא עול חביבא דנפשי רחימא דיילי אתקיננו היכלין למללא עמיה. כך בלעם איהו סגיר רחיקא מבני נשא קרא לתרעא דמלכא. שמע מלכא, אמר סגיר מסאבא לא ליעול ולא ליטנף היכלא דיילי. אנא אצטריך לאגזמא ליה דלא יקרב לגבי תרעא דברי ולא יסאיב ליה. אמר ליה סגיר סגיר לא תלך עמהם לא תאור את העם כי ברוך הוא, לא תקרב לגבי ברי הן לטב הן לביש, מסאב אנת בכלא. אבל במשה כתיב ויקרא אל משה, קלא דמלכא ולא שליחא אחרא. ד"א מאהל מועד, מהיכלא קדישא מהיכלא מתקנא מהיכלא יקירא דעלאין ותתאין תאיבין לגביה ולא יכלין למקרב לגביה.

ויאמר בלעם אל האלהים בלק בן צפור. והוא אמר מלך מואב מלכא חשיבא שלח אלי. מלך מואב, חמו גאותא דההוא רשע דאפי ליה לבלק לא חשיב כלום משמע דכתיב מלך מואב ולא אמר מלך למואב מכלל גברא דלא [p. 418] אתחזי למלכא והא אתעביד מלכא למואב. קדמאה מה כתיב ביה, (במדבר כא: 26) והוא נלחם במלך מואב הראשון, מלכא בר מלכא, חשיבא בר חשיבא, אבל דא מלך למואב כתיב, קרא אסהיד מלך למואב. והא אתערנא דאתכוון איהו לגאותא לבא רב, כל מלכין דעלמא שלחין לגבאי שלוחיהון וחשיבנא לגבייהו.

רבי פנחס הוה אזיל למחמי ברתיא אימיה דרי אלעזר דהוה בבי מרעא והוה עמיה חברייה והוה רכיב בחמריה. עד דהוה בארחא פגע בתרין ערבאי, אמר לון בחקל דא אתער קלא מיומין דעלמא.

[p. 419] אמרו ליה מיומין דעלמא לאַ אנן ידעין, מיומין דילן אנן ידעין דהא יומא
חדא הוו אינון לסטין מקפחין ארחין עברין בההוא חקלא ופגעו באינון יודאי ואתו לקפחא
לון ואשתמע מרחיק בהאי חקל קל דחמרא דא דנהק תרי זמני ואתא שלהובא דאשא
בההוא קלא ואוקיד לון ואשתזיבו אינון יודאי.
אמר לון ערבאי ערבאי במלה דא דקאמרתון לי תשתזבון יומא דא מלסטין אחרנין
דקא מחכין לכו בארחא.

בכה ר' פנחס, אמר מאריה דעלמא רחשא דניסא עבדת בגיני ואשתזיבו אינון יודאי
ולא ידענא. פתח ואמר (תהלים קלו: 4) לעושה נפלאות גדולות לבדו כי לעולם חסדו. כמה
טיבו עביד קב"ה עם בני נשא ולא ידע אלא איהו בלחודוי. ב"נ קם בצפרא ושווי רגליה על
רישא דחויא דאתי לקטלא ליה ובר נש שוי רגליה על רישיה וקטיל ליה, ולא ידע ביה בר
קב"ה בלחודוי, הוי לעושה נפלאות גדולות לבדו. ב"נ אזיל בארחא ולסטין מחכאן ליה
למקטליה, אתי אחרא דאתיהיב כופרא תחותיה ואיהו אשתזיב, ולא ידע טיבו דעבד ליה
קב"ה ונסא דארחיש ליה בר איהו בלחודוי, לעושה נפלאות גדולות לבדו, לבדו עביד וידע
ואחרא לא ידע.

אמר לחברייא חברייא [רא ע"א] מה דשאיילנא להני ערבאי דמשתדלי תדיר בחקלי
אי קלא דחברייא דאינון משתדלי באורייתא שמעו דהא ר' שמעון ור' אלעזר בריה ושאר
חברייא אזלין לקמן ולא ידעין מנן ושאיילנא להני ערבאי עלייהו דיצענא דקלא דר' שמעון
ארגיז חקלין וטורין, ואינון גלו לי מה דלא ידענא.

[p. 420] עד דהוו אזלי אינון ערבאי אהדרו לגביה אמרו ליה סבא אנת שאיילת לן מן
יומין דעלמא ולא שאיילת על יומא דא דחמינן תוהא על תוהא, חמינן חמשה בני נשא
יתבין וחד סבא בהדייהו וחמינן עופי מתכנפי וקא פרשין גדפין על רישייהו, אלן אזלין
ואלין תבין וטולא לא אתעבר מעל רישייהו וההוא סבא ארים קליה עלייהו ואינון שמעין.
אמר על דא שאילנא. ערבאי ערבאי תהכון וארחא דא תהא מתקנא קמייכו בכל מה
דתבעון, תרין מלין אמרתון דחדינא בהו. אזלו.

אמרו ליה חברייא ההוא אתר דר' שמעון שארי ביה היך אנן ידעין.
אמר לון שבוקו למארי פסיען דבעירי דאיהו ידריך פסיעוי לתמן. לא הוי טעין
חמריה וחמריה סאטי מארחא תרין מלין ואזיל לתמן. שארי נהיק תלת זמנין. נחת ר'
פנחס, אמר לחברייא נתקן לקבלא סבר אפי יומין דהשתא יפקון לגבן אנפי רברבי ואנפי
זוטרי.

[p. 421] שמע ר' שמעון נהיקו דחמרא, אמר לחברייא ניקום דהא קלא דחמריה
דסבא חסידא אתער לגבן. קם ר' שמעון וקמו חברייא.

פתח ר' שמעון ואמר (תהלים צח: 1) מזמור שירו ליי שיר חדש כי נפלאות עשה
הושיעה לו ימינו זרוע קדשו. מזמור, זקיף טעמא לעילא. שירה יתמא קרינן להאי, אלא

רשים טעמא רבא דהא אתי מתעטרא ההוא מזמור בעטרא עלאה לעילא על רישיה ואתי זקיף.

מאן אמר שירה דא, אינון פרות באינון גועין דהוו געאן, שירו ליי שיר חדש. למאן הוו אמרי שירו, לכמה רתיכין לכמה ממנן לכמה דרגין דהוו אתאן תמן ונפקו לקבלא ליה לארונא סתם, ולהון הוו אמרי שירו ליי שיר חדש דכר. מייט הכא שיר, ומשה אמר שירה נוקבא, [p. 422] אלא התם במשה ארונא חדא, זאת, נפקא מן גלותא היא ואוכלוסהא ולא יתיר ובגין כך את השירה הזאת נוקבא, אבל הכא ארונא ומה דהוה בגויה גניזו ובגין ההוא דהוה גניזו בגויה אתמר שיר חדש דכר.

כי נפלאות עשה, במה דעבד בפלשתים ומה דעבד בטעוותהון.
הושיעה לו, למאן, לעצמו. מאן עצמו, ההוא מזמור עצמו דרוחא עלאה קדישא גניז ביה.

ימינו, ההוא דירית סבא. דא ימינו אתקיף בההוא מזמור ולא שביק ליה בידא דאחרא.

[p. 423] הכא אית לגלאה מלה חדא, כל זמן דההוא ימין הוה מרחיש ניסא הוה אתקיף בהאי מזמור ושוי ליה לקמיה לאתקפא ביה. לאבא דאתקיף ימיניה בחדוי דבריה לקמיה ואמר מאן הוא דיקרב לגבי ברי. כיון דסרח לגבי אבוי שוי ידיה אבוי על כתפיה לאחורא ושדייה בידא דשנאוי.

כביכול בקדמיתא כתיב (שמות טו: 6) ימינך יי נאדרי בכח. בכח, ההוא דאשתמודעא. בערביא קורין לחדוי דבר נשכח. ההוא ימינא נאדרי ואתקיף בכח, מאן הוא דיקרב לגבי ברי. לבתר מה כתיב, (איכה ב: 3) השיב אחור ימינו, שוי ימיניה על כתפיה ודחיה ליה בידא דשנאוי. בקדמיתא ימיניה לקמא בחדוי, ולבתר לאחורא על כתפוי לדחייא ליה. והכא הושיעה לו ימינו וזרוע קדשו, תרין דרועין.

[p. 424] אי אינון פרות דלא אתרגילו בנסין אלא ההיא שעתא בגועא דלהון אמרו שיר דא, נהיקו דחמריה דסבא חסידא דרגיל בנסין עאכ"ו דאמר שירה. חברייא אי תימרון דחמרא לאן הוה ארחיה בכך מיומא דאברי עלמא, פוקו וחמו אתון דבלעם חייבא נצחת לרבונה בכלא, חמריה דרבי [רא ע"ב] פנחס עאכ"ו. ותו אתון דבלעם כד מלילת מלאכא עלאה הוה עלה מלעילא.

השתא אית לגלאה, חברייא שמעו. פי האתון דאברי עייש בין השמשות, סלקא בדעתייכו דפימא הוה פתיחא מההוא זמנא, או תנאי דאתני קב"ה מההוא זמנא. לאו הכי, רזא הכא דאתמסר לחכימין דלא משגיחין לטפשו דליבא. פי האתון, דרגא דאתני ההוא עלאה דסטר נוקבי ואיהו הוה דשריא על [p. 425] ההוא אתון ומליל עלה. וכד ברא קב"ה להאי דרגא דאקרי פי האתון סתם ליה בגו נוקבא דתהומא רבא ואסתים עליה עד ההוא זמנא. כד מטא ההוא זמנא פתח ההוא נוקבא ונפק ושרא עלה ומלילת.

כגוונא דא (במדבר טז: 32) ותפתח הארץ את פיה, את לאסגאה דומ"ה דאיהו פי הארץ. את פי האתון, לאסגאה קמריא"ל דאקרי פי האתון. פי הבאר כגוונא דא. מאן פי הבאר, ההוא דרגא דהוה ממנא עליה לתתא ואיהו תחות פי יי. מאן איהו, יהדריא"ל שמיה.

[p. 426] תלת פימין אלין אתבריאו ע"ש בין השמשות. בשעה שקדש יומא סלקא פה דממנא על כל שאר פימין, ומאן איהו, ההוא דאתקדש ואסתלק בכלא, ההוא דאקרי פי יי. ע"ש בין השמשות אברון שאר פימין, אתקדש יומא, סלקא פימא דשליט על כלא פי יי.

אדהכי חמו לר' פנחס דהוה אתי, מטו לגביה. אתא ר' פנחס ונשקיה לר' שמעון. אמר נשקנא פי יי דאתבסם בבוסמין דגנתא דיליה. חדו כחדא ויתבו.

כיון דיתבו פרחו כל אינון עופין דהוו עבדי טולא ואתבדרו. אהדר רישיה ר' שמעון ורמא לון קלא ואמר עופי שמיה לית אתון משגיחן ביקרא דמאריכון דקאים הכא. קיימו ולא נטלו מדוכתייהו ולא קריבו לגבייהו.

א"ר פנחס אימא לון דיהכון לארחייהו דהא לא יהבי לון רשו לאהדרא. אמר ר' שמעון ידענא דקב"ה בעי למרחש לן ניסא. עופין עופין זילו לארחיכו ואמרו לההוא דממנא עליכו דהא בקדמיתא הוה ברשותיה והשתא לאו ברשותיה קיימא, אבל סליקנא ליה ליומא דטנרא כד סליק עיבא בין שיני תקיפין ולא מתחברין. אתבדרו אינון עופי ואזלו.

[p. 427] אדהכי הא תלת אילנין מתפשטן בענפין לתלת סטרין עלייהו ומעיינא דמיה נבעין קמייהו. חדו כלהו חברייהו וחדו ר' פנחס ור' שמעון.

אמר ר' פנחס טורח סגי הוה לאינון עופי בקדמיתא וטורח בעלי חיים לא בעינן דהא (תהלים קמה: 9) ורחמינו על כל מעשיו כתיב.

אמר ר' שמעון אנא לא אטרחנא לון, אבל אי קב"ה חס עלן לית אנן יכלין לדחייא מתנן דיליה. יתבו תחות ההוא אילנא ושתו מן מייה ואתהנו תמן.

פתח ר' פנחס ואמר (שיר ד: 15) מעין גנים באר מים חיים ונוזלים מן לבנון. מעין גנים, וכי לית מעיין אלא ההוא מן גנים והא כמה מעיינין טבין ויקירין אית בעלמא. אלא לית כל הנאות שוין. אית מעיין דנפיק במדברא באתר יבישא, הנאה אית למאן דיתבי ושתי, אבל מעיין דגנים כמה איהו טב ויקירא, ההוא מעיין עביד טיבו לעשבין ואיבין, מאן דקריב עליה אתהני בכלא, אתהני במייה בעשבין אתהני באיבין, ההוא מעיין מתעטרא בכלא, כמה וורדין כמה עשבין דריחא סחרניה, כמה יאות ההוא מעיין משאר מעיינין, באר מים חיים.

[p. 428] הכי אוקימנא כלא בכנסת ישראל קאמר, איהי מעיין גנים. מאן גנים, חמש גנים אית ליה לקב"ה דקא משתעשעא בהו ומעיינא חדא עלווייהו דקא אשקי לון ורוי לון

טמיר וגניז וכלהו עבדין פירין ואיבין. גנתא חדא אית לתתא מנייהו וההוא גנתא נטיר סחרא מכל סטרין דעלמא. תחות האי גנתא אית גנים אחרנין עבדין איבין לזנייהו, והאי גנתא אתהפך והוי מעיין דאשקי לון.

באר מים חיים, כד אצטריך הוי מעיין וכד אצטריך הוי באר. מה בין האי להאי, לא דאמי כד אתמשכון [רב ע"א] מיא מאליהו לכד שאבין מיא לאשקאה. ונוזלים מן לבנון. מאינוזלים, אליונוזלים אהדרו למעיין כד נבעין מיין ונוזלים טפין לעילא אליו בתר אליו, מיין מתיקן דנפשא אזלא אבתרייהו. כד אינוו חמש מקורין דנפקי מן לבנון לעילא אתעבידו נוזלים להאי מעיין. כד קב"ה רחיש לן ניסא באתר דא, קרינא על מעיינא דא קרא דא.

[p. 429] תו פתח ואמר (דברים כ: 19) כי תצור אל עיר ימים רבים להלחם עליה לתפשה לא תשחית את עצה לנדוח עליו גרזן כי ממנו תאכל ואותו לא תכרות כי האדם עץ השדה לבוא מפניך במצור. כי תצור על עיר, כמה טבין אינון ארחין ושבילין דאורייתא דהא בכל מלה ומלה אית כמה עיטין כמה טבין לבני נשא כמה מרגלאן דקא מנהרן לכל סטר, ולית לך מלה באורייתא דלית בה כמה בוצינין מנהרן לכל סטר. האי קרא איהו כפום פשטיה ואית ביה כפום מדרשיה ואית ביה חכמתא עלאה לאזהרא למאן דאצטריך. זכאה חולקיה מאן דאשתדל באורייתא תדיר. מאן דאשתדל בה מה כתוב, (תהלים א: 2-3) כי אם בתורת יי חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה, והיה כעץ. אמאי דא סמיד לדא. אלא מאן דאשתדל באורייתא יומם ולילה לא ליהוי כאעא יבישא אלא כמאן, כעץ שתול על פלגי מים. מה אילן אית ביה שרשין ואית ביה קליפין ואית ביה מוחא ואית ביה ענפין ואית ביה טרפין ואית ביה פרחין ואית ביה איבא, שבעת זינין אליו סלקן לעשר, עשר לע', אוף מלין דאורייתא אית בהו פשטיה דקרא, דרשא, רמז דקא רמיז חכמתא, גימטריאות, רזין טמירין, רזין סתימין אליו על אליו, פסול וכשר, טמא וטהור, איסור והיתר. מכאן ולהלאה מתפשטין ענפין לכל סטר. והיה כעץ ודאי, ואי לאו לאו איהו חכם בחכמתא.

[p. 430] ת"ח כמה חביבין אינון דמשתדלי באורייתא קמי קב"ה דאפי' בזמנא דדינא קא תליא בעלמא ואתייהיב רשו למחבלא לחבלא קב"ה פקיד ליה עלווייהו על אינון דקא משתדלי באורייתא והכי א"ל קב"ה, כי תצור אל עיר, בגין דחוביהון סגיאין דחטאן לקמאי ואתחייבו בדינא. ימים רבים. מאי רבים, תלתא יומין דא בתר דא דאשתמודעא דבר במתא. מנא לן דימים רבים תלתא יומין אינון, דכתיב (ויקרא טו: 25) ואשה כי יזוב זוב דמה ימים רבים. וכיימים רבים אינון, אלא תלתא יומין דא בתר דא אקריימים רבים. אוף הכא כי תצור אל עיר ימים רבים, תלתא יומין דא בתר דא דאשתמודעא דבר במתא.

תא ואפקיד לך על בני ביתי. לא תשחית את עצה, דא תי"ח דאיהו במתא דדא איהו
אילנא דחיי אילנא דיהיב איבין.

[p. 431] את עצה, ההוא דאיהו עיטא דמתא ויהיב עיטא למתא לאשתזבא מן דינא
ואוליף לון ארחא דיהכון בה. ועל דא לא תשחית את עצה לנדוח עליו גרזן, לנדחא עליה
דינא ולא לאושטא עליה חרבא מלהטא חרבא משננא, ההיא דקטלא לשאר אינשא דעלמא.
כי ממנו תאכל, וכי ההוא מחבלא אכיל מניה. לא, אלא כי ממנו תאכל, האי טנרא
תקיפא, האי דכל רוחין תקיפין וקדישין נפקי מנה, דלית הנאה ותיאובתא לרוח קודשא
בהאי עלמא אלא אורייתא דההוא זכאה, כביכול איהו מפרנס לה ויהיב לה מזונא בהאי
עלמא יתיר מכל קרבנין דעלמא.

בקרבן מה כתיב, (שיר ה: 1) אכלתי יערי עם דבשי אכלו רעים. ומיומא דאתחרב בי
מקדשא ובטלו קרבנין לית ליה לקבי"ה אלא אינון מלין דאורייתא ואורייתא דאתחדשת
בפומיה, בגין כך כי ממנו תאכל ולית לה מזונא בהאי עלמא אלא ממנו ומאינון דכוותיה,
וכיון דממנו תאכל ואיהו זן לה אותו לא תכרות, הוי זהיר ביה דלא תקרב ביה.
[p. 432] כי האדם [רב ע"ב] עץ השדה, דא אקרי אדם דאשתמודע עילא ותתא.
עץ השדה, אילנא רברבא ותקיף דההוא (בראשית כז: 27) שדה אשר ברכו יי' סמין
עליה, אילן דאשתמודע לההוא שדה תדיר.

לבא מפניך במצור, מלה דא אהדר לרישא דקרא דכתיב לא תשחית את עצה, ההוא
דיהיב לון עיטא ואתקין למתא לבא מפניך במצור, איהו יהיב לון עיטא לאתקנא ולאהדרא
בתיובתא ואתקין לון מאני זיינין בוקינס ושופרין.

לבא מפניך. מאי לבא מפניך, לבא לקמאי ולאעלא מפניך, מקמי דחילו דילך.

[p. 433] במצור, באתר דעלאין ותתאין לא יכלין לאעלא תמן. ומאן איהו, דרגא
דבעלי תשובה עאלין תמן. ומאן איהו, תשובה, דא איהו מצור אתר תקיף וטנרא תקיפא.
וכיון דעיטא דא נטלין אנא מכפר לחובייהו ואתקבלן ברעוא לקמאי. וכל דא פקיד
קבי"ה על אינון דמשתדלי באורייתא. בגין כך זכאין אינון דקא משתדלי באורייתא, אינון
דמשתדלי באורייתא אינון אילנין רברבין בהאי עלמא.

חמו מה עבד קבי"ה דנטע אילין אילנין, זכאה ארחא דא, ולא די אילנא חדא אלא
תלתא אילנין רברבין פריסן ענפין לכל סטר עביד לן קבי"ה. יהא רעוא קמי שמיא דלא
יתעדון לעלמא אילנין אלן ודא מעיינא מאתר דא.

ועד יומא קיימין תמן וההוא מעיינא דמיא וקראן לון בני נשא נציבו דר' פנחס בן

יאיר.

פתח ר' שמעון ואמר (בראשית לג: 5) וישא את עיניו וירא את הנשים ואת הילדים
ויאמר מי אלה לך ויאמר הילדים אשר חנן אלהים את עבדך. תי"ח ההוא רשע דעשו יהיב

עינוי לעיינא על נשין ובגיניה אתקין תיקונוי יעקב, שוי שפחות בקדמיתא ובניהון לבתר דחשיבו יתיר, לאה אבתרייהו ובנהא לבתר, לבתר רחל ובנה יוסף והוא עבר לפנייהם. [p. 434] כד סגידו כלהון מה כתיב, (שם: 6-7) ותגשנה השפחות הנה וילדיהן ותשתחוין, ולבטר כתיב ותגש גם לאה וילדיה וישתחוון ואחר נגש יוסף ורחל, והא יוסף לבתרייתא הוה ורחל לקמא. אלא ברא טבא ברא רחימא צדיקא דעלמא יוסף כיון דחמא עיניה דההוא רשע מסתכל בנשים דחיל על אמיה, נפק מאבתרה ופריש דרועוי וגופיה וכסי עלה בגין דלא יתן ההוא רשע עינוי באמיה. כמה אתסגי, שית אמין לכל סטר וחפא עלה ולא יכיל עיניה דההוא רשע לשלטאה עלה.

כגוונא דא וישא בלעם את עינוי, עינוי כתיב, ההוא עינא בישא. תרין עיינין הוה זקיף אלא בשעתא דבעי לאסתכלא סתים עינא חדא ופקח ההוא פגימא ההוא עינא בישא. [p. 435] וירא את ישראל שוכן לשבטיו. מהו שוכן לשבטיו, אלא שבטא דיוסף הוה תמן ושבטא דבנימן. שבטא דיוסף לא שלטא בהו עינא בישא דכתיב (שם מט: 22) בן פורת יוסף. מאי בן פורת, דאתסגי לכסאה על אמיה. בן פורת עלי עין, דלא שלטא ביה עינא בישא. שבטא דבנימן דכתיב (דברים לג: 12) ובין כתפיו שכן, וכתיב (שם) ישכון לבטח. מאי לבטח, דלא דחיל מעינא בישא ולא דחיל מפגעין בישין.

אמר ההוא רשע אנא אעבר שורא דא דלא אתקיים, אנא אסתכל כדקא יאות. רחל הות תמן, חמאת דעינא דההוא רשע משננא לאבאשא. מה עבדת, נפקת ופרישת גדפהא עלייהו וחפאת על ברהא הה"ד וישא בלעם את עינוי וירא את ישראל שוכן לשבטיו, כיון דחמא רוח קודשא דעיניה משננא מיד ותהי עליו רוח אלהים, על מאן, על ישראל דפריש גדפוי וחפא עלייהו, ומיד תב ההוא רשע לאחורא.

[p. 436] בקדמיתא ברא חפא על אימא, והשתא אימא חפאת על ברא. אמר קב"ה בההוא שעתא דחפא איהו על רחל אמיה דלא ישלוט עינא דההוא רשע עלה חייך בשעתא דייתי עינא בישא אחרא לאסתכלא על בנד ועל בני אמך תחפי עלייהו. את חפי על אמך, אמך תחפי עלך.

וישא את עינוי וירא את הנשים ואת הילדים. האי קרא ברזא דחכמתא אתמר. ביומא דכפורי דבני עלמא קיימי בדינא קמי קב"ה לכפרא על חובייהו וההוא מקטרגא קיימא עלייהו דחשיב לאובדא לון על חובייהו שלחי ליה ההוא דורונא וכדין כתיב (בראשית לג: 21) כי אמר אכפרה פניו במנחה ההולכת לפני. לבתר דמקבל דורונא זקיף עינוי ההוא מקטרגא וחמי לון לישראל מתענן כלהו בתעניתא יחפי רגלין, חמי נשין חמי ינוקין כלהו בתעניתא כלהו [רג ע"א] נקיין בנקיו, ויאמר מי אלה לך, שמא קדישא לך.

[p. 437] מי אלה לך, שאיל על ינוקי. ויאמר הילדים אשר חנן אלהים את עבדך. וכי אמאי אצטריך לאתבא ליה כלום, אלא כיון דמקבל ההוא שוחד אתהפך להו סניגור. זקיף עינוי וחמי לישראל כגוונא דא, חשיב דבגין דחילו דיליה אינון קיימין כך. שאיל על ינוקי

ואמר מי אלה לך. מהו מי אלה לך, אלא אמר תינח אתון דחבתון קמי מלכא, אבל אלין ינוקי אמאי קיימי הכי, מי אלה לך.

ויאמר הילדים, רוח קדשא אמר ועל דא זקיף טעמא ניאמר בארח סתים.

הילדים אשר חנן אלהים את עבדך, וכי רוח הקדש אמר את עבדך. אלא רוח קודשא

אמר אלין אינון ינוקי דלא חאבו ולא טעימו טעמא דחטאה ומסר לון קב"ה בידא דההוא ממנא דילך וקטיל לון בלא חובא כד"א [p. 438] (קהלת ד: 1) ומיד עושקיהם כח, ודא הוא את עבדך.

כיון דשמע מאינון ינוקי מיד סליק לגבי קב"ה ואמר מארי דעלמא כל ארחד בקשוט

בדינא ואי דינא שריא על ישראל בגין חוביהון איהו, ינוקין דלהון דלא חאבו לקמך אמאי מסרת לון לקטלא לון בלא חובא. וקב"ה נטיל מלוי בכך וחס עלייהו וההוא שעתא לא הוי אסכרא בתינוקות.

וההוא מקטרגא נטיל קנאה מההוא ממנא דתחות ידיה, אמר וכי לי יהיב קב"ה

אינון דמתלבשן בחטאין וחובין ולההוא ממנא דילי מסר ינוקין בלא חובא ולא טעמו טעמא דחובא. מיד אזיל לאפקא לון מתחות ידיה ולא ישלוט בהו. ועל דא אקדים ליה וא"ל הילדים אשר חנן אלהים לההוא עבדך בלא חובא ובלא חטאה. ובגין דלא יהא שבחא לממנא דיליה יתיר מניה בעא לאפקא להו מן ידוי.

[p. 439] כד סלקין צלותין דישראל ביומא דא קמי מלכא קדישא מה כתיב,

(בראשית לג: 3) והוא עבר לפניהם, הא רוח קודשא עבך לקמייהו, כד"א (מיכה ב: 13) ויעבור מלכם לפניהם, והוא ודאי עבר לפניהם.

וישתחו ארצה שבע פעמים, אזעיר גרמיה לגבי עילא. שבע פעמים, שבע זמנין לגבי

שבע דרגין עלאין דעליה ואקטין גרמיה לאכללא לון עמיה כל חד וחד.

עד גשתו עד אחיו, לההוא דרגא דרחמי דהא בן ובת אינון. בן, (שמות ד: 22) בני

בכורי ישראל. בת, כנסת ישראל רוח קודשא, עביד אזעירו דגרמיה עד גשתו עד אחיו.

כיון דמטא לגביה תבע מיניה ואודע ליה צערא דבנייהו לתתא ותרווייהו עאלין

להיכלא טמירא גניזא דיום הכפורים אימא דלהון ותבעין על ישראל לכפרא לון, כדין כתיב (ויקרא טז: 30) כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם, אכפר עליכם לא כתיב אלא יכפר עליכם.

והשתא הילדים, אלין חכימין דהכא קב"ה יהב לון רזין דאורייתא לאתעטרא בהו

ולאשתכללא בהו. עינא בישא לא שלטא עלייהו בגין עינא טבא רוח קודשא דר' פנחס דשריא עלייהו.

[p. 440] אתא ר' פנחס ונשקיה, אמר אלמלא לא אתינא ארחא דא אלא למשמע

מלין אלין די לי. זכאה ארחא דא דאתינא לגבך. וקב"ה הכא דאסתכם עמנא, ולא די אילנא

חד אלא תלת, אבל מעיינא דא דיוקנא עלאה הוא לגבי ההוא מעיינא טמיר וגניז, תלת

אילניו אליו תלת ארזיו אינון דאקרוו ארזי לבנוו ואינוו דיוקנא דתלת אילניו רברבין רוזא דאבהו. זכאה חולקנא.

בההוא שעתא ארכינו אילניו, חד על רישיה דר' שמעון וחד על רישיה דרבי פנחס וחד על רישיה דרבי אלעזר, אתפשטו ענפין לכל סטר על רישיהון דחברייא. בכה רבי פנחס ואמר זכאה חולקי וזכאין עיני דחמאן כך, ולאן על דידך ועל דידי חדינא בלחודייהו אלא על רבי אלעזר ברנא קא חדינא דחשיב איהו לקמי מלכא קדישא כחד מינן. קם ונשקיה. אמר רבי שמעון אלעזר קום בקיומך ואימא לקמי מארך מלין דיליה.

קם רבי אלעזר. [רג ע"ב] פתח ואמר (מיכה ו: 5) עמי זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב ומה ענה אותו בלעם בן בעור מן השטים עד הגלגל למען דעת וגו'. עמי, כמה קב"ה אבא רחמן על בנוי, אע"ג דחאבו גביה כל מלוי כאבא לגבי בריה. חטי בריה לגבי אבוי אלקי ליה, כ"כ דאלקי ליה לא תב מארחיה, נזיף ביה במלין ולא קביל. אמר אבוי לא בעינא למעבד לברי כמה דעבדנא עד יומא דא, אלו אלקיה יהא חשיש ברישיה, הא כאיבא דיליה גבאי. אהי נזיף ביה, הא דיוקניה משתניא. מה אעביד, [p. 441] אלא איזיל ואתחנן לגביה ואימא ליה מלין רכיכין בגין דלא יתעצב.

כך בכל זינין אזיל קב"ה בישראל, שארי עמהון לאלקאה ולא קבילו, נזיף בהו ולא קבילו. אמר קב"ה חמינא בברי דבגין מלקיותא דלקינא לון אינון חששו ברישיהון. ווי דהא מגו כאיבא דלהון חשישנא אנא דכתיב (ישעיה סג: 9) בכל צרתם לו צר. נזיפנא בהו אשתנא דיוקנא דלהון דכתיב (איכא ד: 8) חשך משחור תארם לא נכרו בחצות, ווי כד אסתכלית בהו ולא אשתמודעו, השתא אהי מתחננא לגביה גו תחנונים. עמי מה עשיתי לך ומה הלאתיך, ברי יחידאה דילי חביבא דנפשי מה עשיתי לך, שליטית לך על כל בני היכלא דילך, שליטית לך על כל מלכין דעלמא, ואי עבדית לך עובדין אחרנין ענה בי, אנת הוי סהיד בי.

עמי זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב ומה ענה אותו בלעם בן בעור. זכר נא, הוי דכיר בבעו במטו מינד. מה יעץ, השתא אית לאסתכלא מה הוה עיטא דבלק על עמא קדישא, ואורייתא לא חשיבת ליה לבלק כלום כמא דהוה דכתיב (דברים כו: 5) ארמי אובד אבי וגו'. [p. 442] ציורא ודיוקנא דאבוי אתרשים ביה ממש ומהוה זמנא דהוה במעהא דאמיה מסטרא דילה אתמתח ואושיט פסיעה יתיר לבר. דא דיוקנא וציורא דאבוי ממש. כיון דהוה במעהא דאמיה אשורנו, אושיט פסיעה לבר, נ' כגוונא דא, ודא הוא ומגבעות אשורנו.

במתיבתא עלאה גבעת חסר בלא ו', רמאה דכלא ההיא עלאה דכלא. במתיבתא דרקינא ומגבעות באת ו' ואשלים לתרין סטרין, חד דהא האי גבעת לא אתפרשת מן ברה לעלמין ולא שבקת ליה, ועל דא אתכליל ו' בהדה לעלם. וחד דהא גבעה דלתתא ברה דאתכליל בה אצטריך לזמנא דאתי כד ייתי מלכא משיחא לנטלא ליה גבעת עלאה ולאעלא

ליה גו גדפהא בגין לאתקפא ליה ולאוקמא בחיין עלאין, ומנה יפוק בההוא יומא משיחא דדוד.

[p. 443] ורזא דא (תהלים ב: 7) אספרה אל חק יי' אמר אלי בני אתה אני היום

ילדתיך, זמין אנא לומר לההוא אתר דאקרי חק ולבשרא...

אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך. ההוא יומא ממש יפיק ליה מתחות גדפהא בכמה חיין בכמה עטרין בכמה ברכאן כדקא יאות. וההוא חק לא אשתאר בלחודוי, אתכליל ביה משיחא אחרא בריה דיוסף ותמן יתתקף ולא באתר אחרא, ובגין דאיהו גבעה תתאה דלית ליה חיין ימות משיח דא ויתקטיל ויהא מית זימנא עד דתלקוט חיין דא גבעה ויקום.

[p. 444] ובגין כך במתיבתא דרקיעא ומגבעות שלים באות ו' על תרין סטרין אלין

כתיב, אבל במתיבתא עלאה חסר בלא ו' לאחזאה מלה דלית בה קושיא וספק.

הן עם לבדד ישכון, ביחודא בלא ערבוביא אחרא.

כל יחודא שלים הכא איהו, יי' אלהינו יי' אחד, דהא רזא דיליה מראש צורים איהו ואתייחד בגזע ושבילא. יי', דא רישא עלאה אוירא דסלקא. אלהינו, דא גזע דאתמר (ישעיה יא: 1) גזע ישי. יי', דא שבילא דלתתא. ועל רזא דא אתייחד ביה יחודא כדקא יאות, ובגין דאתמתח ביה שבילא אצטריך....

[p. 445] ...רזא דאתגזר בתרי מתיבתי. זכאה חולקך רבי דזכית למלין עלאין

דמאריך אתרעי בך.

כמה שיעורא דמתיחן דשבילא דא בשיעורא עלאה דרישא [רד ע"א] וגזעא ושבילא

ואתלבשן במתיחו דא. ועל דא מתיחו דאחד שיעורא דשית סטרין וכלא אתיחד בהאי את, ובגייכ לבדד ישכון כדקא יאות.

ובגויים לא יתחשב, ישראל אית לון כתב ולשון ובכל את יכלין לאסתכלא בדיוקנא

וציורא כדקא יאות, אבל בגויים לא יתחשב רזא דנא בגין דלית לון כתב ולשון ולית לון לאסתכלא ולמנדע כלום דהא (ירמיה י: 15) הבל המה מעשה תעתועים, ולא יתחשב רזא

דנא במחשבה ובאסתכלותא דלהון הואיל ולא אית לון כתב. זכאין אינון ישראל.

מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל. מי, האי נקודה עלאה רישא וגזעא

ושבילא בטמירו איהו ולא קיימא לשאלא לבר, אבל משעתא דשארי לאתבנאה ולמעבד

היכלא ברעותיה אקרי מ"י. שארי לאתבנאה דיוקנא דיליה ממש, אפיק נוקבא דיליה

בדיוקנא דאמיה.

[p. 446] מאן מי, דא רישא וגזעא ושבילא יי', ואתפשט לאתבנאה בפשיטו דחד

היכלא, לתרין סטרין באני. ואע"ג דאפיק לישראל דאיהו ו' אוף הכי אפיק לנוקבא דיליה

כחדא ואזמנה לגביה.

מנה, כד"א (דניאל א: 5) וימן להם המלך, (אסתר ט: 22) ומשלוח מנות, יהב ליה נבזבזא רב ויקירא ואפיק ליה כחדא מניה. בההוא פשיטו דאתפשט אפיק תרווייהו כחדא כגוונא דא, י' פשיט להכא ולהכא, אפיק ברא וברתא ברגעא חדא, ועל דא שמים וארץ ברגעא אתבריאוו כחדא בשעתא חדא.

ומספר את רובע ישראל. רובע ישראל, רזא דא אתמסר בגינך, זכאה חולקך ר'. רובע ישראל, רביעית מן מדידו דישראל איהו ברית. אמאי אקרי רובע, אלא שיעורא דגופא ארבע בריתות הוי בשיעורא דיליה, וברית רובע איהו בשיעורא דמדידו דגופא. כלא אפיק מי.

[רו ע"ב]

[p. 447] וירא בלק בן צפור וגו'. רבי יוסי פתח (משלי כג: 6) אל תלחם את לחם רע עינ, דא בלעם דבריד להו לישראל. ואל תתאו למטעמותינן, דא בלק דקב"ה לא אתרעי באינון עלוון דאתקין קמיה.

ת"ח בשעתא דחמא בלק דהא סיחון ועוג וכו'. חמא, מה חמא דאיהו אמר וידא. אלא חמא בחכמתא דיליה דאיהו וחמשה עלאי דמדין ועמיה נפלין בידא דישראל, חמא ולא ידע, ועל דא אקדים לבלעם דחיליה בפומיה כגוונא דישראל דחיליהון בפומיהון.

ואפילו בלעם תאיב הוה יתיר מבלק, וההוא ידיעא דהוה ידע בלילה הוא בגין דאינון כתרין תתאי וחמרי לא שכיתי אלא במשמרה ראשונה דליליא, ועל דא הוה ליה אתנא דהאי גיסא לאתחברא [רו ע"א] חמרי בהדא ברישא דליליא.

[p. 448] ואי תימא הא כתיב ויבא אלהים אל בלעם לילה. הכי הוא ודאי ואוקימנא ההוא ממנא דממנא עליהו והוא הוה אתי לקבליה, כגוונא דא (בראשית לא: 24) ויבא אלהים אל לבן הארמי וגו', וכלא חד מלה. בגין דא איהו אמר לרברבי בלק לינו פה הלילה וגו'.

כיון דהוה אתי ההוא ממנא בלעם הוה יתב לגבי אתניה ועביד עובדיה ואמר מלי, וכדין אתנא אודעא ליה ואיהו אחזי עובדא למשרי עלוי ההוא רוחא. ומאי אחזא, הוא הוה ידע דחמרי שטאן ושראן בקדמיתא דליליא, כדין אחזי עובדא וקאים לאתניה [p. 449] באתר מתתקן ועביד עובדוי וסדר מלוי, וכדין הוה אתי מאן דאתי ואודע ליה על ידא דההוא אתון.

כיון דליליא חד אייללא תלך עמהם מ"ט תב תניינות להאי. אלא אינון ברשותא קיימי דלעילא, והא תנינן בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותנו. בקדמיתא כתיב לא תלך עמהם, כיון דחמא קב"ה דרעותיה הוה למיהך איילקום לך אתם ואך את הדבר אשר אדבר וגו'.

מה עבד בלעם, כל ההוא ליליא הוה מהרהר ואמר ומה אן הוא יקרא די לי אי בקטורא אחרא אתקטרנא. אשגח כל ההוא ליליא בחרשוי ולא אשכת סטרא דיהא הוא

ברשותיה אלא מסטרא דאתניה. והיינו דא"ר יצחק אמר ר' יהודה באלין כתרין תתאין אית ימינא ואית שמאלא, מסטרא דימינא חמרי כמה דאוקימנא ומסטרא דשמאלא אתני.

[p. 450] ותאנא עשרה אינון לימינא ועשרה לשמאלא, והיינו דא"ר יוסי יוסף כד פריש מאבוי ידע בחכמתא עילאה ברזא דכתרין קדישין עלאין, כיון דהוה במצרים אולף בההוא חכמתא דלהון באינון כתרין תתאין, היך אחידן אינון דימינא ואינון דשמאלא, עשרה דימינא ועשרה דשמאלא חמרי ואתני. ובגין כך רמז לאבוי ממה דאולף תמן דכתיב (שם מה: 23) ולאבוי שלח כזאת עשרה חמורים נושאים מטוב מצרים ועשר אתונות וגו'.

א"ר יוסי אינון דימינא כלילן כלהו בחד דאקרי חמו"ר והאי הוא ההוא חמור דכתיב (דברים כב: 10) לא תחרוש בשור ובחמו"ר. והאי הוא חמור דזמין מלכא משיחא למשלט עליה כמא דאוקימנא. ואינון דשמאלא כלילן כלהו בחד דאקרי אתון דהא מסטרהא נפיק עירה קטרוגא דדרדקי כמא דאוקימנא, והיינו דכתיב (זכריה ט: 9) עני ורוכב על חמור ועל עיר בן אתונת חסרא, עשרה דכלילן בחד.

[p. 451] ודא הוא דאמר ר' שמעון מאי דכתיב (בראשית מט: 11) אסרי לגפן עירה ולשורקה בני אתונ. אסרי לגפן, זמין קב"ה לקשרא בגיניהון דישראל דאקרון גפן, עירה דאיהו קטרוגא דילהון. ובגין דאקרון שורק דכתיב (ירמיה ב: 21) ואנכי נטעתך שורק, בני אתנו, ההוא דנפיק מסטרא דהאי אתון. והני עשרה מימינא ועשרה משמאלא דאתכלילן בהני תרי כלהו אינון משתכחין בקס"ם, ואית עשרה אחרנין דימינא ועשרה דשמאלא דמשתכחי בח"ש, ועל דא כתיב כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל. מ"ט, בגין י"י אלהיו עמו. [p. 452] ומסטרא דח"ש נפיק שו"ר, ודא הוא שור וחמור.

ועל דא בלעם כיון דידע דאתקטר ברשותא אחרא דאמר ליה אך את הדבר אשר אדבר אליך וגו', אבאיש ליה. אמר ומה אן הוא יקרא דילי. מיד אסתכל בחרשוי ולא אשכח דיהא ברשותיה אלא האי אתון. מיד וישכם בלעם בבקר ויחבוש את אתונו, למעבד בה רעותיה ורעותיה דבלק, ועל דא ויחר אף אלהים כי הולך הוא, הוא דייקא דאפיק גרמיה מרשותיה ממה דאמר ליה ואפס את הדבר וגו'.

ת"ח דהכי הוא דהא בקדמיתא יהב ליה רשותא ואמר קום לך אתם, השתא דהוה אזיל אמאי ויחר אף אלהים. אלא בגין דחולך הוא, הוא ברשותיה דיליה לנפקא מההוא דאמר ליה ואפס את הדבר.

אמר ליה קב"ה [רז ע"ב] רשע את מתקן ומזרז זיינד לנפקא מרשותי, חייך אנת ואתנד ברשותי תהוון. מיד ויתיצב מלאך יי בדרך לשטן לו.

[p. 453] מאי ויתיצב. א"ר אבא נפק וקאים באומנא אחרא מאומנותא דיליה, דהאי מלאכא דרחמי הוה. והיינו דאמר ר' שמעון חייביא מהפכי רחמי לדינא. לשטן לו, דהא לא אומנותא דיליה הוא.

אמר רבי אלעזר לא שני מלאכא ולא נפק מאומנותא דיליה, אלא בגין דהוה האי מלאכא מסטרא דרחמי וקאים לקבליה סתיר חכמתא דיליה וקלקל רעותיה הה"ד לשטן לו, לו הוה שטן ואשתכח שטן אבל לאחרא לא הוה שטן.

תאנא אמר ר' שמעון כמה חכים הוה בלעם בחרשוי על כל בני עלמא דהא בשעתא דאשגח לאשכחא עיטא לנפקא מרשותיה דקב"ה מההוא מלה דכתיב ואך את הדבר וגו', אסתכל בחרשוי ולא אשכח בר ההוא אתון. מה כתיב, ויחבוש את אתונך, אטעין לה בכל חרשין ובל קסמין דהוה ידע ואעיל בה ואכליל לה מכלהו בגין למילט לישראל. מיד ויחר אף אלהים כי הולך הוא, הוא דייקא כמה דאתמר. מה עבד קב"ה, אקדים למלאכא דרחמי לקיימא לקבליה ויסתיר חרשוי וקסמוי.

[p. 454] ת"יח דעד השתא לא כתיב י"י ולא אתחזי בקסמוי וחרשוי והא אוקימנא, והשתא כיון דאתקין אתניה וזרזא בתקוני חרשוי בסטרא דדינא למילט לישראל אקדים קב"ה למלאכא דרחמי לקבליה ובשמא דרחמי בגין לסתור חכמתא דיליה ולאסטאה לאתניה מההוא ארחא כמא דכתיב ותט האתון מן הדרך, מן הדרך דייקא. ועל דא לא כתיב ויתיצב מלאך האלהים, ויעמוד מלאך האלהים, אלא מלאך י"י דרחמי. אמר קב"ה רשע את אטענת לאתנד בחרשך בכמה סטרי דדיני לקבלי בני, אנא אעבר טעונך ויהבך מארחא דא. מיד אקדים מלאכא דרחמי לשטן לו, לו דייקא כמא דאתמר.

ותרא האתון את מלאך י"י נצב בדרך וגו'. רבי יצחק אמר וכי אמאי חמאת היא

ובלעם דהוה חכים כל כך לא חמא.

אמר רבי יוסי ח"י דההוא רשע אסתכל בחיזו קדישא.

אמר ליה אי הכי הא כתיב נפל וגלוי עינים.

[p. 455] אמר ליה לא שמענא בהא מידי ולא אימא.

א"ל אנא שמענא דכד הוה אצטריך לאסתכלא הוה נפיל וחמא והשתא לא אצטריך

לאסתכלא.

אמר ליה אי הכי בדרגא עלאה יתיר הוה על כל נביאי מהימנותא דאיהו גלוי עינים

חמי ואסתכל ביקרא דקב"ה, והא אמר ר' שמעון בלעם בחרשוי הוה ידע באינון כתרין

תתאין דלתתא כמא דכתיב (יהושע יג: 22) ואת בלעם בן בעור הקוסם, קוסם קראיה קרא

דטנופא דטנופי, היך יסתכל ביקרא דמאריה. ועוד דהא אמר רבי שמעון בחיזו חד דחזא

לפום שעתא דכתיב ויגל אלהים את עיני בלעם, אתעקימו עינוי, ואת אמרת דהוה חמי

בגלוגא דעיינין ואסתכל ביקרא דקב"ה.

[p. 456] אמר אהדרנא לקבלך, דידי ודידך בעי צחותא. ודאי רזי אורייתא עלאין

ולא יכלין בני עלמא למיקם עליהו, בגין כך אסיר לאקדמא במלה דאורייתא עד דישמע

מלה וידע ליה על בורייה.

אתו לקמיה דר' שמעון, אמרו מלה קמיה.
 פתח ואמר (תהלים ח: 5) מה אנוש כי תזכרנו וגו'. האי קרא ממנן דעלמא אמרוה,
 בשעתא דסליק ברעותיה דקב"ה למברי אנוש קרא לכתות כתות דמלאכי עלאי ואותיב לון
 קמיה, אמר לון בעינא למברי אדם.
 אמרו קמיה (שם מט: 13) אדם ביקר בל ילין וגו'. אושיט קב"ה אצבעא דיליה
 ואוקיד לון.
 [p. 457] אותיב כתות אחרנין קמיה, אמר לון בעינא למברי אדם. אמרו קמיה
 [רח ע"א] מה אנוש כי תזכרנו, מה טיבו דב"נ דא.
 אמר לון ב"נ דיהא בצלמא דידן דיהא חכמתא דיליה עלאה מחכמתכון.
 כיון דברא אדם וחטא ונפק בדימוס קמיה אתו עז"א ועז"אל, אמרו קמיה פתחון פה
 אית לן גבך, הרי ב"נ דעבדת חטי קמד.
 אמר לון אלמלא תהוון שכיתין גביהו וכו'. מה עבד קב"ה, אפיל לון מדרגא קדישא
 דלהון מן שמיא.
 [p. 458] אמר ר' שמעון השתא אהדרנא לתיובתייכו דבלעם אמר נפל וגלוי עינים.
 אי נימא דלא הוה הכי ושבוחי קא משבח גרמיה היך יכתוב קב"ה מלה כדיבא באורייתא.
 ואי מלה דקשוט היא היך ישתבח ההוא רשע בדרגא עלאה על כל נביאי מהימנותא. ועוד
 דהא לא שריא קדושא דלעילא אלא באתריה דאתחזי ליה.
 השתא אהדרנא למלה קדמאה, בתר דאפיל לון קב"ה מאתר קדישא דלהון מן שמיא
וטעו בעלמא ואטעו עלמא. הכא אית לאסתכלא והא כתיב (תהלים קד: 4) עושה מלאכיו
רוחות וגו', והא אלין מלאכין הון. אלא ת"ח כל אינון מלאכין דלעילא לא קיימין ולא יכלין
 למיקם בר בנהורא עלאה דנהיר לון וקיים לון, ואי פסיק מנייהו ההוא נהורא לא יכלין
 למיקם, כל שכן אלין דאפיל לון קב"ה ופסק מנייהו ההוא נהורא דלעילא דאשתני זיווייהו
 וכד נחתו ושליט בהו אוירא דעלמא אשתנו בדרגא אחרא.
 ת"ח מנא דהוה נחית להו לישראל במדברא ההוא מנא הוה מטלא דלעילא דהוה
 נחית מעתיקא סתימא [p. 459] דכל סתימין, וכד הוה נחית הוה נהוריה נהיר בכלהו עלמין
 ומניה אתזן חקל דתפוחין ומלאכי עלאי, וכד הוה נחית לתתא ושליט ביה אוירא דעלמא
 אגליד ואשתני זיויה ולא הוה זיויה אלא כמא דכתיב (במדבר יא: 7) והמן כזרע גז ולא
 יתיר. כל שכן אלן כיון דנחתו ושליט בהו אוירא אשתנו מההוא דרגא קדמאה דהו.
 מה עבד קב"ה, חמא דאטעיין עלמא, קשר לון בשלשלאי דפרזלא בטורי דחשוכא.
 באן אתר יתבי, בעמיקא דטורי אותיב ליה לעז"א ורמי חשוכא באנפוי בגין דההוא שעתא
 דקשר לון קב"ה אתתקף וארגיז כלפי מעלה וקב"ה אפיל ליה בעומקא עד קדליה [p. 460]
 וזריק חשוכא באנפוי. עזא"ל דלא אתתקף אותביה גביה ונהיר ליה חשוכא.

ובני עלמא דידיעין אתרייהו אזלן לגבייהו ואולפין לון לבני נשא חרשין ונחשין וקסמין, ואינון טורי חשוכא אקרון הררי קדם. מ"ט, בגין דחשוכא אקדים לנהורא ובגין כך טורי חשוכא הררי קדם אקרון. ולבן ובלעם מנייהו אולפין חרשין והיינו דאמר בלעם מן ארם ינחני בלק מלך מואב מהררי קדם.

ת"ח בלעם הוה קא משבח גרמיה מהאי אתר ואמר נאם שומע אמרי אל וגו', בגין דעז"א ועזא"ל אמרי לאינון בני עלמא מאינון מלין עלאין דהוו ידעי בקדמיתא לעילא ומשתעי מעלמא קדישא דהוו ביה הה"ד שומע אמרי אל, שומע קול אל לא כתיב אלא אמרי אל, אינון אמירן דאמרי מניה. מאן דאתי מפרקא ושאלין ליה מאן את אתי אמר מלמשמע מלין דמלכא קדישא. כך נאם שומע אמרי אל.

[p. 461] ויודע דעת עליון, דהוה ידע שעתא דתליא דינא בעלמא ומכוין שעתא

בחרשוי.

אשר מחזה שדי יחזה. מאן מחזה שדי, אלין אינון נפל וגלוי עינים ואלין אינון עז"א ועזאל. נפל דא עז"א דאעמיק ליה קב"ה בעומקא דחשוכא ויטיב בעומקא עד קדליה כדקאמרן וחשוכא אזדריק באנפוי ועל דא אקרי נפל, נפל זמנא חדא ונפל לבתר בעומקא דחשוכא. עזא"ל הוה גלוי עינים דהא לא אזדריק חשוכא עליה דלא אתתקף ולא ארגיז כהאי לעילא [רח ע"ב] ובלעם קרי לון מחזה שדי דאינון נפל וגלוי עינים.

ובהווא זמנא לא אשתאר בעלמא דאשתכח גבייהו בר איהו, ובכל יומא הוה איסתים באינון טורי עמהון הה"ד ינחני בלק מלך מואב מהררי קדם, מהררי קדם ודאי ולא מארץ בני קדם.

[p. 462] אמר ר' שמעון כמה זמנין אמינא מלה דא ולא מסתכלי חברייא דהא קב"ה לא שריא אלא באתר קדישא באתר דאתחזי לשריא עלוי. וכי קב"ה אכריז ואמר (דברים יח: 10) לא ימצא בך מעביר בנו ונתו באש קוסם קסמים וגו', והוא אתי לאתערבא בהדייהו. אלא זכאה חולקיהון דישראל דקב"ה קדיש לון לשריא בינייהו והיינו דכתיב (שם כג: 15) כי יי' אלהיך מתהלך בקרב מחנך, ובגין דהוה מתהלך בקרב מחנך כתיב והיה מחנך קדוש ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך, וכתיב והייתם קדושים כי קדוש אני יי', וכתיב (ויקרא יח: 24) אל תטמאו בכל אלה כי בכל אלה נטמאו הגוים, וכתיב (שם כ: 23) ואקוץ בם, דלא יכילנא לקרבא גבייהו ושרו לי לבר. זכאה חולקהון וזכאה חולקהון דנביאי מהימני קדישי דאינון קדישין ואית לון חולקא לאשתמשא בקדושא דלעילא.

[p. 463] ותרא האתון את מלאך יי' נצב בדרך, בהווא ארחא דהוה משתקע בגווה. וחרבו שלופה בינו. וכי אי הוה נפיק לקביל האי אתון מאי בעי חרבא, ואי הוה נפיק לקבליה דבלעם אמאי חמת אתנא ואיהו לא חמא. אלא לכלא אזדמן, ההוה מלאכא אזדמן

לקבליה דאתון לאפקא לה מההוא ארחא דאתטען בה, ובמה ברחמי. ואזדמן לקבליה דבלעם לאענשא ליה על דאיהו הוה בעא למיהך ברשותיה ולא ברשו אחרא. מאתר אחרא אמאי כתיב ואך את הדבר אשר אדבר אליך אותו תעשה.

א"ר יצחק בגיניהון דישאל אתהדר מלאכא למלא עמיה. ואי תימא דקב"ה מליל עמיה והוא אמר אך את הדבר וגו', ח"ו דהא ההוא מלאכא אמר ליה ואפס את הדבר אשר אדבר אליך. ואי תימא ויאמר אלהים אל בלעם קום לך אתם ואך את הדבר, הכי אוליפנא דהאי אלהים דהכא כלהו מלאכא הוה וההוא איהו אתר דאתי מסטרא דדינא קשיא דביה אחידן חילא ותוקפא דאינון כתרין תתאין דהוה משתמש בהו בלעם. ובגין כך ויבא אלהים אל בלעם, ויאמר אלהים אל בלעם, דלזמנין אקרונ מלאכי בשמא עלאה.

[p. 464] ותט האתון מן הדרך, סטאת מההוא ארחא דהות טעינא מסטרא דדינא קשיא לקבליהון דישאל. ובמה חמא בלעם דהיא סטאת מההוא ארחא, אלא הכי אמר ר' שמעון ואפי' בארחא בעא לאבאשא להו לישראל בחילא דאתניה, וכיון דלא סליק בידוי מה כתיב, ויך בלעם את האתון במקל, אטען לה ואלביש לה בזרוזי דינא קשיא תקיפא הה"ד במקל דייקא דאיהו דינא קשיא תקיפא, במקלו לא כתיב אלא במקל.

פוק חמי כמה תקיפא חכמתא דההוא רשע ותיאובתא דיליה לאבאשא לישראל דאיהו אשגח לנפקא מרשותיה דלעילא בגין תיאובתא לאתייקרא ולאבאשא להו לישראל. [p. 465] ויעמוד מלאך יי' במשעול הכרמים גדר מזה וגדר מזה. מה כתיב לעילא, בקדמיתא כתיב ותט האתון מן הדרך ותלך בשדה, ותלך בארץ מישר מסטרא דשדה, אתער ואתרקינת ממה דהוה בה.

ויך בלעם את האתון להטותה הדרך, לאסטאה לה מההוא ארחא דשדה. אמר רבי יוסי בין מלאכא ובין בלעם הוה אתנא בעקוני. לבתר כד חמא בלעם דלא הוה יכיל כדין ויך את האתון במקל כמא דאתמר.

ויעמוד מלאך יי' במשעול הכרמים. ר' אבא אמר כמה אית לן לאסתכלא במלי אורייתא. הני קראי רמיזי [רט ע"א] בחכמתא עלאה. וכי למגנא נפק האי מלאכא לאתחזיא לחד אתנא או למיקס בין כרמיא לקבלא זמנא הכא וזמנא הכא. אלא כלא רזא עלאה הוה וכלא בעי קב"ה בגין לאגנא עליהו דישאל ולא ישלטון בהו זינין בישין בגין דאינון חולקיה דקב"ה.

ויעמוד מלאך יי' במשעול הכרמים. תאנא מסטרא דאמא כד איהי מתעטרא נפקין בעטרהא אלף וחמש מאה סטרי גליפן בתכשיטהא וכד בעיא לאזדווגא במלכא מתעטרא בחד עטרא דארבע גוונין. אינון גוונין מתלהטן בארבע סטרי עלמא, כל גוונא וגוונא מתלהטא תלת זמנין בההוא סטרא דאינון תריסר תחומי גליפין ועאלין ואתכלילו בתריסר אחרנין.

[p. 466] ברישא דעטרא אית ארבע שורין לארבע סטרין, ואינון מגדלות כד"א (שיר ה: 13) מגדלות מרקחים. מהו מרקחים, כמא דכתיב (שם ג: 6) מכל אבקת רוכל. ועל כל מגדלא ומגדלא תלת פתחין קביען באבנין טבן מכל סטרא וסטרא. האי עטרא טהירא בדלוגין דאופיר בגין יקרא דמלכא כמא דכתיב (ישעיה יג: 12) אוקיר אנוש מפז ואדם מכתם אופיר.

תחות עטרא תליין ר' זגי דדהבא בסחרנהא, זגא דדהבא מסטרא דא וזגא דדהבא מסטרא דא וחד רומנא בגוון. ההוא רומנא אית בה אלף זגין וכל זגא מנייהו מתלהטא בסומקא בחוורא. ההוא רומנא אתפלג בפלוגין ארבע וקיימא פתיחא לאתחזאה זגהא. [p. 467] תלת מאה ועשרין וחמש זגין לסטרא דא וכן לכל סטרא וסטרא עד דמתלהטן ארבע סטרי עלמא מחיזו דכל פלכייא ופלכייא ואינון אקרון פלח הרמון כמא דכתיב (שיר ד: 3) כפלח הרמון רקתך.

ארבע גלגלין בפלכייא, ארבע זווין נטלין בגלגולא לההוא עטרא, וכד נטלין לה יזקפן לעילא עד דמטו לגלגולא דפלכא עלאה דנהים יממא ולילי. מתחברן כל אינון פלכין ונטלין לעטרא וזקפן לה, וקלא דאינון גלגלין אשתמע בכלהו רקיעין. לקל נעימותא מתרעשין כל חילי שמיא וכלהו שאלין דא לדא עד דכלהו אמרי (יחזקאל ג: 12) ברוך כבוד יי ממקומו. כד מזדווגי מלכא במטרוניתא סלקא עטרא דא ואתישבת ברישא דמטרוניתא, כדן נחית חד עטרא עלאה קביעא דכל אבן טבא וחיזור ושושן בסחרנהא, בשית גלגלין אתיא לשית סטרין דעלמא, שית גדפין דנשרי נטלין לה בפלכוי, חמשין פתחין סחרנהא דגליף בה אימא עלאה קביעין באבן טבא חוור וסומק וירוק ואוכס תכלא וארגוונא, שית מאה ותלת עשר זווין לכל סטרא וסטרא.

[p. 468] אלף ושית מאה מגדלין לכל סטרא, וכל מגדלא ומגדלא טורין קביען פרחין לעילא אשתאבין בפתורא דאימא עלאה במשח רבות דילה. כדן אימא בלחישו נגיד מתמן מתנן עלאין ושדר וקבע לון בההוא עטרא, לבתר אינגיד נחלי דמשח רבות קודשא על רישא דמלכא ומרישיה נחית ההוא משחא טבא עלאה על דיקניה יקירא ומתמן נגיד על אינון לבושי מלכא הה"ד (תהלים קלג: 2) כשמן הטוב על הראש יורד על הזקן וגו'. לבתר אתהדר עטרא ומעטרא ליה אימא עילאה בההוא עטרא ופרשא עליה ועל מטרוניתא לבוש יקר בההוא עטרא, כדן קלא אשתמע בכלהו עלמין (שיר ג: 11) צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה וגו'. כדן חדוותא הוא בכל אינון בני מלכא, ומאן אינון, כל אינון דאתו מסטרייהו דישראל דהא לא מזדווגי בהו ולא קיימי עמהון בר אינון ישראל דאינון בני ביתא ומשמשי להו. כדן ברכאן דנפקי מנייהו דישראל הוא, וישראל נטלין כלא ומשדרי מניה לשאר עמין ומההוא חולקא אתזנו כל אינון שאר עמין.

[p. 469] ותאנא מבין סטרי חולקיהון דמתמן על שאר עמין נפיק [רט ע"ב] חד שביל דקיק דמתמן אתנגיד חולקא לאינון תתאי ומתמן אתפרש לכמה סטרין, ודא קרינן ליה

תמצית דנפיק מסטרא דארעא קדישא ועל דא עלמא כוליה מתמצית ארץ ישראל שותה.
מאן ארץ ישראל, הא אוקימנא. ובין לעילא ובין לתתא כל אינון שאר עמין לא אתזנו אלא
מההוא תמצית. ולא תימא דאלין בלחודוי אלא אפילו אינון כתרין תתאין מההוא תמצית
שתיין. ודא הוא משעול הכרמים, שביל מרברבי שאר עמין דמתברכן מניה.

כד חמא ההוא מלאכא דהא בלעם אסטי לאתון לההוא שבילא דכתיב להטותה
הדרך מיד ויעמוד מלאך יי' במשעול הכרמים, לאסתמא שבילא דלא יסתייעון ביה אינון
שאר עמין ואינון כתרין תתאין. [p. 470] ואזלא הא כמא דאמר רבי יצחק כתיב (שיר א: 6):
שמוני נוטרה את הכרמים, לנטרא ולברכא לשאר עמין בגלותא, וישראל דאינון כרמי שלי
לא נטרתי, בגין דאינון בגלותא ולא מתברכין כדקא חזי.
גדר מזה וגדר מזה. אמר ר' אבא היך יכול ההוא מלאכא לאסתמא ההוא שבילא,
בגין דסיועא אחרא הוה ליה קב"ה וכנסת ישראל.
ר' יהודה אמר אורייתא קא מסייעא ליה דכתיב (שמות לב: 15) מזה ומזה הם
כתובים.

בההיא שעתא מה כתיב ותרא האתון את מלאך יי' ותלחץ אל הקיר. מאי ותלחץ אל
הקיר, כד"א (ישעיה כב: 5) מקרקר קיר ושוע אל ההר. קיר, פטרונא ההוא דשלטא עליהו.
ותלחץ את רגל בלעם אל הקיר, היא לא יהבא ליה סיועא כלל ובעקוּתא אשדת ליה לההוא
קיר ורמזא ליה האי, כדן ויוסף להכותה בהאי סטרא.
[p. 471] ויוסף מלאך יי' עבור ויעמוד במקום צר אשר אין דרך לנטות ימין ושמאל.
בההוא שעתא אסתים לה כל ארחין וכל סיועין דלא אשתכח בה מכל סטרא דעלמא סיועא,
כדן ותרבץ תחת בלעם ויחר אף בלעם וגו'.

ויפתח יי' את פי האתון. היינו חד מאינון מלין דאתבריאו ערב שבת בין השמשות.
[p. 472] א"ר יצחק מאי סגי האי לבלעם או לאתון או לישראל בהני מלין.
ר' יוסי אמר דחייכן ביה אינון רברבין דהוו עמיה, וכד מטו לבלק אמרו ליה וכי
להאי שטיא שדרת ליקרא, לא תשכח ביה ממשות ולא במלוי ובאינון מילי דאתנא אתבזא
מיקריה.

ר' חייא אמר אלמלא לא אמרת אתנא האי לא שביק בלעם ההוא דיליה, ובמילי
דאתנא ידע דאתבר חיליה.
ר' אבא רמי, כתיב (במדבר טז: 32) ותפתח הארץ את פיה, וכתיב ויפתח יי' את פי
האתון. מאי שנא ארץ מאתון דלא כתיב ביה ויפתח יי' את פי הארץ. אלא התם משה גזר על
פימא ופתחת ועבדת ארעא פקודא דמשה ולא יאות דקב"ה יעביד פקודיה דהא משה גזר
ופקיד (שם: 30) ופתחה האדמה את פיה, ועל דא היא עבדת פקודיה דכתיב ותפתח הארץ

את פיה. אבל הכא לא אשתכח מאן דגזר אלא רעותא דקב"ה הוה והואיל ורעותיה הוה בכך כתיב ויפתח יי את פי האתון, מניה אתא מלה ומניה אשתכח.

[p. 473] ר' יהודה אמר אסתכלנא בפרשתא דא ובאלין מלין ואתחזיין דלא מלין

דאצטרבן אינון. וכי מאחר דכתיב ויפתח יי את פי האתון בעיין להוי אינון מלין מלי מעלייתא מלי דחכמתא, ואי כמא דאתערו חברנא דאיהו משבח דסוסיא דיליה רעי ברטיבא והיא תבת ואמרת הלא אנכי אתונך, מהכא הוה למפתח והיא לא פתחא אלא מה עשיתי לך, ואי הכי אמאי קא טרח קב"ה למפתח פימא.

[p. 474] אמר רב אבא ודאי באילין מלין אוליפנא דעתא דבלעם דלאו כדאי הוה

למשרי עליה רוח קדישא, ואוליפנא דהא לית יכילו באתניה לאבאשא או [רי ע"א] לאוטבא, ואוליפנא מהאי אתון דהא לית חילא בבעירי לאשראה עלייהו דעתא שלים. תי"ח בלעם בההוא מלה דאתניה ובההוא דעתא טפשא לא יכיל למיקם, בדעתא עלאה עאכ"ו.

ותאמר לבלעם מה עשיתי לך כי הכיתני. וכי ברשותה הוה למעבד טב וביש. לא דהא

בעירי לא מתנהגן אלא כמה דנהיגי לון, ואע"ג דההיא אתנא בעמיקא יתיר לאו ברשותה היא דהא הוה אטעין לה בחרשוי וברשותיה קיימא.

ויאמר בלעם לאתון כי התעללת בי, הוה ליה לחייכא מנה והוה אתיב לקבלה טפשותא דמלהא, כדין חייכו מניה ואתקליל בעינייהו וידעו דאיהו שטיא. ומה אמר, כי התעללת בי לו יש חרב בידי. אמרו שטיא דא אי הוה יכיל לשיצאה עמין בפימיה היך לא יכיל לשיצאה לאתניה והוה בעי חרבא.

[p. 475] ואוליפנא דלית חילא בבעירי לאשראה עלייהו רוחא אחרא, דאי יימרון בני

נשא אי ימללון בעירי כמא דעתא שלים יפקון לעלמא, פוק ואוליף מהאי אתנא דהא קב"ה אפתח פימה, חמי מלוי.

ויהי בבקר ויקח בלק את בלעם ויעלהו במות בעל וירא משם קצה העם. ר' יצחק

אמר בלק חכים הוה בחרשין מבלעם בר דלא הוה מכוין שעתא ללטייא. משל וכו'. בגין כך ויקח בלק את בלעם, הוה הוה אתקין לוי ואחיד לוי לכלא.

ויעלהו במות בעל. מאי ויעלהו במות בעל, אלא אשגח בחרשוי במה סטרא יתאחיד

בהו ואשכח דזמינין ישראל למעבד במות ולמפלח לבעל כמא דכתיב וילכו אחרי הבעל.

[p. 476] וירא משם קצה העם, חמא רברבי עמא ומלכא דלהון דפלחין ליה כמה

דכתיב (מלכים א יח: 26) ויקראו בשם הבעל, וכתיב (שם: 21) אם יי הוא האלהים לכו אחרינו ואם בעל לכו אחרינו. כיון דחמא בלעם דזמינין ישראל להאי מיד ויאמר בלעם אל בלק בנה לי בזה שבעה מזבחות, מזבחת חסר.

ר' יוסי ור' יהודה, חד אמר לקבלי מדבחן דקדמאי אקריב אינון שבעה מדבחן, וחד אמר בחכמתא עבד כלא ואשגח דחולקהון דישראל בשבעה דרגין אתקשר, בגיני כך אסדר שבעה מדבחן.

לב"נ דהוה ליה רחימא חד דשבק ליי אבוי ובני נשא מסתפו לקטטא בהדיה בגין ההוא רחימא. ליומין אתא ב"נ אחרא ובעי לאתערבא בהדיה. [p. 477] אמר מה אעביד, אי אתער ביי קטטא הא ההוא רחימא דאתקשר בהדיה ולא יכילנא. מה עבד, שדר ליה דורון לההוא רחימא. אמר ההוא רחימא וכי מה אית ליי להאי ב"נ גבאי. ידע דבגין ההוא בר רחימוי הוה, אמר האי דורון לא ייעול קמאי, זמינו ליה לכלבי ויכלוניה. כך בלעם אתא לאתערא קטטא בהו בישראל וחמא דלא יכיל בגין ההוא רחימא עלאה דלהון כד"א (משלי כז: 10) רעך ורע אביך אל תעזוב. שארי לתקנא קמיה דורון. אמר קב"ה רשע ומה אית לך גבאי. את בעי לאזדווגא בבני, הרי דורונך זמין לכלבי. ת"ח מה כתיב ויקר אלהים אל בלעם, ואמר ר' שמעון לשון קרי וטומאה, דורונך לאלין אתמסר ולא ייעול קמאי.

ר' אבא אמר ויקר, כד"א (תהלים קמו: 17) לפני קרתנו מי יעמוד. הוא הוה זמין דבההוא דורון יכיל בהו בישראל. מה כתיב, ויקר אלהים, קריר גרמיה מן דהוה חשיב. [p. 478] ויקר אלהים, כמא דאתמר דאתער עליה מסטרא מסאבא. רבי אלעזר אמר ויקר, בלעם חשיב דבההוא דורון ייעול לאבאשא להו לישראל וקב"ה אעקר ליה מקמיה לההוא דורון ואעקר ליה לבלעם ממה דהוה חשיב ואעקר ליה מההוא דרגא הה"ד ויקר, כד"א (משלי ל: 17) יקרוה עורבי נחל. אמר ליה רשע לית אנת כדאי לאתקשרא בהדי [רי ע"ב] ולמיעל קמאי, דורונך לכלבי יתמסר. אמר ר' שמעון ת"ח האי רשע געלא דכלא דלא תשכח לכל פרשתא דא ויאמר יי אל בלעם או וידבר יי אל בלעם, ח"ו. מה כתיב וישם יי דבר בפי בלעם, כמאן דמשוי חסמא בפום חמרא דלא יסטי הכא או הכא, כך וישם יי דבר בפי בלעם.

אמר קב"ה רשע את חשיב דעלך יהא ויתקיים ברכה דבני או אפכא, לא צריכין אינון לך כמא דאמרי לצרעה לא מדבשיך ולא מעוקציך. [p. 479] אלא שוב אל בלק וכה תדבר, וכד תפתח פימך לא יהא ברשותך ולא בפימך תלייא מלולא אלא וכה תדבר, הרי כ"ה דזמינא לברכא לון, כה תמלל ברכאן דבני. בך תפתח פימך היא תמלל מלין לאתקיימא על בני דלא אשבוק מלין לך.

ת"ח דכך הוא, כיון דאתא לבלק ובלק שמע כל אינון מלין הוה חשיב דהא מפימיה דבלעם נפקין, אמר לקוב אויבי לקחתיד והנה ברכת ברך. אמר ליה בלעם סב אלין חרשין בידך בגין לאעכבא הכא להאי כה, ואי את תיכול לאעכבא לה בהאי חרשין אנא אעקר לה מאינון מלין דהיא אמרה.

מה כתיב, התיצב כה על עולתך, בהאי באלין חרשין תעכב לה ואנכי אקרה כ"ה, כלומר אעקר לה מאלין מלין.

אמר קב"ה רשע אנא אעקר לך. מה כתיב בתריה, ויקר אלהים אל בלעם וישם [p. 480] דבר בפניו, והוא דבר ארים קלא במלולי דכ"ה ויאמר שוב אל בלק וכה תדבר, כ"ה תדבר ודאי.

ת"ח בקדמיתא לא כתיב התיצב כה על עולתך אלא התיצב על עולתך ואלכה אולי יקרה י"י לקראתי. כיון דחמא דכ"ה אמר אינון ברכאן כדין אמר התיצב כ"ה על עולתך ואנכי אקרה כ"ה.

לכה ארה לי יעקב ולכה זועמה ישראל. לכה ארה לי, רבי יוסי אמר אשדי לון מההוא דרגא דאינון קיימי כד"א (שמואל א כ: 20) צדה אורה. אמר אי תיכול לאשדי לההוא דרגא דלהון הא כלהו אתעקרו מעלמא. [p. 481] ולכה זועמה ישראל, ישראל סבא דלעילא דישתכח רוגזא קמיה כד"א (תהלים ז: 12) ואל זועם בכל יום.

כי מראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו. צורים. א"ר יצחק אלן אינון אבהתא דכתיב (ישעיה נא: 1) הביטו אל צור חוצבתם. ומגבעות אשורנו, אלן אמהן. בין מהאי סטרא בין מהאי סטרא לא יכלין לאתלטייא. ר' אבא אמר כי מראש צורים, מאן יכיל להו לישראל דהא אחיד מרישא דכל צורים נפקי. ומאן אינון צורים, גבורן דהא כל דינין דעלמא מאינון גבורן נפקי ואינון אתאחדן בהו. ומגבעות אשורנו, אלן שאר משריין דאתאחדן בהו. ד"א ומגבעות, אלן שאר כתרין דאחידן בהו.

[p. 482] הן עם לבדד ישכון, כד"א (דברים לב: 12) י"י בדד ינחנו ואין עמו אל נכר. מי מנה עפר יעקב, הא אוקמוה, אלא א"ר יוסי תרי דרגין אינון יעקב וישראל, בקדמיתא יעקב ולבתר ישראל. ואע"ג דכלא חד תרי דרגין הכא דהא דרגא עלאה ישראל הוא. מי מנה עפר יעקב, לתתא.

מאן הוא עפר. ר' שמעון אמר האי דכתיב ביה (ישעיה מא: 2) יתן כעפר חרבנו. מאן חרבנו, הא ידיעא דכתיב (שם לד: 6) חרב ליי מלאה דם. עפר, ההוא אתר דאתברי מניה אדם הראשון דכתיב (בראשית ב: 7) וייצר י"י אלהים את האדם עפר מן האדמה. ומההוא עפר כמה חיילין כמה משריין נפקו, כמה טפשין כמה גרדיני נמוסין כמה גירין כמה בליסטראות כמה רומחין וסייפין וזיינין אשתכחו מההוא עפר. מי מנה, כד"א (איוב כה: 3) היש מספר לגדודיו.

[p. 483] ומספר את רובע ישראל, היא הי"א וחד מלה היא. רובע ישראל, כד"א (שמות כג: 5) רובץ תחת משאו, רביע הה"ד (שיר ג: 7) הנה מטתו שלשלמה. רובע, כמו רביעית מישראל לתתא, רובע אתקרי לפום כתרין משמע דאיהו רגלא רביעא דכורסייא. [p. 484] ד"א מי מנה עפר יעקב, כל אינון דחשיבין עפרא כמא דאוקימנא. ומספר את רובע ישראל, דכתיב היש מספר לגודויו. רובע ישראל, כמא [ריא ע"א] דאוקימנא.

ד"א מי מנה עפר יעקב, אינון פקודין דאינון בעפרא בזריעא בנטיעא בחצדא והא אוקמוה חברייא.

ומספר את רובע ישראל, כד"א (ויקרא יט: 19) בהמתך לא תרביע כלאים וגו'.
א"ר אבא בלק חכים הוה בחרשין מבלעם בר דלא הוה ידע לכוין שעתא.

וישא משלו ויאמר, וידבר לא כתיב. [p. 485] מאי וישא משלו. רבי חייא אמר הוה זקיף קלא לגבי ההוא ממלל. וישא משלו, בלעם. ויאמר, האי כה כמא דכתיב וכה תדבר, ואמירה מנה הוה.

ת"ח כיון דחמא בלעם דבכל חרשוי ובכל האי דורון לא יכיל לאעקרא ההוא כה, כד"א ואנכי אקרה כה, אעקר להאי כה, א"ל קב"ה רשע את סבור לאעקרא לה, אנא אעקר לך משלשולך. מה כתיב, ויקר אלהים אל בלעם, כמא דאתמר. לבתר כיון דחמא דלא יכיל הדר ואמר וברך ולא אשיבנה, ולא אשיבנו מבעי ליה, אלא ולא אשיבנה ודאי לההיא דכתיב כה, וכה תדבר, לית אנא יכיל לאהדר לה.

[p. 486] אמר בלעם בתרין דרגין בעינא לאעלא בהו, בעינא מדרגא דיעקב ולא יכילנא, בעינא לאעלא בהו מסטרא אחרא דישראל ולא יכילנא. מאי טעמא, בגין דשמא דא או דא לא אתקשר בזינין בישין הה"ד לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל. תאנא תרין דרגין אינון כמא דאתמר נחש וקסם, לקבליהון עמל ואון. אמר בלעם הא ודאי און אשכחנא לקבלי דהני יעקב וישראל, און לקבלי דיעקב דאיהו קשיר בנחש, עמל לקבלי דישראל דאיהו קשיר בקסם. כיון דחמא דלא יכיל אמר ודאי לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל. מ"ט, בגין ד"י אלהיו עמו וגו'.

ואי תימא בהני לא יכילנא, בקסם נחש יכילנא, כתיב כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל. ולא עוד אלא דכל חילין דלעילא וכל משריין כלהו לא ידעי ולא מסתכלי בנמוסי דמלכא עלאה עד דשאלי להני תרי יעקב וישראל. ומאי אמרי, מה פעל אל.

[p. 487] אמר רבי אלעזר כל הני מלין כ"ה אמר, והוא ארים קלא לקבלה ולא ידע מה היא ולא אשתמע בר קליה.

הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא. מאן עמא תקיפא כישראל. בשעתא דאתנהר

צפרא קם ומתגבר כאריה לפולחנא דמאריהון בכמה שירין בכמה תושבחן, משתדלי באורייתא כל יומא וברמשא לא ישכב עד יאכל טרף, כד בעי ב"נ למשכב על ערסיה מקדש שמא עלאה, אמלך ליה לעילא ותתא. כמה גרדיני נמוסין מתקשרן קמייהו בשעתא דפתחין פימיהון על ערסייהו בשמע ישראל י' אלהינו י' אחד, ובעאן רחמי קמי מלכא קדישא בכמה קראי דרחמי.

ר' אבא אמר הן עם כלביא יקום, זמינין האי עמא למיקם על כל שאר עמין כאריה גיבר ותקיף ויתרמי עלייהו. ארחייהו דכל ארייוותא למשכב על טרפייהו אבל עמא דא לא ישכב עד יאכל טרף וגו'.

ד"א הן עם כלביא יקום, לקרבא קרבנין ועלוון לקמי מלכהון על גבי מדבחה. ותאנא בשעתא דקורבנא [p. 488] אתוקד על גבי מדבחה הוון חמן דיוקנא דהאי אריה רביעא על ההוא קרבנא ואכיל ליה.

ואמר רבי אבא דיוקנא דאוריאל מלאכא עלאה הוה וחמאן ליה בדיוקנא דאריה תקיפא רביעא על מדבחה ואכיל לון לקרבנין. וכד ישראל לא הוון זכאין כל כך הוון חמאן דיוקנא דחד כלבא חציפא רביעא עליה. כדן הוון ישראל ידעין דבעיין תשובה וכדן תייבין. לא ישכב עד יאכל טרף, אלין קרבנין דליליא כגון עלוון. ודם חללים ישתה, דקב"ה אגח קרבא דלהון על שנאיהון.

רבי אלעזר אמר לא ישכב, מהו לא ישכב, אלא בכל ליליא וליליא כד בר נש אזיל בפקודי דמאריה לא [ריא ע"ב] שכיב על ערסיה עד דקטיל אלף ומאה ועשרים וחמשה מאינון זיינין בישין דשריין עמיה.

רבי אבא אמר אלף אינון דאינון מסטרא שמאלא דכתיב (תהלים צא: 7) יפול מצדך אלף וגו'. ובמה, כמא דכתיב (שם קמט: 5) יעלו חסידים בכבוד ירננו על משכבותם וגו' (שם: 7) לעשות נקמה [p. 489] בגוים וגו' הה"ד לא ישכב עד יאכל טרף, ודא הוא לעשות בהם משפט כתוב הדר הוא לכל חסידיו הללויה.

אמר רבי חזקיה לקבלי תלת זמנין דהוא מחי לאתניה ואטעין לה בחרשוי אתברכון ישראל תלת זמנין.

רבי חייא אמר לקבלי תלת זמנין דסלקין ישראל לאתחזאה קמי מלכא קדישא.

וירא בלעם כי טוב בעיני י' לברך את ישראל ולא הלך כפעם בפעם לקראת נחשים. מאי לקראת נחשים. א"ר יוסי דהני תרי זמנין קדמאי הוה אזיל בכל חרשוי ובעי ללטייא ליה לישראל, כיון דחמא קב"ה רעותיה אמר שוב אל בלק דהא מלוך לא בעיין בני, זמין אחרא. מאי הוא, כמא דכתיב וכה תדבר, כה תדבר ולא אנת. כה תדבר, דשלטא על כל חרשין וקסמין וזיינין בישין דלא יוכלון לאבאשא לבני.

[p. 490] ת"ח האי רשע כד אסתכל בהו בישראל הוה מסתכל אלן תרין דרגין יעקב וישראל לאבאשא לון בהאי או בהאי מחרשו. בגיני כך כל ברכן וברכן יעקב וישראל אתברכו.

וירא בלעם כי טוב. במה חמא, חמא דבשעתא דאנפי מלכא נהירין זינין בישין לא קיימי בקיומיהו וכל חרשין וכל קסמין לא סלקין בחרשיהו. ת"ח בהני תרי זמני כתיב ויקר אלהים, ויקר יי אל בלעם, וכתיב וכה תדבר, והשתא כיון דחמא דהא לא אשתכח רוגזא וחרשוי לא סלקין כדין ולא הלך כפעם בפעם לקראת נחשים. כיון דאפריש גרמיה ואסתלק מחרשוי שארי ברוחא אחרא באתערותא אחרא לאשבחא לישראל. א"ר יהודה מאי אתערותא הכא. א"ל רוח אלהים ולא רוח יי, אלא רוחא חד מסטרא דשמאלא, ההוא דאתקשרו תחותי אינון זינין וחרשין דיליה.

א"ר אלעזר הא אוליפנא דאפילו האי לא שריא ביה רוחא קדישא. [p. 491] א"ל ר' יוסי אי הכי הא כתיב ותהי עליו רוח אלהים, ובכל אינון זמנין אחרנין לא כתיב הכי.

א"ל הכי הוא נדא. ת"ח כתיב (משלי כב: 9) טוב עין הוא יבורך, והא אוקמוה אל תקרי יבורך אלא יברך, ובלעם הוה רע עין דלא אשתכח רע עין בעלמא כוותיה דבכל אתר דהוה מסתכל בעינוי הוה מתלטייא. ועל דא אמרו האי מאן דאעבר בריה בשוקא ומסתפי מעינא בישא יחפי סודרא על רישיה בגין דלא יכיל עינא בישא לשלטאה עליה. אוף הכא כיון דחמא בלעם דלא יכיל בחרשוי וקסמוי לאבאשא להו לישראל בעא לאסתכלא בהו בעינא בישא בגין דבכל אתר דהוה מסתכל בעינא בישא הוה אתלטייא. ת"ח מה רעותיה דיליה לקבלהו דישאל, כתיב וישת אל המדבר פניו, כתרגומו בגין דיהא ליה סטר סיועא לאבאשא להו.

השתא חמי מה כתיב, וישא בלעם את עינוי וירא את ישראל. ביה שעתא אלמלא דאקדים לון קב"ה אסוותא הוה מאבד לון באסתכלותא דעינוי. ומאי [p. 492] אסוותא יהב קב"ה לישראל בההיא שעתא, דא הוא דכתיב ותהי עליו רוח אלהים. ותהי עליו, על ישראל קאמר, כמאן דמפרש סודרא על רישיה דינוקא בגין דלא ישלוט בהו עינוי. כדין שארי ואמר מה טובו אהליך יעקב וגו'.

ות"ח כל מאן דבעי לאסתכלא בעינא בישא לא יכיל אלא כד משבח ואוקיר להווא מלה דבעי לאתלטייא בעינא בישא. ומאי ארחיה, אמר חמו כמה טבא דא, כמה יאה דא בגין דישלוט ביה עינא בישא. אוף הכא אמר מה טובו אהליך יעקב, כמה אינון יאן כמה [ריב ע"א] אינון שפירן, חמו כמה נטיען שפירן דאתנטע בינייהו, דמיין לאינון נטיען דנטע קב"ה בגנתא דעדן. מאן יתן דאינון נטיען אשכחו מאינון מסכני דבהו.

יזל מים מדליו. לב"י דהוה ליה ידן שפירן יאן למחזי, אעבר חד ב"י בעינא בישא, אסתכל באינון ידן נקיט בהו שארי לשבחא אמר כמה אינון שפירן כמה אינון יאן, חמו אצבען מגזרא דשפירו עלאה. לבתר אמר מאן יתן ידן אלין דשריין בין אבנין יקירין ובלבושי יקר דארגוונא בביתאי לאשתעשא בהו ויהון גניזין בתיבותא דילי. כך בלעם שרי לאשבחא מה טובו אהליך יעקב, חמו כמה שפירן כמה יאן וכו', לבתר יזל מים מדליו, לא אשכח נטיעא שפירא דא נטיעא דאורייתא [p. 493] בר מאינון מסכנין. וזרעו במים רבים דלא יסגי ולא ירבי רוח דקודשא.

אמר רשע לא יכלין עיניך לאבאשא, הא פרישו דקודשא עליהו. כדן אמר אל מוציאו ממצרים כתועפות ראם לו, הא לא יכלין כל בני עלמא לאבאשא לון דהא חילא תקיפא עלאה אחיד בהו, ומאי איהו, אל מוציאו ממצרים. ולא עוד אלא כתועפות ראם לו, דלא יכיל ב"י לאושיט ידיה עליה מגו רומיה. ומדאשתכח בזקיפו עלאה הכי יאכל גויים צרינ, ולית מאן דיכול לאבאשא לון. ואפילו בזמנא דלא זקיף לא יכלין לון הה"ד כרע שכב, לא דחיל בגין דאשתכח גיבר כארי וכלביא. אפילו כד אינון ביני עממיא וכרע בינייהו ושכיב כארי הוא ישתכח בנמוסי אורייתא באורחי אורייתא. ואעפ"כ שולטנותא אית להו במאריהון דאפילו כל מלכי עלמא לא יעקרון ליה, כאריה דא כד שכיב על טרפיה לא יכלין לאקמא ליה מניה הה"ד כרע שכב כארי וכלביא מי יקימנו.

[p. 494] א"ר אלעזר לא אשתכח בעלמא חכים לאבאשא כבלעם דהא בקדמיתא הוא אשתכח במצרים ועל ידוי קשירו מצראי עלייהו דישראל קשורא דלא יפקון מעבדותהון לעלמין, ודא הוא דאמר מה איכול לאבאשא להו דהא אנא עבידנא דלא יפקון מעבידתא דמצראי לעלמין אבל אל מוציאו ממצרים ולקבליהון לא יכלין חכימין וחרשין דעלמא.

ועתה הנני הולך לעמי לכה איעצך אשר יעשה העם הזה באחרית הימים. ר' יהודה פתח (דברים כג: 16-17) לא תסגיר עבד אל אדוניו אשר ינצל אליך מעם אדוניו, עמך ישב בקרבך וגו'. כמה חביבין מלי דאורייתא, כמה חביבא אורייתא קמי קב"ה, כמה חביבא אורייתא דאורית לה קב"ה לכנסת ישראל. ת"ח בשעתא דנפקו ישראל ממצרים שמע בלעם דהא חרשוי וקסמוי לא סליקו בהו בישראל. שרא למירט רישיה, אזל לאינון טורי חשוכא, מטא לגבי אינון שלשלאי דפרזלא. וכך הוא ארחא דמאן דמטי גביהו, כיון דעאל ב"י ברישי טוריא חמי ליה עזא"ל ההוא דאקרי גלוי עינים, מיד אמר לעז"א, כדן יהבין קלא ומתכנשי גבייהו חויין רברבי דמתוקדן וסחרין לון. משדרי אוכימתא זעירא לקבלי דב"י. ותנא כמין שונרא היא ורישא כרישא דחוייא ותריין זנבין בה וידהא ורגלהא זעירין. ב"י דחמי ליה חפי אנפוי והוא מייתי חד

קטורתא מאוקידו דתרנגולא חוורא, שדי באנפהא והיא אתית עמיה עד דמטי לגבי דרישא דשלשלאי, וההיא רישא דשלשלאי נעיץ בארעא ומטי עד תהומא ותמן בתהומא חד סמיך והוא נעיץ בתהומא תתאה, ובההוא סמיך אתקשר רישא דשלשלאי. [p. 495] כד מטי ב"נ לגבי שלשלאה בטש בה תלת זמנין ואינון קראן ליה, כדין כרע וסגיד על ברכוי ואזיל ואטיס עינוי עד דמטי גביהו. כדין יתיב קמייהו וכל אינון חויין סחרין ליה מהאי סטרא ומהאי סטרא, פתח עינוי וחמי לון, אזדעזע ונפל על אנפוי וסגיד לקבלייהו. לבתר אולפין ליה חרשין וקסמין ויתייב גבייהו [ריב ע"ב] חמישין יומין. כד מטי זמנא למיהך לארחיה ההוא אוכימתא וכל אינון חויין אזלין קמיה עד דנפיק מן טורייה בין ההוא חשוכא תקיפא. ובלעם כד מטא גבייהו אודע לון מלה ואסגר גרמיה בטורייה עמהון. ובעא לקטרגא לון לאתבא לון למצרים וקב"ה בלב וקלקל כל חכמתא דעלמא וכל חרשין דעלמא דלא יכילו לקרבא בהדייהו.

ת"ח השתא כיון דחמא בלעם דלא יכיל לאבאשא להן לישראל אהדר גרמיה ואמליך ליה לבלק מה דלא בעא מניה בגין לאבאשא לון, ועיטא דיליה הוה באינון נוקבי דמדין דאינון שפירן, ואלמלא דאמר ליה משה לא הוונא ידעי דכתיב (במדבר לא: 16) הן הנה היו לבני ישראל בדבר בלעם וגו'. [p. 496] כיון דחמא קב"ה עיטא דיליה אמר הא ודאי גרמך בעיטך ינפול.

מה עבד ההוא חילא דשלטא על כל חרשוי, אחמי ליה סופא דכלא. וכי אית להו רשותא לזמן רחיק. א"ר יצחק עינא חמא, ומלין אתמרו מההוא דקאים עליה, והא אוקמוה וישא משלו, בלעם. ויאמר, מאן דאית ליה למימר. מ"ט, בגין דלא יתקיימון מלין דגעלא בדעתא עלאה באורייתא.

אראנו ולא עתה אשורנו ולא קרוב, דהא מלין אלין מנייהו אתקיימו בההוא זמנא ומנייהו לבתר ומנייהו בזמנא דמלכא משיחא.

[p. 497] תאנא זמין קב"ה למבני ולאחזאה חד ככבא קביעא מנצצא בע' רהיטין ובע' זיקין נהירין מינה באמצעות רקיעא וישתאבון ביה ע' ככבין אחרין ויהא נהיר ולהיט ע' יומין. וביומא דשתיתאה אתחזי בכ"ה יומין לירחא שתיתאה ואתכניש ביומא שביעאה לסוף ע' יומין. יומא קדמאה אתחזי בקרתא דרומי וההוא יומא ינפלו תלת שורין עלאין מקרתא והיכלא רברבא ינפול ושליטא דקרתא ימות.

כדין יתפשט ההוא ככבא לאתחזאה בעלמא ובההוא זמנא יתערון קרבין תקיפין בעלמא בכל סטרין ארבע ומהימנותא לא ישתכח בינייהו. ובאמצעות עלמא כד יתנהר ההוא ככבא באמצעות רקיעא יקום מלכא חד רב ושליט בעלמא ויתגאי רוחיה על כל מלכין ויתער קרבין בתרין סטרין ויתגבר עלייהו.

וביומא דיתכסי ככבא יזדעזע ארעא קדישא מ' וה' מילין סחרניה אתר דהוה בי מקדשא ומערתא חדא מתחות ארעא אתגלי ומהווא מערתא יפוק אשא תקיפא לאוקדא עלמא ומהווא מערתא יסגי חד ענפא רברבא עלאה דישלוט בכל עלמא [p. 498] וליה אתיהיב מלכותא וקדישי עליונין יתכנשוון גביה, וכדין יתגלי מלכא משיחא בכל עלמא. ובני עלמא בשעתא דאתגלי יהון משתכחי בעקתא בתר עקתא ושנאיהון דישראל יתגברון. כדין יתער רוחא דמשיחא עלייהו וישצי לאדום חייבא וכל ארעא דשעיר יוקיד בנורא. כדין כתיב וישאל עושה חיל, הה"ד והיה אדום ירשה והיה ירשה שעיר אויביו, אויביו דישראל, וכדין וישאל עושה חיל.

ובהווא זמנא יקים קב"ה למיתני עמיה ויתנשי מנהון מותא הה"ד (תהלים קיח: 16-17) ימין יי' עושה חיל, לא אמות כי אחיה ואספר מעשה יי', וכדין (זכריה יד: 9) והיה יי' למלך על כל הארץ וגי'.

א"ר אבא מאי דכתיב (ישעיה נה: 12) כי בשמחה תצאו ובשלום תובלון. מאי בשמחה תצאו, אלא ישראל כד יפקון מן גלותא שכינה נפקא עמהון ועמה יפקון הה"ד כי בשמחה תצאו. ובשלום, דא ששון ודא קב"ה.

ר' יצחק אמר דא צדיק הה"ד (שם נא: 3) ששון ושמחה ימצא בה וגי'. [p. 499] אמר ר' שמעון צדיק ששון אקרי ומן יומא דכנסת ישראל נפלת בגלותא אתמנעו ברכן מלנחתא לעלמא מההוא צדיק. בההוא זמנא מה כתיב, (שם יב: 3) ושאתם מים בששון, דא צדיק. ממעייני הישועה, אלין אבא ואמא. ד"א אלין נצ"ח והו"ד, וכלא ממבועי נביעין עמיקין. כדין (שם: 1) ואמרת ביום ההוא אודך יי' כי אנפת בי וגי', וכתיב (שם: 6) צהלי ורני ישבת ציון וגי'.

פרשת פינחס

[ריג ע"א] [p. 500] רבי אלעזר פתח (משלי א: 8) שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמך. שמע בני מוסר אביך, דא קב"ה. ואל תטוש תורת אמך, דא כנסת ישראל. מאי מוסר אביך, מוסר דא אורייתא דאית בה כמה ויכוחין כמה עונשין כד"א (שם ג: 11) מוסר יי בני אל תמאס ואל תקוץ בתוכחתו. בגין כך כל מאן דאשתדל באורייתא בהאי עלמא זכי דיתפתחון ליה כמה תרעין לההוא עלמא כמה נהירין. בשעתא דינפוק מהאי עלמא היא אקדימת ליה קמיה ואזלת לכל נטורי תרעין מכרזת ואומרת (ישעיה כו: 2) פתחו שערים, אתקיננו כרסיין לפלניא עבדא דמלכא. דלית ליה חדו לקב"ה אלא מאן דאשתדל באורייתא, כ"ש ב"י דמתער בליליא לאשתדלא באורייתא דהא כל צדיקיא דגנתא דעדן צייתין לקליה [p. 501] וקב"ה משתכח בינייהו כמא דאוקימנא (שיר ח: 13) היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני.

ר' שמעון אמר האי קרא רזא דחכמתא אית ביה. היושבת בגנים, דא כנסת ישראל דאיהי בגלותא עם ישראל ואזלא עמהון בעקתייהו. חברים מקשיבים לקולך, משריין עלאין כלהו צייתין לקולך, לקול תושבחתך בגלותא.

השמיעני, כד"א (שם ב: 14) הראיני את מראיך השמיעני את קולך, השמיעני קלא דאינון חבריא דמשתדלי באורייתא דהא לית תושבחתא קמאי כאינון דמשתדלי באורייתא.

אמר ר' שמעון כביכול כל אינון דזכאן לאשתדלא באורייתא מכך פליג ליליא ואתיין במטרוניתא כד נהיר יממא לקבלא אנפי מלכא אתקיף ואחסין בשכינתא. ולא עוד אלא דשריא ביה חוטא דחסד כמא דאוקימנא.

[p. 502] ת"יח כל מאן דזכי לאתתקפא בשכינתא יסתמר גרמיה מאנון מלין דאחידן לקבלא. מאן אינון, דלא משקרי באת קדישא כגון בת אל נכר. וכל מאן דנטיר האי כביכול כנסת ישראל אחידא ביה ונטרא ליה והיא אקדימת ליה שלם וכ"ש אי זכי וקני להאי. ואמר ר' שמעון אתחזיין ישראל לאשתצאה בההיא שעתא בר דאקדים פנחס להאי עובדא ושכיך רוגזא הה"ד פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתו.

ד"א פנחס בן אלעזר וגו'. אמר ר' שמעון בן תרי זמני לאשלמא אובדא קא אתיא.

[p. 503] אמר רבי שמעון האי ב"י דנטיל גלגולא דנשמתא ולא זכי דיתתקן ביה כאילו משקר בקושטא דמלכא ואנא קרינא עליה האי קרא (ויקרא ה: 22) או מצא אבדה וכחש בה ונשבע על שקר. וכחש בה, טב ליה דלא אברי.

[p. 504] תנינן צדיק גמור אינו נדחה, צדיק שאינו גמור נדחה. מאן הוא צדיק גמור ומאן הוא צדיק שאינו גמור, וכי מאן דלא שלים במלוי צדיק אקרי. אלא צדיק גמור ידעא דהא לא נטל גלגולין עקימין ובאחסנתיה בני בניין ואתקין שורין וחצב בירין ונטע אילנין. צדיק שאינו גמור דבני בניין באחסנתא אחרא חפר בה אתקין אבני יסודא כמלקדמין ואעמל בה ולא ידע אי אשתאר דיליה. ועוד הא מסטרא דיליה טב וצדיק אקרי ומסטרא דההוא אחסנתא לאו הכי.

לבי"נ דבני בניין שפירן יאן למחזי, אסתכל ביסודא וחמי ליה שקיעא עקימא מכל סטריין, הא בניינא לא שלים עד דסתר ליה ואתקין ליה כמלקדמין. מסטרא דההוא בניינא דיליה אשתכח טב ושפיר, [ריג ע"ב] מסטרא דיסודא ביש ועקים, בגינ כך לא אקרי עובדא שלים, לא אקרי בניינא שלים. בגין כך צדיק שאינו גמור נדחה ועל דא (חבוקק א: 13) כבלע רשע צדיק ממנו.

[p. 505] תי"ח מאן דמקנא לשמא דקב"ה דאפילו לא יזכה לגדולה ולא יתחזי לה ודאי ירוח לה ונטיל לה. פנחס לא אתחזי לה בההוא זמנא ובגין דקני לשמא דמאריה רווח לכלא סליק לכלא ואתתקן ביה כלא וזכא לאשמשא בכהונה עלאה. מההוא שעתא פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן, דאשלים בתרין בגין דקני לשמא קדישא דמאריה דאתקין מה דאתעקם.

רבי יהודה פתח (תהלים פו: 2) שמרה נפשי כי חסיד אני הושע עבדך אתה אלהי הבוטח אליך. סופיה דקרא [p. 506] אית לאסתכלא ולבתר קרא כלא. סופיה דקרא כתיב הבוטח אליך, הבוטח בך מבעי ליה, מאי הבוטח אליך. אלא כביכול דוד אבטח ליה דלא יעבר עליה פלגות ליליא בשנתא כמא דכתיב (שם קיט: 62) חצות לילה אקום להודות לך. אקום, קמתי מבעי ליה, אלא אקום לעלמין ואתקשר בך לעלמין.

שמרה נפשי, שמור מבעי ליה, והא תנינן דלית את באורייתא דלא אית ביה רזין יקירין עלאין. שמרה, לקב"ה קאמר שמרה, לההוא חולקא דאתאחד ביה נפשי. דכד נפשא נפקאת מהאי עלמא אתיא למירת עלמיה. אי זכי כמה חילין נפקין לקבלא לנטרא לה ולאעלא במדורא דדוכתא, והאי ה' נטיר לה לאתאחדא עמה בריש ירחי ושבתי.

[p. 507] ואי לא זכי כמה גרדיני טהירין אזדמנן לקבלא ודחו לה לבר. ווי לה לההוא נפשא דמתגלגלא בריקניא כאבנא בקוספתא הה"ד (שמואל א כה: 29) ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע. ודוד בעי בעותיה קמי קב"ה ואמר שמרה נפשי דלא ידחון לה לבר וכד מטי לקיבלך דיפתחון לה פתחין ותקבל לה קמך.

כי חסיד אני, וכי חסיד אקרי. א"ר יהודה אין כמא דכתיב (ישעיה נה: 3) חסדי דוד הנאמנים. בגין כך שמרה נפשי דלא תשבוק לה למהך לבר.

[p. 508] אמר ר' יצחק כל ב"נ דאית ליה חולקא בצדיק ירית להאי ארץ כמא דכתיב (שם ס: 21) ועמך כלם צדיקים לעולם ירשו ארץ. והאי צדיק חסיד אקרי. אמר דוד באתר דהאי אחידנא, חסיד אני, ובגין כך שמרה נפשי לאתקטרא בך.

רבי אחא פתח (תהלים פא: 6) עדות ביהוסף שמו בצאתו על ארץ מצרים וגו'. הא אוקמוה דאוליף שבעין פתקין ולשון הקדש יתיר הה"ד (שם) שפת לא ידעתי אשמע. אבל מאי עדות. [p. 509] ת"ח בשעתא דאינתו דפוטיפר הוה אחידא ביה לההוא מלה הוה יוסף עביד גרמיה כמאן דלא ידע לישנא דילה, וכן בכל יומא עד ההוא שעתא בתרייתא דכתיב (בראשית לט: 12) ותתפשוהו בבגדו. מאי טעמא ותתפשוהו, אלא בגין דעביד גרמיה כמאן דלא ידע בלישנא. ורוח הקדש צווח לקבליה (משלי ז: 5) לשמרך מאשה זרה מנכריה אמריה החליקה. מאי קמ"ל. אלא כל מאן דנטיר גרמיה מהאי אתקשר בה בשכינתא ואחיד בההוא עדות. ומאי איהו, ה' דאתוסף ביה דכתיב עדות ביהוסף שמו. אוף הכא י' אתקשר בפינחס על דקני בה והא אוקמוה.

רבי ייסא פתח (תהלים קלו: 1) על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו בזכרנו את ציון. בזכרנו את ירושלם מבעי ליה כמא דכתיב אם אשכחך ירושלם תשכח ימיני, מאי בזכרנו את ציון.

לב"נ דהוה ליה היכלא יקירא יאה ושפירא, אתו לסטין ואוקידו ליה. צערא דמאן הוא, לאו [p. 510] דמאריה דהיכלא. אוף הכא שכינתא בגלותא, צערא דמאן הוא, לאו דציון. ואזלא הא כמא דאוקמוה דכתיב (ישעיה נז: 1) הצדיק אבד, הצדיק אבד ממש. אוף הכא בזכרנו את ציון, בזכרנו ההוא נבוכה דיליה על זווגהא, צערא דיליה הוא. אמר רבי ייסא מאן דאוקיר שמא דמאריה בהאי ונטיר האי זכי דיוקיר ליה מאריה על כלא. מנלן, מיוסף דכתיב (בראשית מא: 43) וירכב אותו במרכבת המשנה אשר לו, וכתיב ונתון אותו על כל ארץ מצרים. [ריד ע"א] ולא עוד אלא כד עברו ישראל ית ימא ארונא דיוסף עאל בקדמיתא ולא הוה מיא קיימין קמיה הה"ד (תהלים קיד: 3) הים ראה ויננס. מאי ויננס, אלא ראה ההוא דכתיב ביה (בראשית לט: 8) ויננס ויצא החוצה. ת"ח זכא ליקרא בחייוי וזכא לבתר במיתתיה. בחייוי אמאי, בגין ההוא זמן דלא בעא לאתדבקא בה דכתיב (שם) וימאן ויאמר אל אשת אדניו, וכתיב ולא שמע אליה לשכב אצלה להיות עמה. על דא זכא בהאי עלמא. כיון דכתיב ותתפשוהו בבגדו [p. 511] לאמר, וכתיב ויננס ויצא החוצה, זכא לבתר דעאל לגו פרוכתא עלאה. והכי אתחזי, דידיה נטל בהאי עלמא ודידיה נטל בעלמא אחרא.

פנחס זכא בהאי עלמא וזכא בעלמא דאתי וזכא לקיומא יתיר מכל אינון דנפקו ממצרים וזכא לכהנא עלאה הוא וכל בנוי אבתריה. ואי תימא דהא זכא לכהונה עד לא עבד

עובדא דא אין דאפילו אינון דאמרי דלא זכא קודם לאו הכי. אלא במאי אוקימנא תחת
אשר קנא לאלהיו, דמשמע דבגין עובדא דא רווח כהונה מה דלא הוה קודם.
[p. 512] ת"יח כל כהן דקטל נפש פסל ליה כהונה לעלמין דהא ודאי פסיל ההוא
דרגא דיליה לגביה, ופנחס מן דינא פסיל לכהונה הוה, ובגין דקנא לקב"ה אצטריך ליחסא
ליה כהונת עלמין ליה ולבנוי אבתריה לדרי דרין.
א"ר יצחק ת"יח רשים הוה פנחס לעילא ותתא עד לא יפוק לעלמא דהא עם אינון
דנפקו ממצרים אתמני.

רבי אלעזר ור' יוסי ור' חייא הוו אזלי במדברא. א"ר יוסי האי דכתיב בפנחס הנני
נותן לו את בריתי שלום, שלום ממלאך המות דלא שלטא ביה לעלמין ולא אתדן בדינוי. ואי
תימא דלא מית, ודאי לא מית כשאר בני נשא ואוריך יומין על כל בני דרא בגין דהאי ברית
עלאה אחיד ביה וכד אסתליק מעלמא בתיאובתא עלאה ובדביקותא שפיר אסתליק משאר
בני עלמא.

[p. 513] רבי אלעזר פתח ואמר (זכריה ג: 1) ויראני את יהושע הכהן הגדול עומד
לפני מלאך יי' וגו'. ת"יח ווי לון לבני נשא דלא ידעי ולא מסתכלי ביקרא דמאריהון וכל יומא
ויומא כרוזא קארי עליהו ולא משגיחין. אתי ב"נ לאסתכלא בפקודי אורייתא כמה
סניגורין קיימין לאדכרא ליה לטב. אתא ב"נ ועבר על פקודי אורייתא אינון עובדין
קטיגורין עליה לביש קמי קב"ה. יהושע כהן גדול הוה ואוקמוה, מה כתיב, והשטן עומד על
ימינו לשטנו. ומה בהאי כך, בשאר בני עלמא דלא מסתכלי ביקרא דמאריהון על אחת כמה
וכמה.

[p. 514] חמי מה כתיב, ויהושע היה לבוש בגדים צואים ואוקמוה, אבל בגדים
צואים ודאי אינון לבושים דמתלבשא בהו רוחא בההוא עלמא. זכאה חולקיה מאן דלבושו
מתתקנין ושלמין בההוא עלמא. והא אתמר כל מאן דבעיין לאעלא לגיהנם אינון לבושים
דמלבישין ליה היך אינון. מה כתיב הכא, ויהושע היה לבוש בגדים צואים ועומד לפני
המלאך. מאן מלאך, דא מלאך דממנא על גיהנם וממנא על מאן דחמי באינון לבושים. עד
דאתיב קלא ואמר הסירו הבגדים הצואים מעלין.
מהכא אית לאסתכלא דעובדין בשין דב"נ עבדין ליה אינון לבושים צואים. ויאמר
אליו ראה העברתי מעליך עונך והלבש אותך מחלצות, לבשיה בלבושין אחרנין מתתקנין
דבהו אסתכל ב"נ בזיו יקרא דמאריה.
ת"יח כגוונא דא פנחס לא אסתליק מעלמא עד דאתתקנו קמיה לבושים אחרנין
דרוחא אתהני בהו לעלמא [ריז ע"ב] דאתי. בשעתא חדא אתפשט מאלין ואתלבש באלין
לקיימא דכתיב הנני נותן לו את בריתי שלום.

עד דהוו אזלי שמשא הוה תקיפא ויתבו תחות צלא דחד טנרא דמדברא. אמר ר' אלעזר ודאי צלא דא חדוותא דנפשא הוא.

אמר רבי חייא לרבי אלעזר אלן יומין מראש השנה עד יומא בתראה דחג בעינא למיקם עלייהו.

א"ר אלעזר הא אתמר וחברייא אתערו בהו.

[p. 515] א"ר חייא ודאי הכי הוא אבל אנא שמענא לבוסינא עלאה מלה בהו.

אמר ליה אימא ההוא מלה.

א"ל עד לא קאימנא ביה.

א"ר אלעזר אע"ג דחברייא הא אוקמו מלה ושפיר הוא, אבל סדורא דהני יומי רזא

דחכמתא בין מחצדי חקלא. ת"ח הא אתמר סדורא דיחודא כלא בחד היך הוי והא אתמר.

פתח ואמר (ישעיה נב: 10) חשף יי את זרוע קדשו לעיני כל הגוים וראו כל אפסי ארץ

את ישועת אלהינו. חשף יי את זרוע קדשו, דא דרועא חדא דביה תליא ישועה דביה תליא

נוקמא דביה תליא פורקנא. ולמה, למיקם לה לכנסת ישראל מעפרא ולקבלא לה לגביה

לאזדווגא כחדא, וכד האי אתער לקבלה כמה דחילו שריא בעלמא עד דינח ההוא דרועא

תחות רישא לאתחברא כד"א (שיר ב: 6) שמאלו תחת לראשי וגו', וכדין נייחא דינא ומכפר

חובין.

לבתר אתי ימינא לחבקא, כדין חדוותא שרייא בעלמא וכל אנפין נהירין. לבתר

אזדווגת בגופא וכדין כלא אקרי אחד בלא פרודא, כדין הוא שלימו דכלא וחדוותא דכלא

ואחידו ודאי, מה דלא אשתכח הכי בשאר זמני.

כגוונא דהאי סדורא דהני יומי מראש השנה עד יומא בתראה דחג. בראש השנה

אתער דרועא שמאלא לקבלא לה למטרוניתא, וכדין כל עלמא בדחילו בדינא ובעי בההוא

זמנא בתיובתא שלים לאשתכחא עלמא קמי קב"ה.

[p. 516] לבתר אתיאת מטרוניתא ובעיין בני היכלא בט' לחדש למעבד חדווא

ולמטבל בנהרא לדכאה גרמייהו בזווגהא דמטרוניתא. ביומא אחרא הוא זווגא דילה

לשוואה שמאלא תחות רישא כד"א שמאלו תחת לראשי. וכדין ישראל בתעניתא על

חובייהו ומכפרא להו דהא אימא עלאה אנהרת אנפיה למטרוניתא בזווגהא ומתכפרין כל

בני היכלא כיון דשמאלא מקבל לה בהאי יומא ורישא דמטרוניתא שרייא על שמאלא.

ביומא קדמאה דחג אתער ימינא לקבלה בגין לחבקא וכדין כל חדווא וכל אנפין

נהירין וחדוותא חד דמיינן צלולין לנסכא על מדבחא ובעיין בני נשא למחדי בכל זינין דחידו

דהא ימינא גרים. בכל אתר דשארי ימינא חדוותא אצטריך בכלא דהא כדין חדוותא

לאשתעשעא.

לבתר ביומא תמינאה חדוותא דאורייתא הוא דהא כדין זווגא דגופא זווגא דכלא

למהוי כלא חד ודא הוא שלימו דכלא, ודא יומא דישראל הוא ודאי בלחודייהו, לית ביה

חולקא לאחרא. זכאין אינון ישראל [p. 517] בעלמא דין ובעלמא דאתי דעליהון כתיב (דברים ז: 6) כי עם קדוש אתה ליי אלהיך וגו'.

פנחס בן אלעזר. ר' יהודה פתח (איוב ד: 7) זכר נא מי הוא נקי אבד ואיפה ישרים נכחדו. תמן תנינן מאן דחמי קשת בגוונני אצטריך לברכא ברוך זוכר הברית, בגין דדא איהו ברית קיימא קדישא דשוי קב"ה [רטו ע"א] בארעא דלא ייתי עלה מי טופנא, בגין דכד סגיא חייבין בעלמא בעי קב"ה לאובדא לון וכדין דכיר לון האי אומאה כמה דכתיב (ישעיה נד: 9) אשר נשבעתי מעבור מי נח.

[p. 518] רבי יוסי אמר קשת אתיא לאגנא על עלמא. למלכא דכל זמנא דבריה חב לקמיה אתי מלכא לאלקאה ליה, אתגליא ליה מטרוניתא בלבוש יקר דמלכו. מלכא חמי לה, סליק רוגזא דבריה וחדי בה. כך (בראשית ט: 16) וראיתיה לזכור ברית עולם, ועל דא לא אתחזי קשת על עלמא אלא בלבושי יקר דמלכו. בשעתא דאית צדיק בארעא איהו ברית למיקם ברית ואגין על עלמא, לא הוי צדיק הא קשת לאתחזאה דהא עלמא איהו קיימא לאובדא אלא בגין קשת דא.

ר' אלעזר אמר לעולם לא אתלבש קשת דא אלא בלבושי אבהן קדמאי, ירוקא וסומק וחיוור. ירוק דא לבושא דאברהם, אצטבע גוון דא כד נפק מניה ישמעאל. סומקא דא גוון דיצחק דאתיא סומקא ואצטבע כד נפק מניה עשו, ואתמשך ההוא סומקא עד ככבא דמאדים דאתאחיד ביה עשו. חוור דא איהו לבושא טבא דיעקב דלא אשתנו אנפוי לעלמין. [p. 519] ר' אבא אמר יאות הוא אבל הכי אמר בוסינא קדישא. חוור דא אברהם דאתלבן בחוורא דנורא. סומק דא יצחק ודאי. ירוק דא איהו יעקב דקיימא בין תרין גוונין, וכתיב ביה ביעקב (ישעיה כט: 22) לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורו, דהא כל ערסיה שלים הוה. והכי הוא, לא עתה יבוש יעקב, לאתחזאה בגוון סומק כיצחק דנפק מניה עשו. ולא עתה פניו יחורו, כאברהם לאתחזאה בגוון חוור דנפק מניה ישמעאל. אלא נטיל גוונין לאתעטרא בהו על אבהן דיליה, [רטו ע"ב] ובלבושין אלין מתלבשא קשת בשעתא דאתחזי קמי מלכא.

[p. 520] תא חזי רזא דברית קדישא היא את יו"ד דמתעטרא ברשימו עלאה ודא איהי דאתרשים בברית תדיר לעלמין, ובגין דקני פינחס על ברית אתרשים בשמיה הכא את דא, פינחס, יו"ד זעירא איהו, יו"ד דאיהי ברית ודאי דנפיק מגו יו"ד עלאה קדישא. ועל דא איהו קאים בקיומא שלים קמי מלכא קדישא דלא אתאביד מגו עלמא. והכי הוא נקי מההוא חובא דפעור ולא אתאביד תדיר מגו עלמא. (איוב ד: 7) ואיפה ישרים נכחדו, אלין נדב ואביהוא דלא אשתציאו מההוא עלמא בגיניה. [ריז ע"א]

[p. 521] רבי שמעון הוה יתיב ולעי בפרשתא דא. אתא לקמיה ר' אלעזר בריה, א"ל נדב ואביהוא מאי עבידתייהו בפנחס. אי נימא דלא הוה פנחס בעלמא כד מיתו ובתר אתא לעלמא ואשלים דוכתייהו לאו הכי דהא פנחס בעלמא הוה וסגן קאים ונשמתייה ביה בקיומא קאי.

א"ל ברי רזא עלאה הכי והכי הוא דבשעתא דאסתלקו מעלמא לא הוה מתטמרי תחות גדפי טנרא קדישא. מ"ט, בגין דכתיב (במדבר ג: 4) ובנים לא היו להם, דאזעירו דיוקנא דמלכא דהא אינון אתחזון לאשתמשא בכהונה רבה. בשעתא דקני פנחס על ברית קדישא ועאל בגו כמה אוכלוסין וסליק לון לגייפין על רומחא לעיניהון דכל ישראל וכל שבטא דשמעון בכמה אוכלוסין דאתו לגביה פרחה נשמתייה מניה, ותרין נשמתיין דהוה עיראן בלא דוכתא אתקריבו בה ואתכלילו כחדא ואהדרת נשמתייה כלילא רוחא דאתכליל בתרין רוחין [p. 522] ואתתקפו ביה. כדין רווח דוכתייהו למיהוי כהנא רבה מה דלא אתחזי מן קדמת דנא. ועל דא איהו (איוב ד: 7) נקי דלא אתאביד בההוא שעתא ולא אביד רוחיה כד פרחה מניה. ואיפה ישרים נכחדו, אלן בני אהרן דאהדר לעלמא מה דאביד בחיוו. ועל דא כתיב ביה בפנחס בן בן תרי זמני.

פנחס בן אלעזר. מה כתיב לעילא מפרשתא דא, (במדבר כה: 4) ויאמר יי אל משה קח את כל ראשי העם והוקע אותם ליי נגד השמש. וכי על דקטלין בליליא או על דקטלין ביממא ביומא דעיבא כתיב נגד השמש.

[p. 523] אמר ר' יהודה דתהא מיתתהון באתגלייא כמה דחבו באתגלייא. א"ר שמעון לאו בגין כך אתמר אלא מהכא אוליפנא בדרגא דחב ב"נ לקב"ה לההוא אתר אצטריך למעבד תקונא דנפשיה. אינון חבו בברית קדישא דאקרי שמש, בגין כך דינא ותקונא איהו נגד השמש ולא באתר אחרא. מכאן דלא אצטריך ב"נ לתקנא נפשיה אלא בההוא אתר דחב לגביה ומאן דלא עביד הכי לית ליה תקונא לעלמין כדקא יאות.

רב חייא פתח (תהלים קד: 16-17) ישבעו עצי יי ארזי לבנון אשר נטע וגו'. מה כתיב לעילא, ויין ישמח לבב אנוש להצהיל פנים משמן ולחם לבב אנוש יסעד. וכי מה בין האי להאי, אלא הכי אוליפנא דכתיב (שם: 14) מצמיח חציר לבהמה ועשב לעבודת האדם להוציא לחם מן הארץ. וכי שבחא דבהמה דאית לה חציר אתא דוד לומר ברוח קודשא. אלא מצמיח חציר, אלן אינון שתין אלף רבוא דמלאכין שליחן דאתבריאוו ביומא תניינא דבראשית וכלהו אשא מלהטא, ואלן אינון חציר. אמאי חציר, בגין דצמחין חציר דא, בכל יומא ויומא אתקצירו השתא, לבתר צמחין ומתהדרן כמלקדמין. [p. 524] ועל דא כתיב מצמיח חציר לבהמה, הה"ד (משלי יב: 10) יודע צדיק נפש בהמתו. ותנינן אלף טורין סלקין לה בכל יומא ויומא וכל טורא וטורא שתין רבוא הוי והיא אכלה.

ועשב לעבודת האדם, אלין אינון נשמתהון דצדיקייא, דההוא אדם דרכיב ושליט על בהמה דא אכיל ואעיל לון בגוויה ובזכותהון אתון כל עלמא מההוא אדם דכתיב ביה (יחזקאל א: 26) ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם. ועל דא כתיב [p. 525] האדם, ההוא דאשתמודע, בגין להוציא לחם מן הארץ, לאפקא מזונא לעלמא מן הארץ קדישא. ויין, דא חמרא עתיקא דנגיד מלעילא.

ישמח לבב אנוש, אנוש דא רזא דההוא נער [ריז ע"ב] דסליק לסיבו ואתהדר כמלקדמין, ועל דא כתיב (תהלים קג: 15) אנוש כחציר ימיו.

להצהיל פנים, אלין פנים דאקרון אנפי רברבי ואנפי זוטרי.

[p. 526] משמן, מנגידו דעלמא דאתי, משה ורבו קדישאה עלאה.

ולחם לבב אנוש, ההוא לחם דאזילו שחקים וטחן מנא למיכלא דצדיקייא סתמא ומתמן אינגיד לכמה חיילין דאקרון לבב אנוש וכלא אתי מנגידו עלאה.

ישבעו עצי יי, אינון אילנין עלאין פנימאין.

ארזי לבנון, דהא אתעקרו ונטע לון קב"ה. מאי בין עצי יי לארזי לבנון, עצי יי אלין עץ החיים ועץ הדעת וטוב ורע, ארזי לבנון אלין חמשין תרעין דאקרון חמש מאות שנה.

[p. 527] אשך שם צפרים יקנו, בטוליהון מקננין נשמתהון דצדיקייא וכל חיילין קדישין אתזנו מתמן.

חסידה, ברתיא דאברהם אבינו דאקרי חסיד ועביד חסד עם כל בני עלמא, ועל כן אתקרי חסידה.

ברושים ביתה, בין דרועי עלמא.

רבי אבא ורי יוסי קמו למלעי באורייתא בפלגו ליליא. עד דהוו יתבי ולעאן באורייתא א"ר יוסי הא דא"ר חייא אנוש כחציר ימיו שפיר קאמר, אבל במאי אוקמוה סופא דמלה דכתיב כי רוח עברה בו ואיננו ולא יכירנו עוד מקומו.

[p. 528] א"ל הכי איהו ודאי, אנוש כחציר ימיו, כמה דאמר כציץ השדה, דאתחדש ואתהדר כמלקדמין, הכי יציץ וסליק. מ"ט, בגין כי רוח עברה בו ואיננו, דא רוח עלאה טמירא קדישא גניזא מכלא וכליל ליה בגויה וכדין ואיננו, ודא הוא רזא דחונך דכתיב ביה (בראשית ה: 24) ואיננו. מ"ט, כי לקח אותנו אלהים דא אלהים עלאה, רוח גניזא טמירא. ולא יכירנו עוד מקומו, דהא אתכליל רוח זעירא ברוח עלאה.

מה כתיב בתריה, וחסד יי מעולם ועד עולם, עאל כהנא רבה לגו קדש קודשין ונטיל ליה ואוליד ליה כמלקדמין ואתחדש כנשר עולימין ואתהדר איהו נער.

עד דהוו יתבי חמו חד טולא דקיימא עליהו, אזלא ואתיא אתיא ואזלא בגו ביתא. תוהו. א"ר אבא יוסי בני אימא לך מה דהוה לי עם בוסינא קדישא, יומא חד הוינן אזלין

בבקעת אונו והוינן לעאן באורייתא כל ההוא **[ריח ע"א]** יומא ומגו תוקפא דשמשא
אותיבנן גבי חד טינרא בגו נוקבא חד.

[p. 529] אמינא ליה מאי האי דבכל שעתא דחייבין אסגיא בעלמא זכאין דיבהו
לקאן עלייהו דהכי תנינן בחובא דדרא צדיקייא אתפסון. אמאי, אי בגין דאינון לא מוכיחין
לעלמא על עובדיהון, כמה אינון דמוכחין ולא מקבלין מנייהו וצדיקייא אתכפיין קמיהו.
אי בגין דלא יהוי מאן דיגין על עלמא, לא יהון מתין ולא יתפסון בחובייהו דהא חדווא איהו
לצדיקייא באיבודא דלהון.

א"ל בחובא דדרא ודאי מתפסין צדיקייא והא אוקימנא הני מילי, אבל בשעתא
דיתפסון צדיקייא במרעין או במכתשין בגין לכפרא על עלמא הוי, כדין יתכפרון כל חובי
דרא. [p. 530] מנא לן, מכל שייפי גופא, בשעתא דכל שייפין בעאקו ומרע סגי שרייא
עלייהו שייפא חד אצטריך לאלקאה בגין דיתסון כלהו. ומנו, דרועא, דרועא אלקי ואפיקו
מיניה דמא, כדין הוא אסוותא לכל שייפין דגופא.

אף הכי נמי בני עלמא אינון שייפין דא עם דא. בשעתא דבעי קב"ה למיהב אסוותא
לעלמא אלקי חד צדיקא בינייהו ובגיניה יהיב אסוותא לכלא. מנא לן, דכתיב (ישעיה נג: 5)
והוא מחולל מפשעינו מדוכא מעונותינו ובחבורתו נרפא לנו. ובחבורתו, אקוותא דדמא
כמאן דאקזי דרועיה ובההוא חבורה נרפא לנו, אסוותא הוא לנא לכל שייפין דגופא.
ולעולם לית זכאה לקי אלא למיהב אסוותא לדרא ולכפרא עלייהו, ורזא דא צדיק
ורע לו דהא ניחא לסטרא אחרא דדינא לשלטאה על זכאה יתיר מכלא דלא חייש כדין לכל
עלמא ולא אשגח בהו מחדוא דשליט עליה. וההוא זכאה זכי לשולטנו עלאה בהאי עלמא
ובעלמא דאתי. צדיק **[ריח ע"ב]** וטוב לו, דלא חייש קב"ה לכפרא על עלמא.

[p. 531] אמינא ליה אלו לא הוו בחד זמנא יאות, אבל אית צדיק הכא ואית צדיק
בגויה, לדא אית מרעין ומכתשין ולדא כל טיבו דעלמא.

אמר לי בחד מנייהו או תרין סגי דלא בעי קב"ה לאלקאה כלא כמא דלא אצטריך
אלא דרועא חדא לאלקאה ולאקזא למיהב אסוותא לכל שייפין, אף הכי בחד צדיקא סגי.
ואי אתיקר ביה מרע על כל שייפין כדין אצטריך לאקזא תרין דרועין. אף הכי אי
אסגיא חובין יקירין על עלמא כדין כל זכאין אלקון למיהב אסוותא על כל דרא. אבל בזמן
דלא אסגיא כל כך כדין חד זכאה אלקי ושאר צדיקיא בשלם דהא לא אצטריך עלמא
דילקן כלהו. אתסיאו עמא אתסיאו צדיקייא. ולזמנין דכל יומיהון קיימין במרעייהו לאגנא
על דרא. מיתו הא אתסי כלא ואתכפר לזמנין דחובין אינון יקירין יתיר.

קמנא ואזלנא ותוקפא דשמשא הוה יתיר דדחיק לן באורחא, חמינן אילנין במדברא
ומיין תחותייהו, יתיבנא תחות טולא דאילנא דמדברא. שאילנא ליה מאי האי דכל עמין
דעלמא לא עבדין אלא ישראל בלחודייהו, דכד לעאן באורייתא מתנענען הכא והכא בלא
למודא דבר נש בעלמא ולא יכלין למיקם בקיומיהו.

[p. 532] אמר לי אדכרתן מלה עלאה ובני עלמא לא ידעין ולא משגחן. יתיב שעתא ובכה. אמר ווי לעלמא ווי לבני נשא דאזלין כבעירי חקלא בלא סוכלתנו. במלה דא בלחודוי אשתמודען נשמתהון דישראל בין נשמתהון דשאר עמין. נשמתהון דישראל אתגזרו מגו בוסינא דדליק קדישא דכתיב (משלי כ: 27) נר יי נשמת אדם, והאי נר בשעתא דאתאחד [ריט ע"א] בגו אורייתא דלעילא לא שכיך נהורא עליה אפילו רגעא, ורזא דא (תהלים פג: 2) אלהים אל דמי לך. כגוונא דא כתיב (ישעיה סב: 6) המזכירים את יי אל דמי לכם, לא שכיכו לכוך.

נהורא דשרגא כיון דאתאחדא גו פתילה ההוא נהורא לא שכיך לעלמין אלא מתנענעא נהורא לכאן ולכאן, לא משתכיך לעלמין. כגוונא דא ישראל דנשמתיהו מגו ההוא נהורא דשרגא, כיון דמתאחדא במילי אורייתא הא נהורא דליק, לא יכלון לאשתככא, מתנענען לכאן ולכאן ולכל סטרין כנהורא דשרגא דהא (משלי כ: 27) נר יי נשמת אדם כתיב. [p. 533] וכתיב (יחזקאל לד: 31) אדם אתם, אתם אדם ולא שאר עמין. נשמתהון דשאר עמין מדעיכו דקש בלא נהורא דשרי עליהו ועל דא אית לון שכיכו ולא מתנענען דהא לית לון אורייתא ולא דלקין בה ולא נהורא שרייא בהו. אינון קיימין כעצים בגו נורא דדלקין בלא נהורא דשריא עליהו, ועל דא משתככין בלא נהורא כלל. א"ר יוסי דא הוה ברירו דמלה, זכאה חולקי דזכינא להאי ולמשמע דא. [ריט ע"ב]

פתח ר' אבא ואמר (ישעיה מב: 10) שירו ליי שיר חדש תהלתו מקצה הארץ יורדי הים ומלואו איים ויושביהם. כמה חביבין ישראל בקב"ה דחדוא דלהון ותושבחה דלהון לאו איהו אלא ביה דהכי תנינן כל חדוא דישראל דלא משתתפי בה לקב"ה לאו איהו חדוא וזמין הוה סמאל וכל סיעתא דיליה לקטרגא להווא חדוא בגין דלא חדוא לישראל אלא בשותפו דיליה. מנא לן, דכתיב (תהלים קמט: 2) ישמח ישראל בעושי, חדוא דישראל לאו איהו אלא בעושי. בעושי מבעי ליה כד"א (איוב מ: 19) העושו יגש חרבו. אלא בעושי בגין דב"נ אתעביד בשותפו גברא ואתתא [p. 534] וקב"ה, ועל רזא דא כתיב (בראשית א: 26) נעשה אדם, בשותפו, דתנינן תלת אומנין עבד קב"ה לאפקא מנהון עלמא ואלין אינון שמים ומייה וארץ וכל חד שמיש חד יומא ואהדרו כמלקדמין. יומא קדמאה אפיק שמים אומנותא דיליה דכתיב (בראשית א: 3) ויאמר אלהים יהי אור. יומא תניינא אפיקו מיא אומנותא לעבידתא דכתיב ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים. אסתלקו פלגו מייה לעילא ופלגו מייה אשתארו לתתא, ואלמלא כך דמיא אתפרשו עלמא לא הוה קאים. יומא תליתאה עבדת ארעא ואפיקת כמה דאתפקדת דכתיב ויאמר אלהים תדשא ארץ דשא וגו', וכתיב ותוצא הארץ. עד הכא כל אומנא דאלין תלתא אפיק אומנותא דיליה ועבדו מה דאתפקדו. אשתארו תלת יומין אחרנין. אתפקד אומנא קדמאה למעבד אומנותא דיליה דכתיב ויאמר

אלהים יהי מארת ברקיע השמים, והיינו שמים. ביומא חמשהא אפיקו מייא דאיהו אומנא אחרא דכתיב ויאמר אלהים ישרצו המים שרץ נפש חיה. ביומא שתיתאה עבדת ארעא אומנותא דילה דכתיב ויאמר אלהים תוצא הארץ נפש חיה למינה בהמה וגו'. כיון דתלת אומנין אלין אשלימו עבידתייהו אמר לון קב"ה אומנותא חדא אית לי למעבד דאיהו אדם, אתחברו [p. 535] כחדא ואנא עמכון נעשה אדם, גופא דלכון ואנא אהא בשותפו עמכון נעשה אדם. כמא דבקדמיתא הוה בשותפו הכי נמי לבתר, אבא ואמא דבהון עבידתא כגוונא דארעא וקב"ה דאשתתף בהדייהו, ועל רזא דא כתיב בעושי. ואע"ג דאבא ואמא אתפרשו מהאי עלמא חדא בכל שותפותא הוה דתנין בשעתא דבר נש [רכ ע"א] שתיף לקב"ה בחדוה דיליה קב"ה אתי לגנתא דעדן ואעקר מתמו לאבוי ואמיה דאינון שותפין בהדיה ואייתי לון עמיה לההוא חדוה וכלהו זמינין תמן ובני נשא לא ידעין. אבל בעקו דב"נ קב"ה זמין לגביה בלחודוי ולא אודע לאבוי ולאמיה הה"ד (תהלים יח: 7) בצר לי אקרא יי' ואל אלהי אשוע וישמע מהיכלו קולי ושועתי לפניו תבוא באזניו.

אהדר ההוא טולא כמלקדמין ואזלא גו ביתא בדיוקנא דב"נ. נפל על אנפוי ר' אבא. אמר רבי יוסי אדכרנא דבהאי אתרא חמינא ליה לר' פנחס בן יאיר, יומא חד הוה קאים בהאי דוכתא והוה אמר הכי פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן, באת יו"ד זעירא, בגין דתרין אלפא ביתין רשימין, אלפא ביתא דאתוון רברבן ואלפא ביתא דאתוון זעירין. אתוון רברבן אינון דעלמא דאתי, ואתוון זעירן אינון דעלמא תתאה, ברית קיימא קדישא. כיון דקני פנחס על ברית דא אתוסף ביה יו"ד זעירא רזא דברית דא.

[p. 536] בה שעתא אמר קב"ה מה אעביד עם משה, ברית דא מן משה איהו, למיהב ליה לאחרא בלא דעתא דמשה לא יאות.

שארי קב"ה ואמר למשה, משה פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן. אמר רבון כל העולמים מהו.

א"ל משה את הוא דמסרת נפשך על ישראל דלא ישתיצון מעלמא בכמה זמנין ואיהו השיב את חמתי מעל בני ישראל וגו'.

אמר משה מה את בעי.

א"ל כלה דידיך דתשרי בגויה.

[p. 537] אמר משה הא בלבא שלים תהוי לגביה.

א"ל אימא אנת בפומך וארים קלך דאנת מסר ליה בלבא שלים הה"ד לכן אמור, את אימא ברעותא, הנני נותן לו את בריתי שלום. משה הוה אמר הנני נותן לו וגו', ואילו אמר קב"ה ה"ל למימר לכן הנני נותן לו את בריתי, אלא כתיב לכן אמור הנני נותן לו את בריתי, משה אמר הנני נותן לו את בריתי שלום. ואי תימא דאתעברת מן משה, לא, אלא כבוסינא דא, דא אהני ודא לא אתגרע מניה.

אתא ההוא טולא ויתיב ונשיק ליה. שמעו חד קלא דהוה אמר פנון אתר פנון אתר לר' פנחס בן יאיר דאיהו גבייכו. דתנינן בכל אתר דצדיקא אתחדש ביה מלי דאורייתא, כד איהו בההוא עלמא פקיד לההוא אתר ואתי ליה לגביה וכ"ש כד שראן בגווייה צדיקיא אחרנין לחדתא בההוא אתר מלי דאורייתא. כגוונא דא דהוה אתי ר' פנחס בן יאיר למפקד לאתריה ואשכח אלן צדיקיא מחדתין מילי דאורייתא ואתחדש כמלקדמין ההוא מלה דר' פנחס בן יאיר קמיה.

[p. 538] אמר יאות מלה דרבי פנחס בן יאיר דהא לא כתיב לכן אמור לו אלא לכן אמור. וכי מלה דא הוה גניזא מחסידא דא תחות ידך ולא הוית אמר. זכאה חולקנא למהוין בסיעתא דטולא קדישא הכא.

אף הוא פתח ואמר משמיה דר' פנחס (קהלת ט: 10) כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול אשר אתה הולך שמה. כמה יאות ליה לב"נ בעוד דבוסנא דליק ושריא על רישיה לאשתדלא ולמעבד רעותא דמאריה בגין דההוא נהורא דבוסנא איהי כ"ח דשריא עליה, ועל דא כתיב (במדבר יד: 17) יגדל נא כח יי' . כח יי', דא הוא כח דשריא על רישיהון דצדיקיא וכל אינון דמשתדלין ברעותא דמאריהון. ועל דא תנינן דכל העונה אמן יהא שמיה רבא מברך בכל כחו, דא היא כחו. ודאי אצטריך לאתערא כל שייפוי בחילא תקיף בגין דבאתערותא תקיף דאתתקף אתער ההוא כח קדישא עלאה ואסתלק גו קדושה ואתתברת חילא ותוקפא דסטרא אחרא, ועל דא [רפ ע"ב] בכח אצטריך למעבד רעותא דמאריך.

[p. 539] כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול אשר אתה הולך שמה, בגין דבההוא כח אית מעשה, אשתדלותא לאשתדלא בהאי עלמא דאקרי מעשה עלמא דעובדא למשלם סופא דמחשבה.

וחשבון, דא הוא עלמא דתליא בדבורא דהא חשבון בדבורא תלייא ועל דא כל גימטריאות ותקופין ועבורין בעלמא דסיהרא הוו. ודעת, דא איהו רזא דשית סטרין דתליין במחשבה ואקרון עלמא דההוא מחשבה. וחכמה, דכלא תלייא מניה וכל אלן כלילן בההוא כח דלאן הכי בסטרא דשאול דרגא דגיהנם, והא כל ב"נ דלא אשתדל בהאי כ"ח בהאי עלמא לאעלא ביה במעשה וחשבון ודעת וחכמה סופיה לאעלא בשאול דלית ביה מעשה וחשבון ודעת וחכמה, [p. 540] דהא סטרא אחרא ארח שאול איהי דכתיב (משלי ז: 27) דרכי שאול ביתה. מאן דאתרפי מהאי כ"ח קדישא אתתקף גו סטרא אחרא דשאול ביתה.

אשר אתה הולך שמה. וכי כל בני עלמא אזלין לשאול. אין, אבל סלקין מיד דכתיב (שמואל א ב: 6) מוריד שאול ויעל, בר אינון חייבין דלא הרהרו תשובה לעלמין דנחתין ולא סלקין. ואפילו צדיקים גמורים נחתין תמן. אמאי נחתין, בגין דנטלין כמה חייבין מתמן וסלקין לון לעילא ותמן עבדי לון להרהר תשובה. ומאן אינון, אינון דהרהרו תשובה בהאי

עלמא ולא יכילו ואסתלקו מעלמא, צדיקיא נחתי בגיניהון גו שאול ונטלי לון וסלקי לון מן תמן.

אמר ר' יוסי כתיב (קהלת ז: 27) אחת לאחת למצא חשבון, חשבון דגימטריאות

דקיימא בסיהרא באן דרגא דילה אינון.

[p. 541] לא אתיב ליה. אמר שמענא ולא אדכרנא מלה. קם ההוא טולא, בטש

בעינוי דר' אבא, נפל על אנפוי מגו דחילו. עד דהוה על אנפוי נפל קרא בפומיה דכתיב (שיר ז: 5) עיניך ברכות בחשבון על שער בת רבים. ואלין עיינין דילה פרפראות לגו חכמה עלאה דאתמשכא מלעילא ומגו חשבון ותקופין ועבורין אתמליין ואתעבידו בריכות דנפקי מימין לכל סטרין, אינון עיינין, עד דאתפקדן לכל חושבן דסיהרא דלבר וככבים ומזלי למעבד חושבן ודא איהו על שער בת רבים, דא איהי סיהרא לבר.

א"ר אבא לר' יוסי ההוא מרגלא קדישא דהוה תחות ידך מגו סיעתא קדישא דאית

גבן כמה שפיר איהו ואהדרנא ביה דהא ודאי לא אצטריך לאפקא אתתא למהו באתר אחרא עד דבעלה יתן לה רשות, ואודעין לבעלה בקדמיתא ומפייסין ליה דאיהו אפקיד לה ויהב לה רשו למיהך לההוא אתר. [p. 542] כך קב"ה פייס למשה ועד דיהב לה רשו וא"ל את אימא הנני נותן לו את בריתי שלום, למשרי בגוויה ולמהך תמן לא אזלת.

מנא לן, מצדיקו דעלמא דיהיב לה רשו למהו גו צדיקים בהאי עלמא ויתבה עמהון

ככלה גו קשוטהא וצדיק דעלמא חמי וחדי בהאי, אבל בין דרועי דבעלה שכיבת ואהדרת למהוי בהדיהו ותבת לבעלה כד"א (אסתר ב: 14) בערב היא באה ובבקר היא שבה. בערב היא באה לגו בעלה, ובבקר היא שבה לגבי צדיקיא דארעא וכלא ברשו בעלה הה"ד (תהלים לו: 21) וצדיק חונן ונותן.

ומשה כך אמר הנני נותן לן, כמה דצדיק דלעילא נותן אן אנא הנני נותן. מתנה

למהדר מתנה איהי. [p. 543] בגין דברית דא רווח כהונה עלאה, ואי לא תהא בהדיה לא אתקשר פנחס בדרגא דכהונה עלאה דהא ברית דבקא איהו תדיר בימינא עלאה וימינא עלאה דא זמין למבני בי מקדשא דאיהו ברית.

אמר רבי אבא הא אדכרנא מלה חדא דשמענא מבוסניא קדישא דשמע משמיה דרבי

אליעזר. יומא חד אתא לקמיה חד חכים גוי, א"ל סבא סבא תלת בעיין [רכא ע"א] בעינא למתבע מנך. חד דאתון אמרין דיתבני לכו בי מקדשא אחרא והא לא הוו למבני אלא תרין, בית ראשון ובית שני, בית שלישי ובית רביעי לא תשכח באורייתא והא מה דהוה למבני כבר אתבנון ולעולם לית ביה יתיר דהא תרי בתי ישראל קרי להו קרא, וכתיב (חגי ב: 9) גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון.

ותו דאתון אמרין דאתון קריבין למלכא עלאה מכל שאר עמין. מאן דמקרב למלכא

איהו חדי תדיר בלא צערא בלא דחיקו, והא אתון בצערא ובדחיקא וביגונא יתיר מכל

עממא, ואנן לא אתקריב לן צערא ודחיקו ויגונא כלל. אנן קריבין למלכא עלאה ואתון רחיקין מניה ועל דא אית לכו צערא ודחיקא אבלא ויגונא מה דלא אית לן.

ותו דאתון לא אכלין נבלה וטרפה בגין דתהוון בריאין וגופא דלכוון להוי בבריאותא. אנן אכלין כל מה דבעינן ואנן תקיפין בחילא בבריאותא וכל שייפין דילן בקיומיהו, ואתון דלא אכלין חלשין כלכו במרעין בתבירו יתיר מכל שאר עמין, עמא דסני אלהכון בכלא.

[p. 544] אמר סבא סבא לא תימא לי מדי דלא אשמעינדך ולא אקבל מנדך. זקיף עינוי ר' אליעזר ואשגח ביה ואתעביד תלא דגרמי. כיון דנח רוגזיה אהדר רישיה ובכה, אמר (תהלים ח: 2) "אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ, כמה תקיף חילא קדישא בכל ארעא ולית מלה זעירא דאתיא באורייתא דלא נפיק מפומיה דקב"ה. מלין אלין דשאל ההוא רשע אנא שאילנא יומא חד לאליהו ואמר דהא במתיבתא דרקיעא אסתדרו קמיה דקב"ה, דכד נפקו ישראל ממצרים בעא קב"ה למעבד לון בארעא כמלאכין קדישין לעילא ובעא למבני לון ביתא קדישא ולנחתא ליה מגו שמי רקיעין ולנטעא לון לישראל נציבו קדישא כגוונא דדיוקנא דלעילא הה"ד (שמות טו: 17) תביאמו ותטעמו בהר נחלתך. באן אתר, מכון לשבתך פעלת יי, בההוא דפעלת את ולא אחרא, דא בית ראשון. מקדש יי כונו ידך, דא בית שני, ותררוייהו אומנותא דקב"ה אינון.

[p. 545] ומדארגיזו קמיה במדברא מיתו ואכנס קב"ה בארעא לבניהון דאוליפו עובדיהון וביתא אתבני על ידא דבר נש, ובגין כך לא הוה ביה קיים ושלמה אמר (תהלים קכו: 1) אם יי לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו, דהא לית ביה קיומא. ביומי עזרא גרים חטאה בכמה חובין ואצטרכו אינון למבני ולא הוה ביה קיומא. ועד כען בניינא קדמאה דקב"ה לא הוה בעלמא דכתיב (שם קמו: 2) בונה ירושלים יי, איהו ולא אחרא, ובניינא דא אנן מחכאן ולא בניינא דבר נש דלית ביה קיומא כלל.

ובית ראשון ובית שני ינחית לון קב"ה כחדא מלעילא, בית ראשון באתכסיא ובית שני באתגליא. ההוא בית להוי באתגליא דאקרי בית שני [p. 546] דאתחזי לכל עלמא אומנותא דקב"ה חדוא שלים ורעותא דלבא בכל קיומא. ההוא בית ראשון באתכסיא יסתלק לעילא על גבוי דההוא דאתגלייא וכל עלמא יחמון ענני יקר דסחרן על גבי דההוא דאתגלייא ובגו דאינון עננין הוי בית ראשון בעובדא טמירא דסליק עד רום יקר שמייא, ובניינא דא אנן מחכאן, ועד לא הוה בעלמא. ואפילו קרתא דירושלים לא ליהוי אומנותא דב"נ דהא כתיב (זכריה ב: 9) ואני אהיה לה נאם יי חומת אש סביב וגו'. אי לקרתא כתיב הכי, כל שכן ביתא דאיהו דיורא דיליה. ועובדא דא הוה אתחזי למהוי ברישא כד נפקו ישראל ממצרים ואסתלק עד לסוף יומין בפורקנא [רכא ע"ב] בתראה.

ושאלתא אחרא דודאי אנן קריבין למלכא עלאה יתיר מכל שאר עמין, ודאי הכי הוא דישראל ודאי עבד לון קב"ה לבא דכל עלמא, והכי אינון ישראל בין שאר עממין לבא בין שייפין, כל בני עלמא אינון שייפין דגופא וישראל לבא בגווייהו, ואי לא הווי ישראל בעלמא

לית עמא דיכיל למיקם בעלמא אפילו רגעא חדא, כשייפין בלא לבא. ועל דא הוּו באמצעיתא דכל עלמא, לבא גו שייפין.

וישראל מתנהגן גו שאר עמין כגוונא דלבא גו שייפין. לבא איהו רכיך וחלש ואיהו קיומא דכל שייפין. כל שייפין לא ידעין מצערא ודחקא ויגונא כלל אלא לבא דביה קיימא וביה סוכלתנו. שאר שייפין לא אתקריב בהו כלל דהא לית בהו קיומא ולא ידעין מדי. כל שאר שייפין לא קריבין למלכא דאיהו סוכלתנו וחכמתא דשריא במוחא אלא לבא ושאר שייפין רחיקין מניה ולא ידעי מניה כלל. כך ישראל למלכא קדישא קריבין ושאר עמין רחיקין מניה.

[p. 547] שאלתא אחרא דישאל לא אכלי נבלות וטרפות וטנופא ולכלוכא דשקצים ורמשים כשאר עמין, הכי הוא דהא לבא דאיהו רכיך וחלש ומלכא וקיומא דכל שאר שייפין לא נטיל למזוניה אלא ברירו וצחותא דכל דמא ומזוניה נקייה וברירא דכלא ושאר פסולת אנח לכל שייפין, וכל שאר שייפין לא משגיחי בהאי אבל פסולת וביש ועכוור דכלא נטלין ואינון בתקיפו כמא דאתחזי לון. ועל דא בכל שאר שייפין אית אבעבויעין שאת וספחת סגירו דצרת, ללבא לאו מכל הני כלום אלא איהו נקייה ודכיא מכלא, לית ביה מומא כלל, ועל דא כתיב (שיר ד: 7) כלך יפה רעיתי ומום אין בך. אתא רבי יוסי ונשיק ידוי, אמר אילו לא אתינא לעלמא אלא למשמע דא די.

ושם איש ישראל המוכה אשר הוכה את המדינית. אמר ר' יצחק האי קרא הכי הוה למכתב ושם איש ישראל אשר הכה פנחס, ולא להו כתיב המוכה אשר הוכה, ולא אמר אלא בארח סתים. [p. 548] והכי אמר ר' אלעזר כיון דסלקיה קבי"ה לפנחס לכהונא רבתא לא בעא לאדכרא ליה בקטילותא דבר נש דהא לא יתחזי לכהנא רבה. עד לא סלקיה לכהונא רבה אידכר שמיה, וירא פנחס וגו' ויקח רמח וגו' וידקור את שניהם. כיון דסלקיה לכהנא רבה לא אידכר שמיה בקטילותא דלא אתחזי ליה וחש על יקריה קבי"ה דכהנא רבה לא אתחזי לאדכרא בקטילותא. ושם האשה המוכה אף הכי.

רבי שמעון הוה אזיל מקפוטקיא ללוד ור' יהודה אזיל עמיה. עד דהו אזלי פגע בהו ר' פנחס בן יאיר ותרין גוברין טעננין אבתריה. שכך חמריה דר' פנחס, טעינו ליה ולא אזל. [p. 549] אמר ר' פנחס שבוקו ליה דהא ריחא דאנפין חדתין קא ארח או נסא יתעבד לן השתא.

עד דאינון תמן נפק ר' שמעון מבתר חד טנרא, נטל חמרא ואזל. אמר להו ר' פנחס ולא אמרית לכו דריחא דאנפין חדתין קא ארח. נחת וגפיף ליה ר' פנחס ובכה, אמר ליה חמינא בחלמי דאתיא שכינתא לגבאי ויהבת לי נבזבזן רברבן וחדינא בה, הא השתא כמה דחמינא.

אמר ר' שמעון מקל פרסי דחמרך ידענא דאנת הוא, השתא חדוא שלים.

אמר ר' פנחס נתיב בדוך חד דמלי אורייתא אצטריך צחותא.

אשכחו עינא דמייא ואילנא, יתבו. אמר ר' פנחס מסתכל הוינא דהא לתחיית המתים באורח אוחרא יעביד לון קב"ה, כמה דהוא השתא קדמאה ליהוי כדין בתראה. מנלן, מאינון עצמות, גרמין דאחיא לון קב"ה על ידא דחזקאל דכתיב (יחזקאל לו: 7-8) ותקרבו עצמות עצם אל עצמו בקדמיתא, ולבתר כתיב [רכב ע"א] וראיתי והנה עליהם גידים ובשר עלה ויקרם עליהם עור מלמעלה ורוח אין בהם, דהא מה דאפשיט בקדמיתא ליהוי בבתייתא, בקדמיתא אפשיט מרוחא ולבתר עור ובשר ובתר עצמות.

[p. 550] אמר ר' שמעון בדא אקשו קדמאי, אבל גרמין אלין דאחיא קב"ה נסין ואתין משניין עבד בהו קב"ה. ת"ח מה כתיב (איוב י: 9) זכר נא כי כחומר עשיתני ואל עפר תשיבני. מה כתיב בתריה, הלא כחלב תתיכני וכגבינה תקפיאני, עור ובשר תלבישני ובעצמות וגידיים תסוככני. זמין קב"ה לבתר דיתבלי ב"נ בעפרא ומטי זמנא דתחיית המתים דההוא גרמא דאשתאר למעבד ליה כעיסה דא ונביע כחלב דא ומההוא נביעו נקי מצוחצח בצחותא יתערב ההוא גרמא ויתמחי כחלבא, ולבתר יקפיא ליה ויתצייר בציורא מגינה דא בקפיאותא ולבתר יתמשך עליה עור ובשר ועצמות הה"ד הלא כחלב תתיכני, התכתני לא כתיב אלא תתיכני, הקפיתני לא כתיב אלא תקפיאני, עור ובשר הלבשתני לא כתיב אלא תלבישני, סוככתני לא כתיב אלא תסוככני.

[p. 551] ולבתר מה כתיב חיים וחסד עשית עמדי דא רוחא דחיי. ואי תימא עשית עמדי ולא כתיב תעשה, אלא הכי אמר חיים וחסד עשית עמדי בהאי עלמא דשדית בי רוחא דחיי, אבל ופקודתך שמרה רוחי, דאת זמין לפקדא בקדמיתא, שמרה רוחי.

ורזא דמלה כל נפשאן דצדיקייא גניזן וטמירן תחות כרסייא דמלכא ואיהי נטרא לון לאתבא לון [p. 552] לדוכתייהו הה"ד ופקודתך שמרה רוחי. מאי פקודתך, כד"א (תהלים קט: 8) ופקודתו יקח אחר, פקודתך ודאי, מטרוניתא דמלכא דכל רוחין אינון פקדונין בידיה הה"ד (שם לא: 6) בידך אפקיד רוחי וגו', ואיהי נטרא לון. בגין דא שמרה רוחי, איהי נטרת לה.

כגוונא דא (שם פו: 2) שמרה נפשי כי חסיד אני. שמרה, דא מטרוניתא דמלכא דאיהי נטרא נפשי בגין כי חסיד אני, ובכל אתר דכתיב סתם דא מטרוניתא כד"א (ויקרא א: 1) ויקרא אל משה, (שמות טו: 26) ויאמר אם שמע תשמע.

בכה ר' פנחס ואמר ולא אמרית לך דשכינתא יהבת לי נבזבזן ומתנן, זכאה חולקי דחמינא לך ושמענא דא.

א"ל בההוא זמנא תינח ההוא גרמא, שאר גרמין דישתכחון מה יתעבד מנהון.

[p. 553] א"ל כלהו יתכלילו בההוא נביעו דהאי גרמא ויתכלילו בהדיה ויתעביד כלא עיסה חדא ותמן יתצייר ציורא כמא דאתמר הה"ד (ישעיה נח: 11) ועצמותיך יחליץ. מאי

יחליץ, כד"א (הושע ה: 6) חלץ מהם, כלהו יתעברון מקיומייהו ויתכלילו בההוא גרמא
למהוי עיסה חדא, וכדין (ישעיה נח: 11) והיית כגן רוה וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו.
[רכד ע"א]

אמר רבי פנחס מסתכל הוינא, שמירה בלב איהו ודאי ולב דוגמא דלב עלאה, ועל דא
שמור בלב איהו ולא באתר אחרא. זכירה בזכר במוחא דרכיב ושליט על הלב, ולית זכירה
אלא במוחא. ועל דא זכור לזכר ושמור לנקבה.

[p. 554] מוחא איהו דכורא ורכיב על הלב. לב שליט ורכיב על הכבד. כבד סמאל
ונחש דא בדא ואיהו חד, [רכד ע"ב] יותרת הכבד וכבד. ועל דא בקורבנא יותרת הכבד דא
נחש, כבד מיכלא דדכורא רזא דסמאל.

אמר ר' שמעון ודאי כך הוא ויאות הוא, וברירא דמלה ורזא וסתרי דקרובן הכי הוא,
כבד נטיל בקדמיתא הוא ויותרת דיליה סמאל ובת זוגו וכל אינון ערקין דכבדא חיילין
ומשריין דלהון, ונטילו דלהון חלבין ושמינו דקרבנא, וכדין קריב כלא לגבי לב. ולב לא
נטיל מכלא אלא ודוי דאתעביד ביה וסליק בההוא תננא וצלותא דאתעביד עליה דההוא
קרבנא. לב קריב לגבי מוחא רעותא דיחודא דכהנא וחדווא דליואי. מוחא דא דכורא
דאתיא ממוחא עלאה. מוחא קריב לגבי טמיר מכלא דלא אתידע כלל ואתקשר דא בדא
ומוחא קריב נחת רוחא דכלא.

[p. 555] ערקין דכבדא אלין אישים וכל אינון חייליהון. כבד כמא דאתמר, יותרת
נוקבא דיליה. אמאי יותרת, דלא אתדבקת בדכורא דילה אלא כד אשתארת לה שעתא
לבתר דעבדת גיופהא ושביקת ליה. תו יותרת נוקבא דכד בעיא לאתחברא בב"י אתעבידת
לגביה שיורין דלא אתחשיב כלל, לבתר איהי אתקשטת זעיר זעיר לגביה עד דאתעבידת ליה
חבורא חדא. ומאלין ערקין דכבדא מתפשטן אחרנין זעירין לכמה זיינין וכלא נטלין אמורין
ופדרין וכלהו כלילן בכבד.

לב דאיהו עקרא בקדושה נטיל ומקריב כמא דאתמר. לב שריא על תרין כולין ואינון
תרין ברובים יהבי עיטא ואינון רחיקין וקריבין ימינא ושמאלא, וכלהו נטלין ואכלין כל חד
כדקא יאות עד דאתקשר כלא כחדא.

[p. 556] (תהלים נא: 19) זבחי אלהים רוח נשברה, דא מתקריב ללב. רוח נשברה,
ודוי וצלותיה דהא ודאי (קהלת יב: 7) הרוח תשוב אל [רכה ע"א] האלהים. וכבד מקריב
ליה לגבי לב דאיהו סניגוריא עליה וכלא קשורא חדא בקורבנא.

מן כבדא נפקין כל מרעין וכל מכתשין לכל שייפי גופא וביה שריין. לב איהו זכך
מכלא ומניה נפקין כל טב וכל בריאותא בשייפין כלהו וכל תוקפא וכל חדא וכל שלימו
דאצטריך לכל שייפין. [רכה ע"ב]

פתח ואמר (תהלים לו: 3) בטח ביי ועשה טוב שכן ארץ ורעה אמונה. בטח ביי כדקא יאות. ועשה טוב, תקונא דברית קדישא דתהא מתקין ליה ונטיר ליה כדקא יאות. ואי תעביד דא תהא רבא בארעא ויתזן מנך ויתחדי מנך ההיא אמונה דלעילא. ותו התענג על יי ויתן לך משאלות לבך. כל דא אתקנא בתקונא דברית, כיון דאתתקן ברית אתקן כלא.

פנחס בגין דקני על ברית דא זכה לכלא. ולא עוד אלא דאגין על כל ישראל וביה אתקיים והתענג על יי, דהא סליק ואתקשר לעילא ואנהיב [p. 557] באור קדמאה דברא קב"ה דגניז ליה, בההוא אור דאתהני מניה אברהם, קשורא דאהרן כהנא. לבתר דאסתלק לכהנא רבה לא אידכר ליה בקטילותא דזמרי ולא יאות בגין דלא יתאחיד כלל בענפוי דסטרא אחרא ולא אתחזי ליה דכל מאן דקטיל ענפין דסטרא אחרא אית ביה ופנחס הא אתאחיד בימינא ולית ליה חולק בסטרא אחרא כלל ועל דא לא אדכר הכא. מה דאתחזי שבחא איהו גנאי ליה נחיתן מדרגא עלאה דאתאחיד ביה, ועל דא כתיב המוכה אשר הוכה, ושם האשה המוכה.

א"ר פנחס זכאה דרא דשמעין מילך באורייתא, זכאה חולקי דזכינא לכך. אמר רבי שמעון זכאה דרא דאנת וחסידותך אשתכח בגוויה. עד דהוו יתבי ומפייסין דא לדא אתא רבי אלעזר בריה דר' שמעון ואשכח לון תמן. א"ר פנחס ודאי [p. 558] כתיב (בראשית לב: 3) ויאמר יעקב כאשר ראם מחנה אלהים זה. א"ל ר' שמעון תיב ואימא קרא. יתיב רבי אלעזר. פתח ואמר (שם: 2) ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים. מאי ויפגעו בו, אית פגיעה לטב, ואית פגיעה לביש, ואית פגיעה לצלותא. אלא בשעתא דהוה אזיל לחרן מה כתיב, (שם כח: 11) ויפגע במקום, צלותא דערבית איהו דצלי בההוא אתר דאקרי מקום כד"א (שמות לג: 2) הנה מקום אתי, וצלותא דערבית בההוא אתר אתחזי.

תו ויפגע במקום, מלי פיוסין איהו דאתא שמשא קדישא לגבי סיהרא בעל לגבי אתתא. מכאן דלא ייתי בעל לגבי אתתיה אלא במלי פיוסין לפייסא לה דכתיב ויפגע במקום, ולבתר וילן שם. כד הוה אתי יעקב מחרן כתיב ויפגעו בו, [p. 559] שדרת היא לפייסא ליה למיתי לגבה. ויאמר יעקב כאשר ראם מחנה אלהים זה. מאי כאשר ראם, אלא מלאכים דיום ומלאכים דלילה הוו ואתכסו מניה ולבתר אתגליין ליה ועל דא כאשר ראם כתיב.

מחנה אלהים זה, אלין דליליא כתיב בהו [רכו ע"א] מחנה אלהים ואלין דיממא כתיב בהו זה, ועל דא ויקרא שם המקום ההוא מחנים, תרין משריין. והשתא משריין קדישין חמינא הכא, זכאה ארחי דאתינא הכא. אמר ר' שמעון מאן דפתח פתחא יימא.

א"ר אלעזר תנינן כל מאן דאמר תהלה לדוד תלת זמנין בכל יומא איהו בן עלמא דאתי, והא אתמר טעמא מאי. אי משום פרנסה פרנסה ומזונא לכל עלמא תרין זמנין אינון ביומא בצפרא וברמשא דכתיב (שמות טז: 8) בתת יי' לכם בערב בשר ובבקר תשבועו לחם. אי הכי אמאי תלת זמנין בכל יומא. אלא תרין למזונא דבני נשא וכל עלמא וחד למיהב תוקפא לההוא אתר דפתיחו ידוי.

[p. 560] תרין מזוני אלין משוניין דא מן דא הכא. (תהלים קמה: 15) ואתה נתן להם את אכלם בעתו, דא מזונא דעשירים דיהב מיכלין סגיאין בעתו, דא חד. תניינא דכתיב ומשביע לכל חי רצון, דא מזונא דמסכני דאינון שבעין מדצון ולא מגו מיכלא סגי. פותח את ידך, דא תוקפא לההוא אתר דבפתיחו ידוי נפקא רצון ושבעא לכלא.
תו הכי אוליפנא דלא איהו אלא תרי זמני בכל יומא דאלין חיובא על ב"נ ואי אמר יתיר לאו בגין חובה איהו אלא בגין שבחא גו תושבחן דזמירות דדוד מלכא. מ"ט, בגין דפרנסה לא חזי למשאל אלא בתר צלותא ופיוסא דמאריה. מלכא ייכול בקדמיתא ובתר כן ייכלון עבדוי הה"ד (שיר ה: 1) באתי לגני אחותי כלה אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי, לבתר אכלו רעים וגו'.

[p. 561] אכלתי יערי, דא צלותא דמיושב. עם דבשי, דא קרית שמע. אכלתי יערי, דא צלותא דמיושב בההוא יער [רכו ע"ב] לבנון, יוצר אור, והאופנים וחיות הקדש, כלם קדושים, כל הני אקרון יער אילנין ונציבין דביה.
עם דבשי, דא קרית שמע דאיהי מתיקא דכלא בכמה צופין ומתיקין.
שתיתי ייני עם חלבי, דא צלותא דמעומד משיכא דיין עלאה דאתנטר ודא בשלש ראשונות.

עם חלבי, אלין שלש ברכות אחרונות, ואתכלילן אלין באלין.
עד כאן מיכלא דמלכא. לבתר אכלו רעים לעילא, שתו ושכרו דודים לתתא.
[p. 562] ועל דא לית חיובא דמזונא אלא בתר צלותא. ובצלותא דמנחה בערב קודם צלותא, מ"ט. בגין דעד לא אשתכח דינא קשיא, בעוד דאנפי מלכא נהירין יימא תהלה לדוד בהאי סדורא דמזונא דלבתר דדינא שריא ותלי על עלמא לאו שעתא איהו.
אתא ר' פנחס ונשקיה. [רלא ע"א].

אמר רבי יודא לימא לן מר מאינון מילי מעליתא דראש השנה.
פתח רבי שמעון (מלכים ב ד: 8) ויהי היום. בכל אתר דכתיב ויהי איהו צער, ויהי בימי צער ודאי. ויהי היום, יומא דאית ביה צער ודא איהו ראש השנה דאיהו יומא דדינא קשיא על עלמא. ויהי היום ויעבר אלישע אל שונם, יומא דראש השנה הוה. ובכל אתר ויהי היום ראש השנה, (איוב א: 6) ויהי היום ויבאו בני האלהים, יום ראש השנה הוה.

[p. 563] ובכל זמנא תרין יומין אינון. מאי טעמא, בגין דלהוי יצחק כליל דינא ורחמי, תרין יומין ולאן חד דאלמלא ישתכח אחד יחידאי יתחריב עלמא, ועל דא כתיב תרי זמניויהי היום.

ויבאו בני האלהים, אלין ב"ד רברבא, בני האלהים ודאי, בנוי דמלכא קריבין לגביה ואינון חתכין דינא על עלמא.

להתיצב על יי. וכיעל יי קיימי, אלא בשעתא דאלין קיימי על דינא, דינא קדמאה דכלא ביה מאן הוא דלא יוקיר לשמא דקב"ה ודלא יוקיר לאורייתא ולעבדוהי. אוף הכי מאן הוא דלא חייש על יקרא דשמא קדישא דלא יתחלל בארעא, מאן הוא דלא חייש ליקריה, מאן הוא דלא שוי יקר על שמא דא.

[p. 564] ויבא גם השטן בתוכם, גם לרבות לאסגאה הוא ונוקביה. אוף הכי להתיצב על יי, דאיהו חייש נמי ליקרא דשמא דא.

הכא אפליגו עמודין קדמאי דעלמא, חד אמר איוב מחסידי אומות העולם הוה, וחד אמר מחסידי ישראל הוה ואילקי לכפרא על עלמא, דהא יומא חד אשכחיה רב המנונא לאליהו, א"ל ודאי תנינן צדיק ורע לו וכו'. א"ל דינוי דמארי עלמא עמיקין, אבל בשעתא דקב"ה בעי לכפרא חובין דעמא אלקי בדוועא דלהון ואסי לכלהו, כאסייא דאלקי לדוועא לשיזבא כל שייפין כמא דכתיב (ישעיה נג: 5) והוא מחולל מפשעינו מדוכא מעוונותינו מוסר שלומינו עליו ובחבורתו נרפא לנו, כמא דאתמר.

[p. 565] בההוא יומא דקיימין שבעין קתדראין למידן דינא דעלמא כמה אינון מארי תריסין קטיגורין דקיימי לעילא, אלין מיימינים לזכו ואלין משמאילים לחובה לאדכרא חובין דעלמא חובין דכל חד וחד, ועל דא אצטריך לב"נ לפרשא חובוי כל חד וחד כמה דאיהו בגין דמאן דמפרש חטאיה לא אתמסר דיניה אלא בידא דמלכא קב"ה בלחודוי וכל בי דינא בדילין הימנו. ועל דא אצטריכו לפרשא חובין דכל שייפא ושייפא וכל מה דעביד בפרט הה"ד (תהלים לב: 5) חטאתי אודיעך ועוני לא כסיתי אמרתי אודה על פשעי ליי, לבתר ואתה נשאת עון חטאתי סלה. מנא לך, ממשה דכתיב (שמות לב: 31) וישב משה אל יי ויאמר אנא חטא העם הזה חטאה גדולה ויעשו להם אלהי זהב. בישראל כתיב (שמואל א יב: 10) חטאנו כי עזבנו את יי ונעבוד את הבעלים ואת העשתרות. ואי תימא האי ביחיד אבל בצבור לא, הא כתיב קרא דא. ואי תימא הא בצבור אבל שליח דלהון לא, הא כתיב (שמות לב: 31) וישב משה אל יי וגו', וכתוב (שם) ויעשו להם אלהי זהב.

מ"ט מאן דמפרש חוביה בי דינא בדילין הימנו, בגין דב"נ קריב לגרמיה ולא איתדן על פומיה. [p. 566] ותו דלא שביק דוכתא למקטרגא לאולפא עליה חובא. מומא דבר נש יקדים [רלא ע"ב] ויימא ולא יהיב דוכתא לאחרא למימר. כדין קב"ה מחיל ליה הה"ד (משלי כח: 13) ומודה ועוזב ירוחם.

ביומי ראש השנה מתקנין בי דינא כורסייא למלכא ודאין לכל עלמא וישראל עאלין בקדמיתא לדינא קמי דליפוש רוגזא.

תנן ומשפט עמו ישראל דבר יום ביומו. יום ביומו מאי הוא, אלא הני תרין יומי דר"ה. אמאי תרין יומי, בגין דאינון תרי בי דינא דמתחברן כחדא, דינא עלאה דאיהו קשיא, דינא תתאה דאיהו רפיא ותרואייהו משתכחי. ועל דא לא ידעי הני בבלאי רזא דיבבא ויללותא ולא ידעי דתרואייהו אצטריך, יללותא דאיהו דינא תקיפא, תלת תבירין דינא רפיא, גנוחי גנח רפיא. אינון לא ידעי ועבדין תרואייהו ואנן ידעין ועבדין תרואייהו וכלא נפקין לארח קשוט.

[p. 567] פתח ואמר (תהלים פא: 4) תקעו בחדש שופר בכסא ליום חגנו. תקעו בחדש שופר, מאי בחדש, דא בי דינא רפיא דאקרי חדש.

בכסא, כס דעלמא עלאה. כ"ס דא פחד יצחק דאיהו כס למלכא עלאה. תו בכסא, דא דינא קשיא פחד יצחק, דינא דאתכסי תדיר דלא איהו דינא באתגלייא. כי חק, דא דינא רפיא. ומשפט, דא דינא קשיא ברחמי. ותרואייהו אינון כחדא, בגין כך תרין יומין ותרואייהו ברזא חדא.

(שם פט: 16) אשרי העם יודעי תרועה יי באור פניך יהלכון. אשרי העם יודעי תרועה

ולא כתיב שומעי, יודעי תרועה בגין חכימין דידיעי באורא דארעא קדישא אינון ידעין תרועה, רזא דתרועה כמה דכתיב (שם ב: 9) תרועם בשבט ברזל. [p. 568] מאן עמא כישראל דידיעין רזין עלאין דמאריהון למיעל קמיה ולא תקרב ביה. וכל אינון דידיעין רזא דתרועה יתקרבון למיהך באור פניו דקב"ה, דא אור קדמאה דגניז קב"ה לצדיקיא, ועל דא אצטריך למנדע ליה.

כתיב (ויקרא ט: 10) יותרת מן הכבוד, וכתיב (שם ג: 4) ואת היוותרת על הכבוד. יותרת

מן הכבוד, אשת זנונים דאזלא ונפקא מן הכבוד לאסטאה בני עלמא ולאסטאה עלייהו ושבקא לדכורא למעבד זנונים.

[p. 569] יותרת על הכבוד, דשלטא היא על דכורא דילה. מצח אשה זונה, שלטא על

הכבוד אשת מדנים וכעס. יותרת מן הכבוד, מן הכבוד נפקא לאבאשא לכל עלמא ולמעבד גיופין עם כלא. לבתר איהי סלקא לגבי דכורא מצח אשה זונה בעזותא דאנפין וכדין איהי על הכבוד.

מגו כבוד ויותרת דיליה נפקא מרה ואיהי חרבא דמלאך המות דנפקו אינון טפין מרירן לקטלא בני נשא הה"ד (משלי ה: 4) ואחריתה מרה כלענה חדה וגו', ואיהי תליא בכבוד וכל מרעין דמותא בה תליין.

בההוא יומא משטטה בעלמא לאכנשא כל חובי עלמא וכדין כל ישראל בעאקו ונטלין שופר לאתערא ביה [רלב ע"א] ההוא תרועה ותקיעה דינא קשיא ברחמי ודינא

רפיא ברחמי, וכדין אתערו הכי לעילא ואתבסס כלא דא בדא. וכל מה דהוא כבד נקיט אקריב בלא לגבי לב דאיהו מלכא לדיינא, והוא לב לאו אורחיה ולא תיאובתיה בעכירו דעובדין דעמיה אלא נקיט כל ברירא וצחותא [רלב ע"ב] וכל זכיין וכל עובדין טבין וכל ההוא עכירו וטנופא ולכלוכא זריק לון על שאר עמין. כיון דנטל לב כל אינון זכיין ועובדין טבין וברירו וצחותא כדקא יאות כדין כבד נטיל כל אינון חובי ולכלולא וטנופא דעובדין בעל כרחיה וזריק על שאר עמין הה"ד (ויקרא טז: 22) ונשא השעיר עליו את כל עונותם, דהכי הוא כיון דלבא נטיל כל זכיכו וברירו וצחותא כבד נטיל כל מה דישתאר ולכלוכא וטנופא ועכירו וזריק בכל שייפין אחרנין בעל כרחיה.

[p. 570] אמר רבי פנחס אורחא דא הוה מתקנא לי למשמע מילי עתיק יומין. זכאה עלמא דאנת שריא בגויה, ווי לעלמא דישתארון יתמין ולא ידעין מלי דאורייתא כדקא יאות. ודאי הכי הוא דכבד נטיל כלא טב וביש, ואע"ג דמשטטא ולקיט כל חוביהון דישראל ה"נ זכיין דלהון לקיט בגין לקיימא קורציה וכלא האי והאי מקריב לגבי לב. ואורחוי דלב לא נטיל אלא זכיכו וברירו וצחותא דכלא כמא דאמרת ושאר טנופא ולכלוכא ועכירו אהדר לכבד ונטיל כלא בעל כרחיה דכתיב ונשא השעיר עליו וגו'. מלה דא אהדרנא בגין דאתבסס לפימי כמתקא דדובשא, זכאה חולקי דזכינא להאי ולמחמי דא בעיני.

אף הוא פתח ואמר (תהלים קלא: 1) יי לא גבה לבי ולא רמו עיני ולא הלכתי בגדולות ובנפלאות ממני. [p. 571] האי קרא אמר דוד בשעתא דהוה אזיל על כף נהרא והוה אמר רבון כל העולמים כלום הוה ב"נ בעלמא דאודי ומשבח לקבלך כוותי. אזדמנת ליה צפרדע, אמרה ליה דוד לא תתגאי דאנא עבדית יתיר מנך דמסרית גופאי על מימרא דמארי דכתיב (שמות ז: 28) ושרץ היאור צפרדעים, והא אוקמוה. ותו דאנא מזמר ומשבח ליליא ויממא בלא שכיכו. בההוא שעתא אמר יי לא גבה לבי ולא רמו עיני וגו'. יי לא גבה לבי, דא איהו קרבנא בכל יומא ובכל זמן וזמן לגבי קב"ה דאתכלילת כנסת ישראל ביה בין כל שאר אכלוסין וכל אינון פולחנין אפיקו לה מבין גובין. [רלג ע"א] כן ישראל כל זמנא דאינון אטימין לבא ולא פתחין בתיובתא לא סלקין ריחא ולא אפיק לון מבין גובין בין שאר עמין. פתחין בתיובתא מיד סלקין ריחא ויפיק לון מבין גובין ויתהני בהו כנסת ישראל דכתיב (שיר ה: 2) פתחי לי אחותי רעיתי, דכל זמנא דשושנה אטימא לית לה ריחא ולא סליק מגן גובין ודירורא בינייהו כמא דאתמר. [p. 572] וקב"ה לא שדר לן למהך אורחא דא אלא בגין דא לאולפא מלין אלין.

עד דהווי יתבי אתא נשרא חד ומאיך ונטיל שושנה חדא בינייהו ואזלת. אמרו מכאן ולהלן נהך לאורחין. קמו ואזלו. עד הכא אורחא דר' פנחס ואורחא דר' שמעון. אזל ליה איהו ור' אלעזר ושאר חברייא, ור' פנחס ושאר חברייא.

פתח ואמר (תהלים ס: 1) למנצח על שושן עדות מכתם לדוד ללמד. מאי ללמד, לאולפא לדרי עלמא חכמתא והא אוקמוה. שושן עדות, אלין סנהדרי גדולה דכתיב בהו (שיר ז: 3) סוגה בשושנים.

מכתם לדוד, סימנא דאחזינו ליה לדוד כד שדר ליואב לארס נהרים ולארס צובה לאגחא בהו קרבא וכו'.

[p. 573] א"ר פנחס דא איהו שושן עדות דקיימא הכא שכינתא עלן ודרגין עלאין בהדה וסייעתא קדישא לתושבחתא, דא איהו שושן בשלימו כדקא יאות. קמו ואזלו אלין הכא ואלין הכא. אזל ליה ר' פנחס ובת בכפר עקימון ור' חייא ור' יצחק בהדיה. עד דאקדימו למיזל יתבו ומחכאן לנהורא דצפרא. זקיף עינוי ר' חייא וחמא אלין כוכבייא דשרביטא דקא מרהטין ואזלין, אמר ודאי בכמה זמנין שאילנא על אלין כוכבייא.

א"ר פנחס אלין כוכבייא דשרביטא ידיען בסוכלתנו דחברייה דהא קב"ה ברא כל אינון כוכבי רקיעא רברבין וזעירין וכלהו מודן ומשבחן לקב"ה דכתיב (תהלים קמז: 4) מונה מספר לככבים, וכד מטא זמנייהו לנהרא קרא לון קב"ה בשמא דכתיב לכולם בשם יקרא, וכדין רהטי ואושיטו שרביטא דנהורא לחדוא למהך לשבחא למאריהון בההוא אתר דאתפקדן הה"ד (ישעיה מ: 26) שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה וגו'.

[p. 574] אדהכי אתא נהורא, קמו ואזלו. עד דהו אזלי אתא נשרא רברבא אסחר על רישייהו וקיימא עלייהו. א"ר פנחס ודאי עידן רעותא הוא, השתא אתפתחו תרעי דרחמי לכל אינון בי מרעי והוא זמנא דאסוותא לון ואע"ג דאינון אסירין למלכא דהא נשרא דא סימנא דרחמי איהו.

פתח ואמר (דברים לב: 11) כנשר יעיר קנו על גוזליו ירחף וגו'. ליכא בעלמא מאן דאיהו ברחמי על בנוי כנשרא והא אוקמוה דכתיב (משלי ל: 17) ויאכלוה בני נשר, דאיהו רחמנא על בנוי. ומגו דהשתא עידן דרחמי אתא נשרא דא ואסחר עלן דשעתא איהו דכתיב (תהלים ה: 4) יי בקר תשמע קולי, ודא בקר דאברהם ואתערותא דיליה.

אדהכי אסחר נשרא ואעבר לקמייהו. א"ר פנחס נשרא מה אנת לגבן. אי בשליחותא דמרך אתית הא אנת הכא, אי בגין סימנא אחרא אנת זמינין הכא. איתרם נשרא לעילא ואתכסי מנייהו ואינון יתבו.

א"ר חייא הא דשלמה מלכא תוהא הוה דתנין נשרא רברבא הוה אתיא לגבי שלמה מלכא בכל יומיו והוה שלמה רכיב על גדפהא ואוביל ליה ארבע מאה פרסי בשעתא חדא. לאן אוביל ליה, לתרמו"ד במדבר. [p. 575] אתר חד איהו לגבי טורי דחשוכא דאקרי תרמוד במדבר, ולא הוא דין אתר דתרמודאי אלא תרמוד דאיהו במדבר בהרים ותמן מתכנשי כל רוחין וסטרין אחרנין, וההוא נשרא הוה טאס לתמן בשעתא חדא.

כיון דקאים על ההוא דוכתא אגבה נשרא ושלמה כתב פתקא וארמי תמן ואשתזיב מאינון רוחין, ונשרא הוה מסתכל גו חשוכא דטורין לאתר דתמן עזא ועזאל דאינון תמן תפיסן בשלשלאי דפרזלא נעיצן גו תהומי ולית יכלן לב"נ בעלמא [רלג ע"ב] למיעל תמן ואפי" עופי שמיא בר בלעם. וכיון דנשרא מסתכל גו חשוכא רברבא מאיך לתתא ונטלא ליה לשלמה מלכא תחות גדפהא דשמאל ומכסייא ליה וקיימא על אינון שלשלאי ואזלא ומקרבא לגבייהו, ושלמה כדין אפיק עזקא דחקוק עלה שמא קדישא ושדי בפומיה דנשרא ומיד אינון הוו אמרי כל מה דבעי שלמה ומתמן הוה ידע שלמה חכמתא עלאה הה"ד (מלכים א ט: 18) ויבן את תרמוד במדבר בהרים. וכי בניינא הוה עביד בהרים, אלא מהו ויבן, אסתכל בסכלתנו וידע לההוא דוכתא למנדע ביה חכמתא עלאה כד"א (נחמיה ח: 8) ויבינו במקרא.

[p. 576] עד דהוו יתבי הא נשרא אתא לגבייהו ושושנה חדא בפימיה ושדי קמייהו ואזלת לה, חמו וחדו. א"ר פנחס ולא אמינא לכו דנשרא דא בשליחותא דמארה הוה אתיא. שושן דא איהי שושן עדות דקאמינא וקב"ה שדר ליה לגבן. פתח כמלקדמין ואמר (תהלים ס: 1) למנצח על שושן עדות מכתם לדוד ללמד. שושן עדות, וכי שושן מה סהדותא סהיד, אלא שושן דא איהי סהדותא למעשה בראשית ואיהי סהדותא לכנסת ישראל ואיהי סהדותא ליחודא עלאה. סהדותא לכנסת ישראל, דא איהו בגין דשושנה דא אית בה תליסר עלין וכלהו קיימאן בעקרא חדא. אית בה חמש לבר תקיפין דחפיין לדא שושן ואגיננו עלה וכלא ברזא דחכמתא. אינון תליסר אלין תליסר מכילן דרחמי דירתא כנסת ישראל מלעילא וכלהו אחידן בעקרא חדא ואיהו ברית ודוגמא דברית יסודא דכלא. [p. 577] חמש תקיפין דסחרן עליה אלין חמשין תרעין חמש מאה שנין דיסודא ברית קדישא אילנא דחיי אזלא בהו. סהדותא לעובדא דבראשית, כל עובדא דבראשית כלהו תיבין ידיען בסוכלתנו וקיימן בחושבנא. אלהים דמעשה בראשית אחזי לעילא ואחזי לתתא, אחזי לעילא ברזא דעלמא דאתי ואחזי לתתא ברזא דכנסת ישראל. שושנה דסהדותא דקיימא בכל הני סימנין. כתוב בראשית ברא אלהים, דא שושנה. תליסר עלין אינון תליסר תיבין עד אלהים תניינא ואינון את השמים ואת הארץ והארץ היתה תהו ובהו וחשך על פני תהום ורוח, הא תליסר עלין דשושנה. [p. 578] חמשה תקיפין דסחרן לה, אלין אינון מרחפת על פני המים ויאמר, הא חמש אחרנין. לבתר יהי אור, דא עיקרא ושרשא דשושנה דכלהו אחידן ביה. סהדותא ליחודא, חמש עלין תקיפין ושרשא ויסודא דאחידן ביה תליסר עלין אלין. שמע ישראל יי אלהינו יי, הא חמש עלין דשושנה. אחד, דא הוא עיקרא ושרשא דכלהו אחידן ביה, רזא דתליסר בחושבן גושפנקא דמלכא.

ת"ח כגוונא דשושנה אינון ישראל, (שיר ב: 2) כשושנה בין החוחים, בין שאר עמין, כנסת ישראל בין שאר אכלוסין רברבן ממנן. כל זמנא דשושנה קיימא סתימא דלא פתיח לית בה ריחא ולא סלקין לה מגו גובין. בשעתא דפתיח סלקא ריחא וכדין אפיקו לה.

אמר ר' אלעזר לאבוה הא שמענא אלין שייפין אטימין ברזא דקרבנא, שייפין אחרנין רזא דלהון היך הוא.

[p. 579] אמר ליה [רלד ע"א] אלעזר ברי כל שאר שייפין דלגו רזא עלאה איהו. ת"ח לבא הא אתמר אבל לב דא איהו נורא דדליק, ואלמלא דזמין לגביה מלכא עלאה כנפי ריאה דאתיין לקמיה רוחא מרוחא דנשיב מגו בוסמין עלאין הוה אוקיד עלמא ברגעא חדא.

פתח ואמר (בראשית יט: 24) ויי המטיר על סדום ועל עמורה גפרית ואש. אמאי אוקיד לון, בגין דכנפי ריאה לא נשיבו בההיא שעתא. וסתרא דא (תהלים סח: 14) כנפי יונה נחפה בכסף, ואינון רפאל וצדקיאל ועליהו אתמר (שם קד: 4) עושה מלאכיו רוחות, לנשבא תדיר קמיה דלבא.

טחול. פתח ואמר (קהלת ד: 1) שבתי אני ואראה את כל העשוקים אשר נעשו תחת השמש והנה דמעת העשוקים ואין להם מנחם ומיד עושקיהם כח. מאן אינון עשוקים, אלין ינוקי בתוקפא דאמהון דסלקין מעלמא על ידא דמלאך המות. וכי מלאך המות קטיל לון דאיהו עושק, אלא הדר ואמר ומיד עושקיהם כח. מאן ההוא כח, ההוא דכתיב (בראשית א: 14) יהי מארת ברקיע השמים, [p. 580] חסר ודא לילית דאיהי ממנא דההוא עושק ודא אקרי טחול ואיהי אזלת וחייכא בינוקי ובתר עבדת בהו רוגזא ודמעה למבכי עליהו. טחול לזינא דכבד אזלא, דא איברי בשני ודא איברי ברביעי בעובדא דבראשית, ועל דא לית סימנא טבא בב' ד', מותא דרברבי ומותא דזוטרי. [רלד ע"ב]

קיבה איהו דרגא חד משתיין דמותא ודא אקר תרדמה, עסטיריא דרגא שתיתאה דמלאך המות, ומגו דאתי מרחיק איהו בסטר דמותא ולא מותא, רמזא חדא משתיין דמותא. [רלה ע"א]

[p. 581] אצטומכא, דא נטיל כלא ושחיק ומשדר לכל סטרין לתתא ומניה איתזנו תתאי מאינון שמרים לתתא, כל אינון רוחין וסטרין אחרנין דאיתזנו בליליא מאינון אברים ופדרים, ושאר נטלין כל שייפין ונטיל כלא כבד וקריב ללב כמא דאתמר, ודא איהו דכתיב (יחזקאל א: 10) ופני אריה אל הימין, ועל דא אתחזי על מדבחא כגוונא דאריה אכיל קרבנין. מכאן ולהלאה כל שאר שייפין ברזא דגופא כגוונא דלעילא. [רלה ע"ב]

קנה, שית עזקאן מתחבראן כחדא ואינון אקרון בני אלים, מפקי רוחא לנשבא על עלמא ואתיין מסטרא דגבורה, וכד אינון מתחברן כחדא אינון כגוונא דשופר ואקרי שופר של איל, אלים בני בשן, הבו ליי בני אלים, אלים דיצחק. [p. 582] ומפקי רוחא וקלא

וההוא קלא נפיק ואיערע בעבי מטרא ואשתמע לבר ועל דא כתיב (איוב כו: 14) ורעם גבורותיו מי יתבונן, דהא מסטרא דגבורה אתיין. ומה אמר ההוא קלא, קול יי על המים אל הכבוד הרעים יי על מים רבים, רועם לא כתיב אלא הרעים על ידא דבני אלים, ולית מאן דידע בשבחה דהאי קלא הה"ד מי יתבונן.

ושט דבלע מיכלא, ומתמן עאל לכלהו שייפין, דא איהו רזא דרגא דאישים. אישים אינון קרבין מיד ובלעי ונטלי כליל מגו אשא, מיד ודאי כליל לאישים, ורזא דא (דברים יח: 1) אישי יי ונחלתו יאכלון, אלין אכלין ובלעין ושאר לא אכלין הכי. וכל בני עלמא לבר לא ידעי היך אכלין ולא רזא דלהון אלא דרגין דלגין אינון ידעין ונטלי מנייהו, ודאי ושט לית ליה בדיקה מבחוץ דלא ידעי אלא מבפנים ידעי ובדקי ונטלי. עד דעאל לבי טחנא ואשתחיק ואתבשל ונטיל כלא כבד כמא דאתמר. מאלין אישים נפקין דרגין דקדמי ונטלי בקדמיתא ואלין אקרון טוחנות, אכלין קרבנין וטחנין, ועל דא מדאתחריב בי מקדשא כתיב (קהלת יב: 3) ובטלו הטוחנות כי מעטו. אלין טחנין בקדמיתא, כיון דאתטחנין אינון דשלטי עליהו בלעי ונטלי ואקרון וש"ט. אמאי, ו"ו שט, דיוקנא דו"ו [רלו ע"א] איהו כפיף ולבתר שט [p. 583] למיכל כד"א (במדבר יא: 8) שטו העם ולקטו, מיכלא למיכל.

משתיא חמרא ומיא, נסוכא דמיין ונסוכא דחמרא בהאי ושט עאל ואשתאיב בריאה. אלין שרפים בשלהובא דלהון נטלי משתיא ואקרון ריאה בחבורא חדא ואשתאיב כלא בהו. וכל אלין נטלין כל חד וחד כדקא חזי ליה. מדאתחריב בי מקדשא כלהו אזעירו דיוקנייהו ומזונייהו ולית יומא דלא הוה ביה מארה. [p. 584] וארים קליה ר' שמעון ואמר ווי ירושלם קרתא קדישא, ווי לעלמא דכל טבוון אלין אבדין, רברבן גיברין ממנן אזעירו דיוקנייהו. על דא בכו חברייא, אמרו ווי רבי כד תסתלק מן עלמא, מאן יגלי רזין סתימין עמיקין כאלין דלא אשתמעו מן יומא דשלמה מלכא ועד השתא. זכאה דרא דשמעין מלין אלין וזכאה דרא דאנת בגוויה, ווי לדרא דישתארוון יתמין מנד. [רלו ע"ב]

פתח ואמר (דברים ו: 4) שמע ישראל יי אלהינו יי אחד. עי רברבא, ד' אף הכי וסימנא דאעד היינו דכתיב (שמואל א יב: 5) עד יי נכס. אשתארו אתוון ש"מ, במ"ם פתוחה. מ"ט, ס' סתימה מלך עלאה, מ"ם פתוחה מלך תתאה. אתוון אחרנין אשתארוון א"ח, (משלי כה: 2) כבוד אלהים הסתר דבר כתיב. [p. 585] רב המנונא סבא אמר כל מאן דמייחד יחודא דא בכל יומא תדווא זמינא ליה מלעילא מרזא דאתוון אלין, ש"מ מהאי סטרא, א"ח מהאי סטרא, ומצרף אתוון למפרע שרי ובמישר סיים וסימנך אשמת דכתיב (תהילים קד: 34) אנכי אשמת ביי, בני

ממש. דא יחודא קדישא ושפיר איהו, והכי בספרא דחנוך דאמר כי האי גוונא דמאן דמייחד יחודא בכל יומא חדווא זמינא ליה מלעילא.

תו אית ביה ש"מ דאתכליל מן ע' רברבא, אלין שבעין שמהן דרזא דאבהן קדישין. [p. 586] ישראל יי' אלהינו יי', אלין ארבע בתי דתפלין דאחיד לון א"ח ההוא דאמר (שיר ה: 2) פתחי לי אחותי רעיתי. ד' דא קשר של תפלין דהיא אחידת בהו, רזא לחכימין דלא אתמסר לגלאה.

שתיק ר' שמעון. בכה וחאיך, אמר אימא דהא רעוא אשתכח ולית כדרא דא עד דייתי מלכא משיחא דיהא לון רשו לגלאה. תרין רצועין נפקין מסטרא דא ומסטרא דא, רזא תרין ירכין דהאי א"ח דנביאי קשוט אחידן בהו דהא מלעילא נפקין תרין דרועין מימינא ומשמלא ודל"ת אתאחדת בהו. [p. 587] לבתר נחתא אתפשטו ירכין לתתא, כיון דהיא אתאחדת לעילא כדקא יאות נחתא לתתא לאתיחדא באכלוסהא, וכד איהי אתאחדת אחידת בשיפולי ירכין ורשימו דיו"ד ברית קדישא עלה מלעילא, כדן איהי אתיחדת ביחודהא. יו"ד דא איהי רזא דברית ועל דא כל מאן דנטיר ברית דא איהו אשתזיב לעילא ואשתזיב לתתא. מנא לן, מפינחס בגין דאיקני על ברית דא אשתזיב מן דינא עלאה ומדינא דלתהא ובג"כ אתרשים יו"ד דא בגווייה הה"ד פינחס בן אלעזר וגו'.

יו"ד דא אצטריך דלא יעדי כלל מגו תפלה של יד דלא יעביד פרודא וכל חדווא דיליה בהאי איהו. יו"ד דא בדכורא איהי ולא בנוקבא ובגין כך אתקריבת בהדה, ומאן דרחיק לה מאתרא רחיקן ליה מעדונא דעלמא דאתי.

בדכורא איהו צדיק ואיהי צדק בלא יו"ד, איהו איש ואיהי אשה בלא יו"ד, ובג"כ חדווא דילה לאתקרבא בה ולא תעדנא בה. מאן דרחיק עדונא ירחקון ליה מעדונא דלעילא, וע"ד כתיב (שמואל א ב: 30) כי מכבדי אכבד וגו'.

[p. 588] ת"ח פינחס קאים קמי דינא תקיפא דיצחק וסתים פרצה, בגין כך אשלים לגבי פינחס רזא דיצחק. קם קמי פרצה דכתיב (תהילים קו: 30) ויעמוד פינחס ויפלל, קם בפרצה קמי דינא דיצחק בגין לאגנא עליהו דישראל, וע"ד כליל דא בדא בחושבנא. ואי תימא הא חושבנא לא תלייא אלא בעיינין דילה והכא חושבנא לעילא ביצחק, אלא ודאי הכי הוא בגין דיצחק תליא ואתמשך בההוא אתר דאינון עיינין דתמן דיינין דינין דכל עלמא דהא עיינין דילה אינון שבעין קתדראין דדיינין בעלמא ואקרון סנהדרין, וע"ד כלא חד בגין דיצחק ואינון כחדא אזלין וכלא שפיר. פינחס דא יצחק וקם פינחס ודאין דינא ואתלבש בגבורה תקיפא דאיהו שמאלא, ובג"כ משמאלא זכה לימינא, הכא אתכליל שמאלא בימינא.

[p. 589] השיב את חמתי. מאי השיב את חמתי, כיון דחמא ההוא חימה דהוה פשיט ואתמשך מסטרא דיצחק מה עבד, אתלבש ואחיד בההוא חימה כמאן [רלו ע"א] דאחיד

בחבריה ואתיב ליה לאחורא. וכדין דן דינא ועביד דינא. דן דינא דכל בועל ארמית קנאין פוגעין בו, ועביד דינא דכתיב וידקור את שניהם. וע"ד השיב את חמתי, כתיב הכא השיב וכתיב התם (איכה ב: 3) השיב אחור ימיננו, מה להלן לאחורא אף הכא נמי לאחורא. וע"ד יו"ד דפינחס דא יו"ד דיצחק דכלא הוא.

מעל בני ישראל, דכד חמא ההוא חימה חמא ליה דהוה נחית על רישיהון דישראל. [p. 590] מאי חמא, חמא מ' את דא דהוה טאס ברקיעא ודא הוא סימנא דמלאך המות דבעת לאתחברא באת נ' ואת ת'. מה עבד פינחס, מה דהוה מתלבש ביצחק כדין נטל ההוא אות וחטף ליה וחבר ליה בהדיה, כיון דחמא מלאך המות דפינחס חטף ליה להווא מ' בהדיה מיד תב לאחורא. מ"ט, בגין דכד קני בלביה פינחס אתלבש ביצחק ואסתלק למהוי בחושבנא ר"ח והכי סליק שמיה ר"ח והכי סליק יצחק. כיון דחמא לאת מ' טאס ברקיעא חטף ליה וחבר ליה בהדיה ואתעביד מיד רמ"ח הה"ד ויקח רמת בידו, מה דהוה ר"ח אתעביד רמ"ח. בגין דאת מ' הוה סימנא קדמאה לאדם הראשון למבני מות על עלמא בגין דאת דא הוה טאס על רישיה דאדם בשעתא דכתיב (בראשית ג: 6) ותקח מפריו, והוה מחכא ו"ת בזמנא דכתיב ותאכל ותתן ותפקחנה, כדין אתבני מות על עלמא.

[p. 591] פינחס תמא ליה השתא ההוא את מ' דהוה טאס על רישיהון דישראל. והיאך חמא ליה, חמא דיוקנא דמ' פתוחה מליא דמא, כיון דחמא לה אמר הא ודאי סימנא דמלאך המות, מיד חטף ליה אדכר עליה שמא מפרש ונחית להאי את לגביה, ומה דהוה ר"ח אתעביד רמ"ח דכתיב ויקח רמת בידו. וע"ד כתיב מעל בני ישראל.

בקנאו את קנאתי, דקנא על ברית קדישא דהוה מחבראן ליה ברשו אחרא. בתוכם. מאי בתוכם, בגין דהוה אזיל ועאל בגו כמה אכלוסין כמה רבונו ומסר גרמיה למותא בינייהו. אבל בתוכם, בתוך מ', בתוך מ' הות ההיא קנאה דקנא. מ"ט מ', בגין דאיהי סימנא דמות, איהי סימנא דארבעים מלקיות, איהי סימנא דארבע מיתות ב"ד. סליק ונחית, נחית וסליק, סליק לארבעים ונחית לארבע. נחית מארבע, אינון ארבע רוחין דמתפרשן מגו דכר ונוקבא ממסאבותא ובגינייהו ארבע מיתות בית דין, ומתמן סלקין לארבעים והיינו מ' סימנא ומאנין דמלאך המות ודא נטיל פנחס וקנא בתוך מ', וע"ד ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי.

[p. 592] וכי היך השיב פנחס חמתו דקב"ה והא כתיב ויהיו המתים במגפה ארבעה ועשרים אלף. אילו לא מית חד מנייהו הוינא אמי השיב את חמתי, אבל כיון דכל הני מיתו מ"ט השיב את חמתי ולא כליתי את בני ישראל. אלא ודאי ברין דמלה ווי ליה לבר נש דפגים זרעיה, ווי ליה למאן דלא נטיר זרעיה כדקא יאות. חס ושלום דאפילו חד מישראל מית אלא שבטא דשמעון, כד אתו אינון ערב רב אתערבו בנשין דשבטא דשמעון בתר דאתגיירו ואולידו בנין, מנהון מיתו בעגל ומנהון מיתו במותנא ואחרנין מיתו הכא אינון דאשתארו הה"ד ויהיו המתים במגפה, אשר מתו לא כתיב אלא המתים, מתים דמעיקרא

הוּ. [p. 593] ובגין דאסתמרו כל אינון זרעא קדישא אתמנון כלהו בגין דלא חסר מנייהו אפילו חד וע"ד כתיב ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי, מכלל דאחרנין כלו, וכך השיב את חמתי מעל בני ישראל, אבל מעל אחרנין לא השיב, וע"ד רשים קרא ואמר מעל בני ישראל, ובגין כך אתמנון בני ישראל כמלקדמין וחבר לון קב"ה בהדיה.

כגוונא דא בעובדא דעגל כתיב (שמות לב: 28) ויפול מן העם ביום ההוא, כל אינון מערב רב הוּ, ולאחזאה דלא הוּ מבני ישראל מה כתיב לבתר, (שם לה: 1) ויקהל משה את כל עדת בני ישראל, [רלו ע"ב] (שם: 5) קחו מאתכם תרומה.

ת"יח בקדמיתא כתיב (שם כה: 2) מאת כל איש אשר ידבנו לבו כלא בכלל, כיון דאינון ערב רב עבדו דא ומיתו מנייהו אינון דמיתו בעא קב"ה לאתפייסא בהדיהו דישראל. אמר לון אתחברו כלכו לסטר חד הה"ד (שם לה: 1) ויקהל משה את כל עדת בני ישראל בלחודיהו. אמר לון בני בכב אנא בעי למשרי, [p. 594] עמכון תהא דיורא דילי, ועל דא (שם: 5) קחו מאתכם תרומה, מאתכם ולא מאחרא, לא בעינא דתהא שתופא לאחרנין בהדאי ולא בהדייכו, ובגין כך כלהו אשתציאו.

אף הכא מאינון גזעא בישא הוּ, ויהיו המתים, המתים ודאי ולאן מישראל, ובגין כך מנא לון דכתיב שאו את ראש, ארימו רישייהו.

א"ר אלעזר אבא כמה יאות הוא אי לא אשכחנן פלוגתא על דא.

אמר ליה אימא ברי.

א"ל והא כתיב (במדבר כה: 3) ויצמד ישראל לבעל פעור, ותניין דאתחברו ישראל בהדיה כצמיד דא דאתחבר בב"נ בקשוטוי הכי אתחברו ישראל לבעל פעור.

א"ל אלעזר הכי הוא ויצמד ישראל, אלא אנא לא אמרית דאתדכו ישראל מההוא חובה אלא דאתדכו מן מותא דלא שריא עליהו מותא.

[p. 595] א"ל והא כתיב (שם: 4) קח את כל ראשי העם והוקע אותם.

א"ל ראשי העם ודאי ולא ראשי בני ישראל. ומן העם אית לך למילף, כתיב הכא העם וכתיב התם (שמות לב: 1) וירא העם, (שם) ויקהל העם, (שם: 28) ויפול מן העם. אבל ת"יח ויצמד ישראל לבעל פעור ולא פלחו ליה, אבל מן סופיה דקרא אוכח דכתיב ויאכל העם וישתחוו, ולא כתיב ויאכל ישראל וישתחוו אלא העם, כיון דכתיב ויצמד ישראל מאיויאכל העם, אלא ההוא זרעא בישא הוּ חובה דישראל. [רלח ע"א]

מהו דכתיב (במדבר כה: 3) ויצמד ישראל לבעל פעור. ת"יח ויצמד ישראל לבעל פעור לא כתיב אלא לבעל פעור, קשוטין ותוקפא יהבו לבעל פעור בלא דעתא, בגין דפולחנא דפעור הוא למפער גרמיה ולאפקא קמיה צואה רותחת וההוא עיבידתא אהני ליה ואתתקף מניה. וישראל כיון דחמו דא חשיבו דזלזולא דיליה איהו וקלקולא דיליה דהא עבודה זרה כתיב (ישעיה ל: 22) צא תאמר לו, ואינון בגין זלזולא דעבודה זרה פרעו גרמייהו בלא ידיעה, ועל הני כפר פינחס ובטל מותנא דכתיב ויכפר על בני ישראל. [רלט ע"א]

[p. 596] על פי הגורל תחלק נחלתו בין רב למעט. ר' יהודה פתח (קהלת ג: 14) ידעתי

כי כל אשר יעשה האלהים הוא יהיה לעולם עליו אין להוסיף וממנו אין לגרוע והאלהים עשה שיראו לפניו. שלמה מלכא דחכמתא דיליה יתיר על כל בני עלמא לא ידענא כי כל אשר יעשה האלהים הוא יהיה לעולם ואיהו אמר ידעתי מה דלא ידע ב"נ אחרא. אלא ודאי שלמה מלכא חכמתיה דיליה סלקא על כל בני עלמא ומה דאיהו ידע לא ידעי שאר בני נשא. ת"ח שאר אומני דעלמא כד איהו עביד עבידתא אשגח בה ואסתכל בה זמנא ותרי זמני ועביד ליה ולבתר אוסיף עלה או גרע מינה, וקב"ה לאו הכי, אפיק עבידיה לאמיתה מתהו דלית בה ממשות כלל ואיהו ממש אתתקן כדקא יאות ולא אצטריך לאוספא ולאגרעא מניה, ובגין כך כתיב (בראשית א: 31) וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד. תו כל אשר יעשה האלהים, לתקונא דעלמא ודאי, הוא יהיה לעולם וגו'.

[p. 597] ר' יצחק אמר אי הכי מהו והאלהים עשה שיראו מלפניו. אלא האי קרא

הכי אוליפנא והוא רזא עלאה בין חבריא, האי קרא הכי מבעי ליה, כי כל אשר עשה האלהים הוא יהיה לעולם, מהו כל אשר יעשה והא כתיב מה שהיה כבר הוא ואשר להיות כבר היה, ואת אמרת כל אשר יעשה. אלא מקרא אחרא אשתמע, כתיב (ישעיה סד: 3) עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו, עשית מבעי ליה, למחכה לך מבעי ליה. אבל אתר עלאה הוא דנגיד ונפיק ואדליק בוצינין כלהו לכל עיבר ואקרי עולם הבא ומניה נפיק חד אילנא [רלט ע"ב] לאתשקיא ולאנתקנא והאי אילנא עלאה ויקירא הוא על כל שאר אילנין ואוקמות, וההוא עולם הבא דנגיד ונפיק אתקין ליה להאי אילנא תדיר אשקי ליה ומתקן ליה בעבידתיה מעטר ליה בעטרין לא פסיק מבוועי מניה לעלם לעלמי עלמין. בההוא אילנא תליא מהימנותא, ביה שריא מכל שאר אילנין, קיומא דכלא ביה ועל דא כתיב כל אשר יעשה האלהים הוא יהיה לעולם, ודאי הוא הוה והוא הוה והוא יהא, עליו אין להוסיף וממנו אין לגרוע, ועל דא באורייתא כתיב (דברים יג: 1) לא תוסף עליו ולא תגרע ממנו, דאילנא דא אורייתא הוא [p. 598] ואתר דא אתקין האלהים תדיר. האלהים דא גבורה מאין סוף ומאין חקר כד"א (ישעיה מ: 28) אין חקר לתבונתו, האלהים ולא אלהים. ועל דא יעשה תדיר כמבוע דלא פסקין מימיו לדרי דרין. בגין כך כתיב והאלהים עשה שיראו מלפניו, אתקין ליה להאי אילנא בתקונא שלים דאחיד לכל סטר לעילא ותתא בגין דייראו מלפניו ולא יחלפו ליה בחלופא לדרי דרין.

א"ר אבא ודאי שפיר קאמרת אבל תו אית לאסתכלא, בקדמיתא יעשה ולבתר והאלהים עשה, מה בין האי להאי. אלא ודאי יעשה תדיר ואתקין להאי אילנא דלא יפסקון מימיו לדרי דרין, ולבתר עשה. מהו עשה, אלא עשה אילנא אחרא לתתא מניה ולא יעשה כהאי דהאי אילנא תתאה עביד ליה ואתקין ליה בגין דמאן דיעול לאילנא עלאה ייעול ברשו וישכח לאילנא תתאה וידחל למיעאל אלא כדקא חזי, דהאי נטיר פתחא הוא ועל דא אקרי

שומר ישראל, ודא אילנא תתאה עשה ומתזן מאילנא דלעילא ועל דא לא כתיב יעשה אלא עשה. מ"ט, שייראו מלפניו ולא יקרבו אליו [p. 599] דאתחזון לקרבא ולא אחרא ויסתמרון בני נשא אורחוי דאורייתא ולא יסטון לימינא ולשמאלא.

ת"ח על האי אילנא דכל חילוי ביה שריא אמר (תהלים טו: 5) אתה תומיך גורלי. מהו גורלי, דא עדבא דאחיד ביה דוד מלכא ועל דא על פי הגורל כתיב ודא הוא על פי יי, וימת שם משה על פי יי. זכאה חולקהון דאינון דמשתדלי באורייתא יממא ולילי וידעי ארחוי ואינון אכלי בכל יומא מזונא עלאה כד"א (קהלת ז: 12) החכמה תחיה בעליה, דהא אורייתא דלעילא מאתר דא אתזון והא אתמר, עלייהו כתיב (ישעיה סה: 13) הנה עבדי יאכלו ואתם תרעבו וגו'.

[p. 600] רבי אבא פתח ואמר (יחזקאל א: 25) ויהי קול מעל לרקיע אשר על ראשם בעמדם תרפינה כנפיהם. האי קרא אוקמוה אבל ויהי קול מעל לרקיע, דא קול דאחיד להאי רקיע ואשתתף בהדיה ודא הוא (תהלים קיא: 4) זכר עשה לנפלאותיו והוא רקיע קאים עלייהו על אינון חיוון ודא הוא רקיע דאברי בשני (בראשית א: 6) להבדיל בין מים למים. והא אוקמוה דשבעה רקיעין לעילא לעילא, ודאי וילון אינו משמש דהא לית ליה מדיליה אלא מה דיהבין ליה ומסכני ביה אתאחדו ודא הוא רזא דכתיב (דה"א כב: 14) ובעני הכינותי לבית אלהי, ודא מכניס שחרית ומוציא ערבית דהא בליליא אפיק חילוי לכל סטרין ושלטא על אינון חיילין ואכלוסין ובשחרית כניש לכלהו ואעיל לון לנקבייהו ולא שלטין דהא בקר כליל כלהו כד"א (תהלים צב: 3) להגיז בבקר חסדך ואמונתך בלילות, והא אוקמוה.

[p. 601] וקול אית על האי רקיע, מניה אתזון האי רקיע. בשעתא דהאי קול אתער כלהו אכלוסין לא נטלין ולית בהו רשו אלא למיקם בדוכתייהו ואקרבי חיליהון ומחכאן לההוא טיבו דנגיד לההוא רקיע ויתברכן בגיניה ועל דא איהו מעל לרקיע אשר על ראשם. ת"ח וממעל לרקיע אשר על ראשם כמראה אבן ספיר דמות כסא. כמראה אבן ספיר, דא אבן ישראל ודא הוא רזא דכתיב (בראשית כט: 3) וגללו את האבן וגו'. חד אבן נחתא מלעילא כד בעו ישראל למירת ארעא וכתיב ביה גורל ואיהו אמר דא לפלניא ודא לפלניא וההוא אבן מתחות [רמ ע"א] כרסיא דמלכא נחתא. ודאי (בראשית מט: 24) משם רועה אבן ישראל כתיב ובגיני כך על פי הגורל ודאי תחלק נחלתו.

[p. 602] רבי יצחק ורבי יהודה הוו אזלי מאושא ללוד. פגע בהו ר' אלעזר, רהטו אבתריה, אמרו ודאי נרהיט אבתריה דשכינתא. עד דמטו לגביה אמרו ודאי נשתתף בהדך ונשמע מלה חדתא.

פתח ואמר (ישעיה נא: 1) שמעו אלי רודפי צדק מבקשי יי. שמעו אלי רודפי צדק, אינון דאזלין בתר מהימנותא, רודפי צדק ודאי, אינון מבקשי יי. אי בעיתו למנדע

מהימנותא ולאחדא להאי צדק לא תסתכלון בה בלחודהא כשאר בני עלמא דגרמו מיתה לגרמייהו על דא, אבל (שם) הביטו אל צור חוצבתם ואל מקבת בור נוקרתם.

צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי לאשי ריח ניחוחי וגו'. כתיב (שמואל א טו: 22) החפץ ליי בעולות וזבחים כשמוע בקול יי' הנה שמוע מזבח טוב להקריב מחלב אילים. לית רעותא דקב"ה דייחב בר נש ועל חוביה דיקריב קרבן אלא קרבן [p. 603] דאיהו בלא חובה דא קרבן שלים ואקרי שלמים, וקרבן תמיד אוף הכי אע"ג דמכפר על חובין.

רבי אבא פתח (תהלים נא: 19) זבחי אלהים רוח נשברה לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה. האי קרא אוקמוה דרעותא דקב"ה לא אתרעי בבר נש על חובוי אלא רוח נשברה, ובני נשא לא ידעי מאי קאמרי והכי שמענא מבוסינא קדישא דכד אתי ב"נ לאסתאבא בחובוי אמשיך עליה רוח דמסאבא ואתגאי על ב"נ ושליט עליה לכל רעותיה, וההוא סטרא מסאבא אתגבר בחיליה ואתתקף ושליט עליה לכל רעותיה. אתי בר נש לאתדכא מדכאין ליה.

בזמנא דהוה בי מקדשא קיים אקריב קרבניה, כל כפרה דיליה תלייא עליה עד דאתחרט ותבר לההוא רוח מגו גאותא דיליה ומאיך ליה ודא הוא תבירו דההוא דרגא מסאבא, וכד אתבר ההוא רוח וקריב קרבניה דא איהו דאתקבל ברעוא כדקא יאות. ואי לא אתבר ההוא רוח קרבניה לאו כלום ולכלבי אתמסר דהא [p. 604] קרבנא דא לאו דקב"ה אלא לכלבי. ובגין כך זבחי אלהים כדקא יאות רוח נשברה דאיתבר ההוא רוח מסאבא ולא ישלוט, ועל דא מאן דאיתבר ליה כדקא יאות עליה כתיב (שם עח: 39) רוח הולך ולא ישוב, ליהוי ההוא גברא באבטחותא דלא יתוב לגביה לעלמין הה"ד ולא ישוב. לב נשבר ונדכה, ההוא גברא דלא אתגאי ולא אתענג בענוגין דעלמא, אלהים לא תבזה, ביקרא איהו לגביה.

צו את בני ישראל. מאי צו, דא עבודה זרה, בגין דלא ייעול גרמיה לאסתאבא ברוח מסאבא דאיהו עבודה זרה ממש.

ר' אלעזר פתח (שיר ה: 1) באתי לגני אחותי כלה אריתי מורי עם בשמי אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי אכלו רעים שתו ושכרו דודים. האי קרא אוקמוה אבל שית סדרין דקרבנא הכא וכלא אתמר.

[p. 605] אמר ר' שמעון אלעזר ברי יאות הוא דשרית מלה, וסתמת, אמאי. אמר בגין דחמינא בספרא דחנוך מלה ואוליפנא. אמר אימא ההוא מלה דחמית [רמ ע"ב] ושמעת.

אמר כלא חדא מלה. קב"ה אמר דא, באתי לגני, בגין דכל קרבנין דעלמא כד סלקין כלהו עיילין לגו גנתא דעדן בקדמיתא רזא דכנסת ישראל. והיאך, בקדמיתא ושירותא דקרבנא בשעתא דב"נ אודי חובוי עלוי ונכיסו וזריקו דדמיה על מדבחא.

השתא אית לאסתכלא, היאך אינון רוחין קדישין אתהנון מהאי ומ"ט קרבנא דבהמה והא יתיר סגיא לתברא ב"נ ההוא רוח ולאתבא בתיובתא, מ"ט נכיסו דבהמה ולאוקדא ליה בנורא דמדבחא. אלא רזא איהו בגין דאית בהמה רביעא על אלף טורין ואלף טורין אכלת בכל יומא וכלהו אקרון בהמות בהרדי אלף, ועל דא תנינן דאית בעירא אכיל בעירי. וממה הו, מאשא וכלהו לחיך לון ההיא בהמה בלחיקא חדא הה"ד (דברים ד: 24) כי י"י אלהיך אש אכלה הוא אל קנא. וכל מיא דירדן מלא בשית שנין היא עבדת ליה גמיעא חדא הה"ד (איוב מ: 23) יבטח כי יגיח ירדן אל פיהו.

[p. 606] וסתרא דמלה חמינא דכל הני עקרא ויסודא להני בעירי דלתתא בגין דרוחא דבעירי מנייהו אתפשט לתתא ואתצייר ההוא רוחא לתתא בבעירי, וכד חב ב"נ אייתי בעירא לקרבנא וההוא רוחא דבעירא דא סלקא ותב לאתריה וכל אינון דזינא דא מתקרבין ואתפשט ההוא רוחא בכלהו ואתיין ואתהנון מההוא חלבא ודמא דההוא לבושא דרוחא דא דהא מסטב דלהון הוה בגין ההוא רוח דלהון וכלהון אתהנו ואתזנו ואתעבדון סניגורין על ההוא ב"נ, ועאל דרך ושט כמה דאתמר, ובגין כך קרבנא מן הבהמה.

אמר ר' שמעון בריך ברי לקב"ה, עלך אתמר (משלי כג: 25) ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך. ישמח אביך דלעילא ואמך דא כנסת ישראל, ותגל יולדתך דא ברתייה דר' פנחס חסידא.

[p. 607] אלעזר ברי אימא, הא קורבנא דבהמה, קרבנא דעופי מאי דכתיב (ויקרא א: 14) ואם מן העוף עולה קרבנו.

א"ל לא חמינא אבל אסתכלנא מהאי מלה דבהמה מלה דעופי ולא אימא בגין דלא חמינא ועד לא שמענא.

א"ל אלעזר יאות אמרת אבל סתרא דקרבנין סתרין סגיאין תמן ולא אתמסר לגלאה בר לזכאי קשוט דרזא דמאריהון לא אתכסי מנייהו. סתרא דקרבנייא דא איהו ארבע דיוקנין חקוקין בכסא ודא איהו כורסייא דמלכא קדישא, פני שור, פני נשר, פני אריה, פני אדם דכליל לכלהו וכל אפין מסתכלין אליו באלין ואתכלילן אליו באלין ומנייהו מתפשטן לכמה סטרין ורבוון עילא ותתא דלית להון שיעורא ומניינא וחשבון.

פני שור אתפשט לבעירי רוחא מניה לארבע זינין ואתכלילן בחד ואלין אינון פרים וכבשים ועתודים ועזים ואלין קיימי [p. 608] לקרבנא, ובגין דמנהון הוי מאינון חיילין קדישין דמתפשטי מההוא פני שור מתקרבין ליסודא דלהון ואתהנון מההוא יסודא ולבושא דלהון, ואי לא דהוי להו יסודא בהאי עלמא לא מתקרבי תמן. כגוונא דהוי נייחא לשכינתא קדישא מרוחיהון דצדיקייא ואתקריבת לקביל ההוא רוחא דההוא זכאה ואתהנא מניה

בגין דמנה הות ההוא רוחא, כד אליו אתהנון מסטרא ויסודא דלהון ואתהנון מההוא לבושא דמקריב דהא רוח מלבושא דרוחא דלהון הות ובגין כד אתהנון מניה.

פני נשר אתפשט לעופי רוח מניה, ונשר בתרין סטרין איהו ורזא דא (בראשית א: 20) וענף יענף, תרין סטרין ובגין כד נחתא ואתפשט מימינא ומשמאלא. וקרבנא דעופי מכל סטר דכיא לא אתקריב אלא יונה ותורין דאינון בקושטא לזווגייהו [רמא ע"א] מכל שאר עופין נרדפין ולא רודפין מהימנא דא לדא נוקבא לבר זוגה ועל דא קרבנא מנייהו ונחתי ומתקרבי אינון רוחין קדישין ואתהנון מיסודא ועקרא דלהון.

[p. 609] ואי תימא היאך אתפשט מהאי יונה או משפנינא דא לכמה סטרין חיילין דלית לון שיעורא או מן בעירא חדא אוף הכי. ת"ח חד שרגא דהא יתמלי מניה כל עלמא. תו אעא דקיק דליק לרברבא.

עד הכא מתרין סטרין דחקיקין בכסא. השתא אית לשאלא ארבעה דיוקנין אינון דחקיקין בכסא, מ"ט לית קרבנא מן אחרנין. אלא ודאי מכלא קרבנא. אריה חקיק בכסא, בשעתא דקרבנא שלים אריה נחת ועאל באשא ואכיל ואתהני תמן. אדם חקיק בכורסייא, אדם עקרא דכלא ומקריב תמן רוחיה ונשמתיה ואדם עלאה אתהני מאדם דלתתא. וכל זינא מתקרב לזיניה ואתהני מניה, אתהני מדיליה ממש ומיסודא דיליה.

ואי תימא הא אריה דלית ליה יסודא לתתא מההוא קרבנא, אריה כליל בכלהו דהא מימינא הוי ובגין כד אכיל מכלהו וכל שאר לא אכלין מזיניה דימינא איהו.

[p. 610] הא כל ארבע דיוקנין דחקיקין בכסא מתקרבין לקרבנא ובגין כד קרבנא שלים. וכד הני אתהנו מיסודא ועקרא דלהון כדין נחת רוחא לאדלקא בוצינין עלאין.

כהנא וליואי יהבי יסודא ועקרא לאינון דרגין עלאין דלהון וכל דרגא יחב ליסודיה. ארבע דיוקנין בכורסייא בקדמיתא כדאמרן זינא לקבל זינא ומתקרבין אינון בקדמיתא זינא לזיניה. פני שור, כלהו פנים דמתפשטן לאינון זינין כדקאמרן כלהו מתקרבי ליסודא ועקרא דלהון. פני נשר כדאמרן. אריה כמא דאתמר. אדם דאקריב רוחיה ונשמתיה מתקרבי לגבי אדם עלאה.

כהנא דמיחד שמא קדישא מתקרבי לגבי כהנא עלאה ההוא דעאל לבית קדש הקדשים ואתקריב ואדליק בתקוניה בנהירו דאפין לקדמות כהנא דלתתא. ליואי דנגני בחדוא ההוא סטרא דלהון חדי ואנהיר אנפין. ישראל קיימי על קרבנא בצלותא דהא צלותא דלהון על כלא הוה, אתער גבייהו ישראל סבא חותמא קדישא ואנהיר אפין.

כל זינא לזיניה וכל מלה בתר יסודא דיליה אזלא ואתער דרגין תתאין ודרגין עלאין אע"ג דכלהו מתערי דרגין דחקיקין בכסא לגבי דרגין דארעא יסודא דלהון ואינון דרגין עלאין דמטמרן כלהו מתקרבי לסעודתא ומתערי, אבל לית [p. 611] רשו לחד מנייהו לאושטא ידא בקרבנא עד דמלכא עלאה אכיל ואתהני ויהב לון רשו. לבתר כיון דיהב לון

רשו כל חד וחד אכל ומתהנון כדקא יאות והיינו דכתיב (שיר ה: 1) אריתי מורי עם בשמי, אלן אינון דרגין עלאין. מורי עם בשמי, דא דרועא דימינא בירכא דשמאלא.

אכלתי יערי עם דבשי, יעקב ברחל, הא אכילנא כדקא יאות.

שתיני ייני עם חלבי, דא דרועא דשמאלא בירכא דימינא.

הא כלהו דרגין עלאין דאתהני בהו מלכא קדישא בקדמיתא ודא מיכלא דיליה

והנאה דיליה. מיכלא דמלכא עלאה בקדמיתא, מכאן ולהלא יהיב רשו לארבע דיוקנין

דחקיקין בכורסייא וכל אינון דמתפשטן מנייהו לאתהני ולמיכל הה"ד אכלו רעים שתו

ושכרו דודים. אכלו רעים, אלן ארבע דיוקנין דאמרן. שתו ושכרו דודים, כל אינון

דמתפשטי מנייהו, וכלהו אכלי ואתהנון כדקא יאות ואנהירו אנפין ועלמין כלהו בחדו,

[רמא ע"ב] וכל חד וחד בין דרגין עלאין ובין דרגין תתאין ביסודא דלהון מתקרבין

ומתהנון. דא איהו רזא וסתרא דקרנא כדקא חזי.

אתו ר' אלעזר ור' אבא וכלהו חברייא, אשתטחו קמיה. א"ר אבא אלמלא לא

אתמסר אורייתא בטורא דסיני אלא דאמר קב"ה הא בר יוחאי אורייתא וסתרין דילי דיי

לעלמא. ווי כד תסתלק מן עלמא, מאן ינהיר בוסינן דאורייתא, כלא אתחשך [p. 612]

מההוא יומא דהא עד דייתי מלכא משיחא לא ליהוי דרא כדרא דא דר' שמעון שריא בגויה.

אמר ר' שמעון על רזא דא אסור ליה לב"נ לטעום כלום עד דייכול מלכא עלאה, ומאן

איהו, צלותא. צלותא דב"נ כגוונא דא, בקדמיתא מזמין לדיוקנין דחקיקין בכורסייא על

אינון בריין דמתפשטי רוחין כלהון דלהון, עופי ובעירי לקרבנא, בריין דרותין דלהון יסודא

בהאי עלמא מנייהו והיינו (תהלים קד: 24) מה רבו מעשיך יי כלם בחכמה עשית וגו', דא

בריין דאתחזון לקרבנא דרוחא דילהון מתפשטי עליהו. ארבע דיוקנין מזמנן על בריין

אלין, היינו דקאמרינן והאופנים וחיות הקדש וכל אינון חיילין אחרנין דקא מתפשטי

מנייהו.

ולבתר כהנא רבה דקא מייחדא שמא קדישא, היינו אהבת עולם אהבתנו וגו'. יחודא

דקא מייחד היינו (דברים ו: 4) שמע ישראל יי אלהינו יי אחד. ולבתר ליואי דקא מתערי

לנגונא, היינו (שם יא: 13) והיה אם שמוע תשמעו אל מצותי וגו', השמרו לכם פן יפתה

לבבכם, דא נגונא דליואי בגין לאתערא סטרא דא לקורבנא דא. ולבתר ישראל, דא אמת

ויציב, ישראל סבא דקיימא על קרבנא דא.

[p. 613] הא דרגין עלאין פנימאין דכלא קיימין על פתורא, אבל לית רשו לחד

מנייהו למיכל ולאשיט ידא לקרבנא עד דמלכא עלאה אכיל והיינו שלש ראשונות ושלש

אחרונות. כיון דאיהו אכיל יהיב רשו לארבע דיוקנין ולכל אינון סטרין דמתפרשן מנייהו

למיכל.

כדין אדם דא דאיהו דיוקנא דכליל לכל שאר דיוקנין מאיך ונפיל על אנפוי ומסר
גרמיה ורוחיה לגבי אדם דחקיק על אינון דיוקנין לאתערא ליה עליה כדקא חזי והיינו
(תהלים כה: 1) אליך יי נפשי אשא. [p. 614] תלת דיוקנין אחרנין וכל אינון דמתפשטי
מנייהו, תהלה לדוד והיינו יביעו, ירננו, יאמרו, ידברו. כלהו אכלי ואתהנון כל חד וחד
כדקחזי ליה.

מכאן ולהלא לימא ב"י עקוי דלביה, (שם כ: 2) יענך יי ביום צרה, עאקו כעוברתא
דיתבא בעאקו דמתהפכא כלהו סניגורין עליה דב"י. על דא כתיב (שם קמד: 15) אשרי העם
שככה לו אשרי העם שיי אלהיו.

ר' שמעון הוה אזיל לטבריה, פגע ביה אליהו. אי"ל שלמא עליה דמר, במאי קא עסיק
קב"ה ברקיעא.

אי"ל עסיק בקרבנות ואמר מלין חדתיך משמד, זכאה אנת ואתינא לקבלך לאקדמא
לך שלם. ומלה חדא בעינא מנך לאסכמא, במתיבתא דרקיעא שאלתא שאילו, עלמא דאתי
לית ביה אכילה ושתיה והא כתיב (שיר ה: 1) באתי לגני אחותי כלה אכלתי יערי עם דבשי
וגו'. מאן דלית ביה אכילה ושתיה איהו אמר אכלתי יערי שתיתי ייני.

[p. 615] אמר ר' שמעון וקב"ה מה אותיב לון.

אי"ל אמר קב"ה הא בר יוחאי יימא ואתינא למשאל מנך.

אמר ר' שמעון כמה חביבו חבב קב"ה לכנסת ישראל ומסגיא דרחימו דרחים לה
שני עובדוי מכמה דהוא עביד, דאע"ג דלית אורחוי במיכלא ומשתייא בגין רחימותהא אכיל
ושתה, הואיל ואתי לגבה עביד רעותה. כלה עיילת בחופה ובעת למיכל לית דין דייכול חתנא
בהדה אע"ג דלאו אורחוי למיכל הכי הה"ד באתי לגני אחותי כלה, הואיל ואתינא לגבה
ולמיעל בהדה לחופה [רמב ע"א] אכלתי יערי עם דבשי.

וילפינן מדוד דזמין לקב"ה ושני עובדין ממה דארחוי דקב"ה, וקב"ה קביל ועבד
רעותיה, זימן למלכא ולמטרוניתא בהדיה הה"ד (תהלים קלב: 8) קומה יי למנוחתך אתה
וארון עוזך, מלכא ומטרוניתא כחדא בגין דלא לאפרשא לון.

שני מאנין ושני עובדין דמלכא הה"ד (שם: 9-10) כהניך ילבשו צדק וחסידיך ירננו
בעבור דוד וגו'. כהניך ילבשו צדק, לוייך מבעי ליה דהא צדק מסטרא דליואי נינהו. וחסידיך

ירננו, ולוייך ירננו מבעי ליה דהא רנא וזמרה [p. 616] דליואי נינהו ואיהו שני ואמר
וחסידיך דאינון מסטרא דימינא. אי"ל קב"ה דוד לאו אורח דילי הכי. אמר דוד רבון עלמא
בעבור דוד עבדך אל תשב פני משיחך, תקונא דאנא תקנינת לא תשני ליה. אי"ל דוד הואיל
וזמינת לי אית לי למעבד רעותך ולא רעותאי. וילפינן מהאי אורחיה דעלמא דמאן דמזמן
לאחרא ההוא דאתי לגביה אית ליה למעבד רעותיה אע"ג דלאו אורחיה בכך.

כך (בראשית כח: 11) ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו, הואיל ואתא חתן לגבי כלה אע"ג דלאו אורחוי למשכב אלא בכרים וכסתות ואיהי יהבא ליה אבנין למשכב כלא יקבל ברעותא דלבא הה"ד וישכב במקום ההוא, על אינון אבנין אע"ג דלא אורחוי בכך. אף נמי הכא אכלתי יערי עם דבשי, אע"ג דלאו אורחיה בכך בגין רחימו דכלה, ועכ"ד בביתא דכלה ולא באתר אחרא, באתריה לא אכיל ושתני, באתר דילה אכיל ושתני הה"ד באתי לגני אחותי כלה. [p. 617] מלאכים דשדר קב"ה לאברהם באתריהו לא אכלו ולא שתנו, בגיניה דאברהם אכלו ושתנו.

א"ל ר' חייך מלה דא בעי קב"ה למימריה ובגין דלא למחזק טיבו לגרמיה קמי כנסת ישראל סליק מלה לגרמך. זכאה אנת בעלמא דמארך משתבח בך לעילא, עלך כתיב (שמואל ב כג: 3) צדיק מושל יראת אלהים.

את קרבני לחמי לאשי. ר' יהודה אמר בקרבנא אית עשן ואית ריח ואית ניחח. עשן אינון מארי דרוגזא דכתיב (דברים כט: 19) כי אז יעשן אף י"י וקאנתו, אינון אתהנון מעשן ועשן רוגזא בחוטמא איהו. ריח אינון דאקרון תפוחים.

[p. 618] אמר ר' אבא כתפוחים הה"ד (שיר ז: 9) וריח אפיך כתפוחים.

את הכבש אחד תעשה בבקר. מאי בבקר, דא בקר דאברהם דכתיב (בראשית כב: 3) וישכם אברהם בבקר. מנא לן דהאי בקר דאברהם הוא.

א"ר אלעזר מהכא (שם מד: 3) הבקר אור, בקר אור לא כתיב אלא הבקר אור ודא אור קדמאה דברא קב"ה בעובדא דבראשית ועל דא תעשה בבקר, בבקר דאשתמודעא, ולקביל בקר דאברהם אתקריב קרבנא דא.

קרבן דבין הערבים דא יצחק ולקביל ערב דיצחק אתקריב. מנא לן, דכתיב (שם כד: 63) ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב, וערב דיצחק הוא והא אוקימנא. [רמז ע"א] [p. 619] ועשירית האיפה. אמאי, אלא עשירית האיפה לקביל כנסת ישראל דאיהי עשיראה דדרגין ואצטריכא לאתייהבא בין תרין דרועין, ואיהי סלת נהמא ובגין דאיהי נהמא לא אתפקד על נהמא דשבעה מינין אלא קב"ה בלחודוי. ובג"ד מאן דמזלזל בנהמא וזריק ליה בארעא עניותא רדיף אבתריה וחד ממנא אתפקד על דא ואיהו רדיף אבתריה למיהב ליה עניות ולא יפוק מעלמא עד דיצטריך לברייך ועליה כתיב (איוב טו: 23) נדד הוא ללחם איה, נדד הוא ויהך מטלטל וגלי מאתר לאתר ללחם ולית [רמז ע"ב] מאן דיסגח עלוי הה"ד איה, איה מאן דירחם עליה בגין דלא ישכח. [רמו ע"א]

תלת אינון דגרמין ביש לגרמייהו, תרין בהאי עלמא וחד בעלמא אחרא ואלין אינון מאן דלייט גרמיה דתנינן חד ממנא אתפקד קמיה דב"נ ובשעתא דלייט גרמיה ההוא ב"נ

האי ממנא ושבעין אחרנין דממנן תחותיה נטלי ההוא מלה ואמרי אמן וסלקי לה לעילא ודיינין לה ואיהו רדיף אבתריה עד דעביד ליה ואשלים ליה ההוא מלה.
[p. 620] מאן לן רב ממשה דאמר (שמות לב: 32) ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת, ואמר לצורך ואע"ג דקב"ה עבד רעותיה עם כל דא לא אשתזיב מעונשא והא אתמר דלא אדכר בפרשה דמשכן ואתמחה מתמן והא אוקמוה.
מאן לן רב מדוד מלכא דאמר (תהלים לט: 2) אמרתי אשמרה דרכי מחטוא בלשוני אשמרה לפי מחסום בעוד רשע לנגדי. מאי בעוד רשע לנגדי, ההוא ממנא דאתפקד על דא ונטיל ההוא מלה לאבאשא לבר נש.
וחד מאן דזריק נהמא או פירורין דנהמא בארעא וקא עביד ביה זלזולא כמא דאתמר. הני תרי בהאי עלמא.

חד בההוא עלמא מאן דאוקיד שרגא במוצאי שבת עד דלא מטו ישראל לקדושא דסדרא בגין דקא מחלל שבתא וגרים לנורא דגיהנם לאתוקרא בנורא עד לא מטא [רמו ע"ב] זמניה.
[p. 621] חד דוכתא אית בגיהנם לאינון דקא מחללי שבתא. כיון דאיהו אוקיד שרגא עד לא מטא זימנא חד ממנא אית בגיהנם במוצאי שבת ואוקיד בקדמיתא לההוא דוכתא ואמר האי דוכתא דפלניא, וכל חייבין דגיהנם מסייעין לאוקדא ההוא דוכתא. ההוא ממנא קארי ואמר (ישעיה כב: 7) הנה יי מטלטלך טלטלה גבר ועוטך עטה, וכלהו חייבין דגיהנם אמרי (שם: 18) כדור אל ארץ רחבת ידים שמה תמות ושמה מרכבות וגו', בגין דאיהו גרים לון לאתוקדא עד לא מטא זמנייהו. הא אלין תלתא דגרמי ביש לגרמייהו כמה דאתמר. [רמו ע"א]

סלת למנחה, לאעלא להאי סלת קמי מלכא עלאה למנחה בין תרין דרועין.
[p. 622] בלולה בשמן כתית, בההוא שמן דנגיד ונפיק מלעילא.
אמר ר' שמעון יאות אמרת, אבל מאי כתית. אלא רזא עלאה איהו דכיון דאיהו שמן מהו כתית, רזא שמושא בנוקבא לאנגדא לגבה שמן רבות כדקא יאות לא הוי אלא כתית, לאפקא מזיתים דאינון שייפין דגופא ולאמשכא ההוא נגידו מלעילא בכל שייפא ושייפא לא הוי אלא כתית.

וצדיק איהו דכתיש [רמו ע"ב] כתישא ואפיק מכל אינון שייפין עלאין דאינון זיתים קדישין משח רבו בתיאובתא שלים לגבי נוקבא, ואי לא כתיש לא יפוק לההוא משחא אלא בלא תיאובתא דשייפין וההוא נגידו לא אתהני מניה נוקבא ולא הוי כדקא יאות, ועל דא בלולה בשמן כתית, לאתהנא מניה ולאזנא מניה.
רביעית ההין, בגין דאיהי רביעאה רגלא רביעאה לכרסייא עלאה.

דא עולת תמיד בכל יומא ויומא. בשבת על חד תרין בגין דאיתוסף נהירו ושליו

כדקא יאות והא אתמר. [רמח ע"א]

ובראשי חדשיכם. וכי כמה ראשין אינון לסיהרא והא לית רישא לסיהרא אלא שמשא דאיהו רישא לגבה. אלא ראשי, תרין בכל ירחא וירחא ואינון יעקב ויוסף דמתחדתי על סיהרא. [p. 623] ועל דא לחדתא לה, פרים בני בקר שנים, ואלין אינון דאמרת סיהרא דהיך ישתמשון בה כחדא ואזעירת גרמה תחותייהו.

ואיל אחד, דא איל דיצחק. וכי אברהם לאן אזיל, אלא בגין דאתער תמן עשו אתכניש דלא יחמי ליה. ומאן איהו, שעיר דראש חדש. ובגין דזמין לאתערא תמן עשו דאיהו שעיר [p. 624] אתכניש אברהם ולא אשתכח תמן. יצחק אשתכח תמן דרחימו דיליה לגביה כחמרא על דורדייה. יעקב אשתכח תמן לתברא אנפוי, יוסף דאיהו שטן דיליה לגבי רחל.

שבעה כבשים, אינון שבעה יומין דסיהרא. בני שנה, בנוי דסיהרא דאקרישנה דאיהו

חדא מאינון שנים קדמוניות.

[p. 625] שלשה עשרונים, תלת דרגין קדמאין דילה דכל חד וחד עשר כגוונא

דלעילא. עשרונים, חד מעשרה.

ושעיר חטאת. אמאי אקרי חטאת, בגין דאיהו חטאת ומסטר חטאת.

א"ר אלעזר והא תנינן דכתיב ליי. [רמח ע"ב] אלא ליי אתקריב ודאי דכתיב

לכפר, לתברא אנפין ולא יתקריב למקדשא. יהבי דא חולקא לסמאל ואכיל ליה ולא אכיל בשאר קרבנין ודא איהו לחודיה דלא אשתתף אחרא עמיה למיכל ביה. אתהני בגו סעודתא דמלכא בחולקא דא ועל דא חדי ואתפרש מישראל ולא מקטרגא עלייהו.

ואי לא דהוה מיעוטא דסיהרא לא יהבי ליה בסעודתא דמלכא כלום. וכי במיעוטא

דסיהרא מאי קא עביד. אלא בגין דקריב ויניק ונטיל חילא לעמיה מגו סטר שמאלא

דסיהרא ואתתקף ביה ובשעיר דא אתפרש מכלא ואתהני בהאי. ובגין דקב"ה דאזעיר לה

לסיהרא מקרבין לסמאל כי היכי דיתפרש מינה ולא יתקריב [p. 626] למקדשא, ועל דא

תנינן הביאו עלי כפרה, עלי, בגיני בגין דאזעירית לה, בגין סבת דילי אתון צריכין דא.

אשכחן בספרא דחנוך דאמר כמה דבראש חדש דאתדכיא את סיהרא לקרבא בבעלה

אצטריך למיהב לסטרא אחרא חולקא חדא בההוא זינא דילה, אף ה"נ אצטריכת לאתתא

למיהב חולקא חדא בההוא זינא בשעתא דאתדכיא את לקרבא לבעלה. ומאן איהו ההוא

חולקא, טופרהא בטנופא דלהון וזעיר מריש דשערא ולאכרכא לון דא בדא ולא יזיל אבתרה

ההוא סטרא בישא לאבאשא לה ויתפרש מינה בכל סטריין. ומה תעביד מההוא שערא

וטופריין, לבתר דתכריך לון כחדא אצטריך לאנחא לון באתר דלא עבריין תמן בני נשא או בין

חורין תתאין דחצרה ותגניז לון תמן. [רמט ע"א]

[p. 627] ובחדש הראשון. רבי אבא פתח (תהלים מב: 2) כאיל תערוג על אפיקי מים כן נפשי תערוג אליך אלהים. האי קרא אוקמוה, אבל כתיב איל וכתיב אילת וכלא חד בגין דאית דכר ונוקבא. אע"ג דאית דכר ונוקבא האי איל איהו אקרי דכר ואיהו אקרי נוקבא, הה"ד כאיל תערוג ולא כתיב יערוג.

וכתיב אילת השחר. מאי אילת השחר, אלא דא איהי חיה חדא רחמנית דלית בעלמא רחמנית כוותה בגין דבשעתא דאצטריכת למזונא איהי אזלת למרחיק לארח רחיקא ואתיית מזונא ולא בעיא למיכל עד דתיתי ותהדר לאתרא. אמאי, בגין דיתכנסון לגבה שאר חיון ותחלק לון מההוא מזונא, וכד אתת מתכנשין לגבה כל שאר חיון והיא קיימא באמצעיתא ופלגת לכל חד וחד. וממה דפליגת איהי שבעה כאלו אכלת יתיר מכלא. אימתי פליגת להון, כד צפרא בעיא למיתי בעוד דאיהו לילה וקדרותא סליקת לאנהרא. כיון דאנהיר צפרא כלהו שבעין במזונא דילה. [p. 628] כדן קלא חדא אתער באמצעיתא דרקיעא, קרא בחיל ואמר קריבין עולו לדוכתייכו, רחיקין פוקו כל חד וחד ליכנש לאתריה דאיתחזי ליה.

כיון דנהיר שמשא כל חד וחד אתכניש לאתריה הה"ד (תהלים קד: 22) תזרח השמש יאספון וגו'. ואיהי אזלת ביממא ואתגליית בליליא ופליגת בצפרא, ובגין כך אקרי אילת השחר. לבתר אתתקף כגיבר ואזלת ואקרי איל. לאן אתר אזלת, אזלת שתין פרסי מההוא [רמט ע"ב] אתר דנפקת ועאלת לגו טורא דחשוכא ומתמן ארחת מזונא. אזלת בגו ההוא טורא דחשוכא, ארח לרגלה חויא חדא עקימא ואזיל לרגלה, ואיהי סלקא מתמן לגבי טורא דנהורא. כיון דמטת תמן זמין לה קב"ה חויא אחרא ונפיק ומקטרג בדא ואיהי אשתזיבת, ומתמן נטלא מזונא ותבת לאתרה בפלגו ליליא. שריאת לפלגא עד דסליקת קדרותא דצפרא, כיון דאנהיר יממא אזלת ולא אתחזיאת כמא דאתמר.

ובשעתא דעלמא אצטריך למטרא מתכנשין לגבה כל שאר חוותא והיא סליקת לריש טורא רמאה ואתעטפת רישה בין ברכהא וגעת גועה בתר גועה וקב"ה שמע קלא ואתמלי רחמין וחס על עלמא והיא נחתת מריש טורא ורהטת וטמירת גרמהא וכל שאר חיותא אבתרה רהטין ולא משכחין לה הה"ד (תהלים מב: 2) כאיל תערוג על אפיקי מים. מאי על אפיקי מים, מהנהו דאתיבשו ועלמא צחי על מייא, כדן תערוג.

[p. 629] בשעתא דאתעברת אסתימת, כד מטא זמנא למילד געאת ורמאת קלין קלא בתר קלא עד שבעין קלין כחושבן תיבין (שם כ: 2) דענק י"י ביום צרה דאיהו שירתא דעוברתא דא וקב"ה שמע לה וזמין לגבה, כדן אפיק חד חויא רברבא מגו טורייתא חשוך ואתיית בין טורין פומיה מלחכא בעפרא, מטי עד האי איל ואתי ונשיך לה בההוא אתר תרי זמני.

זמנא קדמאה נפק דמא ואיהו לחיד, זמנא תניינא נפק מיא ושתו כל אינון בעירן די בטורייא ואתפתחת ואולידת וסימנך (במדבר כ: 11) ויך את הסלע במטהו פעמים, וכתוב ותשת העדה ובעירם. בההוא זמנא דקב"ה חס עלה על עובדא דנחש דא מה כתיב, (תהלים כט: 9) קול יי' יחולל אילות וגו'. קול יי' יחולל אילות, אינון חבלין וצירין לאתערא אינון שבעין קליו, מיד ויחשוף יערות, לאעברא ההוא נחש ולא תגליא בינייהו למיהך. [p. 630] ובהיכלו. מאי ובהיכלו, בהיכלו דקב"ה כל אינון אכלוסין פתחין ואמריין כבוד. מאי כבוד, (יחזקאל ג: 12) ברוך כבוד יי' ממקומו.

ובחדש הראשון. מאן חדש הראשון, דא איהו חדש דהאי חיה אתגליא ביה ואתתקפת ביה ונפקת לעלמא.

בארבעה עשר יום. בארבעה עשר, אליון שאר חיוותא דאינון עשר עשר לכל סטר בארבע סטרין דעלמא. ובסטרא קדמאה איהו עשר וחד לכל סטרא לארבע סטרין דאינון ארבע. כיון דאינון ארבע מתחבראן ומתתקנן עם אינון עשר דבסטרא דימינא כדין ארבעה עשר בחדא לאתתקנא חיה דא בתקונהא.

ר' אלעזר אמר ודאי הכי הוא ות"ח כתיב (שמות יב: 21) משכו וקחו לכם צאן למשפחותיכם ושחטו הפסח. משכו. מאי משכו, כמאן דמשיך מאתר אחרא לאתר דא, משכו יומין עלאין לגבי יומין תתאין. יומין עלאין אינון תלת מאה ושתין ושית [רנ"א] כחושבן משכו. יומין תתאין זמנין דאינון תלת מאה וחמשיין וחמש ובזמנא דאנהירוות סיהרא באשלמותא סליקו למהוי אינון יומין תלת מאה ושתין וחמש כחושבן משכו חסר חד.

[p. 631] משכו יומין עלאין לגבי יומין תתאין למהוי כלהו כחדא בחבורא חדא. ומאן משיך לון, אינון עשר דלסטר ימינא דכתיב בעשור. בעשור, בעשרה מבעי ליה, מאי בעשור. אלא תשע אינון לכל סטר ונקודה חדא דאזלא באמצעיתא, וההוא נקודה אשלימת לעשר ועל דא בעשור כד"א שמור זכור ב' לשמשא בעשרה אינון יומי תשע בהאי נקודה. לחדש הזה, יומין דלסטר ימינא בגין לאתחברא זאת בזה למהוי כלא חד. וביומא דאינון ארבע דאתקשרו לארבע סטרין מתחבראן בהדייהו כדין אולידת ההיא חיה וחויא אזיל ליה, ובההוא זמנא מקדשין לעילא להאי חיה וקראן לה כבוד וכדין אתקדש מועדא. מה דלא הות כבוד עד הכא השתא קראן לה כבוד הה"ד (תהלים כט: 9) ובהיכלו כלו אומר כבוד.

[p. 632] מאן היכלו, דא היכלא פנימאה עלאה דתמן מקדשין כלא, תמן מקדשין למאן דחזי לאתקדשא. היך מקדשין לה בההוא היכלא, בקדמיתא אתפתחו תרעין וחד מפתחא סתימא אתתקן ופתח תרעא חד דלסטר דרום, כדין עאל כהנא רבה בההוא פתחא ואזדרז בהימנוי ותקונוי ואתעטר בעטרא דקודשא ולביש חושנא ואפודא ומעילא דשבעין

זוגין ורמונין עליהו וציץ נזרא דקודשא על מצחיה ומתקשט בתמניא לבושין וארבעין ותריין אתוון מלהטן ביה ומתנצצין עליה ונהיר כל ההוא היכלא בנהורין עלאין.

אסתחר ההוא מפתחא ופתח תרעא אחרא דלסטר צפון, כדין עאל לוי מעשרא דיעקב דאפריש לקב"ה וכנור דעשר נימין עמיה ואתער בעטרוי. וכדין אסתחר מפתחא ופתח בההוא היכלא חד תרעא, ההוא תרעא דקיימא באמצעיתא, עמודא דלסטר מזרח [רנ ע"ב] עאל ואתער בשבעין עטרין ואתער בארבע אתוון דאינון תריסר ואתער [p. 633] בגלופין דמאתן ושבעין אלף עלמין ואתער בעטרוי דסייפי עלמא עד סייפי עלמא בכמה לבושי יקר בכמה עטרין קדישין.

אסתחר ההוא מפתחא ופתח ליה כל תרעין גניזין וכל תרעין קדישין טמירין ואתקדש בהו וקיימא תמן כמלכא, מתברך בכמה ברכאן מתער בכמה עטרין, כדין נפקי כלהו בחבורא חדא מתערין בעטריהו כדקא יאות.

כיון דנפקי אתער לוי בקשוטוי והאי חיה אתער ואזעירת גרמה מגו רחימו דשירתא. היך אזעירת גרמה מגו חביבו דשירתא, אזעירת גרמה זעיר זעיר עד דאתעבידת נקודה חדא. כיון דאיהי אזעירת גרמה בשירתא כדין כתיב (שמות ב: 1) וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי, ודאי מסטרא דשמאלא. היך אחיד לה, אושיט שמאלא תחות רישה מגו חביבו.

ואי תימא כיון דאיהי נקודה חדא היך יכיל לאחדא בנקודה זעירא, אלא לגבי עילא כל מה דהוה מלה זעירא דא תושבחתא ודא עלוייא ורבן עלאה.

מיד כהנא רבה אתער ואחיד בה וחביק לה דאלו הוות רברבא לא יכלין לאחדא בה כלל אבל כיון דאזעירת גרמה ואיהי נקודה חדא כדין אחדין בה וסלקין לה לעילא. כיון דסלקין לה ויתבא בין תרין סטרוין אלן כדין ההוא עמודא דקיימא באמצעיתא אתחבר בהדה בחביבו דנשיקין ברחימו דחבורא חדא כדין (בראשית כט: 11) וישק יעקב לרחל, ברחימו דנשיקין מתדבקן דא בדא בלא פרודא עד דנקטא נפשה בעדונן כדקא יאות.

[p. 634] בשעתא דנקטא נפשה דענוגין כדקא יאות ובעיא לפקדא לחילהא מתכנשי כלהו וקראן לה מגו היכלא קדישא כבוד כבוד בהיכלא קדישא. אבא ואמא פתחי ואמרי מקודש. כדין ירחא אתקדש כדקא יאות, כדין כתיב ובחדש הראשון, ראשון ודאי, ועל דא משכו וגו'. ועל דא בעשור לחדש הזה דאתחברת סיהרא בשמשא ומה דהות נקודה חדא כד נחתא אתפשט זעיר זעיר ואתמלייא ואתעבידת מלייא מכל סטרוין מתקשטא כדקא יאות.

ר' חייא אמר אימרא דאיהו פסח אמאי, אלא בגין דכתיב (שמות ח: 22) הן נזבח את תועבת מצרים. מאי תועבת מצרים, וכי על דשנאין ליה כתיב תועבת מצרים, אלא דחלא דמצראי ואלהא דילהון אקרי תועבת מצרים ועל דא כתיב (דברים יח: 9) כתועבת הגוים, דחלן דשאר עמין.

[p. 635] ת"יח חכמתא דיוסף דכתיב (בראשית מז: 2) ומקצה אחיו לקח חמשה אנשים, ואוליף לון לומר רועי צאן עבדיך גם אנחנו גם אבותינו. וכי מלכא דהוה שליט על כל ארעא ואבא למלכא עביד כדא ועביד לאחוי דישנאון [רנא ע"א] להון ולא יחשבון להון, אלא ודאי תועבת מצרים דחלא ואלהא דילהון אקרי הכי ועל דא כתיב הן נזבח את תועבת מצרים וגו'.

אמר יוסף כל מיטב הארץ היא ארץ רעמסס וההיא ארעא אפרישו מצראי לדחלן דלהון לרעיא ולמיהד בכל ענוגי דעלמא וכל מצראי חשיבו לאינון דרעאן לדחליהון כדחליהון, אעביד לאחי דירתון ההיא ארעא ויסגדון לון מצראי ויחשבון לון כדקא יאות והיינו דכתיב כי תועבת מצרים כל רועי צאן, מחשבין לון כדחליהון. א"ר יוסי והא תנינן כמה דיתפרע קב"ה מאינון דפלחי לע"ז הכי אתפרע מע"ז ממש, וכי יוסף עביד לאחוי ע"ז.

[p. 636] א"ל לא עביד יוסף לאחוי ע"ז אלא עבד לון לשלטה על ע"ז דילהון ולאכפיא לדחלן דילהון תחות ידיהו ולרדאה לון במקל. אמר יוסף אי ישלטון אחי על דחלן דילהון כ"ש דישלטון על גרמייהו, ובגין כך אותיב לון במיטב הארץ ואשליט לון על כל ארעא.

ועל דא אמרא דאיהו פסח אמאי. אלא דחלא דמצרים ואלהא דילהון אימרא הוה, אמר קב"ה מבעשור לחדש סיבו דחלא דילהון דמצראי ותפסו ליה ויהא אסור ותפיים בתפיסה דילכון יומא חד ותרין ותלת וביומא רביעאה אפיקו ליה לדינא ואתכנשו עליה. ובשעתא דמצראי הוה שמעין קל דחלא דילהון דתפיס בתפיסה דישראל ולא יכלין לשזבא ליה הוה בכאן וקשי עלייהו כאילו גרמייהו עקידו לקטלא. אמר קב"ה יהיה תפיס ברשותיכו יומא בטר יומא ארבעה יומין בגין דיחמון ליה תפוס וביומא רביעאה אפיקו ליה לקונפון לקטלא וייחמון ליה מצראי היך אתון עבדין ביה דינא, ודא קשי להון מכל מכתשין דעבד לון קב"ה אינון דינין דעבדו בדחליהון.

לבתר דייני ליה [רנא ע"ב] בנורא בגין דכתיב פסילי אלהיהם תשרפון באש. אמר קב"ה אל תאכלו ממנו נא, דלא יימרון בתיאובתא דדחלנא אכלין ליה הכי, ולא מבושל, דאלו מבושל יהא טמיר ולא יחמון ליה, אלא [p. 637] תקונא דיליה דיחמון ליה מוקדא בנורא בגין דיהא ריחיה נודף.

ותו רישיה עליה כפיף על קרסולוי דלא יימרון דחיה או מלה אחרא הוא אלא דישתמודעון ליה דאיהו דחלא דלהון. ותו דלא ייכלון ליה בתיאובתא אלא על שבעא ארח קלנא ובזיון.

ותו ונעצם לא תשברו בו, אלא דיחמון גרמוי רמאן בשוקא ולא יכלי לשזבא ליה ועל דא כתיב (שמות יב: 12) שפטים, דינין סגיאין.

תו ומקלכם בידכם, ולא חרבא ורומחא ושאר מאני קרבא.

אמר ר' יהודה הא אוקמוה דמצראי פלחין למזל טלה ובגין כך פלחין לאימרא.
[p. 638] א"ר יוסי אי הכי טלה יפלחון ולא אימרא.
א"ל כלא פלחין אלא מזל טלה נחית וסליק בטלה ואימרא ובגין כך פלחין לכלא.
א"ל הכי שמענא דכל בעירא רבא דחלא דלהון הוה ועל דא קטיל קב"ה כל בכור
בהמה, והא אתמר דאלין אינון דרגין דלעילא דאקרון הכי.

א"ר אלעזר כתיב (שמות יב: 20) כל מחמצת לא תאכלו, וכתוב (שם יג: 3) ולא יאכל
חמץ, אלא דא דכר ודא נוקבא.

ר' שמעון אמר אלעזר ברי בדא כתיב לא תאכלו ובדא כתיב לא יאכל, אמאי לא
כתיב לא תאכלו, אלא נוקבא דאיהי אשטיאת ארחאה באזהרה ודאי, דכר דאיהו אחיד
בחוטא דדכיו יתירא בבקשה.

[p. 639] אמר ר' אלעזר אבא והא כתיב (דברים טז: 3) לא תאכל עליו חמץ.
א"ל אסגי תיבין יתיר ליקרא, אבל בקדמיתא בבקשה לא יאכל ולבתר באזהרה.
קשיא מתרווייהו מחמצת. מ"ט, בגין דריחא דמותא אית תמן. מחמצת כלל דכר
ונוקבא, דכר חמץ, נוקבא (משלי ה: 5) דרגליה יורדות מות, ברישא וסופא דתיבה תשכח לה.
ובגין כך מאן דאכיל נהמא דחמץ בפסח איהי אקדימת ליה מותא ולינדע דמית איהו
בעלמא דא ובעלמא דאתי ועל דא כתיב (שמות יב: 19) ונכרתה הנפש ההיא.
מצה אמאי, אלא הכי תנינן שדי בגין דאמר לעלמא די, אלא בגין דקא משדד לאינון
סטרינן בישין. ועל דא קטטה דעביד בהו וקא מברח להו מכל משכני קדושה אקרי מצה
כד"א (שם יז: 7) מסה ומריבה.

[p. 640] רבי שמעון פתח (תהלים סח: 31) גער חית קנה עדת אבירים בעגלי עמים.
גער חית קנה, דא חיה דאתאחד ביה בעשו חייבא. קנה, תנינן דביומא דנסב שלמה מלכא
בת פרעה בא גבריא אל ונעץ קנה בימא רבא ועליה אתבני כרך גדול של רומי. מאי קנה, דא
דכורא דהאי חיה [רנב ע"א] בישא דאית ליה סטרא זעירא באחדותא דקדושה ודא איהו
קנה דנעיץ בימא רבה ובגין כך איהי שלטא על עלמא ועל שולטנו דא כתיב (ישעיה יט: 6)
קנה וסוף קמלו. קנה, שולטנותא וראש לכל מלכוון. תו קנה, דזמין קב"ה לתברא ליה כקנה
דא.

[p. 641] ת"ח במצרים איהי שלטא ומנה נפקו כמה שלטנין לזנייהו וכלא ברזא
דחמץ, כיון דתבר לה קב"ה אפיק חמץ ועייל מצה. במה, בחוטא זעירא מכלא תבר ת'
ואתעביד מצה אינון אתוון. אלא דתבר ח' דהאי חיה דאקרי חמץ ועל דא אקרי חית קנה
דנוח לאתברא כקנה דא. במה אתבר, בחוטא זעירא כנימא תבר ח' ואתעבר מאתריה והוה
מצה, ועל דא כתיב גער חית קנה, גער בה קב"ה ואתבר ח' ואתעביד ה'.

וזמין קב"ה לתברא לההוא קנה כגוונא דא, יתבר רגליה ואשתאר הנה ה"ד (ישעיה מ: 10) הנה יי' אלהים בחזק יבא וזרועו מושלה לו הנה שכרו אתו ופעולתו לפניו. מאי ופעולתו לפניו, דא פעולה דההיא ק' דיתבר לה וההיא פעולה לפניו, איהו יעבר רגלה ויהא הנה, (שם מא: 27) ראשון לציון הנה הנם ולירושלם מבשר אתן. [רנג ע"א]

[p. 642] וביום הבכורים בהקריבכם מנחה חדשה ליי' בשבועותיכם מקרא קדש יהיה לכם. רבי אבא אמר יום הבכורים, מאן יום, דא נהר היוצא מעדן דאיהו יומא מאינון בכורין עלאין, ודא איהו דאורייתא תליא ביה ואיהו אפיק כל רזין דאורייתא ובגין דאיהו אילנא דחיי פרי אילנין אצטריכו לאייתאה. [רנג ע"ב]

רבי שמעון פתח קרא ואמר שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד. האי קרא אוקמוה ואתמר, אבל שאו שערים ראשיכם, אלן אינון תרעין עלאין תרעין דסכלתנו עלאה ואינון חמשין תרעין. ראשיכם, אינון ראשין מאן אינון, אלא כל חד וחד אית ליה רישא לאתפשטא ולמיעל דא בדא ולא תכללא דא בדא.

אשכחנא בספרא דחנוך שאו שערים, אלן אינון תרעין דלתתא מאבהן ואינון תלת בתראי. ראשיכם, אלן אינון ראשי אלפי ישראל ואינון אבהן עלאי דאינון ראשין דאינון תרעין, ובגין דאלן אינון אופנים דסחרן ונטלין לון על כתפייהו אמי שאו שערים. שאו למאן, ראשיכם דאינון רישין עלייכו ושלטנין עלייכו.

[p. 643] והנשאו פתחי עולם, אלן אינון אמהן וארבע אינון לתתא. ויבא מלך הכבוד, דא מלכא עלאה דכלא דאיהו מלך מההוא כבוד דנהיר לסיהרא, ומאן איהו, יי' צבאות. ויבא, לאן אתר, למיעל אורייתא בארונא בחבורא חדא כדקא יאות. וכיון דהאי עאל לאתריה כדין אורייתא עאל בארונא ואתחבר חבורא חדא ואורייתא עלאה באורייתא [רנד ע"א] דבעל פה מתחבראן לאפרשא מילין סתימין.

אימתי, בשבועותיכם, למניינא דאתון מונין דבכל שעתא דישראל עבדין חושבנין לירחין וזמנין קב"ה אתקין תיבה גו אינון רקיעין ואעבר כרוזא הא בני לתתא קדשו ירחא קדשו זמנא, אתקדשו כלכו לעילא. ועביד לכל חילי דשמיא דמתקדשין כחדא בעמא קדישא וכלהו נטרין כחדא נטורא חדא, ועל דא בשבועותיכם דאתון מוניס באינון שבע שבתות. וכדין משיך קב"ה משיכו דשבע דרגין לתתא בההוא דרגא דאתאחד בהו באינון שבע. ואי תימא והא שיתא אינון ולא יתיר, אלא כדין אימא יתבא על אפרוחים ואשתכחת רביעא עלייהו ואנן פרחין לה ונטלי אינון שית בנין בהאי דרגא [p. 644] דלתתא לקיימא קרא דכתיב (דברים כב: 7) שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך.

רב המנונא סבא אמר בהאי יומא לא נטלי ישראל אלא חמש בנין ואינון חמשה חומשי תורה. ואי תימא שית אינון, אלא שבע אינון בחד צפרא דאשתכח בין גדפהא דאימא. וישראל ידעי למיצד צידא רב ויקירא. מה עבדי, מפקי תחות גדפהא דאימא ההוא

צפרא בלחישו דפומא מלחשי לגבה בתר לחישו וההוא צפרא רחים לאינון לחישין ולאינון קלין דקא מלחשי לגבה, ואע"ג דאיהי תחות גדפי אימה זקיף רישא ואסתכלת לגבי ההוא לחישו דקלא ופרחת לגבייהו ונפקת מתחות גדפהא דאימה. כיון דישראל נטלי לה אתקיפו בה ולחשין לה וקשרין לה בקשורא דלא תפרח ותזיל. מיד נטלי ישראל בההוא קשרא ואיהי פרכת ולא יכילת למיזל לה. בעוד דההוא קשירא בידייהו אינון מלחשי בקליהון ואיהי מצפצפא בהדייהו [רנד ע"ב] ופרחה לעילא ונחתא.

[p. 645] כל אינון בנין דתחות גדפי אמהון כיון דשמעי צפצפא דאחתהון ההוא

צפרא ולחישו דההוא קלא מיד נפקי מתחות גדפהא דאמהון ופרחי לגבי ההוא צפרא, וישראל נטלי לון ואחדי בהו, ואלמלא ההוא צפרא דקא אחדי בקדמיתא אינון לא פרחי לגבייהו לעלמין ולא יכלין לאחדא בהו.

היך צדין צידא דהאי צפרא קדישא, מתקנין לגבה מיכלא יקירא בחדווא וכל ענוגין ועאלין לבי כנישתא ולבי מדרשא ומצפצפין לגבה מלחשין לגבה בקל לחישותא כדקא יאות ואיהי דמתטמרא תחות גדפהא דאימה זקפת רישא וחמאת פתורין מתתקנן וצפופין לגבה כדקא יאות, נפקת ופרחת לגבייהו כמא דאתמר ובה אחדין כל אינון בנין. ומשלחי לאימא דרביעא עלייהו ואזלת בגין דהא מן רקיעא שביעאה ולעילא באתכסי מינד אל תחקור ואל תדרוש, שדר ליה דלא תיכול לאדבקה ועל דא כתיב (דברים כב: 7) שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך למען ייטב לך והארכת ימים.

מקרא קדש, דא קריאה וצפופא דעבדין לההוא צפרא קדישא בקדמיתא, וכיון דאחדין בה שאר יומין אקרון מקראי קדש. האי צפרא אקרי קדש דכתיב (שמות לא: 14) כי קדש היא לכם, ובגין דאיהי קדש איהי קרא לכולהו ואתיין לגבה, ובגין כך אקרון מקראי קדש.

[p. 646] איהי קרא וישראל מצפצפי בהדה וקראן אוף הכי, ועל דא אינון אתיין

לגבייהו ואחדי בהו, ובגין כך כתיב (ויקרא כג: 4) אלה מועדי יי' מקראי קדש אשר תקראו אותם, בצפופא דילכון ובההוא צפרא קדישא קדש דקרא לון. [רנח ע"ב]

והקרבתם עולה ליי'. ת"יח בפסח כתיב והקרבתם אשה עולה ליי', והכא לא כתיב אשה דהא ביומא דא אשה לא כתיב ביה אלא והקרבתם עולה, מ"יט. יומא דא יומא דעאלת כלה לחופה איהו והא נפקת מכל סטרי בישא ונטרת יומי דכיו כדקא חזי. ורזא דא מלכא טעם בתולה טעים, ובגין כך לא כתיב ביה אשה דהא אחרא לא קריב למשכנא והא אתרחק מתמן, ועל דא אישים לאו הכא ולא אצטריכו להכא, וישראל מרחקן אינון מסטרא בישא ומנו יומין דדכיו יומין ושבויעין ואתכללו ועאלו ביומין דדכיו.

[p. 647] א"ר אבא עדיין צריכין אנו לפתחא דא למפתח.

אמר ר' שמעון ארימית ידי בצלו למאן דברא עלמא, ורזא דא אשכחן בספרי קדמאי. אישים אינון באמצעיתא ואתיין בסטרא דא ובסטרא דא, אתדבקן באילנא דדעת טוב ורע, אדבקן ברע ואדבקן בטוב, ובגין כך בשאר יומין כליל לאישים וכתוב בהו אשה עולה, אבל בהאי יומא דאילנא דחיי קיימא ולא אחרא לית אן צריכין לאישים ולא אצטריך למהוי תמן. יומא דאילנא דחיי איהו ולא [p. 648] דדעת טוב ורע ובגין כך והקרבתם עולה ליי, ולא אשה עולה, ועולה לשום עולה כמא דאתמר, והא אתערנא מלי דפרים בני בקר וכל ההוא קרבן.

ובחדש השביעי, כמא דאתמר יומא דראש השנה ודינא דכל עלמא דינא תקיפא ודינא רפיא.

ועשיתם עולה. ועשיתם, והקרבתם מבעי ליה כשאר כל יומין, מאי ועשיתם, אלא ביומא דא (בראשית כז: 4) ועשה לי מטעמים כתיב, כמה מטעמים ותבשילין עבדי ישראל בהאי יומא בעוד דמקטרגא אזיל לפשפשא בחובין דעלמא ועל דא לא כתיב והקרבתם אלא ועשיתם [p. 649] עולה ולא אשה עולה, וכן בכל שאר קרבתין לא כתיב אשה דלית לון חולקא בכל הני יומי כ"ש בהאי יומא דאן עבדין מטעמים ותבשילין בלא דעתא דסטרא אחרא דהא יצחק משדר ליה לצוד צידה דחובין דבני עלמא ולאייטאה לגביה. ובעוד דאיהו אזל ישראל נטלי עיטא ברבקה ועבדין כל אינון פולחנין כל אינון צלותין, מזמני שופר ותקעי ליה בגין לאתערא רחמי, והא אוקימנא (שם: 25) ויבא לו יין וישת, דאתי מרחיק מגו אתר דחמרא עתיקא ושתי ואטעים ליה וחדי ומברך ליה בכמה ברכאן ואעבר על חובוי. [p. 650] מה כתיב, (שם: 30) ויהי אך יצוא יצא יעקב מאת פני אביו ועשו אחיו בא מצדו, טעין מכמה טועני כמא דאתמר והא אוקימנא מלה. ובגין כך איהו יומא דיבבא וקרבתא איהו עולה. איל אחד, כמא דאתמר בגין דאיל דיצחק. ושעיר עזים אחד, שוחד לסמאל לכפרא אנפוי בההוא בכיה דאיהו בכי בהאי יומא כיון דחמי דלא אתעבדא רעותיה והא למגנא צד צידא כמא דאתמר. כגוונא דא ביומא דכפורי והא כתיב בפ' אמור אל הכהנים.

ובחמשה עשר יום לחדש השביעי וגו'. ר' אבא פתח (בראשית ח: 4) ותנח התיבה בחדש השביעי בשבעה עשר לחדש על הרי אררט. ת"ח כל הני יומי אזלת אימא על בנהא בגין דלא ישלוט אחרא עלייהו ובגין לשיזבא לון. כיון דאשתזיבו בנהא והא יתבי בסכות מתנטרין בנטורא. יומא קדמאה ויומא תנינא [p. 651] פקידת לון לישראל למעבד סעודתא לממנן דשאר עמין ואיהי לא שריא תמן, מיומא תליתאה דאיהו שבעה עשר יום לחדש שריאת למשרי עלייהו הה"ד בשבעה עשר יום לחדש על הרי אררט, טורין דכל לווטין ומארין שריין בגווייהו.

אמר רבי אלעזר יומא קדמאה דחג לא שריא עליהו ולא יומא תניינא, יומא תליתאה דאוסף וגרע שריא עליהו, אוסיף אתוון וגרע קרבן דכתיב עשתי עשר. והכי אתחזי לרע עין, בגין דיומא קמא ויומא תניינא חדא דבנהא ואינון מפלגי עדאן לון, מיומא תליתאה ולהלא דאיהי שריא עליהו מה כתיב, (שם: 5) והמים היו הלוך וחסור עד החדש העשירי בעשירי באחד לחדש נראו ראשי ההרים. [רנט ע"א] והמים היו הלוך וחסור, אלין קרבנין דאזלין ומתמעטין וכמא דאינון מתמעטין הכי אתמעט טובא דלהון.

[p. 652] אמר ר' שמעון אלעזר ברי ת"ח מיומא תניינא שריאו מים לאתחזאה, כיון דשריאו מיומא תליתאה איהי שרת עליהו. [p. 653] ואינון מים לא הוו ידעי בבלאי אמאי רשימין הכא דהא טובא דישראל לא הוי באתר דמעוטא אלא באתר דרבוויא, ובגין דאלין מים דרשימין הכא אתמעטן אתא קרא לאשמעינן דכתיב והמים, אינון דידיען ביומי דחג, אינון דרשימין גו קרבנין דאינון טורי לווטין, היו הלוך וחסור, טובא דלהון ונגידו דאנגיד עליהו היו הלוך וחסור, ובגין דאינון מים דלהון הוא לא אתחברן אתוון דלא יתחבר טובא דלהון אלא זעיר זעיר.

אבל לישראל דאינון מקב"ה מה כתיב, (תהלים לד: 11) ודורשי יי' לא יחסרו כל טוב. רישיה דקרא כפירים רשו ורעבו, אלין ממנן דשאר עמין, ודורשי יי' אלין ישראל לא יחסרו כל טוב אלא אזלין ואסתלקון לעילא לעילא, ובגין כך טובא דלהון דאינון מים היו הלוך וחסור.

[p. 654] עד החדש העשירי, דא טבת דהא כדין ימי הרעה הוו ואתערת ההיא רעה ואתקפת וכלה קדישא לא אנהירת מגו שמשא, כדין נראו ראשי ההרים, אלין אינון הרי חשוכא טורין דלווטין אתחזון ואתקפו ועבדי בישין בעלמא ביומין אלין. אשה בהיא עולה דהא כדין אכלי חולקהון. שבעין פרים אינון לקביל שבעין ממנן דשלטי על שבעין עמין וסלקין ביומא קדמאה ונחתי בכל יומא ויומא ואקרון פרים מנגחין ביומין דלהון. אילים חסר. ארביסר אינון סימן י"ד יי', ידא שליטא עליהו, תרין בכל יומא ויומא. אמרין בני שנה, מניינא דלהון ח"ץ.

[p. 655] ואי תימא אי הכי רע עין הוינן לגביהו, אין דהא כתיב (משלי כה: 22) כי גחלים אתה חותה על ראשו, אבל אנן לא יהבינן אלא בחדוה דלית ביומי שתא חדוה כאלין יומין, ובגין דאנן יהבי בטוב לבא ובחדוה דרעותא אתהפך עליהו גחלים על רישיהון וגומרין מלהטן. חדוה דילן עביד לון ביש, י"ד יי' וחץ, כך סלקין בחושבנא דילהון וכל דא אתמר.

אי תימא מאן יהיב לך לאקרבא עליהו, דילמא אינון לא בעאן כל דא, אלא לית חדוה לכל אינון ממנן בכל אינון תורין אילים ואמרין כהאי בשעתא דישראל יהבי לון סעודתי אלין, ועם כל דא לא מתקרב כלא אלא לקב"ה בלחודוי ואינון מתקרבי תמן ואיהו

פליג לון. ועל דא כתיב (שם: 21) אם רעב שונאך האכילהו לחם, אלין אינון קרבנין דחג, ואם צמא השקהו מים, אלין מים דרשימין הכא ביומי דחג ביומא תניינא וביומא שתיתאה וביומא שביעאה וסימניך הה"ד (שיר ח: 7) בו"ז יבזזו לו.

[p. 656] מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה, אלין אינון מים דמנסכי ישראל בחג בחדוא ורחימו לקב"ה. ונהרות לא ישטפה, אלין נהרי דאפרסמונא דכיא דכלהו דבקי ומתקשרי ברחימו דא.

אם יתן איש את כל הון ביתו, דא סמאל, באהבה דישראל למהוי ליה חולקא בהדייהו באינון מים דרשימין הכא בפרשתא, בוז יבזזו לו, סימנא דאינון מים בו"ז יבזזו לו ודאי דהא כלהו אתחשיבו לגבן חרש נשבר דלית ביה תקנה לעלמין.

מים דלהון אתפליגו ביומין בו"ז, אשתארו שאר יומין דאינון שלישי רביעי חמישי וסימניך (ישעיה מה: 9) חר"ש את חרשי אדמה, ולית לון תקונא בהדן ולא לעלמין.

ואי תימא יומא קדמאה מאי עביד ליה, אלא לא אקרי ראשון ולא אחד אלא חמשה עשר סתם בלא רשומא כלל, אבל שירותא דרשימו דיומין מיום שני הוי, והכי אתחזי [p. 657] בגין דלית טוב בשני ובגין כך לא רשים ראשון ולא אחד כלל והוה בסתם ושרי רשימו דיומין ביום שני ואתפלגו מים בו"ז ואשתארו ביומין חר"ש כמא דאתמר וכלא כדקא יאות.

זכאה חולקהון דישראל דידיעי [רנט ע"ב] לאעלא לגו מוחא דאגוזא ובגין למיעל לגו מוחא מתברין קליפין אלין ועאלין. מה כתיב לבתר כל האי, ביום השמיני עצרת תהיה לכם, עאלו בכל הני קליפין ותברו כמה גזיזין וכמה נחשים קטלו וכמה עקרבין דהוו לון באינון טורי דחשוכא עד דאשכחו אתר דישובא וקרתא קדישא מקפא שורין סחור סחור, כדין עאלו לגווה למעבד נייחא תמן ולמחדי בה והא אוקימנא מלה ודא איהו עצרת, כנישין אתר [p. 658] דאתכניש כלא לגבה. תהיה לכם, לכם ולא לאחרא, למחדי אתון במאריכון ואיהו בהדייכו ועל דא כתיב (תהלים לב: 11) שמחו ביי וגילו צדיקים והרנינו כל ישרי לב.

פרשת ואתחנן

[רס ע"א] [p. 659] ר' יוסי פתח ואמר (ישעיה לח: 2) ויסב חזקיהו פניו אל הקיר

ויתפלל אל יי'. ת"ח כמה תקיפא חילא דאורייתא וכמה הוא עלאה על כלא דכל מאן דאשתדל באורייתא לא דחיל מעלאי ותתאי ולא דחיל מערעורין בישינ דעלמא בגין דאיהו אחיד באילנא דחיי ואכיל מניה בכל יומא, דהא אורייתא אוליף ליה לבי"נ בארח קשוט, אוליף ליה עיטא היך יתוב קמי מאריה לבטלא ההיא גזרה דאפילו אתגזר עליה כלא אתבטל ואסתלק מניה ולא שריא עלוהי.

עיטא דב"נ בהאי עלמא לאשתדלא באורייתא יומם ולילי ולא אתעדי מניה הה"ד

(יהושע א: 8) והגית בו יומם ולילה. ואי אתעדי מינה דאורייתא או אתפרש מינה כאלו אתפרש מן חייא.

ת"ח עיטא דב"נ כד איהו סליק בליליא על ערסיה בעי לקבלא עליה מלכותא דלעילא בלבא שלים ולאקדמא למימסר בידיה פקדונא דנפשיה, והא אוקמוה בגין דכל עלמא טעמין טעמא דמותא דהא אילנא דמותא [p. 660] שריא בעלמא וכל רוחין דבני נשא נפקין וסלקין ואתמסרן גביה, ובגין דאינון בפקדונא כלהו תבין לאתרייהו.

ת"ח כד אתער רוח צפון בפלגות ליליא וכרוזא נפיק אתער קב"ה בגנתא דעדן לאשתעשע ברוחיהון דצדיקייא, כדן מתכווני כל בני מטרוניתא וכל בני היכלא לשבחא ליה למלכא קדישא וכדן כל אינון פקדונין דרוחין דאתמסרן בידיה כלהו אתיב למאריהון, ורובא דבני עלמא מתערי בההוא שעתא דהא פקדונין כלהו לגבייהו ואינון דבני היכלא עלאה קיימי בקיומיהו ומשתדלי בתושבחתא דאורייתא עד דנהיר יממא ומשתתפי בכנסת ישראל. כדן כד אתי צפרא היא וכל בני היכלא כלהו אתיין לגבי מלכא קדישא ואינון אקרון בני היכלא דמלכא בנין דקב"ה והא אוקמוה.

[p. 661] כד אתי צפרא בעי לנקאה גרמיה בכלא ולמיזן זייניה לאשתדלא עם מלכא

קדישא דהא בליליא אשתדל במטרוניתא, השתא אתי עם מטרוניתא לזוגא לה עם מלכא. אתי לבי כנישתא מדכי גרמיה בקרבנין משבח בתושבחת דדוד תפילין ברישיה וציצית בגדפיה אומר תהלה לדוד ואוקמוה. צלי צלותא קמי מאריה. בצלותא בעי למיקם כגוונא דמלאכי עלאי לאתחברא בהדייהו דאינון אקרון העומדים כד"א (זכריה ג: 7) ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה, ולכוונא רעותיה קמי מאריה ותבע בעותיה.

ת"ח בשעתא דב"נ קאים בפלגות ליליא מערסיה לאשתדלא באורייתא כרוזא קאים

עליה ואמר (תהלים קלד: 1) הנה ברכו את יי' כל עבדי יי' העומדים בבית יי' בלילות. השתא כד איהו קאים בצלותא קמי מאריה ההוא כרוזא קאים עליה ואמר ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה. [p. 662] בתר דמסיים צלותא וקאים בעיטא קמי מאריה הא אוקמוה

דבעי למיסר נפשיה ברעותא דלבא לההוא אתר דאצטריך וכו'. וכמה עיטין ליה לבר נש בכלא. [רס ע"ב] ובשעתא דצלותא סיימא כל אינון מלין דאפיק בר נש בפומיה בההוא צלותא כלהו סלקין לעילא ובקעין רקיעין עד דמטו לההוא אתר דמטו ומתעטרי ברישא דמלכא ועביד מנייהו עטרה. והא אוקמוה חברייה צלותא דבעי ב"נ לקב"ה לכוונא דיהוי צלותיה תחנונים. מנא לן, ממשה רבינו דכתיב ואתחנן אל יי', דהא היא צלותא מעליא. ת"ח מאן דקאים בצלותא בעי לכוונא רגלוי ואוקמוה ובעי למחפיא רישיה כמאן דיתבי קמי מלכא ובעי למכסיא עינוי בגין דלא יסתכל בשכינתא. [p. 663] ובספרא דרב המנונא סבא אמר מאן דפקח עינוי בשעתא דצלותא או מאן דלא מאיך עינוי בארעא אקדים עליה מלאך המות וכד תיפוק נפשיה לא אסתכל בנהירו דשכינתא ולא ימות בנשיקה. מאן דמזלזל בשכינתא מתזלזל הוא בההוא שעתא דאצטריך ביה הה"ד (שמואל א ב: 30) כי מכבדי אכבד ובוזי יקלו, האי מאן דאסתכל בשכינתא בשעתא דאיהו מצלי. והיך יכיל לאסתכלא בשכינתא, אלא למנדע דודאי שכינתא קמיה הה"ד (ישעיה לח: 2) ויסב חזקיה פניו אל הקיר וגו', דתמן שריא שכינתא. בגין כך לא בעי למהוי חוצץ בינו לבין הקיר ואוקמוה.

[p. 664] מאן דקאים בצלותא בעי לסדרא שבחא דמאריה בקדמיתא ולבתר יתבע בעותיה דהא משה רבינו הכי אמר בקדמיתא אתה החלות ולבתר אעברה נא ואראה. ר' יהודה אמר מ"ט הכא דכתיב אדניי בקדמיתא ולבתר יו"ד ה"א וקרינן אלהיים. אלא סדורא הכי הוא מתתא לעילא ולאכללא מדת יום בלילה ומדת לילה ביום ולווגא כלא כחדא כדקא יאות.

אתה החלות להראות את עבדך וגו'. מאי שירותא הכא, אלא ודאי דמשה שירותא הוה בעלמא ולמהוי שלים בכלא. ואי תימא יעקב שלים הוה ואילנא אשתלים לתתא כגוונא דלעילא, אבל מה דהוה למשה לא הוה לב"נ אחרא דהא אתעטר בשלימו יתיר בכמה אלף ורבוון מישראל באורייתא במשכנא בליואי בשבטין ברברבי ממנן עליהו. [p. 665] הוא אשתלים בגופא שלים, אהרן לימינא נחשון בן עמינדב לשמאלא, הוא בינייהו, בגין כך את גדלך מימינא דא אהרן, ואת ידך החזקה משמאלא דא נחשון והא אתמר. בגין כך משה שירותא בעלמא הוה.

ואי תימא מאן הוא סיומא דהא משה שירותא הוה, סיומא מלכא משיחא דהא כדין אשתכח שלימו בעלמא מה דלא הוה כן לדרי דרין. בההוא זמנא ישתכח שלימו לעילא ותתא ויהון עלמין כלהו בזווגא חדא, כדין כתיב (זכריה יד: 9) ביום ההוא יהיה יי' אחד וישמו אחד.

ויאמר יי' אלי רב לך אל תוסף וגו'. אמר ר' חייא אי"ל קב"ה למשה רב לך דאזווגת בשכינתא, מכאן ולהלאה אל תוסף.

רבי יצחק אמר רב לך בנהירו דשמשא דהוה גבך, אל תוסף דהא זמנא דסיהרא מטא וסיהרא לא יכיל לאנהרא עד דיתכנש שמשא, אבלוצו את יהושע וחזקהו ואמצהו וגו', את דהוא שמשא בעי לאנהרא לסיהרא והא אתמר.

[p. 666] ואתם הדבקים ביי' אלהיכם. ר' יוסי אמר (תהלים קמד: 15) אשרי העם שככה לו, זכאה עמא דקב"ה בחר בהו מכל שאר עמין וסליק לון לעדביה ובריך לון בברכתא דיליה בברכתא דשמיה חדא הוא דכתיב (ישעיה סא: 9) כי הם זרע ברך יי' ממש. תא חזי כל שאר עמין דעלמא יהב לון קב"ה לרברבי ממנן דשליטן עלייהו ולישראל אחיד לון קב"ה לעדביה לאתאחדא ביה ממש ויהיב לון אורייתא קדישא בגין לאתאחדא בשמיה [רסא ע"א] ועל דא (דברים ד: 4) ואתם הדבקים ביי', ביי' ולא בממנא אחרא כשאר עמין והא אוקמוה בכמה אתר.

וידבר יי' אליכם מתוך האש קול דברים אתם שומעים וגו'. ר' אלעזר אמר האי קרא אית לאסתכלא ביה. קול דברים, מאן קול דברים, אלא קול דאקרי דבור דכל דבור ביה תליא ועל דא כתיב וידבר אלהים דהא דבור באתר דא תליא והאי אקרי קול דברים. אתם שומעים, דשמיעה לא תליא אלא בהאי בגין דשמיעה בדבור תליא ובגין כך אתם שומעים, והא אוקמוה (שמות כא: 6) ורצע אדוניו [p. 667] את אזנו במרצע, בגין דפגים אתר דאתקרי שמיעה והוא דבור והוא שמיעה. ותמונה אינכם רואים זולתי קול. מאי תמונה, כד"א (במדבר יב: 8) ותמונת יי' יביט. ד"א ותמונה, קול פנימאה דלא הוה מתחזי כלל. זולתי קול, אחרא דאמרן. ותמונה, אמאי אקרי הכי, בגין דכל תקונא דגופא מינייה נפקא. ואי תימא אחרא הכי אקרי נמי, אין דהאי אחרא תקונא דלתתא מינייה נפקא, ובגין כך ה"א עלאה ה"א תתאה, ה"א עלאה קול גדול ולא יסף, דלא פסקי מבוועוי לעלמין וכל אינון קולות תמן אשתכחו כד יהיב אורייתא לישראל וכלא נפקא מההוא קול פנימאה בגין דביה תליא מלתא. [p. 668] האי דאקרי משנה תורה משה מפי עצמו אמרן והא אוקימנא מלה. אמאי הכי, אלא חכמה עלאה כללא דאורייתא אקרי ומנה נפקא כלא בההוא קול פנימאה, לבתר מתישבא כלא ומתיחדא באתר דאקרי עץ החיים וביה תליא כלל ופרט תורה שבכתב ותורה שבעל פה והוא אקרי משנה תורה. [p. 669] בקדמיתא גבורה דלא פסק והשתא כלא כחדא, בגין כך הכא באלין עשרת הדברות כלא רשים בוא"ו, ולא תנאף ולא תגנוב ולא תענה ולא תחמוד ולא תתאוה ואוקמוה. אמר ר' יוסי מאי ולא תתאוה, כיון דכתיב ולא תחמוד דהא בהאי סגיא.

א"ל זכאין אינון מארי קשוט, חמידה חד דרגא, תאוה דרגא אחרא. חמידה דאי יכיל אזיל למיסב דיליה בגין דההוא חמידה דנקט אזיל למעבד עובדא. תאוה לאו הכי דהא אפילו דלא ינקוט אורחא למהך אבתריה, וכל דא אוקמוה חברייא.

[p. 670] א"ל רבי יוסי אמאי לא כתיב לא תרצח כהני אחריני.

א"ל בגין דדינא בגבורה תליא ולא באתר דרחמי, בגין כך לא תרצח לא כתיב ביה וא"ו. ובגין דבעיין חמש ווין אתוסף ולא תתאוה דהא בלא תרצח לא בעי למשרי וא"ו ואתוסף הכא.

שמע ר' פנחס דיהיב אבתרוי ונשקיה ובכה וחייך. אמר גור ואריא לית דקאים קמייהו, מאן יכיל לקיימא קמיה ואבוה בעלמא. זכאה חולקהון דצדיקייא, זכאה חולקי בהאי עלמא ובעלמא דאתי דזכינא להאי, ועל דא כתיב (איוב כב: 19) יראו צדיקים וישמחו.

ר' אלעזר פתח קרב אתה ושמע את כל אשר יאמר יי' אלהינו וגו'. [p. 671] ת"ח בשעתא דאתייהיבת אורייתא לישראל בלהו קולות אשתכחו וקב"ה יתיב על כורסייא ודא מגו דא אתחזי ומלולא דדא נפיק מגו עלאה דעליה ודא הוא רזא דכתיב (דברים ה: 4) פנים בפנים דבר יי' עמכם וגו', דמלולא נפקא ומליל מגו אשא ושלהובא דדחי ליה לבר בדפיקו דרוחא ומייתא דיהבין חילא לאשא ורוחא ומייתא מגו שופר דאיהו כליל לכלהו וישראל אתרחקו מדחילו דא.

ואת תדבר אלינו, לא בעינן בתוקפא עלאה דלעילא אלא מאתר דנוקבא ולא יתיר. אמר משה ודאי חלשתון חילא דילי, חלשתון חילא אחרא, דאלמלא לא אתרחקון ישראל וישמעון כל [רסא ע"ב] ההוא מלה כקדמיתא לא הוה יכיל עלמא למהוי חרוב לבתר ואינון הוו קיימין לדרי דרין. [p. 672] דהא בשעתא קדמיתא מיתו בגין דהכי אצטריך דהא אילנא דמותא גרים, לבתר דחיי וקמו ובעאן לאעלא באילנא דחיי דקאים על אילנא דמותא בגין למהוי קיימין לעלמין אתרחקו ולא בעו. כדין אתחלש חילא דמשה עלייהו ואתחלש חילא אחרא. אמר קב"ה אנא בעינא לקיימא לכו באתר עלאה ולאתדבקא בחיינן, אתון בעיתון אתר דנוקבא שריא, לך אמור להם שובו לכם לאהליכם, כל חד יהך לנוקביה ויתאחד בה.

[p. 673] ועם כל דא כיון דישראל לא עבדו אלא בדחילו עלאה דהוה עלייהו לא אתמר עלייהו אלא מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה אותי. מכאן אוליפנא דכל מאן דעביד מלה ולביה ורעותיה לא שוי לסטור בישא אע"ג דאיהו עביד ביש הואיל ולא עביד ברעותיה עונשא לא שריא עלוי ולא כבי"נ אחרא וקב"ה לא דאין ליה לביש.

ואתה פה עמוד עמדי. מהכא אתפרש מכל וכל מאתתיה ואתדבק ואסתלק באתר אחרא בדכורא ולא בנוקבא. זכאה חולקיה דמשה נביאה מהימנא דזכה לדרגין עלאין מה

דלא זכה ב"נ אחרא לעלמין, ועל דא כתיב (קהלת ז: 26) טוב לפני האלהים ימלט ממנה וגו'. מאי טוב, דא משה דכתיב (שמות ב: 2) ותרא אותנו כי טוב הוא, ובגין דהוה טוב סליק לדרגא אחרא עלאה. ועל דא כתיב (שם ג: 5) כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש הוא, עומד עליו דייקא. מ"ט, בגין כי טוב הוא, טוב הוא דכורא.

[p. 674] ואי תימא דאמר רבי יהודה הא דוד דכתיב ביה (שמואל א טז: 12) וטוב ראי, אמאי לא הוה יתיר. אלא וטוב ראי כתיב, בדאי דא דאיהו חיזו לאסתכלא. הכי הוה גביה טוב, מראי הוה טוב דאיהו חיזו. ובמשה כתיב טוב הוא ממש, והכא טוב ראי, ועם כל דא בתרווייהו הוה דהא דא בדא אחיד. ומשה לבתר דהוה טוב סליק למהוי גופא איש, (במדבר יב: 3) והאיש משה ענו מאד.

אמר רבי יהודה בכל עובדוי בעי ב"נ לשואה לקבליה לקב"ה והא אוקימנא מלה. רבי יהודה לטעמיה דא"ר יהודה האי מאן דאזיל בארחא יתכונן לתלת מלין ועילא מנהון צלותא, ואע"ג דצלותא יתיר, עילא מכלא תרי חברי או תלתא [p. 675] ובנייהו מלי דאורייתא דהא לא מסתפו בגין דשכינתא אשתתף בהדייהו.

כי הא דר' אלעזר ור' חייא הוו אזלי בארחא. א"ר אלעזר כתיב (בראשית ג: 21) ויעש י"י אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם. וכי עד השתא פשיטין הוו מההוא עור, אין, אלא מאני יקר הוו.

א"ל ר' חייא אי הכי לא אתחזיין להו, דאי תימא עד דלא חאבו אלבישו להו, לא לבתר דחבו כתיב ויעש י"י אלהים לאדם ולאשתו.

[p. 676] א"ל הכי הוא ודאי, בקדמיתא הוו כגוונא דלעילא ומתפשטן מן גווני דלתתא והוה נהורא דלעילא אסחר עלייהו, בתר דחבו אהדר לון כגווני דהאי עלמא ואעבר מנייהו גווני דלעילא. מה כתיב, ויעש י"י אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור, מגוונא דהאי עלמא.

כתיב (שמות כט: 4,8) ואת אהרן ואת בניו תקריב והלבשתם כתנות. התם כגוונא דלעילא, הכא כגוונא דלתתא. התם כתנות שש, הכא כתנות עור. ואע"ג דאיהו הכי שפירא דאינון לבושין סליק על כלא.

(בראשית ג: 7) ותפקחנה עיני שניהם, בטיפסא דהאי עלמא מה דלא הוה קודם דהוו משגחין ופקחין לעילא. כתיב (ישעיה מב: 16) והולכתי עורים בדרך לא ידעו בנתיבות לא ידעו אדריכם אשים מחשך לפנייהם לאור וגו'. זמין קב"ה לאפקח עיינין דלא חכימין ולאסתכלא [רסב ע"א] בחכמתא עלאה ולא תדבקא במה דלא אתדבקו בהאי עלמא בגין דינדעון למאריהון. זכאין אינון צדיקיא דיזכו לההיא חכמתא דלאו חכמתא כההיא חכמתא ולא ידיעא כאתדבקותא ההיא.

[p. 677] עד דהוו אזלי חזו אינון לסטין אזלין בתרייהו לאקפחא לון. אסתכל בהו ר' אלעזר, אתו תרי חיון ברא וקטילו לון. אמר בריך רחמנא דשיזבן. קרא ר' אלעזר (משלי ד: 12) בלכתך לא יצר צעדך ואם תרוץ לא תכשל, וכתוב (תהלים צא: 11) כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך, וכתוב (שם: 14) כי בי חשק ואפלטו.

תאנא ברזא עלאה בספרא דצניעותא תלת חללין דאתוון רשימין אתגליין בה בגולגלתא דזעיר אפיין. ותניין תלת מוחי אינון דסתימן באינון חללין וממשיכותא דמוחא עלאה סתימאה דעתיקא קדישא אשתכחו ארבע מוחי בההוא זעיר אנפיין ואלין ארבע מוחין משתכחין ומתפשטין בכלא, ואינון ארבע רהיטי בארבע בתי דתפילין דאנח קב"ה. [p. 678] ובגין כך בעי בר נש לאנחא בכל יום בגין דאינון שמא קדישא עלאה באתווי רשימין דכתיב (דברים כח: 10) וראו כל עמי הארץ כי שם יי נקרא עליך ויראו ממך, ותנן שם יי ממש ואלין תפלין דרישא.

[p. 679] מוחא עלאה דאתמשך במוחא תתאה אקרון תרי מוחי ואינון דכתיב

חכמות ומתפרשן בחד.

ר' יצחק אמר הוא דכתיב (שמות יג: 2) קדש לי כל בכור, דהוא כתר דכליל ואסתים כל אינון אחרנין. כל בכור סתם לאעלא משיכותא דלעילא סתימא דכלא ודא אקרי פטר כל רחם, פתחא דכל משיכותא ויחודא דלעילא.

ואמר ר' שמעון וסתים ביו"ד דשמא קדישא, חד ביתא דתפילי דהוא קדש לי כל

בכור סתם, מוחא עלאה חד ביתא.

תניינא והיה כי יביאך. א"ר יהודה מוחא דתרעוי נפקין לחמשין תרעין, תרעין סגי אין אינון לקביל זמנין סגי אין דכתיב (שם כ: 1) אשר הוצאתיך [p. 680] מארץ מצרים, (שם יג: 9) הוציאך יי ממצרים, ואדכר זמנין סגי אין דוכרנא דמצרים ואינון חמשין לקביל חמשין.

ותניין בספרא דרב המנונא סבא דאמר תרעין סגי אין דלעילא ותתא אתבר קב"ה דהוו סתימן ומתקטריין בשלושהון בגין לאפקא להו לישראל לבר דהא מאלין תרעין דההוא מוחא מתפתחי ומתקטרי כל שאר תרעין, ואלמלא דאתברו ואתפתחו אינון תרעין דההיא מוחא לא הוו מתפתחין אחרנין למעבד דינא ולאפקא לישראל מעבדותא. וכלא סתים בהאי דאקרי אימא עלאה דמנה אתער חילא לאימא דלתתא. ומאי איהי, ההוא דכתיב ביה (ישעיה נא: 4) ולאומי אלי האזינו, אל תקרי לאומי אלא לאמי, לא זז קב"ה מחבבה לכנסת ישראל עד דקרא לה אמי.

[p. 681] והאי נפקא מאימא עלאה דהיא ביתא תניינא דאקרי ה' דשמא קדישא

דאתפתחא לחמשין תרעין, ומהאי נפקא רוחא לחד נוקבא דפרדשקא דחוטמא.

ותנינן יובלא דנפקן בה עבדין לחירות בהאי מוחא אתאחד דאינון חמשין שנין
דיובלא ואינון חמשין יומין דחושבנא דעומר ואתאחדן ביה די בהו נייחין רוחי דעבדין
ומפקי רוחיהון לנייחא כמה דכתיב (שם יד: 3) ביום הניח יי' לך מעצבך ומרגוזך ומן העבודה
הקשה, ובגין כך ה' נייחא דרוחא לאפקא רוחא לחירות.

[p. 682] והאי ביתא דיציאת מצרים ביה תלייא ובאות ה' דשמא קדישא כמה

דאתמר. ע"כ כללא דשמא קדישא.

תא חזי מסטרא דאבא נפיק חסד, מסטרא דאמא נפקא גבורה, וכלא אחיד קב"ה

ומתעטרא בהו את ו'. [רסב ע"ב]

תליתאה שמע ישראל, ישראל סבא.

ואהבת את יי' אלהיך. תני ר' שמעון דא היא רזא עלאה דישראל אתעטר בסטרא

דאבא, ומאן ניהו, אברהם. ואתעטר בסטרא דאימא, ומאן ניהו, יצחק.

[p. 683] תנינן ואהבת בגין דרחים ליה יתיר למלכא עביד חסד עם כלא. וחסד

יקירא ההוא דאקרי חסד דאמת דלא בעי אגר עליה אלא בגין רחימותא דמלכא דרחים ליה

יתיר, וברחימותא דמלכא תליא חסד, ועל דא (ישעיה מא: 8) אברהם אוהבי, ובגין דרחים

ליה יתיר אסגי חסד בעלמא. ועל דא ואהבת, ברחימותא תליא חסד ודא היא ביתא

תליתאה.

רביעאה והיה אם שמוע, השמרו לכם, וחרה אף יי' וגו', גבורה תקיפא ודינא קשיא

היא ונפקא מסטרא דאימא עלאה. ותנינן אע"ג דלית היא דינא מסטרהא נפק גבורה עלאה.

ואי תימא והיה אם שמוע דלאו היא דינא, לית כתרא מכל כתרין דמלכא דלא

אתכליל טב וביש, כ"ש גבורה דאתכליל טב וביש.

[p. 684] ואלין ארבעה נטיל לון ו' ואתעטר בהו ואלין אינון תפילין דאנח קב"ה.

תנינן האי ו' סליק ואתעטר בעטרוי ואחיד להאי ולהאי ואתעטר בכלהו, ועל דא ו'

אמצעיתא דכלא דלעילא ותתאה לאחזאה חכמתא שלימתא מכל סטרוי.

תאני ר' אבא האי דכתיב (דברים י: 15) רק באבותיך חשק יי', מכאן אמר ר' שמעון

אבהתא אינון רתיכא קדישא עלאה דכתיב חשק יי'. ת"ח כמא דאית רתיכא קדישא לתתא

כך אית רתיכא קדישא לעילא. ומאי איתו, הא דאמרן. רתיכא קדישא כלא אקרי וכלא

אתקשר דא בדא ועביד כלא חד.

רק באבותיך, תלתא ורתיכא ארבעה. ארבעה מנא לן, דכתיב (שם) ויבחר בזרעם

אחריהם, מאי משמוע, לאתכללא בהו דוד מלכא דאיהו רביעאה לאתתקנא [p. 685]

ברתיכא קדישא, דתנינן אבהתא תקונא ושלימותא דכלא וגופא בהו אשתכללא ואתבני

ובהו אתאחיד, אתא דוד מלכא ושכלל כלא ואתקין גופא ואשלימיה בהו.

וא"ר יצחק כמה דזכו אבהתא לאתעטרא ברתיקא קדישא כך זכה דוד לאתתקנא
בסמכא רביעאה דרתיכא.

א"ר יהודה כתיב ביה בדוד (שמואל א טז: 12) והוא אדמוני עם יפה עינים וטוב ראי.
מאי טעמא אדמוני, משום דחולקא דעדביה גרמא ליה, אדמוני דינא ודאי. עם יפה עינים,
דינא ברחמי כמה דכתיב (ישעיה נה: 3) חסדי דוד הנאמנים.

א"ר יצחק חסדי דוד באתריה אוקימנא, אלא והוא אדמוני כמא דאמרן. עם יפה
עינים, אלין אבהתא.

ת"ח ירושלם וציון דינא ורחמי ואע"פ כן כתיב (מלכים א ח: 1) עיר דוד היא ציון.
כתיב (הושע יא: 9) בקרוב קדוש ולא אבא בעיר, נשבע הקב"ה שלא יכנס בירושלם של
מעלה וכו'. אימתי.

[p. 686] א"ר יהודה כד אתהדר מלכו בית דוד לאתריה לתתא.

רבי יצחק אמר ש' דרשימא בתלת קשרין וש' (ש' עם ארבעה ראשים) דארבע קשרין,
רמיזא הוּא לתלתא ורמיזא לארבעה. תלתא דאמרין, ארבעה למהוי רתיכא קדישא כחדא,
דדא כללא דתקונא עלאה ומהכא אתפרשן ואתמשכן תתאי בארחייהו ברצועיהון דתליין
בהני שערי דרישא דתליין בהו ואתמשכן מנייהו כל אינון אחרנין עד דאתקשרן באתרייהו.
תנינן ו' נטיל אינון עלאי דאמרין ואלין תפלין דאנח קב"ה, בגין כך בעי בר נש
לאתפארה בהו, עליה כתיב (דברים כח: 10) וראו כל עמי הארץ כי שם י"י נקרא עליך, שם י"י
ממש, אינון תפלין דרישא.

תפלין דדרועא היא שמאלא דאקרי עו"ז וירתא מעוז הה"ד (שמות יג: 16) והיה
לאות על ידכה [p. 687] בה' והיא ה' דאוקימנא. זכאה חולקהון [רסג ע"א] דישראל. ועל
דא ה' בתראה נטלה תפלין דהיא שמאלא. ומאן אינון, ארבעה דאינון חד גופא ועל דא
כלילן בחד, ומאן אינון, תפארת נצח הוד יסוד. והיא ה' דידכה וכלהו אחידא היא בגין
דאתברכא מנייהו וכלילא מכלהו.

א"ר חייא אי הכי הא כתיב (שמות לג: 23) וראית את אחורי, ותנינן דא קשר של
תפלין.

[p. 688] אמר ליה הא אוקימנא ושפיר הוא וכלא ברירא דמלה, ועל דא מהאי
תלייא רצועה חד לתתא דהא מנה תליין תתאי ואתזנו מנה, ועל דא אקרי אות כד"א
(בראשית ט: 17) זאת אות הברית, וכתיב (שמות יג: 16) והיה לאות על ידכה בה' והא אתמר.

שמע ישראל. א"ר ייבא ישראל סבא.

ר' יצחק אמר ע' רברבא לאכללא שבעין שמהן דסהדותא דכלא.

שמע ישראל, כמא דכתיב (ישעיה א: 2) שמעו שמים, (דברים לב: 1) האזינו השמים.
אוף הכא שמע ישראל וכלא חד מלה.

יהו"ה, רישא דכלא בנהירו דעתיקא קדישא ואקרי א"ב.
[p. 689] אלהינו, עמיקתא דנחלין ומבועין דנפקין ונגדין לכלא.

יהו"ה, נופא דאילנא שלימו דרשין.
אחד, כנסת ישראל. וכלא חד שלימותא ואתקשר דא בדא ולא אשתכח פרודא אלא
כלא חד.

תני ר' יצחק רתיכא קדישא עלאה ארבעה בתי דתפילי דאנח ו' כמא דאתמר. רתיכא
קדישא אחרא ארבע אחרנין דכלילן בחד דאנח ה' בתראה כמא דאוקמוה. [רסה ע"א]

רבי אבא שלח ליה לר' שמעון, אמר ליה הא דאוקמיה מר בתפילי דמארי עלמא
ואינון קודשא דקודשין, משכא של תפילין ואינון רצועין אקרי קדושה, אסמכתא מנלך.
אמר ליה (בראשית ג: 21) ויעש יי' אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם, לאדם
ולאשתו דייקא, והכי אוקמיה רב המנונא סבא ואלין אינון דרישא ודרועא, ידכה בה' והא
אוקמוה.

[p. 690] אמר ר' שמעון אית מאן דמתני כהאי ההוא דרועא שמאלא דקב"ה ואקרי
גבורה. אי הכי לא אשתארן ברישא אלא תלת ואינון ארבע. אבל תרין רתיכין קדישין אינון
ושפיר קאמרו חברייה, ובגין כך דא אתקשר בלבא ודא אתקשר במוחא ולבא ומוחא
אתקשר דא בדא וזווגא חד להון. והיה לאות כמא דאתמר על ידכה ולא אקרי אלא אות.

אמר ר' שמעון בשעתא דב"י אקדים בצפרא ואנח תפילין ברישיה ותפילין ברשימא
קדישא בדרועיה ואתעטף בעטופא דמצוה ואתי לנפקא מתרעא דביתיה אערע במזוזה
רשימא דשמא קדישא בתרעא דביתיה, ארבע מלאכין קדישין מזדווגין עמיה ונפקין עמיה
מתרעא דביתיה ואוזפי ליה עד בי כנישתא ומכרזי קמיה הבו יקרא לדיוקנא דמלכא
קדישא, הבו יקרא לבריה דמלכא לפרצופא דמלכא קדישא. רוחא קדישא שריא עליה
ואכריז ואמר (ישעיה מט: 3) ישראל אשר בך אתפאר.

[p. 691] כדין ההוא רוחא קדישא סלקא לעילא ואסהיד עליה קמי מלכא קדישא.
כדין פקיד מלכא עלאה למכתב קמיה כל אינון בני היכלא כל אינון דאשתמודען קמיה
הה"ד (מלאכי ג: 16) ויכתב בספר זכרון לפניו ליראי יי' ולחושבי שמו, כד"א (שמות כט: 5)
בחשב האפוד, אינון דעבדין לשמיה אומנות דכלא, אומנותא דתפילין בביתיהון ברצועיהון
וכתיבתהון, אומנותא דציצית בחוטיהון בחוטא דתכלתא, אומנותא דמזוזה, ואלין אינון
חושבי שמו, וכתיב (שם לה: 35) וחושבי מחשבות. [p. 692] ולא עוד אלא דקב"ה משתבח
ביה ומכריז עליה בכלהו עלמין חמו מה בריה עבדית בעולמי.

ומאן דעייל קמיה לבי כנישתא כד נפיק מתרעיה ולא תפילין ברישיה ולא ציצית בלבושיה ואמר (תהלים ה: 8) אשתחוה אל היכל קדשך ביראתך, קב"ה אמר אן הוא מוראי, הא אסהיד סהדותא דשקרא.

א"ר יוסי זכאה חולקיה דמשה דהכא אמר אלהינן דא"ר יצחק משה בדרגא עלאה יתיר אתאחד על שאר נביאי מהימני.

וא"ר שמעון אלמלא הוּו ידעין בני נשא מלין דאורייתא לינדעו דהא לית מלה באורייתא או אות באורייתא דלא אית ביה רזין עלאין ויקירין. ת"ח כתיב (שמות יט: 19) משה ידבר והאלהים יענו בקול, ותנינן מאי בקול, בקולו של משה, ושפיר הוא בקולו של משה דייקא, בההוא קול דאיהו אחיד ביה על כל שאר נביאי ומתמן משה אתזון על כלהו. ובגין דאיהו אתאחד על כלהו בההוא קול דרגא עלאה הוה אמר להו לישראל ליי אלהיך, דאיהו דרגא דאקרי שכינתא בגווייהו. זכאה חולקיה.

[p. 693] ואמר ר' שמעון תנינן קללות שבתורת כהנים משה מפי הגבורה אמרן, שבמשנה תורה כו' משה מפי עצמו אמרן. מאי מפי עצמו, וכי ס"ד אות זעירא באורייתא דמשה אמר לה מגרמיה. אלא שפיר הוא והא אתערנא מעצמו לא תנינן אלא מפי עצמו. ומאי איהו, ההוא קול דאיהו אחיד ביה, ועל דא הללו מפי הגבורה והללו מפי עצמו, מפי ההוא דרגא דאתקשר בה על שאר נביאי מהימני. ועל דא בכל אתר אלהיך והכא אלהינן.

[p. 694] ת"ח כמה אית להו לבני נשא לאסתמרא אורחוי בגין דישתדלון בפלחנא דמאריהון ויזכון לחיי עלמין. תחות כורסייא דמלכא קדישא אית מדורין עלאי, ובההוא אתר דכורסייא מזוזה אתקשר לאשתזבא מכמה מארי דדינן [רסה ע"ב] דזמינן לאתערא בהו בבני נשא בההוא עלמא. כגוונא דא עבד קב"ה לישראל ויהיב להו פקודי אורייתא בגין דישתדלון בהו וישתזבון בהאי עלמא מכמה מארי דדינן מכמה מקטרגי דאזדמנון בהו בבני נשא בכל יומא.

ר' חייא אמר האי מאן דיסתמר אורחוי לא יעבר על מיא דאושדין קמי פתחא בגין דתמן שרי חד שידא והוא בין תרין דשין דפתחא ואנפוי לקבליה דפתחא ואסתכי מה דעבדין בביתא ולא איבעי ליה לאניש לישדי מיא בין תרעי. ר' יצחק אמר מיא דצלילן לית לן בה והוא דלא יושיד לון ארח קלנא. מאי טעמא, בגין דאית ליה רשו לנזקא, ולא עוד אלא דאהדר רישיה לקבלי ביתא ובכל מאי דאסתכל אתלטייא.

תלת מאה ושתין וחמש כחושבן ימי שתא אית ליה שמשין דהוא שליט עלייהו וכלהו נפקין עם ב"נ כד נפיק מתרעא דביתיה.

א"ר אלעזר כל דא בעא קב"ה לנטרא להו לישראל ואתקין שמא קדישא לעילא דאיהו אורייתא, ואורייתא כלא שמא קדישא היא ומאן דאשתדל באורייתא אשתדל בשמיה.

ת"ח בעי ב"נ בפתחא דביתא לרשמא שמא קדישא דאיהו מהימנותא דכלא דהא בכל אתר דשמא קדישא אשתכח זינין בישין לא משתכחי תמן ולא יכלי לקטרגא ליה לב"נ כמא דכתיב (תהלים צא: 10) לא תאונה אליך רעה וגו'.

[p. 695] מזוזה אקרי אתר דפתחא דביתא שריא כגוונא דלעילא. אתר דפתחא דביתא עלאה שריא מזוזה אקרי דהוא תקונא דביתא ופתחא דביתא. מההוא מזוזה ערקין כמה מארי נימוסין, מארי דדינין קמיה לא משתכחי. לקבל דא לתתא כד ב"נ אתקין מזוזה לפתחא דביתא דאיהו שמא קדישא רשים באתווי האי ב"נ אתעטר בעטורי דמאריה ולא קרבין לפתחא דביתא זינין בישין ולא משתכחי תמן.

ר' אבא הוה אתי מלמחמי לר' שמעון, פגע ביה ר' יצחק אמר ליה מאן אתי מארי דנהורא גבר דאתדבק בנורא דאכל כל יומא, הא נהורא עמיה שרי. אמר ליה הכי תנינן דחובה עליה דב"נ לקבלא אנפי שכינתא בכל רישי ירחי ושבתי, ומאן איהו, רביה. כ"ש בוצינא עלאה דכל בני עלמא בעאן לקבלא אנפוי. [p. 696] א"ר יצחק אהדרנא עמד ואקבל אפי שכינתא ואטעים מאינון מלין עלאין דאטעמת קמיה.

פתח ר' אבא ואמר (שם קכג: 1) שיר המעלות אליך נשאתי את עיני היושבי בשמים. שירה דא לא כתיב מאן אמרו, אלא בכל אתר דאיהו סתם רוח הקדש אמרו עלייהו דישראל בגלותא.

היושבי בשמים, היושב בשמים מבעי ליה מאי היושבי אלא הא אוקימנא כל מאן דבעי לצלאה צלותיה קמי מלכא קדישא בעי למבעי מעמיקתא דכלא לארקא ברכאן לתתא כמא דכתיב (שם קל: 1) ממעמקים קראתיך יי'. והאי יו"ד עמיקתא דכלא היא והאי בעי לארקא ברכאן לההוא אתר דאקרי שמים לאתזנא מניה כלא, ועל דא היושבי בשמים, בשמים ממש, דכד אינון ברכאן נגידו ואתמשכו מההוא עומקא דכלא ואתישבן באתר דאקרי שמים כדין ברכאן משתכחי בעלאי ובתתאי.

[p. 697] כעיני עבדים אל יד אדוניהם. מאן כעיני עבדים, אלא אינון שאר רברבי עמין דלא אתזנו אלא משירי נופא דאילנא דישראל מתדבקי ביה, וכד ישראל נטלין ברכאן מההוא אתר כלהו מתברכן מישראל.

כעיני שפחה אל יד גבירתה, דא היא שפחה דאוקימנא דקטיל קב"ה חילא דילה במצרים דהא לית לה חילא אלא כד אתנגיד מתמצית האי ארץ ישראל, וארץ ישראל [רסו

ע"א] גברתה אתקרי, ועל דא כתיב (משלי ל: 21-23) תחת שלש רגזה ארץ וגו'. מאן ארץ, דא ארץ ישראל כמא דאתמר.

[p. 698] תחת עבד כי ימלוד, אלין אינון עבדים דקאמרן כד אתיהיב שלטנותא לחד מנייהו ודא הוא דכתיב אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים.

ושפחה כי תירש גבירתה. מאי היא, שפחה דקאמרן.

ת"ח מסטרא דהאי שפחה נפקי כמה גרדיני טהירין מקטרגין לקבליהו דישראל

ולקטרגא להו. וקב"ה עביד להו לישראל כאבא דבעי לנטרא לבריה מכלא. אמר קב"ה

ישראל כמה מקטרגין זמינין לקבלייכו, אשתדלו בפולחני ואנא אהא נטיר לכו מלבר, ואתון

תהון זמינין בבתיכון מלגו וניימי בערסייכו ואנא אהא נטיר לכו סחרני ערסייכו.

ות"ח בשעתא דאינון זינין בישין קריבין לפתחא דב"נ זקפן רישא ומסתכלן ברשימא

קדישא דאתחזי לבר שדי דמתעטר בעטרוי, שמא דא שליט על כלהו, מניה דחלין וערקין

ולא קרבין לפתחא דב"נ.

א"ל רבי יצחק אי הכי ירשום ב"נ שמא דא לפתחא דביתיה ולא יתיר, אמאי כל

פרשתא.

אמר ליה שפיר הוא דהא שמא דא לא מתעטר אלא באינון אתוון כלהו רשימין

ברשימא דמלכא וכד אכתב כל פרשתא כדן [p. 699] שמא דא מתעטר בעטרוי ונפיק

כמלכא בכל חילוי, כדן דחלין מניה וערקין מניה מקמיה.

ת"ח ויהי שמא קדישא מתתא לעילא ועל דא שדי אתרשים מלבר לקבלי שמא דא,

והי"ה מלגאו, שדיי מלבר למהוי נטיר ב"נ בכל סטרין מלגאו ומלבר.

א"ר אבא כמה חיילין קדישין זמינין בהוא שעתא דאנח ב"נ מזוזה לתרעיה, כלהו

מכרזי ואמרי (תהלים קיח: 20) זה השער ליי וגו'. זכאה חולקהון דישראל. כדן אשתמודען

ישראל דאינון בני מלכא קדישא דהא כלהו אתרשימו מניה, אתרשימו בגופייהו ברשימא

קדישא, אתרשימו בלבושייהו בעטופא דמצוה, אתרשימו ברישייהו בבתי דתפילי בשמא

דמאריהון, אתרשימו בידייהו ברצועא דקדושא, אתרשימו במסאנייהו במסאנא דמצוה,

אתרשימו לבר בזריעה וחצדא, אתרשימו בבתייהון. בכלא רשימין דאינון בני מלכא עלאה,

זכאה חולקהון.

עד דהוון אזלי אמר רבי אבא מאי דכתיב (ירמיה ב: 13) אותי עזבו מקור מים חיים

לחצוב להם בארות וגו'. אותי עזבו, דא הוא מאן דמשקר באת רשימא קדישא. ובמה משקר

ביה, דעייל ליה [p. 700] ברשותא אחרא דאקרי (שם) בורות נשברים, דהא שאר עמין

אקרו בורות נשברים ודישראל אקרי באר אתר דנביעו דמייא צלילין נפקין ונזלין מניה

כד"א (משלי ה: 15) ונזלים מתוך באר, וכתיב (שיר ד: 15) מעין גנים באר מיים חיים וגו'.

אשר לא יכילו המים. מהו, אלא ההוא נהר דנגיד ונפיק אשקי לכל גינתא ורוי לכל אתר ואתר כמא דאוקימנא עד דמלי לההוא אתר גנתא דאקרי באר מים חיים ומתמן אתזנו עלאין ותתאין כד"א (בראשית ב: 10) ומשם יפרד וגו'. וכל אינון סטרין דסטר שמאלא לא מתשקיין מההוא נביעו דמיין נביעין בגין דאינון מסטרא דשאר עמין. ומאן דמשקר בשמא קדישא בההוא סטרא אתדבק בנורות נשברים אשר לא יכילו המים ולא עיילי תמן, וההוא דזכי לנטרא ליה זכי לאתשקייא מההוא נביעו דנחלא בעלמא דין ובעלמא דאתי הה"ד (ישעיה נח: 11) והיית כגן רוה וכמוצא מים וגו', וזכי דאתמלי ההוא באר עלאה לנגדא ברכאן לעילא ותתא. [p. 701] ווי לההוא דמשקר בהאי רשימא קדישא דהא משקר [רסו ע"ב] בשמא עלאה, ולא עוד אלא דגרים להאי באר דלא אתברכא וקרינ עליה (דברים כב: 19) כי הוציא שם רע על בתולת ישראל. ואוקמיה רבי שמעון באתריה מאן דשוי תסקופי מלין על אנתתיה קדמיתא ואפיק עלה שום ביש כמא דאפיק לעילא דכתיב כי הוציא שם רע על בתולת ישראל סתם.

ואזלא הא כי הא דאמר רבי חייא אמר רבי יוסי בתולתא ירתא שבע ברכות ואתברכא בשבע בגין דבתולת ישראל ירתא ברכאן שבע ועל דא אקרי בת שבע. ואנתתא אחרא מאן ברכתא דילה, ברכתא דבעז ורות כד"א (רות ד: 11) ויאמרו כל העם אשר בשער והזקנים [p. 702] עדים יתן יי את האשה וגו', דודאי בתולה בשבע אתברכא ברזא דא. כיון דמטו בחד בי חקל חמו אילני, יתבו תחותיהו. אמר רבי אבא הא צחותא דמלי דאורייתא, נתיב.

פתח ואמר (ישעיה כז: 13) והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול וגו'. והיה ביום ההוא, מאן ההוא, אלא ההוא יומא דאתידע לקב"ה כד"א (זכריה יד: 7) והיה יום אחד הוא יודע ליי לא יום ולא לילה. תו ביום ההוא, כד"א (יחזקאל לח: 18) ביום בא גוג על אדמת ישראל. יתקע בשופר גדול. מה לן ביה אי הוא רב או זעירא, אלא ההוא שופר עלאה דביה נפקין עבדין לחירו תדיר, ומאן איהו, יובלא דיובלא עלאה הוא ורברבא הוא, וכד האי אתער כל חירו דעלמין מתערין ביה וההוא אקרי שופר גדול.

[p. 703] ובאו האובדים. האבודים מבעי ליה או הנאבדים, מאי האובדים. האובדים ממש בגין דאינון ברשותא אחרא. מכאן מאן דשארי ברשותא אחרא יניק מרשותא אחרא וכאלו לא שריא בהימנותיה, בגין כך אובדים אקרון, אובדים אינון בכל סטרין. דכד ישראל שריין בארעא קדישא זכאן תדיר, זכאן בכלא, זכאן לעילא זכאן תתא. ד"א ובאו האובדים, מאן אינון, צדיק וכנסת ישראל דאקרון אובדים. מנ"ל כנסת ישראל דכתיב (ירמיה ט: 11) על מה אבדה הארץ, אבודה או נאבדת לא כתיב אלא אבדה הארץ, דא כנסת ישראל. צדיק דכתיב (ישעיה נז: 1) הצדיק אבד, אבוד או נאבד לא כתיב אלא הצדיק אבד והא אוקמוה.

ואי תימא ובאו, מאן אתר אתיין אלין אובדים. אלא כנסת ישראל מן גלותא, צדיק כמא דאוקמוה דכתיב (תהלים קכו: 1) בשׁוב י״י את שיבת ציון, בגין דייטוב לאתריה ואתי לאתחברא בכנסת ישראל, ועל דא ובאו האובדים בארץ אשור.

[p. 704] ואי תימא והשתחוּ ליי״ בהר הקדש בירושלם מאי קא מיירי. אלא מלה דא זְהַנְדָּחִים בארץ מצרים תב דישׂראל לא יפקון מן גלותא אלא בשכינתא כמא דאוקימנא, ואינון נדחים והשתחוּ ליי״ וגו׳.

תו אמר רבי אבא כתיב (שם קכא: 8) י״י ישמר צאתך ובאך מעתה ועד עולם. ישמר צאתך תינח, ובאך מאי קא מיירי, הא מאן דעייל לביתיה לא מסתפי. אלא האי ב״נ דשוי רשימא קדישא דמלן דשמא עלאה אתנטר מכלא. כד נפיק, ההוא דמדוריה לתרעא דביתיה זקיף וחמי רשימא קדישא נעיץ בפתחיה, כד נפיק ב״נ הוא אוזיף ליה ונטיר ליה. כד עייל לביתיה הוא אכריז קמיה אזדהרו ביקרא דדיוקנא דמלכא קדישא. וכל דא בגין ההוא רשימא קדישא דאתרשים בתרעיה.

ולא די ליה לב״נ דיתנטר אלא דכתיב י״י ישמר צאתך ובאך וגו׳, קב״ה נטיר ליה כד עייל וכד נפיק. זכאין אינון ישראל בהאי עלמא ובעלמא דאתי.

ת״ח האי רוחא בישא דשארי [רסז ע״א] בין תרעי, ווי ליה לב״נ דלא ידע לאזדהרא מניה ולא רשים לפתחא דביתיה שמא קדישא עלאה דישתכח עמיה דהא אית ליה תלת מאה ושתין וחמש שמשין בישין מקטרגין וכל חד [p. 705] משמש יומיה וכלהו משתכחי עמיה כל יומי שתא ומקטרגי ליה לעילא ותתא וכלהו משתכחי גביה ביממא ובליילא, ביממא לקטרגא ליה ובליילא לצערא ליה בחלמיה.

כד נפיק לקטרגא ליה, כד עייל שוויין ידיהו עליה דכתפי ואמרין ווי ליה לפלניא דנפק מרשותא דמאריה, ווי ליה לפלניא בהאי עלמא ובעלמא דאתי. בגין כך בעאן בני מהימנותא למהוי רשימין בכלא ברשימין דמאריהון לאזדעזעא כל סטרין דזיינין בישין למהוי נטירין בהאי עלמא ובעלמא דאתי. זכאה חולקהון דישׂראל, עלייהו כתיב (ישעיה ס: 21) ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ וגו׳.

ואהבת את י״י אלהיך בכל לבבך וגו׳. רבי יוסי פתח (שם נב: 5) ועתה מה לי פה נאם י״י כי לקח עמי חנם וגו׳. ת״ח רחימותא דקב״ה לישׂראל, אע״ג דחובייהו גרמו לאסתלקא מבינייהו ואתבדרו ביני עממיא הוא תבע עלבונא דילהו. ות״ח בשעתא דישׂראל שריין בארעהון קב״ה הוה משתעשע בגנתיה וקריב לגבייהו דישׂראל ושמע קליהון ואשתבח בהו. כיון דגרמו חובייהו ואתגלו ישראל מארעא קדישא קב״ה לא עאל בגנתיה ולא משתעשע ביה, ולא עוד אלא דאיהו צווח ואמר ועתה מה לי פה נאם י״י, וכתיב התם (תהלים קלב: 14) פה אשב כי אויתיה. כי לקח עמי חנם, כד״א (ישעיה שם: 3) חנם נמכרתם.

[p. 706] ומההוא יומא דאתגלו ישראל מארעהון לא אשתכח חדוותא קמי קב"ה הה"ד (שם נ: 3) אלביש שמים קדרות וגו'. וכל דא בגין רחימותא דלהון דרחים לון קב"ה כד"א (מלאכי א: 2) אהבתי אתכם אמר יי', ועל דא ואהבת את יי' אלהיך. ואהבת את יי' אלהיך, דבעי בר נש לאתקשרא ברחימותא דכל פולחנא עלאה דבעי ב"נ למפלח לקב"ה דיפלח ברחימו דלית לך פולחנא כמו רחימותא דקב"ה. ר' אבא אמר הני מלי כללא דאורייתא אינון בגין דעשר אמירן דאורייתא הכא אתכלילו והא אוקמוה חברייא.

ות"ח לית לך מילי דחביבותא קמי קב"ה כמאן דרחים ליה כדקא יאות, ומהו, כמא דכתיב בכל לבבך. בכל מאי קא מיירי, בלבבך מבעי ליה, בנפשך, במאדך, מהו בכל. אלא לאכללא תרין לבין חד טב וחד ביש, בכל נפשך, חד טב וחד ביש. בכל מאדך, דא לא אתיא לדרשא.

[p. 707] א"ר אלעזר אפילו האי לדרשא הוא. מ"ט, בין דנפל ליה ממונא מירותא ומסטרא אחרא, בין דאיהו רווח ליה ועל דא כתיב בכל מאדך. א"ר אבא אהדרנא לקרא ואהבת. מאן דרחים לקב"ה מתעטר בחסד בכל סטרין ועביד חסד בכלא ולא חייס על גופיה ועל ממוניה. מנא לן, מאברהם כמא דאתמר דהא לא חס ברחימותא דמאריה על לביה דאיהו יצריה ועל נפשיה ועל ממוניה. על לביה, לא אשגח על רעותא דיליה בגין רחימותא דמאריה, ועל נפשיה ועל בריה ועל אתתיה בגין רחימותא דמאריה. על ממוניה, דהוה קאי בפרשת ארחין ואתקין מזוני לכל עלמא, בגין כך אתעטר בעטרא דחסד כמא דכתיב (מיכה ז: 20) חסד לאברהם. ומאן דאתקשר ברחימותא דמאריה זכה להאי, ולא עוד אלא דעלמין כלהו מתברכן בגיניה הה"ד (תהלים קמה: 10) וחסידיך יברוכה, אל תקרייברוכה אלא יברכו כ"ה.

[p. 708] יומא חד חלש רבי יוסי, עאל לגביה ר' אבא ור' יהודה ור' יצחק, חמו ליה דהוה נפיל על אנפיה ונאים, יתבו. כד אתער חמו ליה לאנפוי דחייכן. א"ל ר' אבא מלתא חדתא חמית. [רסז ע"ב] אמר לון ודאי דהשתא סלקא נפשאי וחמית יקרא מאינון דמיתו ומסרו גרמייהו על קדושה דמאריהון דהו עאלין בתליסר טורי אפרסמונא דכיא וקב"ה משתעשע בהו, וחמינא מה דלא יהבו לי רשותא למימר ושאינא לון האי יקרא ממאן הוא. אמרו לי מאינון דרחימו למאריהון בהווא עלמא. וממאי דחמית נפשאי ולבאי אתנהיר ועל דא אנפאי חייכן. א"ל ר' אבא זכאה חולקך, אבל אורייתא אסהיד בהו דכתיב (ישעיה סד: 3) עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו. א"ל ר' יהודה הא שאילו חברייא דא דכתיב יעשה, תעשה מבעי ליה.

א"ל הא אתמר אבל רזא דמלה היינו דכתיב (תהלים כז: 4) לחזות בנעם יי ולבקר בהיכלו, ואוקמוה נעם יי [p. 709] ההוא דאתיא מעתיקא קדישא דקב"ה משתעשע ביה דהא ההוא נעם מעתיקא נפקא. אוף הכא עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה, מאן הוא, עתיקא סתימא דכלא דהא ביה תליא.

א"ל ודאי הכי הוא. זכאה חולקהון דאינון דרחימותא דמאריהון מתדבק בהו, לאלין לית שעורא לחולקהון בההוא עלמא.

אמר ר' יצחק כמה מדורין על מדורין אית להו לצדיקייא בההוא עלמא ומדורא עלאה דכלא אינון דרחימותא אתקשר בהו דהא מדוריהון סליק על כלא. מ"ט, בגין דקב"ה בהאי אתעטר.

ת"ח כלא אהבה אתקרי ובגין אהבה קיימא כלא כמא דכתיב (שיר ח: 7) מיס רבים לא יוכלו לכבות את האהבה, וכלא ברחימותא קיימא דהא שמא קדישא הכי אשתכח והא אוקמוה, יי לא אתפרש קוצא דלעילא מן יי לעלמין דהא ברחימותא שריא עליה ולא מתפרש מניה לעלמין.

ה' הא אוקמוה ד'י לא מתפרש מינה ואשתכחו כחדא בחביבותא לא אתפרשן דא מן דא, י"ה הא אתמר כמא דכתיב (בראשית ב: 10) ונהר יוצא מעדן, יוצא לעלמין בחביבותא אתדבק.

[p. 710] וי"ה כד אתדבקן דא בדא אתדבקן בחביבותא כחדא, חתן בכלה דארחייהו בחביבותא.

י' בה', ה' עם ו', ו' עם ה' בגין כך כלא אהבה מתקרי ודא בדא אתקשר בחביבותא. ועל דא מאן דרחים למלכא הא אתקשר בההוא אהבה, ובגין כך ואהבת את יי אלהיך.

והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום וגו'. ר' יצחק פתח (תהלים לה: 10) כל עצמותי תאמרנה יי מי כמוך מציל עני וגו'. האי קרא אמריה דוד ברוחא דקודשא. כל עצמותי תאמרנה, וכי מאן חמי גרמי דאמרי שירתא, אלא האי קרא בזמנא דקב"ה זמין לאחייא מתייא וזמין קב"ה לאתקנא גרמי ולקרבא כל חד וחד לאתרייהו כד"א (ישעיה נח: 11) ועצמותיך יחליץ. כדן זמינן אינון למימר שירתא.

ומאי שירתא אמרי, יי מי כמוך. מקדמי שירתא מעלייא ממה דאמרו ישראל על ימא דהא אינון לא אדכרו שמא קדישא אלא בתר תלת מלין דכתיב (שמות טו: 11) מי כמוכה באלים יי, [p. 711] והכא אינון מקדמי לשמא קדישא דכתיב יי מי כמוך.

מציל עני מחזק ממנו, דא יצר טוב מיצר רע בגין דיצר רע תקיף הוא כאבנא כד"א (יחזקאל לו: 26) והסירותי את לב האבן מבושרכם, ויצר טוב הוא בשרא דכתיב ונתתי לכם לב בשר.

ת"ח יצר הרע למה דמי, בשעתא דאתי לאזדווגא בב"נ הוא כפרזלא עד דעאלין ליה
בנורא, בתר דאתחמם אתהדר כלא נורא.

רבי חייא אמר יצר הרע כד אתי לאזדווגא בבר נש דמי לב"נ דקריב לפתחא ואזיל
ליה לארחיה, כיון דקריב ליה לפתחא ולא אית דמחי בידיה אתענג עליה ואתעביד מארי דביתא [רסח ע"א] עד
דאשתכח דכל ביתא קאים ברשותיה.

מאן אוליפנא, מפרשתא דדוד אוליפנא. מה כתיב, (שמואל ב יב: 4) ויבא הלך לאיש
העשיר. הלך, דקריב לפתחא ולא בעי לאתעכבא תמן אלא למהך בארחיה. כך הוא יצר הרע,
כמאן דמקרב לביתא מתקרב לגבי ב"נ, אתער עליה בחובא זעיר, הוי אורח עראי. חמי דלית
דמחי בידיה מה כתיב, לעשות לאורח הבא אליו, אתעביד ליה אורח אכסנאי בביתא, אתער
עליה בחובי חטאה יומא חד תרי יומי כהאי אורח דשראן ליה בביתא יומא או תרין יומין
בגין דאיהו אורח. כיון דחמי דלית מאן דמחי בידיה מה כתיב, ויעש לאיש הבא אליו,
אתעביד מארי דביתא כד"א (בראשית מב: 30) האיש אדוני הארץ, (רות א: 3) איש נעמי. כך
הוא יצר הרע, אתעביד לקבליה דב"נ איש בעל הבית, הא אתקשר ב"נ בפולחניה והוא עביד
ליה רעותיה.

[p. 712] ועל דא בעי ב"נ לשואה מלין דאורייתא עליה בגין דיהא תבירא ביה דלית

ליה קטיגורא ליצר הרע בר מלי דאורייתא, ועל דא כתיב והיו הדברים האלה אשר אנכי
מצוך היום על לבבך, על תרי יצריך.

א"ר יהודה יצר טוב מה בעי מלי דאורייתא.

א"ל יצר טוב אתעטר בהו ויצר רע אתכנא בהו.

כד אתא ר' שמעון אמר הא ודאי פרשתא דא דק"ש ארמיזא בעשר אמירן כמא
דאוקמוה, והכא והיו הדברים האלה כללא דעשר אמירן אינון, ובגין כך עשר פקודין אית
הכא לקביל עשר פקודין דאורייתא. ומאן אינון, ושנתם לבניך, ודברת בס, [p. 713]
בשבתך בביתך, ובלכתך בדרך, ובשכבך, ובקומך, וקשרתם לאות על ירך, והיו לטוטפות בין
עיניך, וכתבתם על מזוזות ביתך, ובשעריך, הא עשר לקביל עשר אמירן. ועל דא פרשיין אלין
כלל רב אינון באורייתא. זכאה חולקיה מאן דאשלים לון בכל יומא תרי זימני דהא אתקדש
בפומיה שמא קדישא כדקא יאות.

ר' אחא הוה קאים עמיה דר' אלעזר ליליא חד בתר פלגות ליליא והוה משתדלי
באורייתא. פתח ר' אלעזר ואמר (דברים ל: 20) כי היא חייך ואורך ימך. ת"ח על כל תנאין
דגזר קב"ה כד עאלו לארעא דישראל גזרה דאורייתא הוה. מאי טעמא, בגין דשכינתא לא
מתיישבא בעלמא אלא באורייתא ולא מתיישבא לעילא אלא באורייתא, [p. 714] דהכי
אמר ר' שמעון אבא תורה שבע"פ לא אשתמודע אלא בגין תורה שבכתב. שכינתא לא

מתיישבא לעילא ותתא אלא עם תורה וכל זמנא דאורייתא אשתכח עמיה יכלא למיקם בעלמא הה"ד כי היא חייך ואורך ימיך לשבת על האדמה, על האדמה סתם. ואי לאו כתיב (ירמיה ט: 11-12) על מה אבדה הארץ, וכתיב על עזבם את תורתני.

עד דהוו יתבי מאיך ר' אלעזר רישיה אמר ודאי הכי הוא ודא הוא רזא דאשכחנא בספרא דרב המנונא סבא דאוקים קרא דא ברזא דכנסת ישראל דכתיב (שמות כא: 10) שארה כסותה ועונתה לא יגרע. ואי אתמנעו מנה מה כתיב, ויצאה חנם אין כסף, כד"א (ישעיה נ: 1) אי זה ספר כריתות אמכם אשר שלחתיה, וכתיב (שם נב: 3) חנם נמכרתם וגו'. ומאן דמנע אורייתא מנה כמאן דנסיב מארי דאתתא ומנע ליה מנה דהא אשתארת כארמלתא ולא ארמלתא הה"ד (איכה א: 1) היתה כאלמנה, ולא אלמנה.

[p. 715] יתבו ואתעסקו באורייתא עד דנהיר יממא, בתר דנהיר יומא קמו ואזלו.

עד דהוו אזלי חמו חד גבר דהוה אזיל בארחא ורישיה עטיף, קריבו לגביה והוה רחיש [רסח ע"ב] בשפוותיה ולא אתיב לון מדי. אמר רבי אלעזר הא ודאי אמלך במאריה.

יתיבו רבי אלעזר ורבי אחא וצלו צלותייהו וההוא גבר קאים בקיומיה באתר אחרא. בתר דסיימו צלותא אזלו בארחא וההוא גבר אשתמיט מנייהו. אמר רבי אלעזר האי גברא או טפשא הוא או ארחוי לא מתכשראן. אמר נתעסק באורייתא דהא שעתא הוא. פתח רבי אלעזר ואמר (משלי ג: 35) כבוד חכמים ינחלו וכסילים מרים קלון. כבוד חכמים ינחלו, זכאין אינון דמתעסקי באורייתא.

עד לא פתח מלה קרב ההוא בר נש לגבייהו. אמר ר' אלעזר לית לן למפסק מלה

דאורייתא דכל מאן דאשתדל באורייתא [p. 716] זכי למירת ירותא לעילא ביקרא דמלכא קדישא וזכי למירת ירותא דאחסנא בהאי עלמא. ומאי איהו, ההוא דאקרי כבוד יי' דלא פסק מנייהו לעלמין הה"ד כבוד חכמים ינחלו, ההוא דאקרי כבוד.

וכסילים מרים קלון, מאי האי. ת"ח כד בר נש אזיל בארח מישר קמי קב"ה

ואשתדל באורייתא ההוא כבוד ירית לגרמיה וכמה אפטרופסין סניגורין משתכחי לעילא עליה וכלהו אולפין עליה זכו קמי מלכא קדישא. ואי בר נש לא אשתדל באורייתא ולא אזיל באורחי דמאריה הוא עביד קטיגורא עליה, וההוא קטיגורא שאט באוירא ואזיל ביה ולא סליק לעילא דלמא יתיב אדם מחובוי. כיון דחמי דבר נש לא תב ולא בעי לאשתדל באורייתא כדין הוא סליק לעילא ואוליף עליה חובא הה"ד וכסילים מרים קלון.

תו פתח ואמר (זכריה יד: 18) ואם משפחת מצרים לא תעלה ולא באה ולא עליהם

תהיה המגפה אשר יגוף יי' את כל הגוים אשר לא יעלו לחוג את חג הסוכות. מאי שנא

מצרים הכא מכל שאר עמין דהא לכלהו כתיב (שם 7) ולא עליהם יהיה הגשם, והכא לא.

אלא הא אוקמוה חברייא דהא ארעא דמצרים לא אצטריך למטרא ועל דא לאו היא בכללא דאינון דייבדון מטרא אבל דינא אחרא אסתליק עליהו ושפיר קאמרו.

[p. 717] ת"יח כתיב (דברים יא: 10) כי הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה ולא כארץ מצרים היא וגו' והשקית ברגלך, דהא נהרא סליק ומניה משקיין ארעא, אבל הכא למטר השמים תשתה מים, דהא ארעא קדישא מן שמיא אתשקייא תדיר, וכד ישראל הוּו עסקי באורייתא הוּו אתשקייא כדקא יאות, ומאן דמנע אורייתא מניה כאילו מנע טב מכל עלמא.

עאלו למערתא חדא דהוה בארעא, עאל ההוא גברא עמהון, יתבו. פתח ההוא גברא ואמר (שמות לג: 11) ודבר יי אל משה פנים אל פנים וגו', האי קרא לא רישיה סופיה ולא סופיה רישיה ולא מלה דא כמלה דא. בקדמיתא ודבר יי אל משה פנים אל פנים שפיר, לבתר ושב אל המחנה, לבתר ומשרתו יהושע בן נון נער וגו', מהו. א"ר אלעזר ודאי קב"ה אתרעי ביקרא דילן דהשתא זווגא דילן זווגא ושכינתא לא אתעדי מנן. מאן דפתח פתחא לימא מלה.

[p. 718] פתח ואמר ודבר יי אל משה פנים אל פנים, בכמה דרגין עלאין ויקירין אתפרש משה נביאה מהימנא על כל שאר נביאי עלמא דהא כלהו לקבליה כקוף בפני בני נשא. שאר נביאי הוּו מסתכלי באספקלריא דלא נהרא ועם כל דא לא הוּו זקפן אנפין לעילא לאסתכלא כמא דכתיב (דניאל י: 9) ואני הייתי נרדם על פני ארצה, ולא עוד אלא דמלין לא הוּו אתגליין גביהו. ומשה נביאה מהימנא לאו הכי דהוּו הוה מסתכל באספקלריא נהיר וקאים בקיומיה, ולא עוד אלא דהוה זקיף רישא לאסתכלא כמאן דאמר לחבריה זקיף רישך ויסתכלון אנפך באנפי בגין דתנדע מלי. כך משה פנים אל פנים זקיף רישא בלא דחילו, אנפוי זקפאן ומסתכל [רסט ע"א] בזיו יקרא עלאה, ולא אשתני דעתוי ואנפוי כשאר נביאי דכד הוּו בעאן לאסתכלא נפקי מרשותיהו ומדעתייהו ואשתני זיו אנפיהו ולא הוּו ידעי מהאי עלמא כלום. [p. 719] ומשה לאו הכי דבהוּו דרגא עלאה ממש הוה מסתכל ולא נפיק מרשותיה ומדעתיה דהא בשעתא דהוה מסתכל בזיו יקרא עלאה מיד ושב אל המחנה למללא עמהון בכל מה דאצטריכון ודעתיה מתישבא ביה כקדמיתא ויתיר ודא הוה ושב אל המחנה.

ומשרתו יהושע בן נון נער ודאי דהוּו יניק מתוך האהל ואוליף לאסתכלא ברוח קודשא כד"א (שמואל א ב: 18) ושמואל משרת את פני יי נער. ת"יח כל זמנא דהוה יהושע לגביה דמשה הוה אוליף ויניק מתוך האוהל ולא דחיל. בתר דאתפרש מן משה והוה בלחודוי מה כתיב, ויפול יהושע על פניו ארצה וגו', דלא הוה יכיל למסבל והאי מחד שליחא כ"ש מאתר אחרא. לבר נש דאפקיד ביה מלכא מאני דהב ואבני יקרא, כל זמנא דמשתכחי גביה שמשא דביתיה אחיד בהו ואסתכל בהו, כיון דסליק ההוא בר נש מעלמא שמשא דיליה לא שביק מלכא לגביה כלום ואחיד פקדונא דיליה. אמר ההוא שמשא ווי דהא ביומוי דמארי כל אלין הוּו בידי. [p. 720] כך יהושע ביומוי דמשה הוה יניק בכל יומא מתוך האהל ולא דחיל.

בתר דשכיב משה מה כתיב, ויפול יהושע על פניו ארצה וישתחו וגו'. ואנא בגין דאנא שכיח גבייכו אסתכל במלי דאורייתא ולא אהא דחיל. בתר דאתפרש מנייכו לא איכול לאסתכלא בלחודאי.

תו פתח וישננתם לבניך ודברת בם בשבתך בביתך וגו'. וישננתם לבניך, כד"א (תהלים מה: 6) חציך שנונים, דבעי ב"נ לחדדא מלי דאורייתא לבריה כחרבא דאיהו שננא בתרין סטרוי בגין דייעול ליה חדודא דאורייתא ולא יעייל בלביה טפשותא. ודברת בם, כל מלי דאורייתא כל חד וחד אורחא ליה בלחודוי. ודברת בם, ותדבר מבעי ליה, אלא בעי ב"נ לאנהגא בהו ולאנהגא גרמיה דלא יסטי לימינא ולשמאלא.

בשבתך בביתך, לאנהגא גרמיה בביתיה באורח תקונא דילפון מניה בני ביתיה, לאנהגא גרמיה עמהון בנחת ובחדו ולא יפיל דחילו בבני ביתיה יתיר וכל עובדוי בביתיה באורח תקונא באורח קשוט.

[p. 721] ובלכתך בדרך, לאנהגא במלי דאורייתא ולא תקנא גרמיה בהו כמא דאצטריך ולדברא גרמיה באורחוי דאורייתא. ומאי איהו, כמא דיעקב לדורון לקרבא לצלותא, וצלותא בעי לצלאה למאריה ועילא מנהון מלי דאורייתא. ובשכבך, לדברא גרמיה בדחילו דמאריה בקדושה בענוה דלא ישתכח חציף לקביל דמאריה.

ובקומך, למיהב תושבחן למאריה דאתיב נשמתיה דהא בכמה חיובין אשתכחת קמי מאריה וקב"ה עביד עמיה חסד ואתיב לה לגופיה.

וקשרתם לאות על ידכה. הא אוקמוה על יד כהה ודא הוא שמאלא. ובספרא דאגדתא אמרין עליך כ"ה כד"א (בראשית טו: 5) כ"ה יהיה זרעך.

[p. 722] וחבירנא יתבי דרומא אוקמוה ברזא דלהון בתי תפילין כי האי גוונא. קדש

לי כל בכור, כל בכור סתם לקביל כתרא עלאה דכלא. והיה כי יביאך, לקביל חכמה. שמע ישראל ואהבת, לקביל בינה. והיה, לקביל חסד. לבתר כלילן כלהו בדרועא שמאלא דאקרי עז וכתוב (ישעיה סב: 8) ובזרוע עזו, ואין עז אלא תורה ואין עז אלא תפילין. [p. 723] ומלין לא מתישרן לגבן. מ"ט, בגין דכתר עליון הוא כליל כלא ולא בחושבנא. ועוד והיה [ריסט ע"ב] כי יביאך ביציאת מצרים תלייא, ההוא אתר דאשתכח ביה חירו לעבדין, ועל דא לא מתתקנן בארחייהו. ואנן מחכמה שריין והכי הוא וקב"ה נטיל לון, וכן ארבע לעילא ארבע לתתא, ארבע באתר דמוחא, ארבע באתר דלבא שריא בגין דדא בדא אתקשר.

ובעי ב"נ לאתעטרא בהו בגין דאיהו שמא קדישא עלאה דכתיב (דברים כח: 10) וראו

כל עמי הארץ כי שם יי' נקרא עליך. וכל מאן דמתעטר בעטרא קדישא דא אקרי מלך בארעא וקב"ה מלך ברקיעא הה"ד (שיר ז: 6) מלך אסור ברהטים. כמא דקב"ה מלך לעילא כן הוא מלך לתתא. [p. 724] ועם כל דא וכתבתם על מזוזות ביתך, בגין דאיהו בר נש

שלים מכלא וישתכח שלים בפקודי דמאריה, רשים לעילא רשים לתתא, זכאה חולקהון
דישראל.

פתח ר' אלעזר ואמר תרי קראי אשכחנא ואע"ג דכלא בחד תליא לאו אינון בדרגא
חד. חד קרא כתיב (שמואל א טו: 2) כה אמר יי' צבאות, וחד קרא כתיב כה אמר יי' אלהים,
מה בין האי להאי. אלא בזמנא דכתיב כה אמר יי' צבאות כדין מלה אתיא ברחמי ובזמנא
דכתיב כה אמר יי' אלהים כדין מלה אתיא בדינא.

כה אמר יי' צבאות, בגין דהאי כה אתברכא מצדיק ומנצח והוד דאקרונ יי' צבאות
וכדין מלה באתבסמותא אתייה דהא מאתר דא קא אתיא. כה אמר יי' אלהים, כדין האי
כה ינקא מסטרא דדינא מאתר דגבורה עלאה, ואוליפנא מאבא דדינא הוא ברחמי בגין
[p. 725] דכתיב יי' אלהים דהא אלהים גבורה הוא בכל אתר. ועל דא אשתמודען מלי
בפומא דנביאה והוא הוה אתכוון למימר מלה מאתריה וכדין הוה ידעי אינון בני מהימנותא
מאן אתר תלייא מלתא.

פתח רבי אחא ואמר (שופטים ה: 23) אורו מרוז אמר מלאך יי' אורו ארוך יושביה כי
לא באו לעזרת יי' לעזרת יי' בגבורים. ת"ח האי קרא רזא הוא ברזין עלאין. בשעתא דמלכא
קדישא מסר ביתיה בידא דמטרוניתא כל זיינין ורומחאן ובליסטראות דיליה אפקיד בידהא
וכל אינון מגיחי קרבא דיליה אפקיד עמה הה"ד (שיר ג: 7) הנה מטתו שלשלמה ששים
גבורים סביב לה מגבורי ישראל וגו' והא אוקמוהו. וכדין אגח קרבא דיליה קב"ה ואינון
גבורין דקאמרן מגיחין קרבא ואינון אקרונ מלומדי מלחמה.

כתיב (שופטים ה: 20-21) מן שמים נלחמו הכוכבים ממסלותם נלחמו עם סיסרא
וגו'. ותנן בההוא שעתא דאתנדיבו ישראל לגלאה רשימא קדישא בבשרהון כדין ההוא חרב
נוקמת נקם ברית כנש כל חילא דיליה וכל זיינין [p. 726] וכל אינון מגיחי קרבא לאגחא
קרבא עמיה דסיסרא וכוכבייא הוה אשדין נורא מלעילא.

ואמר רבי שמעון כל כוכב וכוכב אית ליה שמא בלחודוי וכלהו בשמהן אקרונ. אמר
לון קב"ה אתעתדו לנקמא נוקמא דבני. תרי נוקמי אנא זמין לאתפרעא מנייהו, חד נוקמא
דשית מאה רתיכין דאוזיף ליה לרברבא דמצרים בגין לאגחא קרבא בהו בישראל דכתיב
(שמות יד: 7) ויקח שש מאות רכב בחור וגו'. וחד נוקמא דבני דעאקו להו עד השתא. ובגין
כך אתדנו בתרי דינין, חד במייה וחד באשא. במייה דכתיב (שופטים ה: 21) נחל קישון גרפם
וגו', באשא דכתיב הכוכבים ממסלותם נלחמו עם סיסרא.

ובאינון ככבייא אית ככבא חד דלא אתא לההוא נוקמא ואתלטיא לעלמין דכד שארי
לאנהרא אתיין שאר ככבייא [p. 727] ובלען ליה ולכל סיעתא דיליה ואתאבידו כלהו כחדא
הה"ד אורו מרוז אמר מלאך יי'. וכי רשות אית למלאכא בהאי, אלא ההוא מלאך דכתיב

ביה (שמות יד: 19) ויסע מלאך האלהים ההולך לפני מחנה ישראל, ודא הוא דכל קרבין דיליה אינון. [רע ע"א]

כי לא באו לעזרת יי, כד נפקו ישראל ממצרים. לעזרת יי בגבורים, באינון ששים גבורים כד אזדמנו לאגחא קרבא על סיסרא. ודא מלאך דכל דינין וכל קרבין דמלכא ברשותיה, ועל דא מלאך יי כתיב, ודא הוא דכתיב (בראשית מח: 16) המלאך הגואל אותי מכל רע וגו' והא אוקמוה חבריא. ודא זמינא למהוי עלאה ויקירא לזמנא דאתי ובדא אתרבי שמא קדישא ובדא זמין קב"ה לאתפרעא משאר עמין ועל דא כתיב (יחזקאל לח: 23) והתגדלתי והתקדשתי ונועדתי לעיני עמים רבים.

אזלו עד דמטו לגביה דר' שמעון, כיון דחמא לון אמר ר' שמעון הא שכינתא הכא, ודאי צריכין אנן למחזק טיבו לאנפי שכינתא.

[p. 728] פתח ואמר (בראשית כט: 7) הן עוד היום גדול לא עת האסף המקנה השקו

הצאן ולכו רעו. האי קרא הא אוקמוה דכד ישראל יתערון תשובה לקמי קב"ה בזכו אורייתא יתובון לארעא קדישא ויתכנשון מן גלותא דהא ודאי יומא חד יהא גלותא דישראל ולא יתיר הה"ד (איכה א: 13) נתנני שוממה כל היום דוה. ואי לא יתובון קב"ה אמר הן עוד היום גדול לא עת האסף המקנה, בלא זכו ובלא עובדין דכשרן. אבל אסותא חד לכו, השקו הצאן, אשתדלו באורייתא ואתשקיו ממימי אורייתא, ולכו רעו לאתר דנייחא לאתר טבא וכסופא דאחסנתכון.

ד"א הן ויאמר עוד היום גדול וגו', דא הוא יום דאקרי (ישעיה כב: 5) יום מהומה ומבוכה ומבוסה, דבההוא יום אתחריב בי מקדשא ונפלו ישראל בגלותא ומן קדם עובדין בישין ההוא יומא אתמשך ואתרבי הה"ד הן עוד היום גדול לא עת האסף המקנה, בגין דאינון משכין ליה לההוא יומא. השקו הצאן, כמא דאתמר במלי דאורייתא דהא בזכותא דאורייתא יפקון ישראל מן גלותא.

ישראל מאי קאמרי, ויאמרו לא נוכל עד אשר יאספו כל העדרים וגללו את האבן מעל פי הבאר וגו', עד דיתכנשו כל שאר יומין עלאין. וגללו את האבן, ויגנדרון לההוא [p. 729] דינא קשיא דההוא יומא דשלטא על פי הבאר ואשתכחת ההיא בא"ר בגלותא עמנא, וכד אתגלייא ההיא בא"ר וההוא אבן לא שלטא עליה מיד והשקינו הצאן. וזמין קב"ה בסוף יומייה לאהדרא לישראל לארעא קדישא ולאכנשא להון מן גלותא. ומאן אינון סוף יומייה, ההוא דאיהו אחרית הימים דבהאי אחרית הימים ישראל סבלו גלותא הה"ד והיה כי יבואו עליך כל הדברים האלה באחרית הימים, באחרית הימים דייקא. והיא כנסת ישראל בגלותא ועם אחרית הימים דא קבילו ישראל עונשא בגלותא, ובדא עבד קב"ה נוקמין לישראל תדירא הה"ד (במדבר כד: 14) אשר יעשה העם הזה לעמך באחרית הימים. ובכל אתר דא היא. וקב"ה זמין לאתבא לה לאתרה הה"ד (ישעיה ב: 2)

והיה באחרית הימים נכון יהיה הר בית יי' בראש ההרים ונשא מגבעות ונהרו אליו כל הגוים, ודא הוי יים.

[p. 730] ומדשארי צל למעבד בשירותא דיומא אחרא כמא בזמנא דאתחריב בי מקדשא הוה נטה צל למיעל הה"ד (ירמיה ו: 5) אוי לנו כי פנה היום כי ינטו צללי ערב, וצל הוא סוף גלותא, ושיעורא דהאי צל שית קמצין ופלגא ובגודל דמשחא דבר נש גבר בין גוברין. ודוכרנא להאי רזא דבין חברייה דכתיב (איוב ח: 9) כי תמול אנחנו ולא נדע כי צל ימינו עלי ארץ. כי תמול אנחנו בגלותא ולא הוינא ידעי כי צל ימינו לאשראה לן קב"ה עלי ארץ.

זכאה חולקיה מאן דחמי ליה וזכאה חולקיה מאן דלא חמי ליה. ווי למאן דיזדמן כד יתבע אריא רברבא לאתחברא לנוקביה, כל שכן בשעתא דיזדווגון כחדא. על ההוא שעתא כתיב (עמוס ג: 8) אריה שאג מי לא יירא וגו'.

[p. 731] ת"יח בקדמיתא כתיב (ירמיה כה: 30) שאג ישאג על נוהו, ובהווא זמנא כד יפוק לקבלא בת זוגו כדין אריה שאג מי לא יירא. בההוא שעתא כתיב (דברים ל: 3) ושב יי' אלהיך את שבותך ורחמך ושב וקבצך מכל העמים אשר הפיצך יי' אלהיך שמה. ושב ושב מאי הוא, אלא קב"ה שב מן גלותא, שב כנסת ישראל מן גלותא ושב צדיק לאזדווגא [רע ע"ב] באתריה, כדין כתיב (תהלים קמ: 14) אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך.

פרשת וילך

[רפג ע"א] [p. 732] וילך משה וידבר וגו'. ר' חזקיה פתח (ישעיה סג: 12) מוליד לימין

משה זרוע תפארתו בוקע מים מפניהם וגו'. מוליד לימין משה. זכאין אינון ישראל דקב"ה אתרעי בהו ובגין דאתרעי בהו קרא לון בני [רפג ע"ב] בוכרין קדישין אחין, כביכול נחת לדיירא עמהון הה"ד (שמות כה: 8) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, ובעי לתקנא להו כגוונא דלעילא, אשרי עליהו שבעה ענני יקר, שכינתיה אזיל קמייהו הה"ד (שם יג: 21) ויי' הולך לפניהם יומם וגו'.

תלת אחין קדישין אזלין בינייהו, משה אהרן ומרים, ובזכותהון יהיב להון קב"ה מתנן עלאין והא אתמר. כל יומי דאהרן לא אעדו ענני יקר מישראל והא אוקמוה בגין דאהרן דרועא חדא דישראל הוה והיינו דכתיב (במדבר כא: 1) וישמע הכנעני מלך ערד יושב הנגב כי בא ישראל [p. 733] דרך האתרים, כבי"נ דאזיל בלא דרועא וסמיק גרמיה לכל אתר, וכדין וילחם בישראל וישב ממנו שבי, בגין דהו בלא דרועא ימינא, ועל דא אצטריכו ישראל למידר נדרין עליה הה"ד וידר ישראל נדר ליי' ויאמר אם נתן תתן את העם הזה בידי וגו'. ת"ח אהרן דרועא ימינא הוה דגופא ועל דא כתיב (ישעיה סג: 12) מוליד לימין משה זרוע תפארתו. ומאן איהו, אהרן.

וילך משה. מאי וילך, לאן הלך, אלא וילך כגופא בלא דרועא כד"א (איכה א: 6) וילכו בלא כת, דהא מית אהרן דרועא ימינא ובעא לאסתלקא גופא. [p. 734] כל יומי דמשה שמשא נהיר בעלמא. כל יומי דמשה אכלו ישראל לחם מן השמים, כיון דאתא יהושע מה כתיב, (יהושע ה: 12, 11) וישבות המן ויאכלו מעבור הארץ וגו'. מה בין האי להאי, אלא דא מלעילא ודא לתתא. מכאן אוליפנא כל יומי דמשה אשתכח גופא דשמשא שלים ונהיר לעלמא, כיון דאסתלק משה אתכניש גופא דשמשא ונפיק גופא דסיהרא. כתיב (שמות לג: 16-15) אם אין פניך הולכים אל תעלנו מזה ובמה יודע אפוא כי מצאתי חן בעיניך אני ועמד הלא בלכתך עמנו וגו'. הכי אוליפנא כיון דאמר קב"ה למשה (שם לב: 34) הנה מלאכי ילך לפניך וגו', אמר משה ומה קסטיפא דשמשא דאתכניש וידבר סיהרא, גופא דסיהרא לא בעינן, אם אין פניך הולכים אל תעלינו מזה, גופא דשמשא בעינא ולא סיהרא. כדין גופא דשמשא אתנהיר ואתעביד משה כגוונא דא גופא דשמשא קמייהו דישראל. כיון דאתכניש משה אתכניש שמשא ונהיר סיהרא והוה יהושע משתמש לנהורא דסיהרא. ווי להווא כסופא.

[p. 735] ויאמר אליהם בן מאה ועשרים שנה אנכי היום. היינו דא"ר אלעזר ארבעין

שנה נהיר שמשא להו לישראל ואתכניש לסוף ארבעין ונהיר סיהרא.

אמר ר' שמעון האי דכתיב (משלי יג: 23) ויש נספה בלא משפט, ודאי הכי הוא והא

אתערו חברייה ואנן נוקים ליה לקרא, אבל על מה דאתערו כלא הוא אצטריך לעלמא ולתועלתא דבר נש דיתכניש עד לא מטון יומוי.

ת"ח הא אתמר דכל רוחין דנפקי מלעילא דכר ונוקבא נפקי ומתפרשן וכו'. ולזמנין

דדכורא לא [p. 736] מטא זמניה לאזדווג בהדי נוקביה ואתי אחרא ואתנסיב בהדה. כיון

דמטא זמניה דהאי זווגא כד אתער צדק בעלמא למפקד על חייבי עלמא כניש ליה להאי אחרא דהוה נסיב בהדה ואתי אחרא ונטיל לה. ועל דא קשינן זווגין קמי קב"ה.

וכל דא דסרח עובדוי ואע"ג דלא סרח עובדוי כ"כ בחטאיה אתכניש בהווא זמנא עד לא

מטון יומוי דלא עביד הכי במשפט ואיערע ביה דינא בצדק בחובוי בגין דמטא זמניה דאחרא ונסיב לה דהא דידיה היא.

[p. 737] א"ל ר' אלעזר ואמאי, יפריש לון קב"ה וייתי אחרא ויסב לה.

אמר ליה דא הוא תועלתא דבר נש וטיבו דעביד עמיה דלא יחמי אתתיה בידא דאחרא.

ות"ח אי האי [רפד ע"א] לא כשרן עובדוי אע"ג דדיליה היא ההיא אתתא לא אתדחי האי אחרא מקמיה.

ת"ח שאול מלכא נטל מלכו. אמאי, בגין דעד לא מטא זמניה דדוד להאי דהא מלכו

דדוד הוה ודאי ואתא שאול ונטל ליה. כיון דמטא זמניה למירת דליה כדן אתער צדק מלכותא דלעילא וכניש ליה לשאול בחובוי ואתדחי מקמי דוד ואתא דוד ונטיל דיליה.

ואמאי לא יעדי קב"ה לשאול ממלכותא ולא ימות. אלא טיבו עביד עמיה קב"ה דכניש

ליה במלכותא ולא יחמי עבדיה שליט עליה ונטיל דהוה דיליה בקדמיתא. כך האי. בגין כך

ליבעי ב"נ רחמין קמי קב"ה כד אזדווג דלא אתדחי קמי אחרא.

כתיב (דברים ג: 26) ויאמר יי' אלי רב לך אל תוסף וגו'. והא אוקימנא אמר ליה קב"ה

משה תבעי לאכחשא עלמא. חמית מן יומך שמשא פלח לסיהרא, חמית מן יומך דישלוט

סיהרא בעוד דשמשא קיימא. אלא הן קרבו ימך [p. 738] למות קרא את יהושע וגו', יתכניש

שמשא וישלוט סיהרא. ולא עוד אלא אי אנת תיעול לארעא יתכניש סיהרא מקמך ולא ישלוט.

ודאי שולטנותא דסיהרא מטא ולא תשלוט בעוד דאנת קיימא בעלמא.

קרא את יהושע והתיצבו באהל מועד ואצונו וגו'. ומאי קאמר, הנך שוכב עם אבותיך

וקם העם הזה וגו', ולא אשכחנא דפקיד קב"ה ליהושע אלא למשה דא"ל כולי האי דכתיב

(שם לא: 7) ועזבני והפר את בריתי וגו' וחרה אפי בו ביום ההוא, ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ולמדה את בני ישראל. אי הכי מהו ואצונו.

[p. 739] אלא במה דאמר לו הנך, אמר ליה קב"ה משה אע"ג דאת תשכוב באבהתך

הנך, את קיימא לאנהרא תדיר לסיהרא כמא דשמשא אע"ג דאתכניש לא אתכניש אלא לאנהרא לסיהרא וכדין אנהיר לסיהרא כד אתכנש. על דא הנך, הנך שכית לאנהרא ודא הוא ואצונו. וכדין אתקשר יהושע לאתנהרא ועל דא לא כתיב ושכבת עם אבותיך.

ויצו את יהושע בן נון ויאמר אליו לעיני כל ישראל חזק ואמץ כי אתה תבא, ולבתר תביא, מה בין האי להאי. אלא חד תבא, לבשרא ליה דייעול לארעא ויתקיים בה, וחד תביא, לבשרא ליה שלטנותא על ישראל, אתבשר על קיומא דגרמיה ואתבשר על שלטנותא דישראל.

[p. 740] ר' שמעון פתח (ישעיה כד: 16) מכנף הארץ זמירות שמענו צבי לצדיק ואומר

רזי לי רזי לי רזי לי אוי לי בוגדים בגדו ובגד בוגדים בגדו. ווי לון לבני עלמא לאינון דלא משגיחין ולא מסתכלין ביקרא דמארייהו ולא מסתכלאן בקדושא עלאה לאתקדשא בהאי עלמא למהוי קדישין בעלמא דאתי.

מכנף הארץ, דא כסותא עלאה קדישא.

זמירות שמענו, כד"א (איוב לה: 10) ולא אמר איה אלוה עושי נותן זמירות בלילה.

זמירות, תושבחן דכנסת ישראל קמי קב"ה. בלילה, בגלותא. בלילה, בזמנא דאיהי אזדמנא ושכיחא לשבחא ליה לקב"ה. ואימתך, מפלגות ליליא ואילך, וכדין זמירות בלילה, תושבחן. זמירות, כד"א (ויקרא כה: 4) לא תזמור, וכתוב (ישעיה כה: 5) זמיר עריצים, אעקרותא מאתרייהו כל אינון תקיפין, דהא כד עייל ליליא כמה עריצים גרדיני נימוסין שכיחן בעלמא אזלין ושאיין בעלמא לקטרגא. מפלגות ליליא אתער רוחא חדא ואעקר לכלהו מאתרייהו ואעבר לון דלא ישלטון.

[p. 741] זמירות שמענו, תושבחן דכנסת ישראל בליליא. וכל דא למה, צבי לצדיק,

לאזדווגא בזווגא חדא לקב"ה [רפד ע"ב] ולא תקדשא בקדושא חדא.

ואומר רזי לי רזי לי, דא הוא רזא עלאה דא הוא רזא קדישא, אבל אוי לי על דרא ועל

עלמא. בוגדים בגדו, דכלהו משקרן ביה, משקרן בגרמייהו, ולא די דמשקרן בגרמייהו ממש אלא אינון בנין דאולידו מתשקרן בההוא שקרא דלהון ואשתכחו פגימין לעילא ותתא.

[p. 742] כיון דאסתכל ישעיהו בהאי כניש לאינון דחלי חטאה ואוליף לון ארח קדישא

לאתקדשא בקדושא דמלכא ולאשתכחא בנייהו קדישין. כיון דאתקדשו אלין אינון בנין

דאולידו אקרון על שמייה הה"ד (ישעיה ח: 18) הנה אנכי והילדים אשר נתן לי יי' לאותות ולמופתים בישראל, פרישאן משאר עמא.

מכנף הארץ זמירות שמענו, בשעתא דעאלו ישראל לארעא וארון קיימא קדישא קמיייהו שמעו ישראל דמסטרא חד דארעא תושבחן בחדו וקל מזמרי עלאי דמזמרי בארעא, כדין צבי לצדיק, תושבחא דמשה הוה בההיא שעתא דבכל אתר דארון הוה שארי בארעא הוה שמעי קלא ואמרי (דברים ד: 44) וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל. אבל אוי לי דבוגדים בגדו, דזמינין ישראל לשקרא בקב"ה ולאתעקרא מארעא זמנא חדא, ובגין דיתאחדו בנייהו שקרא דלהון יתעקרו זמנא תניינא עד דישתלים חובייהו בארעא אחרא.
פרשת הקהל הא אתמר בהיה אם שמוע.

לקוח את ספר התורה הזה ושמתם אותו מצד ארון ברית יי' אלהיכם. אלהיכם, אלהיך, ולא אלהינו, דאמר ר' אבא אמר ר' יהודה מאי דכתיב (שמות ג: 5) כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש הוא, אדמת ודאי דהיינו ארץ החיים. וכתיב אשר אתה עומד עליו, עליו ודאי, היינו בקדמיתא כל שכן לבתר.

[p. 743] תאנא אמר ר' יוסי כתיב והיה שם בך לעד, לעד ודאי דסהיד סהדותא. תלתא

אינון דקיימי בסהדותא לאסהדא ואלין אינון, באר דיצחק, גורל, ואבנא דשוי יהושע. ודאי שירתא סהדותא יתיר מכלא.

אמר ר' יצחק אי הכי ארבע אינון.

אמר ליה ודאי אבל גורל לא כתיב ביה סהדותא. באר דיצחק מנא לן, דכתיב (בראשית

כא: 30) בעבור תהיה לי לעדה וגו'. [p. 744] גורל דכתיב (במדבר כו: 56) על פי הגורל יקום נחלתו, דהא אמר דא ליהודה דא לבנימין וכן בלהו. אבנא דיהושע דכתיב (יהושע כד: 27) והאבן הזאת תהיה לנו לעדה. והכא והיה שם בך לעד, וכתיב וענתה השירה הזאת לפנינו לעד, היא ודאי אסהידת בהו בישראל.

תאנא א"ר אלעזר מאי דכתיב ויכתוב משה את דברי השירה הזאת עד תומם. הכא אית

לאסתכלא ויכתוב משה את השירה הזאת מבעי ליה, מהו את דברי. וכתיב עד תומם, מאיעד תומם. אלא הכי תאנא ברזא דמילי כל אלן מלין דאמר משה כלהו מתגלפי בשמא קדישא וכל אינון מלין הוו אתיין וסלקין ונחתין ומתגלפי תמן כל מלה ומלה הוה אתייה קמיה לאתגלפא על ידוי וקיימא קמיה והיינו דכתיב עד תומם.

[p. 745] אמר ר' אבא כתיב את דברי השירה הזאת, השירה הזאת מבעי ליה, מאי קא

רמיזא. אלא שירתא דקב"ה אמר כד"א שיר השירים אשר לשלמה, והא אוקימנא מלי דתניא

כתיב (תהלים צב: 1) מזמור שיר ליום השבת, ותנינן ליום השבת ממש, שיר דקב"ה אמר. שיר השירים אשר לשלמה, שיר דקב"ה אמר. וכתיב את דברי השירה הזאת, שירה דקב"ה אמר. אלא הכא אית לאסתכלא, התם שיר והכא שירה, דא דכר דא נוקבא. וכי והא תנינן כל נביאי כלהו לגבי משה כקוף בפנייהו דבני נשא ואינון אמרו שיר ומשה אמר שירה. ומנא לן דהאי נוקבא היא, דכתיב וענתה השירה הזאת. [p. 746] ומשה הוה ליה למימר שיר ואינון שירה. [רפה ע"א] אלא דא היא רזא דמלה משה לגרמיה לא קאמר דא אלא לישראל. א"ל ר' שמעון לאו הכי אלא משה ודאי מהכא אשתמודע דאיהו בדרגא עלאה יתיר מכלא. משה סליק מתתא לעילא ואינון נחתו מעילא לתתא. הוא סליק מתתא לעילא כמא דתנינן מעלין בקדש. משה סליק מתתא לעילא בגין דאמר שירה תושבחתא דמטרוניתא משבחת למלכא, ומשה במלכא אתאחד. ואינון נחתו מעילא לתתא בגין דאמרו שיר דהוה שבחא דמשבח מלכא למטרוניתא ואינון במטרוניתא אתאחדו. ועל דא בהאי אשתמודע שבחא דמשה יתיר מכלהו והיינו דכתיב (שמות טו: 1) אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת, שירתא דמטרוניתא. למאן, ליי. ובגין כך הכא ויכתוב משה את דברי השירה הזאת וגו'. וענתה השירה הזאת. וענתה השירה הזאת, וענו הדברים האלה מבעי ליה. אלא רזא דמלה כמה דאוקימנא דכתיב (איוב כ: 27) וארץ מתקוממה לו. ומשה בכלא אסתכל ועל דא אמר שירה בגין לאתאחדא מלין באתר דא למהוי עלייהו דינא דכתיב וענתה השירה הזאת בפניו. ולמה, דכתיב כי ידעתי את יצרו, וכתיב כי ידעתי כי השחת תשחיתון וסרתם מן הדרך, וכד תעבדון דא מיד וענתה השירה הזאת.

[p. 747] ת"ח כתיב (שם) יגלו שמים עונו, לא יתיר אבל וארץ מתקוממה לו, בהאי דינא יתעביד למאן דאתעביד.

כתיב (שמואל ב כב: 1) וידבר דוד ליי את דברי השירה הזאת. השתא תושבחתא דדוד הוא בגין דאמר שירה מתתא לעילא וזכה להאי ולא אמר האי בר בסוף יומין דהוה בשלימו יתיר. מאי בשלימו יתיר, כמה דתנינן אל תאמן בעצמך עד יום מותך. והכא אימתני זכה דוד למימר שירתא מתתא לעילא, בסוף יומיו דהוה בנייחא מכל סטרוי דכתיב (שם) ביום הציל יי אותו מכף כל אויביו וגו'.

אמר ר' שמעון שירתא מעליא מכלא מאי היא, כמא דתנינן ברזא דמתניתין במלין ובעובדא הכי הוא מתתא לעילא ומעילא לתתא ובתך לכוונא בלבא ולקשרא כלא בחד קשרא. [p. 748] מנא לן, ממה. בקדמיתא כתיב (דברים לב: 3) כי שם יי אקרא. מאי אקרא, כמא דכתיב (ויקרא א: 1) ויקרא אל משה, דא שכינתא. לבתר הבו גדל לאלהינו, ודא מלכא עלאה.

לבתר נחית בדרגוי עד הכא דכתיב צדיק וישר. לבתר קשיר קשרא מהימנותא ואמר הוא, ודא הוא קשרא דכלא.

בגין כך בעי בר נש לסדרא שבחא דמאריה כהאי גוונא. מתתא לעילא לסלקא יקרא דמאריה לאתר דשקיו דעמיקא דבירא נגיד ונפיק. לבתר ינגיד לאמשכא מעילא לתתא מההוא שקיו דנחלא לכל דרגא ודרגא עד דרגא בתראה לאמשכא ברכאן לכלא מעילא לתתא. לבתר בעי לקשרא קשרא בכלא קשרא דמהימנותא ודא הוא ב"נ דאוקיר לשמא קדישא לשמא דמאריה, ועל דא כתיב (שמואל א ב: 30) כי מכבדי אכבד, אכבד בעלמא דין, אכבד בעלמא דאתי.

ובזוי יקלו. מאי ובזוי יקלו, דא הוא מאן דלא ידע לאחדא שמא קדישא ולקשרא קשרא דמהימנותא ולאמשכא ברכאן לאתר דאצטריך ולאוקיר שמא דמאריה, וכל מאן דלא ידע לאוקיר שמא דמאריה טב ליה דלא אברי.

[p. 749] א"ר יהודה ובזוי יקלו, מאן דלא ידע לאוקיר למאריה ולא אתכוון באמן דתנינן גדול העונה אמן יותר מן המברך, והא אוקימנא קמיה דר' שמעון דאמן משיך ברכאן ממבועא למלכא וממלכא למטרוניתא, דא כנסת ישראל. ובאתוון גליפן דרבי אלעזר מאלף למ"ם וממ"ם לנו"ן. כיון דמטו ברכאן לנו"ן מתמן נגדין [רפה ע"ב] ונפקין ברכאן לעלאי ותתאי ומתפשטי בכלא וקלא נפיק אתשקיין משקיותא דברכן דאפיק פלניא עבדא דמלכא קדישא.

וכד ישראל לתתא משמרין לאתבא אמן ולכוונא לבייהו כמה דאצטריך כמה פתחין דברכאן פתיחן לעילא, כמה טבאן משתכחאן בכלהו עלמין, כמה חדו בכלא. מאי אגר להו לישראל דגרמין האי, אגר להו בעלמא דין ובעלמא דאתי. בעלמא דין בשעתא דעאקין להו לישראל ומצלן צלותא קמי מאריהון קלא מכרזא בכלהו עלמין (ישעיהו כו: 2) פתחו שערים ויבוא גוי צדיק שומר אמונים, אל תקרי אמונים אלא אמונים. פתחו שערים, כמא דישראל פתחין לכן תרעין דברכאן כך השתא פתחו שערים ויתקבל צלותהון מאינון דעאקין להו. [p. 750] האי בעלמא דין. בעלמא ההוא מאי, דכד יפוק ב"נ מהאי עלמא דהוא בר נש דהוה שומר לאתבא אמן—מאי שומר, כלומר נטיר ההוא ברכה דאמר ההוא מברך ומחכה ליה לאתבא אמן כמא דאצטריך—נשמתי סלקא ומכרזי קמיה פתחו שערים כמא דאיהו הוה פתח תרעין כל יומא כד הוה שומר אמונים.

א"ר יוסי מאי אמן.

א"ר אבא הא אוקימנא כלא. אמן אקרי מבועא דההוא נחלא דנגיד, אמן אקרי דכתיב (משלי ח: 30) ואהיה אצלו אמן, אל תקרי אמן אלא אמן. קיומא דכלא ההוא נחלא דנגיד

ונפיק אמן אקרי דתניא (תהלים מא: 14) מן העולם ועד העולם, עולם דלעילא עולם דלתתא.
אוף הכא אמן ואמן, אמן דלעילא ואמן דלתתא והא אוקימנא אמן באינון אתוון.
[p. 751] ר' שמעון אמר אלף עמיקא דבירא דכל ברכאן מתמן נבעין ונפקין ומשתכחין.
מ"ם נהרא דנגיד ונפיק ואקרי מ"ם וההוא רזא תנינן מ"ם פתוחה מ"ם סתומה כמה
דאוקימנא לסרבה המשרה. נו"ן פשוטה כללא דתרין נונין, נו"ן פשוטה נו"ן כפופה. נו"ן פשוטה
כללא דאת וא"ו כללא דנו"ן כפופה. בגין כך כלא אקרי ו' ו' נ'.
ברזא דמתניתא הכי תאנא ו' דכר, ו' פשוטה כללא דדכר ונוקבא, ו' כפופה בכללא
דפשוטה היא. [p. 752] ובספרא דרב המנונא סבא מ"ם דהכא נוטריקון מל"ך והיינו אמן
נוטריקון א"ל מ"לך נ"אמן כללא דכלא, ושפיר הוא והא אתמר.
תאנא כל מאן דשמע ברכה מההוא דמברך ולא אתכוון לאמן עליה נאמר ובוזי יקלו,
כד"א (מלאכי א: 6) לכס הכהנים בוזי שמי. ובשעתא דאצטריך מאי עונשיה, במא דלא פתח
ברכאן לעילא כך לא פתחין ליה, ולא עוד אלא כד נפיק מהאי עלמא מכרזי קמיה ואמרי טרוקו
גלי קמיה דפלניא, לא ליעול לא תקבלון ליה, ווי ליה ווי לנפשיה.
תאנא חייבין דגיהנם כלהו סלקין במדורין ידיעין וכמה פתחין אית ליה לגיהנם וכלהו
פתחין לקבלי פתחין דגן עדן ובשעתא דאפקי לאינון חייביא דקבילו עונשייהו אינון פתחין
פתחין ושאיבין לון לבר. וכלהו פתחין בשמהן אקרון לקבליהון פתחין דגן עדן וכל פתחא ופתחא
אקרי בשמא לקבלי ההוא פתחא דגיהנם, ואשתמודען פתחין לקבליהון פתחין אינון פתחין
דג"ע.
[p. 753] בגיהנם אית מדורא בתראה תתאה מכלהו, וההוא מדורא הוי מדורא על
מדורא ואקרי (איוב י: 22) ארץ עיפחה. מאי עיפחה, כד"א (שמות כח: 16) רבוע יהיה כפול,
ומתרגמינן מרבע יהא עיף. אוף הכא עיפחה כלומר כפולה. וההוא אקרי שאול תחתית, שאול
הוא מדורא חד, תחתית הוא מדורא תתאה, ובגין כך אקרי ארץ עיפחה תחתית ואקרי אבדון,
ועל דא כתיב (משלי טו: 11) שאול ואבדון, וכלהו מדורין לא איכפלו כלומר לא עייפין בר מהאי.
ותאנא מאן דנחית לאבדון [רפו ע"א] דאקרי תחתית לא סליק לעלמין וההוא אקרי
גבר דאשתצי ואתאביד מכלהו עלמין. ותאנא לההוא אתר נחתין לההוא גבר דמבזה לאתבא
אמן, ואמן סגיאן אתאבידו מניה דלא חשיב להו, דיינין ליה בגיהנם ונחתין ליה בההוא מדורא
דלית בה פתחא ואתאביד ולא סליק מתמן לעלמין, ועל דא כתיב (איוב ז: 9) כלה ענן וילך כן
יורד שאול לא יעלה.

[p. 754] ולא והא כתיב (יונה ב: 3) מבטן שאול שועתי שמעת קולי, וכתוב (שמואל א

ב: 6) מוריד שאול ויעל. אלא הכא שאול, התם תחתית, ואוקימנא הא דאהדר ביה הא דלא אהדר ביה.

א"ר יוסי מאי דכתיב (ירמיה ב: 13) כי שתים רעות עשה עמי אותי עזבו מקור מים חיים לחצוב להם בורות בורות נשברים אשר לא יכילו המים. אותי עזבו מקור מים חיים, דא הוא דלא בעי לקדשא שמיה דקב"ה באמן. מאי עונשייהו, כתיב לחצוב להם בורות בורות נשברים, דנחתין לגיהנם דרגא בתר דרגא עד דנחתין לאבדון דאקרי תחתית.

ואי הוא קדיש שמא דקב"ה לכוונא ביה כדקא יאות סליק דרגא בתר דרגא לאתענגא מההוא עלמא דאתי דנגיד תדיר ולא פסיק הה"ד (תהלים לא: 24) אמונים נוצר יי וגו'. תאנא שירה משיך ברכא מעילא לתתא עד דישתכחון ברכאן בכלהו עלמין. א"ר יוסי זמינן אינון ישראל למימר שירתא שלימתא שירה דכליל כל שאר שירין הה"ד (ישעיה יב: 4) ואמרתם ביום ההוא הודו [p. 755] ליי קראו בשמו הודיעו בעמים עלילותיו וגו'.

א"ר אלעזר זמינן ישראל לזמרא שירתא מתתא לעילא ומעילא לתתא ולקשרא קשרא מהימנותא דכתיב (במדבר כא: 17) אז ישיר ישראל את השירה הזאת, אז שר לא כתיב אלא אז ישיר, וכן כלהו כהאי גוונא. את השירה הזאת, מתתא לעילא.

עלי באר ענו לה. עלי באר, כלומר סק לאתריך לאתחברא בבעליך, דא הוא מתתא לעילא, ולבתר מעילא לתתא דהא עד השתא בגלותא אשתכחת עמנא.

באר חפרוה שרים, דאולידו לה אבא ואימא, הא לעילא. כרוה נדיבי העם, אליון אבהו דאקרון נדיבי עמים. כרוה, אתר לאזדווגא בה מלכא בברכן. ובמה הוא זווגא, במחוקק, דא יסוד. במשענותם, דא נצח והוד, הא מעילא לתתא.

[p. 756] וממדבר מתנה וממתנה נחליאל ומנחליאל במות, הא קשרא שלימתא קשרא

דמהימנותא קשרא קיימא דכלא ביה.

בההוא זמנא כתיב (זכריה יד: 9) והיה יי למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה יי אחד ושמו אחד, וכתוב (תהלים קכו: 3-2) אז ימלא שחוק פינו ולשונו רנה, אז יאמרו בגוים הגדיל יי לעשות עם אלה.

פרשת האזינו

[רפו ע"א] [p. 757] רבי יהודה פתח (שיר ה: 5-6) קמתי אני לפתוח לדודי ודודי חמק עבר וגו'. מה כתיב לעילא, אני ישנה ולבי ער קול דודי דופק פתחי לי. אני ישנה, אמרה כנסת ישראל אני ישנה מפקודי אורייתא בזמנא דאזילנא במדברא. ולבי ער, לאעלא לארעא למעבד להו דהא כל פקודי אורייתא בארעא משתכחין.

קול דודי דופק, דא משה דאוכח להו לישראל בכמה ויכוחין [רפו ע"ב] בכמה קטטין דכתיב אלה הדברים וגו', [p. 758] (דברים ט: 7) ממרים הייתם עם יי', (שם: 8) ובחורב הקצפתם את יי' וגו' הה"ד (שיר ה: 2) דופק.

ועכ"ד דמשה אוכח להו לישראל ברחימותא דבר מלוי דכתיב (דברים ז: 6) כי עם קדוש אתה ליי' אלהיך ובך בחר יי' אלהיך להיות לו לעם סגולה וגו', (שם יד: 1) בניס אתם ליי' אלהיכם, (שם ד: 4) ואתם הדבקים ביי'. ועל דא (שם כז: 10) ושמעת בקול יי' אלהיך, (שם ז: 8) כי מאהבת יי' אתכם וגו' הה"ד (שיר ה: 2) פתחי לי אחותי רעיתי יונתי תמתי.

מה כתיב לעילא, (שם: 5-6) קמתי אני לפתוח לדודי וגו' ודודי חמק עבר. אמרו ישראל בעוד דהוינא זמינין למיעל לארעא ולקבלא אינון פקודי אורייתא על ידוי דמשה מה כתיב, ודודי חמק עבר, דכתיב (דברים לד: 5) וימת שם משה עבד יי'. בקשתיהו ולא מצאתיהו, דלא הוה דרא כדרא דמשה דקב"ה יעביד להו נימוסין כמה דעביד על ידוי.

[p. 759] ר' יצחק אמר קמתי אני לפתוח לדודי ודודי חמק עבר, דא קב"ה דכל יומוי דמשה לא בעא מלאכא ושליחא לדברא עמיה. זכאה חולקיה דקב"ה אסתכס לרעותא דמשה. בתר דשכיב מה כתיב, וירא מלאך יי' אל יהושע, וכתביב ויפול יהושע על פניו ארצה וישתחו ויאמר לו מה אדוני מדבר אל עבדו.

משה הוה שמע קלא קדישא דמלכא עלאה ולא מזדעזע וכ"ש מלאכא דלא בעי לחשבא ליה בלביה ולא קבליה.

ת"י כתיב ויאמר לא כי אני שר צבא יי' עתה באתי, ביומוי דמשה רבך אתינא ולא קבלני. ביה שעתא ידעו ישראל שבחא דמשה, בההוא זמנא בעו ישראל לקב"ה ולא אזדמן להו הכי כיומוי דמשה הה"ד בקשתיו ולא מצאתיו קראתיו ולא ענני.

האזינו השמים. רבי חייא אמר זכאה חולקיה דמשה יתיר על כל בני עלמא. ת"י כתיב (ישעיה א: 2) שמעו שמים והאזינו ארץ כי יי' דבר. בישעיה דהוה רחיקא יתיר מן מלכא כתיב

שמעו שמים [p. 760] והאזיני ארץ, משה דהוה קריב יתיר למלכא כתיב האזיני השמים, ותשמע הארץ וגו'.

תאנא בהווא שעתא דאמר ישעיה שמעו שמים והאזיני ארץ כמה גרדיני טהירין אזדמנו לתברא רישיה, נפקא קלא ואמר מאן הוא דין דבעי לארעשא עלמין, עד דפתח ואמר לאו אנא ולא דידי אלא כי יי' דבר ולא אנא.

משה מה כתיב, האזיני השמים ואדברה, אנא ולאן אחרא, ואדברה בלא דחילו. ותשמע הארץ אמרי פי, ולא מאחרא. זכאה חולקיה.

א"ר אבא באתוון גליפן דרי אלעזר, האזיני השמים ואדברה ותשמע הארץ, הכא אתרמיזא שמא דקודשא עלאה.

ר' יוסי אמר תו מה בין משה ליסעיהו. משה אמר האזיני השמים, השמים, אינון דאשתמודען, השמים דאקרון שמא דקב"ה. ותשמע הארץ, ההיא דאשתמודעא. ישעיהו כתיב שמעו שמים ולא השמים, והאזיני ארץ ולא הארץ. ועם כל דא בעו לאענשא ליה עד דאמר כי יי' דבר. ומשה אמר כולי האי וכתיב ואדברה, אמרי פי, האזיני השמים ואדברה וגו'.

[p. 761] רבי יצחק פתח (שיר ב: 3) כתפוח בעצי היער כן דודי בין הבנים וגו'. כתפוח

בעצי היער, זכאה חולקהון דישראל מכל שאר עמין דהא כל שאר עמין אתיהיבו לרברבן ממנן בשלטנותא עלייהו וישראל קדישין זכאה חולקהון בעלמא דין ובעלמא דאתי דלא יהיב לון קב"ה לא למלאכא ולא לשליטא אחרא אלא הוא אחיד לון לחולקיה הה"ד כי חלק יי' עמו, וכתיב (תהלים קלה: 4) כי יעקב בחר לו ישראל לסגולתו.

כתפוח בעצי היער, מה תפוח מתפרשא בגוונוי על כל שאר אילני חקלא כך קב"ה מתפרש ואתרשים על כל חילין עלאין ותתאין, בגין כך יי' צבאות שמו, אות הוא בכל חילא דלעילא.

ת"י קב"ה כתפוח דאית ביה תלת גוונין, כנסת ישראל כשושנה. מאן שושנה.

[p. 762] א"ר אבא שושנה סתם, שושנה דאתכלילת בשית טרפי, שושנה דגווניה סומק

וחוור, וכלא הוא תרין גוונין סומק וחוור, הכי כנסת ישראל.

קב"ה כתפוח, כנסת ישראל כשושנה, והכי אמרת כנסת ישראל (שיר ח: 5) תחת התפוח

עוררתיך. תחת התפוח [רפז ע"א] באן אתר הוא, אלא אליו אבהו.

ר' יוסי אמר דא יובלא.

ר' אבא אמר כלא שפיר אבל אליו אבהו דאמרן, אליו אינון תלתא גוונין דמתחברן

בתפוח.

ר' יצחק אמר באן אתר אתכלילת כנסת ישראל בשושנה. באינון נשיקין דרחימותא דאתדבקת במלכא עלאה נטלא תרי שושנים כד"א (שיר ה: 13) שפתותיו שושנים, ובגין כך אמרה כנסת ישראל (שם א: 2) ישקני מנשיקות פיהו, כד"א (בראשית מא: 40) ועל פיך ישק כל עמי, בגין דאתכלילת בשושנים.

[p. 763] ר' יהודה אמר קב"ה שמים אקרי ובגין דאקרי שמים כל אינון רקיעין דאתכלילן בשמא דא שבעה אינון וכד מתתברן כחדא אקרונ שמים ואקרונ שמא דקב"ה. מאן אינון רקיעין, כמה דתנין וילון, רקיע, שחקים, זבול, מעון, מכון, ערבות. באגדתא דבי רבי המנונא סבא הכי תנין.

ר' יצחק אמר הני ברייתא דבי רב סבא וסגיאין אינון בכל הני גוויי כמה דתנין. אמר ר' שמעון תנינא ברייתא דלבר דכל הני שבעה כתרין דמלכא לקבליהון שריין שבעה רקיעין ושבעה ככבים דרהיטין ואזלין, וקרו להו שמהן בשמהן ואע"ג דשוויין כלהו כסאי דרקיעין ושבעה ככבים. שבתאי, צדק, מאדים, חמה, נוגה, כוכב, לבנה. ושוויין אלין [p. 764] לקביל אלין בכסויא דמילי לגבי אינון דכתיב (ישעיה מז: 13) יעמדו נא ויושיעוך הוברי שמים החוזים בככבים. כלהו מילי מתכסיין ואע"ג דלאו אורחי דאורייתא. ואנן בתר אורחין דאורייתא קא אזלינן כמה דכתיב (בראשית כו: 18) ויקרא להם שמות כשמות אשר קרא להם אביו. כמה דמליל קב"ה אזלינן ובתריה אזלינן כמה דכתיב (דברים כח: 9) והלכת בדרכיו. אמר רבי יוסי פשיטין מלין לגבי דחברייא ואשתמודען מלי ואע"ג דאתכסיאו. א"ל והכי תנן כמה דא"ר יהודה א"ר חייא לקמן והכי אוליפן מאינון ברייתא דתנא ביומוי דשלמה מלכא קיימא סיהרא באשלמותא, ובאתרין סגיאין אשתמודען מלי דאינון ברייתי.

אמר ר' שמעון ארימית ידי בצלו לקדישא עלאה דמלין אלין אתגליאו על ידי בההוא עלמא כמה דאתכסיאו [p. 765] בלבאי, ולית אנן באינון ארחין דאינון ברייתי דאורחין דאורייתא נקטינן.

תאנא א"ר יהודה מאן לך רב בחכמתא כדוד מלכא ושלמה מלכא בהאי כתרא אשתמודע בברייתא אינון. סיהרא קרייה דוד מלכא צדק דהא דיליה הוא דכתיב (תהלים קיח: 19) פתחו לי שערי צדק. שלמה מלכא הכי נמי. ואיהו אקרי צדק ושמשא דאקרי בריתי איהו אקרי משפט, ואינון כורסיא יקרא דמלכא דכתיב (שם פט: 15) צדק ומשפט מכון כסאך. צדיק וצדק הכי נמי בחד דרגא הוו.

תאנא שבעה כתרין אוקמוה תשעה אקרונ, ואפילו באינון ברייתי שבעה רקיעין אינון תשעה הוו.

אמר ר' שמעון עד אימתי יקרון חברייה בהני מילי, הא אנן בתר קב"ה אזלינן ואנן ידעי מילי והא אתגלי על ידן מה דלא אתגלי לקדמאי. מכאן ולהבא כל הני מילי וכל אינון ברייתי סליקו להו לאינון דלא עאלו ונפקו, ובגיני כך אתיין לשאלא, וכד ישאלון יימרון חברייה ווי לדרא דר' שמעון אסתלק מניה. אבל ת"ח מכאן ולהלא לא יהא דרא כדרא דא ולא אורייתא אתגלי על חברייה.

[p. 766] ת"ח דרא בתראה די נפקו ממצרים ידעו כלא דהא משה גלי לון כל אינון

ארבעין שנין דהוו במדברא כמה דאמינא.

תאנא א"ר יצחק ואף משה לא גלי דא אלא בההוא יומא דהוה סליק מעלמא דכתיב (דברים לא: 2) בן מאה ועשרים שנה אנכי היום, בההוא יום ממש, ועכ"ד לא אמר עד דיהבו ליה רשות דכתיב (שם: 19) ועתה כתבו לכם את השירה הזאת. וכד גלי לא אמר האזינו ישראל אלא האזינו השמים.

א"ר יוסי כתיב את השירה, וכי שירה אתקרי.

א"ר יצחק ודאי שירה, מה [רפז ע"ב] שירה אתמשך ברוח קדישא מעילא לתתא אוף

הכא מלין אליו אתמשכן ברוח קדישא מעילא לתתא, ובגין כך אמר משה שירה.

ת"ח כולי האי אמר משה וקרא לעלאי עד לא יימא מלה דכתיב האזינו השמים. וכל כך

למה, משום כי שם י"י אקרא. עד דיימא מלה ארעישן כלהו עלמין.

תניא בההיא שעתא דאמר משה האזינו השמים אתרגישו עלמין, נפק קלא ואמר משה

משה אמאי את מרעיש כלא, את בריה דבר נש ובגינד אתרגישו עלמין. פתח ואמר כי שם י"י

אקרא, בההיא שעתא אשתככו ואציתו מלוי.

אדרא זוטא

[רפז ע"ב] [p. 767] תאנא בההוא יומא דאתכנישו חברייא לבי ר' שמעון והוה מסדר

מלוי לסלקא מעלמא, והוה קמיה ר' אלעזר בריה ור' אבא ושאר חברייא והוה מליא ביתא, זקיף עינוי ר' שמעון וחמא דאתמלי ביתא.

בכה ר' שמעון ואמר בזמנא אחרא כד הוינא בבי מרעי הוה רבי פנחס בן יאיר קמאי ועד דברירנא דוכתאי אוריכו לי עד השתא, וכד תבנא אסחר אשא מקמאי ומעלמין לא אתפסק ולא הוה עאל בר נש אלא ברשותא, והשתא חמינא דאפסק והא ביתא אתמליא.

[p. 768] עד דהווי יתבי פתח עינוי ר' שמעון וחמא מאי דחמא ואסחר אשא בביתא. נפקו

כולהו ואשתארו רבי אלעזר ורבי אבא ושאר חברייא יתבו אבראי.

אמר ר' שמעון לרבי אלעזר בריה פוק חזי אי הכא רבי יצחק דאנא מערבנא ביה. אימא

ליה דיסדר מלוי ויתוב לגבאי, זכאה חולקיה.

קס ר' שמעון ויתבי וחדי וחייד. אמר אן אינון חברייא. קס רבי אלעזר ואעיל לון, יתבו

קמיה. זקיף ידוי ר' שמעון וצלי צלותא והוה חדי. אמר אינון חברייא דאשתכחו בבי אדרא

אזדמנון הכא.

[p. 769] נפקו כלהו ואשתארו רבי אלעזר בריה ורבי אבא ורבי יהודה ורבי יוסי בר'

יעקב ורבי חייא. אדהכי עאל רבי יצחק. אי"ל ר' שמעון כמה יאות חולקך, כמה חידו בעי

לאתוסף לך בהאי יומא. יתיב רבי אבא בתר כתפוי ורבי אלעזר קמיה.

אמר ר' שמעון הא שעתא שעתא דרעותא הוא ואנא בעינא למיעל בלא כסופא לעלמא

דאתי והא מלין קדישין דלא גלינא עד השתא בעינא לגלאה קמי שכינתא עד לא יימרון דהא

בגריעותא אסתלקנא. ועל האי טמירין הווי בלבאי למיעל בהו לעלמא דאתי. וכך אסדרנא לכו,

רבי אבא יכתוב ורבי אלעזר ברי ילעי ושאר חברייא ירחשון בלביהו.

קס רבי אבא מבתר כתפוי ויתבי רבי אלעזר בריה. אי"ל קום ברי דהא אחרא יתיב

בההוא אתר. קס רבי אלעזר. אתעטף ר' שמעון ויתבי.

[p. 770] פתח ואמר (תהלים קטו: 17-18) לא המתים יהללו יה ולא כל יורדי דומה

ואנחנו נברך יה וגו'. לא המתים יהללו יה, הכי הוא ודאי אינון דאקרון מתים דהא קבי"ה חי

אקרי והוא שארי בין אינון דאקרון חיים ולא עם אינון דאקרון מתים. וסופיה דקרא כתיב ולא

כל יורדי דומה, וכל אינון דנחתין לדומה בגיהנם ישתאבון. שאני אינון דאקרון חיים דהא

קבי"ה בעי ביקריהון.

אמר ר' שמעון כמה שניא דא שעתא [רפח ע"א] מאדרא דבאדרא אזדמן קב"ה ורתיכו והשתא הא קב"ה הכא ואתי עם אינון צדיקיא דבגנתא דעדן מה דלא אערעו באדרא. וקב"ה בעי ביקריהון דצדיקיא יתיר על דיליה כמה דכתיב בירבעם דהוה מקטר נפלח לע"ז וכיון דאושיט ידיה לקבליה דעדו נביאה כתיב (מלכים א יג: 4) ותיבש ידו, ועל דפלח לע"ז לא כתיב אלא על דאושיט ידיה לקבליה דנביאה. והשתא קב"ה בעי ביקרא דילהון וכלהו אתיין עמיה.

[p. 771] אמר הא רב המנונא סבא הכא וסחרניה שבעים זקנים גליפין בעטרוי מנהרין כל חד מזיהרא דזיוא דעתיקא קדישא סתימא דכל סתימין דהוא אתי למשמע בחדוותא אלין מלין דאנא אימא.

עד דהוה יתיב אמר הא רבי פנחס בן יאיר הכא, אתקיננו דוכתיה. אזדעזעו חברייה דהוה תמן וקמו ויתבו בשיפולי ביתא ורבי אלעזר ורבי אבא אשתארו קמיה.

אמר ר' שמעון אילו כמה דהוינא באדרא אשתכחנא דכל חברייה הוה אמרי ואנא עמהון, והשתא אנא בלחודאי, וכלהו צייתין למלי עלאין ותתאין. זכאה חולקי יומא דא. פתח ר' שמעון ואמר (שיר ז: 11) אני לדודי ועלי תשוקתו. כל יומין דאתקטנא בהאי עלמא בחד קטירא איקטנא ביה בקב"ה ובגין כך השתא עלי תשוקתו, הוא וכל סיעתא קדישא דא למשמע בחדא מלין סתימין ושבחא דעתיקא קדישא סתימא דכל סתימין. פריש [p. 772] ואתפרש מכלא ולא פריש דהא כלא ביה מתדבקן והוא מתדבק בכלא. הוא הוא כלא, עתיקא דעתיקין סתימא דכל סתימין אתתקן ולא אתתקן. אתתקן בגין לקיימא כלא, ולא אתתקן בגין דלא שכח.

כד אתתקן אפיק תשעה נהירין דלהטין מניה מתקונוי ואינון נהירין מתלהטין ואזלין ומתפשטין לכל עיבר, כבוצינא עילאה דמתפשטין מניה נהורין לכל עיבר, ואינון נהורין דמתפשטין כד יקרבו לן למנדע לון לא שכח אלא בוצינא בלחודאי. כך הוא עתיקא קדישא בוצינא עלאה סתימאה דכל סתימין ולא שכח בר אינון נהירין דמתפשטין דמתגליין וטמירין ואינון אקרון שמא קדישא ובגין כך כלא חד.

ומה דאמרן חברנא בספרי קדמאי דאינון דרגין דאתבריאן בעתיקא קדישא דאתגלי בהו בכל חד וחד משום דאינון תקונין דעתיקא קדישא, לאו השתא עידנא להני מילי דהא אמינא לון באדרא קדישא, וחמינא מה דלא ידענא הכי ואיסתים בלבאי מלה, והשתא אנא בלחודאי אסהידנא קמי מלכא וכל הני זכאי קשוט דאתו למשמע מלין.

[p. 773] גולגלתא חיורא דרישא לאו ביה שירותא וסיומא, קולטרא דקטפוי דאתפשט ואתנהיר ומניה ירתן צדיקיא ארבע מאה עלמין דכסופין לעלמא דאתי. מהאי קולטרא

דקטפא דהוא גולגלתא חוורא נטיף טלא כל יומא לההוא זעיר אנפין לאתר דאקרי שמים וביה זמינין מיתייא לאחייא לזמנא דאתי דכתיב (בראשית כז: 28) ויתן לך האלהים מטל השמים. ואתמלייא רישיה וכל חקל תפוחין נטיפין מההוא טלא.

[p. 774] האי עתיקא קדישא טמיר וגניז וחכמתא עלאה סתימאה בההוא גולגלתא משתכח ולא משתכח. ודאי בהאי עתיקא לא אתגלייא אלא רישא בלחודוי בגין דאיהו רישא לכל רישא. ראשיתא דההיא חכמתא עלאה ביה סתים ואקרי מוחא עלאה, מוחא סתימאה, מוחא דשכיך ושקיט, ולית דידע ליה בר איהו.

תלת רישין אתגלפן דא לגו מן דא, ודא לעילא מן דא. רישא חדא חכמתא סתימאה דאתכסייא ולא מתפתחא וחכמה דא סתימאה רישא לכל רישי דשאר חכמות. רישא עלאה עתיקא קדישא סתימא דכל סתימין. רישא לכל רישא, [רפח ע"ב] רישא דלא רישא ולא ידיע ולא אתידע מה דהוי ברישא דא דלא אתדבק בחכמתא ולא בסוכלתנו, ועל האי אקרי (במדבר כד: 11) ברח לך אל מקומך, (יחזקאל א: 14) והחיות רצוא ושוב. ובגין כך עתיקא קדישא אין אקרי דביה תלייא אין.

[p. 775] כל אינון שערי וכל אינון נימין ממוחא סתימאה תליין וכלהו שעיעין בשקולא ולא אתחזי קדלא. כלא הוא בגין דהאי עתיקא קדישא בחד הוי, כלא בחידו לא שניא מרחמי לעלמין. בתלת עשר אשתכח בגין דהאי חכמתא סתימאה ביה מתפרש תלת זמנין לארבע ארבע והוא עתיקא כליל לון ושליט על כלא.

חד ארחא דנהיר בפלגותא דשערי דנפקי ממוחא הוא ארחא דנהירין ביה צדיקייא לעלמא דאתי דכתיב (משלי ד: 18) וארח צדיקים כאור נגה, ועל דא כתיב [p. 776] (ישעיה נח: 14) אז תתענג על יי. ומהאי ארחא מתנהרין כל שאר ארחין דתליין בזעיר אנפין. האי עתיקא סבא דסבין, כתרא עלאה לעילא דמתעטרין כל עטרין וכתרין. מתנהרין בוצינין ומתלהטין והוא הוא בוצינא עלאה טמירא דלא אתידע וכל שאר בוצינין מניה מתלהטן ומתנהרין.

האי עתיקא אשתכח בתלת רישין וכלילין בחד רישא, וההוא רישא עלאה לעילא לעילא. ובגין דעתיקא קדישא אתרשים בתלת כל שאר בוצינין דנהירין בתלת. עוד עתיקא קדישא אתרשים בתרין, כללא דעתיקא בתרין הוא, כתרא עלאה דכל עלאין רישא דכל רישין וההוא דהוי לעילא מן דא דלא אתידע. כך כל שאר בוצינין סתימין בתרין. [p. 777] עוד עתיקא אתרשים ואסתים בחד והוא חד וכלא הוא, כך כל שאר בוצינין מתקשרן ומתהדרן בחד ואינון חד וכלא הוא.

מצחא דאתגלי בעתיקא קדישא רצון אקרי דהא רישא עלאה דא סתים סתים לעילא
דלא אתידע פשיט חד טורנא בסימא יאה דאתכליל במצחא, ובגין דאיהו רעוא דכל רעוין
אתתקן במצחא דאתגלייא בבוסיטא, וכד דא אתגלייא רעוא דרעוין משתכחין בכלהו עלמין
וכל צלותין דלתתא מתקבלין ומנהרין אנפוי דזעיר אפין וכלא ברחמי אשתכח. ובגין דכל דינין
אתטמרן ואתכפיין בשבתא בשעתא דצלותא דמנחה דהוא עידן דכל דינין מתערין אתגלייא
האי מצחא ואתכפיין כל דינין ואתכחו רחמין. ובגין כך אשתכח בלא דינא לא לעילא ולא
לתתא ואפילו אשא דגיהנם אשתקע באתריה ונייחין חייביא.

[p. 778] ועל דא אתוסף נשמתא דחדו בשבתא ובעי בר נש למחדי בתלת סעודתי
דשבתא דהא כל מהימנותא וכל כללא דמהימנותא ביה אשתכח, ובעי בר נש לסדרא ולמיכל
תלת סעודתא דהימנותא ולמחדי בהו.

אמר רבי שמעון אסהידנא עלי לכל אלין דהכא דהא מן יומאי לא בטילנא אלין תלת
סעודתא ובגיניהון לא אצטריכנא לתעניתא בשבתא ואפילו ביומא אחרא לא אצטריכנא כ"ש
בשבתא, דמאן דזכי בהו זכי הימנותא שלימתא. חד סעודתא דמטרוניתא וחד סעודתא דמלכא
וחד סעודתא דעתיקא קדישא סתימא דכל סתימין ובההוא עלמא יזכי להו לאלין.
[p. 779] האי רצון כד אתגלייא נהרין כל דינין ואתכפיין משלשוליהון.

תקונא דעתיקא קדישא אתתקן בתקונא חד כללא דכל תקונין והיא חכמה עלאה
סתימאה כללא דכל שאר, והאי אקרי עדן עלאה סתימאה דכל סתימין והוא מוחא דעתיקא
והאי מוחא אתפשט לכל עיבר, מניה אתפשט לעדן אחרא ומהאי עדן אתגלף.
וההוא [רפט ע"א] רישא סתימא דברישא דעתיקא דלא אתידע כד פשיט חד טורנא
דהוא לאתנהרא בטש בהאי מוחא ואתגלף ואתנהיר בכמה נהירין ואפיק וארשים בבוסיטא דא
בהאי מצחא ואתרשים ביה חד נהורא דאקרי רצון. והאי רצון מתפשט לתתא בדיקנא עד ההוא
אתר דמתישבא בדיקנא ואקרי חסד עלאה, ובהאי רצון כד אתגלייא מסתכלין מארי דדינא
ומתכפיין.

[p. 780] עינוי דרישא דעתיקא קדישא תרין כחד שקילין דאשגיחין תדירא ולא נאים
דכתיב (תהלים קכא: 4) הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל, ישראל קדישא. בגין כך לא גבינין
על עינא ולא כסותא.

ההוא מוחא אתגליף ונהיר בתלת חוורין דעינא. בחוורא דא מסתחיין עינין דזעיר אנפין דכתיב (שיר ה: 12) רוחצות בחלב דהא חוורא קדמאה ושאר חוורין אסתחיין ונהרין לשאר בוצינין.

מוחא אקרי נביעא דברכתא נביעא דכל ברכאן מניה אשתכחו. ובגין דהאי מוחא להיט בתלת חוורין דעינא אקרי (משלי כב: 9) טוב עין הוא יבורך, תלי ביה ברכתא דהא במוחא אתגליין חוורין דעינא.

האי עינא כד אשגח בזעיר אנפין עלמין כלהו בחדו. עינא דא הוא ימינא, עיינין דתתאה ימינא ושמאלא תרי בתרי גוונני.

בצניעותא דספרא אוליפנא דהא י' עלאה י' תתאה, ה' עלאה ה' תתאה, ו' עלאה ו' תתאה. כל אלין עלאין בעתיקא תליין ותתאין [p. 781] בזעיר אנפין אינון, לאו דתליין אלא אינון ממש ובעתיקא קדישא תליין, דהא שמא דעתיקא אתכסייא מכלא ולא אשתכח, אבל אלין אתוון דתליין בעתיקא בגין דיתקיימון כלהו דלתתא, דאי לאו הכי לא יתקיימון. ובגין כך שמא קדישא סתים וגלייא. ההוא דסתים לקבליה דעתיקא קדישא סתימא דכלא, וההוא דאתגליא בגיני ההוא דאתגליא דתליא בזעיר אפין, ובגין כך כל ברכאן בעיין סתים וגלייא.

אלין אתוון סתימן דתליין בעתיקא תליין ודאי בגולגלתא במצחא בעיינין תליין. י' אמאי תלייא, לקיימא לי' דלתתא.

[p. 782] חוטמא. בהאי חוטמא בנוקבא דפרדשקא דביה נשיב רוחא דחיי לזעיר אנפין. ובהאי חוטמא בנוקבא דפרדשקא תלייא ה' לקיימא ה' אחרא דלתתא, ודא רוחא נפיק ממוחא סתימאה ואקרי רוחא דחיי ובהאי רוחא זמינין למנדע חכמתא לזמנא דמלכא משיחא דכתיב (ישעיה יא: 2) ונחה עליו רוח יי' רוח חכמה ובינה.

האי חוטמא חייך מכל סטרא, חדו שלימא, נחת רוח, אסוותא. חוטמא דזעיר אנפין כמה דאוקימנא דכתיב (שמואל ב כב: 9) עלה עשן באפן, והכא כתיב (ישעיה מח: 9) ותהלתי אחטם לך.

ובספרא דאגדתא דרב ייבא סבא אוקים ה' בפומא וה' הכא לא מתקיימא הכי ולא אצטריכנא אע"ג דבחד סלקא, אלא בה"א דינא תליא ודינא בחוטמא תליא [p. 783] וכתיב עלה עשן באפן וגו', עקרא דרוגזא בחוטמא תליא.

כל תקונין דעתיקא במוחא שקיט וסתים מתתקנין וכל תקונין דזעיר אנפין במוחא תתאה מתתקנין דכתיב (תהלים קד: 24) כלם בחכמה עשית, והוא כללא דכלא ודאי. מה בין ה' לה', ה' דהכא דינא אתער מניה ודהכא רחמי גו רחמי.

בדיקנא דעתיקא קדישא תליא כלא יקירו דכלא. מזלא דכלא אקרי. מההוא דיקנא
מזלא יקירותא דכל יקירין מזלי עלאי ותתאי. כלהו משגיחין לההוא מזלא. בהאי מזלא תליין
חיים דכלא, בהאי מזלא תליין שמיא וארעא גשמים דרעוא מזוני דכלא. בהאי מזלא אשגחותא
דכלא. בהאי מזלא תליין כל חיילין עלאין ותתאין. [רפט ע"ב]

[p. 784] תלת עשר נביעין דמשחא דרבותא טבא תליין בדיקנא דמזלא יקירא דא וכלהו
נפקי לזעירא דאנפין. לא תימא כלהו אלא תשעה מנייהו משתכחן לאתכפייא דינין.
וכד האי מזלא תלייא בשקולא עד טבורא כל קדושי קדושין דקודשייא ביה תליין. בהאי
מזלא פשיט פשיטותא דקוטרא עלאה, ההוא רישא דכל רישין דלא אתידע ולא אשתמודע ולא
ידעין עלאין ותתאין. בגין כך כלא בהאי מזלא תלייא.

[p. 785] בדיקנא דא תלת רישין דאמינא מתפשטין וכלהו מתחברן בהאי מזלא
ומשתכחי ביה, ובגין כך כל יקירו דיקירותא בהאי מזלא תלייא. אלין אתוון דתליין בהאי
עתיקא כולהו תליין בהאי דיקנא ומתחברן בהאי מזלא ותליין ביה לקיימא אתוון אחרן,
דאלמלא לא סליק אלין אתוון לא קיימן אלין אחרן. ובגין כך אמר משה כד אצטריך יי' תרי
זמני ופסיק טעמא בגווייהו דהא במזלא תלייא כלא. מהאי מזלא מתכספי עלאי ותתאי
ומתכפייין קמיה. זכאה חולקיה מאן דזכי להאי.

האי עתיקא קדישא סתימא דכל סתימין לא אדכר ולא אשתכח, ובגין דאיהו רישא
עלאה דכל עלאין לא אידכר בר רישא חד בלא גופא לקיימא כלא, והאי טמיר וסתים וגניז
מכלא. [p. 786] תקונוי דאתתקן בההוא מוחא סתימאה דכלא דאתפשט ואתקן כלא ונפיק
חסד עלאה, וחסד עלאה אתפשט ואתקן ואתכליל כלא במוחא סתימאה דא.
כד אתתקן חוורא דא דנהירן דא בטש מאן דבטש בהאי מוחא ואתנהיר, ותלייא ממזלא
יקירא מוחא אחרא דאתפשט לתלתין ותריין שבילין. כד אתנהיר נהירו ממזלא יקירא אתנהירו
תלת רישין עלאין, תריין רישין וחד דכליל לון ובמזלא תליין ואתכלילן ביה. מכאן שארי
לאתגלייא יקירו דדיקנא דאיהו מזלא סתימאה ואינון מתתקן.
כמה דעתיקא קדישא תלת רישין מתעטרן ביה הכי כלא בתלת רישין, וכד אתנהרן
תליין כלהו דא בדא בתלת רישין, תריין מתריין סטריין וחד דכליל לון.
ואי תימא מאן עתיקא קדישא, תי"ח לעילא אית דלא אתידע ולא אשתמודע ולא
אתרשים והוא כליל כלא ותרתנן רישין ביה כלילן וכדין כלא אחרא הכי אתתקן, וההוא לאו
במנינא ולא בכללא ולא בחושבן דרעותא דלבא, על דא אתמר (תהלים לט: 2) אשמרה דרכי
מחטא בלשוני אשמרה לפי מחסום וגו'.

[p. 787] אתר דשירותא אשתכח מעתיקא דאתנהיר ממזלא הוא נהירו דחכמתא דמתפשטא לתלתין ותרתינן עיבר ונפקא מההוא מוחא סתימאה מנהירו דביה. ומה דעתיקא קדישא נהיר בחכמתא דא היא שירותא ממה דאתגלייא הני ואתעביד לתלת רישין ורישא חדא כליל לון, ואלין תלת מתפשטי בזעיר אנפין ומאלין נהרא כלא. אתגליף האי חכמתא ואפיק חד נהרא דנגיד ונפיק לאשקאה גנתא ועייל ברישא דזעיר אנפין ואתעביד חד מוחא, ומתמן אתמשך ונגיד בכל גופא ואשקי כל אינון נטיעין הה"ד (בראשית ב: 10) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן.

תו אתגליף האי חכמתא ואתמשך ועייל ברישא דזעיר אנפין ואתעביד מוחא אחרא. ההוא אחרא ההוא נהירו דאתמשכא מניה. אלין תרין אתגליפו ומתחבראן בחד רישא דעמיקא דבירא דכתיב (משלי ג: 20) בדעתו תהומות נבקעו. ועייל ברישא דזעיר אנפין ואתעביד מוחא אחרא, ומתמן אתמשיך ועייל לגו בגו דגופא ומלייא כל אינון אדרין ואכסדרין דגופא הה"ד (שם כד: 4) ובדעת חדרים ימלאו.

[p. 788] ואלין נהרין מנהירו דההוא מוחא עלאה סתימאה דנהיר במזלא עתיקא קדישא, וכלא דא בדא תלייא ואתקשר דא בדא ודא בדא עד דאשתמודע דכלא חד וכלא הוא עתיקא [רצ ע"א] ולא אתפרש מניה כלום.

אלין תלת נהורין נהרין לתלת אחרנין דאקרון אבהן ואלין אבהן נהרין לבנין וכלא נהיר מאתר חד. כד אתגלייא האי עתיקא רעוא דרעוין כלא נהיר וכלא אשתכח בחדו שלימתא. האי עדן אתמשיך מעדן עלאה סתימאה דכל סתימן ומהאי עדן אקרי שירותא. בעתיקא לא אקרי ולא הוי שירותא וסיומא, ובגין דלא הוי ביה שירותא וסיומא לא אקרי אתה בגין דאתכסיא ולא אתגלייא ואקרי הוא, ומאתר דשירותא אשתכח אקרי אתה ואקרי אב דכתיב (ישעיה סג: 16) כי אתה אבינו.

באגדתא דבי רב סבא כללא דכלא זעיר אנפין אקרי אתה, עתיקא קדישא אקרי הוא. ושפיר, והשתא קרינן באתר דשירותא אשתכח אע"ג דאתכסייא, [p. 789] מניה הוי שירותא ואקרי אתה. והוא אב לאבהן, והאי אב נפיק מעתיקא קדישא דכתיב (איוב כח: 12) והחכמה מאין תמצא, ובגין כך לא אשתמודע.

ת"יח (שם 23) אלהים הבין דרכה, הבין דרכה ממש, אבלוהוא ידע את מקומה, מקומה ממש וכ"ש דרכה. וכ"ש ההוא חכמה דסתימאה ביה בעתיקא קדישא. האי חכמה שירותא דכלא מניה מתפשטין לתלתין ותרתינן שבילין, שבילין ולא ארחין, ואורייתא בהו אתכלילת בעשרין ותרתינן אתוון ועשר אמירן. האי חכמה אב לאבהן ובהאי

חכמה שירותא וסיומא אשתכח ובגין כך חכמה עלאה חכמה תתאה. כד מתפשטא חכמה אקרי
אב לאבהו. כלא לא אשתכלל אלא בהאי דכתיב (תהלים קד: 24) כלם בחכמה עשית.

[p. 790] זקיף ר' שמעון ידוי וחדוי. אמר ודאי עידן הוא וכלא אצטריך בשעתא דא. תא
חזי בשעתא דעתיקא קדישא סתימא דכל סתימין בעא לאתקנא כלא כעין דכר ונוקבא באתר
דאתכלילו דכר ונוקבא לא אתקיימו אלא בקיומא אחרא דדכר ונוקבא. והאי חכמה כללא
דכלא כד נפקא ואתנהיר מעתיקא קדישא לא אתנהיר אלא בדכר ונוקבא. האי חכמתא
אתפשט ואשתכח דדכר ונוקבא הוא, חכמה אב, בינה אם. חכמה ובינה בחד מתקלא אתקלו
דכר ונוקבא, ובגיניהו כלא אתקיים בדכר ונוקבא דאלמלא האי לא מתקיימין.
שירותא דא אב לכלא, אב לכלהו אבהו. אתחברו דא בדא, חכמה אב, בינה אם, וכתוב
(משלי ב: 3) כי אם לבניה תקרא. כד אתחברו אולידו ואתפשט מהימנותא.

[p. 791] באגדתא דבי רב ייבא סבא הכי תאנא, מהו בינה. אלא כד אתחבר דא בדא יי
בה' אתעברת ואפיקת בן ואולידו ובגין כך בינה, בן יי, שלימותא אשתכח תרווייהו דמתחברו
ובן בגווייהו. כללא דכלא בתקונייהו אשתכחו שלימותא דכלא אב ואם בן ובת.
מלין אלין לא אתייהבו בר לקדישי עליונין דעאלו ונפקו, דידיעין ארחוי דקב"ה דלא
סטאן בהו לימינא ושמאלא דכתיב (הושע יד: 10) כי ישרים דרכי יי וצדיקים ילכו בס ופושעים
יכשלו בס. זכאה חולקיה דמאן דזכי למנדע אורחוי ולא יטעי בהו דמלין אלין סתימין אינון
וקדישי עליונין נהרין בהו כמאן דנהיר מנהירו דבוצינא. לא אתמסרו מלין אלין למאן דלא עאל
ונפק, דמאן דלא עאל ונפק טב ליה דלא איברי. דהא גליא קמי עתיקא קדישא סתימא דכל
סתימין דמלין אלין נהרין בלבאי באשלמותא דרחימותא ודחילו דקב"ה, ואלין בני דהכא
ידענא בהו דהא עאלו ונפקו באלין מלין ולא בכלהו והשתא אתנהירו בשלימותא כמא
דאצטריך. זכאה חולקי עמהון בההוא עלמא.

[p. 792] אמר ר' שמעון כל מה דאמינא דעתיקא קדישא וכל מה דזעיר אנפין כלא חד,
כלא הוא כלא חד מלה, לא [רצ ע"ב] תלייא ביה פירודא. בריך הוא בריך שמיה לעלם ולעלמי
עלמין.

תי"ח שירותא דא דאקרי אב אתכליל ביי דתלייא ממזלא קדישא ובגין כך סתימא מכל
אתוון אחרון. יי כליל אתוון אחרון, יי רישא וסופא דכלא. [p. 793] וההוא נהר דנגיד ונפיק
אקרי עלמא דאתי, דאתי תדיר ולא פסיק. והאי הוא ענוגא דצדיקיא לזכאה להאי עלמא דאתי
תדיר לגנתא ולא פסיק. עליה כתיב (ישעיה נח: 11) וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו. וההוא

עלמא דאתי אברי בני הה"ד (בראשית ב: 10) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן. י' כליל תרין אתוון.

באגדתא דבי רב תנינן אמאי וי"ד כלולין ביו"ד. אלא נטיעה דגנתא וי"ד אקרי, גנתא וי' אקרי ואית גנתא אחרא דאיהי ד' ומהאי וי' אתשקייא ד' דאיהי ארבע והיינו רזא דכתיב ונהר יוצא מעדן. מאן הוא עדן, דא חכמתא עלאה ודא י'. להשקות את הגן, דא הוא וי'. ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים, דא הוא ד'. וכלא כליל ביו"ד. [p. 794] ובגין כך אב אקרי לכלא, אב לאבהו. שירותא דכלא אקרי, ביתא דכלא, מוחא, י', שירותא וסיומא דכלא דכתיב (תהלים קד: 24) כלם בחכמה עשית. באתריה לא אתגלייא ולא ידיע, מדאתחבר באימא ארמיז באימא, ובגין כך אימא כללא דכלא אתידע ואתרמיז. שירותא וסיומא דכלא חכמה אתקרי וביה סתים כלל כלא, כלל שמא קדישא.

עד השתא רמיזנא ולא אמינא כל אלין יומין, והאידינא מתגלפן סטרין. י' כליל בהאי חכמה, ה' דא אימא וקרינן בינה, וי"ה אלין תרין בנין דמתעטרין מאימא. והא תנינן דבינה אתכליל מכלא, י' דמתחברא באימא ומפקין ב"ן, והיינו בינה, א"ב וא"ס י"ה, ב"ן בגווייהו. השתא אקרי תבונה דכלא באלין אתוון, ב"ן ב"ת אינון וי"ה וכלא בחד כללא והיינו תבונה. בספרא דרב המנונא סבא אמר שלמה מלכא תקונא קדמאה דגלי ואמר (שיר ד: 1) הנך יפה רעיתי [p. 795] מהאי הוה, ותקונא תניינא קרי כלה דאקרי נוקבא דלתתא. ואינון דאמרי תרווייהו להאי נוקבא דלתתא ואינון אתפני, לאו הכי, דה' קדמאה לא אקרי כלה, ה' בתראה אקרי כלה לזמנין ידיעין לזמנין סגיאין דהא זמנין סגיאין אינון דדכורא לא מתחבר עמה ואסתלק מינה וההוא זמנא כתיב (ויקרא יח: 19) ואל אשה בנדת טומאתה וגו'. בשעתא דאתדכאה נוקבא ודכורא בעי לאתחברא עמה כדין אקרי כל"ה, כלה ממש. אבל האי אימא לא איפסיק רעותא דתרווייהו לעלמין, בחד נפקין בחד שריין, לא איפסיק דא מן דא ולא אסתלק דא מן דא, ובגין כך כתיב ונהר יצא מעדן, יוצא ודאי ולא איפסיק, וכתיב וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו. ובגין כך כתיב רעיתי, ברעותא באחווה שריין, באחדותא שלימותא. אבל הכא כלה, דכד אתי דכורא לאתחברא עמה היא כלה, ככלה אתימא ממש.

[p. 796] ובגין כך תרין תקונין דנוקבי פריש שלמה. תקונא דקדמיתא סתים בגין דאיהי סתימא, ותקונא דתניינא פריש יתיר ולא סתים כולי האי. ולבתר תליא כל שבחא באיהי דלעילא דכתיב (שיר ו: 9) אחת היא לאמה ברה היא לילדתה, ובגין דהאי אימא מתעטרא בעטרא דכלא ורעותא ד' לא איפסיק מנה לעלמין אתיהיב בה ברשותה כל חירו דעבדין, כל חירו דכלא, כל חירו דחייביא לדכאה כלא דכתיב (ויקרא טז: 30) כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם, וכתיב (שם כח: 10,12) וקדשתם את שנת החמשים שנה וקראתם דרוור וגו' כי

יובל היא קדש וגו'. מאי יובל, כד"א (ירמיה יז: 8) ועל יובל ישלח שרשיו, משום ההוא נהר דאתי ונגיד ונפיק ולא פסיק.

[p. 797] כתיב [רצא ע"א] (משלי ב: 3) כי אם לבינה תקרא לתבונה תתן קולך. כיון

דאמר לבינה אמאי אמר לתבונה. אלא כלא כמה דאמינא. הי מנייהו עלאה, בינה עלאה מתבונה, בינה אב ואם ובן, אב י', אם ה', בן בגווייהו. תבונה כלא כללא דבנין, בן בת ו' ה', ולא אשתכח אב ואם אלא דאימא רביעא עלייהו ולא אתגלייא. אשתכח דכללא דתרין בנין אקרי תבונה, וכללא דאב ואם ובן אקרי בינה, וכד בעי לאכללא כלא בהאי אתכליל.

והאי אב ואם ובן אקרון חכמה בינה דעת. בגין דהאי בן נטיל סימנין דאבוי ואמיה אקרי דעת דהוא סהדותא דתרווייהו. והאי בן אקרי בוכרא דכתיב (שמות ד: 22) בני בכורי ישראל, ובגין דאקרי בוכרא נטיל תרין חולקין, וכד אתרבי בעטרוי תלתא חולקין, ובין כך ובין כך תרין חולקין ותלת חולקין כלא חד מלה, והאי והאי הכי הוי, ירותא דאבוי ואמיה ירית. מאי ירותא, דא עטרין דהו גניזין בגווייהו ואתחסינן לבן דא. מסטרא דאבוי הוה

[p. 798] גניז בגווייהו חד עטרה דאקרי חסד, ומסטרא דאימא חד עטרה דאקרי גבורה, וכלהו מתעטרין ברישיה ואחיד לון. וכד נהירין אלין אב ואם עלייהו כלהו אקרון תפילין דרישא. וכלא ירית בן דא ונטיל כלא והאי יהיב לברתא, וברתא מניה אתזון. ועכ"פ מכאן ברא ירית לאבוי ואמיה ולא ברתא ומניה אתזון ברתא כמא דכתיב (דניאל ד: 9) ומזון לכלא ביה.

ואי תימא כל האי והאי אקרון צדיק וצדק, בחד אינון וחד כלא.

הני אב ואם כלילן ומתחברן דא בדא, ואב טמיר יתיר, וכלא אחידא מעתיקא קדישא ותליא במזלא קדישא יקירו דכל יקירין. ואלין אב ואם מתקנין ביתא כמא דאמינא דכתיב (משלי כד: 3-4) בחכמה יבנה בית ובתבונה יתכונן ובדעת חדרים ימלאו כל הון יקר ונעים, וכתיב (שם כב: 18) כי נעים כי תשמרם בבטןך. הני כללא דכלא כמא דאמינא ותליין ממזלא יקירא.

[p. 799] אמר ר' שמעון באדרא לא גלינא כלא וכל הני מלין טמירין הון עד השתא ובעינא לאטמרא לון לעלמא דאתי משום דתמן שאלתא שאלין כמה דכתיב (ישעיה לג: 6) והיה אמונת עתך חוסן ישועות חכמת ודעת יראת יי' היא אוצרן, וחכמה בעיין מיניה. והשתא רעותא דקב"ה בהאי, הא בלא כסופא איעול קמי פלטרוי.

כתיב (שמואל א ב: 3) כי אל דעות יי', הוא דעת, דעת ירית, בדעת כל פלטרוי אתמליין

דכתיב ובדעת חדרים ימלאו. ובגיני כך דעת אחרא לא אתגליא דהא טמירא אזיל בגווייה ואתכליל ביה במוחא בגופא כלא, כי אל דעות.

בספרא דאגדתא תנינן כי אל דעות, אל תקרי דעות אלא עדות דהוא סהדותא דכלא סהדותא דתרין חולקין כד"א (תהלים עח: 5) ויקם עדות ביעקב. ואע"ג דהאי מלה אוקמוה בספרא דצניעותא בסטרא אחרא והתם באתריה שלים, הכי כלא שפיר וכלא הוי כד אסתים מלה.

[p. 800] האי אב ואם כלילן כלא ובהו סתימאן, ואינון סתימין במזלא קדישא עתיקא דכל עתיקין, ביה סתימין ביה כלילן. כלא הוא כלא הוי, בריך הוא בריך שמיה לעלם ולעלמי עלמין.

כל מלין דאדרא יאות וכלהו מלין קדישין מלין דלא סטאן לימינא ולשמאלא, כלהו מלין דסתימין לאינון דעאלו ונפקו וכלא הכי הוא. ועד השתא הוו מתכסיין אלין מלין דדחילנא לגלאה והשתא אתגליין, גלי קמי עתיקא קדישא דהא לא ליקרא דידי ודבית אבא עבידנא אלא בגין דלא איעול בכסופא קמי פלטרוי עבידנא. ועוד דהא חמינא דקבי"ה וכל הני זכאי קשוט דהכא מסתכמין על ידאי דהא חמינא דכלהו חדאן בהאי הלולא דידי וכלהו זמינין [רצא ע"ב] בההוא עלמא בהילולא דידי, זכאה חולקי.

[p. 801] א"ר אבא כד סיים מלה דא בוצינא קדישא בוצינא עלאה ארים ידוהי ובכה וחייד. בעא לגלאה מלה חדא. אמר במלה דא לאינא ואצטערנא כל יומאי והשתא לא יהבין לי רשותא. איתקינן וייתיב, רחיש בשפוותיה וסגיד תלת זמני, ולא הוה בי"נ יכיל לאסתכלא באתריה כ"ש ביה. אמר פימא פימא דזכית לכל האי לא אנגיבו מבועד, מבועד נפיק ולא פסק. עלך קרינא (בראשית ב: 10) ונהר יוצא מעדן, וכתיב (ישעיה נח: 11) וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו.

האידינא אסהדנא עלי דכל יומין דקאימנא תאיבנא למחמי יומא דא ולא סליק ברעותי דהא בעטרא דא מתעטר האי יומא. והשתא בעינא מלין לגלאה קמי קב"ה דהא כלהו מתעטרין ברישי, והאי יומא לא אידחק למיעל לדוכתיה כיומא אחרא דהא כל יומא ברשותי קיימא, והשתא שרינא לגלאה מלין בגין דלא איעול בכסופא לעלמא דאתי, והא שרינא אימא. כתיב (תהלים פט: 15) צדק ומשפט מכון כסאך חסד ואמת יקדמו פניך. מאן חכימא יסתכל בהאי למחמי אורחוי דקדישא עלאה דינוי דקדישא עלאה דינין דקשוט דינין דמתעטרין בכתרין עלאין דהא אמינא דכלהו בוסינן דנהרין מבוסינא עלאה טמירא דכל טמירין כלהו דרגין לאנהרא, ובההוא נהורא [p. 802] דבכל דרגא ודרגא אתגלייא מה דאתגלייא, וכלהו נהורין אחידין נהורא בנהורא ונהרין דא בדא ולא מתפרשין דא מן דא.

נהורא דכל בוסינא ובוסינא דאקרון כתרי מלכא תקוני מלכא כל חד נהיר ואחיד
בההוא נהורא דלגו ולגו ולא מתפרש לבר, ובגין כך כלא בחד דרגא אסתלק וכלא בחד מלה
אתעטר ולא מתפרש דא מן דא, הוא ושמיה חד הוא.
נהורא דאתגלייא אקרי לבושא דמלכא, נהורא דלגו ולגו בההוא נהורא הוא מה דלא
אתפרש ולא אתגלייא וכלהו בוסיני וכלהו נהורי נהרין מעתיקא קדישא סתימא דכל סתימין
בוסינא עלאה. וכד מסתכלין כלהו נהרין דאתפשטו לא אשתכח בר בוסינא עלאה דאטמר ולא
אתגלייא.

באינון לבושין דיקר לבושי קשוט תקוני קשוט בוסיני קשוט אשתכחו תרי בוסיני
תקונא דכורסייא דמלכא ואקרון צדק ומשפט, ואינון שירותא ושלימותא ובהני מתעטרין כל
דינין דלעילא ותתא, וכלא סתים במשפט, וצדק מהאי משפט אתזן. ולזמנין קרי לה
(בראשית יד: 18) מלכי צדק מלך שלם, וכד מתערין דינין ממשפט כלהו רחמי כלהו בשלימו
דהאי מבסס להאי צדק ודינין מתתקנין וכלהו נחתין לעלמא בשלימו ברחמי, וכדין אקדיש
שעתא דמתחברן דכר ונוקבא וכל עלמין כלהו ברחמי בחדוותא.
[p. 803] וכד אסגיא חובי עלמא ואסתאבת מקדשא ודכורא אתרחק מן נוקבא וחויא
תקיפא שריא לאתערא ווי לעלמא דמתזן בההוא זמנא מהאי צדק. כמה חבילי טריקין מתערין
בעלמא, כמה זכאין מסתלקין מעלמא בגין דאתרחק דכורא מן נוקבא ומשפט לא קריב בצדק
דא, ועל האי כתיב (משלי יג: 23) ויש נספה בלא משפט, דמשפט אתרחק מצדק ולא אתבסמת
וצדק ינקא מאתר אחרא.

ועל דא אמר שלמה מלכא (קהלת ז: 15) את הכל ראיתי בימי הבלי. הבלי, דא הבל
מהבלים דלעילא דאקרון אפי מלכא. ומה דאמר הבלי דא צדק מלכותא קדישא דכד היא
מתערא בדינוי כתיב יש צדיק אובד בצדקו. מ"ט, בגין דמשפט אתרחק מינה ובגין כד ויש נספה
בלא משפט.

[p. 804] ת"ח כד אשתכח זכאה עלאה בעלמא רחימא דקב"ה אפילו כד אתער צדק
יכיל עלמא לאשתזבא בגיניה וקב"ה בעי ביקריה ולא מסתפי [רצב ע"א] מן דינא. וכד ההוא
זכאה לא קיימא בקיומיה ומסתפי אפילו ממשפט אסתפי ולא יכיל למיקם ביה כ"ש בצדק.
דוד מלכא בקדמיתא אמר (תהלים כו: 2) בחנני יי ונסני, דהא אנא לא מסתפינא מכל
דינין אפילו מהאי צדק וכ"ש דאחידנא ביה. מה כתיב, (שם יז: 15) אני בצדק אחזה פניך, בצדק
ודאי דהא לא מסתפינא למיקם בדינוי. בתר דחב אפילו ממשפט מסתפי דכתיב (שם קמג: 2)
ואל תבא במשפט את עבדך.

ת"ח כד מתבסמא האי צדק במשפט כדין אקרי צדקה ועלמא מתבסמא בחסד
ואתמליא מניה דכתיב (שם לג: 5) אוהב צדקה ומשפט חסד יי מלאה הארץ.

אסהדנא עלי דכל יומאי הוינא מצטער על עלמא דלא יערע בדינא דצדק ולא יוקיד עלמא בשלהובוי כמה דכתיב (משלי ל: 20) אכלה ומחתה פיה ואמרה לא פעלתי און. מכאן ולהלה כל חד בפום בירא עמיקא והא בדרא דא אית זכאין וזעירין אינון דיקומון לאגנא עאנא מארבע זויין.

[p. 805] עד כאן אחידן מלי דא בדא ומתפרשן מלי דסתימן בעתיקא קדישא סתימא דכל סתימין והיך אחידן אלין באלין. מכאן ולהלה מלין דזעיר אפין אינון דלא אתגליין באדרא, אינון דהוו סתימין בלבאי ותמן לא אתתקנו. עד כאן סתימין מלין וברירן כלהו. זכאה חולקי ואינון דירתין ירותא דא דכתיב (תהלים קמד: 15) אשרי העם שככה לו אשרי העם שיי אלהיו.

האי דאוקימנא אב ואם בעתיקא אחידן בתיקונוי דהא ממוחא סתימאה דכל סתימין תליין ומתאחדן ביה. ואע"ג דעתיקא קדישא אתתקן בלחודוי כד יסתכלון מלי כלא הוא עתיקא בלחודוי, הוא הוי והוא יהי, וכל הני תקונין ביה אחידן ביה סתימן לא מתפרשן מניה. מוחא סתימאה לא אתגליא ולא תליא ביה, א"ב וא"ס מהאי מוחא נפקו וביה תליין וביה אחידן, זעיר אפין בעתיקא קדישא תלייא ואחיד, והא אוקימנא מלי באדרא. [p. 806] זכאה חולקיה דמאן דעאל ונפיק וינדע אורחין דלא יסטי לימינא ושמאלא, ומאן דלא עאל ונפק טב ליה דלא איברי, וכתיב (הושע יד: 10) כי ישרים דרכי יי וצדיקים ילכו בס וגו'.

אמר רבי שמעון מסתכל הוינא כל יומאי וארו האי קרא דכתיב (תהלים לד: 3) ביי תתהלל נפשי ישמעו ענוים וישמחו, והאי דנא אתקיים קרא כלא. ביי תתהלל נפשי ודאי דהא נשמתי ביה אחידא ביה להיטא ביה אתדבקות ואשתדלות ובאשתדלותא דא יסתלק לאתריה. ישמעו ענוים וישמחו, כל הני צדיקייא וזכאין דאתיין עם קב"ה כלהו שמעין וחדאן, הא השתא מתיבתא קדישא ובגיני כך (שם: 4) גדלו ליי אתי ונרוממה שמו יחדיו.

כתיב כי הנה המלכים נועדו עברו יחדיו, הה"ד (בראשית לו: 31) ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום, באתר דדינין מתאחדין תמן.

[p. 807] עברו יחדיו, דכתיב וימת וימת וימלוך תחתיו.

המה ראו כן תמהו נבהלו נחפזו, דלא אתקיימו באתרייהו בגין דתקונין דמלכא לא אתתקנו וקרתא קדישא ושורוי לא אזדמנו הה"ד כאשר שמענו כן ראינו בעיר יי צבאות בעיר אלהינו אלהים יכוננה עד עולם סלה. דהא כלהו לא אתקיימו והאי אתקיימת השתא בסטרא דדכורא דשריא עמה הה"ד וימלוך תחתיו הדר ושם עירו פעו ושם אשתו מהיטבאל בת מטרד בת מי זהב, מי זהב ודאי כמא דאוקימנא באדרא.

[p. 808] והא בספרא דאגדתא דרב המנונא אתמר וימלוך תחתיו הדר, הדר ודאי כד"א (ויקרא כג: 40) פרי עץ הדר. ושם אשתו מהיטבאל, כד"א כפות תמרים, וכתוב (תהלים צב: 13) צדיק כתמר יפרח, דאיהי דכר ונוקבא.

האי אקרי בת, בת מטרד בת מההוא אתר דאטרדן כלא לאתדבקה, ואקרי אב, וכתוב (איוב כח: 13) לא ידע אנוש ערכה ולא תמצא בארץ החיים.

ד"א בת מאימא דמסטרעהא אתאחדן דינין דטרדין [רצב ע"ב] לכלא.

בת מי זהב, דינקא בתרין אפין דנהירא בתרי גוונני בחסד בדינא.

[p. 809] עד לא איברי עלמא לא הוו משגיחין אפין באפין ובגין כך עלמין קדמאין אתחרבו ועלמין קדמאין בלא תקונא אתעבידו. וההוא דלא הוה בתקונא אקרי זיקין נצוצין כהאי אומנא מרזפא כד אכתש אמנא דפרזלא אפיק זיקין לכל עיבר ואינון דנפקין להטין ונהירין ודעכין לאלתר. ואלין אקרון עלמין קדמאי ובגין כך אתחרבו ולא אתקיימו עד דאיתקון עתיקא קדישא ונפיק אומנא לאומנותיה.

ועל האי תנינן במתניתא דילן דניצוצא אפיק זיקין בזיקין לתלת מאה ועשרין עיבר ואינון זיקין עלמין קדמאי אתקריין ומיתו לאלתר. לבתר נפק אומנא לאומנותיה ואתתקן בדכר ונוקבא והני זיקין אתדעכון ומיתו והשתא אתקיים כלא.

מבוצינא דקרדינותא נפק ניצוצא פטישא תקיפא דבטש ואפיק זיקין עלמין קדמאי ומתערב באוירא דכיא ואתבסמו דא בדא כד אתחברו אב"א ואימ"א. [p. 810] וההוא אב הוא רוחא דגניז בעתיק יומין וביה אתגניז האי אוירא ואכליל לניצוצא דנפק מבוצינא דקרדינותא דגניז במעוי דאימא, וכד אתחברו תרווייהו ואתכליל דא בדא נפק חד גולגלתא תקיפא ואתפשט בסטרוי דא בסטרא דא ודא בסטרא דא. כמא דעתיקא קדישא תלת רישין אשתכחו בחד כך כלא אזדמן בתלת רישין כמא דאמינא.

בהאי גולגלתא נטיף טלא מרישא חוורא ואחיד ליה וההוא טלא אתחזי בתרי גווני ומניה מתזן חקלא דתפוחין קדישין, ומהאי טלא דגולגלתא טחנין מנא לצדיקייא לעלמא דאתי וביה זמינין מתייא לאחייא. ולא אזדמן מנא דנפיק מהאי טלא בר ההוא זמנא דאזלו ישראל במדברא וזן להו עתיקא דכלא מהאי אתר מה דלא אשתכח הכי לבתר הה"ד (שמות טז: 4) הנני ממטיר לכם לחם מן השמים. מן השמים, כד"א (בראשית כז: 28) ויתן לך האלהים מטל השמים.

[p. 811] האי בההוא זמנא, בזמנא אחרא תנינן קשין מזונותיו של אדם לפני הקב"ה וכו'. והא במזלא תלייא, במזלא ודאי, ועל כל פנים בני חיי ומזוני לאו בזכותא תלייא מלתא אלא במזלא תלייא מלתא, וכלא תלייא בהאי מזלא כמה דאוקימנא. תשעה אלפי רבוא עלמין נטלי וסמכין על האי גולגלתא והאי אוירא דכיא אתכלל בכלא. כיון דהוה כליל מכלא וכלא אתכלל ביה אתפשטו אנפוי לתרין סטרין בתרי נהורין כלילין מכלא. וכד אסתכלו אנפוי באנפין דעתיקא קדישא כלא ארד אפין אקרי. מאי ארד אפין, אסוותא דאנפין דהא לא אשתכח אסוותא בעלמא אלא בזמנא דאשגחין אנפין באנפין.

[p. 812] בחלליה דגולגלתא נהירין תלת נהורין. ואי תימא תלת, ארבע אינון כמה דאמינא אחסנתא דאבוי ואמיה ותרין גניזין דילהו ומתעטרין כלהו ברישיה ואינון תפלין דרישא. לבתר מתחברן בסטרוי ונהרין ועאלין בתלת חללי דגולגלתא ונפקין כל חד בסטרוי ומתפשטין בכל גופא. ואלין מתחברן בתרי מוחי ומוחא תליתאה כליל לון ואחיד בהאי סטר ובהאי סטר ומתפשט בכל גופא ואתעביד מניה תרין גווי כלילן כחדא ונהיר אנפוי ואסהיד באבא ובאימא גווי דאנפוי.

והוא אקרי דעת בדעת וכתוב (שמואל א ב: 3) כי אל דעות יי ולו נתכנו עלילות, בגין דאיהו בתרי גווי לון נתכנו עלילות. אבל לעתיקא קדישא סתימא לא נתכנו. מ"ט נתכנו להאי, בגין דירית תרי חולקין וכתוב (שם ב כב: 26) עם חסיד תתחסד וגו'.

[p. 813] והא בקשוט אוקימו חברייה דכתיב (בראשית כט: 12) ויגד יעקב [רצג ע"א] לרחל. ויגד, הא אוקימנא ויגד לכם את בריתו, הגדתי היום ליי אלהיך, שאל אביך ויגדך, האספו ואגידה לכם, כלהו רמיזי בחכמתא ובגיני כך לא כתיב אמירה. אוף הכא ויגד יעקב לרחל כי אחי אביה הוא וכי בן רבקה הוא. בן רבקה ולא כתיב בן יצחק וכלא רמיזא בחכמתא. ועל האי אקרי שלים בכלא וביה אתחזי מהימנותא ובגין כך כתיב ויגד יעקב ולא כתיב ויאמר. [p. 814] הני גווי מתפשטין בכל גופא וגופא אתאחיד בהו. לעתיקא סתימא קדישא לא נתכנו ולא ייאן ליה דהא כלא אשתכח בחד חיים לכלא, לא תלייא ביה דינא, אבל בהאי לון נתכנו עלילות ודאי.

בגולגלתא דרישא תליין כל אינון רבוון ואלפין מקוצי דשערי דאינון אוכמין, ומסתבכין דא בדא אחידן דא בדא דאחידן בנהירו עלאה דמתעטר ברישיה מאבא וממוחא דאתנהיר מאבא. לבתר נפקין נימין על נימין מנהירו דמתעטר ברישיה מאימא ומשאר מוחי. וכלהו אחידן ומסתבכי באינון שערי דאחידן מאבא בגין דאינון מתערבין דא בדא ומסתבכין דא בדא.

כלהו מוחי אחידו במוחא עלאה וכלהו משיכן דאתמשכן מתלת חללי דמוחא מתערבין דא בדא בדכיא במסאבא בכל אינון טעמין ורזין סתימין ומתגליין, [p. 815] ובגין כך כלהו מוחי רמיזי באנכי יי' אלהיך וגו' כמא דנהרין בעטרא דרישא ועאלין בחללי דגולגלתא. כל אינון קוצין חפיין ותליין לסטרא דאודנין והא אוקימנא דבגין כך כתיב (מלכים ב יט: 16) הטה יי' אזנך ושמע. מכאן אוקימנא מאן דבעא דירכין מלכא אודנוני לקבליה יסלסל ברישיה דמלכא ויפני שערי מעל אודנוי וישמע ליה מלכא בכל מה דבעי.

בפלגותא דשערי מתאחדא חד אורחא בארחא דעתיק יומין ומתפרשן מניה כל אורחי דפקודי אורייתא ואתמנן עליהו כל מאריהו דייבבא ויללא ותליין בכל קוצא וקוצא ואינון מפרשין רשתא לחייביא דלא ידעין אינון ארחין הה"ד (משלי ד: 19) דרך רשעים כאפלה לא ידעו במה יכשלו, וכל אליו תליין בקוצין תקיפין ובגין כך כלהו תקיפין. [p. 816] ואוקימנא באינון שעיעין אתאחדן מאריהו דמתקלא כמא דכתיב (תהלים כה: 10) כל ארחות יי' חסד ואמת לנוצרי בריתו ועדותיו. וכל כך בגין דמשיכין ממוחין סתימין דרהטי מוחא ובגין כך משתכחין כל חד כפוס אורחוי.

מחד מוחא באינון קוצין שעיעין אתמשכן מאריהו דמתקלא דכתיב בהו חסד ואמת דכתיב כל ארחות יי' חסד ואמת. ממוחא תניינא באינון קוצין תקיפין אתמשכן ותליין מאריהו דייבבא ויללא דכתיב בהו דרך רשעים כאפלה לא ידעו במה יכשלו. מאי קא מיירי, אלא לא ידעו כלומר לא ידעין ולא בעאן למנדע. במה יכשלו, אל תקרי במה אלא באימא יכשלו, באינון דמתאחדן בסטרא דאימא. מאן סטרא דאימא, גבורה תקיפא ומינה מתאחדן מאריהו דייבבא ויללא.

ממוחא תליתאה באינון קוצין דאינון באמצעיתא אתמשכן ותליין מאריהו דמדנין ואקרון אפיין נהירין ולא נהירין, ובהני כתיב (משלי ד: 26) פלס מעגל רגלך וגו'. וכלא אשתכח באינון קוצין ושערי דרישא.

[p. 817] מצחא דגולגלתא, מצחא לאתפקדא חייביא. וכד האי מצחא אתגלייא מתערין מאריהו דדינין לאינון דלא מתכספי בעובדיהו. האי מצחא סומקא כוורדא ובשעתא דאתגלייא מצחא דעתיקא בהאי מצחא אתחזרת חוורא כתלגא וההיא שעתא עת רצון אקרי לכלא. בספרא דאגדתא דבי רב סבא אמר מצח, זכי מצח דעתיקא, ואי לאו אשדי חיי"ת בין תרין אתוון כד"א (במדבר כד: 17) ומחץ פאתי מואב.

ואוקימנא דאקרי נצח באתוון רצופין. וכמה נצחים הוו, ואע"ג דנצח אחרא באתר אחרא אסתלק ואית נצחים דמתפשטין בכל גופא. ובגין דבשבתא בשעתא דמנחה בגין דלא יתער דינין גליא עתיקא קדישא מצחא דיליה וכל דינין אתכפיין ואשתככו ולא אתעבידו. [p. 818] בהאי מצחא תליין עשרין וארבע בתי דינין לכל אינון דחציפין בעובדיהון כמא דכתיב (תהלים עג: 11) ואמרו איכה ידע אל וגו'. והא עשרין אינון, ארבע [רצג ע"ב] למה. לקבליהון דארבע מיתות דבי דינא דלתתא דתליין מעילא. ואשתארו עשרין, ובגין כך לא מענישין בדינא לעילא עד דישלים וסלקא לעשרין שנין לקבליהון דעשרין בתי דינא. במתניתא סתימאה דילן תנינן לקבליהון דעשרין וארבע ספרים דאתכלילן באורייתא.

עיינין דרישא, אינון עיינין דלא מסתמרי מנייהו חייביא. עיינין דניימין ולא ניימין ובגין כך אקרו (שיר ה: 12) עייניו כיונים. מאי יונים, כד"א (ויקרא כה: 17) לא תנונו איש את עמיתו. ועל דא כתיב (תהלים צד: 7) ויאמרו לא יראה י"ה ולא יבין אלהי יעקב, וכתיב (שם: 9) הנטע אזן הלא ישמע אם יוצר עין הלא יביט.

[p. 819] תקונא דעל עינא, שערי דמשערן בשעורא. מאינון שערי תליין אלף ושבע מאה מארי דאשגחותא לאגחא קרבא, וכדין קיימי כלהו משולשליהון ומתפקחין עיינין. כסותא דעל עיינין, גבינין אתאחדן בהו, ואלף ורבוון מארי תריסין אתאחדן בהו ואינון אקרון כסותא דעיינין. וכל אינון דאקרון עיני י"י לא פקחין ולא אתערין בר בזמנא דאלין כסותי דגבינין מתפרשן אינון תתאי מעלאי, ובשעתא דאתפרשן גבינין תתאי מעלאי ויהבין אתר לאשגחא מתפקחין עיינין ואתחזי כמאן דאתער משינתיה. אתסחרו עיינין וחמן לעינא פקיחא ואתסחרן בחוורא דיליה, וכד אתסתחן אתכפיין מאריהון דדינין לישראל ובגין כך כתיב (שם מד: 24) עורה למה תישן י"י וגו'.

ארבע גוונין אתחזיין באינון עיינין. מאינון נהירין ארבע בתי דתפילין דנהרין ברהיטי מוחא. [p. 820] שבעה דאקרון עיני אשגחותא נפקין מגוון אוכמא דעינא כמא דאוקימנא דכתיב (זכריה ג: 9) על אבן אחת שבעה עינים, ואינון גוונן מתלהטין בסטרעהא. מסומקא נפקין אוחרנין מארי אשגחותא לדינא ואינון אקרון (ד"ה ב טז: 9) עיני י"י משוטטות, משוטטות ולא משוטטים בגין דכלהו דינא. מירוקא נפקין אוחרנין דקיימין לגלאה עובדין בין טב ובין ביש דכתיב (איוב לד: 21) כי עיניו על דרכי איש וגו', ואלין אקרון (זכריה ד: 10) עיני י"י משוטטים, ולא משוטטות בגין דאינון לתרי סטרי לטב ולביש. מחוורא נפקין כל אינון רחמי כל אינון טבאן דמשתכחין בעלמא לאוטבא להו לישראל. וכדין מתסחינין כל אינון תלת גוונן לרחמא עליהו.

אלין גוונין מתערבין דא בדא, כל חד אוזיף לחבריה מגווני דיליה בר מחוורא דכלהו כלין ביה כד אצטריך והוא חפי על כלא. כל גוונין דלתתא לא יכלין בני עלמא לאסחר לון חוור לאוכמא לסומקא ולירוקא, והכא באשגחותא חד כלהו אסתחרן ואתסחנין בחוורא. גבינוי לא משתככין כד בעיין גוונין לאשגחא בגין דגביני יהבין אתר לאשגחא לכלהו גווני, ואי אינון לא יהבין אתר [p. 821] לא יכלין לאשגחא ולאסתכלא. גבינין לא קיימי ולא משתככין שעתא חד שלימתא אלא פקיחין וסתימין, סתימין ופקיחין משום עינא פקיחא דקאים עליהו ועל דא כתיב (יחזקאל א: 14) והחיות רצוא ושוב.

הא אוקימנא (ישעיה לג: 20) עיניך תראינה ירושלם, וכתביב (דברים יא: 12) תמיד עיני יי אלהיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה, דהא ירושלם בעיא כן דכתיב (ישעיה א: 21) צדק ילין בה. ובגין כך ירושלם ולא ציון דכתיב (שם 27) ציון במשפט תפדה וגו' דכלא רחמי. עיניך, עיניך כתיב, דעתיקא קדישא סתימא דכלא. השתא עיני יי אלהיך, לטב ולביש כמא דאתחזי, והתם עיניך תראינה ירושלם, כלא לטב כלא ברחמי דכתיב (שם נד: 7) וברחמים גדולים אקבצך.

[p. 822] תמיד עיני יי אלהיך בה מרשית, חסר אלייך כתיב ולא ראשית באלייך, בגיני כך לא אתקיימא בקיומא תדיר. מאן היא, האי דלתתא. ולעילא כתיב (איכה ב: 1) השליך משמים ארץ. מאי טעמא השליך משמים ארץ, משום דכתיב (ישעיה נ: 3) אלביש [רצד ע"א] שמים קדרות, ועיינין בקדרותא בגוונא אוכמא אתחפו. מרשית השנה. מאן אתר מסתכלן בירושלם אלין עיני יי. חזר ופירש מרשית השנה דהוא דינא בלא אלייך, ודינא אתאחד בסטרהא אעייג דלא היא דינא ממש. ועד אחרית שנה, אחרית שנה ודאי דינא אשתכח דהא כתיב (ישעיה א: 21) צדק ילין בה, דהיא אחרית שנה.

[p. 823] ת"ח אלייך בלחודוי אקרי ראשון דכר. באלייך סתים וגניז מה דלא אתידע. כד אתחבר האי אלייך באתר אחרא אקרי ראשית. ואי תימא דאתחברת, לא, אלא אתגליא ביה ונהיר ליה וכדין אקרי ראשית. ואפילו בהאי ראשית לא אשגח בירושלם דאלמלא הות בהאי אתקיימת תדירא אבל מרשית כתיב. ולעלמא דאתי כתיב (שם מא: 27) ראשון לציון הנה הנם ולירושלם מבשר אתן.

חוטמא דזעיר אפיין, תקונא דפרצופא. כל פרצופא ביה אשתמודע. חוטמא דא לא כחוטמא דעתיקא קדישא סתימא דכל סתימין, דחוטמא דעתיקא חיים דחיים לכלא דהא מתרין נוקבי רוחי דחיים לכלא וחיים לכלא. בהאי זעיר אפיין כתיב (שמואל ב כב: 29) עלה עשן באפו ואש מפיו תאכל וגו'.

בהאי תננא כל גוונני אחידן ביה. בכל גוונא וגוונא אחידן כמה מאריהון דדינא קשיא דאחידן בההוא תננא, ובגיני כך לא מתבסמן כלהו אלא בתננא דמדבחא דלתתא, ועל דא כתיב (בראשית ח: 21) וירח יי את ריח הניחח. מהו הניחח, אתבסמותא דמארי דינא נחת רוח. וירח יי את ריח הקרבן לא כתיב אלא את ריח הניחח, דכלהו גבוראן דאחידן בחוטמא [p. 824] וכל דאתאחדן בהו כלהו מתבסמן. וכמה גבוראן מתאחדן כחדא דכתיב (תהלים קו: 2) מי ימלא גבורות יי.

והאי חוטמא מתרין נוקבין נפיק אשא דאכלא כל שאר אשין. מחד נוקבא תננא ומחד נוקבא אשא והאי והאי משתכך במדבחא בתננא ואשא ואתגלייא האי עתיקא קדישא ואשתכך כלא, והיינו דאתמר (ישעיה מח: 9) ותהלתי אחטם לך. חוטמא דעתיקא קדישא אריך ומתפשט ואקרי ארך אפים, והאי חוטמא זעיר וכד תננא שרי נפיק בבהילו ואתעביד דינא. ומאן מעכב להאי, חוטמא דעתיקא. וכלא כמא דאמינא באדרא ואתערו חברייא.

[p. 825] בספרא דרב המנונא סבא אוקים הני תרי נוקבי, מחד תננא ואשא, ומחד נייחא ורוחא טבא, דאית ביה ימינא ושמאלא, דכתיב (הושע יד: 7) וריח לו כלבנון, ובנוקבתא כתיב (שיר ז: 9) וריח אפך כתפוחים. ומה בנוקבא הכי כל שכן ביה, ושפיר קאמר. ומה דאמרנא וירח יי את ריח הניחח, בתרי סטרי. חד נייחא דאתגלייא עתיקא קדישא סתימא דכל סתימין דהאי הוא נייחא ואתבסמותא דכלא, וחד אתבסמותא דלתתא בההוא תננא ואשא דמדבחא. ובגין דאיהו מתרין סטרין כתיב ניחח וכלא בזעיר אפין אתמר.

תרי אודנין למשמע טב וביש ותרווייהו סלקן לחד דכתיב (מ"ב יט: 16) הטה יי אזנך ושמע. אודנא לגו בגו כוליה ברשימין עקימין בגין דיתעכב קלא לאעלא במוחא ויבחין ביה מוחא ולא בבהילו דכל מלה דהוי בבהילו לא הוי בחכמתא שלימתא.

[p. 826] מאודנין אלין תליין כל מאריהון דגדפין דנטלין קלא מעלמא וכלהו הכי אקרין אזני יי דכתיב בהו (קהלת י: 20) כי עוף השמים יוליך את הקול ובעל כנפים יגיד דבר. כי עוף השמים יוליך את הקול, האי קרא קשיא, מאן קול איכא הכא, דהא רישא דקרא כתיבגם במדעך מלך אל תקלל, במדעך כתיב, ובחדרי משכבך אל תקלל עשיר. מאי טעמא, משום כי עוף השמים יוליך את הקול והא ליכא. אלא ודאי כל מה דחשיב ב"נ וכל מה דאסתכל בלביה לא עביד מלה עד דאפיק בשפוותיה והוא לא אתכוון ביה. וההוא מלה דאפיק מתבקע באוירא [רצד ע"ב] ואזלא וסלקא וטאס בעלמא ואתעביד מניה קלא, וההוא קלא נטלין מארי דגדפין וסלקין ליה למלכא ועייל באודנוי הה"ד (דברים ה: 25) וישמע יי את קול דבריכם, (במדבר יא: 1) וישמע יי ויחר אפו.

ובגין כך כל צלותא וכל בעותא דבעי ב"נ מקמי קב"ה בעי לאפקא מלין בשפוותיה, דאי לא אפיק לון לאו צלותיה צלותא ולא בעותיה בעותא. וכיון דמלין נפקין מתבקעין באוירא וסלקין וטסין ואתעבידו קלא ונטיל לון מאן דנטיל ואחיד לון לכתרא קדישא ברישא דמלכא.

[p. 827] מתלת חללי נטיף נטיפא לאודנין וההוא אקרי נחל כד"א (מלכים א יז: 3) נחל כרית, כלומר כרותא דאודנין. וקלא עייל בההוא עקימא ואשתאבת בההוא נהרא דההוא נטיפא וכדין אתעכבת תמן ואתבחן בין טב לביש הה"ד (איוב לד: 3) כי אזן מלין תבחן וחיך יטעם לאכול. מ"ט אזן מלין תבחן, משום דאתעכב קלא בההוא נהרא דנטיפא בעקימותא דאודנין ולא עייל בבהילו ובגין כך אתבחין בין טב לביש. וחיך יטעם לאכול. מ"ט חיך, בגין דאתעכב תמן ולא עייל בבהילו בגופא ועל דאיטעם ויתבחין בין מתיקא למרירא.

בהאי נוקבא דאודנין תליין נוקבין אוחרנין, נוקבא דעיינין, נוקבא דפימא, נוקבא דחוטמא. מההוא קלא דעייל בנוקבא דאודנין אי אצטריך עייל לנוקבי דעיינין ונבעין דמעין. מההוא קלא אי אצטריך עייל לנוקבי דפרדשקא ומפקי תננא ואשא מההוא קלא הה"ד (במדבר יא: 1) וישמע יי ויחר אפו ותבער במ אש יי. אי אצטריך [p. 828] עייל ההוא קלא לנוקבא דפימא ומליל וגזר מלין. מההוא קלא כלא, מההוא קלא עייל בכל גופא ואתרגיש מניה. כמה תלייא בהאי אודנא. זכאה הוא מאן דנטר מלוי. ע"ד כתיב (תהלים לד: 14) נצור לשונך מרע ושפתיך מדבר מרמה.

האי אודנא קרי ביה שמיעה, ובשמיעה אתכלילן אינון מוחי. חכמה אתכליל ביה דכתיב (מלכים א ג: 9) ונתת לעבדך לב שומע. בינה כד"א (שמואל א ג: 10) דבר כי שומע עבדך, (מלכים ב יח: 26) כי שומעים אנחנו. ובהני תליין כלא. דעת כד"א (משלי ד: 10) שמע בני וקח אמרי וגו'. הא כלא תלייא באודנין.

[p. 829] בהאי אודנא תליין צלותין ובעותין ופקיחא דעיינין הה"ד (מ"ב יט: 16) הטה יי אזנך ושמע פקח עיניך וראה. הא כלא ביה תלייא.

בהאי אודנא תליין רזין עלאין דלא נפקין לבר. בגין כך איהי עקימא לגו ורזא דרזין סתימין ביה. ווי לההוא מגלה רזין. ובגין דהאי אודנא כניש רזין ועקימותא דלגו נטיל לון לא גלי רזין לאינון עקימין בארחייהו אלא לאינון דלא עקימין הה"ד (תהלים כה: 14) סוד יי ליראני, דנטרי ארחוי ונטרי מלין.

ואינון דעקימין בארחייהו נטלי מלין ועיילין לון בבהילו ולית בהו אתר לאתעכבא וכל נוקבין אוחרנין מתפתחין ביה עד דנפקין מלין בנוקבא דפימא ואלין אקרון חייבי דרא שנואי

דקב"ה. במתניתא דילן תנינן כאילו קטיל גבורין וכאילו פלח לעיזי. וכלא בחד קרא דכתיב (ויקרא יט: 16) לא תלך רכיל בעמך לא תעמוד על דם רעך אני יי. מאן דעבר על דא רישא דקרא כאילו עבר על כלא.

[p. 830] זכאה חולקיהון דצדיקייא, עלייהו כתיב (משלי יא: 13) ונאמן רוח מכסה דבר, נאמן רוח ודאי דהא רוחא דלהון מאתר קדישא אשתליף, ובגין כך נאמן רוח אקרון. וסימנא דא אוקימנא כל ההוא דמגלה רזין בידוע דנשמתיא לאו איהו מגופא דמלכא קדישא ובגין כך לית ביה רזא ולאן מאתר דרזא הוא, וכד נפוק נשמתיא לא אתדבקא בגופא דמלכא דהא לא אתריה הוא. ווי לההוא בר נש, ווי ליה ווי לנשמתיא. זכאה חולקיהון דצדיקייא מתכסיין רזין, כל שכן רזין עלאין דמלכא קדישא. עלייהו כתיב (תהלים לו: 29) נצדיקים יירשו ארץ. [רצה ע"א]

אנפוי כתרין תקרובין דבוסמא כלהו סהדותא על מה דאמינא דהא סהדותא בהו תליא ובכלא תליא סהדותא, אבל הני תקרובי דבוסמא חוורי וסומקי סהדותא לאבא ואימא, סהדותא לאחסנא דירית ואחיד לון. והא במתניתא דילן אוקימנא כמה פרסי בין חוורא לסומקא ואתכלילן ביה כחדא בסטרא דחוורא. כד אתנהיר מנהירו דחוורא דעתיקא חפייא ההוא חוורא על סומקא וכלא בנהירו אשתכח, וכד תליין דינין בעלמא וחייבין סגיין אשתכח סגירותא בכלא וסומקא אתפשט באנפין וחפיא כל חוורא, [p. 831] וכדין כלא בדינא אשתכח וכדין בגדי קנאה, כתיב (ישעיה נט: 17) בגדי נקם וכלא בהאי תלייא. וכדין סהדותא הוא בכלא. כמה וכמה מארי תריסין מחכאן להני גווי מצפאן להני גווי. כד נהירין גווי כל עלמין כלהו בחדו. בזמנא דנהיר חוורא כלא אתחזר בההוא גוונא, וכד אתחזי בסומקא כלא הכי אתחזר בההוא גוונא.

באלין תקרובין דבוסמא שארי דיקנא לאתחזאה מרישא דאודנין ונחית וסליק בתקרובא דבוסמא. שערין אוכמין דדיקנא בתקונא שפיר כגיבר תקיף. משחא דרבות דדיקנא עלאה דעתיקא בהאי דיקנא דזעיר אפין. שפירו דהאי דיקנא בתשעה תקונין אשתכח וכד משחא דרבות קדישא דדיקנא דעתיקא נהיר בהאי דיקנא אשתכחו עשרין ותרין תקונין וכדין מתברכי כלהו וישראל סתם מתברכא בהאי, וסימן (בראשית מח: 20) בך יברך ישראל.

[p. 832] תקונין דדיקנא אוקימנא באדרא והכא בעינא למיעל בלא כסופא. הא כל תקונין דדיקנא אוקימנא דכלהו מתקונין דדיקנא דעתיקא, ואוקימנא באדרא קדישא שיתא אינון, תשעה אקרון. דתקונא קדמאה נפק ההוא ניצוצא בוצינא דקרדינותא ובטש בתחות שערא דרישא מתחות קוצין דעל אודנין ונחית מקמי פתחא דאודנין עד רישא דפימא. הא

תקונא דא בעתיקא קדישא לא אשתכח אלא כד נגיד ממזלא עתיקא קדישא ותלייא מניה ההוא מבועא דחכמתא. כד אימא אתמשכא ואתכלילת אורא דכיא ההוא חוורא נקיט אימא וניצוצא עאלת ונפקת ואתאחד דא בדא ואתעביד חד תקונא. וכד אצטריך סלקא דא על דא ואתכסיא חדא מקמי אחרא, ובגין כך כלא אצטריך חד למעבד נוקמין וחד לרחמא, ועל האי תאיב להאי דיקנא דוד מלכא כמא דאוקימנא.

[p. 833] בהאי דיקנא תשעה תקונין אשתכחו, שיתא רבוון דתליין בהו ומתפשטין בכל

גופא, ואלין שיתא תליין בשערי דתחות תקרובא דבוסמין, תלת מהאי סטרא ותלת מהאי סטרא. וביקירותא דדיקנא תליין תלת אחרנין, חד לעילא בשפוון ותרין באינון שערי דתליין עד טבורא. וכל הני שיתא תלת מכאן ותלת מכאן אתמשכן ותליין כלהון באינון שערי דתליין ומתפשטין בכל גופא. ובגין דהני תלתא דאינון ביקירו דדיקנא יתיר מכלהו כתיב בהו שמא קדישא דכתיב (תהלים קיח: 5-6) מן המצר קראתי יה ענני במרחב יה יי לי לא אירא. והא דאוקימנא באדרא מן המצר קראתי יה, מאתר דשרי דיקנא לאתפשטא דהוא אתר דחיק מקמי אודנין שפיר הוא.

ובספרא דאגדתא דרב ייבא סבא הכי אמר ואוקים דשירותא דדיקנא מחסד עלאה דכתיב (ד"ה א כט: 11) לך יי הגדולה וגו'. [p. 834] וכלא הוא והכי שארי, ותשעה אתמשכן ותליין בדיקנא ומקמי אודנין הכי שארי, וקיומא לא מתקיימין אלא באתר אחרא כמא דאמינא.

וכד אצטריך עלמא לרחמי אתגלייא מזלא עתיקא וכל הני תקונין דדיקנא יקירא דזעיר אנפין כלהו רחמי משתכחין בגין דעבדין נוקמין לשנאיהון דישראל לאינון דעקין להו. [רצה ע"ב] כל יקירו דדיקנא באינון שערי דתליין אינהו משום דכלא בהאי תליין. כל הני שערי דדיקנא דזעיר אנפין כלהו קשישין תקיפין משום דכלהו אתכפיין לדינין בשעתא דמזלא קדישא אתגלי, וכד בעי לאגחא קרבא אתחזי כגיבר תקיף מארי נצחון קרביא וכדין מריט מאן דמריט ואגליש מאן דאגליש.

[p. 835] הני תשעה תקונין אמרן משה זמנא תנייא בשעתא דאצטריך לאהדר לון כלהו

רחמי, ואע"ג דתליסר תקונין לא אמרן השתא בכוונא תלייא מלתא דהא עד לא ייעול בהני תקונין לאדכרא במזלא אתכוון ואדכר ליה הה"ד (במדבר יד: 17) ועתה יגדל נא כח יי, ההוא דאקרי מזלא קדישא סתימא דכל סתימין, דחילא דא ונהירו דא ממזלא תלי. וכיון דאמר משה דא ואדכר דא ואתכוון בה אמר תשעה תקונין דתליין בזעיר אנפין בגין דינהירו כלהו ולא אשתכח דינא. ועל דא כלא במזלא תליא.

[p. 836] האי דיקנא כד שריין שערי לאתערא אתערא כגיבר תקיף כגיבר מארי נח קרביא. בהאי דיקנא נגיד משח דרבות מעתיקא סתימאה כד"א (תהלים קלג: 2) כשמן הטוב על הראש יורד על הזקן וגו'.

אלין שערי לא חפיין על שפוון, ושפוון כלהו סומקין כוורדא דכתיב (שיר ה: 13) שפתותיו שושנים, שפוון מרחשן גבורה מרחשן חכמתא. באינון שפוון תליין טב וביש חיי ומותא, מאלין שפוון תליין מאריהון דאתערותא. בד מרחשין אלין שפוון מתערין כלהו למגזר דינא בכל בתי דינין די מדוריהון בהו, ובגיני כד אקרון עירין דכתיב (דניאל ד: 14) בגזרת עירין פתגמא וגו'. מאי עיר, כד"א (שמואל א כח: 16) ויהי ערך, דמתערין דינא לאינון דלא אתרחימו לעילא. בגין כד מתערין אלין דאינון מארי דבבו להו, ועכ"ד בתרי גווני ברחמי ודינא ועל דא אקרון עיר וקדיש, דינא ורחמי.

[p. 837] באלין שפוון אתחזי פימא כד אתפתח. רוחא דנפיק מן פימא ביה מתלבשן כמה אלף ורבבן וכד אתפשט מתלבשין ביה נביאי מהימני וכלהו פה יי אקרון. כד מלין נפקין מן פימא ומתרחשן בשפוון מתערין ומתנהרין לכלהו תמני סרי אלפין עלמין עד די מתקשרין כלהו כחדא בתריסר אורחין ושבילין דאשתמודען. וכלא מחכא דא לדא בלישן ממלל רברבן בקטירא דטיהרא בעוטרא, ועל דא כתיב (שיר ה: 16) חכו ממתקים, ממתקים ודאי. מאי חכו, כד"א (איוב לד: 3) וחיך יטעם לאכול. וכלו מחמדים, אש ומים, אשא ומיאי מתקנן ויאן בסטרוי דהא גווני מתחברן כחדא. חכו, באתוון רשימן דמתגלפן בעטרוי גלידין. א', דטריד מלכין (דניאל ב: 21) ומהעדה מלכין ומהקם מלכין.

[p. 838] ח', דטריד ונחית וסליק ועטיר, כביש באשא גליד ברוחא. ה', ינוקא דאימא, סטיר לנוקבא אתפשט לנוקבא רבא בתיאובתא דקרתא קדישא דמתקטרי אתרין דא בדא כד"א (שיר ד: 6) הר המור וגבעת הלבונה. ע', טיהרא דטיפסא גליפא בשיפתא, רהיטין דענפין מאחדן לסטרוי לרוחין גליפין. והא ברזי דאתוון דשלמה מלכא אתעטרו אלין אתוון ארבע בארבע, גיכ"ק. (איוב ו: 6) היאכל תפל מבלי מלח אם יש טעם בריר חלמות, וכתיב (ישעיה לב: 17) והיה מעשה הצדקה שלום, [p. 839] (תהלים יט: 11) הנחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים מדבש ונופת צופים, מתוקים ודאי. דוד מלכא אמר גם עבדך נוהר בהם בשמרם עקב רב. אסהדנא עלי דכל יומאי אזדהרנא בהו דלא לאטעאה בהו בר יומא חד דעטירנא עטורי מלכא במערתא דמרונא וחמינא בוצינא דאשא מתלהטא אפותיא דמרונא ואזדעזענא. מההוא

יומא אזדהרנא בדעתאי בהו ולא שביקנא לון כל יומאי. זכאה חולקיה מאן דאזדהר במתיקא דמלכא וטעים בהו כדקא חזי. על דא כתיב (שם לד: 9) טעמו וראו כי טוב יי' אשרי הגבר יחסה בן, וכתיב (משלי ט: 5) לכו לחמו בלחמי ושתו ביין מסכתי.

אתפשט דכורא בדעת ואתמליין אכסדרין ואדרין. מרישא דגולגלתא שרי ואתפשט בכל גופא מחדוי ודרועוי ובכלא. [p. 840] מאחורוי אתדבק ניצוצא דבוצינא דקרדינותא ולהטא ואפיק [רצו ע"א] גלגלתא חדא סתימא מכל סטרוי ונהירן דתרי מוחי גליפן בה, ואתדבקת בסטרוי דדכורא, בגין כך אתקרי (שיר ה: 2) יונתי תמתי. אל תקרי תמתי אלא תאומתי ודאי. שערורי דנוקבא כלילן ביני גווני כמא דכתיב (שם ז: 6) ודלת ראשך כארגמן.

[p. 841] אתקטר גבורה בחמש גבוראן ואתפשטת נוקבא בסטרהא ואתדבקת בסטרוי דדכורא, עד דאתפרשת מסטרוי ואתיאת לאתחברא עמיה אפין באפין. וכד מתחברן מתחזיין חד גופא ממש. ומהכא אוליפנא דכר בלחודוי אתחזי פלג גופא וכלהו רחמי דאתפלג וכך נוקבא כד מתחברן דמי כלא חד גופא ממש, והכי הוא. אוף הכא כד דכר אתחבר בנוקבא כלא הוא חד גופא ועלמין כלהו בחדו דהא כלהו מגופא שלים מתברכן. והיינו רזא (שמות כ: 11) על כן ברך יי' את יום השבת ויקדשהו, דהא אשתכח כלא בחד גופא שלים דהא מטרוניתא אתדבקת במלכא ואשתכח גופא חד, ועל כן ברכאן משתכחין בהאי יומא. ומהכא מאן דלא אשתכח דכר ונוקבא אקרי פלג גופא, ולית ברכתא שריא במלה חסרה במלה פגימא וחסירא אלא באתר שלים, במלה שלים ולא בפלגות מלה, ופלגות מלה לא אתקיים לעלמין ולא אתברכא לעלמין.

[p. 842] נוי דנוקבא כלא מנוי דדכורא הוא והא אוקימנא מלי ואשתמודען ביני חבריאי. מהאי נוקבא מתאחדן כל אינון דלתתא, מנה ינקין ובה תבין והיא אתקרי אם להו. כמה דאחרא אם לגופא וכל גופא מנה ינקא, כך האי לכלהו אחרנין דלתתא. כתיב (משלי ז: 4) אמור לחכמה אחותי את. אית חכמה ואית חכמה, והאי נוקבא חכמה אתקרי זעירא לגבי אחרא ועל דא אתקרי (שיר ח: 8) אחות לנו קטנה ושדים אין לה, דהא דא בגלותא אתמשך. אחות לנו קטנה, ודאי קטנה אתחזי, רברבא היא וסגיאה היא דהא היא שלימו דנטיל מכלא כמא דכתיב (שם: 10) אני חומה ושדי כמגדלות. ושדי, דהא מליין אינון לינקא לכלא. כמגדלות, דאינון נהרין רברבין דנפקין מאימא עלאה.

אתפשט דכורא בימינא ושמאלא בירותא דאחסנא, וכד גווני אתחברו אקרי תפארת ואתתקן כל גופא אילנא רברבא ותקיף שפיר ויאה, (דניאל ד: 9) תחותיה תטלל חיות ברא ובענפוי ידורון צפרי שמיא ומזון לכלא ביה.

[p. 843] דרועוי ימינא ושמאלא. בימינא חיים וחסד, בשמאלא מיתה וגבורה. מעוהי אתתקן בדעת ואתמליין כל אכסדרין ואדרין כמא דאמינא דכתיב (משלי כד: 4) ונדעת חדרים ימלאו.

תו אתפשט גופא בתרין שוקין ומתאחדן בינייהו תרין כולין, תרין ביעי דדכורא דכל משחא ורבותא וחילא דדכורא דכל גופא בהו אתכנשו, וכל חיילין דנפקין מנהון נפקין ושדיין כלא בפום אמה. ובגין כך אקרון צבאות ואינון נצח והוד, תפארת יי, נצח והוד צבאות, ובגין כך יי צבאות.

אמה דדכורא סיומא דכל גופא ואקרי יסוד והוא הוא דרגא דמבסס לנוקבא, וכל תיאובתא דדכורא לגבי נוקבא בהאי יסוד עייל לנוקבא לאתר דאקרי ציון וירושלם דהתם הוא אתר כסותא דנוקבא כבית רחם לאתתא, ובגיני כך כתיב (תהלים קלב: 13) כי בחר יי בציון אוה למושבו לו. כד אתפרשת מטרוניתא ואתחברת במלכא אפין באפין במעלי שבתא אתעביד כלא חד גופא וכדין יתיב קב"ה בכורסייה ואקרי כלא שמא שלים שמא קדישא, בריך שמיה לעלם ולעלמי עלמין.

[p. 844] כל אלין מלין סליקנא עד יומא דא דאתעטר בהו לעלמא דאתי והשתא

אתגליין הכא. זכאה חולקי.

האי מטרוניתא כד אתחברת עם מלכא כל עלמין אתברכאן ואשתכחו בחדוותא דכלא.

[רצו ע"ב] כמה דדכורא כליל בתלתא ושירותא בתלתא כך כלא הכי וסיומא דכל גופא הכי ומטרוניתא לא מתברכא אלא בכללא דתלתא אלין דאינון נצח הוד יסוד ומתבסמא ומתברכא באתר קדש הקדשים דלתתא דכתיב (תהלים קלג: 3) כי שם צוה יי את הברכה, דהא תרין דרגין אינון לעילא ותתא. ובגין כך לית רשותא למיעל תמן בר כהנא רבא דאתי מסטר דחסד בדיל דלא עייל לההוא אתר דלעילא אלא ההוא דאקרי חסד ועייל בקדש הקדשים ומתבסמת נוקבא ומתברכא האי קדש הקדשים לגו בלגו באתר דאקרי ציון.

[p. 845] ציון וירושלם תרי דרגין אינון, חד רחמי וחד דינא. ציון דכתיב (ישעיה א: 27)

ציון במשפט תפדה, ירושלם דכתיב (שם: 21) צדק ילין בה, כמא דאוקימנא. אבל תיאובתא דדכורא לגבי נוקבא הכי קרינן ליה ומכאן נפקין ברכן לכלהו עלמין וכלהו מתברכן. האי אתר אקרי קדש וכל קדשים דדכורא עיילין תמן בההוא דרגא דאמינא, וכלהו אתיין מרישא עלאה דגולגלתא דדכורא מסטרא דמוחי עלאי דשריין ביה ונגיד ההוא ברכה בכל שייפי גופא עד אינון דאקרון צבאות וכל ההוא נגידו דאתנגיד מכל גופא מתכנישי תמן ועל כך אקרון צבאות דכל צבאות דעלאין ותתאין תמן נפקין. וההוא נגידו בתר דאתכניש תמן שדיין ליה בההוא יסוד קדישא כלא חוורא, בגין כך אקרי חסד. ומההוא חסד עייל לקדש הקדשים דכתיב כי שם צוה יי את הברכה חיים עד העולם.

[p. 846] א"ר אבא לא סיים בוצינא עילאה קדישא למימר חיים עד דאשתככו מלוי. ואנא כתבנא, סברנא למכתב יתיר ולא שמענא. לא זקיפנא רישא דנהורא הוה סגי ולא הוה יכולנא לאסתכלא. אדהכי אזדעזענא, שמענא קלא והוה אמר (משלי ג: 2) ארך ימים ושנות חיים ושלום יוסיפו לך. שמענא קלא אחרא (תהלים כא: 5) חיים שאל ממך נתת לו אורך ימים עולם ועד.

כל ההוא יומא לא אפסיק אשא מן ביתא ולא הוה מאן דמטא גביה דלא יכולו דנהורא ואשא הוה בסוחרניה כל ההוא יומא. נפילנא על ארעא וגעינא. בתר דאזיל אשא חמינא לבוצינא עילאה קדש קדשים דאסתלק מן עלמא אתעטף שכיב על ימיניה ואנפוי חייכין. קם רבי אלעזר בריה נטיל ידוי ונשיק לון ואנא לחיכנא עפרא דתחות רגלוי. בעו חברייא למבכי ולא יכולו למללא. שארי בכיה דחברייא ורבי אלעזר בריה נפל תלת זמנין ולא יכול למפתח פומיה. לבתר פתח ואמר אבא אבא, תלת הון, חד אתחזרו. השתא תנווד חיותא, צפראן טאסין משתקען בנוקבא דימא רבא וחברייא כלהו שתיין דמא. [p. 847] קם רבי חייא על רגלוי ואמר עד השתא בוצינא קדישא מסתכל עלן, השתא לאו הוא עדן אלא לאשתדלא ביקריה.

קם רבי אלעזר ור' אבא, נטלו ליה בטיקרא דסיקלא, מאן חמא ערבוביא דחברייא, וכל ביתא הוה סלקא ריחין. סליקו ליה בפורינא ולא אשתמש ביה אלא ר' אלעזר ור' אבא. [p. 848] אתו טריקין ומארי תריסין דצפרי וטבריא והון בני מרוניא צווחין בקטירין דחשיבו דלא אתקבר תמן.

בתר דנפק פורינא הוה סליק באוירא ואשא הוה להיט קמיה. קלא שמעו עולו ואתו, אתכנשו להילולא דרבי שמעון. (ישעיה נז: 2) יבא שלום ינחו על משכבותם. [p. 849] כד עאל למערתא שמעו קלא במערתא זה האיש מרעיש הארץ מרגיז ממלכות. כמה פטרין ברקיעא משתככין ביומא דין בגינד. דנא ר' שמעון בן יוחאי דמאריה משתבח ביה בכל יומא. זכאה חולקיה לעילא ותתא. כמה גניזין עלאין מסתמרן ליה, עליה אתמר (דניאל יב: 13) ואתה לך לקץ ותנוח ותעמוד לגורלך לקץ הימין.

פרשת האזינו (המשך)

[p. 850] אמר ר' יוסי כמה חביבין ישראל קמי קב"ה, בקדמיתא קרא לון גוי קדוש דכתיב (דברים יד: 2) כי עם קדוש אתה, לבתר קרא לון קדש דכתיב (ירמיה ב: 3) קדש ישראל ליי. [רצו ע"א] מה בין האי להאי.

א"ר אבא קדש עלאה מכלא דהכי תנינן כד אתחברן כלהו קדושי כחדא אקרונ קדש וכלהו סלקין ומתכנפין לההוא אתר עלאה דאקרי קדש. ובגין כך קדוש קדוש קדוש קדש אתעביד מנייהו, ובגין דישראל בתלת דרגין מתעטרן כד אתחברן כחדא אקרי קדש ליי דאיהי ראשית. והא אוקימנא תבואתה בה"א.

[p. 851] כל אוכליו יאשמו. מאי יאשמו. א"ר אבא הא אתמר (ויקרא כב: 14) ואיש כי יאכל קדש בשגגה, וכתיב (שם: 10) וכל זר לא יאכל קדש. ישראל אקרונ קדש, בגין כך כל אוכליו יאשמו.

א"ר אלעזר שירותא וסיומא דכלא אתכליל בקדש וחכמה עלאה קדש אקרי, וכד נהיר דא חכמה דשלמה כמה דתנינן (מלכים א ה: 10) ותרב חכמת שלמה, דקיימא סיהרא באשלמותא והא אוקמוה. וכד מתברכא מיסוד הכי קרינן לה קדש דהא אנהיר בשלימו, וכד לא אתנהרא ומתעטרא באשלמותא קרינן לה רוח הקדש ולא אתקרי קדש כההוא דלעילא. וכד מתברכא מהאי יסוד וינקא לכל אינון דלתתא אתקרי אם כההיא דלעילא וקרינן ליה קדשים, וכדין קרינן ליה קדש הקדשים [p. 852] דבי כלה דכתיב (שיר ד: 8) אתי מלבנון כלה וגוי. מאי לבנון, דא עדן דאתלבן מכל סטרין ועדן הא ידע לגבי חברייה.

תאנא כי שם יי אקרא. מאי שם יי. א"ר שמעון הא דכתיב הבו גודל לאלהינו. א"ר אבא הבו גודל לאלהינו, דא גדולה. הצור תמים פעלו, דא גבורה. כי כל דרכיו משפט, דא תפארת. אל אמונה, דא נצח. ואין עול, דא הוד. צדיק, דא יסוד. וישר, דא צדק. הוא, כלא. הוא, שמא קדישא שמא דקב"ה. ובגין כך כי שם יי אקרא.

א"ר יוסי שם יי ממש. ומשה בההוא יומא גלי להו לישראל דכתיב (דברים לא: 2) בן מאה ועשרים שנה אנכי היום. מכאן ההוא זכאה [p. 853] דחכמתא עלאה ביה כד מטי לאסתלקא מעלמא בעי לגלאה ההיא חכמתא לאינון די רוח קדישא בינייהו. מנא לן, ממש דכתיב בן מאה ועשרים שנה אנכי היום, וכתיב (שם: 19) ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ולמדה את בני ישראל. ואם לאו עליה כתיב (משלי ג: 27) אל תמנע טוב מבעליו בהיות לאל ידך לעשות, עד לא תסתלק מעלמא ולא יתייהב לך רשותא.

א"ר חייא האי קרא מניה אוליפנא חכמתא עלאה והכי הוא, אבל סופיה דקרא מקשר קשרא מהימנותא במאי דכתיב הוא כמה דאתמר צדיק וישר הוא, כלומר הוא כלא, הוא חד בלא פרודא. דאי תימא כל הני סגיאין אינון חזר ואמר הוא, כלהו סלקן ומתקשרן ומתאחדן בחד. וכלא הוא הוא הוי הוא יהא הוא חד, בריך שמיא לעלם ולעלמי עלמין. עד כאן מתקטרין מילי ומתאחדן מילי קדישין דשמא דקב"ה.

זכאה חולקיה מאן דקרי למלכא וינדע למקרי כדקא יאות. ואי איהו קרי ולא ידע מאן דקרי אתרחיק קב"ה מניה. מנא לן, דכתיב (תהלים קמה: 18) קרוב יי לכל קוראיו וגו' קרוב יי לכל קוראיו, למאן קרוב. חזר ואמר לכל אשר יקראוהו באמת. וכי אית מאן דקרי ליה בשקרא.

[p. 854] א"ר אבא אין, ההוא מאן דקרי ולא ידע למאן קרי. מנא לן, דכתיב לכל אשר יקראוהו באמת. מאי באמת, בחותמא דגושפנקא דמלכא דהוא שלימו דכלא כד"א (מיכה ז: 7) תתן אמת ליעקב, ובגין כך לכל אשר יקראוהו באמת כתיב. זכאה חולקיה דמאן דעאל ונפק למנדע ארחוי דקב"ה, ועל דא כתיב (משלי ד: 18) וארח צדיקים כאור נוגה הולך ואור עד נכון היום, וכתיב (ישעיה ס: 21) ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ וגו'.

תניא א"ר יצחק כל הני תקונין וכל הני מלי למחצדי חקלא אתמסרון. ותנין כביכול חייבין עבדין פגימותא לעילא. מאי פגימותא, כמה דכתיב שחת לו לא בניו [רצו ע"ב] מומם, דהא כל הני תקונין לא משתכחין כדקא יאות.

[p. 855] כתוב אחד אומר (ישעיה נט: 17) וילבש צדקה כשרין, וכתב (שם) וילבש בגדי נקם תלבשות. אלא א"ר יצחק וילבש צדקה, בזמנא דישראל זכאין. לא זכו וילבש בגדי נקם. א"ר יוסי מאי פגימותא, כמה דתנין דאבהן לא מסתפקין לאתברכא מההוא שקיו דנחלא, כ"ש בנין הה"ד שחת לו לא בניו מומם. מאילו לא תרי זמני, אלא חד לעילא וחד לתתא. והיינו דאמר ר' שמעון כל זמנא דחייביא סגיאן בעלמא כביכול שמא קדישא לא מתברך בעלמא וכל זמנא דחייביא לא סגיאן בעלמא שמא קדישא מתברך בעלמא הה"ד (תהלים קד: 35) יתמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם ברכי נפשי את יי הללויה.

א"ר אבא מקרא זה ממש הוא דכתיב שחת לו לא בניו מומם. מאן גרים לחבלותא דא, דור עקש ופתלתול, [p. 856] בגין דאינון חייביא ודרא אשתכח הכי. בגין כך בתר דאמר משה כל הני מילי ואדכר שמא קדישא כדקא יאות אמר ודאי צדיק וישר הוא, מלה בתקוניה, אבל שחת לו לא בניו מומם. מ"ט הכי, משום דאינון דור עקש ופתלתול.

א"ר יהודה לו לא, כלומר לגרמייהו עבדין דא חייבין דגרמין לאסתלקא ברכאן מעלמא.

א"ר אבא לו לא, הא אוקמוה והכי הוא. מה כתיב בתריה, הליי תגמלו זאת, לשלמא גמול דא לקבליה על כל אינון טבאן דגרים לך ועביד לקבלך.

ר' אלעזר פתח (ויקרא כו: 44) ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם וגו'. זכאין אינון ישראל על כל שאר עמין דאע"ג דארגיזו קמי מאריהון קב"ה לא בעי לשבקא לון דבכל אתר דגלו ביני עממיא קב"ה עמהון בגלותהון הה"ד ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם וגו'. ר' אבא אמר ואף גם זאת. ת"ח כמה חביבותא דקב"ה לגבייהו דישאל דאע"ג דגרמין למגלי ביני עממיא שכינתא לא אתעדיאת מנהון לעלמין, [p. 857] דלא תימא דאינון בלחודייהו בגלותא משתכחין דאף גם זאת עמהון משתכחא הה"ד ואף גם זאת וגו'. למלכא דארגיזו על בריה וגזר עליה עונשא לאתרחקא מניה ולמיזל לארעא רחיקא. שמעת מטרוניתא ואמרה הואיל וברי אזיל לארעא רחיקא ושדי ליה מלכא מהיכליה אנא לא אשבוק ליה, או תרוונא ניתוב להיכלא דמלכא או תרוונא ניתוב בארעא אחרא. לזמנין פקיד מלכא על מטרוניתא, לא אשכחה דהוות אזלת עם בריה. אמר הואיל ומטרוניתא תמן תרווייהו יתובן.

ובזמנא דפקיד קב"ה למטרוניתא פקיד בקדמיתא ובגינה פקיד לבנוי הה"ד (שמות ו: 5) וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידים אותם וגו'. מאן גרם דאנא שמענא עקתהון, כביכול מטרוניתא דדכרנא לה הה"ד (שם) ואזכור את בריתי, וכתוב (שם ב: 24) ויזכור אלהים את בריתי. וכד קב"ה יהדר לישראל מן גלותא מה כתיב, (דברים ל: 3) ושב יי אלהיך את שבותך ורחמך, דא מטרוניתא.

א"ר יהודה הליי תגמלו זאת, בגין דאתון דור עקש ופתלתול אתון תהון גרמין דתגלי זאת בגלותא. הליי תגמלו זאת, דא הוא גמול דעביד עמכון [p. 858] בכל נימוסין דמצרים בכל אינון אתוון דעבד לכו. דא הוא גמול דאתון שלמין להאי זאת. מאן גרם לכו דא, בגין דאתון עם נבל ולא חכם, ולא מסתכלין בכל אינון טבן דעבד לכו עד השתא. הליי, ה' שכינתא. והא אוקמוה מלי דתנינן ה' זבהראם (בראשית ב: 4) זעירא, ה' זחליי רברבא, והא אתמר דתניא א"ר יהודה ה' בכל אתר קב"ה ואקרי אם ותרין עלמין נינהו דכתיב מן העולם ועד העולם. והא תנינן ברזא דקרא (במדבר כח: 5) בשמן כתית רביעית ההין. [p. 859] תניא א"ר יהודה בכמה אתר אסתכלנא דקב"ה לא אעדי [רצח ע"א] רחימותא מנייהו דישאל דבכל אתר דאינון הו קב"ה בינייהו דכתיב (ויקרא כו: 44) לא מאסתים ולא געלתים לכלותם להפר בריתי אתם, דייקא אתם, בינייהו עמהון, לא אעדי מנייהו לעלמין.

ר' יצחק הוה אזיל בארחא, פגע ביה ר' חייא, א"ל חמינא באנפך דהא במדורא דשכינתא מדורך. מאי כתיב, (שמות ג: 8) וארד להצילו מיד מצרים. וארד, ארד מבעי ליה. וארד בקדמיתא, אימתי, כד נחת יעקב למצרים. ולמה, להצילו מיד מצרים, דאלמלא לא הוה בינייהו לא יכלין למסבל גלותא כד"א (תהלים צא: 15) עמו אנכי בצרה אחלצהו ואכבדהו. א"ל ודאי בכל אתר דישראל שריין קב"ה בינייהו, וכל אתר דחכימי דרא אזלין קב"ה אזיל עמהון דכתיב (שם: 11) כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך. מנא לן, דכתיב (בראשית לב: 3-2) ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים, ויאמר יעקב כאשר ראם מחנה אלהים זה. השתא נשתתף כחדא וניזיל בארחא דהא ידענא דלאתר חד אזלין לקבלא אנפוי דשכינתא. [p. 860] א"ל ודאי.

א"ר יצחק תנינן שלוחי מצוה אינן ניזוקין לא בהליכתן ולא בחזרתן, ואנן לאתחזאה קמי קב"ה אזלין ולא דחילנא. עד דהוה אזלי א"ר חייא כתיב (שם ב: 4) אלה תולדות השמים והארץ. השמים, לאכללא קב"ה. והארץ, לאכללא קב"ה. וכל מה דלתתא אינון אקרון תולדות מנייהו. א"ל אי הכי מהו בהבראם וכתב בה' בראם. [p. 861] א"ל כלא חד מלה כד שמים אתחברו בהאי ה' אפיקת תולדות ואינון אקרון תולדות השמים והארץ.

א"ל אי הכי במאי אוקימנא בהבראם, באברהם. א"ל כלא חד מלה הוא. באברהם, היינו השמים דמתמן שריין לאתפשטא. בה' בראם, היינו והארץ, וכלא חד מלה. א"ל ודאי הכי הוא, והא אוליפנא דכתיב אלה תולדות השמים והארץ, ותנינן העולם הזה נברא בה' דכתיב בהבראם, והעולם הבא נברא ב"י דכתיב (שם: 10) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן, לאכללא השמים. את הגן, לאכללא את הארץ. [p. 862] והא אוקימנא דכתיב (שיר ד: 15) מעין גנים, דא היא השמים. באר מים חיים, דכתיב (בראשית כו: 25) ויכרו שם עבדי יצחק באר, וכתב (שם: 22) ויעתק משם ויחפור באר אחרת וגו'.

ונוזלים מן לבנון, דאינון מתעטרין לעילא וסלקין ברישא דמלכא דכתיב (תהלים קח: 5) כי גדול מעל שמים חסדך. מן לבנון, מתמן נפקין לכלא ונגיד ואתמשך לכל זוויין עד דנגדין אינון מבויעין ונחתין לאתכנשא לאתר דאתקרי ימא רבא דכתיב (קהלת א: 7) כל הנחלים הולכים אל הים וגו'. וכתב (ישעיה נא: 1) הביטו אל צור חוצבתם ואל מקבת בור נוקרתם.

[p. 863] לבתר כתיב (שיר שם: 12) גן נעול אחותי כלה גל נעול מעין חתום. ומכאן נפיקו תולדות לכלא דכתיב בהבראם, בה' בראם, ממש באברהם. א"ר חייא ואפילו ביעקב ממש, וכלא חד מלה. א"ר יצחק כד אנן יתבין לקמיה דר' שמעון כלא אתמר קמיה באתגליא ולא אצטריכנא לכל האי.

א"ל לאו ר' שמעון כשאר בני נשא דכלהו קמיה כשאר נביאי לקמי משה. עד דהוו אזלי א"ר חייא כתיב (שם מט: 15) התשכח אשה עולה מרחם בן בטנה גם אלה תשכחנה ואנכי לא אשכחך. האי קרא אוקמוה והכא מאי קא מיירי. א"ר יצחק אי בקטורא דחברייה סמיכא לא אסמכנא אנן מה נימא. א"ל דהא קלא דרמיזאה חד שמענא יומא חד כד הוה אזילנא בארחא ולא ידענא מאן אמרה ולא ידענא מלה. ות"ח שבעה יומין הוו דחלישנא ע"ד ולא טעימנא מדי, והשתא אזלנא לגביה דבוצינא קדישא דלימא לי, דילמא אדכר.

[p. 864] א"ל דילמא ההוא יומא דהוה אזיל ר' אלעזר לגביה דחמוי וההוא יומא אזילנא עמיה והא אדכרנא מלה. ת"ח הכי א"ר אלעזר משמיה דאבוי אמרו ישראל קמי קב"ה מיומא דנפלנא בגלותא קב"ה שביק לן בגלותא ואנשי לן הה"ד (שם: 14) ותאמר ציון עזבני יי ויי שכתני. אמרה שכינה התשכח אשה עולה, וכי ישראל דאקרון בנין כד"א (דברים יד: 1) בנים אתם ליי אלהיכם. מרחם בן [רצח ע"ב] בטנה, כד"א (ירמיה ב: 21) ואנכי נטעתך שורק כלה זרע אמת. גם אלה תשכחנה, דכתיב (בראשית ב: 4) אלה תולדות השמים והארץ, ואנכי לא אשכחך. מכאן דקב"ה לא שביק לון לישראל לעלמין.

[p. 865] תו אמר התשכח אשה עולה מרחם בן בטנה, דא הוא רזא עלאה דאמר קב"ה דהא מלין אלין בשמיה אחידן. כמא דקב"ה לא אנשי שמיה דהא הוא כלא, כך קב"ה לא אנשי לון לישראל דאינון אחידן בשמיה ממש. אתרגיש ר' חייא, אמר ודאי דא היא מלה. ברוך קודשא דאערענא לך וידענא מלה וידענא מאן ההוא דשמענא מניה.

ות"ח ההוא יומא דרהיטנא ארבע מיילי ולא אשכחנא מאן הוה. א"ל בגין דעאלנא בחד מערתא דר' אלעזר נפיש שעתא חד. קרי עליה רבי חייא הני קראי (ישעיה נח: 8-9) אז יבקע כשחר אורך וארוכתך מהרה תצמת, אז תקרא ויי יענה תשוע ויאמר הנני, אז תתענג על יי והרכבתך על במותי ארץ וגו'.

זכור ימות עולם בינו שנות דור ודור וגו'. זכור ימות עולם. ר' אבא אמר מאן ימות עולם, אינון שיתא יומין דעבד קב"ה עלמא בהו דכתיב (שמות כ: 11) כי ששת ימים עשה יי את השמים ואת הארץ. כי ששת ימים, ולא בששת ימים והא אוקימנא.

[p. 866] בינו שנות דור ודור, כלומר אינון ימות עולם ידעו וישתמודעו כל אינון שנין ויומין וכל דרא ודרא עד דרא דא דאתון קיימין.

שאל אביך ויגדך, דא קב"ה הה"ד הלא הוא אביך קנך. ויגדך, והוא יגלי עומקא דחכמתא. ומאי היא, אלא כד אינון שיתא יומין שכלילו עלמא לא שכלילו ליה אלא בגינך דתייתי אנת ותקיים אורייתא, דתנינך כל מה דעבד קב"ה על תנאי עבד דכד ייתון ישראל אי יקבלון אורייתא יאות ואי לאו דיהדר לתהו ובהו. ובגין כך אינון ימות עולם ידעו ואשתמודעו מלה.

והא תנינך הנהו ענפי דאילנא היך מתאחדן בגו אילנא, והא אוקימנא כדין קב"ה ברר לון לממנך תריסין על שאר עמין. ואתון מה כתיב, כי חלק יי [p. 867] עמו יעקב חבל נחלתו, דלא יהב להו לרברבא ולא למלאכא ולא לממנא אחרא.

והאי עמא דקב"ה נסב לחולקיה באן אתר אשכח ליה, דכתיב ימצאהו בארץ מדבר ובתהו יליל ישימון וגו', דכתיב (יהושע כד: 3-2) תרח אבי אברהם ואבי נחור וגו', ואקח את אביכם את אברהם מעבר הנהר וגו'. ומהכא דבר להו לישראל בכל דרא ודרא ולא אתפרש מנייהו ודבר להו ברחמי הה"ד כנשר יעיר קנו וגו'.

כנשר יעיר קנו. אי"ר יוסי לא אשכחנא מאן דחייס על בנוי כהאי נשר, ועל דא תנינך כתיב (יחזקאל א: 10) ופני אריה אל הימין ופני שור מהשמאל. נשר באן דוכתיה, באתריה דיעקב קאים הה"ד (משלי ל: 19) דרך הנשר בשמים, בההוא אתר ממש. מ"ט, בגין דאיהו רחמי על בנוי ודינא לגבי אחרנין. כך קב"ה דבר לבנוי כנשר דא.

[p. 868] מה כתיב, יי בדד ינחנו ואין עמו אל נכר, הוא בלחודוי דכתיב (שמות יג: 21) ויי הולך לפנייהם וגו'. ואין עמו אל נכר, דלא דבר להו לישראל לא מלאכא ולא ממנא אחרא דאינון אקרון אל נכר, ודא הוא דאמר משה (שם לג: 15) אם אין פניך הולכים אל תעלנו מזה, הה"ד יי בדד ינחנו, הוא בלחודוי, ואין עמו אל נכר.

זכאה חולקהון דישראל דקב"ה דבר עמהון בישראל הכי. עלייהו כתיב (תהלים קלה: 4) כי יעקב בחר לו יה ישראל לסגולתו, וכתוב (שמואל א יב: 22) כי לא יטוש יי את עמו בעבור שמו הגדול. מ"ט לא יטוש יי את עמו, בעבור שמו הגדול, בגין דהאי בהאי אתדבק. ועל דא לא ישבוק לון קב"ה דבכל אתר דאינון שריין קב"ה עמהון כמא דאוקימנא.

[p. 869] לו חכמו ישכילו זאת. א"ר יוסי כל הני קראי דהכא אוכחי אינון דאוכח להו

משה לישראל בר ההוא שמא קדישא דגלי בשירותא דמלוי.

א"ר אבא ואפילו מה דאוכח לישראל בכללא דשמא קדישא הוא דלית מלה באורייתא דנפיק מכללא דשמא קדישא, דאורייתא כלא שמא דקב"ה אינון. והני קראי ידיעאן אינון, אבל בגין דשמא [רצט ע"א] דקב"ה רשים בהאי פרשתא אצטריכנא עד השתא. והכא הא כתיב לו חכמו ישכילו זאת, זאת ודאי, והא בכמה אתר אוקימנא האי דאי ישראל ינדעון האי היך זאת אחידא בדינוי לאתפרעא מן חייביא יבינו לאחרייתם, ויסתמרו למהוי בה כמא דכתיב (איוב כ: 27) וארץ מתקוממה לו.

ד"א לו חכמו ישכילו זאת, דאיהי מתקשרא בהו בישראל כד נטרין פקודי אורייתא ויתבין עמה בשלם, ינדעון דסייעתא דהאי זאת עמהון לאתפרעא משנאיהון, וישראל דאינון זעירין ביני עממיא ינדעון איכה ירדוף אחד אלף ושנים יניסו רבבה. ומאן גרים להו, האי זאת דהוה בהו בשלם כד עבדין פקודי אורייתא ולעלמין לא אתעדי מנייהו למעבד להו נוקמין. [p. 870] אם לא כי צורם מכרם וי"ה הסגירם. מ"ט כי צורם מכרם, בגין צור ילדך תשי, דתקונין לא שראן כדיאות באתרייהו.

אם לא כי צורם מכרם. א"ר יהודה דא אברהם כמא דאוקימנא דאמר אברהם יתחייבון ישראל בגלותא ולא ייעלון בגיהנם דתרין אלן גלותא וגיהנם לא יסבלון ישראל, וקב"ה אסתכם על ידוי דכל זמנא די יחובון ישראל יפלון בגלותא וישתעבדון בהו שנאיהון, ובגין כד צורם מכרם ודאי וי"ה הסגירם, ואסתכם על ידוי.

תניא א"ר יהודה מ"ט אוכח להו משה בהאי שירה הכי, בגין דאינהו זמינין למיעל לארעא ולאשרי בינייהו שכינתא ובגין כד אוכח להו על האי. ר' יצחק אמר בתרי אתרי קב"ה זמין לאוכחא להו לישראל וחדאן אומות העולם. חד דכתיב (הושע יב: 3) ורייב ליי עם יהודה ולפקוד על יעקב כדרכיו וגו'. שמעין אומות העולם חדאן אמרי השתא ישתצון מעלמא. כד חמי קב"ה דאינון חדאן מה כתיב בתריה, בבטן עקב את אחיו וגו'. כד שמעין דא אמרי דא הוא תשובה.

משל לאתתא דהות לה קטטה בברה, אזלת למקביל עליה דינא. חמאת לדיינא דאין נפשי, מנייהו [p. 871] לאלקאה לצלבא לאוקדא. אמרה ווי מה אעביד מן ברא. כד סיים דינא אמר להווא אינתו אימא מה אעביד לך ברך. אמרה קובלני דכד הוה במעוי הוה בעיט בי. אמר דא הוא קבילו דברך, זילי דלית לך כלום. כד אמר קב"ה ורייב ליי וגו'. לבתר דחדאן שאר עמיין אמר בבטן עקב את אחיו וגו'. אינון תאבין ואמריין דא טרוניא דקב"ה אייתי על בנוי.

אוכחא תניינא כתיב לכו נא ונוכחה יאמר יי'. שמעין אומות העולם וחדאן אמרי השתא
ישתצון מעלמא דהא מאריהון אתי בטרוניא עלייהו. כיון דחמא קב"ה חדוותא דילהון מה
כתיב בתריה, אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו ואם יאדימו כתולע כצמר יהיו.